26 — 40



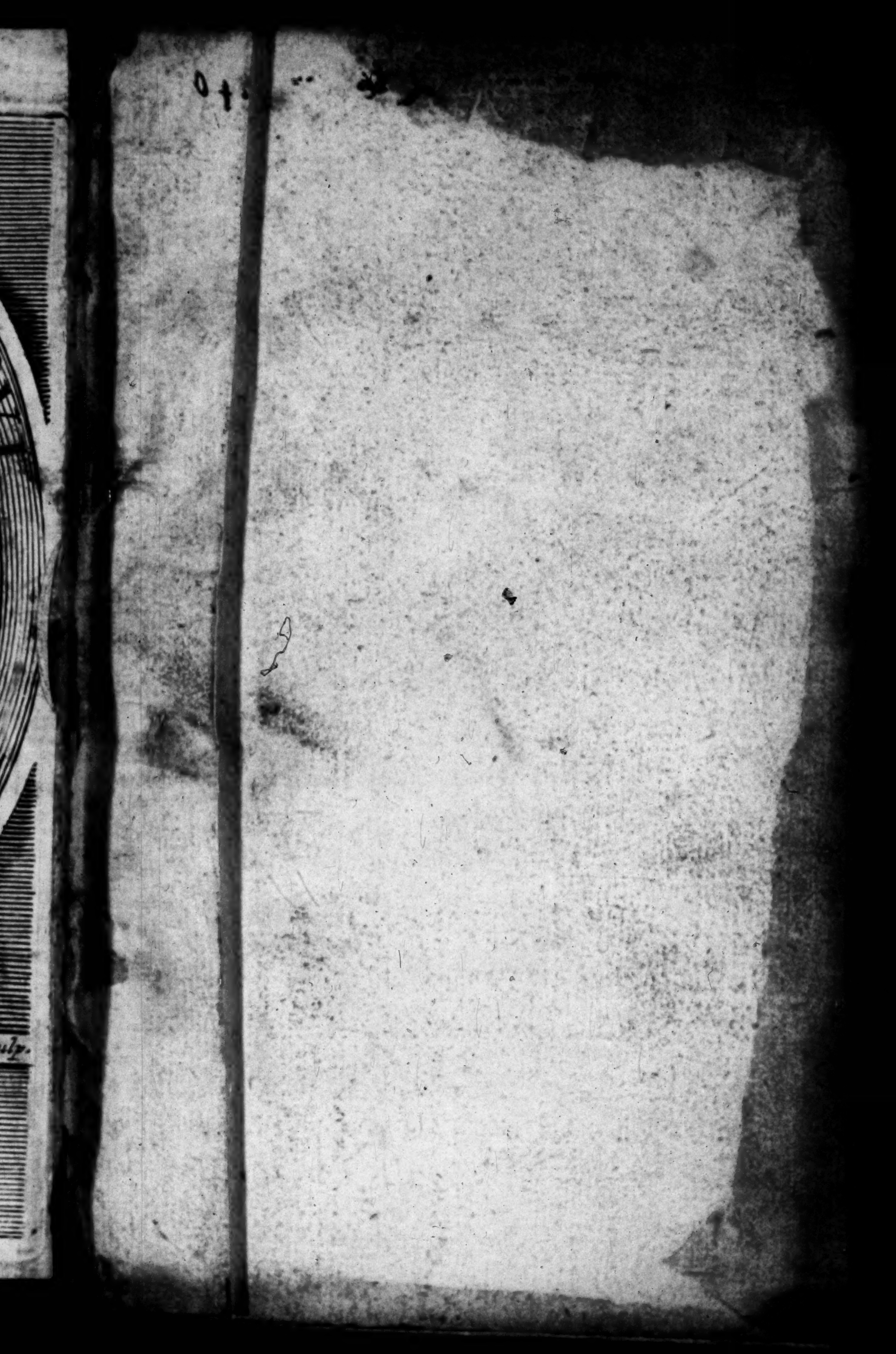
W. Faithorne sculp.

Ex dono Joannis Hacket Lichfieldens.
et Couentrjens Episcopi: 1670.



W. Faithorne sculp.

Ex dono Ioannis Hacket Lichfieldens. et Couentrjens Episcopi: 1670.



ANTICHRISTI

Demonstratio,

CONTRA FABULAS PONTIficias, & ineptam ROBERTI BELLARMINI *de Antichristo Disputationem.*

Authore ROBERTO ABBATTO, Oxoniensi, olim è Collegio *Baliolensi*, sacræ Theologiæ Professore.

HILAR. *cont. Arrian. & Auxent.*
Quisquis Christum, qualis ab Apostolis prædicatus est, negat, Antichristus est.

ACCESSIT IACOBI VI, ANGLIÆ, SCOTIÆ, FRANCIÆ ET HIBERNIÆ REGIS potentiss. fidei Defensoris, &c.

DE ANTICHRISTO ex Apocalyps. cap. 20.

COMMENTATIO.





LONDINI
Excudebat *Robertus Barkerus*, Illustrissimæ Regiæ Maiestatis Typographus.
MDCVIII.


Academiæ Cantabrigiensis
Liber



INCLYTISSIMO ET SVMMA VIRTVTE PRINCIPI JACOBO, ANGLIÆ, SCOTIÆ, FRANCIÆ ET HIBERNIÆ Regi potentiſſimo, fidei defenſori, &c.



Nter ſuffragia nobilitatis & acclamationes plebis, & Ordinum omnium de Patre patriæ ſuſcepto gratulationes liceat nobis quoque ranunculis, inclytiſſime Rex, è ſtudiorum officinis tanquam è ſpecubus & cauernulis obſequia noſtra conteſtari, & imperio veſtro diuinitùs (quod quis in tanto omnium tam repentino conſenſu non viderit?) conſtituto, felicitates omnes & ſalutes & ſecuritates, vitam prolixam, domum tutam, exercitus fortes, ſenatum fidelem, orbem quietum, & quæcun- Tertull. Apolog. c.30.

que hominum sunt & Cæsarũ vota *& optata, comprecari. Atque inter illas apparatuum magnificentias & splẽdores, & variorum officiorum strepitus & pulueres, quibus vndique omnes tanquam de cælo delapsum principem certatim excipiunt, locum aliquem concedere dignare blandioribus Musarum alloquiis, vt qui à tumultu forensi alieni latemus in angulis, quòd aliter non possumus, stylo saltẽ & literario munere publicis istis tripudiis & triumphis symbolum nostrum apponere audeamus.*

Et quis est omnium tam ingratus, tam ab homine remotus, qui maximo cũ gaudio non recogitet, non ab intimis præcordiis agnoscat, quam singulari beneficio Deus huic Reip. nostræ principem donarit, gente nostra oriundum, indole ad imperii dignitatẽ expolita, literarum studiis ad eximiam prudentiæ facultatem instructissimum, mansuetudine amabilem, iustitia

ſtitiæ ſtudio & conſcientia laudatiſſimum, ſummiſque regalium virtutum dotibus & ornamentis maximè conſpicuum? quem Deus ab ortu ipſo, & ante ortum, tanquam maximo reip. Christianæ compendio naſciturum, è maximis periculis ereptum mirabiliter cõſeruauit: quem vnius hactenus gentis conſultiſſima gubernatione ad tanti iam imperii molem ſuſtinendã præformauit: quẽ pro ea, qua es pietate ac fide, vniuerſi nobis veræ religionis & Eccleſiæ, quæ nos Chriſto deuotos gremio ſuo per tot iam annos tã placidè confouit, nutritium & parentem promittere poſſimus? Quæ in morte sereniſſimæ principis Elizabethæ, *beatiſſimæ in æternum memoriæ, vulnere accepto grauiſſimo, quod progenies illa viperarum, factio Hiſpanica & Pontificia, iam olim lethale futurum præominata eſt, audito nomine* Iacobi *regis ita repentè conualuit, vt vix ſenſiſſe malum ſuum, certè momento diram*

plagam firmiori & certiori valetudine commutasse videretur. Et certè quantus antè pauor, quæ trepidatio in omnium penè cordibus inueterauerat? quæ voces auditæ? Haud mihi post *Elizabetham* principem viuere contingat: qui motus, quę seditiones, quanta confusio, de iure regni quanta contentio secutura est? *Quanquam enim exploratissimum erat iure gentium, & more patrio, quid hac in causa statuere par esset; tamen silentium illud de regni successione lege decretum dubitatum est qu spectaret, & tanquam ex equo Troiano grauissimam calamitatem genti nostr portendere iamdiu & parturire visum est. Postquam verò auribus nostris Celsitudinis vestræ nomen insonuit, illa omnis caligo quā repentè dissipata est? quā lætamur omnes? quàm cupidè arripimus? quàm gratulamur nos tantæ felicitati superstites? quāta animorum quies & tran-*

quilla

quilla pax, quòd non alterius in potestatem cõmittimur, quam cuius obsequio cõscii sumus nos legibus omnibus diuinis & humanis obligari? quàm religiosè prouoluimur in genua, & gratias immortales diuinæ misericordiæ debitas ab imo pectore prædicamus? Denique rei nostræ seruit optimè, te rege in Elizabethæ *locũ succedente, quod olim de obitu* Henrici *secundi* Matthæus Parisiensis *vsurpatum commeminit:*

Mira canam, sol occubuit, nox
nulla secuta est.

Quare animis ex repentina illa consternatione redintegratis, iterum accingimur operi nostro, vt Spartam nobis à Deo donatam excolamus: iterum in bellum egredimur, & freti tanti ducis auspiciis denuò machinas admouemus, vt Pontificiarum arcium celsitudines demoliamur, & Antichristianæ perfidiæ muros & propugnacula, quibus ille magnam adhuc Ecclesiæ

partem captiuam includit, fortiter & animosè destruamus.

Et eo quidem fortius includit, quo speciosius impietates suas & idololatrias simulato prætextu pietatis & fidei conuestit & tegit. Nam quod hæreticis omnibus & impostoribus consuetum est, ad venenorum pyxides pharmacorum titulos adscribere, Christumque atque Ecclesiam Stentoreo gutture vociferari, nec aliud tamẽ agere, quàm quod Christo & Ecclesiæ aduersum & infestum sit; hoc Ecclesiæ Romanæ familiare cumprimis est, quæ mentitis coloribus fefellit per tot secula, & fallit adhuc orbem terrarum: cuius ambrosia nonnisi absynthiũ est, & nectar venenum; quæ religionem vocabulo prætendit, re destruit; quæ pacem promittit, & cum Deo pacis bellum exercet: quæ dũ cælũ spectare iubet, in Syrtes & Symplegadas inducit, & cõsciẽtiæ naufragio præcipites in infernũ impellit: quæ quo crassius

*ius & tetrius per apostasiam degenera-
uit, eo impensius & laboriosius à parasi-
tis suis ornatur & pingitur, vt purpurissis
& cerussis incrustata spōsæ pulchritudinẽ
referre videatur, quæ insana stuprorum
licentia & fœditate, squalida iam & ef-
fœta meretrix, & planè putrida facta est.*

*Qua in re gratificatur illi maximè Ie-
suitarum improbus labor & diligentia,
quibus nihil est intentatum, quo ruentem
iniquitatis suæ mole Babylonẽ fulcire quo-
uis modo se posse confidant. Qui vt rem
suam quoquo modo promoueant, non con-
tenti religionis officia tractare, in negotia
etiam politica petulanter se immittunt,
rerumpub. status appẽdunt, de principum
causis decernunt, regnorum hæreditates
interuertunt, proditiones & bella medi-
tantur, nihil suspicantibus venena sub-
mittunt, vt per illos nec regibus nec ho-
minibus esse liceat, qui nefariis illorum
consiliis impedimento sunt. Neque verò*

obscurum est, quibus illi artibus præoccu-pare apud nos popularium suorũ animos & ab Anglorum stirpe regia, & iure hæreditario Maiestatis vestræ, stulto prætextu, quali non ita pridem Guisium ducem Galliæ regnũ applaudentibus illis affectaße meminimus, in alienigenarum admirationem traducere conati sunt. Qui postquam intelligunt consilia sua quàm in irritum ceciderint, rodunt, opinor, præ insania linguas suas, atque vtinam in æternum rodant, fruente interim Iacobo *principe sibi ac suis Angliæ regno, & cæli sibi in terris ædificante, dum illi scelere & perfidia viam sibi muniunt in infernum. Nec meliore quidem succeßu reliquam operam impẽdunt, qua explosas hæreses & damnatos superstitionũ ritus aßerere conantur, vtque illis fidem & authoritatẽ attribuant, miris subtilitatum & sophismatum præstigijs ludunt, &* dedecus suum, *vt ille loquitur*, ingenio obumbrant,

Tertul.cõt. Maxion. lib. 1.

umbrant. *Cæterũ agendo quàm nihil agant, & ambitioſo magnorum voluminũ apparatu nonniſi lituras ſcribant, diſputatione iſta de Antichriſto liquidò conſtare poterit, quia ſi cauſam hanc obtinuerimus, Eſſe Romanum Pontificem Antichriſtum, de reliqua controuerſia dubitandi non erit relictus locus, quia de Antichriſti doctrina, quin pernicioſa ſit & impia, dubitari non poteſt. Hanc verò cauſam ſtare à nobis, & miſerrimas eſſe collectiunculas illas, quib.* Bellarminus *præ cæteris maculã Antichriſtiani nominis à Põtifice Romano depellere conatur, abũdè, opinor, hoc opere noſtro demõſtratum eſt.*

Quod quale quale eſt, auſpiciis Regni *veſtri ſacrum eſto, ſanctiſſime princeps; haud ita dignum fortaſſe quod in lucem prodeat, ſed ita dignũ, ſi patrocinio tantæ Maieſtatis non videbitur indignum. Ac cum tibi omnes omnia debemus: tum hoc*

inprimis quicquid est officii, Serenitati vestræ præstandũ monuit Iohan. de Baliolo nobilissimi quõdam Scotorũ regis, cuius ad te meritorum insignia cũ regni successione quodam iure descendunt, gratissima memoria; cuius scilicet impendiis bonarũ literarũ studiis innutritus sum, alumnus iampridem Collegij illius, quod ille Oxonii honorificum, & planè regium suæ in gentẽ nostram beneuolentiæ testimonium, reliquit. Cuius gymnasii vestri, & quidem præ cæteris vestri, memoriã aliquantulam & pios aspectus, vtinam dignus sim, terræ vermiculus, qui augustissimæ Maiestati vestræ commendare non dubitem, vt societas illa literarum subsidiis amplificata, magis magisque seruiat emittendis operariis in messem dominicam, qui huic negotio quod agimus strenuè incumbant, & Christo contra Antichristum pugnanti suppetias ferant. Interim etsi tibi hac in causa, Rex inclytissime, monitore non sit

opus,

opus, cui, suprà ferè quàm principem credere est, in rebus diuinis exercitato tota res ista satis perspecta est; dignare tamen vt libellus iste fretus Regio fauore fidentius in publicum se offerat, & oblatrante sophistarum impudentia confirmet scire volentibus Romanum Pontificem esse verissimè Antichristum, signiferum illius apostasiæ quæ faciem visibilis Ecclesiæ sordidare debuit, & gentes omnes in vnam perfidiæ coniurationem complicare.

Te verò vnum illud adhortamur, & flexis genibus obsecramus (& tamen quorsum currẽti calcar addimus?) vt quod cœpisti facere magis magisq; facias, vt Ecclesiæ Romanæ pestes, & contagia depellas, & aduersus tricipitem illum Cerberum, inferni ianitorem, prælia domini depugnes, idque operam des quod à regibus terræ se Deus expectare denunciat, postquam Babylonicæ meretricis iugum excusserint: Odio habebunt illam & desola- Apoc.17,16

tam facient, & nudam, & carnes eius comedent, & ipsam igne concremabunt. *In quam rem qui te hacte-nus intelligimus cura omni & cogitatione tam vehementer incubuisse, dubitare non possumus quin futurum sit vt primis postrema respondeant, & iisdem perpetuis vestigiis insistens, ad Christi honorem diligenter aduigiles & exterminium Antichristi, manumque apponas medicam sanandis languoribus illis, quibus Ecclesia nostra de tanta illa superiorum temporum ægrotatione nondum perfectè conualescens, laborat adhuc aliquantulum & claudicat, & addi sibi ligaturas & firmitatem plurimùm desiderat. Atque eò te extimulat tanta ista diuinæ bonitatis accessio, quæ quò, sublimiorem te constituit, & Maiestate ac potentia cum summis principibus coæquauit, eò magis expectat, vt magnitudinem hanc atque amplitudinem ad gloriam nominis sui promouendam*

dam, veramque illius religionem excolendā adhibeas, & constanter promittit affuturam tibi seruienti Iesu Christo manū Iehouæ, ad conterendos hostes omnes exteros & domesticos, illosque cornu ferreo comminuendos, qui dixerunt in cordibus suis; Lapidetur & aspiciat in Sion oculus noster, *& perturbatos amnes nostros quæstui sibi hoc tempore futuras sperarunt.* Mich. 4. 11.

Benedictus Deus in secula & in æternum, qui spes eorum ridiculas fecit, & nos è leonum & luporum faucibus eripuit, nec exposuit nos prædæ dentibus eorum. *Atque idem te Deus, Rex illustrissime, perpetuò conseruet, & à clancularis insidiis & Pontificiorum gente improba defendat, quorum clandestina cōsilia publicos sanguines scribunt;* qui rebus sic stantibus *malè secum agi putăt, ni beneuoli & amici habeantur, distractis & collapsis, quod iam spero desperant,* Psal. 124. 6.

capitaliter hostes sunt: qui cecidisse se[n-]
tientes expectationem suam, dimidia[ta]
nunc verba subsibilant, nec audent el[oqui]
qui cogitationes suas, quibus extẽtas ia[m]
buccas se daturos somniarunt. Disper[de]
Deus cogitatus eorum & consilia, qu[ae]
hactenus fecisti: fatiscant & computr[e-]
scãt in foraminibus oculi eorum, dum Ec-
clesiæ tuæ calamitatem expectant: corr[o-]
bora verò quod operatus es in nobis, &
quem dedisti nobis principem suscipe &
sustine dextera tua, vt virtutẽ tuam sib[i]
adesse persentiens procedat, quò illum vo-
cas in fortitudine Iehouæ, gladio femu[r]
accinctus, quo propẽsos & beneuolos tue-
atur & protegat, refractarios & rebelles
comprimat & contrucidet, vt Maiestat[e]
atque opibus, & subditorum obsequio &
beneuolentia confirmatus, vniuersam hãc
rempub. summa cum felicitate & pietat[e]
quamdiutissimè administret, quousque
fortunis & annis satiatus astra conscen-
dat,

dat, ibi cum Christo regnaturus in æternum. AMEN.

Maiestati vestræ addictissimus
& obsequentissimus,

ROB. ABBATTVS.



CARMEN DE OBITV SERENISSIMÆ PRINCIPIS ELIZABETHÆ, & felicissima substitutione IACOBI Regis.

Prosopopœia lugentis Angliæ, & Serenissimam Principem ELIZABETHAM morituram compellantis.

HEu: moreris? moreris? quid de me fiet Eliza?
Cuius in exitium iam circumfusa Leonum
Turba instat, veteresque iras, & fœdera spreta
Vlcisci parat Hispanus, coniunctaque voto
Sacrilego Papistarum gens improba tandem
Conceptas diro iaculatur pectore flammas?
Heu moreris? regnumque tuum sine rege relinquis?
Disiectumque gregem nullo pastore luporum
Dentibus exponis, matres vt funera natos
Optent esse suos, & se; trepidaque perosa
Luce sibi tenebras quærant, postquam omnia cernunt
Sanguinibus conspersa meis iuuenumque senumque,
Et sua crudeles sæuire in viscera fratres.
Heu: moreris? quid iam? quid de me fiet Eliza?

Serenissimæ Principis ELIZABETHÆ respõsio ad suam Angliam.

QVid trepidas, gens chara Deo? quid luctibus istis
Est opus? & quare morituram in pace moraris?

Post septem annorum decades, iustissima vitæ
Tempora, quando vltrà labor est vita ipsa dolorque,
Tu me maturam cælo constringier vltra
Terrenis vinclis regnique laboribus optas?
Quin mitte vt terram pertæsa satisque potita
Nomine Reginæ, cælestia regna capessam.
At tu quid mentem vanis terroribus imples?
Quidve lupos narras, tumidosque furore leones?
Haud frustrà expansas toties ad sydera nostras
Crede manus: fusasque preces in Numinis aures.
Nec regnum sine Rege putes, quem stemmate sacro
Anglorum, & nostro tam clarum sanguine monstrat
Vna maris clausura; & gens contermina fundo,
Lingua eadem, quam nunc regnum concurrere in vnum
Quā pulchrū est? quantumq; addit tibi pōdus honoris?
Illum ergò venerare Deo miserante creatum
(En gerit impressum rubicunda pelle leonem)
Nobilitate, armis, doctrina, Relligione,
Consilio insignem, regisque hoc nomine dignum.
Qui tantam imperii molem, nunc impare nostra
Ætate hac, animo forti validisque lacertis
Sustentare queat, placideque hos ferre labores.
Ille leonum vngues franget, dentesque luporum,
Vipereumque genus, reptantesque orbibus angues
Opprimet, & pacem genti firmabit opimam.
Ac veluti magno in populo cum concita feruet
Seditio, & passim vulgus parat arma, furensque
Discursat, volitantque enses in vulnera crebri,
Et sibi quisque timet, sua iam discrimina pendit,
Conspicuum bonitate virum fors siqua repentè
Obtulerit, mox accurrunt, comiterque salutant;
Et verba illius suspensis auribus omnes
Arripiunt, repetuntque statim sua limina læti,
Et sibi quisque canit, sua iam tuta omnia gaudet.
Haud aliter rex ille tuus perplexa tuorum
Tempora, quę infandas cædes, violenta latronum
Agmina promittunt, hostilesque vndique pugnas,
Et dubias hominum mentes formidine tristi
Conficiunt, dum nemo sibi sat saluus habetur,
Et mortem iam quisque sibi meditatur adesse;
Ille, inquam, sedata dabit, cum homine passim

Audito

Audito applaudent omnes, & voce sonabunt,
Viuat rex, ô rex, *Henrici* sacra propago,
Hue diu, adiunctis animis ad vota precantes;
Nec quisquam audebit mutire aut hiscere contrà.
O me beatum illo hærede principem!
O te beatam Angliam tanto principe!



AD SERENISSIMVM REGEM IACOBVM GRATVLATIO.

MActe ergò virtute tua, rex Inclyte, perge
Felix esse tibique tuisque vt secula nobis
Aurea decurrant, & te Saturnia regna
Concelebrent, atque Astræam te rege morantem
In terris tota hæc cantet nunc Insula, vestris
Auspiciis pietate vigens & relligione
Confirmata, vt propitius tibi rector Olympi
Cœlo fœcundos imbres demittat ab alto,
Et creet aspectus pratisque satisque benignos;
Cunctarum vt nobis accrescat copia rerum,
Sitque Deus nobis, qui iam Deus esse probatur.
O pater, ô hominum custos, hæc otia nobis
Longa dato, Regemq; tuum tua dextera saluum
Protegat, insidiasque omnes, & sanguine mista
Concilia authorum in carnes & viscera cudat.
Quiq; animos hominũ fingis simul atq; refingis,
Flecte animos ad te nostros, vt pectore puro
Grates diuino referamus munere dignas,
Et vita innocua castaque litamine nostra

Assiduè pietas cœlestes imbuat aras.
Viue IACOBE *diu felix, & pace triumph*
Perpetuóque tibi deuinctos esse tuorum
Fac animos, gratusque Deo super omnia viue.
Tuq; HENRICE, *spei nostræ pars altera, vi*
Quæ Reges didicisse decet, tu disce, patremq
Fer oculis, & cura illum virtute referre.
Quemq; tibi scripsit monumentum & pignu
moris
Perpetuum ne te pigeat versare magistrum.
ANNA *Deo dilecta nimis quàm prædicat o*
Te natu, te coniugio, te prole beatam.
ANNA *venis, nobis gratissima, pacis oliua,*
Pacem enixa vtero nostram, tibi mille salu
Optamus, tibi sint de aduentu gaudia mille.



ANTICHRISTI DEMONSTRATIO

CONTRA FABULAS PONTIficias, & ineptam ROBERTI BELLARMINI de Antichristo disputationem.

CAP. I.

Iudicium de origine & progressu errorum de Antichristo: cuius veram notionem ostenditur non ex patribus sed ex scripturis explicari debere.

ANTICHRISTI totam historiam Papistæ nobili stratagemate verterunt in fabulam, vt ad vmbras & spectra quędam inania intenti homines dum hostem è longinquo falsum exspectant, à vero Antichristo intus in Ecclesia per hypocrisin regnante inscientes occupentur. Antichristi vocabulum intelligunt formidabile omnibus & invisum esse. Nihil se facturos putant ni suspicionem omnem exosi nominis astutè depellant. Id ergo agunt conatu quo possunt omni & vltimo, sed casso & irrito, & dum quasi in vndis periclitantes o-

mnem virgulam arripiunt qua se vel ad momentum subleuent, frigidas nescio quas ineptias & somnia proponunt, quibus constare volunt nonnisi per calumniam Antichristi nomen ad Romanum Pontificem accommodari. Qua in re Satan illis operam suam egregiè nauauit, qui cum intelligeret ab initio maximam sibi ab Antichristo ad perdendas animas opportunitatem suppetituram, nihil egit studiosiùs quàm vt illum celaret, vt quem notum horrerent homines & refugerent, eundem ignotum sequerentur in præceps, & consortes facti scelerum illius communem cum illo perditionem sortirentur. Id vt tutiùs ageret & certiùs, singulari fraude falsam Antichristi notionem informavit, & mentitis coloribus callidè depinxit, vt verum illum Antichristum orbis & Ecclesiæ pestem, minimè suspectum haberent homines, postquam nonnisi putatiuum hunc & imaginarium Antichristum, an[ile] terriculamentum, merum Satanæ ludibrium exspectare didicissent. Atque huius fraudis [...] ministros habuit hæreticos & impostores [...] los qui ab ipsis vsque Apostolorum temp[o]ribus corrumpere fidem & virginalem Ecc[le]siæ pudicitiam expugnare tentarunt. Qui [vt] fæliciùs spargerent errores suos & venena p[ra]uorum dogmatum latissimè propagarent, [ni]hil consultius aut compendiosius esse iu[di]carunt, quàm si abstrusam & à communi [sensu] ptu remotam scientiam & occultæ sapienti[æ] a *profunditatem* ostentando, magnam sibi [a]pud popularem inscitiam opinionem & [au]tho[ritatem]

a *Apoc. 2. 24.*

thoritatem compararent. Et certè nescio quo errore plus valet plerumque apud vulgus hominum superba loquacitas de rebus non intellectis futiliter & ineptè deblaterans, quàm sobria pietatis exhortatio & [b] *sermo ille sanus qui reprehendi non potest*, quo vno ratio omnis animæ secundùm Deum ædificandæ continetur. Vilet qui de fidei ratione, communibusque vitæ officiis piè instruit; ille magnus est & eruditus qui de angelis & cœlo Empyreo philosophatur, attrita fronte docens quod ipse nescit, & ex aliorum inscitia sibi scientiæ laudem impudenter vsurpans. [c] *Nihil tam facile*, ait Hieronymus, *quàm vilem plebeculam & indoctam concionem linguæ volubilitate decipere, quæ quicquid non intelligit, plus miratur.* Quare vanitatem hanc & humani ingenii leuitatem inimicus ille probè perspectam habens, huc aptauit conatus suos, & operarios dolosos submisit qui prurientes aures stulta grandiloquentia titillarent, & mirabiles abditarum rerum sensus promittendo curiosas mentes tanquam fascino quodam subuersas occuparent. Traditionem occultam & nonnisi perfectis competentem præ se ferunt: Paracletos & enthusiasmos & afflatus atque illuminationes cœlestes mentiuntur: de parabolis & allegoriis inaudita quædam mysteria interpretantur: peregrinis & ampullatis nominibus ludunt; neque quicquam omittunt quo possint, *quæ* [d] *hæreticorum omnium semper intentio fuit, captare gloriam de singularitate scientiæ.* Ac de Antichristo quidem materia erat lasciuientibus

b *Tit. 2.8.*

c *Hieron. epist. ad Nepotianum.*

d *Bernar. in Cant. ser. 65.*

ingeniis aptissima, cuius nomen postquam in Ecclesia percrebuisset, cœptum est inquiri quis ille & qualis futurus; vbi & quando venturus; quid & quibus & quousq; facturus esset, & curiosa temeritas quod erat in Scripturis obscurius & Prophetiæ tenebris inuolutum, euolui sibi voluit & explicari, vt tanquam sub oculis Antichristum haberet, & illum clara luce conspicuum intueretur. Quare ad hanc petulantiam hæreticorum impostura se accommodans & arborem interdictæ adhuc scientiæ maximo cum fructu gustandam ad-promittens, commentitium quendam Antichristum è somniis suis & Iudæorum fabulis dolauit, & insolentissima temeritate certissima dogmata de rebus incertissimis, quia longè post futuris, pronunciare ausa est. Ac ne prorsus authoritate carere videretur, sacrarum Scripturarum testimonia quædam detorsit ad ineptias suas, vt humanas præsumptiones pro diuinis oraculis habendas esse persuaderet. Hinc illa manarunt, Antichristum fore Iudæum & nasciturum ex tribu Dan: templum Hierosolymis instauraturum; ibi sessurum; illum Iudæos veneraturos; deinde prælia cum gentibus facturum; subiugaturum totum Orbem terrarum, & hæc omnia tribus annis & dimidio confecturum.

2 Has fabulas & alias nonnullas quas *Bellarminus* perridiculus sophista demonstrationum nomine proponit, Papias vt videtur primus arripuit, qui miserrimo errore plùs traditione viuæ vocis quàm consignatis Scripturis

rum tabulis acquiescens, malefidis Apostolicorum virorum sectatoribus vltrò se fallendũ præbuit: qui non attendens subornatos esse iam tum à Satana mendaces quosdam & perfidos qui Apostolorum nomina figmentis suis prætexerent, in eo totus erat [e] *vbi quisquam veniret qui seniorum assectatorem* se diceret, *vt verba seniorum exquireret, quid* Andreas, *quid* Petrus, *quid* Philippus, *quid* Thomas, *vel alius quisquam ex discipulis Domini quidque* Aristion *& senior* Ioannes *discipuli Domini dixerint*. Quibus dum fidem adhibuit & porrò exiguo iudicio preditus Apostolicas disputationes perperam accepit, minùs rectè considerans quæ ab illis per hypodigmata & figuratè dicta sunt, multas fabulas & peregrinas doctrinas in Ecclesiam invexit, nec ipse modò errauit, vt notat *Eusebius*, sed quamplurimis post se Ecclesiasticis viris ad antiquitatem eius respicientibus errandi occasionem suppeditauit. Illum secutus est *Irenæus*, & eius authoritate permotus *Chiliastarum* hæresin è *Cerinthi* fontibus haustam amplexus est, cum qua dum Iudaizat, & [f] *Apocalypsin* atque alias Scripturæ sententias, vt testatur *Hieronymus*, ad literam exponit, non dubium est multas de Antichristo fabulas, quas simul imbibit *Irenæus*, fuisse coniunctas. Cæterum de mille annis terrenæ fœlicitatis post resurrectionem futuris, repertus est *Dionysius Alexandrinus* qui reprehenderet *Irenæũ*, & libro aduersus illum eleganter scripto figmentum illud irridere; de Antichristo verò, quia incertiora erant omnia, haud facilè repertus

e *Euseb. hist. li. 3. ca. 36.*

f *Hieron. in præfat. lib. 18. in Esaiam.*

tus est, quantum quidem apparet, qui somniis illis contraeundum putaret. Vnus apud *Gennadium* commemoratur *Iacobus* sub *Maximino* confessor, Episcopus *Nisibenus* sub imperio *Constantini*, qui[g] diuinis Scripturis *compressit ora eorum, qui præsumptuosa suspicione de aduentu Antichristi vel Domini nostri inaniter philosophati sunt.* Et illa *Chiliastarum* phantasia, etsi erat absurda, & doctissimè refutata, non caruit tamen assertoribus suis, & *Apollinarium* pro *Irenæo* respondentem, *non solùm suæ sectæ homines,*[h] *sed & nostrorum*, ait *Hieronymus*, *plurima sequitur multitudo.* Proinde quę de Antichristo conficta sunt, quia manifesta in illis fidei præuaricatio non apparuit, nihil mirum est insedisse tenaciùs & apud posteros tanquam verissima præualuisse, quæ maiorum & quidem tanti nominis virorum authoritate suscepta & firmata sunt.

g *Gennadius. Catal. illust. virorum.*

h *Ibid.*

3 Enimuero apud antiquos superstitio illa plus satis invaluit, qua piaculum esse credebatur ab illorum instituto & sententia recedere qui priùs in Ecclesia celebres fuissent, qui quidem quò propiùs aberant à prima fidei propagine, eò liquidiùs & accepisse vera & sensisse videri possent, & tamen dum toti ab uberibus Ecclesiæ non pendent, & incauta credulitate fucata sapientiæ specie plus æquo mouentur, pro vero fidei lacte suxerunt interdum errorem, & multa tradiderunt quæ ne Pontificiis ipsis maximis errorum veterum propugnatoribus, satis probata sunt. Atque hæc magna corruptelæ occasio fuit dum quæ initio à magnis

magnis viris temerè dictata sunt, eorum authoritate tanquam pronunciata Catholica vel suscepta prorsus apud posteros, vel certè haud facile improbata sunt. *Hieronymus* etsi probè sciens Chiliasticum illud delirium absonum quiddam & à Scripturis alienum prædicasse, tamen dum suorum temporum superstitioni nimium concedit, manifestam hæresin quàm timidè, quàm verecundè redarguit? [i] *Quæ licet non sequamur*, inquit, *tamen damnare non possumus, quia multi Ecclesiasticorum virorum & martyres ista dixerunt.* Et vbi de *Victorini* explanatione in Apocalypsin sententiam rogatur: [k] *Periculosum est*, inquit, *& obtrectatorum latratibus patens de egregii viri opusculis iudicare. Nam & anterior Papias Hierapolites episcopus, & Nepos in Ægypti partibus episcopus de mille annorum regno ita vt Victorinus senserunt.* Ita præpostera vetustatis opinio, & magnorum nominum admiratio, libertatem iudicandi sustulit, vt invidiæ calumnia non vacaret, qui egregiorum virorum sententias, etiam vanissimas & falsissimas improbaret. Hac ratione Pelagiana labes vires & incrementa maxima cepit. [l] *Plures sunt in Ecclesia*, inquit Hilarius, *qui authoritate nominum in sententia tenentur, aut ad sententiam transferuntur.* Quare Pelagium haud facilè repudiarunt, [m] *quòd retractatis priorum de hac re opinionibus*, ait Prosper, *penè omnium par & vna* pro dogmate illius sententiam invenitur. Quare Augustinus cum hæreticis confligens, & causas ad vivum resecans, vbi antiquiorum patrum præ-

i *Hieron. in Iren. lib. 4. cap. 19.*

k *Hieron. epist. ad Anatol. apud Sixt. Senen. biblio sanct. lib. 4. in Victorino.*

l *Hilar. Epist. apud August. to. 7.*

m *Prosper. epist. ibid.*

iudicio gravatur, disertissimas aduersùs illorum testimonia exceptiones nonnunquam interponit, vt Scripturis solis quęstionem decidat. Vbi Cyprianum Donatistæ afferunt,[n] *Nos nullam*, inquit, *Cypriano facimus iniuriam cùm eius quaslibet literas à canonica diuinarum scripturarum authoritate distinguimus.* Vbi Ambrosium Pelagiani opponunt, [o] *Quamlibet sanctus & doctus vir, nequaquam tamen authoritati canonicæ Scripturæ comparandus.* Et de omnibus: [p] *Ego*, inquit, *in huiusmodi quorumlibet hominum scriptis liber sum, quia solis canonicis debeo sine vlla recusatione consensum.* Intellexit vir sanctissimus in patrum scriptis iudicio ac delectu opus esse, nec tutò ingredi posse, qui superstitiosa leuitate mox admirantur & probant quicquid in vetustis chartis impressum, & antiquorum nominum celebritate commendatum est.

n *August. con. Crescon. lib. 2. cap. 31.*

o *Cont. Pelag. & Celest. l. 1. ca. 43.*

p *De nat. & grat. cap. 61.*

4 Porrò ad superstitionem desperatio quoque accessit, quæ fregit animos & intercepit conatus illos quibus assurgere posteriores quique ad maiora debuerant, de egregiorum virorum lucubrationibus & scriptis non inertiam amplexi, sed ad maiorem iudicandi diligentiam & industriam excitati. Atqui plerisque longè alius erat animus, quo eos quibus se adiunxerant ita putarunt absoluisse omnia, ut nihil sibi vltrà perquirendum iudicarent; nihil putarent certius à quoquam aut sanius excogitari potuisse. Itaq; desperatio negligentiam peperit, qua [q] *multos qui acie ingeniorum satis erant instructi piguit in fulgorem veritatis*

Ludou. Viues de causis corrupt. artium.

tis

tis intentè aspicere; eos qui dicebantur aspexisse secuti sunt. Inde errores priorum traditi ad posteros & confirmati, dum tantis de rebus malunt aliis posteriores credere, quàm ipsi iudicare. Origenis illæ speculationes & allegoriæ quanta ingenia cum quanto fidei dispendio fascinarunt, quasi in illo vno spiritus sanctus vim omnem & opes suas explicuisset, & frustra deinceps cuiquam alteri in sacris scripturis enarrandis elaborandum esset? *Cyprianus* dum *Tertullianum* subinde [r] *magistrum* apellitat, & iudicio illius plus nititur quàm suo, ab illo fragmenta quædam *Montani* transcribit, & satisfactionibus ac ceremoniis ab illo confictis plùs æquo benignus est. *Bernardi* auditores malè habuit, quòd [s] *post patres nouus expositor* lectionem quandã Evangelicam interpretari præsumeret, & ea causa multorum fratrum indignationi se obnoxium ostendit. Atq; huiusmodi *Momos* & *Aristarchos*, & *Grunnios* quamplurimos *Hieromymus* expertus est, [t] qui illũ in vertendis sacris libris fructuosissimè laborantem vellicarunt, quòd corrigi non posse putarent quæ superiorum temporum opera & studio prodiissent. Neq; verò *Augustinus* nihil hac in parte peccavit, qui illum ab opere tam necessario deterruit quoad potuit, quòd [u] *nihil in Hebrais codicibus inueniri putaret, quod tot interpretes illius linguæ peritissimos fugere posset.* Et *aut obscura sunt*, inquit, *aut manifesta. Si obscura, te quoque in eis falli potuisse non immeritò creditur. Si manifesta, superfluum est te voluisse explanare quod illos latêre nõ potuit.* Sed illum vir doctissimus

r *Hieron. in catal. script. eccles.*

s *Bernar. super Missus est hom. 4. in fine.*

t *Hieron. præfat. in Iob & Esaiam.*

u *August. Hieronymo epist. 8. & 10.*

mus dilemmate suo reuincit. [u] *Respondeat mihi prudentia tua, quare tu post tantos & tales interpretes in explanatione Psalmorum diuersa senseris. Si enim obscuri sunt Psalmi, te quoq; in iis falli potuisse credendum est. Si manifesti, illos in eis falli potuisse non creditur, ac per hoc vtroq; modo superflua erit interpretatio tua: & hac lege post priores nullus loqui audebit, & quodcunq; alius occupauerit, alius de eo scribendi non habebit licẽtiam.* Atqui verò industriæ nunquã deest, quod post summos authores aut emendet aut addat, aut si non rebus ipsis, saltem luce rerum & varia tractatione gratum sit. Quòd ni posteriora quæq; tempora in superiorum ingeniis & laboribus nimium acquieuissent, haud dubium est quin multò fœliciores sacrarum literarum tractatores & interpretes proferre potuissent. Quod & nostro seculo factum videmus, quo Pontificii ipsi fatentur, [x] *plurima in* Mosi *libris & hymnis* Davidicis *prophetarum vaticiniis esse doctorum hominum diligentia multo accuratiùs quàm vsquam antea explicata.*

u *Hieron. apud August. epist. 11.*

x *Andrad. in defens. fidei. Triden. lib. 2.*

5 Ceterùm quæ diximus omnia in hoc Antichristi negotio, vt in vna re aliqua, maxime contigerunt. Nam si oculos vel paululùm aperuissent homines, & suam quamcumque judicandi facultatem adhibuissent, rescissent optimè multa quæ ab antiquissimis, scriptoribus de Antichristo asseruntur, de tam infirmis, tam nullis argumentis esse profecta, ut illa constare posset nonnisi ab impostoribus & hæreticis inuenta esse, aut certè nonnisi per sum-

mam negligentiam tantis ingeniis obrepere potuisse. Quin & qui alioqui perspicaces & nasuti videntur, hîc tanquam euulsis oculis plerunque cæcutiunt, & cum *Homero* dormitant, & ipsi sibi non constant, & alii aliorum sententias prorsus euertunt. Receptum est antiquitùs, Antichristum nasciturum ex Iudæis & de tribu *Dan*. Quid ita verò? Quia tribus illa apud *Ioannem* in Apocalypsi non commemoratur vbi consignantur electi ex omnibus tribubus Israelis. Atqui neq; tribus *Ephraim* ibi memoratur: quî minùs Antichristus de tribu *Ephraim* quàm de tribu *Dan*? Minimè verò, quia de illo quoque *Iacob* vaticinatus est: [y] *fiat* Dan *coluber in via, cerastes in semita, &c.* & *Ieremias* [z] *A* Dan *auditus est fremitus equorum eius, &c.* Ita quidem *Irenæus* & tota patrum gens; sed longè aliud & certiùs quidem *Hieronymo* visum est, locum [a] alterum de *Sampsone*, [b] alterum de *Nabuchodonosoris* in Iudæam aduentu intelligi oportere. Quod ita certum est, vt *Bellarminum* ipsum planè pudeat antiquæ vanitatis, & [c] agnoscat locis illis conuinci non posse, quod tamen veteribus tanto consensu visum est. In quo erratum esse reliqui quoque patres facillimè animadvertissent, si judicio suo magis quàm Irenæi fide statuere voluissent. Porrò *Hieronymum* fefellit traditio illa, quòd Antichristus è Iudæis futurus esset, qui tamen quod apud reliquos consectaneum erat & coniunctum, sessurum illum Hierosolymis in templo Iudæorum, improbauit, & in Ecclesia sessurum interpretatus est: quod si attentè

y *Gen. 49. 17.*
z *Iere. 8. 16.*
a *Hieron. quæst. Heb. in Genesim*
b *Idem in Ierem. lib. 2 cap. 8.*
c *Cap. 12. de Antichristo.*

attentè cogitasset, & illud quoque alterum de Iudæorum Antichristo protinus abnuisset. Sed in eo plùs & negligentiùs erratum est, quòd Antichristi regnũ tribus annis & dimidio præcisè determinant, & numerum dierum apud *Ioannem* decretum esse profitentur, [d] *dies mille ducentos & sexaginta*, & tamen apud *Danielem* de Antichristo quædam intelligunt quæ cum isto calculo convenire non possunt. [e] *Vsque quo visio, & iuge sacrificium & sanctuarium & fortitudo conculcabitur? Et dixit ei, Vsque ad vesperam & mane dies bis mille trecentos.* [f] *Hunc locum pleriq; nostrorum*, ait Hieronymus, *ad Antichristum referunt*. Itane vero? Atqui dies bis mille trecenti sex annos & amplius efficiunt. Vbi ergò illud, Antichristum nonnisi tres annos & dimidium, dies mille ducentos & sexaginta regnaturum? Et Antichristo quoque atrribuunt quod capite vltimo *Danielis* habetur, [g] *A tempore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium & posita fuerit abhominatio in desolationem, dies mille ducenti & nonaginta.* Quî id verò? cùm Antichristum credendum sit dies nonnisi mille ducentos & sexaginta substiturum. Quæ ita nullo modo conciliari possunt vt ecstasin passi videantur qui hæc tam dissentientia cogunt in vnum, & omnia simul Antichristi causæ seruire compellunt. Quanquam & illud quoque nonnihil est quòd Antichristi tempus ita definiunt, & tamen ea narrant de regno Iudæorum adipiscendo, de templo Hierosolymitano ædificando, de orbe terrarum occupando, de Christi fide & cultu per totum orbem

d Apoc. 11. 3

e Dan. 8. 13.

f Hieron. in Dan. cap. 8.

g Dan. 12. 11.

orbem subvertendo, quæ nemo sanus vnquam credidisset in illis temporum angustiis expediri potuisse. Denique illud *Hilarii* vbi de Antichristo suscipiendo loquitur, [h] *Proprius iste Iudææ erit error*, quis existimet homini verba sua cogitanti excidere potuisse, cum tam apertè scriptura denunciet facturum Antichristum vt * *bibant omnes gentes de vino iræ fornicationis eius, & errent in veneficiis illius?* Plura sunt eiusmodi apud veteres à primis ferè temporibus accepta, quæ si attentè posteri animadvertissent, & ad seuerioris iudicii stateram appendissent, castigassent ipsi libros suos, & lōgè alias nobis de Antichristo sententias prodidissent.

h *Hilar. in Mat. can. 25.*

* *Apoc. 18. 3 23.*

6 Enimuerò nihil illis de Antichristo certum, nihil exploratum fuisse, palam ostendunt variæ & repugnantes sententiæ quas siue falsas confingunt, sive veras coniectant, dum alii aliorum traditionibus acquiescere non possunt. De [i] numero nominis Antichristi quot ineptiæ prodierunt, dum suo quisque cerebro indulget, de fontibus ipsis mysterii rationem haurire non curat? De Antichristi sede quàm variè locuti sunt? [k] *In templo Hierosolymitano sessurum*, ait Cyrillus, *non in Ecclesia*: Oecumenius verò, [l] *in Ecclesia, non in Templo Hierosolymitano*: Chrysostomus, [m] *non solùm in Tēplo Hierosolymitano, sed etiā in Ecclesiis.* Et tamen alibi [n] *dubitabilem* esse ait interpretationem illam de Templo Hierosolymitano, quemadmodum etiam *Augustino* [o] *incertum* est, vtrum in Templo illo an in Ecclesia dicendū sit. De Antichristi quoq; natura prodigia locuti sunt. [p] Alii Nero-

i *Apoc. 13. 17.*

k *Cyril. Hierosol. catech. 15.*

l *Oecumen. in 2. Thess. cap. 2.*

m *Chrysost. in 2. Thess. hom. 3.*

n *Oper. imper. in Mat. hom. 49.*

o *August. de ciu. Dei, lib. 20. cap. 19.*

p *August. de ciui Dei, lib. 20. cap. 19.*

Neronem esse putarunt denuò in orbem postli-
minio redditurum: alii putarunt[q] diabolum vel
dæmonem futurum, quod sensit [r] *Hippolytus*
quidam, non antiquus ille Portuensis Episco-
pus, sed alter quidam supposititius, heri natus
ex incubo, qui quia puduit illum nominis sui,
deponenda censuit oua sua in nido alieno. Alii
porrò, in quibus est [s] *Hieronymus*, etsi non dia-
bolum putarunt, in eo tamen diabolum *corpo-
raliter habitaturum* statuerũt. Duos porrò [t] te-
stes quos aduersùs Antichristum decertaturos
vulgò persuasum est: alii de duobus Testamen-
tis exponunt, vt postea patebit: alii *Enoch* & *E-
liam* intelligunt: alii cum *Elia* *Mosen* coniun-
gunt; alii *Ieremiã*: *Hieronymus* Iudaizare putat,
qui ad literam interpretantur. In tanta opinio-
num varietate, in tam distractis sententiis, quis
Antichristi certam notitiam expectet, vbi qui
sibi plurimorũ judicio standũ arbitretur, nihil
reperiat nisi quod unus aliquis initio dixit, quẽ
reliqui postea animi causa magis quàm certa
ratione, magistrum & authorem secuti sunt?

q *Hieron. in Dan. ca. 7.*
r *Hippol. orat. de consummat. mundi.*
s *Hieron. in Dan. cap. 7*
t *Apoc. 11. 3.*

7 Quanquam in hac incertitudine, dum
aduentum Antichristi meditantur, & conie-
cturas quiq; suas exponunt, incidunt interdum
in aliqua, quæ si comparentur cum Scripturis,
certam Antichristi rationem informant, vt de
illo ampliùs dubitari non possit. Nam quod [u]
Babylonem apud *Ioannem* Romanæ vrbis fi-
guram portare aiunt; quòd Antichristum [x] sub
occasu Romani imperii venturum; quòd impe-
raturum [y] decem illis regibus quibus impe-
rium illud Romanum dispertiendũ esset, quòd
qui-

u *Tertul. contra Iudaos.*
x *Idem de resur. carnis.*
y *Hieron. in Dan. cap. 7*

quidam [z] in Eccleſia ſeſſurum affirmant; quòd illum Irenæus [a] Latinum fore veriſimili coniectura ſuſpicatur: hæc ſi accepta de fontibus ſuis, & collata inter ſe ad rerum euentus accommodentur, inſignem illum aduerſarium ita conſpicuum reddunt, vt de illo non minùs conſtet, niſi ſponte noſtra cæci eſſe velimus, quàm ſolem conſtat meridie lucere. Quæ verò definitionibus iſtis de fermento hæreticorum, & privatis hominum opinionibus admiſta ſunt, ea non dubito quin ad [b] *efficaciam illuſionis* pertinere debuerint, vt qui ſacris oraculis non contenti, fidem ſibi de placitis humanis petendam judicarent, haberent in Patrum ſcriptis ad quod impingerent, & in incredulitate ſua duriores & obſtinaciores efficerentur. Nam quod rectè Tertullianus de Scripruris; [c] *Non periclitor dicere ipſas quoque Scripturas ſic eſſe ex Dei voluntate diſpoſitas, vt hæreticis materias ſubminiſtrarent, cùm legam oportere hæreſes eſſe, quæ ſine Scripturis eſſe non poſſunt*, hoc multò magis de Patrum ſcriptis affirmare audeamus, ſic eſſe Dei voluntate diſpoſita, vt quibus Chriſtum è Scripturis callere non ſufficit, è Patribus fallantur de Antichriſto, & ei ſe ſubmittant quem Scripturæ deſcribunt, dum non alium illum futurum credunt quàm à Patribus acceperunt. Quod in aliis quoq; nonnullis ſidei capitibus contigiſſe nõ dubitamus, cùm tam multa videamus apud Patres quæ ſuperſtitioni aditum aperiũt, & patrocinari vidẽtur erorib. illis, quibus Antichriſtus orbem terrarum ſibi ſubiectum & captivum

z Auguſt. de ciu. Dei, lib. 20. cap. 19.

a Iren. lib. 5.

b 2. Theſſ. 2. 11.

c Tertul. de praſcr. aduerſus hæret.

vum tenere debuit. Nam tantum illum ſedu-ctorem inſtrumenta ſeductionis habere opor-tuit, nec veram fidem excludere valere, niſi in promptu ratio eſſet, qua mendaciis ſuis ſpe-ciem veritatis & colorem afferre poſſet. Quare quod divinis oraculis ſatis commodè aſſequi non potuit, humanis erroribus obtinere vo-luit, vt quæ veritate non poſſet, præſcription temporis, & antiqua ſaltem conſuetudin commendaret. Nam id inprimis Satanæ cura fuit, vt ab initio fundamenta regni ſui ſubſtrue-ret, & corruptelis ſuis gratiam & authoritatem cōciliaret. Quod ita calidè molitus eſt, vt Patri-bus ipſis nonnunquam fucum faceret, & ſpecie quadam probabilitatis induceret ad ea proba-da, quæ pòſt illorum authoritate ad maximam pietatis iniuriam in Eccleſia retenta ſunt. Qu etſi veram fidei doctrinam ſcriptis ſuis luc-lentiſſimè complexi ſunt, & arma nobis ab-undè ſuppeditant quibus apoſtatarum & hæ-reticorum impoſturas oppugnare poſſimus: tamen dum zizania quædam interſerunt, & traditiones ac præſumptiones ſuas & alienas cum ſactiſſima Dei veritate coniungunt, are-nas & calces præparaſſe videntur, quibus per-fidiæ muros conſtrueret Antichriſtus, & Baby-lonem ſuam ædificaret, qua Eccleſiam Chriſt ferreo tyrannidis ſuæ ſceptro ſubiugaret.

8 Quare ne vlla nos antiquitatis fallat opi-nio, præmonendos curauit ſpiritus ſanctus, [d] *myſterium iniquitatis* olim ſub Apoſtolis ope-rari cæpiſſe, & [e] iam tum Antichriſti ſpiritum in mundo fuiſſe, ut falſa eſſe poſſe quæ viden-

d 2. Theſſ. 2.7.

e 1. Ioh. 4.3.

tu

tur antiquissima, ac proinde de antiquis judicium habendum esse sciamus, & quod Apostolicæ scripturæ testimonium non habet, etsi vetustate cum Apostolis certare posse videatur, non tamen ab Apostolis, sed à mysterio iniquitatis & Antichristi spiritu profectum esse non dubitemus. Id quod vel vno exemplo moneri possumus, quo Satan viventibus adhuc Apostolis perniciosam cœlibatus opinionem, horribilem postea ecclesiæ pestem, & prodigiosæ turpitudinis occasionem insinuare conatus est. Nam [f] presbyter quidam in Asia librum quendam tum edidit quem inscripsit *Periodum Pauli & Teclæ*, in quo finxit Paulum Iconii prædicantem de virginitate, Teclam nobilem puellam in concione præsentem tantùm permouisse, vt nuptias quibus desponsata esset, recusaret, & voto se virginitatis obstringeret, & ob id ad judicem raptam & ab illo damnatam nec ignibus cremari, nec à bestiis occidi potuisse, & postea comitem Apostolicæ peregrinationis extitisse. Ac presbyter iste conuictus apud Ioannem Apostolum quòd author esset libri, & confessus se hoc amore Pauli fecisse, loco deiectus est, & liber eius damnatus, atque inter fabulosa & Apocrypha computatus est. Quæ tamen fabula postea quantos viros fefellit, Cyprianum, Ambrosium, Epiphanium, Augustinum, qui pro vera historia librum illum susceperunt, eoque ad superstitiosam virginitatis admirationem vehementer allecti sunt. Ita maturè hostis ille rem suam egit, & Apostolicis nominibus pesti-

f *Tertul. de baptismo Hieronym. in catal. script. eccle. in Luca.*

fera consilia callidè ornauit, vt sanctissimorum virorum plus satis credula simplicitate, dum fraudes & dolores eius haud facilè suspicantur, faciliùs abuti posset. Et vidit ille quidem haud magni momenti ad fraudem esse potuisse, si hæreticorum tantummodò exosa nomina occupasset; ac proinde vt efficacior esset illusio, in illorum se chartas & commentarios clanculum insinuauit, quorum, quia in Ecclesia insignes habebantur, maior apud posteros authoritas & existimatio futura esset. Itaque offudit illis tenebras interdum, & hîc illic astu circumuentos de via deduxit, vt ex illorum erratis posterior ætas ruinæ grauioris & manifestæ apostasiæ occasionem habere posset. Qui tamen dum simplici errore, non maligna pertinacia de via discedunt, & quanquam stipulas & ligna super ædificant pro auro & argento, subinde ad fundamentum respiciunt & in eo consistunt, jacturam operis sui faciunt, quod ignis verbi Dei absumit & distruit, ipsi verò salui facti sunt. Itaque quod de Cypriano & patribus Africanis dixit olim Vincentius Lyrinensis contra Donatistas, idem nobis de reliquis contra Papistas vsurpare licet: [g] *O rerum mira conuersio: authores eiusdem opinionis catholici, consectatores verò hæretici iudicantur: absoluuntur magistri, condemnantur discipuli: conscriptores librorum filii regni erunt, assertores verò gehenna suscipiet.* Itaque nihil mouemur quòd stipulas & paleas suas Pontificii de patrum segete creuisse contendunt, neque mox Antichristi aliquid esse desinet, quod à patribus

g *Vincent. Lyrinens. aduersus hæres.*

tribu

tribus quibusdam receptum affirmatur, quia in illo Apostasiæ seminario quo patrum quoque agri nonnihil conspersi sunt, non Antichristum quidem adhuc, sed dispositionem esse oportuit ad regnum Antichristi. Quæ postea sub papatu consummata, fefellit illos in sententias suas de patrum scriptis quàm de scripturis sacris instituere maluerunt. Qui dum sementem illam erroris ab antiquitate perceptam carnalis ingenii gremio confouerunt, messem superstitionis ingentem ediderunt, & de febricula patrum teterrimam Ecclesiæ pestem enixi sunt. Quorum errorem sequantur necesse est qui scripturas de patrum tantummodo sententiis exponunt, non patrum sententias & dogmata ad scripturarum justissimam & æquissimam stateram & lancem appendunt. Quod non ita dicimus quasi non intelligamus in scriptis antiquorum illorum grande momentum esse ad lucem scripturis afferendam: sed id tantùm volumus, literas illas scripturarum ancillas esse debere, non Dominas: non judices qui sententiæ necessitatem imponant, sed indices qui admoneant, vt dissentire liberum sit, si quod indicare videntur in scripturis ipsis inveniri non possit. Quod cùm patres ipsi nos tam vehementer hortentur & moneant, eosdem profectò ipsos contra nos testes habituri sumus, si præsumptam ex illorum obliquitate aliqua perfidiam contra manifestam Dei veritatem superbè sequamur.

quamur. Atque hic tenenda nobis est regula in causa illa peruestiganda quam proponimus. Neque enim de Antichristo vel Antichristi dogmate rectè sentire poterimus, nisi sacris scripturis quæstionem omnem ita sistamus, vt nihil apud nos authoritatem obtineat quod non ex illis fundamentis certissimis argumentis extructum sit: fiet enim alioqui, ut Antichristi falsa notione præoccupati, decipi nos ab impostoribus Ecclesiæ vocabulo sinamus & pro Christo Antichristum nomen Christi mentientem, adoremus. Quod vidit Chrysostomus, siue ille quicunque author erat Operis imperfecti, quem Chrysostomi nomine interdum adduco, [g] Ecclesiæ Romanæ & maximorum apud illam authorum exemplum secutus qui locum apud Matthęum exponens, *Tunc qui in Iudæa sunt fugiant ad montes*, ita sententiam reddit; [h] *id est, qui sunt in Christianitate, conferant se ad scripturas. Montes sunt scriptura Apostolorum aut Prophetarum. Et quare jubet in hoc tempore omnes Christianos conferre se ad scripturas? Quia in tempore hoc ex quo hæresis obtinuit Ecclesias, nulla probatio potest esse veræ Christianitatis, neque refugium potest esse Christianorum aliud, volentium cognoscere fidei veritatem nisi scripturæ divinæ. Antea enim multis modis ostendebatur quæ esset ecclesia Christi & quæ gentilitas nunc autē nullo modo cognoscitur volentibus cognoscere quæ sit vera ecclesia Christi, nisi tantummodo per scripturas. Quare? Quia omnia hæc quæ sunt propriè Christi in veritate, habēt & hæresis*

g *Sixt. Senē. bibliot. sanct. lib. 4*

h *Chrysost. op. imperf. hom. 49.*

in ſchiſmate: ſimiliter eccleſias ſimilitèr ſcripturas divinas, ſimilitèr epiſcopos cæterosq; ordines clericorũ, ſimiliter baptiſmum, eucharistiam & cætera omnia, deniq; ipſum Chriſtum. Volens ergò quis cognoſcere quæ ſit vera eccleſia Chriſti, unde cognoſcat in tantæ confuſione ſimilitudinis niſi tantummodo per ſcripturas? Item antea & per ſigna cognoſcebantur qui erant veri Chriſtiani, qui falſi. Quomodo? falſi aut non poterant facere ſigna, ſicut veri Chriſtiani, aut talia non poterant qualia veri Chriſtiani, &c. Nunc autem ſignorum operatio omninò levata eſt: magis autem & apud eos invenitur qui falſi ſunt Chriſtiani fieri ficta. Sicut autem Petrus apud Clementem exponit, Antichriſto etiam plenorum ſignorum faciendorum danda eſt poteſtas. Item ex moribus ipſis prius intelligebatur eccleſia Chriſti quando converſatio Chriſtianorum aut omnium aut multorum erat ſancta quæ apud impios non erat. Nũc autem aut tales aut peiores facti ſunt Chriſtiani quales ſunt hæretici aut gentiles. Adhuc autem & maior continentia apud illos invenitur quamuis in ſchiſmate ſint, quàm apud Chriſtianos. Qui ergò vult cognoſcere quæ ſit vera eccleſia Chriſti, unde cognoſcat niſi tantummodo per ſcripturas? Sciens ergò Dominus tantam confuſionem rerum in noviſſimis diebus eſſe futuram, ideò mandat ut Chriſtiani qui ſunt in Chriſtianitate volentes firmitatem accipere fidei veræ, ad nullam rem fugiant niſi ad ſcripturas. Alioqui ſi ad alia reſpexerint, ſcandalizabuntur & peribunt, non intelligentes quæ ſit vera Eccleſia, & per hoc incident in abhominationem deſolationis quæ ſtabit in ſan-

ctis ecclesiæ locis. Planè divina sententia, & animaduersione omni dignissima, quam integram subiicere volui ad disputationem hanc nostram præmuniendam aduersus calumnias Papistarum, vt intelligant nos optima ratione, & patribus ipsis probatissima docere, controversiam omnem de Antichristo non de hominum quorumcunque coniecturis, sed de scripturis diuinis definiendam esse: illic periculum esse, ne in abhominationem desoaltionis per errorem incidamus; hic tantummodò nos securos esse, & veram Christi ecclesiam cui nosmet adiungere debeamus, ab Antichristi turba distinguere doceri. Quod tamen ne desperatione dictum videatur, quasi de Antichristo ea disseramus quæ nusquam hactenus in Ecclesia audita sunt, rem totam patrum testimoniis ita munitam constituemus, ut qui assertiones nostras & Pontificias utrinque de patribus acceptas inter se contulerit, & ad scripturarum judicium reuocarit, planè perspiciat, nos veras & germanas patrum sententias; illos tantummodò opiniones temerè susceptas, adeoq; etiam hæreticorum leuissima somnia consectari. Quare vt tandem causam ipsam agamus, demonstrationem Antichristi quam præfixo titulo pollicemur, ita proponimus: *Cui notæ omnes Antichristi conueniunt, is est Antichristus. Romano Pontifici conueniunt notæ omnes Antichristi: Romanus ergo Pontifex est Antichristus.* Maior controuersiam non habet; in minori sudabit opera nostra. Certè Antichristi nomen, locus tempus, habitus, actus, doctrina, quibus

quibus ſex articulis continentur omnia quæ in hoc negotio dicenda ſunt, omnia demonſtrant Romanam eccleſiam eſſe Antichriſti ſynagogam, Pontificem Antichriſtum, fidem ejus perfidiam, ſtatum apoſtaſiam. Quod vt planè liqueat, de ſingulis ordine ſuo videamus.

CAP. II.

De nomine Antichriſti literali & myſtico quod aſſeritur non eſſe proprium ſed appellatiuum: contra Bellarmin. *de Rom. Pontif. lib.3.cap.1.2 & 10.*

ANTICHRISTVM ex etymologia nominis [a] *Chriſto contrarium*, ſiue Chriſti aduerſarium interpretamur. Cuius vocabuli primus author *Iohannes* Antichriſtos appellans non hoſtes extraneos ſed domeſticos hæreticos, vſum illius ita nobis aperuit, vt Antichriſtum non quemcunque adverſarium, ſed illum tantum intelligamus, qui [b] *ſub nomine Chriſti, hoc eſt, Chriſtianum ſe videri volens, ſuper extollitur contra Chriſtum.* Ita minores illi Antichriſti dicti: Ita vnus ille maior cæteris, cuius in cæteris pictura quædam & imago præuiſa eſt. Neque verò rejicimus quòd vir doctiſſimus *VVolfgangus Muſculus* eruditè animaduertit, [c] *Atichriſtum dici non ſolùm qui Chriſto adverſatur, verumetiam illum qui pro Chriſto Eccleſiæ ſe obtrudit.* Quod vellicat quidem *Bellarminus* & rodit more ſuo, quia videt eo Pontificis ſui cauſam periclitari, ſed certo

a *Auguſt. in 1. Ioan. tract.3. Hilar. lib. cont. Arianos & Auxent.*

b *Auguſt. cont. aduerſar. leg. & proph. lib. 2. cap. 12.*

c *VVolf. Muſc. loc. comm. de miniſt. eccleſia.*

argumento refellere non poteſt. Certiſſimum eſt enim præpoſitionem ἀντὶ non oppoſitionem ſolùm aut æquiualentiam, quæ agnoſcit *Bellarminus*, ſed etiam vnius rei pro altera ſubſtitutionem denotare. Exemplum habemus apud Euangeliſtam, [d] *ſi piſcem petierit*, μὴ ἀντὶ ἰχθύος ὄφιν ἐπιδώσει αὐτῷ *num pro piſce*, ſiue *loco piſcis dabit ei ſerpentem?* Aluſit fortaſſe ad Græcorum illud adagium ἀντὶ πέρκης σκορπίον: *pro perca* (piſce) *ſcorpionem*. Cuiuſmodi illa quoque ſunt, ὁ βοῦς ἀντὶ οἰκέτου πένησι: *bos pro ſeruo*, ſiue *ſerui loco eſt pauperibus*, ἀντὶ χαρίεντος ἰατροῦ κακὸς ποιητὴς καλεῖσθαι ἐπιθυμεῖς: *pro venuſto medico malus poëta dici cupis*. Eandem in compoſitione vim habet, ὁ βάλανος, *glandem* ſignificat: ἀντιβάλανος, pillulam quam [e] *gallam* appellant, quam quercus glandis loco profert. σπόδος cinerulam metallicam deſignat, ἀνδισποδος, [f] *quod ſimili virtute pollet vt in ſpodii locum ſufficiatur*. ἀντίφρουρος, *qui eſt loco cuſtodis*. Sic ἀντιστράτηγος, ἀντιβασιλεὺς, *qui vicem & locum imperatoris & regis* ſiue obit ſiue vſurpat. Iam verò de ſubſtitutione nihil omninò *Bellarminus*; ſubordinationem tantummodò negat. Falſo illud quidem, quod ipſe non neſcit, quia dicuntur οἱ ἀντιβασιλεῖς de quibus ipſe ait: [g] *Rex mittit proreges ad prouincias*, quos quia mittuntur à rege & nomine regis, & nonniſi delegata ab illo poteſtate omnia exequuntur, regi non æquales ſed ſubordinatos & ſubiectos fateatur neceſſe eſt. Sed quorſum tandem exceptio illa de ſubordinatione? Neque enim nos de ſubordinatione laboramus; quibus longè abeſt vt illum quem Antichri-

d *Luc. 11. 11*

e *Plin. hiſt. natur. lib. 16. cap. 6. & 7.*

f *Dioſcor. lib. 5. ca. 46 Plin. hiſt. nat. lib. 34. cap. 13.*

g *De Rom. pont. lib. 2 cap. 10.*

Antichriſtum eſſe dicimus , Chriſto ſubordinatum intelligamus. Satis ad cauſam eſt, ut præpoſitio ἀντὶ ſubſtitutionem quamcunque notet, ſiue à ſeipſo quis per vim & fraudem ſubornatus, ſive ritè ac legitimè ſubordinatus ſit. Quare nihil impedit *Bellarmini* diſputatio, quin magnum illum Antichriſtum complexa ſignificatione dictum intelligamus, qui cùm Chriſti ſit aduerſarius & æmulus, ſe tamen, vt fallat immuniùs, in Chriſti locum ſupponit, & Chriſti ſe vices & partes agere profitetur, ut arbitrentur omnes ei ſe tanquam Chriſto & Chriſti nomine famulatum & obſequium præſtare teneri. Certè proditoribus ſolenne eſt principum ſuorum nomine copias conuocare & conſcribere, quas contra principes ſuos educant, vt nihil mirum ſit ſi perfidus iſte, qui citra Chriſti nomen parùm ſe apud Chriſtianos profecturum intelligit ni Chriſti nomen ſe induat, & eius in terris partes agere præ ſe ferat. *Antiochus Epiphanes* in quo typum Antichriſti fuiſſe Antiquitas judicavit, cum regnum Ægypti *Ptolomeo* puerulo relictum ſpe jam atque opinione tanquam expoſitam ſibi prædam deuoraſſet, rem ſibi arte tractandam ſentiens, nonniſi tutorem ſe agere velle; & [h] *pueri rebus prouidere* ſimulavit. Verùm hoc prætextu *prudentum cogitationes eorum qui duces pueri erant, ſua fraude ſubuertens*, Ægyptum *omnem ſibi ſubiugauit.* Quidni Antichriſtum ipſum pari ratione facturum putemus, vt tutelæ nomine Chriſti regnum occupet, & dum ſe res Chriſti curare fingit, ſacrilega vſurpatione in rem ſuam

h *Hieron. in Dan. ca. 11.*

omnia conuertat? Et Antichristum quid[em] cùm prætextu nominis Christi venturum[,] istis[i] Antichristis constat quos *Ioannes* comm[e]morat; *Pseudoapostolis, Ebionitis, Cerinthia[nis,] Nicholaitis* & cæteris, quibus consuetum e[st] omnibus Christiani nominis velamenta c[on]quirere, & contra Christum Christi fidem [&] disciplinam ostentare. Quum enim peri[nde] affirmat magnum illum quem quærimus A[n]tichristum iam[k] tum in mundo extitisse, do[cet] eiusdem cum illis ingenii futurum, & tal[em] esse expectandum qui specimen quod ini[tio] præcessit imitetur & adimpleat, & nomē Ch[ri]sti contra veram Christi fidem, splendidiùs [no]men & astutiùs mentiatur.

i 1. Ioan. 2. 18.

k 1. Ioan. 4. 3.

2 Hæc verò notatio nominis Antichris[ti] illam integram accipiamus, (qui volet, sim[pli]ciùs interpretetur Antichristum, Christo [ad]versum) quadrat in illum optimè, quem [e]verum illum Antichristum (Deo iuuante) [de]monstrabimus; Romanum dico Pontific[em] qui se esse caput Ecclesiæ Christi, Christi vic[es] implere, Christi munus in terris obire glo[ria]tur: se illum esse cui Christus Ecclesiam su[am] cum[l] *plenitudine potestatis* (in qua regalis Ch[ri]sti honor est positus) *tradidit gubernanda[m]* interim verò Christum quoad potest de reg[no] deturbat; Christi leges refigit vt figat su[as;] Christi nomen relictum in vocibus expun[git] è cordibus, vt pingat suum, vt plus reueren[tiæ] Pontifici habeatur Christi nomine, quàm i[psi] Christo; plùs illius placito pareatur & iuri C[a]nonico quàm Christi Euangelio; plùs metu[...]

l Bulla Pii 5. contra Elizabetham reginam.

tur fatuus ignis illius siue bullatus siue purgatorius, quàm ignis æternus. Quod autem excipit Bellarminus, Rom. Pontificem *non se hostem & æmulum Christi, sed vicarium & famulum profiteri*, planè frigidum est & puerile suffugium, cùm possit qui se vicarium prædicat, agere perduellé, & hostis esse qui voce tamen & vultu amicus est. Neq; verò est vlla perfidia capitalior, aut cum Antichristi negotio coniunctior, quàm quæ mellitis verbis fraudem occultat; quæ dum osculum prætendit, gladium intorquet in viscera; dum inuitat ad epulas, venena præparat, & diræ mortis exitium meditatur & struit. Num illud (Bellarmine) Romanum Pontificem excusat quo minùs Antichristus habeatur, quia *se Christi famulum & subiectum Christo in omnibus fatetur?* Ecquid aliud agit hoc ipso quàm *Arius* & *Eutiches* & *Nestorius*; immo quàm *Marcion* & *Manichæus*, & reliqua omnis hæretiorum turba? quos si confodere velis tanquam mendaces & perfidos, necesse tibi est per illorum latera tuum quoque Pontificem vulnerare. Næ tu es argumentis miserrimè destitutus, qui tam stultè arguis; Pontifex se Christi famulum & ei se in omnibus subiectum fatetur; igitur Antichristus, id est, Christi aduersarius esse non potest: cùm sit hoc Satanæ familiare, [m] *transfigurare se in Angelum lucis*, & domesticis Christi hostibus, qualis est Antichristus, maximè compendio ad fraudem esse soleat, Christi se interim famulos, illique per omnia subditos profiteri: [n] *Non est vir in domo; non est*

m 2. Cor. 11. 14.

n Hieron. in prou. cap. 7.

est Christus, inquiunt, *corporaliter in eccle[...] surgens enim à mortuis ascendit in cælum, nob[...] ministerium gubernandæ Ecclesiæ. suam videli[...] domum reliquit*. Quod sibi Pontifex tuus, vt[...] hæreticorum omnium facilè princeps, sp[...]ciali prærogatiua suum esse prætendit. Ca[...]rum ut dicam paucis, Antichristum certi[...]mum est per summam hypocrisin rem a[...]

* 2. Thess. 2.10. rum, vtpote quem venturum edocti sumus * *omni deceptione iniquitatis, ita vt * seducat, si[...]*

* Matt. 24. 24. *ri possit, ipsos electos*. Quare dubitari non po[...] quin eam sit rationem adhibiturus, quæ est[...] fallendum expeditissima & tutissima. Nulla[...] autem ad fraudem via proclivior & oppor[...]nior apud Christianos, quàm vt Christi se vic[...]rium & famulum prætendat, & illius auspic[...] omnia facere præ se ferat. Ita illum orbis Ch[...]stianus propensiùs admittet, quem siquidem[...]pertè se Christum ostentet, resistentem[...]ne dubio & impietati ac blasphemiæ tam m[...]nifestæ repugnantem habiturus est. Neque[...]nim possibile est, inueteratam per tot sec[...] Nominis Christi celebritatem deperire sub[...]tò, & ex animis hominum atque opinione r[...]uelli, vt nouo Christo, nuper nato, terræ fili[...] cultus & veneratio deferatur. Quare quò[...] Pontifex se Christi vicarium & famulum pr[...]dicat, nihil impedimenti affert quominùs[...]dem ipse sit Antichristus. Nam quod ais, Bella[...]mine, Antichristum affirmaturum se esse Chr[...]stum, Pontificem autem non se Christum vl[...] modo dicere, aut ei se parem facere, falsum p[...]riter & otiosum est. Nam Christum se aliqu[...]

mod

modo dicit, qui se esse dicit [o] *sponsum & [p] caput Ecclesiæ*, quod nonnisi Christus est; se [q] *Christum nobis repræsentare qualis hîc erat inter homines; habere illud officium quod habuit Christus, cùm in terris inter homines humano more viueret.* Veruntamen vt se Antichristus Christum dicat, non vocibus agitur sed rebus ipsis. [r] *Non audio quid sonet*, ait Augustinus, *sed video quid vivat. Opera loquuntur, & verba requirimus? Quis enim malus non bene vult loqui?* Bene loquendo tegit improbitatem Antichristus, quam vsque ad cœlos opera proclamant, vt quantumlibet in Deum insaniat, tamen haud facilè illum orbis suspectum habeat artificiosa pietate Sirenum cantus dulcissimè modulantem. Cæterum illa omnia quæ commemoras Antichristi propria, Christum abnegare, Se Christum prædicare, Extollere se supra omne quod dicitur Deus, postea demonstrabimus, non sono verborum, sed rerum momento ponderari, vt qui Christum ex cerebro suo fingit, aliamq; fidem Christi nomine conscribit; qui Dictatoria potestate diuina omnia sibi subiicit, & sua decreta cogit obseruantiùs quàm Christi præcepta servari, qui denique sibi arripit quouis modo quod nonnisi Christi est, supra Numen se efferre, & se in Christi locum substituere dicatur, etsi non enunciet conceptis verbis, *Ego Deus*; *Ego sum Christus*.

3 Est autem aliud Antichristi nomen mysticum numero præsignatum à Ioanne, cuius investigatio iam olim torsit antiquos, & doctorum hominum sensus plurimùm exercuit. De quo tamen

o *Extrau. Ioan. 22. cap. Cum inter. in glossa.*
p *Extrau. maior & obed. cap. Vnam sanctam.*
q *Bellarm. de Rom. Pontif. lib. 5. cap. 4.*
r *August. in epist. Iohan. tract. 3.*

tamen aliquid in conie&turis illorum tem-
rum Deus extare voluit, quod rectà nos, si
dem attendamus, ad illius mysterii explica-
nem deducat. Locus est apud *Ioannem* in A-
r Apoc. 13. 18. calypsi: [r] *Qui habet intelligentiam, computet nu-
merum bestiæ: numerus enim hominis est*; & *nu-
merus eius sexcenti sexaginta sex*. Vbi cùm *nume-
rum hominis* appellat, talem proculdubio n-
significat, qui ab homine possit ratione & in-
genio peruestigari. Porro *numerum bestiæ* v-
s Apoc. 15. 2 su superiore, vt alibi quoque designat esse [s] *nu-
merum nominis bestiæ*, vt sciamus infirma e-
nec constare posse quæ homines alioqui e-
diti pro hoc numero siue ad initium sive ad d-
rationem Antichristi applicando disputaru-

4 Cæterum de nomine Antichristi defin-
ri nihil poterit, nisi illud primò expediat-
non proprium nomen & singulare requir-
dum esse quod vni tantùm conueniat, sed
pellatiuum quod multis commune sit. Q-
t Cap. 2. enim affirmat *Bellarminus* Antichristum [t]
num quendam hominem & singularem esse deb-
re, non à vero solùm, sed etiam à verisim-
prorsus abhorret. Id vt constet, sciamus op-
u Apoc. 13. 1. & 17. 7. tet visione [u] *bestiæ* apud *Ioannem* Romanæ v-
bis statum & principatum vniuersum design-
ri. Quod post maximos authores *Bellarm-*
x Cap. 5. de Antichristo. quoque visum est, qui [x] bestiam illam *Dani-*
in *decem cornua* exeuntem cum ista confund-
& disertè, quia sic necesse habuit, de Roma-
imperio interpretatur. Huius autem bestiæ *se-
ptem capita* numerantur, quæ ab Angelo d-
septem regibus Romanis exponuntur. Vbi de re-
gum

um nomine ſemel & ſemper admonendum t, non eos tantummodo reges dictos eſ- qui communi ſtylo ſcribuntur reges & no- inantur, ſed principes quoſcunque politicos ui ſummum penes ſe magiſtratum &regimen abent. Tales erant Romæ primò nomine i- ſo reges, poſt regis nomen expulſum Conſu- s, Tribuni, Decemviri, Dictatores quibus umerus regum quinarius expletur. De ſe- tem ergo illis regibus [y] *quinque ceciderant nte Chriſtum*; *ſextus in aduentu Chriſti emi- uit*; ſeptimus in occaſu ſexti venturus eſ- t. Iam verò *quinque illi reges* qui cecide- nt ante Chriſtum, & *ſextus* quem Chriſtus egnantem inuenit, non ſinguli reges, aut ſex omines ſingulares, ſed principatus ſex, & ſuc- edentium in ſingulis principatibus regum; oc eſt, ſummorum illius reipub. moderato- m ſeries & decurſus intelliguntur. Quę nunc gò ratio perſuadeat; vt cùm ſex illa capita iora de regum ſucceſſione ſingula accipian- r, ſeptimum, quod Antichriſtum omnes ex- onunt, de ſingulari homine tres duntaxat an- os & ſesqui regnaturo intelligamus? Quod uidem eò minùs probabile eſt, quia in ſepti- o illo rege docemur [z] *imaginem* ſexti eſſe re- etendam. Imperium enim Romanum *Beſtia* icitur; Antichriſti ſtatus *imago Beſtiæ*. Status go Antichriſti referre debet imperium Ro- anum, vt caput eius vnum ſit, non vnitate erſonæ, ſed ſingularum perſonarũ vnius poſt teram in eandem poteſtatem ſucceſſione. Porro illa orbis dementatio qua gentes omnes & po-

y Anglo-rhemẽ. annot. in Apoc. 13. 1.

z Apoc. 13. 14.

& populus & reges inducet Antichristus,
ſtupra cum ipſo & fornicationes exerce
non vnius ſeculi opus eſt, non opera vnius h
minis, ſed inſinuata paulatim & ſenſim apo
a *Apoc.* 17. 2.5. ſia perficienda eſt. Quum enim [a] *fornicati*
legimus, quum meretricem audimus, n
tam vim & coactionem, quam ſollicitatio
& blandimenta, & lenocinia, & meretricia
tes cogitamus. Si repentè Antichriſtus nou
Deum oſtentet, ſi fidem nouam procudat, n
va myſteria obtrudat, refugerint illum ge
& abhorruerint, nec erit tam expeditum
bem terrarum peregrinitate dogmatum &
dei novitate perculſum ſacris ſuis hactenus
auditis obligare. Obſtupeſcit enim ad mo
repentinos animus humanus, & quæ conſci
tia religionis inſederunt, haud facilè niſi tr
temporis & longa negligentia, & inſtillata q
ſi guttatim malitia removentur. Quod illi n
animaduertunt qui Antichriſtum vnum h
minem & triennalem nobis narrant, quem
credibile eſt cum ſuis natiunculam vnam
quam ab auita impietate tam ſubitò amou
& ad ſua novarum devotionum ſacrilegia p
deducere.

5 Quod tamen Bellarminus præ cæte
aſſerere conatur, Scripturarum teſtimoniis
utens vt fidem faciat Romano Pontifici n
men & rationem Antichriſti conuenire n
poſſe. Id affirmat primùm ex verbis Chriſti
b *Ioh.* 5.43. pud Ioannem: [b] *Ego veni in nomine patris*
& non accepiſtis me: ſi alius venerit in nom
ſuo, illum accipietis. Hic verò locus, *Bellarmi*
qu

quid tandem ad Antichriſtum? Tu nomina quidem apponis quorundam qui de Antichriſto illum exponunt, ſed non mouemur nuda nominum authoritate ſine momento rationum: quanquam rationem quoque afferre videri vis, cùm verè nullam afferas. *Dominus*, inquis, *opponit ſibi alium hominem, hoc eſt, perſonæ perſonam non regnum regno, nec ſectam ſectæ, vt patet ex illis vocibus, Ego, alius: me, illum, in nomine meo, in nomine ſuo, ſicut ergò Chriſtus vnus & ſingularis homo fuit, ita quoque Antichriſtus eſſe debet.* At quì tandem conſtabit hîc perſonam perſonæ, hoc eſt, vnum vni opponi debere? Chriſtus quidem unus eſt, nec poteſt intelligi præterquam vnus: at *alius à Chriſto* infinitam habet ſignificationem, & poterit hunc & illum & alterum notare, & diſtributiuè omnem qui Chriſto aduerſus eſt. Itaque clariſſima exit ſententia, *ſi alius venerit in nomine ſuo*, hic aut ille aut quicunque, illum recipietis. Et *alium* quidem cùm dicitur numero ſingulari, pluraliter tamen intelligi poſſe patet ex eo quod alibi legimus apud Ioannem; vbi quod dicit Chriſtus, [c] *Alius eſt qui ſeminat, alius qui metit*, mox mutata ſententia reddit: *Alii laborauerunt & vos in eorum labores introiſtis.* Et Apoſtolus Paulus vbi Iudæum appellat [d] *ducem cæcorum, lumen eorum qui in tenebris ſunt, eruditorem inſipientium, magiſtrum infantium*, pluralia iſta, *cæcos, tenebricoſos, inſipientes, infantes* numero ſingulari concludit, *Tu qui alium doces, teipſum non doces.* Chriſtus quoque cùm dicit: [e] *Ego ſum paſtor bonus: bonus paſtor animam ſuam dat pro*

c Ioan. 4. 37

d Rom. 2. 19

e Ioan. 10. 11.

ouibus suis: Mercenarius autem videt lup[um] venientem & dimittit oues & fugit; an quia [il]li uni & singulari *Mercenarium* singulari quo[que] numero opponit, idcirco tibi vnam al[i]quam & certam personam mercenarii vocabu[lo] notare videtur? Quod si non dixeris & v[t]que non dixeris, nec illud nisi peruersè assere[re] poteris, *alium* in verbis Christi de vnico ta[n]tùm homine sumi debere, quia Christus se sin[]gulariter ex vna parte nominat, *alium* ex alte[ra]. Quid autem moramur qui teipsum habem[us] contra te confitentem, *alium* istum de mul[tis] accipi oportere? Tuipse namque de Antich[ri]sto exponis quod apud Matthæum legim[us]

f Matt. 24. 5. f *Multi venient in nomine meo, dicentes, E[go] sum Christus.* g *Matthæi*, inquis, *vicesimo qua[rto] Antichristus dicitur affirmaturus seipsum e[sse] Christum.* Quod si de Antichristo expone[n]dum sit, *Multi venient in nomine meo &c.* ce[r]tè Antichristus non vnus & singularis, sed [a]lius & alius in multitudinem vsque intellige[n]dus est. Et est quidem in altero horum loc[o]rum alterius explicatio, & quod apud Ioanne[m] legitur, *si alius venerit in nomine suo, &c.* ide[m] ipsum est quod apud Matthæum habetu[r] *Multi venient in nomine meo, &c.* Vtroq[ue] notantur propriè præstigiatores illi qui Iud[æos] postea fraudem fecerunt, quales fuisse leg[i]mus *Simonem Magum, & Theudam*, & Æg[y]ptium illum, & *Barchocebam*, & reliquos ill[os] magos & impostores, qui dum se Christos [&] Prophetas & liberatores confictis quibusda[m] miraculis ostentarunt, cæcam & insanam Iu[]

g Cap. 1. de Antichristo.

dæorum

[Iud]æorum turbam ad seditiones incitarunt, & hostium manibus perdendos tradiderunt. Et hoc quidem justissimo Dei judicio, vt qui verum Messiam & seruatorem impiè repudiassent, quasi veterno quodam correpti & communi sensu quodammodo priuati, vltrò se nefariis seductoribus illudendos exhiberent. Quæ autem videtur illorum locorum repugnantia, *Multi venient in nomine meo*, & *alius veniet in nomine suo*, facilè conciliatur, si prout nomen ambiguæ significationis est, in altero loco intelligamus nebulones illos sibi quemque Christi seu Messiæ nomen indituros: in altero venturos illos non patris nutu, imperio, voluntate, tanquam illius voluntatem Christi exemplo facturos, sed motu suo, suo cerebro, & sui furoris amentia impulsos. Quo tollitur altera exceptio *Bellarmini* ludentis, vt solet amphiboliis, & lectori caliginem offundentis. *Omnes*, inquit, *Falsi Prophetæ venerunt in nomine alterius, non in nomine suo.* Ier. 14. *Falsi Prophetæ vaticinantur in nomine meo: non misi eos. At hîc dominus loquitur de vno quodam qui veniet in nomine suo, id est, qui non agnoscet Deum aliquem, sed extollet se, ut Paulus ait, super omne quod dicitur Deus.* Atqui non debebas, *Bellarmine*, Christum cum falsis prophetis confingere pro via mendaciis tuis & fraudibus munienda. Certè quod Christus ait, *Ego veni in nomine patris mei*, & quod alibi quoque de Christo dicitur: [h] *Benedictus qui venit in nomine Domini*, diuisum quiddam habet & proprium quod falsis Prophetis attribui non

h *Matt. 21. 9.*

non poteſt. Vaticinātur illi quidem in nom
Domini, quia nomen Domini vaticiniis ſuis o
i Ezech. 13. 6. 7. tendunt, ſemper habentes in ore, *Hæc di*
Dominus. Sed *non miſi eos*, dicit Dominus, eo
veniunt *in nomine ſuo*, nullius ſcilicet præ
quam ſui nominis authoritatem haben
Chriſtus ergò venit in *nomine patris*: miſ
ſcilicet à patre, mandatum habens à patre, v
tute patris ſuffultus & verè munitus autho
te nominis illius. Quod ergò dicitur *alius*
niet in nomine ſuo, ad legem oppoſitorum int
ligendum eſt: veniet nimirum ſuis auſpiciis
bitrio ſuo, nullum habens à Domino ma
tum quo nomen eius juſtæ pro ſe oppone
ſibiq; fidem & authoritatem vendicare po
Quòd cùm pſeudoprophetis omnibus cōm
ne ſit, nihil eſt cur hîc ſtatuas deſignari aliqu
qui hoc judicio à reliquis omnibus diſcrimi
dus ſit. Immo venturum Antichriſtum m
pſeudoprophetarum omnium *in nomine d*
ni, tuipſe non diffiteris, qui de Antichriſto
cipis, vt ſuprà dictum eſt, quod habetur ap
Matthæum: *Multi venient in nomine meo*,
& inde colligis quòd *Antichriſtus ſeipſum*
Chriſtum affirmaturus ſit. Quòd ſi ſepulto
nomine, Chriſti ſibi nomen & Dei, vt tu vis,
repturus ſit, & ſe Chriſtum ac Deum affir
turus, quò veſtra omnium defenſio ſem
tendit, qua tu illum ratione *in nomine ſuo* v
turum interpretaris, niſi quàm à nobis hab
traditam loci illius ſententiam ſequaris? I
eptiſſima eſt enim expoſitio tua; *veniet in no*
ne ſuo, id eſt, *nullum Deum agnoſcet ſed ext*

ſe, &

ſe &c. cùm eum defendas dei nomen vſurpaturum vt extollat ſe, quia in ſuo nomine non ſatis ſe præſidii habiturum confidet. Quàm verò falsò affirmes Antichriſtum Deum nullum agniturum, poſtea, ſi Deus voluerit, demonſtrabimus ſuo loco. Interim vbi ais, *Chiſtus hîc dicit, Antichriſtum à Iudæis pro Meſſia recipiendum: conſtat autem Iudæos unum & certum hominem ſingularem expectare*, præſumis arte ſophiſtica quod tibi probandum eſſet, & de quo probationem nullam afferre potes. Neque enim quicquam habes vel hîc vel alibi de ſcripturis quo confirmes Antichriſtum à Iudæis pro Meſſia vel quoquo modo recipiendum eſſe. Huncautem locum de multis illis intelligi Iudæorum Pſeudochriſtis magnatum illis calamitatum authoribus jam declaratum eſt, vt nihil adhuc habeas quo ſingularem tuum & ſolitarium Antichriſtum propugnare poſſis.

6 Quod verò proximè affers de Græci articuli poteſtate, ita meherclè puerile eſt & ineptum, vt planè pudere debeat te tantum hominem tam ſupra modum delirare. *Apoſtolus*, inquis, *ad* Theſſalonicenſes loquens de vero Antichriſto, loquitur de certa quadam & particulari perſona, vt patet ex Articulis græcis, ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας ὁ υἱὸς τῆς ἀπωλείας: ὁ ἄνομος, &c. Vt enim docet *Epiphanius, articuli græci trahunt ſignificationem ad vnam rem certam, ita vt ἄνθρωπος ſignificet hominem in communi, ὁ ἄνθρωπος hominem ſingularem* *Epiphanii* verò ſententia, *Bellarmine*, longè aliter ſe habet quàm tu vrges: [k] *Vbi, inquit, articulus additus eſt in uno*

k *Epiphan. hær 9. Samarita.*

aliquo determinato ac manifestissimo, omnino cõfirmatio propter articulum cõtingit. Citra articulum verò de vno quocunq; tandem indefinitè accipiendum est: veluti verbi causa, si dixerimus βασιλεὺς, *id est, rex, nomen quidem significauimus, sed non clarè eum qui determinatur, ostendimus. Regem enim dicimus & Persarum & Medorum & Elamitarũ: si verò diximus addito articulo,* ὁ βασιλεὺς, *minimè ambiguum est significatum. Nam rex de quo quæritur, aut de quo dicitur, aut qui cognoscitur, aut alicuius imperium habens per articulum indicatur. sic etiam cùm dixerimus* ἄνθρωπος, *id est, homo, &* ὁ ἄνθρωπος. Iam quod *Epiphanius* eruditè monet, tu improbè peruertis, & manifesta fraude, quod apud illum est *certum & determinatum*, tu indiuiduum & singulare esse prætendis. Verum quidem est quod ait *Epiphanius*, vbi de re certa & determinata agitur, rem illam certam de qua dicitur, aut quæritur adiectione articuli demonstrari solere. Non est verũ quod tu affers, vbicunq; reperitur articulus adunctus rem certam demõstrari, aut quæ certa demonstratur, indiuiduam & singularem esse oportere. Ἄνθρωπος hominem communiter notat, & totam speciem comprehendit: articulus adunctus, ὁ ἄνθρωπος, interdum abundat & restringendi vim nullam habet, vt Luc. 44. οὐκ ἐπ' ἄρτῳ μόνῳ ζήσεται ὁ ἄνθρωπος; [l] *Non ex solo pane viuet homo:* interdum hominem certum & indiuiduum quasi digito mõstrat, vt *Ioan. 19. 5.* [m] ἰδὲ ὁ ἄνθρωπος: *ecce homo:* interdum certæ rationis aut cõditionis hominem hunc aut illum indefinitè significat, vt *Matth. 12. 35.* [n] ὁ ἀγαθὸς ἄνθρωπος,

l *Luc. 44.*
m *Ioan. 19. 5.*
n *Matt. 12. 35.*

θρωπος, &c. ἐκβάλλει τὰ ἀγαθά: ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος, &c. ἐκβάλλει πονηρά. *Bonus homo, &c profert bona: malus homo, &c. profert mala.* Qua tu ergò fronte dicis propter adiunctum articulum nonniſi ſingularem hominem intelligi debere? Cæterùm vt liqueat tibi error tuus, & tergiuerſandi locus nullus relictus ſit, verte mihi epiſtolam ad Hebræos, vbi capite nono ita legeris: [o] *in ſecundum (tabernaculum) ſemel quotannis* μόνος ὁ ἀρχιερεὺς, *ſolus pontifex ingreditur.* Et iterum ibidem: [p] *Non vt ſæpe offerat ſe metipſum,* ὥσπερ ὁ ἀρχιερεὺς *ſicut pontifex ingreditur in ſacrarium quotannis, &c.* Nonne vides, licet addito articulo, non vnum aliquẽ è Pontificibus, ſed totam Pontificum ſeriem & ſucceſſionem denotari? Quid ni ergo ὁ ἄνθρωπος τῆς ἁμαρτίας, &c. non vnum aliquem hominem & ſingularem, ſed certam hominum ſeriem deſignet in eadem cathedra peſtilentiæ ſibi invicem ſuccedentium?

o Heb. 9. 7.
p Verſ. 25.

7 Eadem opera ruit quod aſtruis ex epiſtola *Ioannis. Prima* Ioannis *ſecundo*, inquis, *ſic legimus,* ἠκούσατε ὅτι ὁ ἀντίχριστος ἔρχεται, καὶ νῦν ἀντίχριστοι πολλοὶ γεγόνασιν: *ubi articulum*, inquis, *preponit Antichriſto propriè dicto: ſine articulo verò effert nomẽ Antichriſti communitèr accepti: apertiſſimè indicans Antichriſtum propriè dictum eſſe vnam perſonam certam: Antichriſtum verò communitèr acceptum non eſſe certam perſonam, ſed in genere omnes hereticos.* Nos verò libentèr tibi concedimus articulo vim reſtrictivam attribui debere, vt ὁ ἀντίχριστος certum quendam Antichriſtum deſignet, ab illa Antichriſtorum

promiſcua turba diſtinguendum. Immo ſi id velis tuis verbis, agnoſcimus certam hîc perſonam indicari. Nam in corpore civili vel Eccleſiaſtico, quale eſt de quo nos agimus, certa perſona non vno continetur hominis indiuiduo, ſed hoc aut illo loco perpetua ſucceſſione quemcunque deſignat. Singuli homines moriuntur, corpus manet & membra certis officiis & nominibus diſtincta. *Moſes*, vbi ſcripſit in lege,[q] *adducendum eſſe ad ſacerdotem qui de lepra mundatus eſt*, certam perſonam vocabulo *ſacerdotis* indicauit; vnicum hominis indiuiduum non dixit. Qui miniſtrum Eccleſiæ in certis cauſis conſulendum præſcribit, perſonam definit certam, quam tamen ſubeunt ſucceſſiuè plures homines ſingulares. Nos ergò certum illum Antichriſtum, ſiue certam perſonam quæ Antichriſti vocabulo ſubiacet, Pontificem Romanum eſſe contendimus, nec tibi grammatica tua quicquam ſubſidii feret quominus vt ὁ ἀρχιερεὺς de tota ſerie Pontificum Iudæorum, ita ὁ ἀντίχριστος de tota Pontificum Romanorum ſucceſſione dici poſſit. Quum verò pronomen *ille* vim græci articuli ad vivum exprimat, quid eſt quod dicere quemquam impediat de Romano Pontifice, Ille, ille eſt qui Eccleſiam vexauit & perdidit; qui legibus ſuis Chriſti leges euertit: qui imperatores & principes calcauit, vt citra impedimentum in Eccleſia tyrannidem exerceat; qui tamen non ſingularem aliquem Pontificem, ſed integrum apoſtatarum illorum ordinem velit intelligi? Quanquam vt argumentum tuum futile & ineptum

q *Leuit.14.2.*

eptum esse sciatur, illud porrò obseruandum est, Antichristi nomen adiuncto articulo interdum efferri, vbi tamen de magno illo Antichristo magis quàm de cæteris intelligi non debet. Locus est 1. Ioan. 2. [r] *Quis est mendax nisi qui negat Iesum esse Christum?* οὗτός ἐστιν ὁ ἀντίχριστος: *hic est Antichristus.* Et alter Epist. 2. [s] *Multi impostores ingressi sunt in mundum qui non confitentur Iesum Christum in carne venisse:* οὗτός ἐστιν ὁ πλάνος καὶ ὁ ἀντίχριστος. *Hic est seductor & Antichristus.* Quibus locis manifestum est *Ioannem* de illorum quoq; temporum hæreticis agere, & nomine τοῦ ἀντιχρίστου nihil aliud velle quàm pro egregio quodam impostore & Antichristo habendum esse quemlibet eorum quos permultos fuisse narrat, qui negarent Iesum esse Christum, vel Iesum Christum in carne venisse. Tantùm verò abest vt ibi vnus ille tantummodo Antichristus intelligendus sit, vt [t] loca illa *Augustinus*, *Oecumenius*, *Aquinas*, ex glossa comuni de *Simone Mago*, de *Valentino* hæretico, de *Iudæis*, de omnibus exponant qui *mandatis domini Iesu Christi obtemperare contemnunt.* Quare tu fumos nobis vendis, *Bellarmine*, planè dignus qui fumo pereas. Et tamen quasi magnum aliquid attulisses, nescio qua perfrictæ frontis impudentia dicere non veteris: *sanè mirùm est neminem aduersariorum qui tamen linguarum peritiam iactant hoc animaduertisse.* Ego verò tibi respondeo quod olim *Augustinus Iuliano:* [x] *Doleo sic te abuti eorum ignorantia qui græcè nesciunt, vt eorum qui sciunt iudicium reueritus non sis.* Quid enim? An tibi

r 1. Ioan. 2. 22.

s 2. Ioan. v. 7.

t August. in 1. Ioan. tract. 3. Oecumen. Thom. Aquinas in 1. Ioan. cap. 2. & in secundam.

x August. contr Iulian. Pelag. lib. 5. cap. 2.

pro argumento esse debuit in causa gravissim
quod puerulus quisq; de scola coarguit & f
sum esse deprehendit? Atqui mendacia nisi
y Cicero fam. epist. lib. 5. ep. 12. mendaciis fulcimentum non habent, & [y] *q*
semel verecundiæ fines transierit, eum oportet b
nè & gnauitèr esse impudentem.

8 Quod porro adducis loco quarto & qui
to ex *Daniele* & *Ioanne Antichristum non vo*
ri vnum regnum sed vnum regem, vt illum vnu
hominem esse confirmes, pariter vt cætera,
tiosum est & causæ tuæ debilitatem prod
Certum est enim apud *Danielem quatuor re*
non quatuor homines reges, sed quatuor
gum series indicare; & eodem modo, *vnum*
gem, non vnum hominem regem, sed tot
regum in vno principatu successionem de
gnare. Quare quod est Hebraicè, *quatuor re*
z Dan. 7. 17. vulgata versio tua [z] *quatuor regna* vertit, vt
dē recurrere intelligas, siue quatuor reges, s
quatuor regna interpreteris. Illud quoque
a Apoc. 17. 10. cōfesso est [a] *vnius regis* appellatione apud *Io*
nem, aliàs binorum consulum, aliàs tribun
rum & decemuirorum plurium decursus, al
totam Romanorum imperatorum successi
nem sigillatim comprehendi. Ergò etsi An
christus more scripturæ *vnius regis* appellati
ne notetur, nihil tamen obstat quominus vt
cæteris, ita in Antichristi regno successio mu
torum esse possit.

9 Sed tamen ais ex *Caluino*, cui adiung
quoque *Cyprianum* & *Hieronymum*, Anti
chum *illustrem apud* Danielem *figuram ger*
Antichristi, *sed* Antiochus *Illustris certa qu*
da

dam & *singularis persona fuit: igitur Antichristus certa quaedam persona esse debet.* Id verò assentimur eo sensu quo antè dictum est, & est Romanus Pontifex certa semper & singularis persona, vt nihil in eo sit cur illum non arbitremur esse Antichristum. Tuo sensu, vt Antichristus vnicus homo sit, seipso contentus & successorem non habens, falsissimum est, & ab argumento tuo sequelam non habet. Neque enim necesse est in typo numerum praecedere, sed rationem & modum rei figuratae. Vnus *Abel*, teste *Augustino*, [b] *totam Dei civitatem peregrinantem in terris, & ab impiis aduersa patientem praefigurat. Hieronymus* apud *Malachiam* in vno *Elia* [c] *chorum omnem Prophetarum intelligit.* Tibi *Melchisedec* sacerdotii figura est, non solum Christi, sed etiam [d] Christianorum, ut te quoque impiè facias sacerdotem secundùm ordinem *Melchisedec.* Quòd si in vno typus multorum esse possit, quid obstat quominus unus *Antiochus* Antichristum loco quidem & officio vnum, personarum verò successione multiplicem adumbret? Et certè habet illa *Antiochi* historia quiddam coniunctum cum Antichristo, nec omninò repudianda censemus quae antiqui patres ad hanc causam accommodarunt, modò ea mittamus, quae quia sunt personarum & locorum & temporum illorum circumstantiis quasi vinculis ligata, contineri debent finibus suis, nec trahenda sunt vltra historiam cum qua propriè coniuncta sunt. Quod illi dum non attenderunt, & omnia omninò in Antichristo locum habere

b *August. de ciuit. Dei. lib. 15. cap. 15.*

c *Hieron in Malac. cap. 4.*

d *De. Missa. lib. 1. cap. 6.*

bere judicarunt, quædam finxerunt de præli
& regnis Antichristi, quæ mirum est à tant
viris tanta negligentia vel cogitari primùm ve
postea confirmari potuisse. Vt autem typu
hunc Antichristi rectè capiamus, animadve
tendum est voluisse Deum vt in populo Iudæo
rum, & in vrbe & in templo Hierosolymitan
singulare quoddam specimen Ecclesiæ futur
& imago Templi spiritualis eluceret. Quan
ergo regnum Antichristi funestum ecclesiæ
fatale esse debebat, eatenus in *Antiocho* stat
mus Antichristi typum esse debuisse, quaten
illi cum sanctuario & populo Dei, in quibus e
clesiæ figura præcessit, negotium & res esse
quod extra hunc ambitum est, nulla ratio
cur putemus ad Antichristi typum pertine
Itaque quæ de *Antiochi* furioso numinis desp
ctu, de cultu Dei & jugi sacrificio abolendo,
deo alieno & patribus ignoto substituend
de sanctuario polluendo & prophanando;
immani illius superbia & sanctorum perse
tione dicta sunt, ea non incommodè poss
post *Antiochum*, vt pòst videbimus, ad An
christi tyrannidem & impietatem accom
dari. In reliquis verò multa sunt quæ de *An*
cho facilem habent expositionem, & de vete
historiæ luce perspicuam; de Antichri
nonnisi coactam & violentam, nec vllo mo
cum veri Antichristi ratione cõgruentem. I
quæ postremò *Bellarminus* affert, *Antich*
stum instrumentum diaboli electissimum fore,
vt plenitudo omnis malitiæ in illo inhabitet,
eum tres duntaxat annos & dimidium regna
ru

rum, eorum alterum verum eſſe poſtea doce-
bimus, & in Romano Pontifice comproba-
tum: alterum omninò falſum, nec poſſe con-
uenire cum Antichriſto illo quem ſcripturæ
nobis expectandum proponunt.

10 Poſtquam ergo conſtat Antichriſtum v-
num aliquem hominem & ſingularem eſſe
non poſſe, ſequitur nomen illius non perſona-
le & proprium, ſed appellatiuum & ab adiun-
cto aliquo ſumptum eſſe debere. Id *Ioannes* nu-
mero contineri ſignificat: [e] *Numerus eius ſex-* e *Apoc.13.*
centi ſexaginta ſex. De illo numero *Irenæus* ſui *18.*
temporis coniecturas exponit quæ in euentu
rerum habent omnes aliquid quod animad-
uerſione noſtra dignum ſit: vna de ſcripturis il-
lam habet lucem vt certam illa veritatem con-
tineri non dubitem. [f] *εὐάνθας nomen*, inquit, f *Iren. ad-*
hunc habet numerum. Idem eſt ac ſi dicas: *fœli-* *uer. hære-*
citèr & pulchrè florens, & ſtatum regni Pontifi- *ſes lib.5.*
cii luculentiſſimè deſcribit, ditionis amplitu-
dine, plenitudine poteſtatis, immenſitate o-
pum, ædium magnificentia ſatellitum ſplen-
dore, deliciis hortorum, agrorum vbertate,
[v]iratorum amœnitate vbique fere orbis terræ
potentiſſimum. Certè quicquid habet hic
mundus delicatum & ſuaue, ſiue immunita-
tem laboris & otii quietem; ſiue opiparam &
exquiſitam ferculorum & epularum inſolen-
tiam; ſiue venerum dulces ſine vinculo varieta-
tes; ſiue ſpectabilem multitudini pompam &
gloriam: quicquid denique ineſcandis ſeruit
hominibus & libidini titillandæ, id totum in
Pontificis caput & clientelam effuſum eſt, ita
vt ha-

vt habitus ille etiam qui mundi renuntiatio-
nem adpromitteret, maximis alumnos ſuos ſe-
culi voluptatibus & vitiis innutriret.

11 Alterum nomen apud *Irenaeum* eſt τειτ
quod ille putat *omnium fide dignißimum*, *qu*
diuinum nomen putatur, vacabulum ſolis, nom
idolorum quae apud Graecos & Barbaros publi
adorantur, continens oſtentationem quanda
vltionis & vindictae. Quàm ſcitè verò deping
idolum illud Romanum quod tam importun
tam impiè venerantur: illum quem jubilaeos
ſolemnitates agentem tanquam Peſſinunti
quandam deam ſublimem humeris circum
ſtant, praelato ſibi ſacramento tanquam ig
Perſico; illum qui ne nomine ipſo carere vide
tur, *ſe*[g] *maius illud luminare*, hoc eſt, ſolem
ſe gloriatur, *quod diei*, hoc eſt eccleſiae rege
dae conſtitutum eſt: qui Gigantaea magni
dine columnas ipſas orbis terrarum quaſſa
& fregit: & ſuperba vindictae libidine prin
pes & magnates ita perterruit, vt vix in
uerſum hiſcere aut mutire auderent. H
verò etſi diuina quadam prouidentia con
pta & conſcripta videri poſſunt, & non n
merum modò propoſitum expleant, ſed illi
etiam quem Antichriſtum eſſe dicimus fo
mam quandam & imaginem ad viuum exp
mant, non habent tamen è ſcripturae fun
mentis illam authoritatem vt in iisdem pro
acquieſcere poſſimus.

[g] *Decret. Greg. de maior. & obe. cap. ſolita.*

12 Tertium vocabulum λατεῖνος ration
habet manifeſtam & dilucidam, & è vaticin
Ioannis vltrò profluit, vt non ſit dubitand

qui

quin Antichristus hoc ipso nomine dijudicandus sit. λατεῖνος, inquit ille, *numerum habet sexcentorum sexaginta sex, & valde verisimile est, quia verissimum regnum hoc habet nomen. Latini enim sunt qui nunc regnant.* Vbi qui rationem appositam diligenter expenderit & cum *Ioannis* historia contulerit, facilè ille senserit Irenæum ad veram intelligentiam nominis Antichristi quàm proximè peruenisse. Ego certè non dubito quin tota illa posterioris bestiæ descriptio, *Apoc 13. vers 11. & seq.* ab eadem repetita visione *Cap. 17.* lucem & interpretationem habere debeat. Ibi verò Antichristum intelligimus *regem* quendam futurum eo sensu quò ante dictum est. Atqui rex à regno nomen habet; vt Anglus, Gallus, Hispanus à suis quiq; regnis nomen obtinent. Itaque Spiritus sanctus postquam nomen Antichristi certo quodam numero contineri docuisset, quod quia regem illum esse oporteret, de regno eius sumendum esse, facilè quiuis intelligeret, regnum quoque designare voluit quod nomine suo numerum illum præstaret; in quo porro regnum Antichristi firmandum esset; ac proinde ex quo nomen eius petendum & totum illud mysterium explicandum constaret. Regnum autem Romanæ ciuitatis apertè describit. Eius enim & non alterius cuiusquam sunt septem montes de quibus ait: [h] *Septem capita sunt septem montes super quos mulier sedet.* Inde Romanos *Tertullianus* [i] *vernaculam septem collium plebem* appellat. Inde sacrum illis solenne [k] *septimontium, dies festus mense Decembri,*

h *Apoc. 17. 9.*

i *Tertul. in Apol. cap. 50.*

k *Tertul. de idololatria Annotat in Tertul. ex Festo & Sueton.*

cembri, quo in septem montibus sacra fiebant. Neque verò quicquam apertius esse potest ad Romanam ciuitatem notandam, quàm quod habetur in fine capitis: *Mulier quam vidisti magna civitas est, quæ regnum habet super reges terræ.* De illo regno Romano Irenæus: *Verissimum regnum hoc habet nomen*, λατεῖνος : *Latini enim sunt qui nunc regnant.* Regnum ergo de quo loquitur *Irenæus*, est bestia illa quam describit *Ioannes* in Apocalypsi. λατεῖνος autem nomen est verissimi illius regni quod memorat *Irenæus.* λατεῖνος ergo nomen est bestiæ illius quam *Ioannes* describit in Apocalypsi.

l Athan. in synopsi.

[l] *Indicatum est autem* Ioanni, ait Athanasius, *in hac bestia futurum esse Antichristum.* Et id quo tandem modo indicatum est? Hoc ipso, nempe quòd Antichristus suo loco & tempore caput illius bestiæ futurus narratur. Nam *septimum caput bestiæ* nemo est qui Antichristum non intelligit. Cùm verò caput illum futurum constet eiusdem bestiæ cuius erant sex priora capita, quam regnum Latium siue Romanum esse manifestum est, caput eum futurum constat regni Latini, & Romanæ ciuitatis principatum habiturum. Priùs verò quàm septimum illud caput exurgeret, regnum Romanum, orbis imperio celeberrimum, coarctandum erat finibus, & orbis imperio destituendum. Quo facto, suos Christus admoneri voluit Antichristum illum fore, qui post imperatorem, sextum regem regni Latini, septimus in eo successor futurus esset: ad quem, inquam, regnum Latinum, succiso capite sexto, dominatu jam orbis

amisso perueniret. Iam verò regnum Romanum siue Latinum præter Pontificem nemo iamdiu possidet. Ille vrbem Latinam seu Romanam occupauit, & imperatore prorsus extruso, mentita donatione suam & sui tantùm iuris esse denunciat,[m] *Romanam ciuitatem cum ducatu suo, & suburbanis & territoriis eius montanis & maritimis, littoribus & portubus; seu cunctis ciuitatibus, castellis, oppidis ac villis in Thusciæ partibus, &c.* Hac ratione *Bellarminus* illum *[*] principem politicum esse, & gladio temporali* territorio Romano præesse, & jure quoq; posse præesse defendit. De Antichristo ergo quid hæsitemus, qui principem Latinum inuenimus, quum ex principatu Latinæ gentis post imperatorē agnoscendus sit Antichristus? Certè qui Latinum & septimum audimus, de Antichristo, nisi sponte velimus, errare non possumus. Qui de regno Latino futurum Antichristum intelligimus, & illius regni septimo principatu potiturum, sextum verò principatum cum imperatore Romano successisse; citra omnem controversiam stare videmus, quòd Pontifex Romanus, Christi se vicarium ostendens, ipsissimus sit Antichristus. Qui vt sibi nomen hoc haud frustra inditum esse confirmet, de nomine suo suos omnes Latinos, sua omnia Latina esse vult. Inde Ecclesia ab illo depēdens *Latina Ecclesia* dicta est, [n] *Sedes Apostolica Ecclesia Latina est.* Liturgia publica Latina esse præcipitur: preces in vsu priuato latinę sunt; forma Latina, Latina diplomata; scripturæ [o] authēticæ ex concilii decreto nonnisi Latinæ. Deni-

m *Dist.63. Ego Ludouicus.*

* *Bellarm. de Rom. Pont lib.5. cap 9.&10.*

n *Constantinop. synod. 8 sub finem.*

o *Trident. concil. sess. 4. cap. 2.*

que ita totus in Sacris Latinus est, vt vulgo no-
stro consuetum sit, veterem, vt appellant, Ec-
clesiæ ritum, *Latinæ Legis* vocabulo comm-
morare.

13 Restat nunc Bellarminianas exceptio-
examinare, quibus fidem huius nominis quo
potest euertere conatur. Ac primò de con-
cturis istis non inquirimus quæ sit *Irenæo* pr-
bata maximè, sed quam inueniamus cum sac
oraculis & rei veritate maximè congruente
Rationem habet hoc nomen de Scripturæ fo-
tibus petitam, reliqua non habent. Sed tam
Bellarminus, *coniectura*, inquit, *Irenæi quæ tu*
aliqua erat modò nulla est. Quid ita verò? *Ip*
dicit probabile esse Antichristum vocandum La-
num, non quia dominabitur in Latio, sed qu
Latini erant qui tunc regnabant latissimè &
bem totum tenebāt. At ineptè cur illud interp-
nis, *non quia dominabitur in Latio?* An tibi ita
expers mentis videtur *Irenæus*, vt Antichristu
Latinum putaret dicendum quia Latini tu
regnum habebant, cum tamen ipsi cum reg
Latino nihil rei futurum esset? Certè nom
Antichristo dabunt res suæ, non alienæ: nec
fingere potes, cur ille Latinus appellandus *Ire-*
næo videretur, nisi quia regnum Latinæ gentis
cessurum esset. Perge verò. *Cùm enim Antich-*
stus potentissimus rex esse debeat, sine dubio oc-
pabit potētissima regna quæ tunc inueniet. Et
quidem Antichristus rex potentissimus, nó
men imperii jure, nō ciuili ditione regni te-
poralis quia simul cum illo decem reges exi
perio jam dissipato exituri sunt, & suis quiq;

g

gnis simul cum illo potituri: sed potestate alterius cuiusdã jurisdictionis, cuius nomine,[p] *potestatem suam ei subdituri sunt*, & ceruices suas quodammodo præbituri. Quę tu vltrà somnias de regnis & potentia Antichristi, nonnisi mera figmenta sunt, & firmamentum nullum habẽt. Ecquid amplius? *Potentissimum autem regnum est Latinorum*, ait Irenæus. *Ipsi enim nunc verissime regnant*. Tu tandem quid ad hoc? *sanè coniectura ista hoc tempore nihil valet. Nam Latini non amplius regnant in toto orbe terrarũ: sed Turcæ sunt qui verissimè regnant, & apud nos Hispani & Galli*. Benè habet: ita tu tandẽ tuo fune strangularis. Verè dicis, quanquam contra te, Latinos regnum orbis terrarum non amplius tenere, Nam illud quidem frangi oportuit, vt post dicemus, vt locus daretur Antichristo. Postquã ergò cecidit regnum illud, & locus Antichristo ex illo tempore factus est, cur tu, quod inde necessariò conficitur, venisse Antichristum fatetri detrectas? *Regnant Hispani, Galli, &c.* quia imperii Romani prouincias in decem regna dispertiri. Atqui verò simul cum illis regnis regnum Antichristi eminere oportuit. Cur tu ergò qui reges illos agnoscis, Antichristum adhuc exoriturum expectas? Inter hanc verò imperii Romani dissipationem Roma ipsa neruus regni Latini regno jam orbis exuta cui cessit? Cui nisi Pontifici? qui regalia eius omnia obtinuit & totam sui juris esse contendit, vt Romani regem suum, id est, Latinum præter Pontificem norint nullum. Itaque quoscunque authores habuit *Irenæus*, certè temeraria

p *Apoc.17. 13.17.*

illorum coniectura non fuit, qui quum agno-
scerēt Antichristum diuulso imperio in regno
merè Latino succedere debuisse, *Latini nomen*
Apocalyptico illo numero implicatum cen-
suerunt, vt inter multos reges ex imperii pro-
uinciis eminentes qui rex Latinus esset, eo mo-
do quo dictum est, cui cæteri reges non impe-
rii nomine, sed, quod experti sumus, Ecclesiæ
obsequium præbituri essent, hunc omnes tan-
quam carbone notatum horrerent, & ipsum
esse Antichristum judicarent.

14 Adhuc tamen repugnat *Bellarminus*.
Nomen inquit *Latini vt significat Romanum,*
non scribitur per ei, *sed per simplex* jota, *& tum*
non reddit illum numerum. At si ad antiquam
linguæ Latinæ scripturam recurramus, friget
exceptio tua, *Bellarmine*, nec labefactat vllo
modo sententiam nostram: Nam *i* longum, vt
obseruauit Io. Scapula, *q proferebatur antiquis*
Romanis vt hæc diphthongus ei: *& e inclusum ha-*
beat, quod animaduertit ille *tempore Ciceronis*
vsitatum fuisse, & vetustiores Latinos, vbi i lon-
gum esset, semper ei *scripsisse.* *& in vetustis inscri-*
ptionibus hanc scripturam extare, celeberrimei
veis, preimus, pro celeberrimi, vis, primus: &
numismatis antiquis leibertas. Serveilius eidus
quæ nobis sunt *libertas Seruilius, idus, &c* In-
Quintilianus: [r] *Diutius durauit vt* e. i. *iungerentur*
eadem ratione qua Græci ει *uterentur.* Et hoc
Lucilio Grammatico in præcepto datum ait
Iam puerei venere, e postremum facito atque
Mendacei, fureique addes e, quum dari furis ju-
seris. Quod [f] ex Nigidio quoque Iulius Scaliger
obser-

q *Ioan. Scapula. in append. ad Lexicon de recta pronunciat. linguæ græcæ*
Idem Iustus Lipsius de vet pronũciat cap. 8.
r *Quintil. instiut. Rhet. lib. 1. cap. 7.*
f *Iul. Scalig de causis ling latina. lib. 1. cap. 24.*

obſeruauit. Ergo quum Latinus per *i longum* efferatur, & *i longum* ex antiqua pronunciatione idem valeat atque *ei*, certè qui græcè ſcribit λατεῖν⊗, nihil nouum adducit, ſed veteris orthographiæ regulam ſeruat. Etſi verò illa ſcripturæ ratio jam olim exoleta eſſe cæperit, & ea nunc per *i* dicantur, in quibus *ei* antiquitus ſonare conſueta eſt, tamen vt *i* noſtrum eandem vim habere videatur, vſus obtinuit ut[t] quę gręcè ſcripta ſunt per *ei* ſequente conſonante, ea nos vbi Latina facimus, plerunque per *i longum* enunciemus, vt Ἀτρείδης, Atrides: Ἀρειςείδης, Ariſtides: εἰρωνεία, Ironia: εἰκόνες, Icones: εἴδωλα, Idola: & ſexcenta hujusmodi. Viciſſim ergo de Latinis græca facientes, *i* longum percommodè reddimus per diphthogum *ei*, vt non λατῖν⊗, ſed potiùs λατεῖν⊗ ex veteri conſuetudine rectè ſcribatur.

t *Iul. Scalig. de cauſis ling. lati. lib. 1. cap. 27.*

15 Vbi porro dicis nomen λατεῖν⊗ *ſi erit Antichriſti, proprium ei futurum & maximè vſitatum*, vtrunq; de te ſine ſcriptura dicis. Quod ais proprium nomen eſſe debere, jam ante refutatum eſt. Quod adiungis maximè vſitatum fore, neceſſitatem habet nullam. Neque enim propria nomina ſunt ſemper vſitata, communia multò minùs. De Christo dictum eſt: [u] *Vocabis nomen eius, Immanuel*, nec t[a]men vſitatum erat Chriſtum hoc nomine v[o]care. Neque [x] *orientem* ſiue *germen* neq[ue] [y] *admirabilem*, neque *conſiliarium, &c.* [q]uem tamen his nominibus prophetæ [...]gnitum tradiderunt. Nihil eſt [...] [q]uod addis, *N[e]c vllus vnquam Papa vocatus eſt proprio nomine Latinus, nec eſt hoc no-*

u *Matt. 1. 23.*
x *Zach. 3. 8.*
y *Eſa. 9. 6.*

men vsitatum: nunquam enim Papæ se Latin vocant, sed solùm episcopos aut Papas. Nam illu est quod nos quærimus, an sit Pontifex gent nomine *Latinus*, & post imperatorem capu Latinæ gentis. Quod si esse illum reperiamu hoc ipso nobis citra quæstionem erit Antichri stus. Parem habet vanitatem quod de *Roman* affers. *Romanus nomen fuit vnius solius Pontifi cis qui tamen non potuit esse Antichristus, cùm n vixerit nisi mensibus quatuor: alioqui autem n men est commune.* Neq; enim nos Antichristu vno Pontifice terminamus: & est multoru Pontificum nomen commune quod deside mus. Tale tu *Romanum* esse fateris, & nos libe ter accipimus. *Romanus* enim in stylum Pon ficis tui semper incurrit: Pontificem Rom num dicimus, episcopum Romanum. Quand ergo λατεινος rectè vertatur teipso teste *Rom nus*, certè Pontifex qui perpetuo stylo Rom nus est, & nomine Pontificis vrbis & Eccles Romanæ principatum obtinet, hoc ipso *La nus* est ille quem quærimus, & eo quoque A tichristus.

16 Verùm inquis, *si solum hoc nomē λατεινος vel Romanus efficerent numerum 666. aliquid d cerent aduersarii: at innumerabilia nomina i ueniuntur quæ hunc eundem numerum reddunt.* Et redderent Bellarmine quum tuus ille Ant christus adueniret, siquidem esset qui venire Num hac ratione putaueris non esse illum su nomine cùm venerit æstimandum? Tu Anti christum venturum expectas; nos venisse cer sumus. Da veniam vt quantumlibet no

perinde

periuntur plurima quæ numerum illum justè conficiunt, illud tamen sequamur, quod scripturæ lucem habet aliquam, & rerum euentu probatissimum inuenitur. Quod enim affers ex Irenæo, *certissimum esse* pro nomine Antichristi dijudicando *prophetiæ ad impletionem sustinere*, piè ab illo & sapientèr dictũ amplectimur, & ex illius consilio post mille jam & quadringentos annos prophetiam illam ad impletam experti, de nomine Antichristi fidenter pronunciamus, & illum nobis in Romano Pontifice notissimũ execramur. Neque refert quòd tibi ac tui similibus non sit notus Antichristus. Neque enim qui Antichristi sunt, illum Antichristum esse judicabunt. Tu quoque tibi sponte cæcitatem inducis, & quod vides, videre dissimulas, tantò grauiori judicio, quantò te pluribus erroris instrumentum præbes. [z] *Iustificata est tamen sapientia à filiis suis*, & notus est Antichristus quẽadmodum notus est Christus *reliquiis & electis:* iste vt audiatur, & per illum vivatur: ille vt horreatur, ne per eum in mortem incurratur. Scribas & Pharisæos & principes quamlibet eruditos & prudentes Christum agnôsse non legimus, quia incommodum sibi putarunt vt Iesus pro Christo haberetur. Nec vllo modo ferunt Cardinales & Iesuitæ ut de Antichristo cõstet, quia vident non futurũ è re sua vt Pontifex Romanus pro Antichristo habeatur. Vtrique miseram plebeculam fefellerunt & fallunt, & ignorantia compeditos tenent, & [a] *claues regni cælorum* penes se habentes, *nec ipsi introeunt, nec alios permittunt volentes intrare.*

z Matt. 11. 19.

a Luc. 11. 52

 17 Sequi-

17 Sequitur argumentum tuum insolubile, quod verè dissolutum est & nullam partem integram habet. *Si Antichristus, inquis, venisset & esset Romanus Pontifex, certò constaret de nomine eius à Ioanne prædicto. At de nomine Antichristi adhuc maxima controuersia est. Igitur Ioannis vaticinium nondum est impletum: proinde Antichristus non venit, nec est Romanus Pontifex.* Propositio verò tua, Bellarmine, non constat. Nam cùm Antichristum nobis pluribus indiciis historia sacra describat, quibus ita pingitur vt oculatum hominem fallere non possit, ex illis de Antichristo constare poterit, quantumvis nomen aliquod illius mysticum & arcanum explicari adhuc fortasse non queat. Lateat in obscuro nomen ad tempus: satis prospectum est saluti nostræ, quòd ille nobis innotescit cui nomen illud quodcunq; fuerit, cùm in lucem venerit, aptatum iri præmonemur. Neque verò prophetiæ omnes mox atq; impletæ sunt dilucidæ statim omnibus numeris euadunt & cuiuis obuiæ. Multa dicuntur apum Danielem, quæ ad priscam histotiam spectant, quorũ qui certam sententiam se assecutum præsumit, temerarium se forsitan & præcipitem ostendet. Multa dicuntur apud prophetas de Christo quę jam impleta esse confidimus, quæ tamen ex illa verborum caligine qua teguntur explicare, doctissimorum hominum non exercet modò, sed superat facultatem. Eodem modo multa reor in Apocalypsi de rebus jam præteritis esse conscripta, quæ ita tamen manent occulta & abdita, vt difficillimum sit certam eorum intelligentiam

ligentiam diuinare. Quod non ideo dictum volo, quasi putẽ nomen Antichristi ex illo numeri arcano euolui non posse. Nam abundè, ni fallor, manifestum fecimus numero illo Romanum Pontificem, caput & principem Latinæ gentis & Ecclesiæ demonstrari. Falsum est itaq; quod assumis de Antichristi nomine à Ioanne prædicto non constare. Quanquam enim controuersiam de eodem tu magnam commemoras, illa tamen apud tuos maxime consistit: nostrorum magno consensu definitum est, Pontificis tui gentile nomen quo Latinus siue Romanus, dicitur, illo mysterio contineri. In quo si habes vnum aut alterum à communi reliquorum iudicio dissidentem, haud illud magnum est, quum vix quicquam ita receptum sit, de quo alitèr cum probabilitate sentiri posse videtur, à quo non iterdum inter doctissimos vnius aut alterius sententia diuertit: Quanquam in rebus obscuris perscrutandis prodest admodum varias aliter atque alitèr sentientium opiniones audiri, quia conflictu illo sententiarum & rationum ianuam plerunq; contingit aperiri veritai. Quod postquam in hoc ænigmate factum est, clarissima prodiit sententia quam amplectimur & defigimus, Romanum hîc Pontificem indicari. Quare ex fundamentis quæ hactenus iecimus, ego tibi, Bellarmine, argumentum repono, solubile an insolubile penes te ac tuos esto. Septimus regni latini principatus status est Antichristi: Papatus est septimus status regni Latini: Papatus ergò est status Antichristi. Regni Latini rex septimus est Antichristus:

Pontifex est rex septimus regni Latini: est ergo Pontifex Antichristus.

CAP. III.

Quòd Antichristi sedes in Ecclesia, non Hierosolymis, sed Romæ, esse debeat. Refutantur quæ à Bellarmino *in aduersum disputantur cap 12 de generatione Antichristi, & cap 13 de sede Antichristi.*

LOCVS Antichristi communis est, & proprius. Communis, Ecclesia: proprius, v est & Ecclesia Romana. De illo Apostolus, *debit in templo Dei.* Vbi tamen Pontificii t*plum Hierosolymitanum* exponunt, & perti cissimè defendunt Antichristum ibi regn habiturum, & in templo illo sessurum. At huc testimonia *Bellarminus*, ab obuiis qui que subsidium petens, auidè conquirit, & dò id dicant, nihil pensi habet quo judicio, argumento dicant. [b] *Ciuitas Hierusalem in nos cineres collapsa est*, vt habet *Hieronym* templum eius de fundamentis excisum. Ne dera quidem eius aut ruinæ supersunt, compleri necesse fuit quod Christus præd *Non relinquetur lapis super lapidem qui n struatur.* Ac ne fallat nos opinio templi in randi, præmonet nos apertè spiritus sanct turum, vt [c] *desolatio illa*, velit nolit *Bell nus, ad consummationem & finem vsque p ueret.* [d] *Vsque ad finem seculi*, ait Theodor *consummatio desolationis sine vlla mutation man*

a 2 Thess 2. 4.

b Hieron. in Ierem. lib. 4. cap. 19.

c Dan 9. 27.

d Theodoret. in Daniel. orat. 9

manebit. Quod intellexerunt Iudæi quum malis auſpiciis [e] templum ſibi reficere tentarunt, ludente Domino conatus eorum, & inſanas operas flammis vltricibus & terræ motibus diſturbante. Quo tempore *Cyrillus* Epiſcopus *Hieroſolymitanus* de [f] *prophetia* Danielis *& Christi prædictione* ſecurus, in eo perſtitit *nullo modo fieri poſſe, vt ibi à Iudæis lapis ſuper lapidem poneretur.* Porro ſtructura tantæ molis quàm non conueniat cum infinitis illis occupationibus Antichriſti quaſi vno momento per totum orbem tranſigendis commodior erit poſtea dicendi locus, vbi de tempore Antichriſti dicturi ſumus. Quanquam ut aliud templum admittatur ædificandum, certè quod Antichriſtus nouo opere, ſuo nomine, ſibiipſi colendo, quia præter ſeipſum nullum vt illi volunt Deum agnoſcet ædificaturus eſt, id vt inſolentiſſima dicendi ratione *templum Dei* ab Apoſtolo appelletur, probabiltatem habet nullam, nec ullo modo poteſt cum recta ratione coniunctum videri.

e Ruff. hiſt. eccleſ. lib. 1. cap. 37. Theodoret. hiſt. lib. 3. cap. 20.
f Ruffin. ibid.

2 Quid autem ſibi velit *templum Dei* nemo poterit interpres Apoſtolo ipſo melior, nemo certior inueniri. Ille ergo compellans [g] *omnes qui inuocant nomen Domini noſtri Ieſu Chriſti,* [h] *Neſcitis,* inquit, *vos eſſe templum Dei?* [i] *Templum Dei ſanctum eſt, quod eſtis vos.* [k] *Vos eſtis Templum Dei* [...]*uentis.* Quia namque in templo [...]o *Hieroſolym*[...]*ano* figura Eccleſiæ præceſſit, Apoſtolus typi no[...]ine ad ἀντίτυπον translato, Eccleſiam ex [l] *viui*[...] *lapidibus* conſtructam *templum*

g 1. Cor. 1. 2.
h Cap. 3. 16.
i Verſ. 17.
k 2. Cor. 6. 16.
l 1. Pet. 2. 5.

templum Dei nominauit. Qui ergò templ[...] Dei non aliud quàm Ecclesiam interpretat[...] quum Antichristum ait in *templo Dei sessur*[...] quid aliud intelligi vult, quàm Ecclesiæ Ca[...] dram arrepturum, & imperandi omnia p[...] testatem sacrilega superbia vsurpaturum? [...] verò aduersùs luculentam Apostoli exposi[...] nem de Ecclesia & templo spirituali, quid [...] ponunt alios quoscunque, nullo scripturæ [...] stimonio, sententiam Apostoli ad templ[...] *Hierosolymitanum* referentes? Quod ex Pa[...] fœcibus haustum *Irenæus* Ecclesiæ propin[...] primus quod sciam qui fabulam hanc de te[...] plo Hierosolymitano scripto prodidisse re[...] ritur. Qui etsi erat vir omni laude dignissim[...] & quædam de Antichristo prodidit quæ [...] aduerti plurimùm debent, tamen dum Pap[...] nimium admiratur, quædam zizania quoq[...] permiscuit, quæ à tritico dominico sunt [...] cumspecto judicio segreganda. Aduersùs ill[...] olim vir eloquentissimus [m] *Dionysius* Ale[...] drinæ Ecclesiæ Episcopus elegantem scrips[...] brum, teste *Hieronymo*, & inter cætera [...] mnium illud de *instauratione templi* refut[...] Porrò *Chrysostomus* etsi noluit opinionem [...] lam de templo Hierosolymitano, propter [...] *næi* fortasse antiquitatem & authoritatem, [...] mninò repudiare, correxit tamen aliquam[...] lum & rectæ sententiæ tramitem signauit, [...] cens *sessionem* illam in *templo D*[...] non ad [...] *plum Hierosolymitanum solu*[...] *modo, sed etiam* [n] *ad Ecclesias* accomoda[...] debere. Cuius test[...] monium *Bellarmi*[...] partim ridiculo subte[...]

m *Hieron. in Esaiam. lib. 18. in prolo.*

n *Chrysost. in 2. Thess. hom. 3.*

ugio, partim manifesto mendacio eludit.[o] *Veteres*, inquit, *Patres Latini & Graeci per aliquot sæcula nunquam Eccesias Christianorum templa vocaverunt, sed oratoria vel basilicas, vel Ecclesias, vel domos orationis, vel Martyria.* Quid ad rem, sophista? Esto quòd necdum Christianorum oratoria dicuntur templa? Num te latet Ecclesias Apostolica phrasi dictas esse non ædes aut oratoria, sed ipsos hominum cætus & societates? & in illis sedere Antichristum, quum in illis siue per vim, siue per fraudem spiritualem suam tyrannidem exercet? Quanquam in[p] *Ecclesiæ quoque tectis & ædificiis*, vt habet *Hilarius*, Antichristus sessurus est potestate regiminis, non actu præsentiæ corporalis: num in illis sedens, quia templa non dicuntur, non sedet in templo Dei, qui habet in illis Ecclesiam & plebem Christianam idolomaniis his & prophanis ritibus obsequentem? Nugas agis *Bellarmine*, & lædis illam quæ de te magna habetur existimationem, qui scopis istis dissolutis ruinas tuas fulcire conaris. Quanquam non nugaris modò, sed etiam palam & apertè ipso conscio mentiris. *In scriptura*, inquis, *Noui Testamenti per templum Dei nunquam intelliguntur Ecclesiæ Christianorum, sed perpetuò templum Hierosolymitanum. Cum ergo Apostolus scribens Antichristum sessurum in templo Dei, diceret aliquid quod vellet intelligi ab iis quibus scribebat, & illi tunc non intelligerent nomine templi nisi templum Hierosolymorum, certum videtur Apostolum de illo esse locutum.* Tu verò *Bellarmine* causam agis turpem, quam tamnn reddis

o Cap. 13.

p Hilar. lib. con. Arian. & Auxent.

dis improbè agendo turpiorem. Vide quæ
præter illa loca quæ suprà citauimus, num hæc
quoque de templo Hierosolymitano exponen-
q Apoc.3.12. da sint. q *Qui vicerit, faciam illum columnam in*
templo Dei mei. r *seruiunt ei die ac nocte in tem-*
r Ibid.7.15. s Ibid.11.19 *plo eius.* s *Tunc apertum est templum Dei in cœlo.*
Quæ quum ad sanctorum cœleste palatium
statum Ecclesiæ triumphantis referenda sint,
vide qua tu fide dixeris in *scriptura noui Testa-*
menti per templum Dei perpetuò intelligi tem-
plum Hierosolymitanum. Superiora autem illa
grauissimè te feriunt, & impudentiam tuam
manifestè coarguunt, quia planè conuincunt
Templum Dei Ecclesiam esse Christianam,
eos ad quos scripsit Apostolus *Templi* nomine
in promptu habuisse vt Ecclesiam intellige-
rent, & vt perierit in æternum templum Hie-
rosolymitanum, stare optimè tamen vt Anti-
christus in Ecclesia dominationem obtinens
in *templo Dei sedere* dicatur. Vtramque senten-
tiam expendit *Hieronymus*, & nostram con-
t Hieron. ad Algas. quæst.11. firmat. t *Sedebit in templo Dei, vel Hierosoly-*
mis, vt quidam putant, vel in Ecclesia, vt verius
arbitramur. Vrget *Bellarminus* totis lateribus
quod *quidam putant*; relinquit id quod *Hie-*
ronymus librato judicio secundùm Apostolum
ipsum *veriùs arbitratur. Hieronymo* consen-
tiunt ex veteribus nonnulli qui, referente *Au-*
gustino, Antichristum intelligentes caput &
u August. de ciu. Dei. lib.20. cap.19. corpus, u *sedebit* inquiunt, *Antichristus in tem-*
plum dei, tanquam ipse cum suis sit templum Dei
quod est Ecclesia. Vsqueadeo illum in Ecclesia
futurum significant, vt etiam Ecclesiæ titulo

...i ac suis vsurpaturus sit. Quin vt numero ...oque testium pares simus qui sumus ponde... superiores audiantur & reliqui. *Chrysost.* op. ...perf. [x] *Abbominatio desolationis stabit in san... Ecclesiæ locis*: Theodoretus; [y] *Dei templum ...postolus appellauit Ecclesias in quibus primam ...em arripiet Antichristus.* Ambrosius: [z] *In do... Domini in sede Christi sedebit.* *Oecumenius ...uc expressiùs*; [a] *Non dicit templum quod e... Hierosolymis sed Ecclesias Dei.* Nec alitèr in...lexit synodus Remensis quæ de Romano ...o Pontifice ait; [b] *Quid hunc in sublimi so... residentem, veste pupurea & aurea radian... esse censetis? Nimirum si charitate destitui...r, solaque scientia inflatur & extollitur, Anti...istus est in templo Dei sedens & se ostendens ...quam sit Deus.* Anselmus verbis aliquantu...n dissentit, reipsa nihil, [c] *templum Dei* expo...ns *mentes fidelium* in quibus Antichristus *se...e* dicitur, dum eas erroribus suis occupat, ...eductione in perfidiam abducit. *Aquinas* ...oque hac in parte noster est, qui reiecta *Bel...mini* sententia de templo Hierosolymita... [d] *exponitur*, inquit, *in templo Dei, id est in ...clesia, quia multi de Ecclesia illum recipient, ...secundum* Augustinum *quòd in templo Dei ...eat, id est, principetur & dominetur, tanquam ... cum suis nuntiis sit templum Dei, sicut Chri... est cum suis.* Noster est postremò *Ioannes ...us* concionator Moguntinus: [e] *Templum ...in mundo fidelium Ecclesia est. In hoc templo ...ram prædicit Christus abbominationem ante... ...m mundus finiatur.* Quare nonnisi vmbra est

x *Chrysost. op. imperf. hom. 49.*
y *Theodoret in 2. Thess. 2.*
z *Ambros. in 2. Thess. 2.*
a *Oecumen. ibid.*
b *Synod. Remensis. cont. Arnulp. 2. cap. 28.*
c *Ansel. in 2. Thess. cap. 2.*
d *Thom. Aquin. ib. lect. 1.*
e *Ferus in Matt. cap. 24.*

est *Bellarmini argumentum insigne*, vt ipse appellat, quo Romanum Pontificem ait Antichristum esse non posse, quia *sedes eius non erit Hierosolymis & in templo* Solomonis: non alio principio profectum, quàm quod patribus aliis [f] *incertum & dubitabile*; aliis temerarium, vt vidimus, & falsum visum est. Nos autem Apostoli vestigia sequentes, qui authoritate diuinę vocis *templum Dei* Ecclesiam esse confirmat, ex iis quæ dicta sunt sine vlla ambiguitate concludimus, Antichristum non foris apud Iudæos & Ethnicos, sed in ipsis Ecclesiæ intestinis esse metuendum, vtpote qui primarium in Ecclesia locum arrepturus sit, Christi sedem occupaturus, tanquam vicariam illi operam præstiturus, sibiipsi denique & suis peculiari quodam titulo nomen Ecclesiæ tanquam honorificum inscripturus.

f *August. de ciu. Dei. li. 20. ca. 19.*
g *Chrysost. in ope. imper. ho. 49.*

3 Et quidem Bellarminus paululum tandem expergiscens aliquousque agnoscit quod volumus, sed ludit ambiguitatibus, & legentibus illudit, & quodammodo veretur dicere quod se tamen sentire palam ostendit, *Verum est*, inquit, *sessurum Antichristum in Ecclesia Christianorum*. Id verò quid tandem est? *Iubebit*, inquit, *omnia templa totius mundi conuerti in cultum suum, & in eis seipsum adorari faciet*. Quid? & hoc est, Bellarmine, quod patres agnoscunt sessurum Antichristum in Ecclesia Dei? Num tibi Mahometes in Ecclesia sedere videtur quia templa quæ erant olim Christianorum occupauit, & Turcicis superstitionibus impiè repleuit? Næ tu sophista

agis, qui alterum horum ex altero interpretaris.[h] *Ecclesia*, inquit Augustinus, *locus dicitur in quo Ecclesia congregatur*. Inde Apostoli qui, te ipso teste, *templa non habebant, sed solum in priuatis domibus loca quædam orationi & concioni destinabant* tamen eadem loca * *Ecclesiarum* vocabulo nuncuparunt, quæ iterum cum vsu, simul quoq; nuncupationem illam amiserunt. Itaque ædes illas quas inuaserunt Barbari, & ad sacra sua sacrilega conuerterunt, *templa* quidem dicimus communi nomine, sed *Ecclesias Christianorum* non dicimus, postquam ab vsu Christiano abrogatæ sunt. Num tu præter ædium illarum aliquam transiens dixeris, Hæc est Ecclesia Christianorum? Quin vt illæ olim, [i] *fuit Ilium & ingens Gloria Teucrorum*, &c. *At nunc incensa Danai dominantur in vrbe*: ita tu dicendum putaueris: En hęc ædificia splendida magnifica, olim Ecclesias fidelium, nunc luca dæmonum & fana profana Paganorum. Sessurus est ergò Antichristus in Ecclesiis Christianorum, non quia ædificia vsurpabit quæ erat olim Christianorum; sed quia in publicis dominabitur conuentibus eorum qui se etiamnum Christianos veteri vocabulo profitentur. Quod erit adhuc luculentius, si mentem tam nobis eloquatur Bellarminus. Dic sodes apertè, noli *Ecclesiarum* homonymia te tegere, num in *Eccesia* sedebit Antichristus? Hoc illtimidè quidem, sed vtcunque tamen infert. *Sedebit in Ecclesia*, inquit, *non tamen vt episcopus, sed vt Deus*, Benè habet, sedebit ergo in Ecclesia. Et quid tu tum affers paulò ante Cyrillum

h *August. in Leuit. quæst.57.*

* *1.Cor.11. 18.*

i *Virg. Æneid.lib.2.*

lum & Damascenum planè negantes Antichri-
stum in Ecclesia esse sessurum? sed hoc agi-
more tuo, qui prolixas sæpè disputationes, m
operam atque oleum vltrò perdens, vna qu
si litura prorsus euertis. Accipimus auten
quod dicis, *sedebit Antichristus in Ecclesia De*
Erit ergo Ecclesia Dei in qua sedebit, hoc e
vt Aquinas tuus exponit, *principabitur & dom*
nabitur Antichristus. Hîc te, Bellarmine, co
strictum habemus, nec habes qua fugias. A
tichristus in media Ecclesia regnabit, &
principem constituet eorum, qui quia sunt E
clesia Dei, Deum se colere, & Christo nost
confidere præ se ferent. Neque enim Eccle
Dei dicenda est, quæ explosa Christi fide, pro
fusque abrogato Dei nomine aliud sibi num
accommodat, & se nouo dogmati captiu
tradit. Quid enim? num Ecclesiæ vocab
communieant gentes illæ, quæ quum esse
olim Christianæ, nunc in Mahometi cineri
& superstitione sepultæ sunt? Minimè id qu
Nec erit ergo Antichristo Ecclesia Dei,
Deum abdicabit, & fidem Christi penitus
tinguet. Sedebit autem Antichristus in Ec
sia. In illis ergo dominabitur, qui se Chr
nos agnoscent, & baptismi ritu veteri in
ternam Ecclesiæ societatem coalescent;
dem planè modo quo Arianismus olim su
tulo Christianismi omnes penè totius orbi
clesias occupauit.

4 Neque verò mouemur sophismate t
Bellarmine, qui nos, quia Pontificem in Ec
sia sedentem agnoscimus, & à vestra ta

communione ſegregamur, ideo ſchiſmaticos & Eccleſia extorres eſſe calumniaris. Neque enim Gallicana ditione excedit qui ob peſtilentiæ contagionem relictis Pariſiis Lugdunum ſe confert, vbi aëre veſcatur ſalubriori: neque nos Eccleſia exceſſimus, quia Romana peſte denunciata, ſalutaribus Euangelii hortis in ambulare maluimus. Eccleſia vniuerſitas eſt omnium vndis Eccleſiæ tinctorum, & Chriſto Domino quoquo modo ſeruientium. Cuius partes aliæ ſaniores ſunt; aliæ langueſcunt febribus; aliæ lethalibus morbis, vt Romana ia, & certiſſima morte conflictantur. Non ideò diſceſſimus ab Eccleſia, Bellarmine, quia ntientes nos ab aëre veſtro putrido periclitapuriores auras appetiuimus: erat animus fure duntaxat contagiones veſtras; in Eccleſia rò, Deo juuante, per veram Chriſti fidem rpetuò permanere. Et quidem eandem nost Eccleſiam profitemur quæ olim fuimus, aliam, ſed alteram duntaxat, quia perpuram vepribus & ſpinis quibus vineam doni perfidia veſtra conſeverat: eandem, Romanæ iugo tyrannidis & ſuperſtitiom veſtrarum laqueis, miſerante Deo, fæliimè liberatam. Denique eodem modo leſia eſt in qua ſedet Antichriſtus, quo erant n Iudæi [k]populus Dei, quando ſe ſpurciſſiidololatriis inquinatiſſimos reddiderunt; os haud magis ſchiſmatici ab huius Ecæ perfidia diſcedendo quàm pii è Iu, qui ſanioribus vſi conſiliis & prophem monitis obtemperantes, à nefaria ſci- k Ier. 2, 11.

ſe idololatrarum ſocietate ſegregarunt. Intelli-
gis ergò, Bellarmine, quàm nihil officiat cauſa
noſtræ, quòd Pōtificem veſtrum, licèt in Eccle-
ſia ſedentem, deſeruimus, neque ſchiſmat-
reos teneri, qui ſacrilegia veſtra quibus perni-
cies continetur animarum certiſſima deteſta-
mur. Sed tu Pontifici tuo bellè conſultum pu-
tas vbi addis: *ſedet in Eccleſia, non tamen vt e-
ſcopus ſed vt Deus.* At te reſponſio iſta quid ju-
vat, ſi diſparata tua coincidant, & qui eſt loc-
quidem ſuo duntaxat epiſcopus, deitatem t-
men aſſumat, & ſe quaſi Capitolinum que-
dam Iouem impudenter oſtentet? Id ita e-
poſtea videbimus; nunc quod huic loco pr-
prium eſt agemus, vt ſomnium illud de temp-
Hieroſolymitano pro ſede Antichriſti per-
rorem ſubſtituto conuellamus.

6 Proprius ergò Antichriſti locus diſtin-
notatur [l] *ſeptimontana* civitas, illa inquit,
gna, quæ regnum habet ſuper reges terræ. Vbi c-
riſſimum eſt Romanam civitatem quæ ſol-
ptem montibus celebrata eſt, & ſola tunc o-
imperium habebat, ſedem & ſolium purp-
tæ meretricis, id eſt, Antichriſti deſign-
Nam cùm Antichriſtus ſeptimum caput ſi-
lius beſtiæ, cui toti ſepticollis Romana ci-
ſedes & caput imperii conſtituta eſt, quid a-
quàm ſponte cæcutiunt, & ipſi ſibi oc-
vltrò euellunt, qui reliqua capita regum
manorum (ſic enim omnes promiſcuè à
gnando vocantur) loco ſuo permittunt; ſo-
Antichriſtum ablegant, qui ſibi vel Hiero-
mis vel vbi vbi hoſpitium paret? Res apert-

l Apoc. 17. 9. 18.

quid moramur? Bestiæ septem capitum sedentis in septem montes, hoc est, in vrbe Romana septimontana dominantis, caput septimum est Antichristus. Romæ ergo sedebit & dominabitur Antichristus. Bestiæ pars est: proinde à loco bestiæ, qui septem montibus indicatur, discedere non debet. Id verò præterquam quod luce sua in oculos incurrit, suffragatores habet antiquissimos scriptores, qui Romam interpretantur *Babylonem* illam, quam quasi iumentum Antichristo portando seruituram sacræ literæ prodiderunt. Tertullianus,[m] *Babylon*, inquit, *apud* Ioannem *nostrum Romanæ vrbis figuram portat, perinde & magnæ, & regno superbæ, & Sanctorum debellatricis. Hieronymus* quoque,[n] *Romanum*, inquit, *imperium æternum putant. Vnde secundùm Apocalypsin* Ioannis, *in fronte purpuratæ meretricis scriptum est nomen blasphemiæ, id est, Roma æterna.* & ad *Marcellam* de vrbe Roma sermonem habens: [o] *Lege*, inquit, *Apocalypsin* Ioannis, *& quid de muliere purpurata, & scripta in eius fronte blasphemia, septem montibus, aquis multis, & Babylonis cantetur exitu contuere.* De quo loco *Ludouicus Viues*:[p] Hieronymus *ad* Marcellam *scribens, non aliam existimat describi à* Ioanne *in Apocalypsi Babylonem, quàm vrbem Romam.* Et idem alibi *Hieronymus* Romam nominatim & expressè compellans,[q] *Maledictionem, inquit, tibi Saluator in Apocalypsi comminatus est.* Vbi verò tandē nisi prophetiam illam de Antichristi Babylone ad Romanam ciuitatem pertinere statuamus? Hic verò *Bellarminus*: *Mirabilis est impuden-*

m *Tertul. cont. Iudaos. & lib. 3. cont. Marcionem.*

n *Hieron. ad Algas. quæst. 11.*

o *Idem epist. ad Marcellam.*

p *Ludouic. Viues in August. de ciuit. Dei lib. 18. cap. 22.*

q *Hieron. aduer. Iouin. lib. 2.*

tia hæreticorum, qui vt probent Ecclesiam Romanam esse purpuratam meretricem, *vtuntur* Tertulliani *&* Hieronymi *testimonio*. Quid ita verò? Nempe *authores illi intelligunt Romam Ethnicam & idola colentem*, *non Romam Christianam*. At nondum es elapsus *Bellarmine*. Vtrique namque Romam affirmant Babylonem illam esse quam describit *Ioannes* in Apocalypsi. Est autem [q] *Babylon* illa quam describit *Ioannes* in Apocalypsi, teste *Sandero*, *sedes & ciuitas Antichristi*. Roma ergo sedes est & ciuitas Antichristi. Tu verò ipse fateris [r] per meretricem intelligi Romam, sed non aliam vis Romam quàm Ethnicis imperatoribus seruientem. At numquid tu cæcus es, & non vides eandem ibi describi sedem totius, vt ante diximus, bestiæ? eandem ergò sexti capitis & septimi; hoc est, Imperatoris & Antichristi. Erat autem Roma sedes imperii; Roma ergò sedes Antichristi. Et illi quidem Patres de quibus agimus nescire non poterant, vbi de Babylone agitur apud *Ioannem* agi de sede Antichristi. Vtrique verò Antichristum post sua tempora venturũ senserunt. Senserunt ergò Romam non de præterito tantùm sub Imperatore ethnico, sed etiam de futuro sub Antichristo Babylonem appellari. *Hieronymus* autem cùm vaticinium illud de *exitu Babylonis* ad Romanam vrbem accommodat, quod extra omnem controuersiam de sede Antichristi omnes intelligunt, Romam esse Babylonem & sedem Antichristi, absque vlla circuitione contestatur. Quòd si qui olim inuenti sunt, qui Antichristum in ipsa

q Sander. Visib. Monart. lib. 8. demonstrat. de Antich. 38.

r Cap. 5. & 13.

Ethni-

Ethnicis imperatoribus extitisse judicarunt, quod de *Nerone* quidam putarunt, hac quidem in parte nihil offendunt causam nostram. Nam vt fefellerit eos Antichristi persona, certè locus non fefellit. Viderunt Antichristum, siue extraneus is esset, siue domesticus: siue de foris Ethnicus, siue de Ecclesia pseudochristianus, quicunque demum esset, cathedram suam & regni sedem Romæ habiturum. Quod & Anglorhemenses nostri timidè quidem & perturbato anhelitu, sed tamen aliquo modo submurmurant: ſ *fieri posse haud incommodè, vt magnus ille Antichristus Romæ sedem suam habeat.* Edicant quod sentiunt, & clarè loquentur Romam esse sedem magno illi Antichristo destinatam. Sed expressit illis inuitis testimonium hoc euidentia rei quibus alioqui ἀποδεικτικὸν est, Antichristum Hierosolymis sessurum: proinde Romanum Pontificem Antichristum esse non posse. Ita resorbent vomitum suum, & veritatẽ quam interdum incauti propugnant, mox quasi vertigine quadam impulsi denuò expugnant. *Naturam expellas furca licèt, vsq; recurret.* Sed quiddam amplius viderunt Patres illi qui ante annos prope septingentos Romam iam tum à Pontifice occupatam t *Babylonem esse* dixerunt *à sacris vatibus nominatam, vtpote* inquiunt, *quæ diuinitatem vsurpat, cœlo se æquat, se æternam fore, neque vnquam errasse aut errare posse gloriatur.* Porrò meminerint *Sybillam* suam quæ Antichristum regem quendam describit alba infula insignem Ponti nomen habentem (vt *Pontificem* agno-

ſ *Anglorhemen. in Apoc. 17. §. 5.*

t *Auent. Annal. libr. 4.*

 scas

u *Sybilla carmina.* scas albam infulam de more gestantem) se-
dem illi[u] *prope ripam Tybridis*, id est, Ro-
collocasse. Quare cùm satis superque mani-
stum sit Antichristum in Ecclesia dominat-
rum, & porrò Romam quoque Metropolin
regni sui sedem potissimum habiturum, cap-
eum Romanæ Ecclesiæ futurum necesse est,
proinde optimè constat hactenus, quod pro-
posuimus, Romanum Pontificem esse veri-
mè Antichristum.

6 *Bellarminus* tamen vt sententiæ suæ colo-
rem inducat, duo nobis affert scripturæ lo-
quibus euincat non Romæ sed Hierosolym-
Antichristi sedem esse futuram. Alter est *Apo-*
11. corpora testiũ, quos Antichristus occidet, *ia-*
cebunt in plateis magnæ ciuitatis quæ spiritualiter
dicta est Sodoma & Ægyptus, vbi & Dominus no-
ster crucifixus est. Hæc, inquit, *de Ierusalem di-*
negari non potest: quæ enim civitas est vbi Do-
nus crucifixus est nisi Ierusalem? Siste verò pa-
lulum, *Bellarmine*, & alium tibi sensum *Ioan-*
nes expediet optimus ipse interpres animi su-
x *Apoc. 11. 7.* Locum verò ponamus integrũ, & manifestio-
illius explicatio sit: [x] *Et quum consummauerin-*
testimonium suum, bestia quæ ascendit de aby-
faciet aduersùs eos bellum, & vincet eos & occi-
eos, & cadauera eorum iacebunt in plateis ciui-
tis magnæ quæ vocatur spiritualitèr Sodoma
Ægyptus, vbi & Dominus noster crucifixus e-
Bestiam inprimis constat hîc & Apoc. 17. ea-
y *Apoc. 11. 7 & 17. 8.* dem intelligi, quæ vtrobique iisdem verbis de-
scribitur; [y] *Bestia quæ ascendit ex abysso.* Sede-
ergo bestiæ huius non alia esse debet quà-

qu-

quæ ibi narratur. Ibi verò ſedes beſtiæ *ſeptem montium* celebritate definitur. Septem montes proprii ſunt, vt antè vidimus, Romanæ ciuitatis: Roma ergo ſedes eſt beſtiæ per quam duo illi teſtes occidendi ſunt. Quare qui hîc commemorat *plateas magnæ ciuitatis*, exponit ibi quam appellet *magnam ciuitatem: Magna*, inquit, *ciuitas quæ regnum habet ſuper reges terræ.* Erat autem Roma, non Hieruſalem quæ regnum habebat ſuper reges terræ. Et illa quidem *ſpiritualitèr* dicta *Sodoma*, propter nefandas fornicationum turpitudines & ſuperſtitionum veneres abhominandas: & ſpiritualitèr *Ægyptus* propter tyrannidem, qua Eccleſiam ſemper oppreſſit & modò fornacibus ſuis idololatricis ſeruire compellit. Et hactenus quidem aperta ſunt omnia. Quod ſequitur, obſcurius videtur, *vbi Dominus noſter crucifixus eſt. Quæ eſt enim ciuitas*, ait Bellarminus, *vbi Dominus noſter crucifixus eſt, niſi Ieruſalem?* Atqui ſuppone quod oportet *ſpiritualitèr*, & Romæ quoque Dominus noſter crucifixus eſt, nempe non naturali corpore, ſed myſtico & ſpirituali. Chriſtus enim induens ſe in corpus Eccleſiæ, [z] *ſuam mortem* eſſe pronunciat, [a] *ſuas paſſiones*, [b] *ignominiam ſuam*, [c] *ſua ſtigmata* quæcunque fidelibus propter nomen eius & fidem illata ſunt. Inde vox eius è cœlo, [d] *Saul, Saul, quid me perſequeris?* Inde Origines: * *Per ſingulos Martyres Ieſus condemnatur. Si condemnatur Chriſtianus pro hoc tantùm quod Chriſtianus eſt, Chriſtus eſt qui condemnatur.* Qui ergò Romanam ciuitatem agnoſcimus, *ebriam ſanguine ſanctorum*,

z 2. Cor. 4. 10.
a Phil. 3. 10.
b Heb. 13. 13
c Gal. 6. 17.
d Act. 9. 4.
* Origen. in Ier. hom. 11.

quorum in cruce Christus crucifigitur, quorum in morte Christus moritur, quid dubitamus quin Romæ quoque Dominum nostrum crucifixum esse dicamus? Ibi *Nero* [e] *dedicator*, ait Tertullianus, *damnationis nostræ*, qui primus publicata lege perfecit vt insanus populus tumultuosè Christianos occideret, [f] *Christianos ad bestias* conclamaret. Inde secutæ ducentorum & amplius annorum clades, illius vrbis imperio & authoritate subinde repetitæ, vt Romam sciamus præ vniuerso orbe cæde martyrum & sanguine nobilitatam, & proinde Romæ Dominum singulari quodam modo esse crucifixum. Quòd si tu nescias, *Bellarmine*, alibi Christum quàm Romæ esse crucifixum, docebit te *Ambrosius*, qui narrat [g] *Petrum Romæ à gentibus requisitum ad necem: rogatum autem à fidelibus vt paulisper cederet, & ad instituendum & confirmandum populum se reseruaret. Quid multa*, inquit, *Nocte muro egredi cœpit, & videns sibi in porta Christum occurrere, vrbemque ingredi, ait, Domine quo vadis? Respondit Christus: venio Romam iterum crucifigi. Intellexit* Petrus *ad crucem suam dominicum pertinere responsum, Christus enim non poterat iterum crucifigi, qui carnem passione susceptæ mortis exuerat. Intellexit ergo* Petrus *quòd iterum Christus erat crucifigendus in seruulo. Itaque sponte remeauit: interrogantibus Christianis responsum reddidit; statimque correptus per crucem suam honorificauit Dominum Iesum.* Qui ergò in *Petro* crucifixo Dominum crucifixum intelligis, Romæ Dominum crucifixum agnoscas oportet, quia Romæ *Petrus* est crucifixus

e *Tertul. Apologet. cap. 5.*

f *Ibid. cap. 39. & exhort. ad castit.*

g *Ambros. lib. 5. Epist. 3. in orat. cont. Auxentium.*

fixus. Itaq; nihil te juuat hic locus, quia non impedit hæc clausula quin Roma hîc intelligi commodè possit, & superiora illa confirmant necessariò intelligi oportere.

7 Posterior tantundem: *secundus*, inquis, *locus est Apoc.17. vbi Ioannes dicit decem reges qui sibi diuident Romanum imperium, & quibus regnantibus veniet Antichristus odio habituros purpuratam meretricem, id est, Romam, & eam desolatam facturos atque etiam igne crematuros. Quomodo ergo erit sedes Antichristi, si illo ipso tempore debet euerti & comburi?* Miror te verò Bellarmine, quo es in citandis scripturis infortunio, à scripturarum testimoniis non penitus abhorrere. Itane vt tu te confodias, & jugulum Pontificis tui quem defendere simulas, tanquam accutissimo ferro præcidas? *Purpuratam meretricem* tu Romam agnoscis, *Bestiam* Antichristum. At eidem couenire certum est *Bestiam* & *purpuratam meretricem*. Qua in re si nobis non credis, tuis tamen Anglorhemensibus crede, quibus vnum & idem sunt [h] *meretrix & Bestia & Antichristus*. Crede Ioanni Fero: [i] *Abhominationem desolationis (quæ est regnum Antichristi) Ioannes in Apocalypsi nunc quidem per Bestiam illam cui draco potestatem suam dedit, nunc autem per mulierem Bestiæ insidentem, ac de vino prostitutionis omnes gentes potantem intelligit.* Aut si illorum sententiæ non acquiescis, Ioannes te docebit qui vbi *mulierem* siue *meretricem* ait [k] *sedere super Bestiam*, coniunctissima esse confirmat, & vnum quasi corpus siue complexum efficere *bestiam* & *mere-*

h *Anglorhemen. Annotat. in Apoc. cap.13. §.1.*
i *Ferus in Matt. cap. 24.*
k *Apoc.17. 3.7.*

meretricem. Quòd si idem fouent meretrix & bestia, certè Roma quæ te fatente sedes est purpuratæ meretricis, per te quoque necesse est sedes intelligatur Antichristi. Vis vt dicam verbo? Bestia principatus est & regnum septimontanæ, id est, Romanæ ciuitatis, & Antichristum complectitur principatu illo suo ordine posturum. *Mulier* siue *meretrix* vrbs ipsa Roma est, quæ regno illo & principatu gentium omniũ quasi ceruicibus superuecta est. Nec istu tu multum abnuis, qui *bestiam* Romanum imperium, *mulierem* vrbem Romam interpreteris. Quæso te jam; Antichristus qui bestiæ tam affinis est, à muliere sedente super bestiam alienus esse quî potest? At inquis, *reges quibus Romanum diuidetur imperium, & quibus regnantibus venit Antichristus, desolatam facient purpuratam meretricem: quomodo ergo erit eodem tempore sedes Antichristi?* Atqui animaduertendum tibi erat, reges illos qui *meretricem desolatam facient*, priùs [l] *potestatem suam bestiæ tradituros*, eidem scilicet, vt dictum est, purpuratæ meretrici; *id* enim *dedisse Deum in corda illorum vt dent regnum suum bestiæ donec consummentur verba Dei*. Quibus impletis, & consummato Dei judicio quo ingratum orbem ob *non receptam veritatis dilectionem* flagellabit, reges illi, eodem instigante Deo, meretricem cui se ante subdiderant odio habebunt, & eam iam desolatam igne cremabunt. Vna est ergo & eadem siue meretrix siue bestia, cui primò potestatem suam daturi sunt, & quam postea desolatam igne cremabunt. Est autem Antichristi

l Apoc. 17. 13. 17.

principatus cui primò poteſtatem ſuam daturi ſunt: eſt ergo Antichriſti regnum quod poſtea ſubuertent. Roma eſt autem quam ſubuertent: Roma ergò regnum eſt & ſedes Antichriſti.

8 Quòd ſi nondum iſta ſatisfaciant, aſſumo alterum quod inuitus fateri cogeris, Romam eſſe purpuratam meretricem, & fundamento tuo ſtructuræ tuæ ruinam ſuperſtruo. Ac primùm quidem illud patet, deſolationem meretricis quæ cap.17. notatur, ſequenti capite latiſſimè deſcribi. Qui ergo meretricem deſolandam Romam intelligis, aut Ethnicam intelligas oportet, aut ſedem Antichriſti. Tu quidem Ethnicam illam ſemper inculcas: ſed quî id tandem hîc conſtare poterit? Nam iam olim Ethniciſmus Romæ diſparuit, & illa nunc ad Chriſtum tota conuerſa Eccleſiæ nomine ſuperbiſſimè gloriatur. Et num Eccleſiæ tuæ propter veterem Ethniciſmum perditionem illam irrogandam arbitraris? aut propterea[m] *Apoſtolos & prophetas* de tanta Eccleſiæ vaſtitate *exultare* iuberi? An quia erat olim Roma Ethnica, ideo qui gentilitate calcata Chriſtianum nomen profitentur, diris illis vltionibus exponuntur, & Titij perfidiam Sempronius luit? Nunquam dixeris. Reſtat ergo vt alteram Romam intelligas ſedem Antichriſti. Neque enim aptabitur Ethniciſmo olim abolito vox illa, qua Babylonis, hoc eſt, Romæ, vt tu ais, iam perdendæ commercium omne prohibetur: [n] *Exite de illa, populus meus, vt ne participes ſitis delictorum eius, &c.* Nec illa qua populus dei ab illa Romana Babylone ſecretus iubetur[o] *reddere illi ſicut red-*

m *Apoc.18.*
n *Verſ.4.*
o *Verſ.6.*

didit

didit ipsis, & duplicare ei duplum secundùm opera eius. Vbi verò sequitur: [p] *flebunt & plangent se super illam reges terræ qui cum illa scortati & luxuriati sunt*; illam Romam notat cum qua fornicati sunt reges terræ iidem ipsi qui ruinam eius deplorant. Notat ergò sedem Antichristi: Num tu enim existimas reges illos qui cum Roma Ethnica fornicati sunt resuscitandos esse, qui Romæ Christianæ acerbum exitum deplorent? Id si sit absurdum, vt est, haud aliam poterimus Romam perdendam intelligere quàm sedem Antichristi.

p *Vers. 9.*

9 Vnus tamen adhuc scrupulus superstes est, qui Templi Hierosolymitani restituendi suspicionem facit. *Antichristus erit Iudæus*, inquis, *& Iudæorum Messias & rex; ergo sine dubio sedem suam constituet in Hierusalem, & Templum* Solomonis *restituere aggredietur*. Propositionem explicas latiùs *Cap. de generatione Antichristi.* Ibi [q] *duo* tibi *certissima* sunt. *Vnum, Antichristum præcipuè propter Iudæos venturum, & ab eis tanquam Messiam recipiendum: alterum, ex gente Iudæorum nasciturum &c.* Id verò vnde certissimum? Scilicet *ex Evangelio* Ioannis, *Vbi Dominus dicit Iudæis*; [r] *Ego veni in nomine Patris mei, & non recepistis me: si alius venerit in nomine suo, illum recipietis.* Atqui locum illum de Antichristo nihil euincere suprà docuimus, & tu te hominem ostendis malæ fidei, qui testes nonnisi mutos per ludibrium affers, nihil pro causa tua dicentes, nisi quod tu inuitos illos dicere compellis. Atque ita peccas in altero loco quem auxiliarem adducis *ex Apostolo,*

q *Cap. 12.*

r *Ioan. 5. 43*

postolo, secunda ad Thessal. secundo; Eò quòd charitatem veritatis non receperunt vt salui fiant, ideò mittet illis Deus operationem erroris vt credant mendacio, &c. Res ipsa clamat, inquis, *Apostolum loqui de Iudæis. Ipse enim dicit Antichristum mittendum ad eos qui Christum recipere noluerunt. Qui sunt autem qui magis debuerunt & noluerunt Christum recipere quàm Iudæi?* Immo *Bellarmine*, res ipsa clamat, improbè à te peruerti locum Apostoli, & ego te perfidiæ tuæ testem produco. Itaque locum velim primò integrum accipias. ſ *Cuius (Antichristi) aduentus* (ſ 2. Thess. 2. 9.) *est secundum operationem Satanæ, in omni virtute & signis & prodigiis mendacibus, & in omni seductione iniquitatis iis qui pereunt; eò quòd charitatem veritatis non receperunt, vt salui fierent. Ideo mittet illis Deus operationem erroris vt credant mendacio, vt iudicentur (scilicet * iudicio damnationis) omnes qui non crediderunt veritati, sed acquieuerunt in iniustitia.* (* Tho. Aquin. in eundem locum.) Vbi animaduertendum tibi esset, perire illos & damnari quos ab Antichristo seducendos narrat Apostolus, & eò Deum illis vim illam immittere illusionis & imposturæ, vt damnentur. Tu verò Iudæos Antichristum tuum suscipientes affirmas t ab *Enocho* & *Elia* conuertendos, ac proinde nequaquam perituros. (t Cap. 6.) Quid ergò? Pereunt & damnantur de quibus loquitur Apostolus: Secundum te Iudæi non pereunt, sed conuertuntur & saluantur. De Iudæis ergò Apostolus intelligi non potest. Manifesta res est. Nam horrendam Apostolus iram Dei denunciat exarsuram ad æternam perniciem eorum

de

de quibus ait, *Mittet illis Deus efficaciam il-
sionis, &c.* At Iudæis, secundùm *Bellarmin*
Antichristi aduentus non iram damnation
sed occasionem salutis afferet. Quare vt mi
nobis interpretes adducas locum hunc de I
dæis exponentes, nihil effeceris, qui ipse do
mate tuo illorum omnium sententiam su
uertis.

10 At, inquis, *qui sunt qui magis debuer
& noluerunt Christum recipere, quàm Iudæi?* E
què inquam, reliquus orbis dilectionem ve
tatis recipere debuit, & non recepit. Veri
quidem per orbem propagata est, & diuini
mis testimoniis atque argumentis comprob
ta: sed dilectio veritatis quàm citò refrigu
quantus quàm citò locus est habitus super
tionibus & malis moribus quibus eneruata
pietas, corrupta fides Christi, & religio ma
humanis placitis quàm institutis Evangeli
attributa! Videns *Augustinus* afflictissimis te
poribus suis quàm parum Deus apud ingratu
u August. epist. 121. mundum proficeret, [u] *Quid mirum*, inquit,
*Christianis temporibus mundus iste tanquam se
uus sciens voluntatem Domini sui, & non facie
vapulat multis?* Erant qui tantorum maloru
causam in Evangelii prædicationem & religio
nem Christianam coniicerent: ille verò in co
temptu Euangelii & hominum improbita
x Ibid. constituens, [x] *Attendunt*, inquit, *quanta cel
ritate Euangelium prædicatur, sed non atte
dunt quanta peruersitate contemnitur.* Hac ra
tione via munita est apostasiæ illi quam Apo
stolus in Ecclesia venturam prædixit. Qu
mund

mundi peruicacia offensus Deus, immisit illam quam narrat Apostolus *efficaciam illusionis*, vt qui tantam gratiam aspernati fuerant, & in luce Domini ambulare neglexerũt, iustissimo Dei iudicio cæcitate percussi palparent in tenebris, & reprobo sensu quasi fascinati, mendacia pro veritate, & pro Christo Antichristum sequerentur. Id quod tibi, *Bellarmine*, ac popularibus tuis contigisse videmus, qui nescio quo stupore ad clarissimam lucem caligatis & insano furore aduersùs Iesum Christum, & ipsum conscientiæ vestræ dictamen eadem amentia, qua olim Pharisæi, depugnatis. Neque enim dubitamus quin fluctuarit tibi animus, & secum quodammodo pugnarit, dum ista tua nobis dictata prodidisti. Quî enim fieri posset, vt tam multa tu tam apertè, & primo quasi vultu falsa conscriberes, quin te pungeret aliquando stimulus mentis tuæ, & tibi Gigantum more cum cœlitibus bellum gerenti reclamitaret? sed tibi *Petri* nomen & Ecclesiæ præiudicatus error, & splendor ille Pontificius sensum & mentem eripiunt, & spes aliqua fortasse rerum tuarum animum ad hanc insanium obdurat, ne vllo modo manifestæ licèt veritati cedendum putes. Quare haud opus erat Antichristum ad Iudæo facessere, cùm domi habeas experimentum huius iudicii, in quo causa tibi est, si cogites, vt totis artubus de te ipso contremiscas.

11 Quod autem addis. *Apostolum non dixisse, quia veritatem non recipient, sed quia non receperunt*, quasi *loquatur de illis qui prædicante*

Christo & Apostolis credere noluerunt, consuetam tuam vanitatem sapit. Tu verò non ignoras Apostolum, accommodato ad tempus Antichristi sermone, percommodè locutum esse in tempore præterito, quod tamen ad sua tempora futurum intelligi debuit, eodem omnino modo quo Christi verba legit vetus interpres:

y Ioan. 5. 29.

y *Procedent qui bona fecerunt, ad resurrectionem vitæ: qui verò mala egerunt, in resurrectionem iudicii.* Neque enim tam insanis, vt putes intellectos ab illo eos tantùm, qui ante Christum ista loquentem bona vel mala fecerunt, c[o] quod præterito tempore Christi sententia enunciat, sed vbi judicium iam aduenerit, tunc qui *bona fecerũt*, prodibunt ad resurrectionem vitæ, &c. Ita hîc Apostolus Antichristi aduentum seductionem mirabilem apportaturum narrat iis, quos tum deprehendet non *recepisse* dilectionem veritatis vt salui fierent. Atqui istos habuit Antichristus paratos ad se recipiendum, & illum in regnum suum prouehendum, vt Iudæorum exercitu & satellitio nihil opus esset. Postquam enim pertæduerat iam homines sub Christi iugo viuere, & superstitionibus suis atque idololatriis aliquid per fas [atque] nefas indultum volebant, cupidissimè Romanum Pontificem amplexi sunt, qui se perfidiæ ducem & antesignanum præbuit; qui nactus administros regni sui, paulatim se in illam qu[a] erat postea magnitudinem & sublimitatem euexit. Iudæos autem vt putemus Antichristum recipere paratos nulla ratio persuadet, quum illis Christus exosus sit; Antichristum autem

conft

constet Christi nomine gratiam sibi facturum & perfidiam suam occultaturum, vt antè diximus, & postea pleniùs, Deo volente, dicturi sumus. Denique iam antè peruisum est Antichristum ex *bestia nasciturum*, & Latinum siue Romanum regem esse oportere. Proinde commentum est & fabula quam narras, Iudæorum illum regem futurum, & ab illis pro Messia accipiendum esse.

12 Iam quod secundo loco ait certissimum esse, *Antichristum fore Iudæum & circumcisum*, rationem habet nullam, probabilitatem nullam, nec aliundè quàm ex nugis hæreticarum speculationum primò desumptum est. Adducit ille veteres quosdam ita sentientes; sed quo argumento, quo Scripturæ testimonio inducti vt sentiant? Tantùm ita sentiunt, sententiæ suę rationem non habent. Et illi quidem Antichristum Iudæum fore persuasum habebant, quia putarunt Scripturis quibusdam insinuari, futurum illum de *tribu Dan*. At *illarum Scripturarum nullam hoc conuincere*[z] Bellarminus agno- z *Cap. 11.*
uit & laborem illum nobis superuacuum fecit. Quòd si illæ scripturæ non couincunt eum futurum de *tribu Dan*, de cætero nihil est quod eum Iudæum fore confirmet. Vbi attendendum est quanto judicio Bellarminus *probabile tantùm* esse ait, *propter Patrum authoritatem*, Antichristum futurum de tribu *Dan, certissimũ* verò esse, & nonnisi propter Patrum authoritatem, quòd Iudæus futurus sit, quum non aliunde Patribus suspicio nata sit quòd Iudæus futurus esset, quàm quòd futurus putabatur

de tribu *Dan*. Perinde verò loquitur ac si Pa-
tres prius illud se scire denunciarent, posteri
non se scire dicerent, sed tantùm probabile e
se insinuarent, quum probè sciat vtrumq; ab i-
lis pari momento esse traditum, nec magis
scire dicant Antichristum Iudæum fore, quà
futurum illum de tribu *Dan*. Proinde cùm ni-
hil certum illis erat quo constaret Antichri-
stum fore de tribu *Dan*, nihil certum esse po-
tuit ex quo illum Iudæum fore præsumerent
quia nihil omnino hac de re in Scripturis ha-
bebant, præterquam quod perperam interpre-
tati sunt de tribu *Dan*. Quàm verò haud certum
illis fuerit Antichristum fore Iudæum, ex *Am-*
brosio intelligere licet, qui incerta senten-
a Ambrosius in 2. Thess. ca. 2. rem dubiam suspendit; [a] *Aut ex circumcisi*
illum aut circumcisum venire sperandum est. Q
verò illum in Ecclesia, vt vidimus, sessurum, &
se ac suos pro Ecclesia iactaturum interpreta
sunt, haud opinor Iudæum fore senserant, a
quicquam ex professo cum Mosaicis ceremo-
niis commercii habiturum. Quare stultè agis
Bellarmine, qui ex *his habere te*, ais, *euidentis-*
mam demonstrationem, quòd Papa non sit An-
christus, quia scilicet illum constat Iudæu
non esse. Nam cùm certa sint omnia quæ affir-
mas, & firmamentum omninò nullum ha-
beant; quî tibi demonstrationem suppeditare
poterunt quæ nisi ex principiis certis & indubi-
tatis, &, nisi quis niuem nigram insanus dixerit,
omni exceptione maioribus proficisci non po-
test? Ego verò melioribus principiis & certio-
ribus argumentum tibi oppono ex iis quæ ha-

ctenus dicta sunt, quod velim cum cæteris expendas, an Pontifici tuo vulnus infligat. Qui Romæ sedens, totius Ecclesiæ dominationem vsurpat, & se ac suos præ cæteris Ecclesiæ nomine ostentat, ipse est Antichristus. Pontifex Romanus tantundem: Pontifex ergò Romanus est Antichristus.

CAP. IIII.

Ostenditur venisse Antichristum, cùm aliis argumentis, tùm ex defectione gentium ab imperio Romano, contra Bellarmini *demonstrationem secundam. cap.5.*

VIDIMVS de Antichristi nomine & loco, quadrare illa Romano Pontifici, neque scutum adhuc ullum à *Bellarmino* repertum esse, quo tricoronatum caput sanctissimi patris ab infestis nostrorum telis defendere possit. Sed nondum tamen ab illo causam obtinuisse videmur, quia de adventu Antichristi nondum constat. Id si effectum dederimus, Venisse Antichristum, de reliquo non erit ambigendi locus. Nam cùm illum Ecclesiæ Romanæ principem esse oporteat, vt supra disputatum est, præter vnum Pontificem nemo hactenus fuit qui Ecclesiæ Romanæ sibi principatum arrogauit. Hîc autem imprudentèr agunt & præter normam rectæ rationis, qui certum aliquod momentum exigunt apparitionis Antichristi, & annum sibi aliquem definiri volunt, quo constet regnum illud apostaticum incepisse. Enimuerò Antichristi ortu & incremento cer-

tum est non vnius modò hominis malignitatem & apostasiam, sed passim & vbique deliquium pietatis & fidei contineri. Magna autem illa mutatio totius orbis quæ cũ Antichristi regno coniuncta est, repentè perfici non potest, & illa communis defectio exemplis & imitatione propaganda, vt mox ad omnes perveniat, simul & semel omnes inuoluat, incredibile videtur. Quare necesse est, vt quemadmodũ in corporibus humanis morbi lethales paulatim increscunt, & in rebusp. collapsa semel legum disciplina sensim eò licentiæ progreditur, vt parem tandem & vitia & remedia desperationem obiiciãt: ita in Ecclesia quoq; paulatim & quasi per gradus inolescat pestis illa & prauitas quæ faciem eius immutat, & sensim de via deductam, dum motus suos non sentit, in errorum præcipitia incautam impellit. Et hanc quidem Ecclesiæ corruptelam ab ipsis eius initiis Satan molitus est, & ad omnem occasionem inuigilauit, qua negligentia pastorum ad dominici gregis iniuriam abuteretur, & dum dormirent homines; nec ad circumuentiones eius satis attenderent, zizaniis suis & loligine, veræ fidei simplicitatem contaminaret. Quæ ille dum opinione sanctitatis & antiquæ traditionis prætextu tanquam serpentina quadam lubricitate in Ecclesiam insinuauit, fefellit nonnunquam viros bonos, vt de Irenæo antè diximus; qui dum posteriores prioribus, & suis quiq; magistris plus tribuunt quàm par est, & titillatoriis quorundam glossematis arcana scripturæ mysteria nimis ingeniosè rimantium allicium-

alliciuntur, ſtipulis interdum & quiſquiliis Eccleſiaſticam addunt authoritatem, & faciem veræ religionis quaſi puluere quodam inſperſam poſteris relinquunt. Inde factum eſt, quod ſine fidei detrimento nunquam contingit, vt intra annos ab Apoſtolis plus minus trecentos, infinita [a] *præſumtionum humanarum onera*, teſte Auguſtino, grauarent Eccleſiam, quibus eò ventum eſt, vt *tolerabilior conditio Iudæorum* eſſet; quæ ille tamen ſe profitetur *propter nonnullarum vel ſanctarum vel turbulentarum perſonarum ſcandala deuitanda non auſum liberiùs improbare.* Itaque creuit magis magiſq; ſuperſtitio, & poſteriora quæque ſecula deteriora nata ſunt, donec Papiſmus tãdem obtinuit, qui ſcabiem antiquioris Eccleſiæ conuertit in lepram, & quaſi communem quandam ſentinam ſe præbuit, in quam confluerent quæcunque ferè apud veteres excrementitia & ſordida reperta ſunt.

a *Auguſt. epiſt. 119. ad Ianuar.*

2 Huius autem apoſtaſiæ ſeminaria perſenſerunt Apoſtoli ſuis recentis adhuc Eccleſiæ temporibus, & non ſine gemitu ac ſuſpirio magni illius Antichriſti quaſi tracturam & lineamenta præuiderunt. Qua de re *Ioannes*: [b] *ſicut audiſtis Antichriſtum eſſe venturum, etiam nunc multi ſunt Antichriſti.* Quo ſignificat iam tum multos extitiſſe, in quibus Antichriſti ſpecimen & neruus quidam futuræ defectionis eluceret. Et idem quoque iterum: [c] *De Antichriſto audiſtis eum venturum eſſe, & iam nunc in mundo eſt.* Vbi apertè denunciat iam tum inſediſſe in Eccleſia, quod quum paulatim inuete-

b *1. Ioan. 2. 18.*

c *Cap 4. Verſ. 3.*

ueterascеret, tristissimũ tandem abhominandæ desolationis spectaculum præberet. Eò quoq; pertinet illud Apostoli *Pauli*, qui quum Pseudoapostolorum astutias, falsorum fratrum subreptiones, peregrinarum doctrinarum pseudoepigraphias, plausibiles mentitæ sapientiæ prauitates, & deniq; vim illam Satanæ seductoriam viam sibi ad regnum Antichristi munientem experimento cognosceret: [d] *Iam nunc*, inquit, *mysterium iniquitatis operatur*. Quî id tandem, nisi quòd intellexerat iam tum Satanam ouis illis incubasse, quibus apostasiam illam, de qua paulatim Antichristus efformaretur, editurus esset? Quid autẽ? Num parturiisse Satanã credimus per tot secula, nondum peperisse? Nimis verò longã nobis gestationem narrant. Quum enim illum oporteat ex quo sub ipsis Apostolis conceptus est, mirum in modum granduisse, libentèr velim narrent nobis, vbi tandem præterquam in Ecclesia Romana incremẽtum illud Antichristi, quod fuisse maximum necesse est, vel cogitando fingere possint. Quod quum apud animum meum attentè considero, & simul reputo mecum è quàm [e] *paruo respectu* Romana sedes in quantæ maiestatis fastigium imperatoribus ipsis & regibus iam facta superior, eminuerit; tantum apud me valet, vt hoc ipso non dubitem, quin iam olim Romæ Satan enixus sit monstrum illud, serpentinam prolem, quæ viscera Ecclesiæ, cuius se velo & ventre abdidit, viperino morsu perdit. Iterum dico: quem Satan ab ipsis Apostolorum temporibus seminauit, & cuius antiqui patres, dum subinde

d 2. *Thess.* 2. 7.

e *Æneas Syluius epist.* 301.

ſubinde omnia ſentiunt ruere in peius, & eccleſiarum ab hæreticis miſerabiles ruinas, hominumque creſcentem quotidiè malitiam animaduertunt; tantos progreſſus agnoſcunt, vt eum imminentem penè ceruicibus ſuis tanquam *Hannibalem* propè ad portas reformidarent, eum poſt mille annos & amplius nondum veniſſe, immò creſcente Romana Eccleſia decreuiſſe, & retrò ſublapſum vires illas amiſiſſe, quibus videretur iam cum orbe terrarum congredi potuiſſe, ita eſt abſonum & improbabile vt hoc neminem putem niſi qui ſponte ſibi inſaniam inducat, exiſtimare poſſe. Exaudiatur quæſo *Gregorius*, Magnus ille, Romanus epiſcopus: [f] *Omnia*, inquit, *quæ prædicta ſunt fiunt: rex ſuperbiæ propè eſt.* Animaduerte, *Bellarmine*, ſententiam epiſcopi Romani cui tu reſiſtere non debes, facta tum eſſe omnia quæ prædictum eſt Antichriſti aduentum præcedere debuiſſe; proinde illum ſine dubio in propinquo fuiſſe. Et illud *Gregori*, quo tandem indicio deprehendis? [g] *Quicunque*, inquit, *vniuerſalem ſacerdotem ſe vocat vel vocari deſiderat, in elatione ſua Antichriſtum præcurrit.* Grauiſſimum teſtimonium. Ergo *Conſtantinopolitanus* ille vniuerſalitatem ambiens, præcurſor fuit Antichriſti: *Bonifacius* Romanus illam obtinens ab imperatore parricida, verè Antichriſtus, ſed infantulus adhuc, recens ex vtero egreſſus, cuius membra nondum obduruerant ad pugnam, vt imperatores & principes ſibi in obſequium cogeret, & citra impedimentum omnia pro arbitrio ſuo tractaret; quia magnus

f Gregor. Magn. lib. 4. epiſt. 38.

g Lib. 6. epiſt. 30.

gnus ille quidem esse non potuit, nisi Romani priùs imperii majestate confracta. Et eam quidem iam antè vehementèr læsam historiæ testantur, ita vt in Italiam ipsam ingressi Longobardi, partem eius per vim occuparent, & magnas imperatori molestias crearent: sed ita tamen, vt illi reliqua Italia & vrbs Romana integra maneret. Dum verò ipse in Oriente totus est, & in Italia per *Exarchos* rem agit, populus contumeliosè ab illis habitus, & expilationibus eorum atque iniuriis assiduè prouocatus, Pontificibus benignior esse cæpit, & illis plusquàm imperatoribus adhærere. Itaque creuit in Italia authoritas Pontificis; diminuta est imperatoris. Et quidem eò tandem deuentum est, vt nactus Pontifex opportunitatem hanc, & factione sua fretus, ausus sit diris suis & anathemate imperatorem proscribere, eumque prorsus Italiæ regno priuare. Quod quum siue per inertiam, siue per impotentiam imperatoris succedere videret, se tamen intelligens suis adhuc viribus stare non posse, & sibi proinde volens deuincire aliquem cuius auxilio partes suas meliùs tueri posset, de transferendo imperio cogitat, & nouo imperatore in Occidente sufficiendo: sibi sumens, quod etsi erat iniustum & impium, per eum tamen liciturum haud dubitauit, *cui bono* esset, audere pontificem per scelus & perfidiam, quod per ius non posset. Itaque *Carolum* magnum iam antè sibi deuinctum, principem totius Europæ potentissimum, imperatorem creat, sed ita vt prædam inter se partiantur, & dum mulus mulum

scabit,

scabit, ipse Romani territorii dominium consequatur. Factus verò tandem dominus Romanæ ditionis, & nouis siue donationum siue rapinarum accessionibus assiduè locupletatus, magis magisque cristas attollit, donec abusus principum socordia & superstitione temporum illorum, omnia tandem in potestatem suam redigeret, & vnum se orbis Christiani monarcham constitueret, vtroque gladio insignem, de quo imperia tenerentur & regna; cuius foro & arbitrio lites omnes & controuersiæ finirentur; cuius iniussu quicquid in ecclesia, quicquid ferè in rep. ratum esse juberetur, esset irritum: cuius sententiæ quicunque se opponeret, pro hæretico, pro schismatico habendus esset, nec locus illi aliquis apud Christianos, ne mortuo quidem, permittendus.

3 Cæterùm ne per incerta vagari videamur, imperii Romani magnitudinem & potentiam remoram & impedimentum Antichristi reuelandi, [h] patres ad vnum ferè omnes ex Apostolo interpretati sunt. In occasu Romani imperii futurum Antichristi exortum constantissimè omnes vno consensu tradiderunt. Quemadmodum Babyloniorum imperium Persis, Persarum Macedonibus, Macedonum Romanis: ita Romanum imperium Antichristo esse cessurum. De prophetia *Danielis* & Apocalypsi *Ioannis* obseruarunt Romanũ imperium lacerandum, & decem regibus diuidendum, & inter hos motus Antichristum, cui reges illi omnes obsequiũ præstent, in sedem suã esse prouehendum. Luculentissimè Tertullianus:

h *August. de ciu. Dei. lib. 20. cap. 19. Hier. ad Algas. q. 11. & in Dan. cap. 7. & in 2. Thess. ca. 2. Lactant. lib. 7. cap. 15 Theodor. in Dan. or. 7. Chrysost. Theodoret. Ambros. Theophyl. Oecumen. in 2. Thess. cap. 2.*

i Tertul. de resur. carnis.

k Idē in Apolo. ca. 32.

lianus: [i] *Romani status abscessio in decem reges dispersa Antichristum superducet.* Inde mos veteribus Christianis pro imperii Romani diuturnitate precari, quod scirent [k] *vim maximam* (ab Antichristo) *vniuerso orbi imminentem Romani imperii commeatu retardari.* Quid ergo? Imperii Romani diminutione crescere oportuit Antichristum: creuit Pontifex. Imperatorem oportuit loco cedere vt succederet Antichristus: successit Pontifex. Abscessio imperii in decem reges superducere debuit Antichristum: superduxit ex episcopo Romano Pontificem. Daturi erant reges illi potestatem suam & authoritatem Antichristo: dederunt Pontifici. Deniq; iamdiu est ex quo constrata est potestas imperatoris, exaltata Pontificis: manet imperatoris nomen & vmbra; imperium non manet. Et num adhuc expectatur Antichristus? Planè miseros esse oportet, qui dum ipsi sibi tenebras accersunt, noctuarum instar in meridiana, aut si quæ clarior esse potest, luce cæcutiunt.

l Thom. Aquin. 2. Thess. 2. lect. 1.

4 Hic verò dignissimum est obseruatione, quod *Thomas* Aquinas hac de re tam acutè commentatus est, qui quum videret, quod & fatetur, [l] *iamdiu gentes à Romano imperio recessisse*, quærit more suo, *quomodo est hoc & tamen necdum venit Antichristus?* Non venit quidem, *Thoma*, nec venturus est qualem tu fingis: quòd si verum Antichristum agnosceres, hoc ipso eum intelligeres venisse, quia *gentes à Romano imperio recesserunt*. Ille verò, *Dicendum*, inquit, *quòd non cessauit imperium, sed commutatum*

est de temporali in spirituale, *& ideò dicendum quòd discessio à Romano imperio debet intelligi non solum à temporali, sed etiam à spirituali.* Tu verò, Thoma, *bene scripsisti*, non de imagine solum crucifixi, sed etiam de imagine bestiæ, Romano Pontifice; qui illam donas honore Christi, hanc ab ignominia vindicas Antichristi. At dic, amabò te, quodnam illud erat imperium abscessione gentium in decem regna dispertiendum. Num ita tibi læsum est cerebrum, vt non planè videas temporale illud imperium in hoc negotio esse semper & ab omnibus intellectum? Nos ergò ex cessatione temporalis imperii, quam tu fateris, venisse concludimus Antichristum. Et eò arripimus quod tu subiungis: *Est hoc conueniens signum quod Christus veniet, quando Romanum imperium dominabitur omnibus: ita è conuerso signum Antichristi est discessio ab eo.* Vide verò vbi ait *imperium temporale in spirituale commutatum esse*, quàm duris cornibus Pontificem suum arietat. Quid est enim aliud quàm ac si dicat; Verè quidem euersum est quod erat olim imperium Romanum, & imperii sedem & maiestatem secundùm vaticinia Prophetarum Pontifex inuasit, & hac vsurpatione Antichristus argumento certissimo comprobatur. Quod si nondum satis liquere videatur, iuuabit nos *Bellarminus*, qui belle monet [m] *Antichristum postremum & vltimum fore qui Romanum imperium tenebit, tamen sine nomine Romani imperatoris.* Annon apertè nobis Pontificem describit, quem agnoscit *Thomas* Romanum imperium tenere, sed de temporali commu-

m *Cap. 15.*

commutasse in spirituale, ac proinde Romanum imperium tenere, sine nomine Romani imperatoris? Nam vt vltimum intelligamus septimus est: bestiæ autem Romanæ septem tantùm capita numerantur; è quibus est septimus & vltimus Antichristus. *Thomas* verò qui tam [n] *acutè omnia*, dum hastam illam in Pontificem intortam temporalis & spiritualis imperii distinctione deludit, alteram fortasse pro Antichristo importando discessionem somniat futuram, qua spirituale quoque Pontificis imperium in minutos decem Pontificatus diuisum abscedat. Et illam dum expectat, egregium seueri Antichristi asseclam & satellitem præbet, & cerebro vehementèr insudat, vt Romanæ perfidiæ, quam exosculatur vnicè, subtilitatibus nouis & inanium distinctionum ludibriis subsidium ferat. Nempe animus illi erat nihil damnare quod in Eccclesia repererat, sed ingenio agere vt absurdissimis quibusque figmentis, cum manifesta licèt impietate coniunctissimis, opercula fabricaret. Hîc verò acumen tuum, *Thoma*, non iuuat, quia fateris imperium illud Romanum, quod ex scripturis patres intelligunt, esse collapsum, & eius loco aliud esse à Pontifice substitutum quod Antichristi esse necesse est, quia Antichristi regnum fore prædictum est, quod esset ex ruinis imperii nasciturum. Quinetiam ex illa tua distinctione agnoscimus [o] *bestiam quæ erat, & non est, & tamen est*, fuit enim Roma temporali imperio mundi Domina: iam verò non est eodem impe-

n *Campian. Ract.* 9.

o *Apoc.* 17. 8.

imperio temporali, & tamen est imperio Pontificis spirituali.

5 Sed huic vulneri *Bellarminus* quoad potest medetur: id autem dum agit, telum per imprudentiam infigit altiùs.[p] *Signum*, inquit, *antecedens aduentum Antichristi est omnimoda desolatio imperii Romani.* Illa verò qua tandem ratione contingit? *Est*, inquit, *Romanum imperium tandem diuidendum in decem reges, quorum nullus erit vel dicetur rex Romanorum, etsi omnes occupabunt prouincias aliquas Romani imperii: donec autem hoc non fit, non potest Antichristus venire.* At expunge quod per fraudem interponis *(vel dicitur)* & quod dicis, iam olim factum est. Iam olim imperium Romanum in decem regna diuisum est, & è regibus illis qui imperii prouincias obtinuerunt, rex Romanorum nullus est; quia regnum Romanorum in illa sortitione Pontifici tuo, hoc est, Antichristo cessit in prædam, quemadmodum ante declaratũ est. Sed tu tamen ex interposita clausula *(vel dicitur)* imperatorem Alemannicum *regem Romanorum* salutari respondes. Atque verò si esse illum regem Romanorum defendas, tuus te Pontifex mentiri confirmat, qui mero fauore concedit imperatori, vt titulari quodam honore rex Romanorum indigetetur: in vrbe autem Romana nullo modo regnare permittit. Immo attende vocem Pontificis; [q] *Vrbs Romana nostra est, non imperatoris. Romæ nostra sedes est: Imperatoris est Aquis in Arduenna quæ est sylua Galliæ.*

p *Cap.5.*

q *Adrian. 4. apud Auentin. Annal. lib. 4.*

6 Tu tamen instas atq; ais: *nihil obstare quòd*

Roma

Roma ipsa ceciderit quodammodo & imperium a-miserit, quia imperium Romanum sine vrbe Roma bene consistere potest, & dici Romanus imperator qui Roma caret modò succedat alteri Romano imperatori in eadem dignitate & potestate. At quod tu nobis imperium Rom. narras, quod sine vrbe Roma consistere potest? Quid si ne *Imperium* quidem dici possit? Est enim imperium ex vsu sermonis nostri latissimè propagatum, prouinciarum & populorum varietate distinctum, [r] *regnum habens,* vt olim Romanum illud, *super reges terræ.* Imperium quod tu fingis, vnica est imperii prouincia, [s] *tenuis quædam vmbra magni corporis,* ac ne vmbra quidem, *corpusculum exangue, vix ossibus hærens*, regnum super reges terræ habet nullum. Et vt sit imperium, certè Romanũ imperiũ dici nullo modo debet. Nam inde nomen erat Romani imperii quòd Romani rerum summa potiti sunt: quod [t] *sub potestate vrbis orbis remansit imperium.* Imperium ab vrbe Romana diuulsum, Romanum ampliùs dici non debet. Neque enim Babylonicum erat dicendum imperium quod Babylon amiserat, etsi gentes adhuc eædem imperio subiacerent; & cecidit Persarum imperium, vbi apud Persas summa rerum potestas esse desiit. Postquam ergò Romanis abrogatum est imperium, & Roma ipsa desiit esse ciuitas magna *regnũ habens super reges terræ.* Romani nomen imperi exprobratio est Romani nominis, rationem autem veritatis non habet. At esto tamen, vt imperium Romanum dicatur, quòd jus imperii ab urbe Romana depen-

dea

r Dan. 2. 37 Apoc. 17. 18.

s Sleidan. de quatuor summis imp.

t Oros. hi-stor. lib. 1. cap. 1.

deat; certè simul cum vrbe ipsa titulum imperii transire necesse est. Qui ergò imperatorem ab vrbe, & vrbem ab imperio submouerit, nomen ille Romani imperii siue Romani imperatoris otiosum præstabit. Vrbs autem, teipso teste, imperium amisit, & imperator vrbem. Imperium quoq; collapsum est, & partem eius post Saracenos Turcæ, partes alias Christiani principes occuparunt; imperator *tibia illa Danielis*, quam commemoras, in digitum exeunte, in angulum Germaniæ contrusus [t] *vix centesimam partem orbis terrarum* superstitem habet. Quòd si & orbem & vrbem amiserit, quî tu illum tandem imperium Romanum sine vrbe Roma tenere defendis? & qui neq; ciuitatem Romanam, neque prouincias olim Romanas possidet, quomodo tu illum Romanum imperatorem dixeris appellandum? *Quia*, inquis, *succedit alteri Romano imperatori in eâdem dignitate & potestate*. At in eo non succedit vnde Romani nomen petendum esset; quia Romam sedem imperii nec re nec iure possidet. Neque verò aliàs succedit veteribus illis imperatoribus in eâdem dignitate & potestate. Nam ad imperii dignitatem pertinet inprimis subditarum gentium multitudo. Tu imperatorem vides, præ antiquis illis toto orbe dominantibus, penè solitarium permanere. De imperatore vetus Ecclesia profitetur: [u] *Colimus imperatorem vt hominem à Deo secundum, solo Deo minorem*: tu præ imperatore Pontificem colis, & quantò [x] *sol est luna maior*, tantò imperatore maiorem facis. Leges imperator Romanus orbi ter-

G

[t] *Rodin. method. histor. cap. 7.*

[u] *Tertul. ad Scapulam: & in Apologet. cap. 30.*

[x] *Decretal. Greg. de maior. & obedien. ca. solita.*

bi terrarum dictauit & scripsit: tuus qui nunc
est, ne suis quidem. Ex quo veteres *y imperatores*
Christiani esse cœperunt, *Ecclesiæ negotia ab illo-*
rum nutu pendebant: tuo imperatori sacrile-
gum est *z* Ecclesiæ negotiis nisi ad nutum Pon-
tificis immisceri. *a De veterum imperatorum sen-*
tentia maxima concilia cogebantur, & *b suppli-*
ces illis erant episcopi Romani, tum vt haberi
concilia *iuberent*, tum vt loca ipsis opportu-
constituerent: tuo imperatori nihil est rei cu
conciliis, sed ab arbitrio Pontificis & indict
conciliorum & confirmatio dependet. D
nique circumcisa est potestas imperatoris,
Pontificis atque ordinum imperii legibus c
cumscripta, vt nullo modo sit cum veteris i
perii maiestate conferenda. At esto illa succ
sione qualiscunque esse poterit, & habeat i
perator in illo imperii frustulo quantam po
rit dignitatem: certè cùm nec imperium il
antiquum obtineat, nec vrbem ipsam de
titulus imperii profectus est, erit ille qui
sub nomine imperatoris vnius è *c regibus*
quibus prouinciæ olim Romanæ ceciderunt
Rom. imperator, vrbe simul & imperio
tus nisi tituli cuiusdam honorarii ludibri
ci non potest. Atqui verò non agitur in
pturis, *Bellarmine*, de vmbris & inanitat
minum, sed de rerum veritate. Itaque to
la disputatio otiosa est, qua imperatorem
huc subesse cõtendis, nec iuuant causam
imperatoris insignia, cuius imperium n
nius prouinciæ angulis inclusum describ
potest. Recognosce verò quid de statu

y *Socrat. histor. lib. 5. in proœm.*
z *Dist. 96. Si imperator.*
a *Socrat. ibid.*
b *Leo epist. 9.*
c *Apoc. 17. 12.*

perii & illius vaticinii complemento in Synodo Reginoburgensi iam olim declamatum est. [d] *Romani maiestas populi, qua olim orbis regebatur sublata est de terris: Imperator vana appellatio & sola vmbra est. Reges decem pariter existunt, qui orbem terræ, Romanum quondam imperium, non ad regendum, sed ad consumendum partiti sunt. Decem cornua, id quod* Augustino *incredibile visum est, Turcæ, Græci, Ægyptii, Afri, Hispani, Galli, Angli, Germani, Siculi Itali, Romanas prouincias possident, Romanosque in his excidere colonos. Cornu paruulum sub his succreuit quod oculos habet & os loquens grandia, &c.* De eodem quoque Lyranus: [e] *Ab imperio Romano recesserunt quasi omnia regna, negantia ei subiici & redditionem tributi:* & eo non contentus addit: *Iam à multis annis imperium illud caruit imperatore.* Noli *Bellarmine* tergiuersari, iam olim Romanum imperium absumptum est: quare nihil in ista defensione tua quo fidem facias nondum venisse Antichristum.

d Auen. Annal lib. 7.

e Lyran in 2. Thess. ca. 2.

7 Quod erit adhuc liquidius, si attendere liceat quid fuerit in causa, quominus stante imperio regnum suum Antichristus adipiscetur. Eam *Chrysostomus* assignat, & post illum *Theophylactus:* [f] *Donec imperii illius timor fuerit, nemo Antichristo statim subdetur: quando vero istud destructum fuerit imperium, vacantem imperii principatum inuadet, & ad se diuinum simul & humanum imperium rapere tentabit.* … *nisi Romanum illud imperium euertatur, nullus Antichristus habiturus est viam vt queat pro cupiditate quæ velit perficere,* metu scilicet

f Chrysost. & Theoph. in 2. Thess. cap. 2.

imperatoriæ potentiæ tanquam fræno reten-
tus, ne se in altum attollere auderet. Tu verò
Bellarmine spectrum imperii nobis oppon
cuius nulla formido est, cuius eneruata poten-
tia iamdiu nihil habuit quod *detineret* Anti-
christum, nihil quod impediret quominus ca-
put attolleret, & sibi regnum illud desolato-
rium in Ecclesias Christi firmaret. Immò ter-
rorem imperii transtulit ad se Pontifex Roma-
nus, & quasi *terrenus quidam Deus* plus met
cæpit gladio spirituali, quàm imperator tem-
porali. Et vsque adeo constat imperii formid-
nem sublatam esse, vt qui Episcopus olim v
bis Romæ imperatorem dominum suum sal
tare consueuerat, Pontifex ex imperii lap
iam factus, vt Antichristum agnoscas, dom
num se imperatoris, sibi imperatorem *aduo*
tum & *homulum* fecerit, & illum habuerit
tanquam subditum iuramento fidelitatis o
strictum, & ni obsequentem inuenerit, pro
bitrio illum de imperii dignitate deturba
Neq; verò hoc iampridem tantùm factum
sed cùm meliora adhuc essent imperii tem
ra, ita tamen metus eiusdem imminutus est
ausus sit Pontifex, quòd antè auditum non
rat, imperatori se opponere, & eum, res
tueri non valentem, totius Italiæ iure pri
Quando ergò constat formidinem imperii
moram fuisse Antichristi; formidinem au
imperii citra omnimodam desolationem
clinatione illa magna esse sublatam, *Bellar*
reponimus illam quam nobis obiicit *decep*
nem, & iterum defigimus quod ille vellicat

gnam illam imperii Romani declinationem aditũ Antichristi regno & opportunitatem præbuisse. Iam verò qui Romanum imperium planè cecidisse sentimus, & aliud eius loco subrogatum esse, quod magnitudine sua cœlum terramque compleuerit, & sibi angelorum simul atque hominum, viuorum & mortuorum potestatem insolentissimè vendicarit, consequens est vt regnum hoc Antichristi esse statuamus, quia post [g] Romanum imperium non aliud eius loco futurum Christiana fides expectat, quàm solius Antichristi.

g *Theodoret in 2. Thess. 2.*

8 Neque id nos primi vidimus, neque suspicionem hanc *Caluinus*, aut *Lutherus*, aut certè *Viclefus* primi seuerunt: viderunt ante annos quingentos quicunque oculati fuerunt, cùm [h] *plerique pro concione Romanum pontificem Antichristum fuisse prædicarunt, titulo Christi Antichristi negotium agitasse; in Babylonia, in templo Dei sedisse: in hoc omnes neruos intendisse, vt duce regis oppresso, in oues desertas præsidio imperatoris licentiùs impuniusque grassaretur: cùm plerique omnes boni aperti, iusti, simplices, ingenui prodiderint tum Antichristi regnum cœpisse quòd ea quæ Christus* seruator noster tot, *antè annos cantarit, eo tempore euenisse cernebant*: quum episcopus quidam [i] *Florentinus palam* denunciauit *Antichristum natum esse*, eoque nomine à Paschali secundo reprehensus est. Vidit proximo ferè seculo [k] *Ioachimus* Abbas, qui à rege *Richardo* Anglo de Antichristo interrogatus, respondit, Romæ iamdiu natum extitisse, & tunc maximè regnasse, seque exaltasse super omne quod dicitur

h *Auentin. Annal. lib. 5.*

i *Platin. de Vitis Pontif. in Paschali. 2.*

k *Balaus. Centur. 3. in append.*

citur Deus; alludens ad ea quæ in imperatores *Henricum & Fredericum* à Romanis Pontificibus *Hildebrando* & *Alexandro* facta sunt. Vidit noster ille [l] *Robertus Grosthead* episcopus Lincolniensis, qui grauissima disputatione Pontificem Romanum ipsum esse Antichristum iam moriturus comprobauit. Viderunt [m] *Gerardus* quidam Sagarellus, Parmensis, & *Dulcinus* Nauarensis: qui quòd Papam Antichristum, ecclesiam Romanam meretricem Babylonicam asseruerunt, cum ingenti auditorum numero [n] Pseudoapostolorum nomine interfecti sunt. Vidit sub eodē seculo [o] patru quidam *Petri* Veronensis cum multis aliis, q quo tempore *Cyrillus* Carmelita, nefarius pseudopropheta, nouam Apocalypsim à se cælit acceptam confinxit, de vera *Ioannis* Apocalypsi animaduerterunt Romam Babylone tum fuisse, Romanum Pontificem Antichristum. Vidit [p] *Haiabalus* quidam Minorita, q circiter annum domini 1345. solitus est publ concionari & affirmare, *se diuinitus iussum con cionari Rom. ecclesiam esse Babylonicam meretricem; Papam & Cardinales meros Antichri* eaq; causa in perpetuum carcerem à Pontifi damnatus est. Vidit synodus Reginoburgensis vbi ita publicè declamatum est: [q] *sub ponti maximi titulo, pastoris pelle: lupum sæuissimum nisi cæci sumus sentimus, &c.* Hildebrandus *annos centum & septuaginta primus specie re gionis Antichristi imperii fundamenta iecit, & Flamines illi Babyloniæ soli regnare cupiunt reparem non possunt, &c.* *Qui seruus seruor*

l *Matha. Paris in Henr. 3.*

m *Cat. test. Veritatis. pag. 504.*

n *Alfons. de Castro aduers. hæres. lib. 12. tit. Potestas*

o *Hospinian. de origine Monoch. lib. 6. cap 3.*

p *Catalog. test. Veritatis pa 449.*

q *Auent. Annal. lib. 7.*

est, dominus dominorum, perinde acsi Deus foret, esse cupit. Ingentia loquitur quasi verò Deus esset, homo ille quem Antichristum vocare solent, in cuius fronte contumeliæ nomen scriptum est, Deus sum errare non possum. Vidit [r] *Probus* episcopus Tullensis, qui legatos pontificis *Antichristi satrapas Romuleos vultures* Appellauit. Neque nihil vidit *Bernardus*, etsi non admodum acquiescens. [s] Norberti sermonibus de Antichristo sub illa generatione conspicuo, sed nonnihil vidit cùm [t] *intestinam & insanabilem ecclesiæ plagam & putidam tabem per totum corpus eius serpentem* pluribus describens, gemebundus tandem concludit, *super est ut reueletur homo peccati, filius perditionis, ipse Antichristus.* Certè alienum illis temporibus Antichristum non iudicauit, qui dum in Anacletum secundum, ni fallor, schismaticum Pontificem inuehitur: [u] *Bestia*, inquit, *illa de Apocalypsi cui datum est os loquens blasphemias & bellum gerere cum sanctis*, Petri *cathedram occupat, tanquam leo paratus ad prædam*. Eant nunc & obmurmurent *Ioannem VViclefum* primum omnium Romanam sedem Antichristiani nominis probro cõtaminasse. Atqui verò intelligimus principes, magnates, sacerdotes, plebes hoc ipsum ante *VViclefum* lamentabili experientia didicisse, quod ab illis perceptum, & à se quoque peruisum, nihil mirum si constantissimo dogmate peruulgarit. Quin & nos iisdem argumentis permoti, & certissimis scripturarum oraculis edocti atq; instructi, contra secundã *Bellarmini* demonstrationẽ, quam nos, vt seriem nostram

r *Auent. ibid.*

s *Bernard. epist 56.*

t *Idem in Cant ser. 3. & in Psal. Qui habitat, ser. 6.*

u *Epist. 125.*

sequamur, primo loco tractamus, definitè statuimus iamdiu esse ex quo solutum est imperium Romanum, ac proinde iamdiu esse ex quo venerit Antichristus; & quia Romæ illum esse oportet, alterum quàm Romanum Pontificem esse non posse.

Cap. V.

Euangelium per vniuersum orbem iam olim fuisse publicatum. contra Bellarm. *primam demonstrat. cap. 4.*

AD Romanum Pontificem ab Antichristi suspicione liberandum, nihil sibi *Bellarminus* expeditius esse sensit, quàm vt Antichristum suaderet nondum apparuisse, & aduentum illius in posterum adhuc expectandum superesse. Atque hanc sibi arcem inprimis muniendam ratus; non contentus communibus argumentis; demonstrationibus, hoc est, certissimis & exploratissimis rationibus rem agere videri voluit, & hastas nonnisi amentatas omnes & mortiferas intorquere, vbi spicula tantùm arundinea vibrat, & iactat plumbeos pugiones: Demonstrationes huiusmodi sex numero proponit, è quibus duæ ab antecedentibus; duæ alteræ à comitantibus Antichristi aduentum; totidem à consequentibus desumptæ sunt. Antecedunt Antichristi aduentum prædicatio Euangelii per totum orbem, & desolatio imperii Romani; è quibus ille neutrum adhuc factum contendit. Iam quod de statu imperii Romani nugatur, explosum est capite superio-

re, nec

re nec in eo quicquam esse docuimus, quod non venisse Antichristum, & illum Romanum Pontificem esse confirmet. Illud nunc examinandum venit, An completum sit quod de Euangelio Christus per totum orbem promulgando prædixit.[a] *Scripturæ*, inquit *Bellarminus*, *testantur in toto mundo Euangelium esse prædicandum antequam veniet vltima persecutio quæ excitabitur ab Antichristo. At nostro adhuc tempore non est Euangelium in toto orbe prædicatum: ergo nondum venit Antichristus.* Propositionem affirmat ex Matt. 24. *Prædicabitur hoc Euangelium in vniuerso orbe, in testimonium omnibus gentibus.* Verùm adde, *Bellarmine*, quod sequitur; *Tunc veniet consummatio*, & vno verbo *Chrysostomus* demonstrationem tuam euertit. *Tunc venit consummatio.*[b] *Consummatio scilicet*, inquit, *Hierosolymorum.* Quòd *enim sicut prædixit vel ante Iudæorum vrbis euersionem per mundum Euangelium effusum erat*, Paulum *audi*, [c]*In omnem terram exiuit sonus eorum: & rursum*, [d]*A spe Euangelii quod audistis, quod prædicatum est in vniuersa creatura quæ sub cœlo est. Viginti enim annos aut ad summum triginta ad omnes orbis Euangelium transcurrit. Post hæc igitur*, inquit, *Hierosolymorum finis aderit.* Quicquid ergò illis verbis Christus futurum intelligi voluit, id totum *Chrysostomus* ante excidium Hierosolymorum compleri oportuisse, & completum esse testatur. Ne verò solus sit *Chrysostomus*, addamus quoque *Hilarium*, cuius tu testimonio totus ex fraude compositus inhoneste abuteris, & quem tibi in hac causa aduersarium

a *Cap. 4. de Antichristo.*

b *Chrysost. in Matth. hom. 76.*

c *Rom. 10. 18.*

d *Col. 1. 23.*

intelligis, calidè tamen tanquam parti tuæ fa-
uentem producis. At ille verborum Christi
e Hilar. in Matt. can. 25. sententiam exponens, [e] *Tum per omnes orbis partes,* inquit, *viris Apostolicis dispersis Euangelij veritas prædicabitur. Et cùm vniuersis fuerit cognitio Sacramenti cælestis inuecta, tum Hierusalem occasus & finis incumbet, vt prædicationis eidem infidelium pœna & metus erutæ ciuitatis consequatur. Theophylactus* quoq; in eandem sententiam: [f] *Tunc veniet consummatio, non mundi, sed Hierusalem.* [g] *Nam ante captiuitatem illam Euangelium vbique prædicatum est: breui tempore in totum orbem prædicatio transiuit:* [h] *Deo ita dispensante, vt quum milites mundum concuterent & grauiter affligerent Iudæos, Apostoli interim totum mundum prædicatione complerent.*

f Theophyl. Matt. 24.
g In Marc. 13.
h In Luc. 21.

Qua verò fraude *Hilarium*, eâdem quoq; *Hieronymum* adducis, cuius sententia etsi consummationem illam ad mundi occasum referat, tibi tamen apertè refragatur. [i] *Signum Dominici aduentus est Euãgelium toto orbe prædicari; quod aut iam completum, aut in breui cernimus esse complendum. Non enim puto aliquam remansisse gentem quæ Christi nomen ignoret.* Quo significat nihil sibi exploratum fuisse, quominus Euãgelium omnibus omninò gẽtib. illuxisse sentiret.

i Hieron in Matth. 24.

2 Quòd verò sequitur, *Et quanquam non habuerit prædicatorem, tamen ex vicinis gentibus opinionem fidei non potest ignorare,* id tu arripis, & concinnata inde distinctione respondes, *duobus modis Euangelium ad gentes peruenire potuisse; vno modo per famam; alio modo per proprios prædicatores & Ecclesiarum fundationem.*

Pri-

Priori modo concedis ad omnes peruenisse tempore Apostolorum: posteriori ne nunc quidem; de quo tamen Dominum loqui subiungis. Atqui non ignoras patres illos Christi prophetiam interpretantes, factum testari quicquid illud erat quod Christus futurum præmonuit, vt nullus distinctioni tuæ locus supersit. Quoquo modo factum est, siue per famam siue per proprios prædicatores, si factum sit quod Christus verbis illis intellexit, tibi os obstruitur, quia jam olim nihil restat de Christi prophetia non impletum, factum autem illi asserunt. Nihil est ergo in hoc impedimenti quin venerit Antichristus. Quòd si per *prædicatores* fieri oportere vrgeas, respondet tibi Paulus; [k] *Prædicatum est Euangelium omni creaturæ quæ sub cœlo est.* Tu verò non dixeris, absque prædicante prædicatum esse Euangelium omni creaturæ quæ sub cœlo est. Neque id tamen per proprios prædicatores fieri necesse fuit (id ex tuo cerebro natum est, & ibi sepeliendum) vbi enim ex eo quod aliis prædicatur, fama peruehit ad alios quod illis in testimonium sufficiat, nihil obstat quin impleri dicatur quod ait Paulus, [l] *In omnem terram exiuit sonus eorum, & in extremitates terræ verba eorum.* Quod ille factum quoque agnoscit [m] Coloss.1. vbi *Euangelium* iam tum in *toto mundo* extitisse testatur. Quæ etsi sunt aperta, *Bellarminus* tamen impudentèr eludit, & ait Apostolum *præteritum pro futuro vsurpasse & noluisse dicere Euangelium in toto mundo fuisse actu sed virtute*: ita illi expeditum

k *Col. 1.23.*

l *Rom. 10. 18.*

m *Col 1.6.*

ditum est excogitato dictinctionis mendacio manifesta scripturæ testimonia deprauare. Num seriò tibi sapit, *Bellarmine*, commentarius iste tuus; *Peruenit Euangelium in totum mundum*; id est, post mille quingentos annos aut ampliùs peruenturum est: *prædicatum est Euangelium omni creaturæ quæ sub cœlo est*, id est, post multa secula veniente Antichristo prædicabitur? Atqui te falsarium conuincunt, quos antè memorauimus, qui his ipsis sententiis confirmant ante excidium Hierosolymitanum Euangelium per vniuersum orbem propagatum fuisse. Quibus accenseri quoque debet Ambrosius; qui illud explicans, *in omnem terram exiuit sonus eorum*, [n] *Quod Psalmographus*, inquit, *de creaturis dixit, hoc Apostolus de Euangelistis: quia vbique audita est & in omnem locum peruenit prædicatio nominis Christi. Vbi enim prædicantis hominis præsentia defuit, sonus tamen & fama peruenit, sicut peruenerat opinio factarum virtutum in Ægypto ad omnes gentes teste Rahab meretrice.* Etiam Eusebius: [o] *Diuina*, inquit, *virtute & cooperatione salutaris doctrina orbi vniuerso veluti solaris quidam radius illuxit: ac confestim secundùm diuinas scripturas diuinorum Euangelistarum & Apostolorum sonus in omnem terram exiuit, & ad fines orbis vsque verba eorum.* Ecquid vis amplius, vt intelligas impletum esse olim quod Christus de Euangelio per totum orbem prædicando vaticinatus est?

n *Ambros. in Rom. ca. 10.*

o *Euseb. histo. lib. 2. cap 3.*

3 Atqui Originem adhuc affers nobis aduersum, cuius tamen nobis testimonium nocere no-

re non potuit, quia manifesto errore præiudi-catur. [p] *Nondum*, inquit, *Euangelium regni prædicatum est in toto orbe.* Commemorat autem Æthiopas & Orientales & Seres, Britannos, Dacos, Sarmatas, Scythas, & alios, ad quos nondum Euangelium peruenisset. At *Irenæus* antiquior Origene non commemorat modò, sed etiam de fidei integritate commendat [q] *Ecclesias in Germaniis & Oriente* ante sua tempora fundatas. Hieronymus author est [r] *Germanis* ab Apostolo *Thoma* fidem annunciatam fuisse. Æthiopibus ab Eunucho *Candaces reginæ Æthiopum* prædicatum esse narrat Eusebius: & idem Hieronymus in [s] *altera Æthiopia* factum testatur à *Matthia* qui Iudæ proditori subrogatus est: in [u] Scythia ab *Andrea* Eusebius ostendit. Ac ne in singulis moremur, gentibus illis omnibus ab ipso Apostolorum seculo Euangelium esse propagatum testis est Theodoretus, qui [x] *piscatores & publicanos & sutorem illum nostrum* (Paulum intelligit) *ad legem Euangelicam* affirmat non *Romanos solùm & qui sub Romano viuerent imperio, sed Scythas quoque & Sauromatas, Indos, Æthiopas, Persas, Seres, Hyrcanos, Britannos, Cimerios, Germanos, denique omne genus hominum & omnes nationes induxisse.* Illustre verò est & proposito nostro in-optimis accommodatum *Tertulliani* testimonium, qui Christo credidisse confirmat [y] *Getulorum varietates & Maurorum multos fines, & Hispaniarum omnes terminos, & Galliarum diuersas nationes & Britannorum inaccessa Romanis loca, & Sarmatarum, & Dacorum, & Germanorum*

p *Orig. in Matt. cap. 24.*

q *Iren. aduer. hæres. lib. 1. cap. 3.*

r *Hieron. Catal. script. eccles.*

s *Euseb. histor. lib. 2. cap. 1.*

t *Hieron. Catal. script. eccles.*

u *Euseb. histor. lib. 3. cap. 1.*

x *Theodoret. de cur. Græc. affect. lib. 9*

y *Tertul. cont. Iudæos.*

manorum, & Scytharum, & abditarum multarum gentium & prouinciarum & insularum multarum nobis, inquit, *ignotarum, & quæ enumerare minùs possumus.* Vbi quum *abditas gentes & prouincias atque insulas ignotas* commemoret, tollit *Bellarmine* subsidiariam illam exceptionem, quam tu de noui orbis inuentione confictam interponis. Neque enim vllam tibi relinquit orbis partem ad quam Euangelium non peruenisse fidem facias, qui illud peruenisse confirmat ad *abditas gentes* & *insulas & prouincias* eruditis antiquitùs ignotas, quum constat trinum illum orbem *Asiæ Europæ* & *Africæ* satis exploratum habuisse. Quando ergo ais, *si fides apud illas gentis* quas narras *extitisset, futurum saltem vt aliqua vestigia remanerent, vel ibi vel in scripturis veterum*; habes de veterum scripturis vnde id tibi aliquatenus constare poterit. Porrò è gentibus ipsis quædam hoc certissimum esse conuincunt, quando apud insulas ab Hispanis recens inuentas, etsi nulla veterum memoria nobilitatas, & Christi iam ne nomen quidem habentes, monimenta tamen
z Osor. hist. Christianæ fidei, [z] sepulta in terris, vt refert Osorius, fodiendo reperta sint. Quicquid ergo tibi videtur de nouo orbe temporibus Apostolorum nondum cognito, certè nos arbitramur non incognitum illi fuisse qui dixit Apostolis,
a Matt. 28. 19. [a] *Euntes in mundum vniuersum docete omnes gentes;* [b] *prædicate Euangelium omni creaturæ.* Et
b Mar. 16. 15. rursum; [c] *vos eritis mihi testes in Ierusalem, & c. & vsq; ad extremitates terræ.* Deniq; vt intelligas
c Act. 1. 8. Origenis testimonio quàm parùm proficias
and

audi eundem alibi dicentem, * *à finibus terræ usque ad fines terræ propagatam Euangelii prædicationem, & nullum penè tùm locum extitisse qui semen verbi non suscepisset*; & alibi quoque apertiùs; † *Totus orbis in vnius Dei religionem consensit. Nunc propter Ecclesias quæ mundi limites tenent* (Britannorũ & Maurorum Ecclesias nominatim cõmemorat) *vniuersa terra clamat ad Dominũ Israel, & capax est bonorũ secũdùm fines suos.*

4 Quod autem affers ex Augustino tempore illo fuisse multas gentes quæ de Christo nihil audierant, hoc ille quidem ait de *gentibus Africanis*, & potuit propter extinctam apud illas fidem suspicari. Neque enim aliunde sibi hoc persuasum declarat, quàm quòd *captiui* quidam qui inde ducerentur, de Christo nihil omninò cognitum haberent. At quod de *Nubiæ regno Africano* à neotericis obseruatum est, d *fuisse olim Christiana religione imbutum, hac tempestate vix vllam religionem agnoscere*, hoc idem illis gentibus vsuuenire potuit tempore Augustini, vt quia fidem quam olim acceperant non retinuissent, omninò nunquam accepisse viderentur. Certè quæ ex antiquis Ecclesiæ monumentis in manibus habemus, facilè persuadeant, per vniuersam Africã ante illa tẽpora Christianæ fidei disciplinam permanasse. Marcum[c] *Alexandriæ* Ecclesiam constituisse testatur Hieronymus. Nicephorus illum[f] *Ægypto, Libyæ, & vniuersæ Barbariæ Cyrenæis quoq; & Pentopolitanis* quos[g] *Tertullianus* etiam cõmemorat Euangelium annunciasse perhibet. Idem quoq; refert *Simonem* zelotem[h] *omnem penè*

* *Origen. in Genesin. hom 9.*
† *Idem in Ezech. hom. 4.*
d *Ortel. in tab. Aphrica.*
c *Hieron. Catal.*
f *Niceph. lib. cap. 43.*
g *Tertul. cont. Iudæos.*
h *Niceph. lib. 2. cap. 40.*

penè *Africam percurrisse.* Ecclesiarum in *Ægypto & Lybia* meminit *Irenæus.* De *Æthiopibus & Mauris, & Getulis* iam antè vidimus. Ex ... ta *Thebaide*, martyres Eusebius sub Seuero ... fert occubuisse. In concilio Cypriani Carthaginensi leguntur ex prouinciis [l] *Africana, Numidica, Mauritanica* episcopi plùs minùs o... ctoginta. Quæ qui expenderit, haud ille facilè opinor, assentietur vllam Africæ partem extitisse ad quam, etsi Augustini tempore retrò ... psam, sonus Euangelii Christi non permea... Ac ne sim longior, habemus ex Pontificiis ... sententiam nostram propugnat, [m] Renatum Laurentium in obseruationibus illis quas ... librum *Tertulliani* contra *Iudæos* adnotauit. Quare quum locupletissimis authorum testimoniis compertum sit, fidem Christi ab ipsis Apostolis per totum orbem fuisse peruulgatam; frustra tu hîc sudas, *Bellarmine*, & nihil impedit demonstratio ista tua quin venisse Antichristum, ipsumq; esse Romanum Pontificem arbitremur.

i *Iren. lib. 1 cap. 3.*
k *Euseb. histor. lib. 6. cap. 1.*
l *Concil. Carthag. apud Cyprianum.*
m *Renat. Laurent. annot. in lib. Tertul. cont. Iudaos.*

CAP. VI.

Refutatur fabula de Enoch *&* Elia *personalitèr sub Antichristo venturis, contra* Bellar. *demonstrationem tertiam. cap. 6.*

QVÆ tertia demonstratione, à te *Bellarmine*, disputata sunt de *Enoch* & *Elia* in suis personis sub Antichristi tempore venturis, quo argumento contendis nondum venisse Antichristum, quia nondum *Enoch* & *Elias* apparu... ru...

runt, eius, eiusmodi illa sunt vt sannis & sibilis explodenda iudicarem, nisi tibi veterum quorundam scriptorum credula nimium simplicitas & negligentia faueret. Quorum tamen authoritas, & maximè dissentientium inter se & opiniones suas destruentium, authoritati scripturarum & manifestæ veritati præponderare non debet. Et meritò quidem in illis aliquantulam assentiendi temeritatē improbamus; te verò millies damnamus, qui quæ vides ab illis tam variè, tam infirmis & nullis argumentis esse tradita, tanquam oracula venereris, & Ecclesiæ sub nomine *demonstrationum*, tanquam citra omnem controuersiam certissima, proponis. Qui verò fabulam illam suggillas de Antichristo venturo de [a] *de tribu Dan*, quæ tantum tamen habet antiquitatis suffragium; & scripturas illas detortas agnoscis, ex quibus traditio vetus ab *Irenæo* ad hoc vsque tempus illum affirmat de stirpe illa nasciturum, cur non eadem iudicandi libertate commentum hoc conuellis de *Enoch* & *Elia*, quod fidei rationem habet non maiorem, fortasse etiam aliquantò minorem? vt autem istius somnii vanitatem arguamus, inde exordiendum est, vnde error omnis de duobus istis Antichristi antagonistis exortus est. *Ioannes* in Apocalypsi ca. 11. narrat [b] *sanctam ciuitatem à gentibus ad quadraginta duos menses esse calcandam*. Quo tempore Christus se *duobus testibus suis* potestatem *daturum* promittit, vt *per illos dies prophetandi munus exerceant*, quousque *finito testimonio à bestia occidantur, corporibus eorum sine sepultura ia-*

a *Cap.11.*

b *Apoc.11.2*

centibus in plateis magnæ ciuitatis, &c. Inde fabula contexta, futurum, vt Iudæi Antichristo duce, cuius se obsequio tradituri sunt, Hierosolymitanam vrbem occupent; sub illo tempore duos illos testes adfuturos qui perfidis istis Iudæis & Antichristo semet opponant. Duos illos testes interpretantur *Enoch* & *Eliam*, quos hucusque viuos alicubi conseruatos asserunt, vt huic seculo restituti Antichristo resistant: futurum verò vt ab eo tandem occisi, post tres dies & dimidium reuiuiscant, eoque miraculo Iudæi conuersi, Antichristum in Oliueti monte confodiant, & deinceps Christo mox iam post quadraginta quinq; dies venturo se accommodent.

2 Atqui verò parum commodè locis suis & temporibus ista diuisa sunt. Quis ita ferat interpretantem; Gentes calcabunt sanctam ciuitatem, id est, Iudæi Hierosolymam? Quanto meliùs Ecclesiam hîc intelligimus verbo Dei tanquam virgula mensuratam; cuius apud Deum cõstat longitudo, & latitudo, & membra omnia in numerato sunt: cuius [c] muri in *conspectu eius semper*, & nomina omnia in *palmis manuum eius* exarata, vt ex illa nihil perdatur, nihil pereat, sed quicquid [d] *datum est* Iesu Christo, *resuscitetur in nouissimo die?* Itaque in turbis & iactationibus seculi conseruantur incolumes electi, nec vnquam aut vsquam [e] *portæ inferorum aduersus Ecclesiam præualebunt*: quando interim hypocritæ, qui tanquam *atrium templi* habentur, instar leuis paleæ iactantur & auolant, & potiùs quàm discrimen aliquod

c Esa. 49. 16

d Ioh. 6. 39.

e Matt. 16. 18.

aliquod propter Christum subeant, ad seculum vnde exiisse videbantur, regrediuntur, & ab impiis & profanis denuo occupantur. Hanc tamen Ecclesiam vnicam suam, sibi tam charam, hanc *sanctam ciuitatem* prædicit ad tempus à *gentibus*, id est, Ethnica turba vexandam & calcandam. Hic verò cùm constet *bestia* nomine quæ sic vexabit Ecclesiam, Romani imperii tyrannidem designari, & Romam esse *magnam illam ciuitatem in cuius plateis corpora* sanctorum *insepulta iacebunt*, prout suprà demonstratum est; non potest hæc Ecclesiæ calcatio ad quicquam aliud commodiùs quàm ad Romanas olim persecutiones accommodari. Et dextrè quidem notat mactationes illas & clades, quibus à gentibus in populum Christianum sub imperio Romano sine modo sæuitum est. Vtcunque verò importunè in Ecclesiam grassarentur, sibi tamen Christus non defuturos prænunciat, quorum ministerio assiduè à dextris & à sinistris oleum lychnucho Ecclesiæ adhiberet, & diuinis ignibus accensam faceret in tenebris illis rutilantium instar stellarum lucidè splendere. Quos ille binos inducit, non vt numerum testium præcisè definiat, sed vt ad *Zachariæ* prophetiam alludat, eo volens intelligi futuros siue plures siue pauciores, per quos Ecclesiæ Christianæ in turbis illis nō minùs prospiceretur, quàm olim [f] *duabus* illis *oleis* (in quibus intelligat qui volet *Zerubabbel & Iohoshua*) veteri Iudæorum Ecclesiæ prospectū est. Isti verò testes quanquā succisi assiduè prorsùs interituri videbantur, nouo f Zach. 4. 3.

tamen ſubinde germine ſuccreuerunt, ſucce-
dentibus ſibi inuicem paſtoribus, qui ferendis
illis lanienis, & carnificinis fidelium animos
confirmarunt,& mortem potiùs oppetendam,
quàm abnegandam fidem perſuaſerunt. Ex-
pletis vero illis ſiue menſibus ſiue diebus (de
illis poſtea videbimus) & pace Chriſtianis,
Chriſto vincente, reddita, ſteterunt Eccleſiæ
paſtores erecti pedibus ſuis, & intellectum eſt
in nomine Chriſtiano diuinum quiddam in-
eſſe, quod neque ferrum neque flamma, non e-
quulei, non vngulæ, non candentes laminæ,
non ingenioſus ille omnis tormentorum ap-
paratus abſumere potuiſſet, nec impedire, quo-
minus Eccleſia ex procellis iſtis & fluctibus e-
merſa, mundum vniuerſum ſibi hactenus infe-
ſtum obtineret. Quo tam illuſtri, tam ſplendi-
do Chriſti triumpho, videbantur iam ad cœ-
lum vocati qui ſepulti putabãtur in inferno, &
in illa Chriſtiani nominis eminentia tanquam
in nube ad cœlum aſcendere viſi ſunt. Hoc au-
tem miraculo & vltionum prçterea diuinarum
experimento mundus edoctus, aperire oculos
& ſapere cœpit, & confractus paſſim quibus
ſeruiuit idolis, vnius veri Dei cultum & fidem
ſuſcepit.

3 Ita viſionis illius explicationem breuiſſime
complexus ſum, in qua nihil coactum eſt, nihil
alienum ab illa myſteriorum exponendorum
ratione, quam nobis alibi ſacræ Scripturæ tra-
diderunt. Quominus autem numerum teſtium
præciſè binarium intelligamus, ipſa mihi de-
ſcriptio hiſtoriæ videtur obſtare. Neque enim

de du

de duobus Hierosolymæ occisis commodam habet intelligentiam quod legimus: [g] *Videbunt homines ex tribubus & populis & linguis & gentibus cadauera eorum per tres dies & dimidium*: (num enim gentes omnes & linguæ Hierosolymis congregabuntur vt huic spectaculo intersint?) quod commodissimam habet interpretationem de immanitate populorum omnium sub imperio Romanorum, qui corpora Sanctorum, & testium Iesu Christi feris & alitibus passim proiecta, nequa fortè ab illis contagio manes eorum inficeret, ab honore communis sepulturæ depulerūt. Neq; de duobus aliquibus Hierosolymitanis accipi potest quod subiungitur, [h] *Et inhabitantes terrā gaudebunt super illos* (testes occisos) *& lætabuntur, & munera mittent inuicem, quoniam hi duo Prophetæ cruciauerunt eos qui habitabant super terram.* Nunquis putauerit duos sufficere qui sermonibus suis crucient orbem terrarum, & testimonio suo populos in hanc insaniam vertant? aut credibile est tribus diebus & dimidio, vt isti ad literam interpretantur, duorum hominum necem in vniuersum orbem perferri, vt sibi gentes & populi de illorum tam exoptata nece gratulentur? Nihil minùs. At vltrò fluit sensus si de testibus illis & martyribus exponamus, quibus gentes è Romano imperio tyrannidi & furori suo seruientes, ob Christi testimonium infrenduerunt de cædibus eorum continuis & sanguine vehementer sibi gratulantes, & inde sibi fausta omnia & fœlicia promittentes, vt in illo [i] *Maximini* rescripto apud

g Vers.9.

h Vers.10.

i Euseb. hist. lib.9. cap.7

Eusebium videre est. Ac ne nostram tantùm hac in re sententiam sequi videamur, suum nobis *Augustinus* aliqua ex parte calculum apponit, (siquidem illius sint obseruationes illæ in Apocalypsin quas *Franciscus Ribera* [k] *Tychonii esse* vult) qui [l] *duos testes, duo testamenta* exponens, quibus vniuersum fidei nostræ testimonium & omnis quorumcunque testium prophetia continetur; concludit tandem: *Excluditur omnis suspicio quorundam, qui putant hos duos testes duos viros esse, & ante Christi aduentum cœlum in nubibus ascendisse. Quomodo autem potuerunt habitantes terram de duorum nece gaudere, quum in vna civitate morerentur, & munera inuicem mittere, si tres dies sunt, quibus antequam gaudeant de nece contristentur de resurrectione?* Eò [m] *Beda* quoque adductus est, vt in testibus illis *Ecclesiam* intelligeret *veteris & noui Testamenti* doctrinis illuminatam. Quòd verò locus ille Apocalypticus non sit ad literam de *Enoch* & *Elia* intelligendus, testis est vnus instar omnium *Hieronymus*, qui interrogatus à *Marcella* vtrum [n] *viuentes in aduentu Christi rapti obuiam ei in nubibus sic occurrant in corporibus & non antè moriantur, cùm & Dominus noster mortuus sit, &* Enoch *atque* Elias *secundùm Apocalypsin* Ioannis *morituri esse dicantur, ne scilicet vllus sit qui non gustauerit mortem;* respondet: *De* Enoch *&* Elia *quos venturos Apocalypsis refert & esse morituros, non est istius temporis disputatio, cùm omnis ille liber aut spiritualitèr intelligendus sit vt nos existimamus, aut si carnalem interpretationem sequimur,*

d

[k] *Fr. Ribe. in Zach. 4.*
[l] *August. in Apoc. hom. 8.*
[m] *Beda in Apoc. cap. 11.*
[n] *Hieron. epist. de 5. quæst. Marcella tom. 3.*

daicis fabulis acquiescendum sit, vt rursus ædificetur Hierusalem & hostiæ offerantur in Templo & spirituali cultu imminuto, carnales obtineant ceremoniæ. Dicantur ergò duo illi testes *Enoch & Elias:* saltem hoc Ecclesiæ consuetudini concedatur: quòd si *Enoch & Eliam* carnaliter & ad literam accipiamus, & historiam illam è nudo verborum cortice interpretemur, Iudæorum errori nos patrocinari testatur *Hieronymus*, & spiritualem Apocalypseos intelligentiam prævaricari.

4 Qui verò numerum hîc personarum simpliciter binarium intelligi volunt, qua tandem ratione confirmant *Enoch & Eliam* duos istos testes esse oportere? Id quidem patres nonnulli dixerunt, sed videndum quo fundamento, qua fide dixerunt. Ingenua est *Arethæ* confessio: [o] *De* Enoch *testimonium quod ad aduentum spectet, ex scriptura non habemus, præter transpositionem ne gustaret mortem.* Accedat ad *Aretham Ioannes Hentenius* in præfatione operis illius: [p] *Non dicitur hic vel alibi in sacris literis, quòd* Enoch *&* Elias *testes futuri sint.* Ex quibus constat nonnisi per fraudem adducta esse à *Bellarmino* scripturæ testimonia, quibus videtur hanc indemonstratam demonstrationem firmare voluisse. Eò nos immuniores sumus à crimine, qui nihil hac in parte repudiamus, quod esse pateat sacrarum scripturarum authoritate comprobatum. Sed tamen *Arethas* adiungit *ex traditione præconum Christi inuariabiliter in Ecclesia esse receptum,* Enoch

o *Areth. in Apoc. cap. 11.*

p *Io. Henten. præfat. ad comment. Areth. in Apoc.*

venturum esse cum Elia *Thesbite*. Id verò falsum esse constat. *Victorinus* enim longè antiquior *Aretha*, quiddam aliud refert: q *Multi*, inquit, *putant vnum ex his testibus esse* Eliam; *alterum aut* Elizeum *aut* Mosen, *sed vtrique mortui sunt:* Ieremiæ *autem mors non inuenitur: quia omnes veteres nostri tradiderunt illum esse* Ieremiam. Et huius quidem rei argumentum affert non minùs probabile, quàm quæ à *Bellarm.* pro *Enoch.* & *Elia* adducta sunt. *Hilarius* tamen r *Mosen cum Elia* venturum defendit, & varias quæ ferebantur opiniones de *Enoch* & *Ieremia*, quasi quæ *fidem corrumpant*, reiiciendas arbitratur. Videmus ergò quàm ab incertis initiis profectum sit, quod certissimum *Bellarminus* & verissimum esse persuadet.

q *Victorin. in Apoc. cap. 11. apud Sixt. Senen. bibliot. lib. 6. annot. 346.*

r *Hilar. in Matt. can. 20.*

5 Sed non vult ille tamen omni patrocinio destitutus videri: itaque loca quædam adducit in speciem, quibus imperitorum oculos fallat: ipse verò nihil se proficere apud animum suum conuictus tenetur. Ac de *Enoch*, vt ab illo ordiamur, locum adducit Ecclesiastici; s Enoch *placuit Deo, & translatus est in Paradisum, vt det gentibus pœnitentiam.* Est autem Ecclasiasticus ex illis libris, qui t *quia non sunt in canone Iudæorum, aduersus contradictores non tanta firmitate proferuntur, &* u *ab Ecclesia recepti sunt qui legerentur quidem ad ædificationem plebis, non ad authoritatem Ecclesiasticorum dogmatum confirmandam.* Quanquam quid ille dicit quod vel nutu aliquo leuissimo causæ tuæ fauere videatur? *Translatus est*, inquis, *in Paradisum vt det gentibus pœnitentiam.* Quid ad rem? *Dicit* inquis

s *Eccles. 44. 16.*

t *August. de ciuit. dei. lib. 17. cap. 20.*

u *Hieron. præfa. ad prou. Solom. Ruffin. in expos. symb. apud Cyprian.*

inquis, Enoch *illum venturum vt det gentibus pœnitentiam, qui translatus est in Paradisum.* Impostor, vbi tandem aduentus ille quem commemoras? vbi dicit *venturum Enoch* vt det gentibus pœnitentiam? Qua te fronte, qua conscientia esse putemus, cui pro nihilo est tam apertè mentiri? At inquis fortasse, qui tandem daturus est gentibus pœnitentiam qui translatus est, nisi in hanc vitam rediturus credatur? Attende verò Græcam sententiam, & intelliges eum translatum vt sit ὑπόδειγμα μετανοίας ταῖς γενεαῖς, hoc est, vt vertit ad verbum Arias Montanus; [x] *exemplum pœnitentiæ generationibus.* Ex quo manifestum est quid voluerit illo loco Syracides: gentes ab *Enocho* non futuro aliquo ministerio, sed exemplo præterito ad pœnitentiam informari oportere. Nam qui in illo videmus tantam pietatis & iustitiæ mercedem præcessisse, monemur illius exemplo corruptelam huius seculi vitare, & pietatem eius imitari, vt eandem cum illo immortalitatem consequamur. Hic verò dum figmentum tuum quoquo modo propugnas, operæ pretium est videre quomodo cum sacris scripturis litem exerceas. [y] *Translatus est Enoch,* inquit scriptura, *ne videret mortem.* Tu illum in illa translatione seruatum defendis, vt Antichristi manu moriatur. Num tibi consentaneum videtur, vt qui translatus est *ne videret mortem*, eundem morti seruatum arbitremur? [z] *Scriptura dixit,* inquit Chrysostomus, *quòd transtulit illum Deus, & quòd viuentem transtulit, nec mortem expertus sit, sed ob suum quem apud Deum fauo-*

x *Ar. Montani Vers. inter lin.*

y *Heb. 11. 5.*

z *Chrysost. in Gen. hom. 21.*

rem habebat, superior factus sit diuina sententi- contra humanum genus prolata. Quomodo vero *superior* factus est diuina illa sententia contra humanum genus prolata, qui secundùm te nondum conditione mortis exemptus est? I- dem alibi: [a] *Ostendit,* inquit, *in illo Deus quia so- luta est mors.* Quomodo id ostendisse videbitur, si illum adhuc moriturum statuamus? Quando ergò manifesto scripturæ testimonio sententia tua repugnat, frustra tu nobis quorumlibet scriptorum incertis opinionibus molestiam fa- cessis.

a *Chrysost. in Hebr. hom.* 22.

6 De Elia probationem affers speciosiorem aliquantulum, solidiorem nequaquam. Et cer- tè mirum est opinionem illam de reditu Eliæ corporali tantum apud veteres inualuisse, quam constat à Iudæorum errore profectam esse, & ab hæreticis Ecclesiæ propinatam. [b] *Iu- dæi,* inquit Hieronymus, *hoc quod dicitur, Ecce ego mittam angelum meum, & præparabit viam ante faciem meam, de Elia Propheta dictum in- telligunt, & quod sequitur statim veniet ad Tem- plum suum dominator quem vos quæritis, &c. re- ferunt ad* ἠλειμμένον *hoc est, Christum suum, quem dicunt vltimo tempore esse venturum.* Et postea cum Iudæis hæreticos coniungens; [c] *Iudæi,* inquit, *& Iudaizantes hæretici ante* ἠλειμμένον *suum Eliam putant esse venturum & restituturum omnia. Vnde & Christo in Euangelio proponitur quæstio: Quid quod Pharisæi dicunt, quòd Elias venturus est?* Illi namque ad literam interpre- tantes quod scriptum est, [d] *Ecce mittam vobis Eliam Prophetam antequam veniat dies Domi-* ni

b *Hieron. in Mal. ca.* 3.

c *In cap.* 4.

d *Mal* 4.5.

ni, &c. imperitè confingunt, ipsummet illum Eliam qui in cœlum raptus commemoratur, ante Messiæ aduentum esse ad illos corpore rediturum. Hoc hæreticos arripuisse notat Hieronymus, qui à primo aduentu, quem intelligunt Iudæi ad secundum Christi aduentum transtulerunt. Inde nata opinio est Eliam in fine seculi venturum, qui pro Iudæis conuertendis & fide electorum conseruanda cum Antichristo bellum gerat. Bellarmino placet cum hæreticis sentire, & verum illum Eliam simul cum Antichristo expectandum esse defendit: quo id argumento faciat examinemus. Primùm ergò mutuatur à Iudæis è Malachiæ loco depromptum: [e] *Ecce mittam vobis Eliam prophetam antequam veniat dies Domini magnus & horribilis, & conuertet cor patrum ad filios, & cor filiorum ad patres eorum, ne fortè veniam & percutiam terram anathemate.* Vbi primo loco obseruandum est, vnicam esse & de re vna prophetiam, quam si absque illo Eliæ aduentu quem Pontificii somniant completam esse demonstremus, sequetur ad futuram aliquam Eliæ apparitionem accommodari non posse. Iam illud manifestum est, quod Iudæi quoq; viderunt prius illud, [f] *Ecce ego mitto angelum meum & præparabit viam ante faciem meam*, & illud posterius. *Ecce ego mittam Eliam Prophetã &c.* ad vnum & idem esse referenda. At prius illud in Ioanne Baptista Christus effectum dedit. *Hic est enim*, inquit Christus, *de quo scriptum est. Ecce ego mittam Angelum meũ ante*

e *Mal.4.5.*

f *Mal.3.1.*

ante faciem tuam, &c. Itaque posterius quoque in Ioanne Baptista completum est. Porrò quod sub Eliæ nomine vaticinatur, mittendum illum esse *vt conuertat corda patrum ad filios, &c.* ad Ioannis officium pertinuisse, quod erat parare viam Domino, confirmat Angelus, qui vtrunque in unum componit, dicens; [g] *Multos filiorum Israel conuertet ad Dominum Deum ipsorum; Et præcedet ipse ante eum in spiritu & virtute Eliæ, vt conuertat corda patrum ad filios, & incredulos ad prudentiam iustorum, vt pararet Domino plebem perfectam.* Quòd si Ioannes parans Domino plebem perfectam, idipsum agat & impleat quod Eliæ proprium esse describitur, *conuertere cor patrum ad filios, &c.* certè non alterum Eliam, alterum Ioannem, sed vnum & eundem Ioannem simul & Eliam intelligi necesse est. Itaque cur illum *Eliam* propheta nominet angelus ostendit, quia *dominum præcedit in spiritu & virtute Eliæ*, vt Elias quodammodo esse videatur, non vnitate personæ, sed virtute spiritus & officii potestate. Inde Origenes alludens ad illud quod de Elizeo dictum est: [h] *spiritus Eliæ requiescit super Elizeum; Quia*, inquit, *spiritus Eliæ tantum in Elizeo requieuit, Ioannes autem præcessit ante Christum non solùm in spiritu, sed etiam in virtute Eliæ, ideo Elizeus quidem non est dictus Elias, Ioannes autem dictus est ipse esse Elias.* Et hanc quidem illius prophetiæ mentem aperuit Hieronymus: [i] *Dominus noster*, inquit in *Euangelio Eliam prophetam Ioannem Baptistam interpretans loquitur,*

g Luc. 1. 16. 17.

h Orig. in Matt. 17. tract. 3.

i Hieron. in Mal. ca. 3.

tur, Si vultis ſcire, ipſe eſt Elias qui venturus eſt; de quo & hic idem propheta quem nunc diſſerimus ſcribit in fine. Ecce ego mittam vobis Eliam prophetam, &c. Quomodo autem Ioannes Elias ſit, dedit nobis viam intelligentiæ, in virtute & ſpiritu Eliæ eum veniſſe commemorans. Quod ſi de Ioanne Baptiſta dixit Malachias; *Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, &c.* de altero certè Elia in fine ſeculi venturo intelligi non poteſt.

7 Veruntamen excipit *Bellarminus, Hieronymo* aliter viſum vbi commentatur in *Mattheum*, ſcilicet aliorum fortaſſe ſententiam, vt ſæpe ſolet, in commentarios ſuos referens, pondus eius & veritatem nimia feſtinatione non conſiderans. Sed quia ſecundæ cogitationes ſunt ſapientiores, potiùs amplectimur quod *Hieronymus* ſenior iam factus maturiori iudicio ſcripſit, qui [k] *commentarios iſtos in Prophetas in ſenectute dictauit, cum iam caligantibus oculis & trementibus digitis laborem propria ſcribendi manu ferre non poſſet.* Veram autem eſſe illam *Hieronymi* interpretationem, & locum illum totum ad *Ioannem Baptiſtam* & priorem Chriſti aduentum eſſe referendum, teſtis eſt, *Bellarmine*, de tuis *Arias Montanus*, vir, vt è Pontificiis quiſquam, maximo iudicio, qui tuum illud commentum ne commemorans quidem, ita commentatur illam ſententiam: *Ecce ego mittam vobis* Eliam *Prophetam, &c.* [l] *Euangelii*, inquit, *hoc eſt, boni & ſalutaris nuncii initia vt illuſtria omnibus apertaq; eſſent, ab Eliæ legatione facienda eſſe, Deus apud hunc vatem*

k *Sixt. Senenſ. bibli. lib. 4. in Hieronymo.*

l *Ar. Montan. in Mal. 4.*

tem manifestè, & apud alios etiam certa signi-
catione prædixit. Cuius legati quanta authorita-
quales partes, quæ munera, quod officii genus, qu-
ta etiam in agendo dignitas futura esset, vel
Eliæ nomine & exemplo significatum est. Etenim
vt Elias turbulentissimis Israelitarum rerum tem-
poribus, maxima & diuina planè authoritate
præditus, religionis violatæ, & pietatis prod-
causam aduersus populos & reges grauissime
constantissime egit, diuinasq; partes per omnem
tam defendit; sic eodē exemplo Prophetam quem
extiturum esse Deus per Vates prædixerat, qui
alienatum à vera & integra pietate populum
fidem officiumq; reuocaret, atq; diuinis accipien-
dis beneficiis aptum habilemq; redderet. Hunc
tem propter authoritatis, officii & actionum si-
litudinem Eliam alterum appellauit Deus. Atque
his rebus, nominibusq; cunctis, Ioannis Zacha-
filii cognomento Baptistæ ratio omnis descripta,
significata, atque à cœlesti demum interprete
plicata est. Testis Paulus Episcopus Burgen-
[m] Videtur propriè exponendum de Ioanne Ba-
ptista, qui præcessit Christum in spiritu & vir-
te Eliæ. Testis Ioannes Hentenius; [n] Quod Mal-
dicitur de Elia quòd conuertet cor patrum ad
lios, Gabriel Luc. 1. annuncians Ioannis con-
ptionem, dicit in eo complendum. Testis [o] Va-
blus, & alii nonnulli, quos agnoscit Francis-
Ribera Iesuita Malachiæ locum de Ioanne Ba-
ptista interpretari. Atq; idem Rupertum indu-
de aduentu Eliæ dubitantem & planè nescien-
tem quid pro certo statuat: De aduentu, inquit,
Eliæ quicquam definire non ausum, quia vide-
cet

m Burgen. apud Lyran. in Mal. 4 addit. 2.

n Henten. præfat. ad comment. Aretha in Apoc.

o Fran. Ribera in Mal. cap. 4

p Rupert. apud Riberam Mal. cap. 4.

t doctorum alii quibus omnes ferè consentimus, redunt eum ad literam esse venturum & restitu- rum omnia, & mortis debitum persoluturum: lii verò nequaquam, quibus vir illustris beatus Hieronymus *consentire videtur.* Vbi iam can- ot *Bellarmini*, qui quod apud suos partim ne- atum planè, partim controuersum esse videt, erinde tamen vrget acsi veterum omniũ&no- orũ vno consensu, vna voce conclamatũ esset?

8 Verùm vt istos mittamus, Prophetæ ne- o est melior interpres Iesu Christo, qui de *anne Baptista* perspicuè testatur, [q] *Si vultis ccipere, ipse est Elias qui venturus est:* quasi di- t, [r] Ioannes *ipse est* Elias, *quem* Malachias *sub liæ nomine promisit:* vel vt *Theophylactus*; [s] *Si ltis accipere, hoc est, si sana mente iudicatis & n inuida, ipse est* Elias *quem dixit Propheta* Ma- chias *venturum.* [t] *Non dixit Christus absolutè, se est* Elias, ait Abulensis. *sed* Elias *qui venturus , quasi dicat,* Elias *qui promittitur venturus, e* Ioannes *est.* Qui si rectè verborum Christi ntentiam reddit, vtcunque alioqui in fabu- m de *Eliæ* reditu propensus, illam tamen ettit, quod de *Theophylacto* quoque dictum lo, quia si *Ioannes* ille sit *Elias* de quo *Ma- chias* viticinatus est planè nihil relictum ha- mus de quo alterum *Eliæ* aduentum af- mare possimus. Id verò ex altero Chri- responso manifestius adhuc efficitur. Re- ptum erat apud Iudæos ante aduentum essiæ, *Eliam* esse venturum. Id autem non unde didicerant, quàm à Propheta *Ma- chia.* Iam verò discipuli, cùm transfigura- tione

q *Mat. 11. 14.*
r *Ferus in Matt 11.*
s *Theophyl. ibid.*
t *Abulen. in Mat. ca. 11. qu. 4.*

tione Christi vocem illam cœlitus audier
u Mat. 17. 5. [u] *Hic est filius meus dilectus, in quo mihi b*
complacui: ipsum audite; atque ita Christum
verum illum Messiam intellexerant, sciscit
x Vers. 10. tur à Christo, [x] *Quid ergo dicunt Scribæ, q*
Eliam *oporteat primùm venire?* quasi dica
Quum te illum esse constet (id quod iam n
de cœlo denunciatum audimus) quem D
nobis restauratorem generis nostri prom
qua ratione Scribæ asserunt ante Messiam
liam primò venturum, téque hoc argume
negant esse Messiam, quia de aduentu *Eli*
hil adhuc compertum est? Hanc veram
occasionem quæstionis discipulorum, de
y Abulen. in Mat. 17. quæst. 132. dit [y] *Abulensis: & huic conuenit*, inquit, *re*
sio Christi, non in aliis sensibus. Responsio
Christi partim concessione conficitur, pa
correctione. Concedit quod dicunt, sen
tiam dictorum corrigit. *Elias quidem ven*
est primùm, & restituet omnia, sed dico vobis
Elias *iam venit, & non cognouerunt eum*,
Quid hoc vult aliud, quàm verum quidem
quod illi aiunt, aduentum Messię ab *Elia* p
niri oportere, sed malè ab illis intellectum
quippe venisse iam *Eliam* in *Ioanne Bapti*
nihil sit in hoc impedimenti, quin ipsum
Messiam agnoscant; sed tamen ab illis co
tum non esse, quia per errorem de ipso
lia dictum acceperunt, quod erat de eo di
qui venturus erat in spiritu & virtute *Elia*.

9 Hîc verò *Bellarminus* quod per se pe
cuum est & manifestum caligine, quantum
test & tenebris inuoluit, & sententiam Ch

quæ somnium eius de futuro *Elia* aduentu luculentissimè refellit, ad causæ suæ patrocinium violentèr inflectit. Ait *verba Domini de vero Elia, non de Ioanne intelligi, qui Ioannes iam venerat & absoluerat cursum suum, & tamen Dominus ait Elias venturus est.* At tu pro ea qua es grammaticæ facultate, expone, quæso, quid illud sit quod *Ioannes* discipulos suos ad Christum misit sciscitaturos: [z] *Tu es qui venturus es, an alium expectabimus?* Haud dubium quin *Ioannes* Christum sat benè nouerit, sed discipulos suos doceri vult *Christum illum esse qui venturus est.* An tu ergò Christum minimè tum venisse contenderis, quia *venturus* à *Ioanne* nominatur? An ita collegeris, venit iam Christus ad quem mittit, *venturus est* de quo interrogat? non est ergò Christus venturus ille de quo interrogat? Næ tu pulchram hoc modo Iudæis operam nauaueris. Quod ne facias, *venturum* interpretaris ab edita prophetia, & illam *Ioannis* quæstionem planiùs explicas; Tu is es quem prophetæ venturum prænunciarunt? sic Abulensis, [a] *Qui venturus est, id est, qui venturus est: nam iam venerat, sed dicitur, qui venturus quia venturus promittitur in scriptura.* Perinde ergo Christus rerum ordinem ad prophethesin pertexens, *Elias,* inquit, *venturus est primùm,* id est, antè Messiam; sed mox ad hypothesin deducens, & prophetiæ actum indicans, *Elias iam venit*, inquit, & illa prophetia tota completa est. Tu, ne sit Pontifex Antichristus, Euangelium defendis antequam adueniat Antichristus esse toto orbe prædicandum. Et ego

z *Mat.* 11.3.

a *Abulen. in Matt. cap.* 11.

tibi respondeo, Euangelium quidem ante ad-
uentum Antichristi toto orbe prædicabitur, &
salutaris illa legatio beatæ pacis ad omnes gen-
tes perferetur, sed iam olim prædicatio illa
consummata est, & Euangelium ab ipso Apo-
stolorum tempore per vniuersum orbem dis-
seminatum. Hîc si tu illud arripueris: Euan-
gelium quidem prædicabitur toto orbe, &
quia dico (prædicabitur) tanquam de re futura
per me constare disputaueris, nondum Euan-
gelium esse toto orbe publicatum; nonnè ab-
surdè egeris, & merum te nugatorem ostende-
ris? Et quid *Thomæ* tuo dixeris quem antè ci-
uimus in hæc verba; [b] *Est hoc conueniens signum*
quòd Christus veniet, quando Romanum im-
rium omnibus dominabitur? An tibi placet
qui illum de Christo adhuc venturo loqui
xerit? Quod si illud tibi displicet, quî placet,
quod thetica sententia Christus, & ad sub-
ctum siue materiam nondum accommod
proponit, *Elias quidem venturus est primum*,
arripias, & contra hypothesin Christi cla-
mam, *Dico vobis quia Elias iam venit*, E
nondum venisse cauilleris? Sed moneat te
rigenes[c] *nihil absurdi esse vt* Ioannes *conuer-*
in spiritu & virtute Eliæ *corda patrum ad f*
dicatur propter hunc spiritum Elias *qui ven*
est, qui tamen alterum illum aduentum
sub Antichristo futurum ne somniauit
dem. Denique breuissimè Hieronymus lo
illum reddit: [d] *Christo in Euangelio propo*
quæstio, Quid quòd scribæ dicunt quòd H
venturus est? Quibus ille respondit, Elias q
ve

b *Tho. Aquin. in 2. Thess. 2. lect. 1.*

c *Orig. in Ioan. tom. 7.*

d *Hieron. in Mal. cap. 4.*

veniet, & si creditis iam venit, in Elia Ioannem *intelligens. Veniet & venit*, vtrũq; ad *Ioannem* accommodat, vt præter *Ioannem* nemo alter *Elias* intelligatur in verbis Christi, Elias *venturus est.*

10 Atqui *Bellarminus*, vt est veterator & perfidus, quò causam suam iuuet, particulam expungit quæ toti sententiæ lumen addit. Nam quod apud Euangelistam habetur, *Elias quidem venturus est PRIMVM & restituet omnia*, hoc ille legit, *Elias quidem venturus est & restituet omnia*. Atqui oro te, *Bellarmine*, vt nobis expedias voculam illam *Primum*, quò tandem referri debeat, *scribæ dicũt quòd* Eliam *oporteat primùm venire*. Quid est illud *Primùm?* Quid, nisi *priusquam Messias venturus sit?* Quin ergò ne absurdus sis, accommodatè ad quæstionem Christi responsum intellige, *Venturus est quidem* Elias *priusquam Messias venturus sit*. Ita velis nolis aduentus *Eliæ* quem Christus intendit priorem Christi aduentum antecedit, qui Messiæ aduentus intelligitur, & de quo Christus à discipulis interrogatur. Hoc obseruauit *Origenes*, quæstionem tamen discipulorum inde deducens, quòd *Eliam* cum Christo præsentem in monte viderant. [e] *Discipuli* inquit, *qui cum Christo ascenderant super montem recordabantur traditionum scribarum de* Elia *propheta, quoniam ante aduentum Christi esset venturus, vt præparet animas quæ suscipiant eum. Visio autem quæ facta erat in monte, in qua etiam* Elias *est visus, videbatur eis non conuenire cum traditione scribarum de* Elia,

[e] *Orig. in Mat. 17. tract. 3.*

quia non ante Christum eis videbatur Elias *venisse, sed cum Christo. Ideo falsum existimantes traditionem scribarum propter huiusmodi visionem de* Elia, *dixerunt*, Quid *ergo dicunt scribae* Eliam *oportet primùm venire? Tu enim nobis manifestatus es ante* Eliam, *& priusquam ille ad hanc vitam humanam venisti. Ad hoc respondit Iesus, non reprobans quidem quae à scribis tradita sunt de* Elia, *sed alium* Eliae *aduentum ante se indicans factum, quem ignorauerunt scribae. Ideo respondens Iesus dixit*, Elias *quidem venturus est primùm & restituet omnia; dico autem vobis, quia* Elias *iam venit.* Vbi apertè significat priorem clausulam *Elias quidem venturus est primùm* pro concessione esse positam eius quod scribae dixerunt, posteriorem verò, *Ego autem dico vobis quia E*lias *iam venit*, eò seruire, vt intelligatur omninò factum esse quod priùs ex scribarum doctrina concedit fieri oportere. Quod autem additur apud Marcum, f *sicut scriptum est de* [...]

f *Marc. 9. 13*

planè conuincit id quod de *Elia* scriptum est non aliò debere quàm ad Ioannem Baptistam accommodari. Nam si in Ioanne Baptista venit *Elias, sicut de eo scriptum est*, certè post *Ioannem* Baptistam nihil habemus scriptum quod de illo altero Elia venturo intelligamus.

11 Perinde quoque concluditur quod subiungis: *Loquuntur discipuli de illo* Elia *quem in monte viderant: igitur Christus respondens*, Elias *quidem venturus est, de illo etiam* Elia *loquitur*. Non sequitur, *Bellarmine*, quod concludis. Esto quòd discipuli ex opinione Scribarum de vero *Elia* interrogent: quid ad te, quum Christi

sti responsio correctio sit erroris illius quem de traditione Scribarum imbiberant, quo verum illum *Eliam* ante aduentum Messiæ huic vitæ mortali reddendum suspicati sunt? Quare aduersùm te fortiori argumento concludimus: *Elias* ille est à *Malachia* promissus de quo Christus ait, *Elias venturus est.* Venisse autem ostendit Christus *Eliam* illum qui à *Malachia* promissus est. Venit ergo *Elias* ille de quo ait, *Elias venturus est.*

12 Iterum tamen vrges adiectam clausulam, *Et restituet omnia. Id*, inquis, *non fecit Ioannes Baptista nec quiuis alius: nam restituere omnia, est omnes Iudæos & hæreticos, & fortè multos Catholicos ab Antichristo deceptos ad veram fidem reuocare.* Sed authoritatem expositio tua desiderat: neque enim probare aliquam possumus quæ de tuo tantùm insano cerebro absque testimonio & ratione deprompta est. Enimuero nobis *restituere omina* brevis explicatio est eius quod apud prophetam habetur, [g] *Conuertet corda patrum ad filios, &c.* & ab Angelo planiùs dicitur, [h] *Rebelles conuertet ad prudentiam iustorum, ut paret domino plebem perfectam.* Nec nobis solùm, sed & *Fero tuo:* [i] *Quod hîc dicit, restituet omnia, in propheta dicitur, conuertet cor patrum ad filios & è contra, hoc est, vt idem credant, ament, sperent, timeant quod patres eorum.* Ergo restituet omnia, id est, collapsam pietatem instaurabit, iacentem fidem eriget, religionis cultum antiquum & nitorem reuocabit, & populum reducet, vt olim *Elias*, ad cognitionem Dei patrum suorum. Illa verò viæ domini-

g *Mal.4.6.*

h *Luc.1.17*

i *Ferus in Matt. cap. 17.*

k *Luc.1.76.* nicæ [k] *præparatio*, quam intelligimus ministe-
rio *Ioannis* esse deputatam, pulchrè nobis o-
stendit hanc *restitutionem omnium* ab illius of-
ficio non esse remouendam. Meritò namque
restituere omnia dicendus erat, per quem perfi-
l *Esa.40.4.* ciendum erat quod pro [l] *via Domino compla-
nanda* legimus apud prophetam, & apud Euan-
gelistam ad *Ioannis* officium accommodatur.
m *Luc.3.4.5.* [m] *Omnis vallis implebitur, & omnis mons & col-
lis humiliabitur, &c.* *Ioannes* ergò restituit o-
mnia, dum omnes siue superbos frangit, siue
fractos erigit, & ad fidem venturi iam Messiæ
suscitat, *vt paret Domino plebem perfectam.* Ne-
que tamen necesse est omnes **Iudæos** cum *Bel-
larmino* complecti; neque enim ita intelligi-
n *Mat.11.27.* mus quod de seipso Christus ait, [n] *Omnia mihi
tradita sunt à patre meo*, & [o] *Ego cùm exaltatus
o Ioan.12.32.* *fuero de terra, omnia traham ad me.* [p] *Traham
p August. in Ioan. tr.52.* *ad me omnia, id est, omnia prædestinata ad salu-
tem*, ait *Augustinus*, *ex quibus omnibus nihil di-
xit esse periturum cum suprà de ouibus suis loque-
retur.* Eodem modo *Ioannes* restituit omnia
qui pro latitudine ministerii sui omnes electos
q *Abulen. in Mat.17.* ad fidem Christi suscipiendam præparauit. [q] *Di-
cuntur omnia, id est, multa*, ait *Abulensis*, *quia nemo
mo est qui reducat omnia ad bonum statum, cum
& ipse Christus non reduxerit omnia efficienter
ad bonum, licet sufficientèr pro omnibus satisfecit
& meruit.* Ex his verò tandem apparet quàm in-
eptè abs te dicatur *Ioannem* fuisse *Eliam* pro-
missum, non *ad literam, sed allegoricè*, quũ nul-
lus ad literam *Elias*, nullus nisi per allegoriam
promissus sit, & quum illius prophetiæ materia

om-

omnis in *Ioanne* consumpta sit, necessariò conficitur *Eliam* illum alterum quem tu venturum fingis, ex isto lampade, vtut ignes tuos admoueris, ardere non posse.

13 Sed vnus tibi adhuc angulus relictus est, ex quo *Malachiæ* locum de secundo Christi aduentu accipiendum esse contendis. *Sic enim ait*, inquis, *Antequam veniat dies Domini magnus & horribilis. Primus enim aduentus non vocatur dies magnus & horribilis, sed tempus acceptabile & dies salutis.* At num te fugit, *diem Domini* tritissima Prophetarum phrasi dictum esse non primum solùm aut secundum Christi aduentum, sed omnem diem qui vltioni & vindictæ constitutus est? Ita Babyloniis denunciatur apud Esaiam, [r] *Vlulate, quia propè est dies* r Esa.13.6.
Domini, quasi vastitas à Domino veniet. Ecce 9.
dies Domini venit crudelis & indignationis plenus, &c. Et Ægyptiis apud *Ieremiam*, [s] *Dies il-* s Ier.46.10.
la Domini Dei exercituum, dies vltionis, vt sumat vindictam de inimicis suis. Et Idumæis apud *Abdian*, [t] *Iuxta est dies Domini super omnes gen-* t Abd. Ver.
tes; sicut fecisti, fiet tibi. Et Israëlitis apud *Amo-* 15.
sum: [u] *Væ desiderantibus diem Domini: ad quid* u Amos.5.
eam vobis? dies Domini ista tenebræ & non lux. 18.
Sed non erit opus in re aperta morari. Quid ergò impedit, quominus *diem Domini* de die illo interpretemur, quo extremam illam vastitatem & exterminium genti Iudæorum decreuerat? Quòd si illud te mouet quòd *magnus & horribilis* vocatur, nihil est aliud quàm quod de priori illo excidio expresè legitur apud Prophetam: [x] *Magnus dies Domini & hor-* x Ioel.2.11.

ribilis valdè, & quis sustinebit eum? Nec minùs
expressè legimus apud eundem Prophetam,
y Ibid. vers. 31. y *diem Domini magnum & horribilem* de primo
Christi aduentu, & consequente illum vltima
illa calamitate Iudæorum vsurpari. Sic enim lo-
z Act. 2. 20. a Hieron. in Ioel. cap. 2. cum illum [z] *Petrus* accommodat, & [a] *Hiero-
nymus* ex ipsa loci circumstantia colligit sic in-
telligi oportere. Et certè *Malachias* vbi ait,
*Ecce ego mittam vobis Eliam Prophetam, ante-
quam veniat dies Domini magnus & horribilis,*
non alium diem describit quàm de quo antè
locutus est. *Ecce venit, dicit Dominus exerci-
tuum, & quis poterit cogitare diem aduentus
eius? &c. Et accedam ad vos in iudicio, & ero te-
stis velox maleficis, &c. Ecce dies venit succensa
vt caminus, & erunt omnes superbi & omnes im-
pietatem facientes vt stipula, & inflammabit
eos, &c.* quæ omnia certum est de priori Christi
aduentu, & ira Dei deinceps in Iudæorum gen-
tem ventura intelligi debere. Atqui verò obie-
ctionem tuam vniuersam tollit popularis tuus
b Ar. Montan. in Mal. cap. 4. *Arias Montanus.* [b] *Diem Domini*, inquit, *piis
& legitimè præparatis magnum, impiis verò &
incredulis horribilem dicit, de quo ipse* Ioannes
*aiebat, Cuius ventilabrum in manu eius, & per-
mundabit aream suam, & congregabit triticum
suum in horreum, paleas autem comburet igne in-
extinguibili. Atque diem hunc magnum & hor-
ribilem non iudicii extremi, sed Messiæ aduenien-
tis tempus antiqui scribæ sapienter interpreta-
bantur; idq́ à Christo probatum & confirmatum
est. Diem* ergò *Domini magnum & horribilem*
vides primum quidem esse Christi aduentum,
sed

ſed ferentes ſecum in credulæ gentis exitium, & improbè contumaces diro anathemate vincientem. Nam cùm illos ad pœnitentiam nec prædicatio *Ioannis*, nec Chriſti miracula permouerent, effudit in illos Deus iram ſuam, & memorabili poſteris exemplo dilectam in patribus gentem, in perfidia ſua peroſam, cæcitate ſua morituram abiecit. [c] *Venit* Ioannes *&* *prædicauit*, ait Ferus, *ſed quia noluerunt credere, ſubſecuta eſt dies Domini horribilis, iudicium ſcilicet Dei tempore* Titi *&* Veſpaſiani, *& percuſſit terram eorum anathemate.* Ita erat ergò primus Chriſti aduentus *tempus acceptabile & dies ſalutis*, quod tu vrges, vt fuerit tamen Chriſtus immorigeris & non credentibus [d] *lapis offenſionis & petra ſcandali.* [e] *Qui ceciderit*, inquit, *ſuper lapidem iſtum, confringetur, ſuper quem verò ceciderit, conteret eum.* Et de die Chriſti *Ioannes* ita docuit: [f] *Iam ſecuris ad radicem arboris poſita eſt: omnis ergo arbor quæ non facit fructum bonum, excidetur & in ignem abiicietur.* Poſtremò non venit Chriſtus, vt tu ais, *iudicare ſed iudicari, nec perdere ſed ſaluare*, ſiquidem pronum & proprium aduentus eius finem attendas: at ſi euentus ſpectatur ex hominum vitio & obliquitate proficiſcens, auditur Chriſtus aliud clamans, [g] *veni in iudicium in hunc mundum, vt qui non vident videant, & qui vident cæci fiant.* Atque ſæpe illum audimus iudiciarias ſententias intonantem, & populo iam deſperatiſſimo horribilis iræ plagas & flagella minitantem. Iam ergò conſtat *Malachiæ* locum de primo Chriſti aduentu, & acerbo Iudææ gentis interitu

c *Ferus in Matt. cap. 11.*
d *Rom. 9. 33*
e *Mat. 21. 44.*
f *Mat. 3. 10.*
g *Ioan 9. 39.*

commodissimè explicari. Quanquam vt ad se-
cundum aduentum referatur, parùm te iu-
uat, si *Hieronymo* credamus, quem author quo-
h *Hieron. in Mal. 4. Gloss. ordin. ibid.* que glossæ ordinariæ secutus est, qui in [h] *E-*
chorum omnem Prophetarum intelligit, per qu-
Deus populum suum ad pœnitentiam & fide-
inuitabit.

14 Iam vbi sub finem adiungis, *alioqui*, h-
est, nisi venturos credamus *Enoch* & *Eliam* vt
Antichristo opponant, *non potest reddi ratio* -
isti duo rapti sint ante mortem & adhuc viuant
carne mortali, aliquando morituri: ludis peti-
ne principii quod nemo tibi concedendum a-
bitretur. Etsi enim hoc veterum quorund-
coniecturis asseratur, fidem tamen ex scrip-
ris habet nullam. Immo ex parte pugnat c-
scripturis. Quòd enim viuat *Enoch* credim-
i *Heb. 11.5.* quia legimus, *Enoch* [i] *trãslatus est ne videret m-*
tem: quòd autem viuat in carne mortali, aliq-
do moriturus, non credimus, quia nõ legim-
immò reiicimus, quia huic quod legim[us] ad-
satur, nisi fortè quod legimus, *translatus est*
videret mortem, improbè velis exponere, tr-
latus est vt sub finem seculi videret mortem.
Elia plus ambigitur, quia nihil expresſè legi-
vtrum exuto corpore an corpore quoq; rap-
in cœlum credendus sit. Quanquam vt de-
illum adhuc esse corpore superstitem, lo-
tamen abest vt propterea viuat in carne m-
tali aliquando moriturus, nec id potes a-
mento aliquo vel probabili effectum d-
Quæ enim ex patribus affers eiusmodi sunt
ex patribus habeamus cur illa nobis amb-

& incerta esse debeant. Ac de *Enocho* quidem *Gregorius Nazianzenus*, [k] *Enochus translatus est ille quidem, nondum tamen liquet, naturámne Dei iam comprehendat, an adhuc comprehensurus sit.* At liquet non comprehendisse, si liqueat quod vult *Bellarminus*, viuere illum adhuc in carne mortali, quia in carne mortali naturam Dei comprehendere nemo poterit. Et de eodem Chrysostomus: [l] *si quis curiosius rogare velit & dicere, Et quò ipsum transtulit, & num vsq; ad præsens vixerit?* (scilicet in carne mortali) *discat non conuenire humanis mentibus curiosius ea quæ à Deo fiunt explorare, sed credere his quæ dicuntur scriptura dixit, quòd transtulit illum Deus, &c. Quò autem illum transtulerit, quomodo nunc agat, hoc non adiecit.* Et alibi de vtrisque: [m] *Multi quærunt quò translatus sit* Enoch, *& quare translatus sit, & quare non fuerit mortuus, neque ipse neq;* Elias; *& si adhuc viuunt quomodo viuunt, aut in quali habitu, sed superuacaneum est ista requirere. Quia verò translatus sit iste, & quia assumptus est ille, scripturæ dixerunt; vbi autem sint & quomodo, non addiderunt.* Ita de *Enocho* Oecumenius: [n] *Viuens translatus est & viuit adhuc, porro vbi & quomodo, incertum est.* Et Theophylactus, [o] *Quò sit ille traductus, aut quemadmodum vitam agat, incertum est, scriptura nil vltrà significante.* Quòd si scriptura nihil vltrà significet, *Augustini* regula nobis metam figit: [p] *Vbi de re obscurissima disputatur, nō adiuuantib. diuinarum scripturarum certis clarisq; documentis, cohibere se debet humana præsumptio, nihil faciens in alterā partē declinando.* Nimiū tu ergo, *Bellar-*

k *Gregor. Nazian-zen. de Theolog. orat. 2.*

l *Chrysost. in Gen. hom. 21.*

m *In epist. ad Heb. hom. 22.*

n *Oecumen. in epist. ad Heb. cap. 11.*

o *Theophyl. ibid.*

p *August. de pecc. mer. & remiss. lib. 2. cap. 36.*

Bellarmine, confidentèr ista definis, & præce[...] est sententia tua, qua nullo scripturæ testimo[...] nio præeunte contendis viuere adhuc *En*[...] *chum* & *Eliam* in carne mortali, & esse tande[...] aliquando sub Antichristo morituros.

15 Quòd si rationem nullam credis red[...] posse cur illi sine morte suscepti viuant adh[...] in Paradiso, nisi ut restituti sub finem sec[...] cum Antichristo depugnent, & per illum mo[...] riantur, poteris tu aliquam à grauissimis scri[...] ptoribus admoneri quæ cum ista fabula nihi[...] omninò coniunctum aut cognatum habe[...]

q Theodoret. in Gen. qu. 45. q *Ego puto*, ait *Theodoretus* de *Enochi* translatio[...] ne verba faciens, *Deum omnium hoc fecisse* [...] *consolandos virtutis athletas. Cum enim* Ab[...] *primus iustitiæ fructus immaturus adhuc ra*[...] *tus abscissus esset, nullaque resurrectionis spes* [...] *homines consolaretur, transtulit Deus ipsum* E[...] noch *sibi gratissimum, eumque seiunxit à mor*[...] *lium vita, vt quicunque piè viuere statuerit,* [...] *nimaduertat quanto in honore habendus* [...] *quum Deus omnium qui iustus est, & iustè gub*[...] *nat vniuersa*, Enoch *honore prosecutus sit*, Ab[...] *quoque ornamento carere non permittet. Hac* *causa illum occidi conspexit*, Enoch *autem tra*[...] *stulit, vt* [r] *hac quasi denunciatione*, vt legitur [...] commentario *Eliæ* apud Nazianzenum, *resur*[...] *rectionem futuram significaret, eorumque bo*[...] *rum quæ altera in vita expectantur participa*[...] *re illos qui miseriis hîc multipliciter exercen*[...] Hûc illud pertinet Augustini: [s] *Huius* Eno[...] *translatio nostræ dedicationis est præfigurata* [...] *latio: quæ quidem iam facta est in Christo ca*[...]

r Elias in comment. Gregorii Nazianze. orat. 2. de Theolog.

s August. de ciuit. Dei. lib. 15. cap. 19.

ostro,&c. restat autem altera dedicatio vniuersa domus quæ differtur in finem, quando erit omnium resurrectio,&c. Et *Epiphanius* quoque ab [t] *Enoch* & *Elia* testimonium resurrectionis affert aduersùs hæreticos, & inde illos *resurrectionis nostræ primogenitos* appellat. Itaq; ut nihil sit *Enocho* & *Eliæ* negotii cum Antichristo, poterit optimè constare ratio cur translati sint, ad testificandam pietatis mercedem, & resurrectionis nostræ fidem asserendam. Denique id quod Hieronymus ex veterum quorundam commentariis obseruat, præcessit in illis, & exemplo comprobatum est quod Apostolus de sanctis in aduentu Domini superfuturis affirmat: [u] *Non omnes quidem obdormiemus, omnes autem immutabimur.* [x] *Super quo* Theodorus Heracleotes, Enoch *enim,* inquit, *&* Elias *mortis necessitate superata, ita vt erant in corporibus de terrena conuersatione ad cœlestia regna translati sunt. Vnde & sancti qui Die consummationis atque iudicii in corporibus reperiendi sunt, cum aliis sanctis qui ex mortuis resurrecturi sunt, rapientur in nubibus obuiam Christo in aëre, & non gustabunt mortem, eruntque semper cum Domino, grauissima mortis necessitate calcata, &c. Apollinarius licèt aliis verbis eadem qua* Theodorus *asseruit, quosdam non esse morituros & de præsenti vita rapiendos in futuram, vt mutatis glorificatisq; corporibus sint cum Christo, quod nunc de* Enoch *&* Elia *credimus.* Quorum testimoniis iugulatur omninò defensio tua, & contrà te clarissimè decernitur, *Enoch* & *Eliam* non esse morituros, quippe corporibus in cœlum

t *Epiphan. hæresi.64. Origen. & in Anchorato.*

u *1.Cor.15.51.*

x *Hieron. in epist ad Miner. & Alexandrum.*

lum sublatos, & cum Christo glorificatos esse in exemplum immutationis illius quæ sanctis in aduentu Christi viuentibus obuentura est, & proinde longè abesse vt in hoc mortale seculum redituri sint, aut negotii quicquam cum Antichristo habituri. Quare tertia quoq; tua demonstratio profligata est, & satis iam, ni fallor, apparet nihil in ea præter temeritatem & vanissimæ coniecturæ leuitatem contineri.

CAP. VII.

De Eccesiæ persecutione futura sub Antichristo. cont. Bellarm. *demonstrat. 4. cap. 7.*

QVARTA demonstratio sumitur à persecutione sub Antichristo futura, quam tu grauissimam fore ais ac *notissimam*, ita vt *cessent omnes publicæ religionis ceremoniæ & sacrificia: quorum*, inquis, *adhuc nihil videmus.* Habet autem demonstratio ista partes duas: alteram de atrocitate persecutionis: de religionis publicæ cessatione alteram. Persecutionem Antichristi *grauissimam* fore ais comparatè, ita vt omnes superiorum temporum persecutiones longè superet. Talem negas à Pontifice suscitatam, & proinde illum concludis non esse Antichristum. Eò verò torques quod à Christo dictum est. Matt. 24. *Erit tunc tribulatio magna, qualis non fuit ab initio mundi vsq; modò, neq; fiet.* At qui telum hoc præripuit tibi *Chrysostomus*, qui [a] *de Iudæis sermonem hunc factum fuisse* ait, & *de afflictionibus quæ illis incumbebant.* Aut si illu

a *Chrysost. in Mat. hom. 77.*

sibi non satisfacit, audi *Theophylactum* expressiùs tibi aduersantem: [b] *Quidam de Antichristi diebus hæc intelligunt, sed non sunt hæc intelligenda de Antichristo, sed de captiuitate vrbis Hierusalem.* Quin & *Augustinus* obseruat [c] id quod apud Matthæum & Marcum *incertum videtur, vtrum de excidio Hierusalem intelligi debeat, an de fine seculi, hoc* Lucam *ita posuisse, vt appareat ad illius ciuitatis excidium pertinere.* [d] *Væ prægnantibus & nutrientibus in diebus illis: erit enim pressura magna super terram & ira populo huic; & cadent in ore gladii, & captiui ducentur in omnes gentes, & calcabitur Hierusalem.* Perbellè verò sentiens hoc sibi telum nullo negotio de manibus extorqueri posse, subsidium aliunde petit, & à Satanæ solutione argumentum sibi finxit, quod tamen æquè facilè colliquescit. *Apocal. 20. legimus*, inquit, *tunc Satanam soluendum, qui vsque ad illud tempus fuerat ligatus.* At quid ad rem, *Bellarmine*, quòd Satan sub Antichristo soluendus sit? (id quid sibi velit postea dicemus) an verò plus poterit tunc solutus quàm antè poterat quàm esset ligatus? Pone tibi ante oculos tempora illa Ecclesię primitiuæ, & dic nobis ecquid vel cogitando fingere possis, quod persecutionum illarum infandam crudelitatem superare videatur. Memento cruces, & gladios, & equuleos, & ignes, & vncinas, & candentes laminas, & craticulas, & excoriationes, & exoculationes, & rabidos ferarum morsus, & murium ac vespertilionum sensim rodentium cruciatus, & excogitata illa lentarum mortium artificia, & vide

b *Theophy. in Mat. ca. 24.*

c *August. epist. 80.*

d *Luc. 21. 23.*

vide an poſſit ad barbaram illam immanitate
quicquam accedere, quo ſe Satan fortiorem vi-
ribus, & tormentis ingenioſiorem oſtente
quàm olim fuit. Quòd ſi non poſſit (& ve
non poteſt) temerarium eſt quod affirm
quod ad externas perſecutiones attinet, ſæuio
ra futura & aſperiora ſub Antichriſto tempo
quàm vlla vnquam perſecutione contigeru
Enimuero nos qui mille tantùm annos Sa
nam fuiſſe ligandum intelligimus, quos à Co
ſtantini tempore cœpiſſe non dubitamus, po
mille annos credimus ad priſtinum ingeniu
fuiſſe rediturum; qui verò extrema omnia te
tauit, omnes vires adhibuit vt Chriſti nom
tanquam in primo lacte ſuffocaret, eum furo
re & inſania pluſquàm antè facturum, exiſtim
re non poſſumus. Immò expertus primò qu
per vim poſſet, poſtea per fraudem, & vide
plùs ſe occultis inſidiis quàm bello manife
ad perniciem animarum præualere, hac ma
mè per Antichriſtum agreſſus eſt via, & pa
tim orbem terrarum deduxit in apoſtaſi
illam ab Apoſtolo prædictam, & perfidiæ v
neno quaſi lethali quodam toxico ſopiuit,
vitiato ſemine ſterileſcens Eccleſia magis
magis, nonniſi raram Chriſto ſobolem pro
neraret, & quos produceret, *ſacrificaret Mo*
cho, & *Baali* educaret, præterquam pau
quos ex Eccleſiis eiectos & in angulos &
mum contruſos, benignis quidem oculis aſ
xit Deus, ſibi *in ſpiritu & veritate* ſervien
mundus autem pro monſtris habuit, & ta
quam peregrini orbis homines irriſit, & ex
ſit,

ſit,& nomine hæreſeos extremo dignos exter-
minio iudicauit, [e] *ſecundum viam quam illi hæ-* e Act.24.
reſin appellarunt colentes Deum patrum ſuorum, 14.
credentes omnibus quæ in Moſe *& prophetis*, &
nouo Teſtamento *ſcripta ſunt.* Enimuero in
fraude & fallacia neruus eſt regni Antichriſti,
& [f] *aduentus eius in omni ſeductione iniquitatis &* f 2.Theſſ.2.
efficacia illuſionis, qua *gentes & populos*, hoc eſt, 10.11.
ipſam ſeculi multitudinem ſuis partibus acqui-
rit, vt non tam habeat quos ſibi aduerſos tem-
poraliter occidat, quàm quos in perfidiæ ſuæ
ſocietatem & ſpiritualium ſtuprorum conſue-
udinem illectos in æternum ſecum interitum
ehat.

2 Quanquam non erat illa ex aduerſo tan-
a paucitas, quin habeamus per quos in illis ec-
leſiæ ruinis de numero noſtro ſuperbè glorie-
nur. Nam qui numeros & copias attenderit
utu Pontificis ſub nomine Waldenſium, Al-
igenſium, Leoniſtarum, Wicleuiſtarum,
uſſitarum, Lollardorum, &c. pietatis cauſa
iſertimè laniatas, contemplabitur ille animo
andem exercitum pro Chriſto militantem,
& [g] draconem agnoſcet bellum *cum ſemine mu-* g Apoc.12.
ris furioſiſſimè gerentem. Parum eſt, Bellar- 17.
ine, quod tu ais, à *Diocletiano ſeptendecim mil-*
Chriſtianorum interfecta, qui ipſe agnoſcis
ſub Innocentio tertio vnica expeditione in h *De notis*
llia *centum millia* de noſtris fuiſſe trucidata. *eccleſia.*
on erat opus carceribus ad cuſtodiam, vbi ad *cap.18.*
gam præoccupandam præſenti morte ſubla-
ſunt quicunque teſtimonium ferebant E-
ngelio Ieſu Chriſti. Neque verò magnum eſt

quod addis, *infra biennium tot martyrio coronatos, vt impossibile esset numerum eorum inire*; quum de nostris vno & eodem anno intelligamus ex Matthæo Parisiensi, [i] *Infinitum numerum in partibus Alemmaniæ* tuorum manu cecidisse. Fuerunt quidem ex Albigensibus quos commemoro, quos simul cum Waldensibus nostros fuisse, & nostram in Cimmeriis illis Papismi tenebris causam egisse gloriamur. Quos etsi distinguunt à Waldensibus quidam de Pontificiis hæreseographi, vestigia tamen eorum in eodem tramite currentium, & in recta fide magna concordia consentientium satis expressa sunt. Neque moramur quòd quidam eos opinionum monstris oneratos infamiæ exponant, quippe qui dum inter se dissentiunt, & alii aliud narrant, alter alterum mendacii conuincunt, & planè ostendunt inuidiose conficta esse à seipsis, & ab incertis rumoribus leuissimè collecta, quę ad illorum nomen commaculandum per calumniam obiecta sunt. Neque verò consuetudinem Pontificiæ gentis ignoramus, quibus pia fraus est, & zeli catholici fructus eximius, figmentis suis & calumniis Euangelio, quoad possunt, fidem præcludere: qui quum in hac luce non verentur Ecclesiis nostris & doctorib. [k] paradoxa & portenta dogmatum attribuere, quæ nobis ne somniantibus quidem vnquam in animum venerunt, quid non ausuros fuisse putemus in illos, quos ita tenuerunt oppressos, vt purgare se de hæresi non possent, cuius nomine vulgo execrabiles Deo & hominibus existimati sunt.

Illoru-

[i] *Matt. Parisien. in Hen. 3.*

[k] *Campian. Rat. 8*

Illorum verò sententiam, vtcunque inuisam Pontifici & de hæresi damnatam, constat tamen ex [l] Matthæo Parisiensi à nonnullis episcopis temporum illorum fuisse comprobatam. Et certe Albigenses eosdem fuisse cum Waldensibus propemodum agnoscit post [m] Æneam Syluium [n] Stapeltonus. Waldensium autem dogmata cum fide nostra conspirasse manifestum est non solùm ex [o] apologia illa quam ipsi pro se Galliarum regi exhibuerunt, sed etiam ex iis quæ de illis tradit passim [p] Alfonsus de Castro, inter hæreses enumerans quæ piè ab illis & salubriter ex verbo Dei concepta & prędicata sunt. Ex quo manifestum est, cùm Albigenses, tum [q] Waldenses, & reliquos illos quos commemoraui, nomine nostræ religionis omnem illam à Pontificiis persecutionis acerbitatem sustinuisse.

l In Henr. 3.

m Æne. Syluius hist. Bohem. ca. 35.

n Stapelton. princ. doctrin. cont. 1. lib. 3. cap. 7.

o Sleidan. comment. lib. 16.

p Alfons. de Castro adu. uer. hær. passim.

q Vide Catal. test. Veritat. pag. 424. & deinceps.

3 Quo in loco non possum satis mirari Papistarum impudentiam, qui quum ipsi videant annales suos nostrorum sanguine subinde conspersos, nec vllam fere paginam, si articulos temporum obseruent martyriis nostris non rubricatam, requirunt tamen à nobis Ecclesiam nostram ante Lutherum, & illum dogmatis nostri patrem & primipilum odiosè declamitant. Et hoc illi quidem in aures imperitorum insusurrant, & scriptis quoque in publicum euulgant, qui tamen optimè sibi conscii sunt quàm pessimè mentiantur. Recogitent enim per quadringentos & ampliùs annos ante Lutherum, quibus Antichristus maximè dominatus est, quęstiones, inquisitiones deliberatio-

nes quæ de nostris reprimendis & extirpandis institutæ sunt: querelas attendant de crescente eorum numero nonnunquam habitas: reuoluant animo proscriptiones, vstiones, clades, quibus in illos ad horrorem vsque sæuitum est in Anglia, Gallia, Hispania, Germania, Bohemia, & alibi passim, & deinde renuncient nobis an seriò credant Ecclesiæ nostræ primordia haud altiùs quàm à Luthero repeti posse.

4 Illorum verò temporum ingenium posterior ætas attentè intuentibus pulchrè depingit. Meminerint enim Gallicanas illas quas excitarunt tragœdias, quibus assecuti sunt, vt parum aut certè nihil à veteri Ethnicorum immanitate abfuisse videantur. Horret animus referre quæ in [r] Merindolum, & Cabrieram, & Costam, & Sanfalesum, & alia quædam oppida & vicus designata sunt: simplicem plebeculam nonnisi precibus & lachrymis armatam, nullo ætatis aut sexus habito delectu, ne grauidarum quidem fœminarum, promiscuè laniatam: quadraginta fœminas in horreum fœno & stramine refertum subiectis ignibus inclusas, & dum ad fenestram aduolantes vt se eiiciant, telis & hastis repelluntur, simul omnes concrematas: viginti quinque in cauernam subductos refugii causa, fumo omnes & igne suffocatos: octingentos ad vnum Cabrieræ oppidum perfidè occisos: quin & hominum odio excisas arbores, succensas ædes, expugnata castella, vt locus omninò desertus redderetur. Quid commemorem Bartholomæanam illam stragem nuptiarum prætextu; [s] Cæsaris Caracallæ stratagemate

r Sleidan. comment. lib.16.

s Herodian. lib.4.

tagemate, perpetratam, Pontificiæ factionis æternam infamiam, & reliquas illas subinde repetitas clades inermium hominum & nihil mali suspicantium, submissis interim gladiatoribus, dum ad sacras conciones & pietatis negotia sanctissimè conuenirent? Clamat adhuc sanguis ille, & de te ac tuis, Bellarmine, vindictam efflagitat, quam agnoscis in multis principibus viris & magnatibus, quorum auspiciis & authoritate cædes illæ commissæ sunt, spectatissimo totius orbis exemplo præcessisse.

5 Tu verò te credis sanguinem illum omnem vno verbo sustulisse vbi ais non *non persecutione* nostros sed *bello ciuili cecidisse*, & *multo plures* è vestris occisos esse *quàm inquisitores combusserint, fortè in centum annis*. In quo impudentiam tuam mirificè prodis, qui non ignoras innumerabilem hominum multitudinem, bellum ne cogitantium quidem, tuorum armis occubuisse, & tumultuosè cæsos esse, qui resistendi neque animum neque facultatem habuerunt. Quarum iniuriarum atrocitates occasionem fortè dederunt bello ciuili, dum vim vi propulsant tantummodo, qui contra ius fasque indignissimè habiti, id sibi per patrias leges licere iudicarunt. In quo si de tuis aliqui perierunt, quid aliud quàm authores suæ necis & suorum existimandi sunt, qui contta fidem publicam, contra edicta & pacta, contra patriæ suæ iura, contra optimatum prærogatiuas, contra vrbium & ciuitatum immunitates & priuilegia, siue iniusta principum vsurpatione, siue

factioſorum quorundam hominum libidine arma ſumpſerunt?

6 Hic verò politica res agitur, quid principi juris in ſubditos per leges cuiuſque reipublicæ fundatrices promiſſum ſit; vtrum poteſtatem habeat infinitam & nullo limite concluſam; an verò moderatam & ſiue optimatum ſiue populi arbitrio magis minúſue temperatam. Romanus imperator mero & abſoluto imperio gentibus olim præſidebat, arbitrio ſuo iubebat omnia, leges ſcripſit & reſcripſit, ſummam vitæ neciſque poteſtatem habuit. Quare nullo prætextu Chriſtiani poterant vim illorum temporum arcere, vel iniurias prohibere quibus vaxati ſunt. Illarum verò nationum principes, quas commemoras, certos ſibi fines conſtitutos habent; quibus vbi excedunt, licere ſibi ſentiunt optimates vim iniuſtam depellere & jugum excutere, quo per nefas & contra leges oppreſſi ſunt. Cuius rei controuerſia non à religione tantummodo, ſed ab aliis quoque politicis negotiis nonnunquam exorta eſt. Itaque rex Hiſpanus, qui non niſi conuentione & pacto principatum habuit prouinciarum Belgicarum, vbi pacto ſtare deſiſteret, & contra datam fidem ſuperbè ageret, ipſe ſe exuiſſe principatu illo putabatur, vt nihil cauſæ eſſet prouinciis illis, quominùs ſe tueri armis, & ambitioſam tyrannidem auertere liceret. Galliarum rex maieſtatem habet regni multo maiorem, cui tamen pro lege eſt, [t] *principem contra leges nihil poſſe, & reſcripti eius rationem nullam haberi debere, niſi æquitati*

peri

[t] *Bodin. method. hiſt. cap 6.*

perinde ac veritati cõnſentanea ſint. Porrò eſt etiam proceribus reliquiſque ordinibus ſuus honor & dignitas quam regi violare nefas eſt. Quam quum non ita pridem ſenſerunt heroës regni illius nouorum quorundam hominum factione grauiſſimè læſam, qui ſub obtentu religionis ambitioni ſuæ ſeruientes inſano furore cœlum terræ miſcerent, & lamentabilem totius regni calamitatem minitari viderentur, (quippe omnia pro ſuo arbitrio facta, infecta, rata, irrita eſſe iubentes, & edicta publico iure pro conſeruanda pace promulgata, libitu ſuo fruſtrari non dubitantes) ceperunt illi quidem arma pro regis & regni, ſuaq; omnium libertate vindicanda, nec ferendum ſibi putarunt, vt armata contra leges paucorum hominum inſolentia, leges diuinas ſimul & humanas intolerabili audacia proculcaret. Pugnarunt ergò pro iure ſuo, non aliquo Eccleſiæ priuilegio, quo illa ſibi integrum putet armis ſe defendere, ſed politica libertate, qua, citra principis iniuriam, ordinem ſuum legibus conſtitutum aduerſus hoſtes coniuratos, non inferendo bellum ſed propulſando tueri licebat. Atque in hoc cauſa eorum à veteris Eccleſiæ ratione diſtinguenda eſt, quæ abſque vllo iuris ſui titulo, mero imperii placito ſubiacebat. Quamdiu verò ita ſe res habuit, cædebantur, vt tu dicis, Chriſtiani, non cædebant; qui tamen ſub Conſtantino principe iure publico armati non tam cædebantur quàm cædebant, & profligatis tyrannis & Licinio, iugum perſecutionis à ceruicibus Eccleſiæ depulerunt. Pari

ratione Ecclesia nostra, cùm longo tempore sub Antichristo, nullis secularibus præsidiis adiuta, duram seruitutem seruiisset, postquam ex illis fluctibus, miserante Deo, eluctari iam & emergere cœpisset, & legum aliquod præsidium stantibus ab illa principibus & optimatibus obtinuisset, cœpit eatenus vti viribus suis, & armata manu munitam edictis & legibus & priuilegiis religionem ab importuna tyrannorum oppressione vindicare. Quare principes Galliæ quorum interfuit prouidere ne publica libertas per iniuriam opprimeretur, néue quæ lege sancta esse debebant, subreptitiorum quorundam libidine pro irritis & nullis haberentur (qui vsque adeo hostes reip. comperti sunt, vt signiferum seditionis illius Ducem Guisium rex ipse *Henricus*, etsi religione cum eo consentiens, quia iudicio agere non posset, repentino impetu confodiendum curaret) bello iniustam illam violentiam repellendam, & Ecclesiam nonnisi iustè armatam, pro ea quam lege habebat libertate conseruanda, in aciem educendam censuerunt. Vbi qui de tuis partibus, *Bellarmine*, ceciderunt, non iniuria persecutionis, sed iustissimæ defensionis impetu perierũt. Quare nihil hîc videmus quominus verissimum sit quod tu ais, *tribulationem*, si eam vt debes, persecutionem intelligas, *solis Ecclesiæ filiis sub Antichristo futuram*. Quod & semper verum fuisse nemo dubitat, quia [u] nunquam agnus lupum, nec rapacem miluum innocua columba persequitur, nec vnquam Ecclesia Christi laudi sibi esse ducit manus sanguine hostium

u *Chrysost. in Mat. hom* 19.

stium

tium cruentatas ad cœlum in oratione supplices leuare. Calumnia est ergò, non iusta quærela quam adiungis de *Catholicis potiùs persecutionem patientibus quàm Lutheranis & Caluinistis*, & nimium impudentèr obiectas nobis paucu-los homines perfugas, qui siue cæco zelo pertinaces, siue, quod in plerisque verissimum est, desperatis in patria rebus suis solum verterunt, qui tuis vides parum esse, patria nos aut fortunis omnibus exuisse, nisi bruto furore vitam quoque nobis eripiant, & immanem sitim sanguine restinguant. Vbi verò de numero tuorum ais: *Multò plures Catholicorum furor Caluinistarum intra paucos annos absumpsit, quàm hæretici iudicio principũ Catholicorum abnegatæ fidei pœnas dederunt; quàm inquisitores combusserint, fortè in centum annis*, egregium te sycophantam cognouerit, qui meminerit, quod apud nos è Gallia publica fama diuulgatum est, præter cæteras clades quibus ingens numerus absumptus est, [x] centum millia nostrorum, absque vllo belli apparatu, vnius anni dimidio vestris mucronibus & telis occidisse. Atque illa quidem Inquisitio vestra, quam tu tam immunem sanguine nostro videri vis, vix triginta annorum spatio [y] centum quinquaginta millia nostrorum diuersis afflictionum generibus crudelissimè consumpsit. Increpabit te verò Dominus, & mentienti os obstruet, nec excusabit te Surius ille tuus, improbus fabulator, cuius fide videri vis asserere, quod tuum tibi pectus falsissimum esse confirmat.

x *Stoi. annal. Angl. anno. 1561. in marg.*

y *Baleus de act. Rom. Pontif. in fine ex Vergerio.*

7 Nec verò sine mendacii nota prætereun-

dum puto, quòd de pœnis veterum & nostrorum comparatè ais, *Cùm modo summa pœna comburi hominem, tunc incredibilia & diuersissima tormentorum genera exercebantur.* Docebunt te namq;, si inquiras, inquisitores hæreticæ prauitatis probrum ipsis futurū & ingenii maculā, si quid veteres illi martyrū carnifices asperiùs in pœnis habuisse videātur, quàm quæ solertissimè ab illis ad exquisitissimos cruciatus ad intimos animæ sensus subtilissime penetrantes excogitata sunt. Genus hominum plusquam Scythicum, ad pœnarum artes supra omnes Phalarides ingeniosum, nihil satis acerbum existimauit, quo corporum mollitiem & teneros artus vexaret, nec ætati parcens nec sexui, nihil ob aliud quàm fidei conscientiam cum singulari pietate & innocentia coniunctam. Nec tamen inquisitoribus tantùm propria est hæc immanitas, sed tota ferè gens Pontificiorum hoc nomine meritò infamis esse debet. Et certè hoc ipso Ecclesia Romana Satanam & Antichristum sapere probatur, quod mansuetos alioqui animos ad sæuitiam & crudelitatem exasperat & obdurat, ita vt quò quisque est illi addictior, eò magis feritatem spiret, & cum voluptate miserorum hominum inter tormenta languentium æstus & angustias intueatur. Enimuero è nostris quoque extiterunt, quorum hac ipsa causa memoria est execrabilis & odiosa, quòd pro ludo habuerint oculos & animos tormentorum alienorum spectaculo saturare. Et quanquam naturâ gens nostra sæuitiæ omnis

& cru-

& crudelitatis plerumq; spectaculum abhorret; nescio tamen quo modo contingit, vt hanc propemodum naturam exuisse comperti sint quicunq; è nostris Romano Pontifici operam in causa fidei sibi præstandam iudicarunt. Quid illis vnquam dirius aut immanius auditum est, qui [x] effusum ex vtero matris ardentis infantulum in ignes abiecerunt simul cum illa comburendum? sed perceperunt isti cum cæteris, nihil dubitamus, mercedem suam in inferno, fruentibus interim illis beatissima pace, quos tanquam excrementa quædam & stercora, ne humus ab illis inquinamentum caperet, ignibus absumendos statuerunt.

x *Foxi martyrolog.*

8 Quod sequitur, *persecutionem Antichristi fore notissimam*, quorsum adducas non intelligo. Certè mactationibus illis & cladibus quibus Ecclesia nostra vos infestissimos experta est, nihil notius esse potest. Manet adhuc aër infectus nidore carnium nostrarum: terra sanguinem quem de manibus vestris imbibit, assiduè Deo sacrificat, & auditur adhuc vox animarum sub ara crucis Christi jacentium: [y] *Vsque quo Domine non iudicas & non vindicas sanguinem nostrum de iis qui habitant in terra?* Aut si tibi ista obscura sunt, notantur quoque in historiis & registris circumstantiæ omnes personarum, locorum, temporum, qui, quibus authoribus, vbi, quando, qua causa siue judicio forensi siue tumultuario impetu à vobis occisi sunt. Quæ quia à vestris quoque scriptoribus indicata sunt, planè te impostorem esse oportet, qui perinde omnia illa præteris acsi nihil

y *Apoc.6.10*

omninò his de rebus ſuperiorum temporum memoria comprehenſum ſit. Quod autem ais, aut ſaltem aiſſe videri vis, *fictos Christianos qui nunc in Eccleſia ſunt, Eccleſiam omninò derelicturos, & contra nomen ipſum*, vt tu vis, *Eccleſiæ pugnaturos*, præterquam quod ab Auguſtino non dicitur falſiſſimum eſt, quum conſtet, quòd iam antè, & partim quidem ex Auguſtino ipſo docuimus, Antichriſtum ſibi ac ſuis ius & nomen Eccleſiæ ſumpturum, vt titulo Eccleſiæ nomine palliatus, veram Chriſti Eccleſiam tanquam lupus veſtimentis ouilibus indutus prædetur & perdat.

9 Sed in eo magnum cauſæ tuæ præſidium eſſe putas, quòd à nobis putas indicari non poſſe, *quando cœperit perſecutio illa* quam dicimus, *nec certum notari tempus quando venerit vel perſecutionem inchoauerit Antichriſtus*. Qua de re ſatis iam antè tibi reſponſum eſt, in iis quæ paulatim naſcuntur, momenta temporum obſeruari non poſſe: initia non ſemper, immò ferè nunquam percipi eorum quæ non repentina mutatio, manifeſta ſtatim nouitate, ſed conſuetudo induxit ſenſim deflexa de via: Antichriſtum ab ipſo ferè Apoſtolorum ſæculo ſeminatum in Eccleſia, nonniſi gradatim incrementum cepiſſe; tandem verò natum in Eccleſia Romana, vbi quod ambitioſa quadam Romanorum epiſcoporum vſurpatione ſedi illi propter imperii honorem paulò antè quadantenùs delatum eſſe cœperat (qui ſi exitum rerum reſciſſent, plerique fortaſſe conſilium ſuum Eccleſiæ tam pernitioſum cum lacry-

mis

mis & fletu damnassent) imperatorio quasi diplomate confirmatum est, vt Romanus episcopus vniuersalis totius Ecclesiæ episcopus haberetur. Qui deinceps fracto paulatim imperatore viribusque sibi indies auctis, captiuam sibi magis magisque fecit Ecclesiam, donec omnia sibi subiiciens, apertum cum Euangelio Christi bellum exercuit. Quantas verò interim tragœdias fecerit pro cultu imaginum, pro Transubstantiatione, pro Papali illa omnipotentia introducenda, nemini obscurum esse potest, qui libet in monumentis temporum illorum vel mediocriter versari. Nec verò tu quicquam aliud quàm lectori caliginem offundis, cùm certum annum requiris aduentus Antichristi, ac si qui hydropisin lethalem contraxerit, negaret se hydropisi laborare, quia non potest à medico certum ostendi momentum temporis quo cœpit humor noxius ad perniciem corporis abundare. Quanquam verò diuersę sunt nostrorum opiniones quo tempore Antichristus maximè conspicuus esse cœperit, quas tu specie magis quàm re ipsa discrepantes ad ineptas sententias vafrè detorques; vix tamen quisquam est, quod sciam, qui non agnoscat Bonifacium primò Antichristi cathedram in Ecclesia Romana constituisse, & sedem illam Antichristi solium & metropolin deinceps futuram dedicasse.

10 Superest illud nunc ex argumento tuo consectaneum, *tempore Antichristi propter atrocitatem persecutionis cessare debere publicum Ecclesiæ officium & sacrificium. Antichristum enim inter-*

interdicturum omnem diuinum cultum, qui in *Ecclesiis Christianorum nunc exercetur*, ac præ*sertim sacrosanctum Eucharistiæ sacrificium*. quod ex Dan.11.confirmas: *A tempore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium, &c.* Eò quoque testimonia patrum accommodas locum illum sic interpretantium. *Hoc autem signum*, inquis, *nondum impletum experientia testatur*. Atqui verò absurdè agis, *Bellarmine*, qui sententiam patrum detorques ab eo quod Ecclesiis antiquis vsitatum fuit, ad id quod per vos nunc in Ecclesiis Christianorum exercetur. Nam si ea quæ à vobis in Ecclesiis aguntur cum illis conferas quæ veteris Ecclesiæ archetypo descripta sunt, haud magis conuenire comperis quàm plumbo conuenit cum auro, quàm luto cum gemmis & margaritis. Quòd si, vt debes, intelligas futurum vt Antichristus veterem Ecclesiæ ritum immutet, & pro vero pietatis officio quo Christo seruitum est olim in spiritu & veritate, vacuas quasdam & impostrices vmbras quibus illudatur populo Christiano, nefariè substituat, rectè tu quidem ais, & hoc ipso Romanum Pontificem Antichtistum esse confirmas, qui verum omnem & consuetum antiquis Ecclesiis religionis cultum exterminauit, & eius loco spurios & damnatos cultus & ceremonias inuexit cum summa Christi offensione & iniuria coniunctas. Enimuerò cùm tribus illis tota religionis institutio continetur, Sancta numinis supplicatione, Verbi Dei prædicatione & auditu, & Pia sacramentorum administratione; de tribus istis nihil illi

ille integrum reliquit Ecclesiæ, sed impiis superstitionibus omnia peruertit. Nam quid aliud quàm sanctas inuocantium preces ex Ecclesia sustulisse dicendus est, qui preces ex antiquo more vernaculo sermone conceptas exclusit, & linguam peregrinam absque vllo intelligentiæ fructu demurmurandam introduxit? Quanquam illud magis impium, quòd inuocationem quæ soli debetur Deo per Iesum Christum, Diuis ille suis & Deâbus communicauit, & eò perduxit homines, vt fœliciùs sibi sanctorum opem quàm diuinam misericordiam implorandam judicarent. Nec tamen eò contentus, illud quoque addidit vt procumberent idolis & imaginibus, & statuis vota sua profunderent, & Ecclesiam de Christi nomine nuncupatam, insano veteris Ethnicismi furore dedecorauit. Porrò verbum Dei non de manibus solùm excussit libros sacros abolendo, sed interuertit quoque ne in auribus sonum ederet, substituto pro veris doctoribus adulterino *prædicatorum ordine*, qui somniorum suorum ineptias, & confictas de Legenda fabulas, & monstra quædam ac portenta visionum & miraculorum inculcando tempus tererent, & pro diuinis præceptis Pontificiarum legum obseruantiam vrgerent, ferro & flammis præsentibus & futuris vindicandam. Quæ verò frustula de sacris scripturis in Liturgias translata sunt, ea fecit nonnisi Latinè recitari, vt nihil inde ad Ecclesiam emolumenti aut ædificationis posset accedere. Sacramenta mirum in modum fœdauit, vt nemo co-

mo cognouerit eadem esse. Omitto dicere quas in Baptismum nouitates inuexerit; quam prophanis traditionum excrementis mundissimam Christi cæremoniam conspurcarit. Plus iniuriæ fecit in altero sacramento, vbi mysticam Christi cænam commutauit in scenam, & sanctissimam mensam joculatoriis ineptiis ridiculam fecit. Sacerdotem in Missa mimum aliquem dixeris in conuiuio, aut exorcistam in circulo: ita nihil habet quod simplicitatem illam referat & grauitatem quæ institutionem Christi præ se ferre videatur. Cænam verò Dominicam patres *iuge sacrificium* appellant, quòd in ea repetita subinde recordatio explicatur vnici sacrificii IesuChristi: quòd in ea crucem & passionem Christi recolimus: [z] *passio est enim Christi sacrificium quod offerimus*, ait Cyprianus. Neque enim vnquam illis in animum venit merum hîc & verum sacrificium exercere, qui [a] *singulari & solo vero sacrificio Christi pro nobis sanguinem effusum* intellexerunt, quin magis inquiunt, [b] *sacrificii recordationem operamur*, & [c] *oblationis illius memoriam facimus perinde ac esset hoc tempore immolatus. Perinde ac esset*, inquit, reipsa verò non credit hoc tempore immolandum, quum tamen [d] *propter sacramenti celebrationem fieri dicatur* quocunq; die, quod *non illo die, sed iam olim factum est.* Inde ergo iuge sacrificium appellant iugem & assiduam sacrificii Christi commemorationem, qua fidelis quisque Christum pro se Deo quodammodo sacrificat, & filii mortem patri opponit ad remissionem peccatorum per crucem eius

z *Cypri. lib. 2. epist. 3.*

a *August. cont. aduer. leg. & proph. lib. 1. cap. 18.*

b *Chrysost. & Ambros. in Heb. 10.*

c *Theophil. ibid.*

d *August. epist. 23.*

eius & ſanguinem obtinendam. Hanc commemorationem Christus inſtituit myſtico pane & calice participando celebrandam. Neque enim nobis otioſum ſpectaculum, ſed ſpirituale convivium exhibere voluit, vt externa ſymbola piè percipientes, [e] *paſſioni Domini* per fidem *communicemus, & ſalubritèr atque vtilitèr in memoria reconditum habeamus quòd caro eius pro nobis crucifixa & vulnerata ſit.* e *Auguſt. de doct. Chriſt. lib. 3. cap. 16.*

11 Hanc cænæ myſticæ communicationem quam antiquitas omnis à Christo traditam cõſtantiſſimè retinuit. Pontifex Romanus ex vſu Christianorum exturbauit, eoque ipſe ille eſt Antichriſtus quem præmoniti ſumus iuge illud Eccleſiæ ſacrificium aboliturum. Veriſſimum eſt, Bellarmine, quod dico, Eccleſiæ omnes loquuntur & clamant ſuſtuliſſe Romanum Pontificem Euchariſtiam illam quam olim legimus in Eccleſia fuiſſe celebratam, & pro illa ieiunam ceremoniam, populi Christiani ludibrium, ſubſtituiſſe. Ac nequid ad ſummam impietatem deeſſet, de ſacramento fecit idolum, & ex nomine *corporis Chriſti* tropica locutione propter [f] *ſimilitudinem quandam* ad ſymbolum panis accommodato, *Maozim* deum ſuum exſculpſit, quem curauit auro & argento colendum, & diuinis quibuslibet honoribus adorandum. Quinetiam vbi ſe Christum corporalitèr præſentem habere perſuaſerat, de illo nouum ſacrificium excogitare auſus eſt, quod ex vnctis illius & raſis circumforaneus quiſque nebulo deo ſe auferre confidat ad propitiationem pro viuis & mortuis perficien- f *Auguſt. epiſt. 23.*

 dam.

dam. Hoc ille venale prostituit, & in eo remissionem peccatorum[g] *non auro aut argento, aut rebus corruptibilibus acquisitam, sed pretioso sanguine Iesu Christi*, exposuit inaudito scelere auro & ære redimendam. Ita nomen *iugis sacrificii* callidè ad imposturam retinuit, remipsam ab antiquis illis intellectam impiè profligauit. Sacrificium obtrusit Ecclesiæ, quo Christum mentitus est quotidiè pro peccatis offerri, vt arbitrati homines ibi rem pro se apud Deum esse transactam, nihil sibi vltrà requirendum putarent, & hoc errore seducti in æternum perirent: sacrificium crucis Christi, quo vno pax & vita continetur, quasi sepultum in tenebris reliquit, & virtutem eius modis omnib. celandam putauit, ne illam edocti homines sacrilegum Missæ commentũ abhorrerent.

g 1 Pet. 1. 18

12 Quare tria illa quæ ex præmissis ad finem adiungis, in caput tuũ Bellarmine recudimus. Primò colligis *Antichristum nondũ venisse, cum adhuc vigeat iuge sacrificiũ* Atqui hoc ipso cõstat venisse Antichristum, & in Ecclesia regnasse, quia sublatum intelligimus per aliquot secula *iuge sacrificium*, hoc est, institutum à Christo Eucharistiæ vsum, pro vnico illo sacrificio semel in cruce peracto sacrorum mysteriorum perceptione recolendo. Secundò vbi colligis, Romanum Pontificem non esse Antichristum, sed ei maximè contrarium, *cum sacrificiũ quod ille ablatus est hic maximè ornet & tueatur* nos contrà reponimus; Romanum Pontificem sine omni controuersia ipsummet esse Antichristum, quia iuge sacrificium, hoc est, piam Eucharistiæ

charistiæ celebrationem ab Ecclesia primitiua sanctissimè conseruatam exulare fecit ab Ecclesia, & pro eo commentum nouum, in quo veteris instituti, præter verba quædam, nihil est reliquum, tuetur & defendit. Postremò vbi ais, *huius temporis hæreticos* (per calumniam Ecclesias nostras perstringens) *præ omnibus aliis esse Antichristi præcursores, cum nihil ardentius optãt quàm sacrificium Eucharistiæ penitus abolere*, respondemus, Non Eucharistiæ nos sacrificium abolere, sed Missæ; Eucharistiam nos ingenti Dei beneficio ad veterem normam, consignatã in Euangelio, in antiquis omnibus Liturgiis etsi per vos alioqui deprauatissimis, expressam instaurasse: Missam verò, idolum Pontificis, qua Christi iniuria, ludibrium Ecclesiæ continetur, meritò abhorruisse, quia veterem Eucharistiæ communicandæ morem explosit. Itaq; non esse nos futuri Antichristi prçcursores sed hostes reuelati, quibus animus est ad pristinam integritatem omnia reducere, quæ perfidia illius & tyrannide dissipata & disiecta sunt: plurimum gratulantes in illa nos tempora incidisse, quibus complere cœpit Deus quod per Apostolum promisit; [b] *Consumet illum Dominus spiritu oris sui.* Videmus enim verbo Dei retectas iam fraudes & imposturas, & execrabilem factam perfidiã illius, & pro fatuis ignibus haberi iam fulmina illa quibus orbẽ terrarum antè perterruit. Quod Deum magis magisq; facturũ speramus, donec eũ Christus *aboleat præsentia aduentus sui. Etiã veni Domine Iesu, veni citò*, vt de manibus scelerati illius seruorum tuorum sanguinem reposcas.

b *2. Thess. 2. 8.*

CAP. VIII.

Antichristi tempus tribus annis & dimidio definiri non posse, contra Bellarm. demonstrationem quintam. cap.8.

AD DVRATIONE regni Antichristi Bellarminus quinto loco demonstrationem proponit. *Antichristus*, inquit, *non regnabit nisi tres annos cum medio. At papa iam regnauit spiritualiter in Ecclesiæ plusquam mille quingentis annis, nec potest assignari vllus qui sit habitus pro Antichristo, qui præcisè regnauerit tribus annis cum medio: non igitur Papa est Antichristus. Proinde nondum venit Antichristus.* Q. Roscius confirmaturus ad patrocinium causæ Quintianæ. M. Tullium, [a] *Quid si*, inquit, *habes eiusmodi causam vt hoc tibi planum sit faciendum, neminem esse qui possit biduo, ad summum triduo septingenta millia passuum ambulare? tamenne vereris vt possis hæc contra Hortensium contendere?* Ille verò, *Minimè. sed quid id ad rem?* Roscius verò, *Nimirum*, inquit, *in eo causa consistit.* Plura sunt in hac causa in quibus nostra cum Bellarmino disceptatio consistit. Quod si in hac vna re tota de Antichristo controuersia vertatur. Possitne Antichristus esse qualem Bellarminus ipse describit, qui nonnisi tres annos & dimidium regnaturus est, haud minùs in causa superiores fuerimus, quàm cui id vnum incubuit, vt probaret *septingenta milia passuum non esse decursa biduo.* Neque enim magis credibile est Antichristum tribus annis & dimidio ea facturum quæ illum Bellarminus facturum

desci-

[a] Cicer. orat. pro P. Quinctio.

describit, quàm septingenta millia passuum biduano aut triduano spacio deambulari posse. Antichristum narrat *super Iudæos regnaturum in Ierusalem*, & ab illis pro Messia susceptum iri. Atqui ni primùm Hierosolymis eminuerit, aliquanto tempore opus erit vt eò se conferat vbi sedem habiturus est. Veruntamen ibi fortasse primùm exurget. Esto. Quum verò Iudæorum gens per vniuersum fere orbem terrarum mirum in modum dispersa & disiecta sit; quos ille nuncios, quos Pegasos habiturus est, qui illos circumquaque orbem admoneant de Messia scilicet nato iam tandem, & Hierosolymis imperium obtinente? Festinatò opus est, ne de tribus annis & dimidio nimium decedat. Itaque tubicinem fortè Solem nacturus est, aut literis in Lunam inscriptis simul omnes commonefacturus, vt constitutis rebus suis, arreptis sarcinulis quamprimùm auitam patriam repetant, & expectato hactenus gentis suæ liberatori se cupidè committant. Porrò templum illi Solomonis extruendum asseritur, quod ita funditus olim excisum est, vt ne lapis quidem eius super lapidem relictus sit. At ædificationem templi Solomon quanquam ingenti rerum omnium apparatu, operariis vsus [b] plusquam centum quinquaginta millibus, nonnisi [c] septem annis compleuit. De secunda verò eiusdem instauratione Iudæos audimus apud Ioannem dicentes; [d] *Quadraginta sex annis ædificatum est templum hoc*. Quid? & tu nobis, Bellarmine triennium narras templo Solomonis ædificando, conquirendis operariis,

b *2. Chron. 2. 2.*
c *1. Reg. 6. 38.*
d *Ioan. 2. 20*

riis, ſtipendiis procurandis, cædendis lignis & lapidibus, ferramentis & vectibus inſtruendis commeatui rerum omnium ad neceſſitatem tanti operis faciundo? Neq; hîc tamen omnia, nam & alibi ſic habet: [e] *Antichriſtum per fraudes & dolos regnum Iudæorum adepturum*; deinde *pugnaturum cum tribus regibus*, *nimirum*, *Ægypti Libyæ atque Æthiopiæ, & eorum regna illis deuictis occupaturum*. Quid? & tantum quoque bellum contra tantos reges (nam Ægypti regnum Turcæ iam poſſident) tanto tamen ſucceſſu eodem quoque triennio facturum? ſcilicet expeditione vſurus maiori quam olim Iulius Cæſar: *Veni, vidi, vici*. Parum verò eſt: nam & illud quoque addit, *ſubacturum ſibi alios ſeptem reges, & eo modo totius mundi monarcham euaſurum*. O ſtrenuum bellatorem, qui tot gentes, armis potentiſſimas, locis infinitas, quibus viſendis & ſalutandis vix ætas vnius hominis ſufficiat, ad quas omnes vix credibile eſſet vel nomen eius tam repentè peruenire potuiſſe, quarum imperium populus Romanus vix poſt ſeptingentos tandem annos aſſecutus eſt, ipſe vno triennio,

Par leuibus ventis volucrique ſimillimus,

Non inuiſere modò, verumetiam inuadere armata manu & domare bello ac frangere, & regno ſuo adiungere valebit! Atqui verò tuus I. Hentenius: [f] *Non eſſet*, inquit, *poſſibile ipſum tam paruo tempore tam multa regna ac prouincias obtinere*. Ecquid tamem amplius? Scilicet. Nam quartò illum dicit *cum innumerabili exercitu toto orbe Chriſtianos perſecuturum*, & *hoc eſſe prælium*

e Cap 16.

f Henten. præfat. ad comment. Aretha in Apoc.

prælium Gog & Magog. Quò illud pertinet quod antè disputatum ab illo est, [g] *effecturum vt toto orbe cessent publicæ religionis ceremoniæ, & iuge Ecclesiæ sacrificium.* Satis verò loquentiæ, sapientiæ parum: abunde fabularum audiuimus. Non crederent tibi ista ne miriones quidem tui, nisi illos Antichristus ipse Circæo poculo fascinatos, cerebro prorsus & sensu exuisset. Emisit Christus Apostolos diuina virtute maximè conspicuos, miraculorum potestate clarissimos, linguarum & loquendi facultate potentissimos, qui vix tamen viginti annis assecuti sunt, vt Christo Ecclesias per orbem terrarum constituerent: vt idola gentium vbiq; demolirentur, & prophanos ritus publicitùs extirparent, obtinere nō poterant; & ne quingẽtis quidem annis eò peruentum est. Et num Christo tantò fœlicior Antichristus, vt triennio aut paulò ampliùs, dissipatas Iudæorum copias in vnum colligat, templum Hierosolymis ædificet, regnum sibi firmet gentis illius; Ægyptum, Libiam atque Æthiopiam hostili manu peruadat; monarchiam totius orbis constituat, Ecclesias vbique orbis euertat, Christianæ pietatis cultum omnem conspicuum tollat, & deniqne, quod ex Ioanne addimus, gentes omnes & populos ad fornicationum suarum commercium inducat? Quum verò illum ais facturum quoque, vt sibi cultus religionis vbique deferatur, quos illum statuis Apostolos & præcones habiturum, quibus linguis instructos, qui peruolent momento vniuersum orbem, & illos quos præcipiet ritus infor-

[g] *Cap. 7.*

ment, & episcopis ac pastoribus abdicatis vrbes & oppida, pagos omnes & vicus nonnisi Christi hactenus nomen callentes, ad nouum religionis institutum statim inflectant? Quid Pōtifex tuus, & Cardinalium collegium, & clerus ac Ecclesia Romana, & numerosus monachorum & Iesuitarum exercitus: Itanè vos omnes reperiet in fide leuissimos, vt inflata tuba mox obsequentes habiturus sit, nec vel ad vnum annum repugnantes? Quid tu frontis habes, Bellarmine, quem non putat ineptias istas in theatrum orbis & rerum omnium lucē proferre? Concionare ista stipitibus & saxis, aut cum *Francisco* tuo feris & volucribus: hominem vix crediderim quenquam, nisi fortè insanit, fidem istis somniis habiturum.

2 Huc tu tamen adducis testimonia scripturarum, vt obtrudas authoritate quod vides cum ratione constare non posse. *Antichristi regnum*, inquis, *trium annorum cum dimidio futurum colligitur ex Dan. 7 & 12.* Colligitur, inquis, non legitur, & collectio tua meritò nobis suspiciosa est. De Antichristo vis dictum esse cap. 7. *Tradentur in manum eius vsq; ad tempus, & tempora, & dimidium temporis.* Simile quiddam legitur quoque cap. 12. Tu vtrobique *tempus* exponis annum, *tempora* duos annos, & *dimidium temporis* dimidium anni. Quod de Antiocho quidem haud incommodè faceres: at perperam tu quia in Antiocho typus quidam Antichristi præcessit, vt quomodo Antiochum legimus insanientem in templo Iudæorum, in quo Ecclesiæ figuram accipimus, perinde in Ecclesia

clesia facturum Antichristum intelligamus, ideò quæcunque de Antiocho scripta sunt, moxad Antichristum per vim rapis, & sine delectu omnia imperitè confundis. Certè quæ tempora ibi notantur, couenire cum Antichristi negotio non possunt, nec fieri potest vt trienniali spacio hic per vniuersum orbem efficiat quod Antiocho in vna Iudæorum gente facillimum fuit. Quanquam dum illas temporum assignationes cogis instituto tuo inuitas seruire, in eas te coniicis angustias, quibus extricare te aut euoluere nunquam potes. Nam de quo legimus cap. 7. [h] *tradentur in manum eius vsque ad tempus, & tempora & dimidium temporis*, de eodem habemus quoque cap. 8. [i] *Dixit vnus sanctus alteri nescio cui loquenti, Vsquequò visio & iuge sacrificium, &c. & sanctuarium & fortitudo conculcabitur. Et dixit ei, Vsque ad vesperam & mane; dies bis mille trecentos, &c.* Quem locum testatur Hieronymus [k] plerosque veterum scriptorum ad Antichristum accommodasse. Itaque pro triennio tuo habemus hîc supra sexennium regni Antichristi: hoc enim efficiunt dies bis mille trecenti. Porrò cap. 12. de quo priori loco dicit, [l] *Vsquequo visio horum mirabilium? In tempus, & tempora, & dimidium temporis*, de eodem mox subiungit, [m] *A tempore cùm ablatum fuerit iuge sacrificium & posita fuerit abhominatio in desolationem, dies mille ducenti nonaginta.* Et hos [n] dies mille ducentos & nonaginta tu per imprudentiam agnoscis regnum Antichristi duraturum. At inepte, non vides dies mille ducentos & nona-

h *Dan. 7. 25.*
i *Cap. 8. v. 13.*
k *Hieron. in Dan. cap. 8.*
l *Dan. 12. 7*
m *Vers. 11.*
n *Cap. 9.*

nonaginta, tua illius supputatione, tres an- & septem menses complere? Tibi namque d- mille ducenti sexaginta tres anni & sex men- numerantur, quos Antichristum ais regna- rum: quibus vbi addis triginta, vt numer- nonagesimum producas, pro sex mensibus s- ptem ponis, & mensem vnum apponis reg- Antichristi. Et tamen quasi cum insulsis & - pidis hominibus rem haberes, quibus neq- ingenium neque animus esset ad fraudes tu- d iudicandas, subiungis hîc: *Neque obstat qu- Dan. 12. dicitur Antichristus regnaturus m- ducentis nonaginta diebus, hoc est diebus trigin- amplius quàm dixerit Ioannes. Nam Ioannes l- quitur de Enoch & Elia qui ab Antichristo occ- dentur vno mense antequam Antichristus p- eat.* O impudens, an tu nobis tanquam cert- simum opponis, & in fide Christiana explor- tissimum, regnum Antichristi nonnisi tres a- nos & sex menses, siue dies mille ducentos & sexaginta duraturum, & inde quadragin- quinque dies dinumeras, quorum exitus Chr- sti nobis aduentum apportet, & nihil obst- ais quod apud Danielem numerantur, vt tu - ponis, dies mille ducenti & nonaginta quib- supra tres annos, non tantùm sex vt tu vis, s- septem menses conficiuntur? Attende ver- quam belle tibi constes, dum prudens ac scie- mendacium propugnas. *Antichristus*, inqui- *non regnabit nisi tres annos cum medio.* Et pau- pòst *Ioannes cap. 12. dicit Enoch & Eliam pr- dicaturos diebus mille ducentis & sexaginta q- idem tempus efficiunt.* Et mox: *Ioannes loqu-*

tur-

tur de Enoch & Elia qui ab Antichristo occidentur vno mense antequam Antichristus pereat. Enarra nobis, Bellarmine, qui tu ista putes conciliari posse? Si verum sit quod primò ais: *Antichristus non regnabit nisi tres annos cum medio*, & quod secundò ais, *Enoch & Eliam prædicaturos diebus mille ducentis & sexaginta*, hoc est, totidem annos cum medio, hoc est, totum tempus Antichristi; quomodo verum erit quod tertiò ais, *Enoch & Eliam occidendos ab Antichristo vno mense antequam Antichristus pereat.*? Aut si verum sit quod postremò dicis, *Enoch & Eliam occidendos ab Antichristo vno mense antequam pereat Antichristus*, qui tamen sub Antichristo *dies mille ducentos & sexaginta*, hoc est, tres annos cum medio prædicaturi sunt; falsum esse necesse est quod primò statuis, *Antichristum non nisi tres annos cum medio regnaturum*, & planum facis locum illum Apocalypticum perperam à te adductum esse ad tres annos & semissem Antichristo asserendos. Hactenus ergò extorquemus tibi omnia neque quicquam tibi integrum manet ex quo defensionem causæ tuæ meditaris. Locus Apocalypticus designat quidem quanto tempore prædicaturi sunt Enoch & Elias, non quanto regnabit Antichristus, quem tu agnoscis post tres annos & dimidium superstitem illis futurum, ac proinde supra tres annos & dimidium saltem vno mense regnaturum. Quod etsi haud magnum temporis discrimen efficere videatur, eo tamen nomine maximi momenti existimari debet, quia cogit te

git te locorum illorum quos porrò citas aliu
ſententiam requirere, ex quibus nunc ſub
ctis tam præciſè calculis, de iuſto Antichr
triennio & ſemiſſe fabularis. Nam ſi Enocho
Eliæ ſimul cum Antichriſto venturis mille d
centi ſexaginta dies, qui tres annos & di
dium complent, annumerentur; certè neq
Apoc. 12. *tempus, tempora, & dimidium temp*
ris, neque Apoc. 11. & 13. quadraginta duo me
ſes, quibus tres illos annos cum dimidio con
tui fateris, iuſtam nobis deſignare poteru
durationem Antichriſti, quem per te conſt
vt dictum eſt, Enocho & Eliæ poſt tres annos
dimidium vno menſe ſuperuicturum. Itaq
periiſti iam, Bellarmine, tu cum tuis vniuer
& ineuitabili argumento diluitur quicquid
ue ex ſcripturis, ſiue ex veterum ſcriptis, tam
peroſè corradis, ad durationem regni Antich
ſti tantùm per tres annos & dimidium conſ
tuendam.

3 Poſtquam verò commentarium tuum e
plodimus, expectas forſitan, vt noſtram de lo
cis illis ſententiam proferamus. Qua de re
nolim quicquam pro certo definire, prop
nam tamen quod mihi proximè videtur ad v
ritatem accedere; iudicium penes Eccleſia
& pios eſto. Quanquam quod ad loca Danie
attinet, planè nihil dubito quin veriſſima ſ
quæ doctiſſimi viri *Immanuel Tremellius*
Franciſcus Iunius de iiſdem annotarunt:
cum veteri Iudæorum hiſtoria concordant
nihil ſuprà dici poſſit. De locis Apocalyptici
liquantò maior eſt ſcrupulus, quem tamen

me

nere animo tuo conabor, abſque aliquo præ-
iudicio eorum qui ſanius fortaſſe aliquid & ſo-
lidius afferre poterunt. Neq; tamen quicquam
hic fortaſſe nouum apporto: ſed dum ea quæ
ab aliis dicta ſunt liberè expendo, videre mihi
videor aliquid quod animum meum vehe-
mentes ad ſe rapit. Ac illud primò videor in
Scripturis perpetuum obſeruare, domeſtica-
rum Eccleſiæ calamitatum, quas fideles quaſi
ciuili bello patiuntur ab illis quos habent
communione Sacramentorum ſibi coniunctos
certas periodos à Prophetis prædici nunquam
ſolere: ibi tantùm menſuras temporum & ma-
lorum certos exitus indicari, vbi cum extraneis
& hoſtibus res eſt; quibus promiſcuè omnes
roſi ſunt qui ritu externo numerantur in po-
pulo Dei, & communem Eccleſiæ vocationem
acceperunt. Itaq; quæ ab [o] Ægyptiis, à [p] Baby- o Gen. 15. 13.
loniis, ab [q] Antiocho veteri Eccleſiæ aduerſa
obuentura eſſent, ea legimus per prophetiam p Ier. 25.11.
certo annorum numero comprehenſa: quæ q Dan. 7. 25. & 8.14.
verò ab impiis & idololatris regibus ſuis ca-
lamitoſa ſentiret, ſiue à Manaſſe & ſimilibus a-
pud Iudæos, ſiue in illa per trecentos & nona-
ginta annos Iſraelis apoſtaſia, ea nunquam in-
uenimus antecedentibus prophetarum vatici-
niis ad certos temporum articulos reuocata. Et
ego certè quum in Apocalypſin attentiùs in-
tueor, paritèr exiſtimo numerationes illas
temporum non ad ciuiles & domeſticas Eccle-
ſiæ perturbationes, ſed ad hoſtiles extraneo-
rum impetus, quibus nomen ipſum Chriſtia-
num inuiſum habetur, eſſe referendas. Quan-
do er-

do ergo constat, quod iam antè disputaui, Antichristum Ecclesiæ cathedram occupaturum, nec externũ hostem sed domesticũ futurum, sub nomine Christiano Christi fidem exterminantem; non arbitror calamitates & clades quibus Ecclesiam affecturus est, Apocalypticas illas annorum & mensium computationes subire oportere. Itaq; quæ sunt à te citata, Bellarmine, ex *Apocal. 11. & 12. & 13.* omnia existimo ad statum Ecclesiæ primitiuæ, & horribiles illorum temporum mactationes & lanienas pertinere. Ac nequid hac in re temerè & absque ratione dixisse videar, eò me adducit historiæ series quæ cap. 13. descripta est. Nam quum supputationes illæ omnes idem spatium temporis iustissimè conficiant, quin omnes rem vnam & eandem spectent dubitari non potest. Quare si alicubi constabit præscriptam temporis mensuram necessariò ad primas illas persecutiones accommodari; haud dubium erit, opinor, quin reliquis quoque locis eandem intelligentiam & applicationem habere debeat. Atqui verò quod Apoc.
r Apoc. 13. 5 13. legimus, [r] *data est ei potestas agendi quadraginta duos menses*, nemini obscurum esse potest qui ad rem vel mediocritèr attentus est, quin de primis sub imperio Romano Eccesiæ temporibus intelligendum sit.

4 Itaque animaduertèndum est duas ibi bestias designari, alteram [s] *de mari*, hoc est, de bellicorum tumultunm fluctibus: alteram [t] *de terra*, hoc est, de otio & quiete nonnisi astutia & calliditate prodeuntem. Quas ita legimus in

s Vers. 1.
t Vers. 11.

comparatas, vt prioris fractæ iam & collapsæ, posterior imaginem instauratura sit. Cæterum qui duas illas in vnam confundere tentauerit, imperitè fecerit, nec videri poterit satis attentè considerare rem vnam seipsa priorem simul & posteriorem, sibique originem simul & imaginem esse non posse. Iam verò certum est, quod antè ostendimus, priori bestia Romanum imperatorem Ethnicum & infidelem, posteriori Antichristum demonstrari: qui tanquam imperium illud antiquum non obtineret, sibi tamen imaginem quandam illius imperii fabricaturus esset. Quum verò de priori bestia dictum sit, *potestas ei data est agendi menses quadraginta duos*, manifestum est numerum illum temporis ad imperatorem Romanum pertinere. Antichristi verò tempus & durationem indicare non posse. Quare de reliquis quoque locis pari ratione iudicandum est, nec aliud quicquam contextus insinuat, si diligentèr illum expendere velimus. Certè quod cap. 11. habetur: [u] *sanctam ciuitatem gentes calcabunt mensibus quadraginta duobus*: miror si te intestina Ecclesiæ plaga, qualis ab Antichristo futura est, commodam intelligentiam habère possit: miror si aliò torquèri possit quàm ad persecutiones illas quæ verè gentibus, veteris imperii edicto & authoritate aduersùs Ecclesiam suscitatæ commemorantur. Nec in eo quicquam impedimenti est, quòd post [x] *sextæ tubæ* sonitum historia illa describitur, quum manifestum sit ex fine capitis decimi, novam ibi & distinctam pro-

u *Apoc. 11. 2*
x *Apoc. 9. 13*

prophetiam inchoari, quæ ad ſextæ tubæ ſeri
& ordinem attexi non debet. Id verò clari
adhuc eſt in iis quæ capite duodecimo tra
ſunt, vbi primos parturientis Eccleſiæ labo
apertè deſcribit, quibus conflictata eſt oli
dum id obnixè ageret vt Chriſtus de vir
ne natus apud Iudæos, Euangelii promul
tione toti orbi naſceretur. Et ille quidem po
quam Satanæ potentiam in ſublimi fregiſſet,
omnem ei locum in cœlo ſuſtuliſſet, ſic ill
excandefecit, & in vltimum inſaniæ furore
adegit, vt pro tempore diuinitùs illi conce
nullos omninò impetus, nullam immanitate
prætermitteret, qua ſe proficere poſſe puta
ad Chriſti nomen iam cæptum in pretio habe
ri de terris abolendum. Quamobrem Eccle
temporibus illis miſerrimè iactata, nul
mundi ſplendore conſpicua, nullis externa
rerum præſidiis adiuta, tanquam in eremo ve
ſari viſa eſt, vbi ſunt omnia deſerta, incul
horrida, vt nihil dicam coactam illam tyran
rum importuna crudelitate diſcedere qu
dammodo de conſpectu hominum, & angu
ac deſerta loca ſectari, &, metu explorato
in cryptis & cauernis nocturnos conuentus e
ercere. Iam verò ne deſperatione langue
tandem & concideret, voluit illam Chriſtus
iſtarum calamitatum fine aliquo, quanqu
obſcuriùs, præmoneri. Quod ſi quæratur q
modo tempora à Ioanne notata cum vete
Eccleſiæ hiſtoria conciliari poſſint, ego libe
tèr illis aſſentior, qui definito menſium & a
norum numero, certum quidem tempus à D

pœ

præstitutum arbitrantur, non ipsis numerorum apicibus expressum, vt à priori dijudicari ab Ecclesia potuerit, sed diuino tantùm consilio & prouidentiæ numeratum & circumscriptum, à nobis autem nonnisi ex euentu & à posteriori cognoscendum. Illud autem voluit Deus stata mensium & dierum comprehensione notari, & diuersas adhiberi supputationes omnes ad idem recurrentes, partim vt agnoscerent fideles momenta ipsa & articulos temporum illorum, menses, & dies, & semisses dierum, Deo exploratissimos constitisse; partim vt in ærumnis illis & miseriis se confirmarent, tanquam nonnisi mensium & dierum intuitu, habentes semper in memoria illud Apostoli, [y] *Momentanea & leuis afflictio nostra excellentèr excellentis gloriæ pondus operatur in nobis.* Inquisitionem verò omnem in illud arcanum diuinum, compescere debuit semper Christi sententia; [z] *Non est vestrum scire tempora & opportunitates quas Pater posuit in sua potestate:* tantùm illud tenendum fuit, finem malorum fuisse decretum, & tempus à Deo constitutum præteriri non potuisse, & eum qui olim post quadringentos annos Israelitas ex Ægypto tandem eduxit, Ecclesiam quoque, vbi commodum foret, (esto fortasse post aliquot annorum centurias) liberaturum, postquam vt illos Ægyptiis ignibus, ita hanc quoque nascentem adhuc ab ipsis quasi incunabulis sanguine dedicasset. Itaque tempus Deo certum, Ecclesiæ tamen incertum remansit, vt ad patientiam se fideles obfirmarent, & pro exitu

y 2. Cor. 4. 17.

z Act. 1. 7.

malorum ſuorum à diuino nutu ſubmiſsè penderent.

5 Quanquam prætereundum non puto quod celeberrimæ memoriæ *Ioannes Foxus* noſter de hoc Apocalyptico myſterio ſcriptum reliquit. Neque enim temere repudiandum cenſuerim, quod vir grauiſſimus & piiſſimus ſibi cœleſti quodam afflatu inditum ſanctiſſimè profitetur. [a] Cui dum primarum perſecutionum hiſtoriam deſcriberet,& lamentabili Eccleſiæ calamitate recolenda perinde animo cõmotus eſſet, acſi ipſe in parte aliqua laboris & periculi fuiſſet, ſubiit animum cogitare quo conſilio Deus Eccleſiam ſibi tam dilectam, tyrannorum arbitrio committeret: cur eam ſineret,quaſi luporum & leonum dentibus tam miſerè lacerari & diſcerpi, & indigniſſimis iniuriarum omnium & cruciatuum violentiis expoſitam iacere: Maximè verò mirari, quòd tam diuturna mala illa eſſe pateretur, nec tamen quicquam præmoneret quamdiu miſerabilis iſte rerum ſtatus permaneret. De Ægyptiaca & Babylonica captiuitate certum aliquid fuiſſe prædictum: mirum ſibi videri de iſtarum rerum exitu nihil proditum fuiſſe. Qua cogitatione dum anxius & perplexus animo hæſit, librum Apocalypſeos ſibi hac de re conſulendum putauit.Ibi beſtiam non dubitauit Romanum imperium deſignare, cui aduerſus ſanctos maxima poteſtas concedenda eſſet: quæ verò tempora ibi notata ſunt, *quadraginta duos menſes; dies mille ducentos ſexaginta; tempus, tempora & dimidium temporis*

quum

a *Foxi mar tyrol. lib. 1. ſub finem.*

quum nonnisi tres annos cum dimidio complerent, annis illis ferè trecentis quibus Ecclesia prostrata jacuit, aptari non posse iudicauit. Hoc ille dum identidem versat animo, & subinde cogitando vehementèr exæstuat, ita factum est vt die quodam dominico expergefactus manè, & de numeris illis cogitabundus, subitò sibi tanquam intra se cum maiestate quadam responsum sentiret, *Quin, inepte, menses istos per sabbata numerato, prout hebdomadæ Danielis per sabbata computantur. Testem*, inquit, *Deum appello, verè ita contigisse.* Iam verò mensium ratione hunc in modum subducta, vt mensis quisq; sabbatum annorum, hoc est, septem annos complectatur, conficiuntur anni ducenti nonaginta quatuor. Totidem verò numerantur anni à morte Ioannis Baptistæ ab Herode Romano præside occisi, ad pacem Ecclesiis datam à Constantino. Licinius enim persecutorum vltimus, anno Domini trecentesimo vicesimo quarto occubuisse memoratur. Quòd si trecentis viginti quatuor demas triginta, quot annos Christus natus inuenitur cùm à Ioanne baptizatus est, quo iam baptizato Ioannes mox in carcerem ab Herode contrusus, nec ita multò pòst occisus est, supersunt anni 294. quibus imperii Romani gladio in Ecclesiam sæuitum est. Porrò ad quadraginta duos menses reliqua omnia reducuntur. Nam si *tempus, tempora, & dimidium temporis*, annum, biennium & sesquiannum, hoc est, tres annos & dimidium interpretemur, manifestum est tribus annis & dimidio quadragin-

ta duos menses cõtineri. Quinetiam dies 1260. eosdem quadraginta dies menses iustissime complent. Vbi verò leguntur *tres dies & dimidium* (diem autem ad Christi rationem intelligimus, [b] *Nonne sunt duodecim horæ diei?*) si singulas dierum istorum horas pro singulis mensibus accipiamus, efficiuntur menses 42. si pro annorũ sabbatis, prior numerus exurgit annorum sabbatis, prior numerus exurgit annorum ducentorum nonaginta quatuor, quibus corpora sanctorum in plateis imperii Romani occisa narrantur & insepulta iacuisse.

b *Ioan. 11. 9.*

6 Hîc ego dicti rationem ignoro, cuius quidem peruestigatio, fateor, animum meum vehementèr exercuit; neque tamen cogitando consequi valeo, quo exemplo aut argumento mensem pro annorum hebdomada, hoc est pro septem annis interpretari possim. Sed qui tamen ausim respuere quod diuino quodam instinctu perceptum & proditum fuisse videtur, & ipsam rei veritatem, siquidem euentum spectemus, tanquam acu attingit. Et qui sciam, quum *mensis* apud Hebræos propter nouilunium ab innouatione omen habeat, septenarius autem dierum & annorum numerus apud eosdem rebus innouandis institutus sit; an hac ratione voluerit Christus *mensis* vocabulum ad annorum hebdomadam denotandam transferre? [c] Septimo die negotia omnia Hebræorum propria & politica terminantur. [d] Septimus annus manumittendis seruis deputatur, & [e] debitorum vinculis relaxandis, vt in pristinum omnes statum denuò

c *Exod. 20. 10.*
d *Exod. 21. 2*
e *Deut. 15. 1. 2.*

denuò recurrant. Septimus annus f agriculturam intermisit, vt terra in hoc quasi interlunio recollectis viribus tributo suo soluendo fæcundiùs instaret. Septies septimus annus g *Iubilæum* apportauit libertati restituendæ, redintegrandis hæreditatibus, & nouo quasi seculo reducendo seruientem. Quare cum menstruum lunæ decursum sabbatorum istorum ratio propè referre videatur, videndum annon potuerit ad sabbatum annorum mensis vocabulum haud incommodè traduci. Hîc ego nihil affirmarim, quanquam affirmare meliùs ausim quàm multa quæ à Bellarmino tradita sunt: tantùm non putaui negligendum, quod vir ille planè diuinus cælesti se oraculo admonitum didicisse commemorat. Quod si cui non satisfacit, accipiat quod antè diximus mensibus & diebus Apocalypticis certum tempus insinuari, non exprimi: Ecclesiam ibi admonitam, quod ad spem & patientiam satis esset, statos Deo fuisse persecutionum illarum dies & horas, & certo numero comprehensos; non edoctam ex illis articulis de certo numero pronunciare, aut diem dicere quo éxitum sibi calamitatum suarum adpromitteret. Et hoc illi quoque responsum ferant quibus persuaderi non potest locos illos Apocalypticos aliò quàm ad Antichristi tempora referri debere. Nam somnium illud de tribus annis & dimidio abundè iam explosum est; quod dum astruit Bellarminus, ridicula leuitate nec ipse secum consentit, & scripturas sententię suæ aduersas facit. Quare prætermissis patrum testimoniis, qui

f *Leu. 25. 4.*

g *Leu. 25. 8. 9. Orig. in Gene. hom. 2.*

asserunt propter loca citata, vt ille ait, *solùm tres annos cum medio Antichristum regnaturũ*, quod temerè illis & per inconsiderantiam excidisse nemo non annuerit qui superiora diligentèr expenderit, sequitur nunc vt rationes illas examinemus, quas porrò adiungit ad causam fractam quoquo modo subleuandam.

7 *Secundò*, inquit, *idem probatur ex eo quod scripturæ dicunt, tempus diaboli soluti & Antichristi fore breuissimum*. Tu verò Bellarmine, malè confundis duo illa, tempus diaboli soluti, & tempus Antichristi. Nam quæ de diaboli ligatione & solutione leguntur, Apoc. 20. extra causam Antichristi sunt, & ad Barbarorum atque Ethnicorum furores in Ecclesiam & aduersus nomen ipsum Christianum insanientium maximè spectant. Neque enim expositionem illam probare possumus, qua *Satanæ ligatio* à Ioanne commemorata à tempore Christi mortui fuisse defenditur. Etsi enim illum non dubitamus, quod ad electos attinet, per Christi mortem spiritualitèr ligatum, vt ad animarum perniciem nihil possit, Christo confirmante, [b] *portàs inferorum aduersùs Ecclesiam non præualituras*; non tamen illum mors Christi statim compescuit, quominus in corpora sanctorum inuaderet, & externam Ecclesiæ faciem sanguine fœdaret. Itaq; simulatq; Euangelium publicari cæptum est, grassatur mox immani furore, & Ethnicorum acies educit profligaturus per eas ex orbe nomen Christianum, nec per trecentos ferè annos vllum insaniendi finem facit. Tandem verò restinxit Domini

b Mat. 16. 8

minus incendium persecutionis, & effrænem Satanæ furorem compressit, & Christi nomen hactenus orbi despectum & invisum, in sublime attulit, & Ecclesiam in tenebris & eremo tamdiu abditam, in aperta luce florentissimam constituit.

8 Et hæc illa est Satanæ ligatio quam Ioannes futuram prædicit. Num enim tibi, Bellarmine, ligatus videtur Diabolus, cùm Ecclesiam vtrisque manibus & totis vnguibus concerpsit, & lupinis dentibus ouiculas Christi suo propè libitu iugulauit? Quid enim? Ligatio Satanæ, quæ potestatem eius impeditam & retentam significat, ab animabus sanctorum an à corporibus illam depulisse censenda est? Certè in animas sanctorum ne sub Antichristo quidem quicquam facturus est, quas semper incolumes scimus Christo custode seruari. Ergo ligatus intelligitur ne in corpora sæuiat, ne externa persecutione Ecclesiam infestet. Non erat ergò ligatus quamdiu penes illum erat Ecclesia, fatigata scilicet assiduis cædibus, & calcata iacens pedibus illius. Tunc ligatus existimandus est, cùm incolume esse cæpit nomini Christiano, & exutum est Ecclesiæ iugum quod hactenus subierat durissimæ seruitutis. Id verò Constantino imperatore contigisse, nemo ignorat. Ex quo tempore ad mille circiter annos parum est, quod in Ecclesiam ab externis hostibus factum narratur: siquæ enim erant turbæ ciuiles & domesticæ, in hanc rationem venire non debent. Neque verò hùc annumerantur, si qua, vbi de imperio decertatum est,

luctuosa Ecclesiis, vt in bellicis tumultibus fieri solet, & calamitosa contigerunt. Et certè maxima calamitas ab illis Barbarorum incursionibus, Gothorum, Vandalorum, Hunnorum, &c. importata est, quos tamen constat interdum Romani nominis hostes magis fuisse quàm Christiani: interdum Arianismi peste correptos hæresi tantùm, non Ethnicismo studuisse. Quæ verò aduersùs ipsum Christi nomen, siue ab illis siue ab aliis tentata sunt, ea certum est vel quorundam locorum omninò fuisse propria, vel certè nunquam diuturna. Neque verò credimus simplicitèr illum ligatum esse debuisse, vt nihil vsquam aut vnquam per mille annos in Ecclesiam facturus esset. Nam Satanam spatia sua illis temporibus, tumultuantibus subinde Saracenis, habuisse nō dubitamus, sed ligatum intelligimus prout alibi docemus

i Apoc.9.14 [i] *ad flumen Euphratis*, vt illis finibus inclusus, & ibi constituendis rebus suis occupatus non vltrà sæuiret, quousque tempus à Deo decretum impleretur. Quæ verò aliàs in Ecclesiam à Paganis & ethnicis designata sunt, diuturna certè non erant, veluti repentino impetu prosiliente Satana, vt perruptis vinculis in pristinam sæuiendi licentiam posset excurrere. Sed illum diuina manus subinde retraxit, neque passus est catenas excutere, quibus ligatum & compeditum ad tempus vsque constitutum teneri oportuit. Quo expleto mille annorum spacio denuò solutus est, & se ad extirpationem accinxit nominis Christiani. Ex illo enim tempore ferreum illud regnum Turcarum constitutum

rutum est, ad ingentem magnitudinem, summo Ecclesiæ detrimento, mirabilitèr increuit.

9 In illis autem completum est Ioannis vaticinium de Gog & Magog, quos ad finem mille annorum de diabolo seducendos ait, vt iunctis viribus castra sanctorum & dilectam ciuitatem vnanimitèr oppugnent. Quod tamen kBellarminus aliò detorquet, & prophetiam illam totam de Antichristi nescio quo exercitu exponendam esse contendit. Quia verò videt millenos annos quibus Satanam ligari oportet, proposito suo aptari non posse (neque enim vel fingere potest vnde numerus ille annorum incipiendus sit, vt Antichristo suo venturo commodè quadret (idcirco mille annorum nomine intelligi ait indefinitè, *totum tempus quod est ab aduentu Christi vsque ad Antichristum*. Id verò quàm ineptè dicatur, iam ostensum est, nec vllo modo Satanam ligatum intelligi potuisse, quamdiu laxatis illi diuinitus habenis, omnem illam per trecentos propemodum annos immanitatem in sanctos exercere datum est. Quare ab illo tempore numeratio mille annorum inchoanda est, quo finis turbis illis & persecutionibus imponi cæpit. Quam si continuatam deduxeris ad constitutum ab Otomanno imperium Turcarum, & eggressum eius ad Christianas prouincias regno suo subiugandas, circiter mille annos completos reperteris, & prophetiam intellexeris huic instituto optimè conuenientem.

k *Cap. 17.*

10 Nomina quoque conueniunt. Vbi Bel-

larmino haud difficultèr annuerim *Gog* intel-
ligi caput gentis illius quæ appellatur *Mag*
Quanquam non desunt qui *Gog Asiam mi*-
rem intelligunt obambulatam olim ab Apost-
lis, & multarum Ecclesiarum splendore clari-
simam, nunc ab impura Turcarum gente pe-
nitus occupatam. Neque hoc alienum fuer
à nostro proposito, cùm indè constet Sarac-
nos initium habuisse, ex Arabia nimirum o-
riundos, qui in vnam postea gentem cum Tu-
cis coaluerant, & simul cum illis grauissima
Christianis partibus calamitatem intulerun
[l] *Magog* autem Scytharum appellatio est,
[m] *Magog* filio Iapheti, à quo gentis illius or-
go fuisse creditur. Inde videtur Hierapolis
Cœlosyria, condita à Scythis, ab illo Scytha-
rum parente [n] *Magog*, teste Plinio, nunc o-
pata. Theodoretus vtrunque nomen ad idem
existimat pertinere, & *Gog* ac *Magog*[o] *Scyth*-
cas gentes interpretatur. Turcas autem con-
stat è Scythis extitisse. Quare Bellarminus no
negans *Magog* Scythicæ gentis appellationem
esse, *probabile esse ait exercitum Antichristi* vo-
cari Magog quòd magna eius pars constabit e
barbaris à Scythia oriundis, vt Turcis, Tartar
& cæteris. Vbi, vt omittam quod de exerci-
Antichristi fabulatur, illud arripimus, voca-
bulum Magog ad Turcarum gentem è Scythi
ortam verissimè referri. Et est quidem dic-
miserabile, quantas Turcæ isti cum Saracen
commixti Ecclesiarum strages ediderunt
quàm maximo rei Christianæ dispendio po-
mœria sua dilatarunt, & regnum illud exec-
bile

l *Ioseph. Antiq. Iud. lib. 1. cap 7. & Hieron. in tract. Hebra. sup. Genes.*
m *Gen. 10. 2.*
n *Plin. hist. nat. lib. 5. cap. 13.*
o *Theodor. in Ezech. 38. sect. 15.*

bile per Asiam minorem ferè totam, magnam quoque Europæ & Africæ partem constituerunt. Quare quum in illis videmus tempus & materiam prophetiæ verissimè completam esse; parum sobrii fuerimus, si quem alium harum rerum euentum expectare voluerimus. Quò illud quoque accedit, nemini sat sano probabile videri posse, tantum regnum, Christo tam inimicum & aduersum, Ecclesiæ tam noxium, silentio prorsus in scripturis præteriri potuisse. Atqui verò præter hanc prophetiam de Gog & Magog non est vsquam altera, quæ Turcicos in Ecclesiam motus, & agrorum Christianorum depopulationes apertè describit. Memoratur quidem solutio angelorum vinctorum ad flumen Euphratis, & pręparatio viæ ad regnũ Orientis, sed nominatim in Ecclesiam & *dilectam ciuitatem* aliquid tentaturos nusquam exprimitur. Itaque tempus diaboli soluti & prælii Gog & Magog cùm certissimam de firmato Turcarum regno expositionem habeat, nullo modo confundi debet cum tempore Antichristi.

11 Ego certè meliùs statuendum iudicarim quod res est, tempus ligati diaboli tempus fuisse nascentis & crescentis Antichristi. Postquam enim ab externis hostibus pax & quies Ecclesiæ concessa est, & luxuriari illa tandem atque insolescere otio & prosperitate cœpisset; morbosa paulatim facta est, & fide simul ac moribus magis magisque à pristina sanctitate degenerauit. Quemadmodum enim corpus humanum dum otio seruit & ventri,

& o-

&c omnia ſibi ad voluptatem indulget, tabe
intus concipit, & peſtem quæ certiſſimam ta-
dem calamitatem & perniciem affert: ita Eccle-
ſia dulcedine proſperitatis illecta & effaſcin
poſtquam ſeculo incubuit, & oblita ſe cœlo-
tam rerum terrenarum ſtudiis immerſa re
guit, rubiginem contraxit & labem, & quæ
cte perſecutionis virtutum ſtellis clariſſima
fulſit ſecundarum rerum ſole caleſcens, neſci
quo modo, computruit; & quantum opib
creuit, tantum zelo pietatis & charitate refri
guit, vt ſubſidia religionis conuertit in occaſio-
nem licentiæ & vanitatis. Memorabile e
quod legimus ſiue vera hiſtoria narratum, ſi
ab euentu confictum, quo tempore primù
Eccleſia dotata prædiis eſt & opibus ditata, vo-
cem de cœlo auditam eſſe, *Hodie venenum i-*
funditur in Eccleſiam. Id quod vſu comprob-
tum vehementer Bernardus conqueſtus eſt,
longa oratione deſcribit interdum quod Gre-
p *Gregor. Mag.* gorius alicubi breuiſſimè complectitur; p *Re-*
gio peperit diuitias, & filia deuorauit matre
q *Bernard. in Cant. ſer. 33.* q *Serpit hodiè*, inquit, *putida tabes per totum co-*
pus Eccleſiæ, & quò latiùs, eò deſperatiùs, e-
periculoſiùs, quò interiùs. Omnes amici & om-
inimici; omnes neceſſarii & omnes aduerſarii;
omnes domeſtici & nulli pacifici: omnes proximi &
omnes quæ ſua ſunt quærunt. Miniſtri Chri-
ſunt, & ſeruiunt Antichriſto. Honorati incedu-
de bonis Domini, qui Domino honorem non def-
runt. Inde is quem quotidiè vides meretricius
tor, hiſtrionicus habitus, regius apparatus: in-
aurum in frenis, in ſellis & calcaribus, & plus ca-

car-

ria quàm altaria fulgent, &c. Pro huiusmodi volunt esse & sunt Ecclesiarum præpositi, decani, archidiaconi, episcopi, archiepiscopi. Nec enim hac merito cedunt, sed negotio illi quod perambulat in tenebris. Olim prædictum est, & nunc tempus impletionis aduenit; Ecce in pace amaritudo mea amarissima, &c. Intestina & insanabilis est plaga Ecclesiæ, & ideo in pace amaritudo eius amarissima, &c. superest vt iam de medio fiat dæmonium meridianum ad seducendos siqui adhuc in Christo residui sunt permanentes in simplicitate sua, &c. Ipse est Antichristus qui se non solùm diem, sed & meridiem mentietur. Non videt ille Antichristum, caligine quadam impeditus, & Antichristi rationem non ad scripturas, sed ad receptas superiorum temporum fabulas appendens: sed vidit tamen Ecclesiam Antichristo suscipiendo & sustentando conuenientissimè comparatam.

12 Atqui verò conscenderat iam cathedram Antichristus, & tanquam vlcus grauissimum ex redundantia luxuriantis corporis erumpens, saniosa quadam lue perfundens Ecclesiam, nauseam spectanti Christo commouerat, & bilem accenderat tantam Ecclesiæ deformationem intuenti. Enimuerò Romanus episcopus postquam ad tempus in otio consedisset, ex conscientia fortasse Romani nominis ingentes spiritus paulatim assumens, grande aliquid parturit animo, & principatum sibi tuendam in Ecclesiam, primæ sedis prærogatiua fretus, constituere mediatur. Ad hoc ergò prætextus omnes & omnes temporum commodi-

moditates auidè arripiens, dum ambitioni su
& infinitæ dominandi libidini satisfacit, id ta
dem per vim & dolum assecutus est vt à se v
omnia penderent, nec Ecclesiarum tantum
modo pastores, sed etiam imperatores & pri
cipes sibi haberet obsequentes. Postquam v
rò immensam hanc potestatem obtinuisset, &
omnia iam pro suo vnius arbitrio tractaret; di
ci non potest quantum Ecclesiæ malum in
xerit, & tanquam vredine quadam miserè de
corticatam, & præsidiis omnibus pietatis &
vitæ spiritualis orbatam, ignitis Satanæ iacul
& tempestatum omniũ iniuriis nudam exp
suerit. Ministerium Ecclesiæ, quo salus ei
maximè continetur, prorsus euertit; ignora
tiæ tenebris orbem terrarum inuoluit; tra
tionum suarum iugum subire compellit; supe
stitionum laqueis innectit; veterem Eccle
ritum expugnat, idololatriæ plusquam Ethnic
consuetudinem inducit; omnes & omnia co
git auaritiæ suæ seruire; & qui vel hiscit in a
versum, hunc diris & anathemate deuinctu
videri vult ad inferna deturbare. Hic ille e
Bellarmine, quem quærimus, Antichristus, q
à ligatione diaboli exterorum hostium imm
nis opportunitatem captauit, vt ad illam q
esse debuit magnitudinem perueniret. Qu
quæ tam diuisam habent sententiam malè
in vnum coniungis, & ineptè facis qui idem e
se ais tempus diaboli soluti, & tempus adue
tus Antichristi.

13 Iam vt tempus Antichristi breuissimu
fore confirmes, locum adducis ex Apocal.

Vat

ræ terræ & mari, quia descendit diabolus ad vos habens iram magnam, sciens quòd modicum tempus habet. Quem locum suprà ostendimus cum Antichristo nihil habere coniunctum, & ad tempora primarum persecutionum esse referendum. Neque obstat quòd per trecentos annos persecutiones illæ durarunt, qui *modici temporis appellationem* excedere videri possunt, quum non sint hîc temporum spatia humano sensu metienda; sed ex illius voluntate nuncupanda, cui [r] *vnus dies perinde est vt mille anni, & mille anni vt vnus dies.* Quid? cui [s] *hora* est totum tempus quod inter primum & secundum Christi aduentum intercedit: qui de cœlo denuntiat ante mille quingentos annos, [t] *Ecce venio citò,* & [u] *indicasse se* ait *seruis suis quæ oportet fieri citò,* qui nec dum tamen aduenit, nec quæ prædixit, adhuc omnia compleuit, an aliud illi quàm *modicum* siue exiguum tempus est, quod paucis annorum centuriis terminatur? Quare vt ad Antichristum accommodes, nihil erit incommodi, neq; quicquam impedit quominus potuerit totum illius regnum *modici temporis* periodo definiri. Porro de mille ducentis & sexaginta diebus sententiam nostram exposuimus suprà, neq; quicquam hîc amplius addi opus est.

r 2. Pet. 3. 8.
s 1. Ioan. 2. 18.
t Apo. 22. 12
u Cap. 1. 5. 1.

14 Secundus autem locus ex Apoc. 20 *Ligauit eum per mille annos, & posthac oportet eum solui modico tempore,* quod ad modici temporis circumscriptionem attinet, eandem omninò responsionem habet. Solutionem Satanæ in regno Turcarum docuimus esse completam.

tam. Eum ſoluendum docet *modico temp*,
vt brutæ gentis rabido furori modum à De
cõſtitutum iri ſciamus. Quod iam aliquaten
factum ſperamus , quia illam videmus fræ
diuinæ potentiæ retentam, ne in agros Chri
ſtianos vlteriùs inuadat. Quæ ſi poſterioribus
hiſce annis pari quo antè ſucceſſu pugnaſſet
parum admodum Chriſtiano nomini iam pe
dem reliquum feciſſet. Cæterùm qui ab an
milleſimo, trecenteſimo aut non multò po
Satanæ ſolutionem interpretamur, prope tr
centos iam annos ab illa ſolutione numera
mus, quod tempus regni Turcarum fuiſſe di
mus. Nam quod Bellarminus in aduerſum op
ponit, *regnum Saracenorum duraſſe hactenus an
nos ferè mille, quod modicum tempus dici nequ
quam poſſe* ait: in eo ineptit & ludit. Etſi nam
que regnum Saracenorum per mille annos d
raſſe fateamur, non tamen ſequitur à mille an
nis Satanam in illis ſolutum extitiſſe. Erat en
tempus, vt antè diximus, quo in illo quali
x Apo.9.14. que regno [x] *ligati ad flumen Euphratis* perma
nere debebant, *parati ibi ad horam, ad diem,
menſem, ad annum*, quandocunque Domi
viſum foret, *ad tertiam partem hominum* o
dendam. Reges eſſe debebant *Orientis*, ſed n
y Cap.16.12. dum per illos ſolutus eſt Satanas, donec *Ia*
cto Euphrate via regum Orientis præparata,
vt effuſæ in prouincias Chriſtianas copiæ
rum diras illas clades & miſerabilem va
tem importarent. Antea verò vix certam re
ſpeciem habuiſſe videntur. Nam Saraceno
res etſi erant magnæ, diſtractæ tamen era

di

diuisæ, nec ferè statum aliquid habuisse videntur, siue mutuis latrociniis & oppugnationibus attriti, siue ab alienis subinde interrupti. Postea verò Turcis eorum omnis potentia cessit, qui tamẽ per aliquot secula regnũ firmare non poterãt, interdum suis discordiis, interdũ à Tataris & Mammaluchis, interdũ quoq; à nostris impediti. Tandẽ rem ad quatuor eorũ familias delatã vnus Ottomannus, reliquis oppressis, integram ad se rapit, & regnum quod erat hactenus in *fieri*, vt loquuntur scholæ, perducit in *factum esse*, ex quo horrenda consequitur Ecclesiæ dissipatio, quæ de Gog & Magog futura denunciata est. A quibus siue regnum molientibus, siue inter se de regno certantibus, etsi priùs Ecclesia non mediocre vulnus acceperat, quæ tamen accepit incommoda nonnisi præiudicia quædam erant & vmbræ malorum illorum, quibus pedes manusque solutus iam Satanas & potestate cælitùs armatus, ab Ottomanni regno Christianam remp. grauissimè læsit, & è latissimis spatiis, nobilissimisq; ac cultissimis terræ partibus depulsam, in angustias quasdam & angulos Europæ contrusit.

15 Proxima ratio nihil habet in quo morari opus sit: *Nisi Antichristi persecutio*, inquis, *esset breuissima, multi perirent qui non sunt perituri.* Neque enim quia breuis futura est Antichristi persecutio, ideo ad tres annos & dimidium redigenda est, quia breuitatem temporis docuimus non ex opinione nostra, sed ex scripturæ sensu diiudicari oportere. Locus autem quem adducis ex Matthæo, z *Nisi breuiati fuis-* z Mat. 24.

N *sent* 28.

ſent dies illi, non fieret ſalua omnis caro, perperam à te ad Antichriſti cauſam accõmodatur, quem [a]Chryſoſtomi,[b]Auguſtini, Theophylacti teſtimonio certum eſt ad ſingulares excidii Hieroſolymitani calamitates pertinere. Vbi verò addis: *Quomodo erit breuiſſima perſecutio, quæ ſupra mille annos durabit ?* reſpondeo, nos mille annos perſecutioni Antichriſtianæ non determinare. Quanquam enim ab annis ferè mille Antichriſti primum in Eccleſiæ cathedram aſcenſum æſtimamus; non tamen arbitramur mox illum in perſecutionis acerbitatem erumpere, ſed priùs reliquam ſeculi poteſtatem ſceptro ſuo adiungere voluiſſe, vt vtroque gladio armatus & in omnes omnipotens, cœlo & ſolo priuare poſſe videretur omnes dictatis ſuis & legibus non obtemperantes.

a *Chryſoſt. & Theophyl. in Mat.24.*
b *Auguſt. epiſt.80.*

16 Quod pro quarto argumento ponis, *Chriſtus prædicauit ſolùm tribus annis cum medio*, ita longè abeſt vt concluſionem tuam inferat, *ergo decet etiam vt Antichriſtus non permittatur diutiùs regnare*, vt deſtruat prorſus & incredibilem demonſtret. Nam ego ita diſputarim; Chriſtus per tres annos aut paulò ampliùs ſeptuaginta diſcipulorum opera adiutus, veriſſimis & certiſſimis miraculis diuinitatem oſtendens, innocentia vitæ probatiſſimus, poteſtate dicendi & docendi authoritate admirabilis, continuis laborum ſudoribus & vigiliis exhauſtus, quàm parum tamen in vna, & ea quidem haud magna, gente profecit? An tibi omnia videntur Antichriſto tam expedita, vt Hieroſolymis ſedem habens tribus annis & dimi-

dimidio, ſusque deque vertat orbem terrarum; nationes omnes bello ſibi ſubiiciat; Christianæ diſciplinæ vſum omnem publicum euertat; nouam vniuerſo mundi religionem inducat; pontifices, patriarchas epiſcopos, paſtores Eccleſiarum omnium per omnes gentes vel Chriſtum tacere cogat vel mori; reges omnes & principes, & populos, ſummos, infimos, tanquam lethæa quadam obliuione correptos ita repentè percellat, vt conſcientiam priorem exuant, & impoſtori ſcelerato nonniſi monſtra & portenta loquenti aures præbeant? Veniat ille licèt mille dæmonibus inſtructus; incredibilia iſta ſunt, inepta, inſulſa, nec aliquid habent quod fidem conſiderati hominis permouere poſſit. Sed nolo cramben iſtam recoquere, cùm ſatis ſuperque vanitas huius argumenti ſuperiùs indicata fuerit: tantùm illud ſi perconter Bellarminum, vnde illi conſtet Chriſtum tribus annis & dimidio prædicaſſe, vix opinor habet quod reſpondeat, vt hoc ipſo conſtet eum non tam diſputare quàm nugas præſumptionum ſuarum, & temerè de ſuo cerebro conceptas opiniones conſectari. Quintum & ſextum argumentum prætereo, quia tempora apud Danielem & Ioannem notata, quam explicationem habere debeant, ſuprà dictum eſt: dies autem mille ducentos & ſexaginta de totidem annis exponendos eſſe noſtra defenſio non habet; qui ſic exponunt, ſequuntur aliquid quod etſi locum illum fortaſſe non attingat, cum Antichriſti tamen negotio optimè conſtet.

17 Ventilata verò iam argumenti tui propositione maiore, sequitur vt minorem examinemus: vbi quod assumis quoque falsissimum est, *Papam spiritualiter regnasse iam in Ecclesia mille quingentis annis.* Primi enim omnium Episcopi Romani finibus suis contenti, nihil se iuris in alienas Ecclesias habuisse senserunt, quod non aliis quoque in ipsos, siquidem visum foret, commune esse iudicarunt. Quemadmodum apud Apostolos res habuit; [c] *Hoc erant reliqui Apostoli quod erat Petrus, pari consortio prædití & honoris & potestatis, vt ex* [d] *æquo super omnes Ecclesiæ fortitudo solidata esset;* ita quoque par Episcoporum omnium conditio fuit, & [e] *siue Romæ quis erat Episcopus, siue Eugubii, siue Constantinopoli, siue Rhegii, siue Alexandriæ, siue Tanis, eiusdem meriti esse putabatur, eiusdem sacerdotii.* Neq; enim ad vnum omnia referri debuisse senserunt: sed ideo [f] *copiosum esse corpus sacerdotum,* quorum [g] *episcopatus vnus est, cuius à singulis in solidum pars tenetur,* vt *si quis ex hoc collegio* (licet Romanus Episcopus) *hæresin facere, & gregem Christi lacerare & vastare tentauerit, subueniant cæteri, & quasi pastores vtiles & misericordes oues Dominicas in gregem colligant.* Quòd si ab vno Ecclesiæ summa penderet, verendum statuerunt, ne in illius lapsu fides totius Ecclesiæ periclitaretur, & radix amara suppullulans ramis & palmitibus succum & virus perfidiæ suæ propagaret. Quare vt episcopus Romanus in Ecclesia regnum habeat, non est Ecclesiæ institutio antiqua, sed vsurpatio noua Pontificis, qui per hypocrisin ambiuit

c *Cyprian. de simpl. prælat.*
d *Hieron. aduersus Iouinian. lib. 1.*
e *Idem epist. ad Euagr.*
f *Cypr. lib. 3. epist. 13.*
g *Idem de simplic. prælatorū.*

ambiuit, & per tyrannidem & scelus arripuit quod nemo vnquam veterum ad se pertinere cogitauit. Neque enim regnauit in Ecclesia Romanus episcopus ante Nicenam synodum, cùm [h] *ad Romanam Ecclesiam paruus respectus habebatur*, & Cyprianus à Stephano interpellatus responsum reddit: [i] *Habet in Ecclesiæ administratione voluntatis suæ arbitrium liberum vnusquisque præpositus, rationem actus sui domino redditurus*. Neque in Nicena synodo regnauit vbi præfuit non episcopus Romanus, sed [k] *Osius episcopus Cordubensis* ([l] *cuius concilii tempore suo non princeps?*) & primus ante legatos episcopi Romani concilio subscripsit: vbi [m] par etiam potestas reliquis patriarchis atque episcopo Romano attributa est. Neque postea in Ecclesia regnauit, cùm [n] *Ecclesiæ negotia ex imperatorum nutu pendebant, & maxima concilia de eorundem sententia conuocata sunt*. Neque regnauit in Ecclesia Leo episcopus Romanus, vbi ad Theodosium Augustum scripsit; [o] *Pietas vestra supplicationi nostræ dignetur annuere, vt intra Italiam episcopale concilium haberi iubeatis*, & hac in causa [p] cleri & plebis Constantinopolitanæ vrbis intercessione ad imperatorem vsus est. Neq; regnauit tempore concilii Carthaginensis, vbi [q] *transmarinæ appellationes* ad Romanum Pontificem interdictæ sunt, & ille falsi reus deprehensus, quòd *Acta Niceni concilii* ad hanc appellationum prærogatiuam sibi vendicandam adulterasset, admonetur à partibus [r] *ne clericos suos executores ad illos mittat, ne fumosum seculi typhum in Ecclesiam*

h *Æneas Sylu. epist. 301.*
i *Cyprian. lib. 2. epist. 1.*
k *Concil. Nicen. in subscript.*
l *Theodoret hist. lib. 2. cap. 15.*
m *Concil. Nicen. can. 4.*
n *Socrat. hist lib. 3. in proœm.*
o *Leo epist. 9. ad Theodos. August.*
p *Epist. 22.*
q *Concil. Carthag. septim. cap. 92.*
r *Ibid. cap. 105.*

siam Christi inducere videatur. Neque in sexta synodo regnauit, quæ [s] *secundùm imperialem sanctionem* non Pontificiam, congregata est: in qua *præsedit* non Romanus episcopus, sed [t] *piissimus & Christo dilectus magnus imperator Constantinus*: in qua Agatho Romanus episcopus mittens ad synodum legatos, se scribit [u] *præceptis imperatoris efficacitèr, promptam obsequentiam exhibere*, & *nisi longus*, inquit, *prouinciarum ambitus tanti temporis protelationem ingereret, olim hoc studiosa obediētia famulatus noster impleret*: & *secundùm piissimam iussionem mansuetudinis vestræ pro obedientia quam debuimus præsentes confamulos nostros curauimus demandare: & hoc imperialis vestra benignitas clementèr iubens hortata est, & nostra pusillitas quod iussum est obsequentèr impleuit.* Hæc erat antiquitùs Episcoporum Romanorum humilitas & Imperatorum obseruatio, qua se in Ecclesiasticis quoq; negotiis eorum iussioni & imperio subiectos agnouerunt. Regnantis verò iam Pontificis quàm dispar stylus: quantos fastus, quantam spirat Antichristianæ superbiæ vanitatem? [x] *Ad firmamentum*, inquit, *cœli, hoc est vniuersalis Ecclesiæ fecit Deus duo magna luminaria, id est, duas instituit dignitates, quæ sunt Pontificalis authoritas & Regalis potestas: sed illa quæ præest diebus, id est spiritualibus, maior est: quæ verò carnalibus, minor: vt quanta est inter solem & lunam, tanta inter Pontifices & Reges differentia esse cognoscatur.* [y] *Quis dubitet Sacerdotes Christi Regum & principum patres & magistros censeri? nonne miserabilis insaniæ esse cognoscitur, si filius*

patrem,

s Constant. synod. 6. act. 1. 4. 5. 6. &c.

t Ibid. act. 1. 2. 3. 4. &c.

u Act. 4. epist. Agathon ad Constantinum imperat.

x Decret. Greg de maior. & obed. ca. solita.

y Dist. 95. Quis dubitet.

patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare? [z] *Aurum nõ tam pretiosius est plumbo, quàm regia potestate est altior ordo sacerdotalis.* Itaque [a] *Imperatores Christiani subdere debent executionis suas Ecclesiasticis præsulibus, nõ præferre.* [b] *Superioritatem ad imperium non est dubium nos habere, &c.* Hîc est, *Bellarmine*, regnum Pontificis in quo se Imperatore superiorem profitetur: ineptè tu verò Episcopum Romanum in Ecclesia regnasse somnias, quamdiu illum vides in Ecclesiasticis rebus Imperatoris arbitrio subiacuisse. Quanquam in illa subiectione fudamenta regni posuisse videtur, & arripuisse omnia quibus ad principatũ Ecclesiæ viam sibi muniri potuisse iudicauit. Postquã enim oculi omniũ in Romanam Ecclesiam propter eminentiam loci coniecti esse cœpissent, & imperii nomine primas illi partes in repub. Christiana concederẽt; & porrò illam doctorum virorum copia propter exculta ibi studia maximè florentem in maximarum rerum controversiis consulendam putarent, eamq; ob causam Episcopos & Doctores Ecclesiis suis inde rogarent; ambitiosè Rom. Episcopus occupat honores istos, & quiddam sibi præ cæteris excelsum deberi blãdo quodam errore præsumit, & [c] *consuetudinariam prioritatem, aliarum Ecclesiarum consensu spontaneo permissam*, quasi Christi lege constitutam insinuat, & progressum sibi facilem sentiens, in authoritatem conuertit præcipiendi & leges ferendi, cedente aliquantulum huic arrogantiæ Ecclesia, & malum sibi aliquid inde futurum minimè suspicante.

z Ibid. Duo sunt.

a Dist. 96 si imperator.

b Clement. de appel. lat. cap. Pastoralis.

c Marsil. Patauin. defens. pacis parte 2. cap. 18.

18 Hanc Ecclesiæ suæ prærogatiuam, etiam dum adhuc sanctiora erant omnia, excolendam sibi putarunt Episcopi Romani, viri adhuc plerunque minimè mali, siue ingenita omnibus philautia qua nobis locisq; adeò nostris plus æquo benè volumus, siue vitiosa quadam πολυπραγμοσύνῃ qua præposterè adhibuit illis in causas se omnes ingerere, & quasi sat illis domi non esset quod curarent, aliarum Ecclesiarum negotia vltrò ambire. Ex hoc fonte manarunt omnia, quibus illos *Bellarminus* probare vult vniuersalem quandam iurisdictionē exercuisse, in quibus vbi repugnatum est de iure agi non potuisse, manifestum est ex eo quod iam ex Cōcilio Carthaginensi prolatum est. Quod Ecclesiæ Romanæ summitati tam aduersum Bonifacius secundus intellexit, vt patres illius concilii (in quibus erat *Augustinus*) dixerit, [d] *instigante diabolo contra Ecclesiam Romanam superbire cœpisse.* Hic ille est qui verecūda hactenus Ecclesiæ patientia insolentèr abutens, & de consuetudine legem fabricans, regnum Pontificium primus erexit, & sceptro suo vniuersam deinceps Ecclesiam Christi subiugauit. Atque hìc Antichristus natus est; illeq; qui vniuersali regno fretus facturus esset, [e] *omnes gentes de vino bibere fornicationum suarum.* Sed tamen nondum oppresso imperatore, nondum absolutè regnauit, obnoxius adhuc imperio illius: illo demùm calcato, plenam regni maiestatem & eminentem illam Antichristi potestatem occupauit, & exinde tenuit, & falsum est quod *Bellarminus* affirmat, Antichristum tribus tantùm annis & dimidio regnare debere.

d *Bonifac. 2. in epist. ad Eulal. Concil. tomo 2.*

e *Apoc. 18, 3*

CAP. IX.

Refutatur sexta Bellarmini demonstratio de brevitate temporis inter Antichristi occasum & secundum Christi adventum.

AD vltimam *Bellarmini* demonstrationem tandem peruenimus, quæ eadem omninò incude fabricata est. *Antichristi*, inquit, *aduentus erit paulò ante finem mundi: ergo si Antichristus iamdudum venisset, vt aduersarii dicunt, deberet mundus iamdudum esse finitus.* Quid sibi velit *paulò ante finem mundi*, pòst interpretatur, quod suo loco videbimus: interim respondeo, nullum esse scripturæ locum ex quo suspicio aliqua probabilis eluceat, aduentum Antichristi paulò ante finem mundi futurum esse. Illud rectissimè dici potest, Antichristum postquam tempus suum expleuerit, propinquante iam Christi aduentu, detectum iri: fraudes eius & imposturas ex verbo Dei patefaciendas, & potestatem eius magis magisq; imminuendam fore, donec adueniens Christus illum prorsùs de superbiæ throno dejiciat, & cum dracone præcipitem agat in ignem æternum. Atq; hoc iampridem, *Bellarmine*, cœptum est fieri, & oblatrantibus vobis rictu canino, & ferro atq; igne frustrà sæuientibus, prosperè succedit. Neque enim ampliùs ita cæcus est orbis, vt Pontificis sui præstigias non optimè intelligat, & lucente iam in scripturis sole iustitiæ, planè agnoscunt quicunque lucem illam hauserunt, hunc illum esse Antichristum quem luculenta descriptione scriptura nobis cauendum præmonstrat. Ba-

bylonem videmus ex parte cecidisse, & execra-
bile iam factum esse Romanum illud prostibu-
lum, cuius stupris & inquinamentis passim Ec-
clesia Christi fœdissimè contaminata est. Quin
non dubitamus quin adventum suum Christus
acceleraturus sit, & breui sceleratum illum in
æternum profligaturus. Neq; tamen illud breue
paucis diebus aut annis definimus, qui tempo-
rum longe alium censum in scripturis agnosci-
mus, vt antè dictum est, & breue tempus non
nunquam dici, quod tamen nonnisi vno aut al-
tero, aut tertio fortasse seculo terminatur.

2 Sed quî tu probas Antichristi paulò ante
finem mundi aduentum esse debere? *Daniel*
inquis, *capite septimo bis loquens de Antichristo,*
semel narrans visionem, & semel exponens visio-
nem, vtraque vice subiungit post Antichristum
a Dan. 7. 8. *statim secuturum vltimum iudicium.* [a] *Conside-*
rabam, inquit, *cornua & ecce cornu aliud paruu-*
lum ortum est, & tria de cornibus primis euulsa
sunt à facie illius. Aspiciebam donec throni positi
sunt, & antiquus dierum sedit. Et infrà explicans
b Vers. 2. 3. *visionem:* [b] *Bestia quarta quartum regnum erit*
in terra. Porrò cornua decem, decem reges erunt,
& alius consurget post eos, & ipse potentior erit
prioribus & tres reges humiliabit, &c. Et tradentur
tur in manu eius per tempus, & tempora, & dimi-
dium temporis, & iudicium sedebit, &c. At quid
hîc, *Bellarmine*, ad rem tuam? quid ad tempus
aduentus Antichristi? quid hic est quod impe-
diat quominùs illum credamus, postquam ad-
uenerit, per multa secula permansurum? *A-*
spiciebam, inquit, *donec throni positi sunt*: atque
mo-

nox atque cornu illud ortum est thronos esse positos non dicit. Et posteriori loco, *Tradentur in manu eius, &c. & iudicium sedebit*; sed quantò pòst tempore consessus iudicii futurus sit non indicat: tantùm illud fortasse probabilitèr colligi potest, inter Antichristi regnum & iudicii consessum haud aliud regnum sanctis infestum interuenturum esse. Et nos certè non dubitamus ita futurum, vt postquam omnia toto tempore à Deo constituto, vt antè expositum est, tradita fuerint in manus Antichristi, comminuat illum Dominus & destruat, quousque illum aduentu suo prorsus aboleat. Ex quo verò illum destruere cæperit, quousque id facturus sit, quousque aduentum suum pro eodem penitus abolendo prorogaturus, dicimus è sacris Scripturis affirmari non posse.

3 Quanquam sententiam hanc quam tu truncatam affers, inprimis velim vt integram expendas. [c] *Et iudicium sedebit, vt auferatur potentia & conteratur, & dispereat vsque in finem.* Quid hoc tandem sibi vult, *vsque in finem?* Nam si iudicii consessus efficiet vt regni de quo Propheta loquitur potentia dispereat vsq; *in finem*, certè consessus iudicii de fine ipso, prout tu vis intelligi non potest. Quod clariùs adhuc erit, si quæ priùs de eadem re in ipsa visione dicta sunt, attentiùs aduertas. [d] *Aspiciebam propter vocem sermonum grandium quos cornu illud loquebatur, & vidi quoniam interfecta esset bestia, & periisset corpus eius, & traditum esset ad comburendum igni: aliarum quoque bestia-*

c *Vers. 26.*

d *Vers. 11.*

bestiarum ablata esset potestas, & tempora vitæ constituta essent eis vsque ad tempus & tempus. Tu enim qui cornu illud Antichristum esse dicis, explica quæso nobis quî futurum sit, vt post vltimum iudicium, quod ibi intellectum vis, aliis illis bestiis quibus potestas ablata est, tempora vitæ constituta sint vsque ad tempus & tempus? Quia verò id non potes, aliam cogeris illius sententiam requirere, quam luculentiùs explicant, qui totum siue de Antiocho, siue de Antichristo intellectum, non de vltimo & finali omnium iudicio, sed de temporali iudicio interpretantur, quo vtriusque potentiam fracturus esset Dominus, vt ne quidē in finem vsque restituenda esset. Neque certè quicquam impedit quominus solennem quem Propheta describit iudicii processum, ad veterem Iudæorum historiam referamus. Neque enim mirum est, quòd post indignissimam contumeliam ab homine scelerato sibi & suis factam, deum Propheta quasi ad grauissimam actionem & maximi momenti sedentem introducit ad cognoscendam causam suam & populi sui, & tantam iniuriæ atrocitatem vlciscendam. Porrò in iis quæ sequuntur priore loco, [c] *Aspiciebam & ecce cū nubibus cœli, quasi filius hominis venit, &c.* Nihil est quod non perspicuam de primo Christi aduentu & in cœlum ascensu, vehente nube, intelligentiam habere possit; quo nempe regnum illud capessiuit de quo angelus Mariam affatur: *Dabit ei Dominus sedem patris sui Dauidis, & regnabit in domo Iacob in æternum, & regni eius non erit finis.*

c *Vers. 13.*

4 Locus Apocalypticus, f *Posthæc oportet illum solui modico tempore: Et vidi sedes & sederunt super illas, & iudicium datum est eis, &c.* præterquam quod ad Antichristum non pertinet, nihil habet aduersùm nos. Iam enim ostensum est, *modicum tempus* scripturæ phrasi aliud quiddam esse, quàm tu intelligis, & nonnisi ineptè, absque vlla probabili ratione, ad Antichristi tres annos & dimidium accommodari. Alter locus ex Daniele ita te nihil iuuat, vt iugulet prorsus. *Daniel*, inquis, *postquam dixerat cap.12. Antichristi regnum duraturum diebus mille ducentis & nonaginta subiungit, Beatus qui expectat, & peruenit vsque ad dies mille, trecentos & triginta quinque, hoc est, vsque ad quadraginta quinque dies post mortem Antichristi: tunc enim Dominus veniet ad iudicium, &c.* An verò, *Bellarmine*, nullum ineptiendi finem facis? Qui regnum Antichristi paulò antè diebus mille ducentis & sexaginta, siue tribus annis & dimidio præcisè determinas, an tu nunc Danielem affers mille ducentos & nonaginta dies Antichristo tribuentem? Si regnum Antichristi duraturum sit mille ducentos & nonaginta dies, falsum est quod antè definis, in quo vestra omnium defensio est posita, regnum Antichristi nonnisi mille ducentos & sexaginta dies permansurum. Sed planè demonstras, demonstrationibus tuis nonnisi futilem leuitatem & cerebri vehementèr læsi vertiginem contineri. Attende verò Iesuita. Si Antichristus tuus nonnisi mille ducentos & sexaginta dies regnare debeat, locus hic Danielis de mille ducentis & nona-

f *Apoc.20. 3.4.*

nonaginta diebus, Antichristo tuo seruire non poterit. Quare nec locus quem adiungis, *Beatus qui expectat & peruenit vsque ad dies mille trecentos triginta quinque*, quadraginta quinque dies post mortem Antichristi ad Christi aduentum futuros ostendit, quia post dies mille ducentos & sexaginta, septuaginta quinque dies ad numerum illum trecentorum & triginta quinque dierum conficiendum numerari oporteret. Ita frustra à te hæc omnia disputata sunt, neq; omninò quicquam habes in sacris literis vbi pedem tuum tutò ponas.

5 Cętetùm quæ malùm dementia, vt audeat homo sacrilegus, quod angeli non audent, non possunt: diem vt velit aduentus Christi certissimum definire, & falsissimum futurum asserere

g Mat. 24. 36. sub Antichristo quod Christus præmonuit [g] De die illa & hora nemo scit, ne Angeli quidem, & cùm cuiuis expeditum esse poterit, si vera sunt quæ ab illo narrantur, ab Antichristi aduentu tres annos & dimidium: ab occasu ad Christi reditum dies quadraginta quinque numerare. Quid verò illud Christi est, & quò pertinet,

h Apoc. 16. 15. [h] *Ecce venio sicut fur: beatus qui vigilat &c* Et illud Apostoli, [i] *Dies Domini venturus*

i 1. Thess. 5. 2. *est sicut fur in nocte. Cùm enim dixerint pax & securitas, tunc repentinus illis superueniet interitus, sicut dolor parturienti, & non effugient?*

k Mat. 24. 37. [k] *Sicut enim in diebus Noe, ita erit & aduentus filii hominis. Sicut enim erant in diebus ante diluuium comedentes & bibentes, nubentes & nuptui tradentes vsque ad eum diem quo intrauit Noe in arcam, & non cognouerunt donec venit diluuium*

ium & tulit omnes:ita erit & aduentus filii ho-
inis. Tantanè verò orbem ſecuritate ſopitum
i credimus,cui iam pro certo eſſe debet con-
ummationem rerum omnium & ſeculi finem
oſt quadraginta quinque dies inſtantèr adeſ-
e? Poſtquam in auribus Niniuitarum inſo-
uerat, *Adhuc quadraginta dies & Niniue ſub-*
ertetur, gentem alioqui incredulam & im-
iam quantùm commouit? quantos illi pœni-
entiæ labores expreſſit! Nihilne facturum pu-
as quod denunciabitur orbi iam ab Antichri-
o liberato: adhuc quadraginta quinque dies
vniuerſa mundi machina conflagrabit? Quã-
uam quid dico orbem ab Antichriſti tyranni-
e liberatum? Nam cùm illum oporteat Hiero-
lymis in Olitueti monte occidi, quàm exigua
bis pars quadraginta quinque diebus mor-
um illum intelliget? quomodo ſignificari po-
rit præfectis eius & ducibus, vt à ſæuiendo
ſiſtant, vt Eccleſia è cauernis & ſpeluncis e-
eſſa cultum religionis inſtauret, & Chriſto
ox iam venturo obuiam procedat? quomodo
rmidabilis Antichriſti exitus gentibus & po-
lis indicari vt pœnitentiam agant, & dent
oriam Deo cœli? Atq, ô miſeros.

Nos penitùs toto diuiſos orbe Britannos,

quos nullo modo poterit rerum iſtarum fa-
peruenire. Quin potiùs, ô improbam gen-
m Ieſuiticam, quam fabulis iſtis & ineptiis
peritorum hominum ſimplicitati ludificari
n pudet. Quanquam ipſam vnam gentem
dorum quî credibile eſt tam exiguo ſpatio
ſe integram ad fidem Chriſti perduci?

Quos

Quos tandem Apostolos aut Doctores de[...] pentè habitura est, qui illam post mortem E[...] nochi & Eliæ binis mensibus ad Christi disci[...] plinam instituant; qui fidem illis expon[...] Mosen interpretentur, Mysteria pietatis ap[...] riant, sacro baptismate tingant, Euchari[...] communicẽt,&ab illa qua innexi sunt super[...] tione, mox vno momento sublato quod teg[...] illos velamine, ad Euangelii studium totos in[...] ducant? Mira nobis, *Bellarmine*, narras, & q[...] fidem nostram excedunt, & veris demonstra[...] tionibus opus est vt hîc assensum nostrum e[...] torqueas: putidis istis collectiunculis, quib[...] nihil inest neruorum aut ponderis, effectu[...] dare quod cupis nunquam poteris.

6 Sed tamen pergis. *Deinde idem*, inqu[...] *colligitur ex Mat. 24. Prædicabitur hoc Euang[...] lium regni in vniuerso orbe, &c. & tunc ve[...] consummatio; id est, paulò post erit finis mu[...]* Sed expositionem tuam excludit quod su[...] docuimus, locum illum non de seculi fine, [...] de excidio Hierosolymitano exponendum [...] se. Quanquam vt daremus tibi consumma[...] nem seculi ibi intellectam esse, tamen ar[...] mentum tuum infirmat quod tuarum p[...] tium *Ioannes Hentenius* de illiusmodi locu[...] nibus obseruauit. [l] *Quod dicitur, & tunc ap[...] rebit signum filii hominis, & Tunc plangen[...] mnes tribus terræ, non indicat id statim subs[...] sed solùm quòd postea sequetur; qui modus a[...] piendi Tunc, frequens est in sacris literis, que[...] modum annotat noster Euthymius super [...] Matth. 12. Tunc adductus est ei dæmon[...]*

l *Henten. præfat. ad Areth. in Apoc.*

Ita quoque responsum habes de altero loco, [m]*Statim post tribulationem dierum illorum sol obscurabitur, &c. Et tunc apparebit signum filii hominis in cœlo, &c.* vbi illud (*statim*) haud aliter interpretamur, quàm de *modico tempore* iampridem ostensum est. Proximum illud, 2. Thess. 2. *Tunc reuelabitur iniquus ille quem interficiet Dominus spiritu oris sui, &c.* rerum ordinem notat, de tempore nihil omninò commeminit, & ineptè abs te adductus est. Sententia loci ex iis quæ diximus aperta est.

m Mat. 24. 29.

7 Sequitur alterum argumentum, quod te hominem excordem & insanum esse conuincit.[n] *Idem*, inquis, *habetur ex 1 Ioan. 2. Filioli, nouissima hora est, & sicut audistis quia Antichristus veniet & nunc Antichristi multi facti sunt: vnde scimus quia nouissima hora est. Vbi Ioannes,* inquis, *dicit hoc tempus à Christo vsque ad finem mundi, esse nouissimam horam, id est, nouissimum tempus, siue vltimam ætatem, vt Augustinus exponit, &c.* Rectè verò *nouissimam horam*,[o] *vltimam ætatem* interpretaris ex Augustino, quæ totum hoc tempus complectitur, vt tu rectè exponis, *à Christo vsque ad finem mundi.* Et quid tandem habes ex hoc loco ampliùs, quàm Antichristum vltima hac ætate venturum esse? Cuius autem horæ nouissimæ videmus iam sedecim secula præteriisse. Cum verò indefinitè Apostolus nouissimam horam, hoc est, vltimam ætatem Antichristo venturo deputat, quid hîc est ex quo illum præteritis illis omnibus annorum seculis & centuriis ad tres aut quatuor vltimos annos relegandum arbitreris?

n 1. Ioan. 2. 8.

o August. in 1. epist. Ioan.

Immò qui fateris multos illos Antichristos à Ioanne nuncupatos, quasi radios quosdam magni Antichristi fuisse præmissos; cur non agnoscis, quod consequi necesse est, fieri non posse quin Antichristus olim exortus sit, cuius radios imminẽtis statim aduẽtus sui prænũcios ab ipso tempore Apostolorũ emicuisse cõpertum est?

8 De patrum testimoniis non laboramus, quos constat dum incertis coniecturis se duci patiuntur, seductos esse, & multa de Antichristo scripsisse, quæ cum sacris Scripturis nõ convenire certissimum est. Confessio verò nostra, *Bellarmine*, quid te tandem iuvat, qui Antichristum agnoscimus vsque ad finẽ mundi regnum quale quale habiturum, sed illum tamen interim per aliquot fortasse secula paulatim esse verbo Christi conficiendum? Itaque demonstratio tua quam insolubilem appellas, levicula & inepta esse convincitur, & quidem plùs temeritatem insulsi hominis & sophisticam vanitatem, quàm dignam Theologo gravitatem & constantiam sapit. Postquam ergò in istis demonstrationibus tuis videmus te, Pontificiæ gentis tantum columen, tam parum habere quod pro Pontifice tuo dicas quo minus sit Antichristus: habe tibi vnicam pro tuis omnibus demonstrationem, qua illum Antichristum esse probamus, & quam tu vitare nunquam poteris. De quo enim nulla demonstratio secundùm scripturas dari potest quòd nõ sit Antichristus, is est Antichristus: De Romano Pontifice nulla demonstratio secundùm scripturas dari potest quòd non sit Antichristus.

Pont-

Pontifex ergò Romanus est verissimè Antichristus. Neque enim quicquam in scripturis Antichristo attribuitur quod non in Romanũ Pontificem plurimùm & optimè conveniat. Quod vt manifestius fiat, reliqua nobis explicanda iam veniunt de habitu, de actis, de doctrina Antichristi.

CAP. X.

Habitus Antichristi describitur imperatoria maiestate, prætextu hypocritico, & abhominanda Ecclesiæ desolatione per illum futura.

HAbitus Antichristi, quo tanquam facie atque indumento quodã agnoscitur, maiestatem cõtinet in aspectu, in prætextu hypocrisin, abhominationem desolationis in effectu. Ad maiestatem pertinet, quòd in Antichristo [a] *imago bestiæ* futura narratur. Vbi reperendum est quod suprà vidimus, duas apud Ioannem *bestias* describi, quarum altera imaginem alterius ad viuum exprimit. Posterior priorem potentia æquasse dicitur, [b] *faciens quicquid poterat bestia prior*, etiam *in conspectu ipsius*. Et quidem tanta potentia fuisse describitur, vt priorem bestiam vulnere lethali propè mortuam sanarit, & statum eius collapsum reparatit. Postea verò pertæsa, vt videtur, bestiæ prioris, & volens magnificentiam eius aliò transferre, imaginem eius effingẽdam curauit, eiq; spiritum inflauit, eò progressa est, vt omnes cogeret venerationem huic imagini bestiæ præstare, quam antea bestiæ priori præstitissent. Hîc iam *bestia prior* vetus est imperium Romanum. *Imago* verò non ipsa res est cuius imago dicitur, sed quid-

a Apoc.13.14.
b Vers.12.

dam inſtar illius. Erit ergo Antichriſti ſtatus non idem ipſum imperium, ſed quiddam imperii ſimile, quia mortuam imperii dignitatem & potentiam in ſeipſo & ſuis citra nomen imperii, nouo ſtylo, iure nouo reſuſcitabit. Quò illud *Bellarmini* pertinet, cui ſeipſum confodere non rarum eſt: [c] *Antichriſtum fore vltimum, qui tenebit Romanum imperium, tamen ſine nomine Romani imperatoris.* Hæc verò Antichriſti nota quem maximè feriat, haud erit difficile indicare, ſi illum animaduertamus qui occupata imperii ſede, mutato imperii nomine, maieſtatem imperatoriam & multò etiam maiorem, titulo Pontificis & Eccleſiæ iure vendicauit. Enimuerò Romanus Pontifex hîc apertiſſimè notatur, qui quum attritis Romanis viribus, & exturbato ex Italia imperatore, corruiſſe iam imperium & iacere videretur, plagam hanc lethalem novo imperatore ſufficiendo curauit, & veteris imperii maieſtatem in Occidente vtcunque renouauit. Quod ille callido conſilio fecit, vt ipſe viribus imperatoris à ſe creati fortior eſſet, & principatum Eccleſiæ quem intenderat, & obtinere faciliùs, & commodiùs tueri poſſet. Atqui paulò pòſt tanti operis conſcientia ſuperbiens, & moleſtè ferens imperatori parêre quem ipſe fecerat, excuſſit iugum ſubiectionis, & imperatorem Romanum vrbe Roma exulare iubens, ſimulachrum quoddam imperii in ſe & ſuis ibidem erexit, & tumultu ac tyrannide perfecit, vt Roma iterum Eccleſiæ nomine omnibus imperitaret, & occideretur quicunque huic idolo, & ſibi maximè tanquam

c *Cap. 15. de miraculis Antichriſti.*

quam capiti, veterem imperii honorem & veneratiónem denegaret.

2 Atque hîc diligentèr considerandà est distinctio illa, quam suprà meminimus, [d] *imperii temporalis & spiritualis*, qua quidem illorum totum hoc arcanum nobis evoluût. *Temporale imperium* antiquum illud appellant imperatorum Romanorum: *spirituale*, quod nunc illius loco subrogatum Pontifex tenet, quo idem nunc est orbi reliquo Ecclesia Romana, quod erat olim ciuili iure ciuitas Roma. Cùm sit ergò vtrinque imperium, & spirituali iure nunc imperet Pontifex quemadmodum olim imperator temporali; dubitari non potest, quin *imago bestiæ*, hoc est, veteris imperii; sit in imperio spirituali, hoc est, Pontificatu requirenda. Quanquam Ecclesiæ titulo vtrunque gladium arripuit, & non spiritualem modò iurisdictionem, sed temporale quoque dominium inuasit; neque modò territoria quædam politico iure sibi deuinxit, sed totum quoque ius imperii suum esse Stentorea voce declamitat, tanquam ipse verissimè sit imperator; imperatorem verò vulgò dictum tanquam subregulum quendam habeat, [e] *procuratorem suum & [f] sedis Apostolicæ aduocatum*, & nonnisi placiti sui & voluntatis administrum. Itaque Adrianus quartus: [g] *Imperium*, inquit, *nostrum est, nos illud damus cui volumus*. Et [h] Cælestinus tertius vbi diadema regium pedibus interceptum *Henrico* sexto imposuisset, pede iterũ excussit, vt significaret suum esse scilicet imperium conferre, & suum quoque, si malè mereatur, cui dederit au-

d *Tho. Aquin. in 2. Thess. 2. lect. 1. Glossa ordin. ibid.*

e *Dist. 96. si imperator. in glossa.*

f *Adrian. 4 apud Auent. Anal. lib. 5. 6.*

g *Ibid.*

h *Foxi martyrolog. par. 4. ex duob. Chron. manuscript.*

auferre. Quare Bonifacius octauus quo tempore primum egit *Iubilæum*, [i]electionem Alberti ducis Austriæ superbè reiiciens, illam denuncians *sine authoritate sua factam robur non habituram*, quippe *penes se esse affirmans vtriusque gladii potestatem*, hoc vt ostenderet, *primo solenni die in Pontificalibus apparens Apostolicam populo benedictionem impertitur. Postero die* (vt intelligamus non [g] *patriam* duntaxat *Ecclesiæ potestatem*, vt mentiuntur Anglorhemenses, sed ipsam imperii maiestatem à Pontifice vendicari) *habitu imperiali, Cæsarea infula insignis gladium ante se nudatum deferri iussit, & sedens alta voce testatur. Ecce duo gladii hîc.* Ex vnguibus leonem agnoueris; & ex habitu imperatorio imaginem bestiæ, hoc est, Antichristum.

i *Paralei-pom. Abb. Vrsperg.*

g *Anglo-rhem. Annotat. in Apo. 17. 18.*

3 Quanquam vt *imaginem bestiæ* perfectius & clarius intueamur, non hîc è Christianis imperatoribus quisquam, sed priscus ille Ethnicus & idololatra & Christi hostis cum Pontifice comparandus est. Enimuerò ex omni parte alter alterum æmulatur, & ita iustis passibus in iisdem vestigiis inambulant, vt non sit ferè ouum ouo similiùs, quàm imperatori Ethnico Pontifex Christianus. Id liquidò constabit, si parallela quædam imperatorum & Pontificum descripserimus, & planè videbimus non sine singulari ratione *imaginem bestiæ* in hierarchia illa Romana collocari. Eodem stylo gloriantur, eandem imperii latitudinem ostentant, eadem absoluta potestate sibi omnia licere permittunt. Atque vt ab Augusto Cæsare incipiamus, ab illo Hyperaspistes ille Romanus

h Ponti-

[h] *Pontificis maximi* nuncupationem mutuatus est. Quo non contentus, ad Caligulæ superbiam accessit, & vt ille [i] *Cæsar optimus maximus*, ita hic [k] *Pontifex optimus maximus* proprio diuinitatis cognomento salutari sustinuit. Domitianus de se dici voluit, [l] *Dominus & Deus noster sic fieri iubet*; & paritèr de Pontifice Romano dictum est, [m] *Credere Dominum Deum nostrum Papam sic non potuisse statuere prout statuit, hæreticum censeretur*, & ipse sibi [n] *Dei* nomen tanquam à Constantino impositum impudentèr assumit. Caligulæ vox erat qua auiam suam Antoniam monentem repulit: [o] *Memento mihi omnia & in omnes licere*: & Antonius Bassianus priuigni responsum inuitantis illum ad stuprum cupidè amplexus est, [p] *si libet licet; an nescis te imperatorem esse, cuius est leges dare, non accipere?* ita quoque Pontificibus [q] *persuasum est ab assentatoribus suis quòd omnia possent, & quòd liceret illis quicquid liberet, etiam alioqui illicita*; [r] *illis voluntatem esse pro ratione*; [s] *posse illos iudicare omnes, & posse à nemine iudicari*: [t] *illorum legibus omnes de necessitate salutis obedire teneri*, ipsos [u] aliorum legibus astringi non posse; nec esse qui Pontifici dicat, [x] *Domine cur ita facis?* cui tamen ipsi [y] *licet pro arbitrio animi sui aliorum acta vel rescindere vel approbare*. Nero [z] *terrarum orbem suum esse* dicebat, & *in sua potestate fuisse regna dare & adimere*: & Pontifex orbem terra-

h *Abb. Vrsperg. in Chron.*
i *Sueton.*
k *Sixti Senensis epist. dedicat.*
l *Sueton.*
m *Extrau. Ioan. 22. cap. Cum inter. in glossa sub finem.*
n *Dist. 96. satis euidentèr.*
o *Sueton.*
p *Chron. Carion.*
q *Franc. Zabarel. Catal. test. Verit.*
r *Decretal. Greg. de translat. epist. cap. Quanto. in glossa.*
s *Extrau. de maior. & obed. ca. Vnam sanctam in glossa.*

t *Clemen. lib. 5. de hæret. cap. Ad nostrum, in glossa.* u *9. Quæst. 3. Cuncta.* x *Extrau. 10. 22. ad Apostolatus in Glossa.* y *Platin. de Vitis Pontif. in Paul. 2.* z *Dion.*

rum diœcesin suam,[a] *vnius omnium hominum ordinarii*, esse dicit, & se à Deo [b] *constitutum esse* gloriatur *super gentes & regna, vt reges siue plantet* regna conferendo, siue *euellat* auferendo. [c]Caligula & post illũ [d]Maximinus iunior in *salutationibus superbissimus pedes suos* osculandos præbuerunt, & [e]Diocletianus arrogantissima vanitate calceos suos eo fine gemmis & auro curauit ornandos: & Pontifex eadem superbia aut multo maiore non modò vulgus hominum, sed [f]reges ipsos & imperatores ad pedum suorum oscula subiugauit. [g]Claudius tantum se posse putauit, vt veniam daret incestarum nuptiarum, & matrimonium patrui cum nepte sua legitimum esse iuberet: & Pontifex tantundem se posse præsumit, & [h]dispensatione sua ratos esse iubet incestos contractus, quos lex diuina irritos & impios esse decernit. Imperator suæ potestatis esse censuit catalogo diuorum adscribere quos voluit, quomodo [i]Adrianus cõsecrauit Antinoum Ganymedem suum, illique sacrificiorum & supplicationum honores constituit: & hoc Pontifex sui nunc iuris esse denunciat, & mortuos pro arbitrio suo diuorum numero haberi iubet, & calendario sanctorum inscribit, quos Christiani omnes, nec ipsos modò, sed etiam imagines & reliquias eorum, precibus & sacrificiis frequentare teneantur. Caligula tanquam iuris vsum omnem aboliturus dicere solebat; [i] *Ego meherclè efficiam nequid respondere possim præter æquum*: & Pontifex hoc quidem effecit, vt quicquid leges loquantur, id tantummodo æquum haberi debeat

a *Decret. Greg. de foro competenti. ca. Licet & de appellat. ca. Vt debitus. in glossa.*
b *Extrau. de maior. & obed. V-nam sanctam.*
c *Sueton.*
d *Iul. Capitolin. in Maximin. iuniore.*
e *Pompon. Latus.*
f *Ceremo. eccle. Roma lib. 1. sect. 5. de reuerentiis Papa exhibendis.*
g *Sueton.*
h *30. q. 3. ca. Pitacium in gloss.*
i *Clem. Alex. in protrept. & Origen. cont. Cels. lib. 3.*
i *Sueton.*

debeat quod ille respondet, quippe habens [k] *iura omnia*, vt ipse loquitur *in scrinio pectoris sui collocata*; ac proinde [l] *seruandum* præcipiens *quod ille vult, licèt durum*, & [m] *pia deuotione tolerandum, licèt vix ferendum iugum imponat.* Vespasianus lucro etiam turpissimo seruiens, [n] de vrinis vectigal instituit; & Pontifex eodem animo [o] de prostibulis. Nero vbi cuiquam officium delegauit, [p] *scis*, inquit, *quid mihi opus sit*, & *Hoc agamus nequis quicquam habeat:* & Pontificis idem animus, idem mos, cuius ex vsu, nequis quicquam habeat, [q] *Romana curia instar barathri potestatem habet, & consuetudinem omnium reditus absorbendi.* [r] Vespasianus ciuiles honores pretio vendere solitus est: & Pontifex Ecclesiæ prælaturas, [s] *simoniam pro nullo inconuenienti reputans, quæ perinde regnat in Romana curia acsi nullum peccatum esset.* Imperatores Romani mutuis cædibus plerunque fastigium illud honoris adepti sunt: & hæc ad Pontificatum via communis & trita, ita vt Hildebrandus [t] sex aut septem ex ordine Pontifices, Brazuti operâ familiaris sui, veneno sustulerit, vt ipse in eandem pestilentiæ cathedram succedere posset. [x] Nero quos opulentos & diuites cernebat, aut vi aut veneno & fraude tollendos curauit, vt ipse opibus eorum potiri posset, & [y] Vespasianus rapacissimos quosq; ad ampliora promouit, vt locupletiores factos condemnaret, vsus illis tanquam *spongiis*, vt & *siccos madefaceret, & madefactos exprimeret:* & eadem arte Alexander sextus [z] *opulentissimum quemq; in aula sacerdotem, & in his aliquot Cardinales* cæ-

k *Platin. de Vitis Pont. in Paulo 2.*
l *Decretal. Greg. de Verborum signific. ca. Olim. in glossa.*
m *Dist. 19. In memoriam.*
n *Dion.*
o *Balens de act. Rom. Pontif. in Paulo 3.*
p *Sueton.*
q *Matth. Parisiens. in Henr. 3.*
r *Sueton.*
s *Matth. Paris. in Henr. 3.*
t *Catal. test. Ver. ex Durando.*
u *Benno Cardin. in Epist.*
x *Sueton.*
y *Sueton.*
z *Onuphr. in Alexan. 6.*

teris ditiores veneno tollendos constituit, vt eorum opibus in fiscum redactis potitus profusissimè largiretur. Caligula Romanis infensus, [a] *vnam omnibus ceruicem* optauit, vt vno ictu simul omnes occiderentur: & Martinus secundus in Germanos commotus optauit, vt [b] *tota Germania vnum stagnum esset*, vt simul omnes mergerentur, vnde Epitaphium illius:

[c] *Hic iacet ante chorũ submersor Teutonicorũ,*
Pastor Martinus, extrà qui totus ouinus,
Et lupus introrsus, cui nulla redemptio prorsus,
Sed fit ad inferna detrusus ab arce superna.

Quid referam detestabiles incestus, adulteria, Sodomiticas veneres, fœdissimos luxus, quibus vtrinq; sibi mutuò respondent *bestia & imago bestiæ*, quibus Zysti illi nostri, & Iulij, & Ioannes, & Bonifacij, & Pauli veteres illos imitantur & exprimunt Tiberios, & Caligulas, & Nerones, & Heliogabalos, vt eadem omnes aluo prodisse non dubitemus? Enimuero longum esset omnia persequi, neq; necesse erit: ista sufficiunt vt intelligamus imago bestiæ quò referenda sit, & planè videamus Romanum Pontificem ipsummet esse Antichristum, quippe in quo veteris imperij lineamenta pinguntur, & tanquam in speculo facies & simulachrum viuis coloribus clarissimè refulget.

4 Porrò *hypocrita* est Antichristus, & totus ex fraude compositus: aliud specie, aliud re: blanditur fœminina facie, cuspidata cauda pungit & perimit: vellere ouis, dente lupus: vere [d] *Dan coluber in via*, non tam aperto Marte quàm ex insidiis pugnans: [e] *quasi leo in spelunca*

a Sueton.

b Catal. test. verit. ex Nicholao de Bibrach.

c Ibid.

d Gen. 49.

e August. in Psal. 9.

sidet in occultis ut interficiat: [f] *nusquam terror eius apparet donec apertè deuoret.* [g] *Neque enim quia minaturus est, in Ecclesiam introibit*, sed in cathedram plumis Ecclesiæ vestitus arte subrepet, [h] *nasciturus ex humili loco, sed principatum obtenturus per fraudulentiam, quia (licet* [i] *indignabundus contra testamentum Dei) simulabit se tamen ducem fœderis, hoc est legis & testamenti Dei.* Atque acutè quidem Origines animaduertit, [k] *quia tunc maximè exuberat malitia perueniens ad extremum sui fastigium, quando boni specie prætexitur, ideò per nequißimum illum ita fieri oportere*, vt quem artificem summæ malitię futurum intelligimus, eundem constet honestissima præscriptione pietatis nefaria seductionis impiæ consilia tenturum. *In* [k] *fronte Babylonicæ meretricis scriptum est, Mysterium*, & Antichristo attribuitur ab Apostolo, [l] *mysterium iniquitatis:* quorsum? nisi ut fraudes eius non apertas, sed mysticas esse sciamus, [m] *mysticam iniquitatem, id est, pietatis nomine palliatam, qui velint haberi ministri Christi, qui sunt pseudoapostoli &* Antichristi, Nam quòd Bellarminus *mysterium iniquitatis* [n] ad Neronem refert, præterquam quòd insulsum est & rationem nullam habet, hoc ipse quoque reiicitur, quòd [o] propemodum extra cōtrouersiam est, epistolam illam ad Thessalonicenses ante tempora Neronis esse conscriptam. Iam verò [p] mysteriorum ea semper est ratio vt in illis maximè absconditum sit quod maximè sunt, & aliud ostendant, aliud efficiant. Quare *mysterium iniquitatis*, vt in re opposita, quiddam habet simile

f *Remig. ibid.*
g *Cyprian. lib. 1. epist. 3.*
h *Hieron. in Dan. ca. 11.*
i *Ibid.*
k *Origen. cont. Celesum. lib. 6.*
k *Apoc. 7. 5*
l *2. Thess. 2. 7.*
m *Glossa ordin. in 2. Thess. 2.*
n *Cap. 2.*
o *Vide Theodor. præfat. in epist Pauli.*
p *Chrysost. in 1. Cor. hom. 7.*

q 1. Tim. 3. 16. simile *q mysterio pietatis.* Quemadmodum enim Christus occulente illum velamine carnis

r Ioan. 1. 10. 11. infirmæ clàm venit, & *r* à *suis* neque cognitus neque *susceptus est,* quia non oculis & aspectu, sed fide tantùm & virtute secundùm Scripturas dijudicari potuit: ita quoque de Antichristo, vbi in illo *mysterium* attendere iubemur, intelligendum est, speciosis quibusdam integumentis & verborum coloribus obtectum dignosci non posse, præterquam ab iis qui non prætextu illum & specie, sed effectu & opere cum Scripturis comparato æstimandum discerunt Christi sublimitas & diuina magnitudo in humilitate & abiectione sepulta non apparuit: contrà verò Antichristi abiectio & indignitas splẽdidis nominibus & magnificentissimis elogiis exornata, perstringit intuentium oculos, vt illum in Ecclesia dominantem non persentiant. Itaque Christus testaceo vase thesaurum salutis offerens, repudiatus est per inscitiam à Iudæis: Antichristus

s Apoc. 17. 4. *s aureo poculo* venenum propinans, suscipitur per amentiam Christianis.

5 Porro hypocrisin Antichristi Ioannes ibi depingit, vbi illum describit

t Apoc. 13. 11. *t duo cornua habentem similia agni; loquentem verò tanquam draconem.* Vbi Lyranus:

u Lyra in Apoc. 13. *u Similia agni scilicet Christi, cuius duo cornua sunt duo testamenta.* Primasius:

x Primas. ibid. *x Duo testamenta vero agno competentia more agni sibi competere tentabit, vt draco tamen loqui dicitur, quia per hypocrisin fictæ veritatis quos seduxerit decipiet. Agni enim similis non esset, si apertè vt draco loqueretur:*

agn-

gnum fingit vt agnum, id est, *Christi corpus in-* dat. Deniq; ille quicunq; author est Glossæ rdinariæ, ad totum Antichristi gregem ac-commodans, [y] *simulabunt*, inquit, *se habere in-centiam, & puram vitam, & veram doctrinam, miracula quæ Christus habuit & suis dedit.* Vnde perspicuum est Antichristum Christi ho-em ita futurum, vt tamen Christi nomine sa-rilegia sua præmuniat, Christi authoritatem btendat, Christi potestatem in miraculis præ ferat, testamentum Christi mentiatur, & pro-de fidei articulos profiteatur quidem, sed m eorum elidat, sensum eludat, & quasi exic-ta medulla, succo & sanguine extracto, verba ntùm fidei proferat, potestatem & virtutem iò transferat: denique locuturum instar dra-onis, & horrida voce truculentas minas eiacu-turum, ita tamen vt nõnisi agni, id est, Christi ornib. ferire videri velit. Ac ne sim hac descri-tione longior, Apostaticus ille *nouissimorum mporum spiritus erroris*, quo authore multi scedent à fide, *mendacia* loquetur & *doctrinis emoniorum*, sed [z] *in hypocrisi*, & *falsi doctores* ntichristo famulantes *hæreses exitiales* non stiliter denunciato bello præ se ferent, sed oditoria perfidia clam & callidè [a] *subintro-cent*, reipsa quidem *abnegantes dominum qui s mercatus est*, sed tamen nonnisi [b] *fictis ser-nibus mercaturam* animarum exercentes.

y Glossa ordin. ibid.

z 1. Tim. 4. 2.

a 2. Pet. 2. 1.

b Vers. 3.

6 Iam verò qui quod hactenus speculamur te subiecta desiderat, recognoscat ille frau-s & fucos, lenocinia & pigmenta Ecclesiæ omanæ: nihil ibi viderit nisi laruas & perso-

natos

natos histriones. Iupiter ille Romanus, antesignanus hypocritarum, quasi laruatus quidam Amphitryo, dum se maritum Ecclesiæ fingit, agit adulterum, & diris amplexibus venenoso semine generosam Ecclesiæ propaginem, spurios nescio quos siue Centauros & Gorgonas, siue Satyros & syluestres faunos supponendo vitiauit. Vno verbo totus impostor est. *Seruum* se *seruorum* appellat, vt maledictam [c] Chami sobolem agnoscas, qui tamen [d] *dominum dominantium perinde acsi Deus foret esse contendit*: cuius intractabilem superbiam rex Francorum expertus in causa *Frederici* cum se nullo modo exorari pateretur, [e] *recessit iratus & indignans*, ait historia, *quòd humilitatem quam sperauerat in seruo seruorum minimè reperisset*. *Vicarium* se *Christi* denunciat qui nihil habet commune cum Christo, qui in angulis nefanda blasphemia ore spurcissimo [f] *fabulam* appellat totum quod credimus de Christo. Petri se successorem importunè gloriatur, qui tamen [g] *à Petri vestigiis discessit*, [h] *potestate seculari* Constantino similior factus quàm Petro; imò [i] *Romulo magis succedens*, vt Adriano ipsi visum est, *in parricidiis, quàm Petro in pascendis ouibus*, & improba sacrorum nundinatione ad Simonem Magum quàm ad Simonem Petrum propiùs accedens. Ecclesiæ se *caput* appellat, qui factus Ecclesiæ [k] *vitricus* latrociniis suis prædatur illam & expilat, vexat iniuriis, & infinitis [l] *grauaminum* oneribus fatigat. *Clauigerum* regni cælorum se putari vult, qui totus cum diabolo confœderatus ad animarum perniciem

c *Gen.* 9. 25.
d *Auent. annal. lib.* 7.
e *Mat. Paris. in Henr.* 3.
f *Balaus in Vitis Pontif. in Leone* 10.
g *Platin. in Ioanne* 10.
h *Bernar. de Consider. lib.* 4.
i *Catal. test. Verit. pag.* 387.
k *Mat. Paris. in Hen.* 3.
l *Catal. test. Veritatis ex diuersis. pag.* 260. 261. &c.

ciem, vt domini sui negotium strenuè & securè peragat, de se interim cautum esse vult, vt [m] *quasi innumerabiles secum animas ducat ad infernum*, nemo tamen illum *iudicet*, nemo ei dicere audeat, [n] *Cur ita facis?* Sub his integumentis quasi quadam præditus authoritate peccandi vulpinatur & lupizat, & sibi omnia licere putat, dum susque deque vertit omnia. Qui dum Canina esurie bolum omnem arreptat, & vulturinis oculis in omnem prędam inuigilat, [o] Petrum & Ecclesiam auaritiæ suæ patronos & intercessores prętendit. Dum superbissimè se gerit, & ab imperatoribus & principibus tanquam à seruis & mancipiis ministerium & obsequium sibi deferri postulat, osculari pedes, equum educi, teneri suppedale, honores istos iure sibi tanquam [p] beato Petro debitos præstari defendit. Dum stomacho indulget suo, improbus veterator [q] Petrum & Paulum, quasi illorum res agatur, arbitros & vindices interpellat. Dum imperii maiestatem labefactat, *ne per illius potestatem corrigantur quos in imperium patrauit excessus, & inde debitas subeat disciplinas*, [r] [s] *sophistica & derisibili pietate* dolosè prætendit se omnia facere, vt *Ecclesiæ* videlicet *iura defendat*; & quos habet per *rebellionem* consiliorum suorum adiutores, eos *Ecclesiæ filios* appellat; qui verò in *debita fidelitate suo principi obedientes persistunt, schismaticos & hæreticos* nominat & *Ecclesiæ inimicos* Petri sedem, Petri patrimonium, Petri honorem, Petri iniuriam vociferatur; etiam amiculam suam Hildebrandus, si placet, * *Sancti Petri filiam*

m *Dist. 40. si Papa.*

n *Decretal. Greg. de translat. episc. cap. Quanto in glossa.*

o *Ceremon. Eccle. Rom. lib. 1. sect. 5. Dist. 90. c. Constantinus.*

p *Ibid.*

q *Platin. de vitis Pontif. in Gregor. septimo.*

r *Marsil. Patau, defens. pacis. par. 2. ca. 26*

s *Ibid. cap. 25.*

* *Baleus de act. Rom. Pontif. l. 5. in Greg. 7.*

† *Idem. in Honorio. 2.* *filiam* salutat: legatos suos † *S. Petri vicarios* appellat: Ecclesiam, Ecclesiam sanctam in rem malam, Romanam Ecclesiam vsq; ad fastidium increpitat, vt inhonestis artibus & consiliis suis pietatis & iustitiæ colorem obducat. Ita illum refert Matthæus Parisiensis cum Frederico bellum gerentem legatum in Angliam misisse, qui clerum induceret vt quintam partem bono-

t *Mat. Paris. in Hen. 3.* rum ei soluerent, ^t *varias pressuras patefaciens quas pro iustitia Ecclesiæ sustinuit Dominus Papa ferendo insultus Frederici.* Vix risum tenuerit opinor (quanquam quis non detestetur vafri nebulonis impudentiam?) qui epistolas illas

u *Centur. Magdeburg 8. ca. 10.* legerit ^u Stephani secundi asinino stylo conscriptas ad Pipinum regem, factum iam mancipium Ecclesiæ Romanæ, propter regnum Franciæ nefariè sibi paulò antè à Pontifice collatum,

x *Epist. 3.* quibus opem eius contra Longobardos ^x *ad iustitiam scilicet beato Petro faciendam, & bonum exitum in causa beati Petri ponendum* Crocodili lachrymis flebilitèr implorat. Ac ne quid desit ad cumulum fraudis & impudentiæ, tanquam in Petri persona scribit Epistolam, & illum

y *Epist. 2.* pro se loquẽtem introducit; ^y *Petrus vocatus Apostolus à Iesu Christo, Pipino, Carolo, &c. Ego Petrus Apostolus dum à Christo Dei vivi filio vocatus sum supernæ clemẽtiæ arbitrio, illuminator ab eius potentia totius mundi sum præordinatus, &c. Ideoq; ego Apostolus Dei Petrus, qui vos adoptiuos habeo filios ad defendendum de manibus aduersariorum hanc Romanam ciuitatem & populum mihi à Deo commissum, seu & domum vbi secundùm carnem requiesco de contaminatione gen-*

tium

tium eruendam vestram omnium provocans dilectionem adhortor, &c. sed & Domina nostra Dei genitrix semper virgo Maria nobiscum vos magnis obligationibus adiurans protestatur atque monet & iubet, simul etiam & throni & dominationes, vel cunctus cœlestis militiæ exercitus, necnon & martyres atque confessores Christi, & omnes omnino Deo placentes, & hi nobiscum adhortantes & coniurantes protestantur, quatenus doleat vobis pro ciuitate ista Romana mihi à Domino commissa, & ovibus dominicis in ea commorantibus, nec non pro sancta Dei Ecclesia mihi à Domino commendata: defendite atque liberate eam sub nimia festinatione de manibus persequentium Longobardorũ, ne (quod absit) corpus meũ quod pro Domino Iesu Christo tormẽta perpessum est, & domus mea vbi per Dei præceptionem requiescit, ab eis contaminentur, & populus meus peculiaris lanietur amplius, &c. Præstate populo meo præsidia totis viribus vestris, vt ego Petrus vocatus Dei Apostolus in hac vita & in die futuri examinis vobis alterna impendens patrocinia, in regno Dei lucidissima ac præclara præparem tabernacula, &c. Currite per Deum viuũ & verum vos adhortor & protestor, &c. Non separemini à populo meo Romano: sic enim sitis alieni aut separati à regno Dei & vita æterna. Quicquid enim poscetis à me, subueniam vobis videlicet, & patrocinium impendam, &c. firmissimè tenete quòd ego seruus Dei vocatus Apostolus, in omnibus vestris necessitatibus, dummodo precati estis, auxiliatus sum, & victoriam per Dei virtutem vobis de inimicis vestris tribui: & ni ante attribuam, nihilominus

credite si ad liberandum hanc meam Romanam ciuitatem nimis celeritèr accurretis, &c. sin autem (quod non credimus) & aliquam posueritis moram aut adinuentionem, minimè velocitèr hanc nostram implendam adhortationem, ad liberandam hanc meam civitatem Romanam, &c. Sciatis vos ex authoritate sanctæ & vnicæ Trinitatis per gratiam Apostolatus quæ data est mihi à Christo Domino, vos alienari pro transgressione nostræ adhortationis à regno Dei & vita æterna, &c. En brutum animal, insulsum blateronem, quouis fungo stupidiorem & stultiorem, cui nec est sensus nec cerebrum, qui blasphemiam cum scelere coniungens, Petro tribuit quod Christi est, vt per illum in die futuri examinis salui simus. Eiusdem farinæ est quod expostulandi causa scripsit Adrianus quartus imperatori Frederico: [z] *Super prudentia tua non mediocritèr admiramur, quòd beato Petro, & sanctæ Romanæ Ecclesiæ, non quantam deberes reuerentiam exhibere videris. In literis enim ad nos missis, nomen tuum nostro præponis, in quo insolentiæ, non dicam arrogantiæ, notam incurris. Quid dicam de fidelitate beato Petro & nobis à te promissa & iurata, quomodo eam obserues, cùm ab his qui dii sunt & filii excelsi omnes, Episcopis videlicet homagium requiris fidelitatem exigis? &c.* In nempe Petri & sanctorum nominibus ludunt, & orbi terrarum illudunt, & interim taciti apud se stultorum hominum amentiam subrident, qui præstigiis istis fucum sibi fieri miserrima negligentiæ supinitate patiuntur. Quantum homines vecordia, quantus stupor inuaserat,

z Naucler. lib. 2. gener. 39. Baleus de act. Rom. Pontif. lib. 5. in Gregorio. 7

ferat, vt tam craſſa ludibria non ſentirent, non conſpuerent improbos carnifices Petri nomen & locum tam apertè mentientes? Ecquid Petrum audierant de prioritate nominum cum principibus litigantem? ecquid illum nouerant gloriolas illas & principatus, & magnificentiam, & ſeculares illecebras, & vitæ delicatam mollitiem tam auidè, tam importunè ambientem? Memorabile eſt quod habetur apud Eraſmum de Roberto quodam Licienſi Franciſcano, qui [a] *dicturus aliquando apud Pontificē & Cardinales, cùm videret eos ſtrepitu pluſ quam regio ingredi, deniq; & Pontificem geſtari hexaphoro & ab omnibus adorari, vbi tandem conſediſſent, iamq́; expectaretur vox hominis, is nihil aliud prolocutus, Phy ſanctum Petrum; Phy ſanctum Paulum, ſubinde cum execrationis voce expuens, nunc in dextrum nunc in ſiniſtrum, nec aliud addens è medio proripuit ſeſe, relinquens omnes attonitos, aliis eum in furorem, aliis in hæreſin vel Paganiſmum verſum ſuſpicantibus, &c. Rogatus quomodo in tam horrendas blaſphemias incidiſſet, reſpondit, longè aliud argumētum ſibi fuiſſe preparatum; cuius ſummam illis expoſuit. Cæterùm vbi ſpectarem vos,* inquit, *tanto ſtrepitu tantúq; in deliciis viuere, ſimulq́; reputarem quam humilem, laborioſam & inamœnam vitam egerint Apoſtoli quorum vices geritis, colligebam aut illos fuiſſe dementes qui tam ſpinoſo itinere contenderint in cœlum, aut vos rectà ad inferos proficiſci: ſed de vobis qui tenetis claues regni cœlorum nihil mala ſuſpicionis in animum inducere potui: ſuperrat vt illorum ſtultitiam deteſtarer, qui quum licuiſſet*

a *Eraſm. Eccleſiaſt. lib.3.*

cuisset ad hunc modum splendidè suauiterq; viuere, maluerint per omnem vitam ieiuniis, vigiliis, laboribusq; discruciari. Pupugit hypocrisin illorum lepidibus concionator ingenioso quidem, quanquam rudi & Cynico sarcasmo, & salsè perstrinxit Papalem illum splendorem & pompam, qua totus iam Christo & Petro dissimilis locum dedit admirationis voci quæ apud Ioannem legitur, [b] *Quis similis bestiæ?* Et tamen iste est scilicet honor Ecclesiæ: ita se putant beati Petri existimationem tueri debere.

b *Apo. 13. 4.*

7 Quid ego hîc commemorem quas ille artes conquirendarum pecuniarum, & [c] *argumentosas extortiones*, vt quidam appellat, sub nomine pietatis excogitarit? [d] *sub nomine oblationum*, vt de Montano loquitur Eusebius, *mulierum captationem artificiosè commentus est.* Iubilæus annus indulgentiarum liberalissimus à Bonifacio octauo quorsum institutus est, nisi vt lucro seruiret, cautione semper intellecta, [e] *ne quis coram Domino vacuus compareat,* [f] *Accedentibus ad basilicas Petri & Pauli centessimo quoque anno, non solum plenam & largiorem, sed plenissimam concedemus & concedimus veniam peccatorum.* Vbi glossator. *Dico Papam interpretatum fuisse in consistorio, me præsente, hanc indulgentiam adeò plenam, prout clauium potestas se extendit.* Quid? & num par est tantos illum thesauros gratis expromere? Immò haud ille gratis beneficium confert vbi nihil expectet, sed gratis à quibus mercedem ferat. Eodem animo & arte [g] Clemens sextus quum in rem suam futurum intelligeret, vt suo tempore Iubilæum haberet,

c *Mat. Paris. in Hen. 3.*
d *Euseb. hist lib. 5. cap. 10.*
e *De consecr. dist. 1. Omnis Christianus.*
f *Extrau. de pœnitēt. & remiss. cap. Antiquorum.*
g *Ibid. cap. Vnigenitus.*

haberet, ad annum reduxit quinquagesimum: & post annum [h] Paulus secundus & Sextus quartus ad vicesimum quintum, pro more scilicet Romanorum Pontificum, qui [i] *soliti sunt liberalitatem*, quia cum fœnore redituram sperant, *in nouitatibus suis exercere*. Vide verò quibus verborum deliciis ista condiuntur. [k] *Nos qui iuxta officii nostri debitum salutem appetimus & procuramus libentiùs singulorum, vt beatissimi Petrus & Paulus Apostoli eò ampliùs honorentur, quò ipsorum basilicæ de vrbe deuotiùs fuerint à fidelibus frequentatæ, & fideles ipsi spiritualium largitione munerum ex huiusmodi frequentatione magis senserint se refertos, de omnipotentis Dei misericordia & eorundem Apostolorum eius meritis & authoritate confisi, omnibus ad basilicas ipsas accedentibus centesimo quoque anno, plenissimam concedimus veniam peccatorum, &c.* & alter: [l] *Vnigenitus Dei filius, &c. non in corruptibilibus auro & argento, sed sui ipsius agni incontaminati & immaculati pretioso sanguine nos redemit, quem in ara crucis innocens immulatus non guttam sanguinis modicam, quæ tamen propter vnionem ad verbum pro redemptione totius humani generis suffecisset, sed copiosè velut quoddam profluuium noscitur effudisse, ita vt à planta pedis vsque ad verticem capitis nulla sanitas inueniretur in ipso. Quantum ergò exinde vt nec superuacua, inanis, aut superflua tantæ effusionis miseratio redderetur thesaurum militanti Ecclesiæ acquisiuit volens suis thesaurizare filiis pius pater, vt sic sit infinitus thesaurus hominibus, quo qui vsi sunt, Dei amicitiæ participes sunt effecti.*

h *Ibid. ca. Quemadmodum.*

i *Ibid. de prabend. & dignitat. ca. Ex superna.*

k *Cap. Antiquorum.*

l *Cap Vnigenitus.*

Quem quidem thesaurum non in sudario reposi-tum, non in agro absconditum, sed per beatum Pe-trum cœli clauigerum eiusq; successores, suos in ter-ris vicarios, commisit fidelibus salubriter dispen-sandum, &c. Ad cuius quidem thesauri cumulum beatæ Dei genitricis, & omnium electorum à pri-mo vsq; ad vltimum merita adminiculum præsta-re noscuntur, de cuius consumptione vel minutio-ne non est aliquatenus formidandum, &c. Quod Bonifacius octauus prædecessor noster piè, sicut in-dubiè credimus, considerans, inconsumptibilem thesaurum huiusmodi pro excitanda & remune-randa deuotione fidelium voluit aperire, decernës anno quolibet centesimo plenissimam veniam pec-catorum. Nos autem attendentes, quòd annus quinquagesimus in lege Mosaica Iubilæus remis-sionis cẽsebatur, & clamorem peculiaris populi no-stri Romani, videlicet hoc humiliter supplicantis, ac nos ad instar Mosi & Aaron per proprios & so-lennes nuncios ad hoc destinatos specialitèr orantis pro toto Christiano populo & dicentis, Domine, a-peri illis thesaurum tuum fontem aquæ viuæ; desi-derantes benigniùs exaudire, non quidem vt sicut illius Israelitici populi indurati cesset murmura-tio, sed vt istius prædilecti populi & cunctorum fi-delium augeatur deuotio, fides splendeat, spes vi-geat, charitas vehementiùs incalescat, volentesque quamplurimos huiusmodi indulgentiæ fore par-ticipes, cum pauci multorum respectu propter vitæ hominum breuitatem valeant ad annum centesi-mum peruenire; de fratrum nostrorum consilio, prædictam concessionem indulgentiæ ex suprascri-ptis & aliis iustis causis ad annum quinquagesi-
mum

num duximus reducēdam. Iterum quoq; Sixtus quartus.[m] *Quemadmodum operosi vigilisq; pastoris solertia oues sua custodiæ deputatas curat à ferarum præseruare incursibus, & ad statum prosperum fœtu multiplicato producere; ita quoque & nos, & supremis desideramus affectibus, & studiis nitimur indefessis, cunctos Christi fideles, quos à iustitiæ semita hostis humani generis diabolica fraude auertit, deposita peccatorum sarcina, suo reconciliare authori, vt æternæ fælicitatis præmiis nostri redemptoris inæstimabili charitate media potiantur, fiatq; nostræ operationis ministerio, vtilitate publica suadente, etiam per gratiarum susceptionem quod eorum saluti conueniat, atq; nostræ & prædecessorum nostrorum ordinationes salubres debitis effectibus mancipentur, &c.* Ecquis ferat sceleratos hypocritas aucupiis istis & illecebris insidias Ecclesiæ struentes, & ex impostura populi Christiani rem suam facientes? qui cùm noua quædam & inaudita confingunt, & tanquam Christo & Apostolis & vniuersa tot seculorum Ecclesia sapientiores, animarum hactenus ignota remedia de cerebro suo depromunt, & quidem vtilitate tantùm omnia, non pietate metiuntur, vt fraudes istis occultent, salutem ouium Christi prætendunt, & curam animarum, & miserationem Christianæ plebis & dispensationem ipsis à Christo pro Ecclesiæ bono commissam? Quid autem? An ad Bonifacii vsque tempora hic Ecclesiæ thesaurus conclusus & ignotus permansit, quem ille post tot ætatum decursus clementissimus pater [n] *aurum vndique conquisitum plus quàm dici potest sitiens,*

m *Cap. Quemadmodum.*

n *Platin. de Vitis Pōtificum in Bonifac. 8.*

sitiens; primus aperiret? Itanè vt per tot secula tantum populi Christiani beneficium lateret? vt nemo esset omnium qui cogitaret superuacuam, & inanem, & superfluam fore meritorum Christi redundantiam, nisi iubilæos haberet Ecclesia ex illo thesauro plenissimis indulgentiis locupletandos? At meritò hìc ad causam nostram Hieronymi sententiam aliquantulùm demuto: [o] *Cur post* tot annorum centurias *docere nos niteris, quod ante nesciuimus? cur profers in medium quod Petrus & Paulus edere noluerunt?* Vsque ad mille annos & ampliùs sine *ista doctrina*, sine Iubilæis & indulgentiis *mundus Christianus* fuit. Postquam verò Iubilæus annus à Bonifacio * tot & tantis causis à glossatore commemoratis nonnisi centesimus quisque institutus est; an simul cum authore rationes illæ omnes euanuerunt, vt postea quinquagesimo, & iterum postea vicesimo quinto quoque anno Iubilæum Pontifices repetendum iudicarent? sed nimirum quod quæstui erat, rarum esse non debuit: & ô illorum temporum amentiam & cæcitatem, quibus impunè licuit latronibus istis grassari in Ecclesiam, & illam pro libidine sua veteratoriis istis artibus expilare.

o *Hieron. ad Pammach. & Ocean. de error. Origen.*

* *Extrau. de pœniten. & remiss. cap. Antiquorũ in glossa.*

8 Neque hìc tamen desitum est. *Annata*, id est, vacantium Episcopatuum & Prælaturarũ reditus vnius anni sibi reddi postulauit, [p] *titulo specioso & populari, vt in bellum contra Saracenos & Turcas semper thesaurus paratus esset.* Quo colore non aliud quàm illudi sibi senserunt Ecclesiæ, & thesauros à se suppeditatos nonnisi ad

p *Sleidan. comment. lib. 4.*

si ad luxum & libidinem Pontificis esse con-
uersos, eáque causa de fraude sibi à Pontifici-
bus facta in concilio Basiliensi grauissimè con-
questæ sunt. Atque vnus quidem ille prætextus
expugnandi Saracenos, & recuperandi terram
sanctam, incredibile est quantos ei nummo-
rum aceruos, quantas opes importarit: Qua v-
na re præ cæteris diabolus se ad Ecclesiæ Chri-
stianæ perniciem ingeniosissimum ostendit.
Neque enim sine gemitu dici potest, quas ille
hoc stratagemate Christianorum strages edi-
derit: quot hominum myriades, cadendibus v-
nica expeditione [q] quingentis millibus, orco q *Matth.*
demiserit, & impiissimarum superstitionum *Paris. in*
vinculis ligatos æterna morte trucidarit. At- *Hen. 1.*
que huius quidem negotii procuratorem ha-
buit Romanum Pontificem, qui se natum in-
telligi voluit, non animarum tantummodo, sed
etiam corporum parricidam. Ille verò quos
sic ludos facit, & dum terram sanctam vocife-
ratur, subsidium terræ sanctæ, sepulchrum Do-
mini à Saracenis occupatum: sine fine, sine
modo emulget Ecclesiam, neque quicquam il-
li satis est vt insatiabilem auaritiæ suæ sitim re-
stinguat. Legatos destinat qui [r] *multifariam* r *Matth.*
exigant pecuniam, prædicando, supplicando, præ- *Paris. in*
cipiendo, comminando, excommunicando, procu- *Henr. 3.*
rationes exigendo, quasi ad succursum terræ san-
ctæ, verba scribens elegantissima quæ corda homi-
num lapidea viderentur penetrare, nisi facta hu-
militati ac iustitiæ luce clariùs aduersantia se-
querentur. Emittit qui populum ad votum cru-
cis prædicando inducant, & voto obstrictos

post biduum absoluant, ea conditione, *vt quantum suppedebat facultas pecuniæ suæ portionem in subsidiam terræ sanctæ conferrent largiorem*, aut certè *quanta vnicuique ad viaticum vltramarinum sufficere videbatur*. Per illos *crucesignat valetudinarios, & senes, & mulierculas*, & inhabiles quoslibet ad pugnandum, & postea vota sua nummis redimere compellit. Et quidem tanta impudentia res acta est, vt *absurdum videretur*, ait Matthæus, *etiam simplicibus, quàm diuersis muscipulis simplicem Dei populum substantia sua priuare moliebatur Romana curia, nihil petens nisi aurum & argentum*: & Henricus ipse rex legatum admoneret *toties illos à Romana curia deceptos, vt fides iam* negotiatoribus illis haberi desiisset. Interim tamen dum instar apri syluestris vineam dominicam & agrum Ecclesiæ depopulatur; de testamento Christi omnia defendit, se illum esse cui cœlesti priuilegio datum errare non posse: sibi dictum esse secundùm Petrum [s] *Tu es Petrus, & super hanc petram ædificabo Ecclesiam meam; Tibi dabo claues regni cœlorum; & quodcunque ligaueris in terra, ligatum erit & in cœlo, &c.* se constitutum esse *super gentes & regna, vt euellat, & destruat & disperdat, & dissipet, & ædificet & plantet*: *se esse spiritualem illum hominem qui iudicat omnia, & ipse à nemine iudicatur*. Deniq; nequid desit ad Petri authoritatem, [t] Apostolatum quoq; sibi vendicat, & verba eius tanquam Apostolorum sanctissima dictata veneremur, cùm tamen illum esse constet onus orbis, pestem Ecclesiæ, bonorum hostem, malorum patronum, ipsissimum Antichristum.

[s] *Extrauag. de maiorit. & obedient. cap. Vnam sanctam. sext. de sent. & re iudicata. ca. Ad Apostolica.*

[t] *Dist. 63. Porro. Extrauag. Ioan. 22. Ad Apostolatus.*

9 Iam verò de capite oleum hoc ad membra defluxit, quo vniuersa perfusa Pontificem olent, & de imposturis illius reliquam omnem perfidiam & apostasiam astutè dissimulant. Ac de sceleratissimis quidem moribus quos passim exercent, qui voto & habitu sanctitatem maximè promittunt, postea dicendi locus erit: hic ea tantùm attingimus, quibus corruptæ à se doctrinæ fidei velamen obducunt. Quanquam enim certissimum sit, quod pòst videbimus, eos ab antiqua fide longissimè discessisse, & superstitionum spinis atque vrticis grauissimam conscientiis carnificinam intulisse: mirum est tamen, quibus rationum præstigiis, quàm blandis distinctionum atque exceptionum ludibriis integra sibi adhuc omnia esse persuadent. Scilicet egregiè se rem agere putant, & quasi palmam quandam adepti sibi videntur, si quicquam vel in speciem dicere possint, quod conuictæ iam & deploratissimæ causæ mentito colore momentum afferat. Atqui verò num vlla vnquam fuisse credimus hæreticorum tanta deliria, vt nullos prætextus haberent, nullas argumentorum vmbras, quibus imperitorum oculos fallere possint, & vel somniis suis opinionem addere, vel aduersariæ sententiæ fidem conuellere vide- Quod si in cęteris omnibus vsu venisse compertum sit; quid mirum si Pontificiis & Antichristo, qui instar est hæreticorum omnium, & omnes omnium insinuatorias artes complexus est, sua quædam sint popularia, & prima facie venusta sophismata quibus hominum sen-

ſus permulceat,& ſiue parùm oculatos,ſiue parum attentos in fraudem inducat. Neque enim ita Satan eſt ab vſu rerum alienus, quin probè ſciat mox reiici cauſam quæ vanitatem ſuam profitetur, & nihil habet quod pro ſe obtendat, ac proinde vbi maximè animarum interitum ſibi proponit, ibi maximè agit vt perfidiæ venenum mellita dulcedine temperatum auidè hauriatur, neque ſentiatur, donec intus conceptum virus, & paſſim effuſum, mortiferam tabem & ſtupefactæ animæ ſoporem operetur.

10 Id ergò agit in Papiſmo ſpiritus erroris, & quæ Spiritus Sanctus dæmonum inventa eſſe confirmat, ita tamen excuſat, vt nihil ſacris Scripturis adverſum proferre videri velit. ᵘ *Interdictio ciborum & nuptiarum* teſte Apoſtolo, *doctrina dæmoniorum eſt*. Quid hîc Papiſta? Execratur ſcilicet Marcionis & Manichæi blaſphemiam, qui nuptiarum & ciborum inſtitutionem condemnant, & de gente tenebrarum & malo principio fuiſſe prædicant. Hæreſin eorum hoc loco revinci proclamat, & ſtrenuè cauſam Catholicam agit contra Marcioniſtas & Manichæos: ſed eadem arte qua fur prehendere furem inclamat, vt omnem à ſe furti ſuſpicionem amoliatur. Quid enim? an tibi, inquam, libertas non videtur interdicenda ciborum & nuptiarum? Maximè, inquit: certis enim diebus & temporibus carnibus per conſcientiam veſci nõ licet, & certis hominibus coniugatis eſſe non licet. Quid ergo? annon te quoque Apoſtoli ſententia refellit, cui religio eſt pro ieiu-

ᵘ 1. Tim. 4. 1. 3.

nio ciborum delectus? cui ſcelus inexpiabile eſt in ſacris ordinibus conſtituto nuptias contrahere? Minimè gentium, inquit. Neque enim cum Manichæis immunda eſſe ſtatuo, quibus tamen certa lege tempero, ſed hac abſtinentia ſatisfactionem peccatorum meditor, ſanctitatem ordinis obſeruo, ad meritum ſublimius aſpiro. Ita dum hæreſin vehementer inſectatur alienam, callidè introducit ſuam. Notantur enim ab Apoſtolo qui mendacia iſta loquuntur, non in aperta blaſphemia vt Marcion & Manichæus, ſed [x] *in hypocriſi* vt Montanus, qui non inſtitutionem creaturæ reprehendit, ſed vſum intercipit; non fidei regulam palam euertens, ſed exercitationem tantummodo & diſciplinam ſanctitatis informans, [y] *non ex faſtidio* iubens, *ſed ex officio* abſtinere ad *reconciliandum & promerendum Deum*. Tibi ergo, mi homo, communia ſunt hæc omnia cum hæretico Montano, qui tuo more reiecta in Marcionem & Tatianum Apoſtoli ſententia, immunis ipſe haberi voluit. Neq; certè quicquam habes quo defenſionem tuam ab hæreſi iam olim damnata vindicare queas, aut hypocriſin tuam tegere, qua te conſtat de ſpiritu erroris & Antichriſti mentitam iſtam ſanctitatem profiteri.

11 Porrò hæreſes pernicioſas cum abnegatione Chriſti coniunctas Antichriſtus quæſtui habens non profeſſa impietate venditabit, ſed ipſi per cuniculos agendo [z] *fictis ſermonibus introducet*. Et nunquid aliud agitur in nundinis illis pontificiis, vbi venalem ſe exponere fitetur remiſſionem peccatorum? Non eſt auſus

x Verſ.2.

y Tertul. de Ieiunio.

z 2.Pet.2.1. 3.

auſus Chriſtũ verbo tollere, reipſa ſuſtulit, qui in tabulatis, & imagunculis, & roſis, & metallis, & neſcio quibus nugis ac nęniis redemptionem & ſalutem animæ collocauit. Verùm ita, ne palam impius videatur, vt benedictione Papali, virtutem hauriant & impertiantur ſanguinis Chriſti. At hypocrita, quid commercii rebus iſtis cum ſanguine Chriſti? aut vnde Pontifici poteſtas hæc, vt ſcoriis & ſtipulis ſalutarē Chriſti virtutem affingat? Quòd ſi tantum benedicendo poſſit, cur non eodem iure Solem & Lunam benedictione ſanctificat, vt radiis ſuis influentiam nobis apportent ſanguinis Chriſti? Etiam cibos, & ſoccos, & ſoleas, etiam agros, & equos, & aſinos, & anſeres, & omnia ſanctitate iſta perfundat, vt in eorum eſu & vſu per Chriſti virtutem in illis incluſam remiſſionem peccatorum conſequamur. Aut ſi placet, in ſegmenta ſua & ſtercora demutet muret benedictiones illas, & ſacris iſtis reliquiis beare ſe dicat idiotas & filios ſuos, quos videt puppis ſuis & incantationum ludibriis tantopere delectari. Habebit Ieſuitas nobiles ſycophantas, qui ſputum eius execrabile dilambent, & interpoſitis animabus ſtrenuè iurabunt vim expiatoriam & ſalutiferam hauſtam à Chriſti ſanguine, quibuſcunq; ille voluerit quiſquiliis & putaminibus, benedictionis omnipotentia communicari.

12 Atque hoc illis multæ fraudis operculum. Vbi diuis & deabus ſuis Chriſti honorem deferunt, & eorum meritis & interceſſione dari ſibi precantur remiſſionem peccatorum

gratiam, salutem corporis & animæ, & vitam æternam, optimè se in Christum functos officio putant, quòd ita se preces concludere aiunt, [a] *Per Christum Dominum nostrum.* In quo etsi apertè mentiuntur, quemadmodum in Litaniis & multis hinc inde precibus manifestum est, vbi meras sanctorum mediationes pro misericordia impetranda interponunt sine vlla Christi mentione: quid illos tamen iuuat, quòd vbi sanctos rerum suarum procuratores constituerint, tunc Christi nomen quasi postliminio pro forma introducunt, & otiosum illum faciunt iniuriæ suæ spectatorem? Ita quoque vbi philosophorum more meritis sibi viam ad cœlum muniendam disputant, ne tamen quicquam ad Christi iniuriam asserere videantur, meritum scilicet intelligunt [b] *tinctum sanguine Christi.* Vbi intollerabili & inaudita blasphemia satisfactionem peccatorum & redemptionem in sanctorum & martyrum passionibus & sanguine constituunt, grauissimo vulneri quo impiè Christum infodiunt mederi se censent, quòd se aiunt non aliundè quàm [c] à Christi sanguine deriuare potestatem illam quam sanguini martyrum affirmant tribuendam. Ita Christum nefarii homines, quantum in ipsis est, quasi leonem conducunt, in foribus constituunt, qui Babylonicis istis fornicationibus, quibus ipse abnegatur, & propagandis seruiat & protegendis. Quid verò potest tam impium, tam Christo aduersum excogitari, quod tamē hoc prætextu defendi nō possit, quòd quicquid esse dicitur, à Christo est,

&ab

a *Bellarm. de sanct. beatitudine lib. 1. ca 17. Anglorhem. annot. in Ioan 16.23. margin.*

b *Campian. Rat. 9*

c *Anglorhem. annotat. in Coloss. 1.24 Bellarm. de indulgent. lib. 2. cap. 3.*

& ab illo vim omnem, quamcunque habet mutuatur? Neque verò quicquam vnquam à Satana ſolertius ad fraudem inuentum eſt, quàm vt Chriſti virtutem commendare videatur vbi maximè labefactat, & perinde facit vt cyphras Arithmeticorum, quæ reliquis elementis numerum addunt, nihil ipſæ per ſe valent. Sic enim per illos Chriſtus ipſe nihil eſt: in iſtis verò ſupplementis vim ſuam omnem & poteſtatem explicat. Quòd ſi Chriſti redemptio per ſe valet, quorſum iſta? *fruſtra fit per plura, quod fieri poteſt per pauciora.* Sin iſtis ad expiationẽ opus ſit, impotens per ſe Chriſtus & infirmus eſt. Atqui hypocritas agnoſcimus de Christi nomine fucum faciẽtes; quibus percommodè aptari poteſt illud Auguſtini de Donatiſtis. [d] *Verba iſta ſunt extollentium gloriam hominum ſub nomine Chriſti, vt gloria minuatur ipſius Chriſti.*

d *Auguſt. cont. liter. Petilian. lib. 2. cap. 8. 4.*

13 Sciſcitare porrò quî factum ſit, vt Papales diſpenſationes & indulgentiæ, ſiquidem à Chriſto conſtitutæ ſint, exemplo careant apud antiquos, & per tam multa poſt Chriſtum ſecula inauditæ manſerint; quid reſpondent? Nempè [e] olim homines pœnitentias iniunctas ſtrenuè peregiſſe, vt indulgentiis non admodum opus fuerit: iam verò cùm ſubterfugiant plerique pœnitentiam, & potiùs deſperate perire quàm eam ſubire velint, magna pietate matrem Eccleſiam indulgẽtias liberiùs propagando ſaluti filiorum ſuorum providere. Vide verò quàm ſplendido fuco maniſtam fraudem occultent, & inuidiam introductæ nouitatis

e *Anglo-hem in 2. Cor. 2. 11.*

uius ne veſtigium quidem apud antiquos vi-
dere eſt, mero cerebri ſui figmento ſubterfu-
giant. Quære ab illis, cur ſiccam Euchariſtiam
populo Chriſtiano porrigant? cur illis in cæna
myſtica calice dominico interdicant? Scilicet
reuerẽtiæ cauſa faciunt, & propter honorem
ſacramenti, quia periculum eſt ne in prolixis
barbis Chriſti ſanguis inhæreat, ne quo caſu
dum circumfertur in terram fundatur, ne vaſa
ſacra populi contactu ſordidentur, ne alii aliis
bibentibus faſtidium calicis concipiant, &c. At
ô inſipientem Chriſtum, ô fatuos Apoſtolos &
Patres ſexcentorum & ſuprà ſeculorum, qui-
bus rationes illæ grauiſſimæ & doctiſſimæ nun-
quam in animum venerunt, vt tantorum ſcan-
dalorum pericula vitarent, & reuerentiam at-
que honorem ſacramenti & ſanguinis Chriſti
populo calicem prohibendo procurarent. Ite-
rum interroga, qua ratione condimentorum
omnium & vinorum delicias, & maximas ci-
borum moleſtias & difficultates, contra vete-
res Eccleſiæ morem ieiuniis indulſerint, vt [f] *ab-
ſtinentiæ famam in deliciis quærere*, & non tam
ieiunare quàm ad prouocandam gulam viciſſi-
tudines quaſdam epularum affectare videan-
tur? Piè ſcilicet hac quoque in parte à matre
Eccleſia factum eſt, quæ [g] *vt mater pientiſſima
ieiunia moderatur ex cuiuſq; viribus & valetu-
dine*, eáque ratione debilitati ſuorum, fatiſcen-
tiam corporum antiquo vigore, relaxatione
[illegible]etioris ieiunii conſulendum putauit. Quo-
modo apud Gratianum legimus *neminem ho-
die deponi* apud illos *pro fornicatione*, [h] *quia* ſci-

Q licet

*Ioan. Gerſon. tract. de cõmun. laicorum.

f Hieron. epiſt. ad nepotian.

g Coſter. Enchirid. cap. 16. de ieiunio.

h Diſt. 81. Maximianus & 81. Presbyter. in gloſſa.

licet, *fragiliora ſunt hominũ corpora quàm olim*. En hypocritas, qui cùm omnia pietatis & di- ſciplinæ vincula perruperint, & Chriſtianiſmũ in Chimæram quãdam transformarint, ratione ſe tamen omnia facere perſuadent, & mentem impietatem, ne verò vultu & natiuo appareat obducunt pallio pietatis.

i Mat.24. 15. 14 Supereſt de habitu Antichriſti [i]*abbomi- natio deſolationis*: nam & illam patres commu- voce conſueuerunt ad Antichriſti ſtatum ac- commodare. Neque id exiſtimo temerè fa- ctum aut ſine ratione, ſed ex optimis princip- eſſe deductum, & maximi momenti eſſe ad ve- ram Antichriſti rationem explicandam. Qu- quam enim non dubito [k] *abbominationem de- ſolationis* apud Danielem & Euangeliſtam pro- priam de Hieroſolymorum excidio interpre- tationem habere; quia tamen in templo & ciuitate Hieroſolymitana figura Eccleſiæ præ- nit, non ſine probabili ratione ſentio exi- mari potuiſſe, ſimile quiddam hac in parte Hieroſolymis & Eccleſiæ contingere debu- ſe, ac proinde Eccleſiam ſuam quoque abbo- minationem deſolationis ſub Antichriſto h- bituram. Quam vt intelligamus, attendere o- portet *abbominationis* vocabulum paſſim in ſcripturis ad idolum quodcunque & idolo- triam ſignificandam adhiberi, quo modo di- citur, [l] *Chemosh abbominatio Moabitarum, & Molec abbominatio Ammonitarum*; quæ vulgatus interpres *idolum* appellat. Interd- tamen per Metonymiam homines ipſos no- idololatria contaminatos, & eo nomine ho-

k Dan.9.27 Mat.24.15.

l 1.Reg.11.7

minandos. Qua ratione *abhominationem de-*
tionis scriptura Romanorum copias appel-
: *abhominationem*, quia erant idololatriis &
fanis ritibus abhominabiles, & propter il-
in templum abhominationum suarũ insi-
a, maxima à Iudæis detestatione habebãtur:
lationis, quia templo & vrbi desolationem
m & extremam vastitatem attulerunt. V-
verbo, *abbominatio desolationis* perinde est
abhominationem dicas desolationis ef-
ricem, siue quæ vnà secum apportat deso-
tionem. Proinde Antichristo *abhomina-*
desolationis ascribitur propter abhominabi-
idololatrias quas in templum Dei, hoc est,
lesiam introducturus, & quibus illam con-
inaturus esset, ex quibus horrenda Ec-
iæ vastitas & desolatio quædam spiritualis
secutura esset. Quod autem ab antiquis
busdam asseritur, Antichristum prorsus i-
profligaturum, vt omnem sibi cultum
piat, leuissima coniectura est, & fundamen-
nullum habet. Quod inde quidem existi-
um est, quòd de illo scriptum sit, [m] *exalta-* m 2. Thess.
m se super omne quod dicitur Deus, aut quod 2.4.
r. Atqui exaltat se super omnem Deum,
nullius Dei legibus astringi se sinit, & reli-
em omnem arbitrio suo moderatur & fin-
qui diuinos honores siue sibi siue idolis à
stitutis vsurpat, & ipse in idolis adoratur,
nonnisi illius præscripto & imperio ado-
. Denique qui [n] *hæreticas peruersasq́; doctri-* n Hieron.
ontra Dei doctrinam asserit, *probatamq́;* ad Algas.
m & veram religionem suo calcat pede, quæst.4.&
11.

ille authore Hieronymo, extollere se dic
super id omne quod dicitur Deus, aut quod c
litur. Quare idolorum cultum iubere pot
Antichristus, vt nihil tamen impediat quo
nus dicatur *exaltare se super omne quod dic*
Deus, aut quod colitur. Atque hac ratione *ab*
minatio desolationis dictus est, quòd se tanq
idolũ in Ecclesia suscitabit, & adorare iube
& vtrunq; gentium idola repudiarit, quæ so
patribus intellecta sunt, sua tamen quædam
ua confinget, & in Christianorum templis d
nis honoribus ritu à se prescripto colenda c
stituet.

15 Atque hoc quidem maximè, vt q
quam aliud, Romanum Pontificem Antic
stum esse conuincit, cuius idololatriæ c
summis veterum Romanorum abhomin
nibus meritò comparari possunt. Qui se pr
in Ecclesia tanquam idolum honorabili s
mitate collocauit, quem venerentur ho
nes & colant geniculando, adorando, sup
cando, & quem honorem vetuit Petrus sib
ri [n] *quòd homo esset*, hunc impudentèr ille
quam sibi debitum assumit, quòd [o] *hac in p*
non sit homo, scilicet, *sed vicarius Dei.* Q
suam creandi numina potestatẽ ostendat,
quam [p] Nabuchodonosor quidam, no
reum quidem sed triticeum deum fabric
& crustulo in missa diuinos cultus decre
illud omnes Dominum ac Deum suum o
tur & credant, eoq; nomine procidant su
ces, & omnem ei religionem exhibeant, p
cata lege vt qui Deo à se facto signo dato
pro

n *Act. 10. 26*
o *Sext. de elect. & electi potest. cap. fundamenta in glossa.*
p *Dan. 3. 1. 4.*

...strauerit se, non camino quidem, sed rogo, ...reseos nomine ardeat, & in cineres rediga... Porrò qua impietate superstitio gẽtilis he...as suos, eadem ille sanctos & martyres, quos ...i visum est, diuos indigites, & numina con...trauit, & ritu Ethnico templis, & supplicatio...bus, & votis, & suffimentis, & donariis, & o...i cultu diuino non ipsos modò, sed statuas ...oque & imagines illorum nomine dedicatas ...norari præcepit. Vbi quæ ab illis excipiun... de discrimine religionis & officii quo alitèr ...m, alitèr diuos venerantur, etsi friuola illa ...tiosa sunt, nec vllo modo idololatriæ ma...m abstergunt; quæcunque tamen sunt, in ...olis tantummodo pro forma disputata, in ...plis & apud plebem prorsus ignorata & ...lecta sunt. Neque verò in Italia ipsa discri... illud seruatum est, vbi [q] *ardentiore voto, ...maiore metu colitur à plerisque diuus An...s quàm Deus immortalis.* Et certè passim ...*os diuasque non aliter venerantur quàm ...m, nec videre est in multis quod sit discrimen ...opinionem eorum de sanctis & id quod gen...putabant de suis diis.* Quid & quod Augu...s Deo proprium esse defendit, vt ei [s] tem... nuncupetur, ita vt inde spiritum sanctum ...m esse confirmet, quòd *corpora* nostra ...*lum spiritus sancti* dicantur, [t] *hoc nunc fit a... ...llos quibuslibet diuis*, & templa non in ho...m Dei tantummodo, sed etiam beatæ ge...is, & omnium sanctorum vbique dedi...r. Nec illis templa solummodo, sed aras ...ue construunt, quæ authore eodem Au-

q *Bodin. method. hist. cap. 5.*
r *Ludo. Vi-ues annot. in August. de ciuit. Dei. lib. 8. cap. 27.*
s *August. cont. sermon. Arianor. cap. 29. & contra Maximin. lib. 1. art. 11.*
t *Erasm. apud August. cont. Maximin. art. 11. in margine.*

u *August. de Verb. dom. secundum Matt. ser. 6.* gustino,[u] pro numinibus haberi testantur
quibus erectæ sunt. Qui verò confictis à se
minibus peculiarem veri Dei cultum trans
bunt, quin nefarias idololatrias admittant,
abominationem manifestam in Ecclesiam
uehant, dubitari non potest.

16 Quod in imaginum causa luculent
adhuc & clariùs apparet, vbi non negant i
ab ipsis fieri quod ab Ethnicis factum est,
imaginibus cultus ab illis & veneratio de
x *Andrad. Orthod. explicat. lib. 9* tur, sed [x] *quòd à sacrilegis idololatris im*
ctum est, à nobis, inquit Andradius, *per sum*
pietatem & religionem fit. Vbi accipimus q
agnoscunt, idem ipsum ab illis fieri quo
Ethnicis factum est: ipsi viderint quàm p
ciant quod Scriptura testatur præterquam
piè fieri non posse. Neque enim ea ta
causa idololatræ damnantur, quòd fals
numinum simulachra & sculptilia, sed qu
y *Esa. 2. 8.* mulachra & sculptilia venerantur, quòd [y]
manuum suarum adorent, quod fecerunt
z *Ibid. 44. 15. 19.* *eorum quòd antè* [z] *sculptile curuantur, ant*
cum ligni procidunt: quòd [a] *ligno dicunt,*
a *Ier. 2. 27.* *meus es tu.* Quæ omnia cùm in Ecclesia
mana fieri iubeantur, clarissimum est
pud illos quæ sacris Scripturis idololatr
mine seuerissimè prohibentur. Statuis v
procumbunt; peregrinationes illis & m
vouent; in amplexus earum & oscula ruun
cernas illis accendunt & offerunt, quibu
b *Tertul. Apologet. cap. 35.* nicorum insana superstitione [b] *diem infr*
deniq; preces illis effundunt, & ab illis p
sarum suarum ratione subleuari petunt.

vt id faciant, inuitantur publicè, certa stipulatione remissionis peccatorũ & indulgentiæ ad centena & millia annorum, si quis orationes has & illas ad certas quasdam imagines demurmurauerit. Ita nempe habetur in *Horis beatæ Mariæ*: [c] *Quicunque in statu gratiæ existens dixerit deuotè septem orationes sequentes, cum septem Pater noster & septem Aue Maria ante imaginem pietatis, merebitur quinquaginta & septem millia annorum indulgentias, quæ à tribus summis Pontificibus datæ fuerunt, &c.* Sixtus Pontifex orationem confecit ad virgiem Mariam, quam qui deuotè diceret [d] *coram imagine beatæ Mariæ virginis in sole, vndecim millia annorum indulgentias habiturus esset.* Quòd si [e] *idolum sit*, vt Tertulliano placet, *omnis forma vel formula, & idololatria omnis circa omne idolum famulatus & seruitus*, certè purgare se de idololatria Romana Ecclesia non potest, quæ tot vbique formis & formulis suis toto illo quem dicimus deuotionis apparatu famulatur & seruit. Cæterùm ne de illorum idololatria dubitetur, non negant se [f] crucis idolo siue formulæ latriæ cultum præstare, hoc est, eundem ipsum & totum qui debetur Deo & Iesu Christo. Denique quicquid Ethnici idolis suis attribuerunt, hoc Papistæ vendicarunt imaginibus suis, & iisdem rationibus abhominandos ritus vtrinque defendunt. Nam & Ethnici confessi sunt simulachra non esse nomina sed [g] *signa numinum*; & se in illis non ligna & lapides coluisse, sed eos quorum nomine sacra facta sunt: quippe esse illa [h] *elementa literarum ad Dei notitiam*

c *Hora beata Mariæ secund. Vsum sacrũ.*

d *Chemnic. in exam. Cõcil Trident. de inuocat. sanct.*

e *Tertul. de idololatria*

f *Andrad. Orth. explicat. li. 9.*

g *Athanas. cont. idola. August. in Psal 85.*

h *ibid. Athanas.*

condiſcendam, quæ etſi ligna eſſent & lapides, aſſiſtentes tamen haberent *poteſtates* inuiſibiles, quas inuocationibus & cultu religioſo elici oportebat. Qua ratione Papiſtæ dicunt ſe imagines non diuos ipſos putare, ſed teſſeras & ſymbola diuorum, [i] *idiotarum libros*, quibus quantumuis ipſæ de lignis & metallis conficiantur, tamen præſtò adſint cœleſtes virtutes quas eliciunt & aduocant, qui peregrinando viſitant illas,& earum opem reuerenter implorant. Atque vt Ethnici olim ſacerdotes, ita quoque Pontificii ſimulachris ſuis geſtus quoſdam & motus indiderunt, vt in illis cœleſte quiddam & diuinum ineſſe crederetur. Qua in re quàm craſſiſſimo errore, quanta Sacerdotum impoſtura peccatum ſit, narret nobis Polydorus Virgilius, non hoſtis imaginum, ſed in Ecclesia Romana idololatriam in cultu imaginum palàm agnoſcens. [k] *Eò*, inquit, *inſaniæ ventum eſt, vt hæc pietatis pars parùm differat ab impietate: ſunt enim benè multi rudiores ſtupidioresq́ue, qui ſaxeas vel ligneas marmoreas, æneas, ſeu in parietibus pictas variisq́ue coloribus litas imagines colant, nō vt figuras ſed perinde quaſi ipſæ ſenſum habeant aliquem, & iis magis fidant quam Chriſto vel aliis diuis quibus dicatæ ſunt. Quoſdam vt ſtultitiam ſtultitiæ cumulantes, illis offerre aurum, argentum, annulos gemmatos, omnifariáſque gemmas ibidem ſenio perituras. Et vt ad id faciendum plures ineſcentur illi qui talem ſegetem metunt nummos perforent, ſimulque pendentes in collo aut manibus ipſarum imaginum ſuſpendant, donaria in locis conſpicuis*

i *Campian. Rat. 5.*

k *Polyd. Virg. de inuent. rerũ. lib. 6. cap. 13.*

gregiè collocent, titulosq́ opponant, quò nomina offerentium & diis & hominibus notiora fiant. Sic bona pars hominum per hæc magis delirare inducitur, ac insuper longa aliquoties itinera conficere vt vnam imagunculam adeat, ibiq́ donaria sua relinquat, prætermisso cuncto alio aut pietatis aut charitatis officio, rata se omninò sat largitionis fecisse, sat pœnituisse, si inter itionem lautiùs victitando aurum obtulisset in cuiusuis thecam nummariam indè iturum. Enimuerò minimè ambiguum esse debet, quin horrendum quiddam & gentilismo simile in Ecclesia inualuerit, quod hanc illi tam ingenuam confessionem contra populares suos extorsit, & tantam apud illos superstitionis insaniam agnoscere coëgit. Qui tamen malè mulctatus à suis, tacere cogitur quod locutus est, [l] tota illa sententia interpolata & expuncta, ne tam abhominandæ idololatriæ testimonium ferat. Cuius tamen rei mentionem frustra dolent de libris, quamdiu in templis & angiportis, idola publicè prostant, quibus hæc religionis officia fieri præcipiunt, quæ qui vel aspexerit, sacrilegii reus habeatur, nisi vt vulgus olim, [m] *simulachro serapidis denotato, manum ori admouens osculum labiis firmat*, & officiosa salutatione crediti in illis numinis alicuius signum ostendat.

l *Index expurg. in castigat. Poly. Virg.*

m *Arnob. aduers. gent. lib. 8.*

17 Atque hanc abhominationem à Deo Turcarum manu vindicandam Ioannes non obscurè præmonuit, qui solutionem quatuor angelorum vinctorum ad flumen Euphratis, hoc est, Mahometicarum familiarum egressum describens, & grauissimam calamitatem

quam ab illis orbis terrarum accepturus esset, qua hominum pars tertia peritura esset, de in-
n Apo.9.20. durata orbis malitia subiungit. *n Et reliqui homines qui non sunt occisi ex his plagis, non resipuerunt ab operibus manuum suarum vt non adorarent dæmonia & simulachra aurea, & argentea, & ærea & lapidea & lignea quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare.* Vbi aperte causa significatur, qua commotus est Deus vt Scythicos illos canes, angelos iræ suæ, ligatos hactenus ad flumẽ Euphratis solutos dimitteret, & tantum brutæ gentis insano furori concedendum iudicaret. Quæ prophetia quia præterquam sub Ecclesia Romana nusquam habet de quo intelligatur, simulachris alioqui de toto orbe profligatis, ibi tantùm in honore habitis, illius obstinatam idololatriæ pertinaciam manifestè coarguit, quæ tanto iudicii diuini experimento non didicit, abiectis idolis, syncerum Dei cultum & veræ religionis puritatem instaurare. Atque hic excusent se quoad possunt, & concinnatis rationibus imagines suas à gentium idolis distinguant; certè non habent quo prophetiam istam aliò detorqueant, aut alibi ostendant præterquam apud se, ad quos accusatio ista pertineat, quod *adorent dæmonia, & simulachra aurea, & argentea, & ærea, & lignea, & lapidea, quæ neque videre possunt, neque audire, neque ambulare.* Quod enim excipiunt non se dæmonia in imaginibus colere, sed Christum & sanctos, haud illos apud Deum excusare poterit, plusquam Israelitas & Ethnicos, qui Scripturæ voce di-
cunt

cuntur [o] *dæmonia coluisse*, quum simulachra coluerunt quæ sunt inuenta dæmonum, vtcunque animus illis erat, quem isti suum esse dicunt, nonnisi deo vero, aut iis saltem quos diuos putabant, religionem præstare. [p] *Ex desiderio mortuorum constitutæ sunt imagines*, ait Augustinus, *vnde simulachrorum vsus exortus est: & maiore adulatione diuini honores deferebantur tanquam in cœlum receptis pro quibus se in terris dæmonia colenda supposuerunt, & sibi sacrificari à deceptis & perditis flagitarunt.* Eodem errore Papistæ dæmonia colunt, dum colunt simulachra in quibus se pro sanctis dæmonia substituunt, & diuinos honores nomine sanctorum sibi factos cupidissimè arreptant. Nempe [q] *sic omnino errare meruerunt, qui Christum & Apostolos non in sanctis codicibus, sed in pictis parietibus quæsierunt.*

o *Deut.32.17.*

p *August. cont Faust. Manich. lib.22.c.17.*

q *August. de consensu Euangelist. lib.1.c.10.*

18 Hunc autem idololatriæ constituendæ quem quæso principem & ducem inuenimus nisi Romanum Pontificem, qui susceptam in se imaginum causam, eousque defendit, vt hoc nomine imperatorem Dominum suum, gliscentem iam idololatriam comprimere volentem, palam iam & apertè se Antichristum ostendens, auersari cæperit, & in eum semet extollere, ac [r] primò nomen eius tanquam hæretici procudi vetuerit, deinde ab illo totum Italiæ regnum abiudicarit. Ergo authore Pontifice abhominatio in Ecclesiam introducta est renitentibus frustra duodecim successiuè imperatoribus Constantinopolitanis, & reclamante Caroli Magni concilio *Francofordiensi,

r *Abbas Vrsperg. in Chronico. Platin. de Vitis Pontif. in Gregor.3.*

* *Carol. Magni lib. cont. synodum de imaginib.*

diensi, quamquam Carolo ipso nimium modestè dissentiente, qui Pontificis hac in re conatus impios non compescuit, nec adhibuit eam quam obtinuerat potestatem, ad idololatriam, quam improbasse reperitur, extirpandam. Sed debebatur hoc Ecclesiæ fato, quam oportuit iusto Dei iudicio tyrannidem Antichristi perferre, & suo malo discere quid sit oblatam veritatis lucem summo ingratitudinis scelere repudiare. Ex quo verò idololatria firmata est, incredibile dictu est quanta pestis & desolatio successerit; quàm omnia pessum ire cœperint, altera corruptela subinde alteram inferente, donec nihil sanum, nihil integrum in Ecclesia relictum est. Certè mihi faciem temporum illorum intuenti deforme quiddam apparet, monstrum aliquod præ se ferens, nihil ferè nisi barbarum spirans: nec vlla maior Babylonis confusio, nullæ densiores Ægypti tenebræ, quàm quibus Ecclesia tandem oppressa est, luce paucissimis tantùm superstite, quos Dominus ex ruinis illis conseruare decreuerat, vt olim in Israele *f reliquias*, ne genua sua Baali illi Romano incuruarent.

f Rom. 11, 45.

19 At cùm cultus omnis humanitatis & conseruatio religionis de bonarum literarum cultura dependeat, hîc inprimis suscepta plaga grauissimum Ecclesiæ vulnus inflixit. Meritò quidem Caroli magni nomen hac in causa posteritati omni honorificum esse debet, qui iacentia suo tempore studia suscitauit, & Academiis maximorum virorum concilio & operâ constitutis pro studiis promouendis & acuenda in

da industria, præter cætera præmia, titulos honorum & graduum, vt loquuntur, nomina decreuit, proficientibus in rerum bonarum cognitione pro cuiusque merito conferenda. Verùm ignis ille breui sopitus est, & socordia principum atque ignauia relabi omnia cœperunt, & iterum frigere studia quæ inuitari desierant. Itaque creuit mirum in modum prodigiosa rerum omnium inscientia, & ea quæ remansit vmbra studiorum corrupit omnia, & sordidum nescio quid pro germana & solida eruditione venditauit. Squalidæ artes & incultæ iacuerunt, nec verus liberaliũ disciplinarũ vsus innotuit: quas cùm nemo esset qui rectè traderet, nemo rectè percepit, aut finẽ aut fructũ operę suę pręter otiosum scientiæ nomẽ intellexit. Et quanquã manserũt in Academiis graduũ & honorum nomina, manserunt tamen indicia temporum magis quàm insignia doctorum, nec meritis, sed annorum spatiis & pretio cesserunt. Quare nemini negata sunt qui soluendo esset, modo statum terminum implesset, & præscriptas quasdam formulas perfunctoriè præstitisset. *Inde*[t] *tot per Galliam, Germaniam, Italiam, Romæ quoque cerdones, sartores, coqui, rhedarii, nautæ, fabri, & peiores iis grassatores latronesq́ artium vel magistri vel batallarii*, vt grauissimè Ludouic. Viues & iustissimè conquestus est. Inde in *magistris nostris* sunt habiti, quos constat fuisse bardos & stultos, & non modo artium, sed ne linguæ quidem Latinæ vel rudimenta calluisse. Qui tamen obtentis graduum honoribus superciliosè se iactitare con-

[t] *Ludou. Viues de caus. corrupt. artium.*

consueuerant, & cothurnati per omnia incedere, &, qua erant imperitia & impudentia coniuncta, rerum non intellectarum definitiones audacissimè pronunciare. Ex quo factum est, vt [u] *deformosissima portenta sint illata in ius ciuile, in Theologiam, in poetas, in oratores sublatis eo tipore linguis, clausa cognitione vetustatis, extincta luce omni qua declarandi essent authores, obscuratis artibus, remotis à sensu communi, conuersis ad ludicra quædam spinosa & inamœna sine vllo penitus emolumento & fructu ad vitam.*

u Ibid.

20 Atque inter has sordes schola nata est, laudanda illa quidem aliquantulum ob diligentiam, sed multò magis vituperanda, quòd Harpyarum more vbicunque manus iniecerit omnia fœdarit, rixis & contentionum clamoribus omnia turbarit; nihil in rebus certum, nihil exploratum esse permiserit. Quæ dum id solùm spectat, vt susceptam à se sententiam gladiatoriè tueatur & defendat, nec attendit quid verè dicat, sed quos habeat subterfugiorum recessus, vt aduersariam sententiam vtcunque verissimam eludat, quibus argutiarum spinis ingenia studiosorum vexat magis quàm erudit? quibus subtilitatum ineptiis ludit? quas distinctionum chimæras excogitat, [x] *tormenta* vt ille loquitur, *cruciandæ simplicitatis & suspendendæ veritatis?* Hîc videre est [y] *theologos ascriptitios, qui vniuersas quæstiones theologicas friuolis argumentis absoluerint: qui vanis inualidísque ratiunculis magnum pondus rebus grauissimis detrahentes ediderunt in theologiam commentaria vix digna lucubratione anicularum: qui sophismatum*

x Tertul. de Anima. cap. 8.
y Melch. Canus. loc. commun. lib. 8 cap. 1.

facu

*facetias in scholam inferentes, & ad risum viros do-
ctos incitant, & delicatiores ad contemptum: ho-
mines ad discordiam natos pertinaces, omniáque
scalpentes theologos, qui tum optimè se disseruis-
se putant, cum contra doctores dixerint, ut non
tam verum inuenisse velle videantur, quàm ad-
uersarios conuincere, concertationibus & rixis to-
tas chartas implere: quorum tota de re theologica
disputatio partium studium est, contentio atque
dissidium.* Per istos theologia susq; deq; est ha-
bita, nec illius ferè quicquam præter nudum
nomen superfuit: fides illorum arbitrio vltrò
citroque fabricata est; nulla superstitio cui o-
perculum inuenire non possent: nullus ritus
tam prophanus, tam ineptus, quem non inter
mysteria consecrarent: nihil tam absurdum in
dogmate, cuius vinculum mira se lubricitate
non putarent euadere posse. Interim verò
quæ quæstionum monstra confingunt, quas
ideas speculantur, quæ rimantur arcana, quos
nectunt perplexitatum nodos & labyrinthos,
quibus ingenia citra finem torquent, con-
scientiam haud magis ædificant, quàm si de asi-
ni vmbra disputarent? Itaque inter ista cer-
tamina friget pietas, neque aliud est ferè
tota schola quàm sophisma religionis re-
rum diuinarum tractationem magnificè pro-
mittens, & nullo mado cor in Deum promo-
uens. Neque verò aliter fieri potuit, post-
quam deserta luce diuina, in lacunis hominum
quiescere cæperunt, & veritatem quam ex
sanctis scripturis haurire oportuit, de Aristote-
le magis, & Magistro sententiarum, & Gra-
tiani

tiani decreto petendam iudicarunt. Hoc enim ad scholæ contumeliam maximè accedit, quòd abiectis diuinorum oraculorum monumentis, de scriptis Ethnicorum, & putidis quibusdam suorum commentariolis sapere maluerit. Erat enim rarissimus qui scripturas attingeret, aut quicquam ex illis calleret præter truncas quasdam & mutilatas sententias, quas siue in missalibus siue in commentariis quos euolueret, interspersas reperiret. Exulabant Christus & Paulus, & pro illis magister sententiarum, aut certè Angelicus Doctor, aut subtilis, aut Seraphicus, aut Irrefragabilis auditus est. Quantum erat probrum temporum illorum, quod commemorat Rob. Stephanus, Theologos quosdam è Sorbona ab ipso interrogatos quo loco noui Testamenti hoc aut illud scriptum esset, respondisse, [z] *se illud apud Hieronymum aut in decretis legisse, quid vero nouum Testamentum esset ignorare?* E quo collegio alter quidam cum è nostris iuniores quosdam audisset nouum Testamentum commemorantes, [a] *Miror*, inquit, *quòd isti iuuenes allegant nobis nouum Testamentum; per deum, ego habebam quinquaginta annos quòd nesciebam quid esset nouum Testamentum.* O prodigium! Quantas fuisse necesse est Ecclesiæ tenebras, quando qui magistros profitebantur orbis terræ, & maximæ religionis columnæ videri volebant, tanta inscitia tenebantur, vt quid esset nouum Testamentum non intelligerent? Sed ita sub Antichristo fieri oportuit, vt luce omni sub modio sepulta, liberiùs ille & sine suspicione fraudis

facere

z *Rob. Stephan. præfat. respons. ad censur. Theolog. Paris.*
a *Ibidem.*

faceret. Haud dubium verò quin qui in sacris
literis ita prorsus hospites fuerunt, egregios
populo commentarios ediderint si quando v-
sus postularet; qualem ille apud Erasmum[b] ma-
gni nominis theologus, quem, inquit, honoris
causa non nomino, qui verba Prophetæ Aba-
cuc, *Turbabuntur pelles terræ Madian*, de cute
Bartholomæi excoriati interpretatus est. Sic e-
nim solebant ad Legendas suas & fabulas de-
torquere omnia, & lutosis pedibus purissimos
scripturarum fontes, siquando ad illos accede-
rent, pessimè turbare. Ex quo videre est apud il-
los allegationes tam ineptas, tam prauas, tam
detortas, tam disiunctas à rebus propositis, vt
aut insanos aut impios dixeris, qui sacros codi-
ces, oracula ipsa diuina, tam improbè tracta-
rint. Quarum qui egregium specimen habere
voluerit, consulat ille [c] decretales Pontificum
epistolas, & miretur indoctos nebulones sa-
cram hanc mensam fœdissimo vomitu con-
spuere ausos, & inquinatissimis pedibus diui-
nas voces tam proiecta impudentia procul-
care.

21 Qui verò scripturas tam indignè tacta-
rint, nihil mirum si patres irreuerentèr ha-
buerint, quorum illi se custodes fuisse glorian-
tur, sed ita vt talium custodum meritò patres
pertæsum esset, qui quos conseruasse se aiunt,
ita malè mulctatos nobis tradiderunt, mutila-
tos, deprauatos à tineis & blattis exesos, vt vix
intelligere patres, si reuiuiscerent, vix cogno-
scere possent. Qua de re iustissima est Erasmi
querimonia ad Waramum nostrum Archie-

b *Erasm. in epist. Hieron. ad Heliodor.*

c *Dist. 12. Non decet. Decretal. de maior. & obediēt. ca. solita sext. de elect. & elect. potest. ca. fundament. Extrauag. de maior. & obediēt Vnam sanctam & passim.*

d *Erasm. epist. ad VVarm. Archiepis. Cantuar. apud Hieronym.*

piscopum Cantuariensem : [d] *Ex tot*, inquit, *eximiis vereq; sacrosanctis authoribus quos nobis vel erudita dedit Græcia, vel huius æmula prodidit Italia, vel olim studiis florentissima produxit Gallia, vel ingeniosa peperit Aphrica, vel laboris patiens edidit Hispania, rara quadam eruditione suspiciendos, eloquentia claros, vitæ sanctimonia venerandos, quæso te, quàm pauci supersunt, casu seruati magis quàm beneficio nostro? atq; hi rursum ipsi quàm fœdè mutili, quàm contaminati, quàm prodigiosis mendis vndiq; scatentes, vt non magni referat sic superesse? Calceos sanctorum & sudariola mucco sordentia exosculamur, & eorundem libros, sanctissimas & efficacissimas diuorum reliquias, neglectos iacere patimur. Tuniculam ac indusiolum sanctorum aureis gemmatisq; thecis reponimus, & libros ab illis elaboratos, in quibus id quod illorum fuit optimum nobis adhuc viuit spiratque, cimicibus, tineis ac blattis impunè rodendos relinquimus. Neque verò*, inquit, *difficile sit huiusce rei causam coniecturis assequi. Postquam enim principum mores planè iam in barbaricam quandam tyrannidem degenerassent, tum episcopi prophanam ditionem magis cœpissent amplecti quàm ab Apostolis traditum docendi munus: mox vniuersa docendi prouincia in istos quosdam est relegata, qui charitatis & religionis cognomen hodie ceu peculiare sibi vendicant: iam negligi... ptæ bonæ literæ, fastidita græcanici sermonis pe... tia, multoq; magis Hebraici, spretum eloquen... studium, quin & ipsa lingua Latina sic consp... cata est subinde noua barbarie, vt iam nihil m... esset quàm Latina, nec historiæ, nec geographiæ,*

an

antiquitatis vlla cura: tantùm ad sophisticas quasdam argutias cōtracta res literaria & eruditionis summa penes summularios quosdam collectores & excerptores esse cœpit hoc nimirum impudentiores qui minus habebant eruditionis. Proinde veteres illi scriptores vel antiquari passi sunt, vel quod verò propius est, ipsi abolendos curarunt, vt etiam frustra legerent, nimirum his rebus destituti sine quibus illi non queant intelligi. Sub horum diutina tyrannide tanta fuit bonarum literarum & bonorum authorum πανολεθρία, vt è doctorum ordine pelleretur qui vel paululum literaturæ melioris attigisset. His rebus factum est, vt tot illius lumina quorum titulos duntaxat, nec id sine lachrymis, legimus funditùs interierint, & si quos contigit suis superesse fatis, hi sic modis omnibus deprauati sunt, adeò truncati contemeratiq;, vt feliciores videri possint qui perierunt. O optimos illos bibliothecarios, quibus tanti erat vt tam opulentos pietatis & sapientię thesauros non iacere modò apud se incultos, sed maximo rei Christianæ dispendio interire paterentur! Sed quantum illorum intererat scilicet, vt antiquitatum Ecclesiasticarum monumentis penitùs è medio sublatis, quidlibet illis pro libito suo ementiri liceret. Atq; hîc execranda erant nonnullorum cùm audacia, tum impudentia, qui cum vix essent cū sutoribus & opilionibus coęnandi, se tamen in illis tenebris pro Augustinis & Hieronymis, & Ambrosiis obtruserunt, & chartarum suarum meris sordibus tantorum virorū nomina præfigere nō formidarunt. Huiusmodi laruas innumeras in monumenta

patrum irrepsisse videmus, & scripta illorum præ cæteris contaminasse, quos maximi nominis & authoritatis esse senserunt. Quod haud magnum erat vt facerent in illa temporum inscitia & inertia: vt autem nunc eodem numero habeantur, & alba linea sint omnes in albo sancto planè impium fuerit, & immanem in nobiles illos Ecclesiæ herias ingratitudinem prodere. Quod tamen Pontificiorum genus inprimis cupit, & excrementis illis antiquorum patrum facies & nomina conspurcat, vt vbi destrui se vident veris authoribus, habeant tamen vnde astruāt supposititiis. Quamquam illis haud magni momenti res est quid à patribus vltróue dicatur, quorum res omnis non à scripturis, non à testimonio antiquitatis, sed ab ore Pontificis & Ecclesiæ suæ decreto dependet. Vno namque ictu Bellarminus totius antiquitatis, & conciliorum omnium authoritatem elidit. e *Omnium*, inquit, *conciliorum veterum & omnium dogmatum firmitas ab authoritate præsentis Ecclesiæ dependet. Non enim habemus testimonium infallibile quòd concilia illa fuerint & legitima fuerint, & hoc aut illud definierint, nisi quia Ecclesia quæ nunc est & errare non potest, ita sentit & docet. Quod enim historici quidam meminerint illorum conciliorum, non potest parere fidem nisi humanam, cui potest subesse falsum.* Qua ratione, patrum omnium, & antiquorum scriptorum fidem & authoritatem omnino subuertit. Quod si eo diceret, vt Deo in sacris Scripturis loquenti fidei honor omnis & authoritas habeatur, haberet ille quo se defenderet

e *Bellar. de Sacram. lib. 2. ca. 25.*

ve

verò qui eò spectat, vt magis Pontifici, homini scelerato & sacrilego, & improbæ rabularum turbæ, quàm conciliis & historicis & antiquitati omni credatur, næ ille, vt est insanus, flagris ad se reducendus esset, & monendus, stylum deinceps à conuicio tantorum hominum, & hac scribendi petulantia temperare. Cæterùm quo numero patres apud illos habiti sint, inde manifestum est, quòd f *de moribus, de probitate, religione locuturi, tam graues authores gentiles citarit sint quàm Christianos. Paria erant quæ Cicero, & quæ Hieronymus, vel Chrysostomus di-* xit, & vnus Aristoteles mille doctorum instar esse putabatur; de tripode oraculum erat quicquid de scriptis illius authoritatem habebat. Ita postquam scripturarum iugum superbè abiecerant, nihil illis deinceps sanctum, nihil intemeratum esse poterat, & parem calamitatem omnia pietatis & religionis adminicula experti sunt.

f *Ludou. Viues de caus. corrupt. art. ii.*

22 Iam verò è schola hunc in modum corrupta, quæ quasi seminarium Ecclesiæ esse debebat, quos Ecclesiastas prodire necesse fuit, nisi tumidos, contentiosos, indoctos, excordes, nullo pietatis sensu præditos, nomine tantùm insignes, ad Christianæ plebis institutionem prorsus ineptos? Et hoc quidem Satan in Ecclesiam pessimè consuluit, vt veris doctoribus & spiritualis ministerii necessario præsidio destituta, superstitionibus immersa iaceret, & veram salutis rationem nunquam attingeret. Vidit enim pro se facere, vt multitudinem cæcam & inermem præeuntes cæci duces in foueas &

præcipitia ſolicitarent. Quare modis omnibus perfecit, vt ſubmiſſi pro veris paſtoribus mercenarii & lupi, gregem depaſcerent, & ventri tantummodò ſeruientes, oues dominicas Satanæ mactandas propinarent. Ingemuit ad hanc Eccleſiæ calamitatem Bernardus, & lamentabili oratione deſcripſit: [g] *Qui animas regere ſuſceperunt, quod ſine miſerabili gemitu dicendum non eſt, Chriſti opprobria, ſputa, flagella, clauos, lanceam, crucem & mortem, hæc omnia in fornace auaritiæ conflant & profligant in acquiſitionem turpis quæſtus, & precium vniuerſitatis ſuis marſupiis includere feſtinant, hoc ſolo ſanè à Iuda Scariothis differentes, quòd ille horum omnium emolumentum denariorum numero compenſauit: iſti voraciori ingluuie lucrorum infinitas exigunt pecunias. His inſatiabili deſiderio inhiant: animarum nec reputatur caſus nec ſalus.* [h] *Sponſa Chriſti pauper & inops & nuda relinquitur facie miſeranda, inculta, hiſpida, exangui: non eſt hoc tempore ornare ſponſam ſed ſpoliare; non eſt cuſtodire ſed perdere: non eſt defendere ſed exponere: non eſt inſtituere ſed proſtituere: non eſt paſcere gregem ſed mactare & deuorare. Quem dabis mihi de numero præpoſitorum, qui non plus inuigilet ſubditorum marſupiis vacuandis quàm vitiis extirpandis? O vtinam tam vigiles reperirentur ad curam, quàm alacres currunt ad cathedram! ... ſinerent de ſe dici, Amici mei & proximi mei aduersùm me appropinquaverunt & ſteterunt. ... ſta omnino querimonia nec ad vllam ... quàm ad noſtram referenda ætatem. Parum ... vigilibus noſtris, quòd non ſeruant nos, niſi & ...*

g Bernard. in Cant. Serm. 10.

h Serm. 77

dent. *Alto quippe demersi obliuionis somno, ad nullum dominicæ comminationis tonitrum expergiscuntur, vt vel suum ipsorum periculum expauescant. Inde est vt non parcant suis, qui non parcunt sibi perimentes pariter & pereuntes.* [i] *Cadit asina & est qui subleuet eam: perit anima & nemo est qui reputet.* Neque verò quisquam ferè erat illorum temporum, cui reliquum erat quicquam pietatis & conscientiæ, qui de animarum cura vniuersim & ad prodigium vsque neglecta, tanquam historiam quandam non explicarit cum luctu & lachrymis, & episcopos passim ac pastores aucupiis, & venationibus, & comessationibus, & secularibus studiis & artibus quoque illicitis & Necromanticis deditos, iacente interim Ecclesia, non perstrinxerit. Inde epistola conficta circiter annum Domini 1072. à mortuo quodam, vt ferebatur, populari suo tradita, [k] in qua *Satanas & omne contubernium infernorum omni Ecclesiastico cœtui gratias emisit, quòd cum in nullo voluptatibus suis deessent tantum numerum subditarum sibi animarum suæ prædicationis incuria paterentur ad inferna descendere quantum secula nunquam retroacta viderunt.*

i De Consider. ad Eugen. lib. 4.

k Mat. Paris. in VVilliel. Conq.

23 Quod quidem non erat negligentiæ tantummodo deputandum, quia subiecti sunt in ministerium Ecclesiæ homines despectissima ignorantia, muti canes, non valentes latrare, qui cùm sibi nihil scirent, aliis magistri scientiæ esse non possent. Quemadmodum enim [l] Ieroboam, vt idololatriam quam suaserat Israeli commodiùs tueretur, ex infima &

l 1. Reg. 13. 33.

abiectissima plebecula Sacerdotes sibi legit, quorum neque animi neque opis esset populum ad veram religionis culturam reuocare: ita Pontifex Romanus,& reliqui hierarchiæ Antichristianæ proceres nihil sibi tutius fore iudicarunt ad superstitiones & idololatrias quas ad rem suam inuexerant propugnandas, quàm vt in Ecclesiarum excubiis collocarent cæcos qui nihil videre possent, & abiectissimos homunculos in cathedram eueherent, quos metu facillimè in obsequio continerent. Neque enim à præfectis Ecclesiarum quicquam amplius expectatum est, quàm vt missales formulas quomodocúmque præstare possent,& ieiuna liturgiæ non intellectæ ceremonia defungi. Neque id verò semper expectatum est, quando etiam puerulis & impubibus Ecclesię commissæ sunt, quibus per ætatem ne ostiariis quidem Ecclesiarum esse liceret. Quæ quanquam erant indigna, tamen indignitatem Pontifex auxit in immensum, [m] *debacchantibus vbique legatis eius acsi ad flagellandam Ecclesiam Satan egressus esset à facie domini*; neque quicquam reliquum facientibus quominus illam in infernum præcipitem darent. Quantus hîc campus patet orationis, vt dicam quot Episcopatus, præbendas, dignitates, beneficia, quàm infinitos Ecclesiarum reditus per Angliam, Germaniam Galliam, &c. dispensationibus, prouisionibus, reseruationibus, commendis, vel sibi ceperit, vel suis indulserit, nepotibus, Cardinalibus, Romanis, alienis, greges quibus præesse dicebantur nunquam inspecturis. [n] Trecentis simul

[m] *Ioan. Sarisburiens. in Polycrat. citat. Baleus script. Britan. cent. 2.*

[n] *Mat. Paris. in Hen. 3.*

omanis totidem beneficia in Anglia primò
cantia prouideri iubet, & hoc in mandato
t Archiepiscopo Cantuariensi, & Episcopis
incolniensi & Sarisburiensi, & eos à benefi-
orum collatione suspendit, donec manda-
m eius implerent. *Vnde stupor magnus*, ait
atthæus, *corda hæc audientium occupauit, ti-*
batúrq́, quòd in abyssum desperationis talia au-
submergeretur. Grauissimè habuit Robertum
rosthead Lincolniensem Episcopum hæc
ontificiarum prouisionum inaudita vsurpa-
o, & literis Pontificiis responsum mittit ple-
um grauitatis & Christianæ pietatis, sed malè
ceptus experimento didicit quod & moritu-
s expressit, [o]Romanum Pontificem esse i- *o Mat. Paris. ibid.*
m verissimè Antichristum. Interim verò
m enormitatibus istis locus prębetur, sedent
clauum Ecclesiæ pro pastoribus idola pasto-
m, mancipia & lixæ, qui vix digni sint qui
ecoribus hominum annumerentur. Hanc
oque pestem monasteria propagarunt, quæ
imos quosque reditus Ecclesiarum *appro-*
ationum vocabulo, diplomate Pontificio,
uentibus suis addendos curarunt, relicta
erim Curato portiuncula, quæ vix sæpe o-
oni aut baiulo curandis ouibus aut ferendis
eribus sufficere posset. Et illam mercedem
alemcunque vilem & sordidam, si in vicino
us esset plerumq; ex ipsorum armento bar-
quispiam percepit, vt pro forma parochi
nus obiret, cùm ne ad pueros quidem cate-
ismo imbuendos eruditus esset.

24 Et certè monasteria quoque *abhomi-*

nanda desolatio peruaserat, neque quicquam
bi relictum est ad ruentem iam fidem & Eccle
siam fulciendam. Quanquam enim videntur
in secessu illo atque otio semoti à turbis secu
ribus, maximam studiorum & omnimodæ sa
ctitatis opportunitatnm habuisse: tamen in a
fluentia rerum omninm crapulæ tantùm & li
bidini seruientes, in extremam inscitiæ infa
miam, & vitiorum omnium immanem gurg
tem tanquam impetu quodam prolapsi sunt,
ta vt per illorum mores dæmonum stabula f
cta sint, quæ studiosorũ ἀσκητήρια & domicili
sanctorum esse debebant. Monasticæ vitæ insti
tutum cum singulari primò sanctitatis opinio
ne coniunctum, etsi ab ipsis ferè initiis, postq
exoleta Ethnicorum principum tyrannide sp
te coli cœpit, miram superstitionis vertiginẽ
insaniam apertè prodidit; incredibile est, po
quam regulis astrictum est, quãtam hypocri
quantos hypocritarũ exercitus pepererit, qu
tas importarit in Ecclesiã religionũ cõfusione
quæ monstra errorũ & blasphemiarũ, quàm i
gẽtes supstitionũ aceruos, quib. subuersa Chri
sti fides, & vera pietas tanquã in exiliũ pulsa e

25 Ac de hypocrisi tota Monachismi ra
conflata est, vt illum haud incommodè q
splendidissimam, & solenni voto dedicatam h
pocrisin definire posse videatur. Quæ quasi p
rum quiddam esset in illa pietate, quam co
munem omnibus sacræ Scripturæ præcipiu
nolens in vulgari & despecto vitæ officio su
sidere, sublimius quiddam & eminentius
regulis suis sibi promittit, cuius opinione m

tu

rum in modum turgescit, & cum fastu arrogan-
tissimo depellit alios : [p] *Recede à me, ne appro-* p Esa.65.5.
pinques mihi; quia sanctior sum te. Enimuerò in
monachali habitu totius sanctitatis & iustitiæ
summa conclusa esse putatur, & dementissima
superstitio [q] *passim & seriò quicquid de mundo,* q Erasm. in
hoc est, de mundana vita dictum est, id detorquet epist. Hieron. ad He-
ad communum Christianorum vitam; quod de se- liodorum.
quendo Christum, id trahit ad monachorum vi-
tam: huic religionis cognomen ceu proprium
affingit: reliquum genus hominum ferè profa-
num putat de suorum meritorum redundan-
tia subleuandum. Quasi nempe expeditio-
rem ad cœlum viam tradiderint in regulis suis
Franciscus & Dominicus, quàm in Epistolis
suis Petrus & Paulus: quasi fœliciores illi quòd
patres fuerint Monachorum, quàm isti quòd
Christianorum: quasi minùs perfecti fuerint
fideles & sancti fratres exemplo Patriarcha-
rum, & Apostolico instituto in coniugio & re-
rum ciuilium commercio vitam agentes, quàm
Circumcelliones illi mendicantes & otiosi,
quòd cœlibes agant, & ex instituto suo vesano
quotidiana certorum rituum pensa persol-
uant: quasi de voluntariis & superfluis operibus
perfectionem acquirant, quibus tam longè ab-
sit vt necessario germanæ pietatis officio satis-
facere possint. Cæterùm apprimè ad illos spe-
ctat illud Christi, nec minùs quàm ad Phari-
sæos, [r] *Hypocritæ, benè Prophetauit de vobis E-* r Matt.15.
saias, Populus hic labiis me honorat: cor autem eo- 7.8.
rum longè est à me. Frustrà autem me colunt, do-
centes doctrinas præcepta hominum.

26 Quan-

26 Quanquam non eò solùm hypocritæ, quòd sanctitatem maiorem in regulis suis quàm in diuinis præceptis arbitrantur, sed etiam quòd discedunt prorsus à regulis suis, & longè aliud opere sint, quam voto & instituto videri volunt. Intueamur Monachos, & illas et sanctimonialibus moniales: proh Deus, quæ illi stupra, quos incestus & adulteria, quæ infanticidia & paricidia sub habitu religionis & prætextu cœlibatus occultarunt? Sub nomine paupertatis quas sibi opes, quæ territoria, quantam palatiorum magnificentiam, quantum splendorem argenti atque auri, quantas rerum omnium amænitates occuparunt? Quantæ res illorum, quanta potentia, quando monasteriorum * quindena millia numerata sunt solis mendicantibus intra trecentos annos constituta; ante quos † Benedicti cœnobia fuerant mille quingenta Abbates habentia præter præposituras, prioratus, & cœnobia monialium tanto numero, vt vnus ille tertiam ferè partem orbis Christiani tenere videretur? Neque mirum, quando vna || Iesuitarum recentissima secta, intra sexaginta annos, ducenta quinquaginta sex collegia sibi construenda, & amplissimis prouentibus per scelus & fraudem dotanda procurauit. Quorum omnium, quando deliciis fruuntur huius mundi, nec vlla re deficiant quæ vitam reddat suauissimam & gratissimam, professio vna est, Quòd mundo valedixerint, & pro Christo carnem crucifigant, vt ille qui ventre ita distento epulis, vt ilia propemodum rumperentur, Ecce nos, inquit, quanta

* *Hospinian de Orig. Monachat. lib 6. cap 72.*

† *Idem lib. 4. cap 5.*

|| *Idem lib. 6. cap. 66.*

quanta patimur pro Christo? Porrò sub humilitatis & obedientiæ professione quos fastus, quantos tumores, quantam superbiam, rebellionem, morositatem aluerunt? & dum charitatem mentiuntur, tigridum more, sicubi stomachantur, ferocissimè pugnant. Vide illorum inter se concertationes & prælia; Lapithas diceris & Centauros in mutuam cædem furenter armatos, neque vsquam repereris qui lites suas maiori virulentia & acerbitate prosequuntur. Et isti tamen sanctuli scilicet, & religiosuli merito tantopere valent, vt aliis quoque *participium bonorum operum suorum* impertiri non vereantur.

27 Cum hypocrisi confusio coniuncta est, quæ tanta erant, vt satis illa verbis explicari non possit. Quemadmodum enim collapsa olim apud Iudæos veræ religionis conscientia, fuerunt qui varias de cerebro suo confictas religiones vsurparent, & pietas quæ vna erat ex lege diuina, in diuersas plurium sectarum familias & disciplinas distracta est: ita in hac Ecclesiæ vastitate, postquam labefactata Christi fide hypocrisis illa in animos & opinionem hominum per fraudem irrepserat, & monachismus per simplicem turbæ credulitatem & superstitionem, non honori solùm, sed etiam quæstui esse, & otiosis quibúsque atque ignauis abdomen alere cœpisset, *ſ quotidiè fuerunt, qui vt ignaniæ suæ potiùs quàm religioni consulerent (viles animæ quiduis pati malentes quàm se arte aliqua exercere) nouas inertiæ sectas inducere conati sunt.* Itaque factum est, vt religiones in

ſ Polyd. Virgil. de inuent. rerum. lib. 7. cap. 2. & 5.

in infinitum multiplicatæ ſint, & quæ initio vnius ferè Benedicti nomine conſecratæ habebantur, in tot claſſes & familias abierint, vt vix earum numerus iniri poſſit. Dominico non ſatisfacit Benedicti regula; alteram ipſe ſuam meditatur: neque Franciſco Dominicus placet, ſed excelſius ille quiddam ſibi promittit. Alteri Franciſco Minorum ordo non ſufficit; proinde nouam Minimorum ſectam excogitat. In reliquis Celeſtinus Pontifex quiddam deſiderat, & Celeſtinorum ordinem de nomine ſuo confirmat. Quid commemorem Carthuſianos, Ciſtercienſes, Præmonſtratenſes, Carmelitas, Crucigeros, Brigidenſes, Flagellantes, Ieſuatos, Ieſuitas, Clauigeros, Forſicenſes, & reliquam ſectarum ſingularum innumerabilem turbam, ſingulos authores habentium, qui pro vno Chriſto vero Eccleſiæ capite ſucciſo plura tanquam hydræ capita ſerpentina ſuccreuerunt? Qui Chriſtum inter ſe partiti, ſinguli à ſe oſtentant, & viam ſalutis quam ipſe in ſe vno calcandam præbuit, in ſingulis regularum ſuarum ſterquiliniis expeditam promittunt. Quare cum omnes ſatisfactionem peccatorum & eminentiam pietatis & perfectionis apud ſe præſumunt, innumera redemptionum & perfectionum pluſquam anilia figmenta prodiderunt, pietatem Chriſtianam, quæ vnica & ſimplex eſt, infinitam fecerunt & nullo limite concluſam, quia penes aſinum & ganeonem quemque eſt, Pontifice annuente, vt nouas Eccleſiæ pietatis normas & leges indicat; denique

Ecclesiam quæ vna & solius Christi esse debuit, quasi deam quandam Syriam de diuersis numinibus compactam multiformem finxerunt, partem Francisco dederunt, Dominico partem, partẽ Benedicto, & cæteris suam cuiq; partem, deum omnes vario ritu promerentes; quasi cum [t] Themistio sentientes deum ista disparitate religionum oblectari, nec ad se vno tantùm modo perueniri velle. Itaque in illud incurrerunt de quo Corinthios Apostolus grauissimè reprehendit, dicentes, [u] *Ego quidem sum Pauli, ego Apollo, ego Cephæ*, & ea ratione se tanquam in diuersa collegia distrahentes. Quod enim excipit Bellarminus disparem esse causam Corinthiorum & Monachorum; ideò namque Corinthios ita dixisse, [x] *quia baptismi virtutem putabant*, quod Monachi non putant, *à baptizantis probitate pendere*, & proinde alii se aliis meliùs baptizatos existimabant; vt non ipsam propter se diuisionem Apostolus, sed tantùm opinionem illam improbasse videretur, impudentèr ab illo confictum esse manifestum est, quando Apostolus sub illis nominibus rem proponat in qua exceptio probitatis esse non posset, & se profiteatur baptismi executionem plerunque fugisse, non quòd dubitaret sibi fortasse sacramenti virtutem imputandam, sed ne videretur [*] *in nomine suo*, siue *in nomen suum* populos *baptizasse*, hoc est, baptismo ambitiosè ministrando discipulos quidem Christo, sed nomine suo, nuncupandos congregare voluisse. Id quod Monachorum patres inprimis

t Socrat. hist. lib. 4. cap. 27.

u 1. Cor. 1. 12

x Bellarm. de mem. Eccles. qui est de Monachis. lib. 2. cap. 6.

* 1. Cor. 1. 15.

primis dant operam, non baptizando, sed regulam suam propagando, & gloriæ sibi esse ducunt, vt numerosissimos discipulorum greges in familias suas & nomina seorsim conscribant. Qua de re audiant expressam Hieronymi sententiam, eamque sibi habeant: *Y si cubi audieris eos qui dicuntur Christi non à domino Iesu Christo, sed à quoquam alio nuncupari, vtputa Marcionitas, Valentinianos, Montenses siue Campates, scito non Ecclesiam Christi sed Antichristi esse synagogam.* Quod autem adiungit; *Gloriabantur Corinthii se filios esse spirituales excellentium virorum*, ita monachos attingit, vt mirum sit Bellarmino monacho studiosissimè celatum non fuisse.

y Hieron. aduer. Luciferianos. sub finem.

28 Operæpretium est enim animaduertere sectarii isti quibus fabulis singuli conditores suos, & hi quoque seipsos commendant; vt miserrimum fuisse statum Ecclesiæ non dubitemus, vbi de tam fœdis imposturis iudicium fieri non posset. Quemadmodum enim Ethnicorum sacerdotes, vt abhominandis mysteriis authoritatem acquirerent, ea se à diis accepisse finxerunt; ita nebulones isti, vt suum quisque ritum in vulgus probatum reddat, instinctu & admonitu cœlesti se omnis tentasse præse ferunt. Itaque Præmonstratenses, qui iidem quoque Augustinenses dicti sunt, z Augustinum apparuisse mentiuntur & regulam suam comprobasse. a *Ieiunantes* cælitùs sibi reuelatum finxerunt, *ieiunium in pane & aqua omnibus feriis sextis* sufficere ad remissionem omnium peccatorum, modò se iuramento ad huiusmodi ie-

z Hospinian. de orig. Monach. lib. 5. cap. 11.
a Ibid. cap. 17.

ieiunium obstringerent. De approbando [b] Carmelitarum ordine Papa per visionem nocturnam admonetur à virgine Maria, & iubetur eis concedere potestatem liberandi à pœna & culpa. [c] Dominici mater per somnium visa est sibi catulum parere gestantem ore facem ardentem, qua totus mundus accensus est: susceptrix videt in fronte stellam radiantem, & fulgore suo terras illustrantem: Innocentius Papa ad ordinem eius probandum per visionem adducitur, qua illum vidit Lateranensem Ecclesiam ruituram humeris suis fulcientem: ipsi quoque Dominico apparent per visionem [d] Petrus & Paulus, alter baculum, alter librum illi porrigentes, & dicentes, *Vade, prædica, quoniam ad hoc ministerium electus es.* Pro [e] Francisci ordine stabiliendo, quot visiones narrantur ipsius & aliorum? [f] Vox Christi audita in aëre dicitur, se velle vt hæc regula ad literam ab omnibus fratribus seruetur, & omnia quæ ibi scripta sunt, à sua procedere voluntate. [g] Illum sæpe visum aiunt à terra leuari, interdum magis, interdum minùs, & sæpe interceptum dum cum Christo sermonem haberet: Christum illi stigmata vulnerum suorum impressisse, quod diaboli authoritate confirmatum, bullis Pontificiis pro certissima veritate credendum peruulgatur, & visionibus quoque ac miraculis comprobatur. [h] *Fraternitas Rosarii* ab Alano quodam excogitata comprobatam se ait à virgine Maria, quam impudentissimè nugantur ingressam aliquando in cellulam eiusdem Alani clausam, concinnasseque ei ex capillis suis annulum, & monachum

b *Lib.6.ca.3.*
c *Ibid.ca.4.*
d *Cap.6.*
e *Cap.8.& 10.*
f *Cap.11.*
g *Cap.13.*
h *Lib.4.ca.26.*

chum hunc sibi desponsasse, osculatam fuisse, dedisse contrectandas & lactandas papillas, & denique fuisse illi tam familiarem, vt sponsa so-
i Lib.4.ca.30. let esse sponso, &c. [i] *Flagellantes* literas ab An-
k Cap.39. gelo allatas pro ordine suo prætendunt. [k] Bri-
gidenses regulam suam ab ipso Christi ore di-
ctatam affirmant. Mirum ni de cœlo quoque
l Cap.65. [l] Paulinorum siue Gastalianorum ordo descen-
derit, quo concumbunt eodem lecto frater & soror, sed interposita scilicet cruce ad mutuos aditus prohibendos ne coire vnà possint, qua ratione libidinem cruciant, si placet, & carnem domãt propriis viribus, vt loquuntur, vsquequò titillationes nullas sentiant reliquas. Ita lemures isti omnes de cœlo genus mentiuntur, quos tamen constat ex aluo Satanæ & infimo inferno prodiisse. Quod manifestum erit, si attendamus quibus blasphemiis rem agant, vt authoribus suis existimationem &
m Cap.6. honorem addere queant. [m] Dominicum insa-
no furore cum Christo comparant, & miracula eius ab Antonino maiora quàm Christi fuisse dicuntur. Christum dixerunt esse Dominum absolutè & authoritatiuè; Dominicum verò possessiuè: ad pedes depicti Apostoli Pauli scribunt; *per istum itur ad Christum*: ad pedes Dominici; *facilius itur per istum*. Quin & illum aiunt ferrea catena cæsum à seipso sanguinem suum fudisse pro peccatoribus terræ & existentibus in purgatorio. Nec minus ipse de se blasphemat iam moriturus: *Nolite*, inquit, *plorare charissimi, nec vos turbet corporalis mea discessio; in loco ad quem vado, vtilior vobis*

vobis quàm hîc fuerim; & post mortem aduocatum potiorem habebitis quàm in hac vita habere possitis. En latronem ſceleratum, ſacrilegum impoſtorem, qui cùm ad infernum rectà properat, execrabili præſumptione ſe poſt mortem Chriſti loco aduocatum promittit. [n]Franciſcum quoque *Ieſum typicum* nominarunt, & illum maiorem dixerunt Ioanne Baptiſta, & Apoſtolis meliorem. Quendam narrant in ſomno vidiſſe proceſſionem cœleſtem, & cum Franciſcum requireret, vidiſſe illum è Chriſti latere cum ſuis exeuntem. A catulis illius prodiit [o] *Euangelium* illud *æternum* quod ad Chriſti Euangelium comparatum, tantò plùs perfectionis habere dixerunt, quantum habet ſol ad lunam comparatus, & ad nucleum teſta, ex quo tamen effectnm dederant, quòd Chriſtus non ſit Deus, quòd ſacramentum eius nihil ſit, quòd Euangelium eius non ſit verum Euangelium, &c. Atque inter iſtas blaſphemias mirum eſt quantum rituum ſuorum ineptiis attribuerint, & quæ cum ſumma perfidia & impietate coniuncta ſunt, ea tamen pro ſalutaribus animarum remediis venditarint. Poſtquam enim fines probitatis exceſſerant, ſummo ſcelere & impudentia quidlibet auſi ſunt, nec deſtiterunt fraudes ſuas & figmenta ſine modo cumulare. Ecquis non deploratiſſima fuiſſe putarit tempora illa, & à Chriſtianiſmi paſſibus longiſſimè digreſſa, quibus impunè licuit ſpuriis iſtis de temulentis inſtitutis ſuis monſtra illa iactare; [p]votum cœlibatus (commune monachorum omnium eſſe

n *Cap.13.*

o *Cap.14.*

p *Lib.6.ca. 18.ex Petro de Aſoto.*

esse maximam satisfactionem peccatorum & meritum vitæ æternæ? [q] cucullam monachalem esse arma fortia ad tegendum peccata, & tutum munimen contra spiritus aëris & ignita tela inimici? [r] ingressum religionis & cucullæ induitionem, parem vim habere & gratiam cum baptismo? monachum per professionem Deo talem exhibere cultum, vt per hanc consequatur perfectam remissionem & indulgentiam omnium peccatorum à pœna & culpa? & illud flagellantium; [s] *vestem nuptialem* quæ Christo nos dignos efficiat, esse cutem laceratam, & carnem flagellando mortificatam? & Carmelitarum illud, [t] quicunque illos Mariæ fratres diceret, habiturum indulgentias trium annorum & totidem quadragenas? & illud Franciscanorum, [u] difficultèr parturientibus mulierculis prodesse, vt cucullas eorum, & calceos, & chordas, & braccas deuotè contrectent & exosculentur? & illud quoque sepultos in cuculla & habitu eorum à malignis spiritibus tutissimos fore, & tales rectà in cœlum aduolare?

q *Lib.3.ca.12. ex Breuiario.*

r *Lib.6.ca.18.*

s *Cap.30.*

t *Cap.3.*

u *Lib.3.ca.12.*

38 O fœlicem Ecclesiam, quam huiusmodi prædicatoribus Pontifex beauit; dignus ipse execratione omni & odio, quòd tantam orbis & Ecclesiæ pestem vel ad momentum superstitem esse pateretur. Enimuerò postquam Episcopi & Ecclesiarum præpositi per otium & negligentiam docendi labore supersedissent, & desuetudine vix iam ad se munus illud pertinere cogitarent; monachi operam illam Satanæ præstandam iudicarunt, quæ Deo ab iis

quorum

quorum per officii rationem intererat præstari desiisset. Itaque docendi prouinciam arripere cœperunt, & seipsos Ecclesiis obtrudere, non sine contumelia Curatorum, quos [x] *indoctos asinos, asinos togatos, & inertia pecora* vocitarunt, & vbi de confessione percunctati quempiam, responsum ab illo accepissent, se à Sacerdote suo confessum, vt loquuntur; [y] *Et quis*, inquiunt, *est ille idiota? nunquam theologiam audiuit; nunquam vigilauit in decretis; nunquam vnam quæstionem didicit enodare. Cæci sunt & duces cæcorum. Ad nos accedite qui nouimus lepram à lepra distinguere: quibus ardua, quibus difficilia, quibus Dei secreta patuerunt. Nobis confitemini imperterriti quibus tanta potestas concessa est.* Isti verò tam grãdes Theologi haud dubium quin egregias populo conciones adornarint. Nempe [z] indulgentias Franciscani liberalitèr concesserunt præsentibus quotannis ad cõciones suas in laudem beatæ virginis. Carmelitæ verò, vt illos superarent, & populum ad se adiungerent, hebdomadatim sibi panegyricas istas orationes apparandas censuerunt, & interesse volentibus largas indulgentias publicarunt. Sed tamen [a] Franciscani, nequid in damnum esset, visiones enarrarũt quibus indicatum est miserè tractatos esse in purgatorio, qui hospitium illis & benignitatem negassent. Et hæ quidem illis materiæ concionum, de intercessione & cultu virginis Mariæ, de vitis sanctorum, è Legenda expolitis; de reliquiarum quas circumferebant præstantia & vtilitate; de Purgatoriis flammis, de Romani Pontificis o-

x Lib. 6. ca. 16.
y Cap. 6.
z Cap. 3.
a Cap. 13.

mnipotentia; de indulgentiarum mirabili virtute, de sanctitate ordinis sui & benignitate sibi præstanda: de Christo verò parum; nihil de fiducia in Christum, de gratuita peccatorum remissione, de tranquillandis conscientiis, de propensa Dei benignitate qua protenus suscipit eos qui illum inuocant in nomine Iesu Christi. Erant enim omnes nonnisi Pontificiorum mercium institores; spectantes quid in rem, non in pietatem esse posset. [b] *piscatores non hominum sed nummorum*; [c] *plus officiales fisci quàm Christi*, ac proinde supposititias illas merces incredibili supra modum impudentia venditantes: quomodo [d] *Tecelius* ille Dominicanus, sceleratus ganeo, qui Pontificias indulgentias venales circumferens, vt acceptiores illas faceret, absolutiones & animarũ è Purgatorio liberationes strenuè promittit, & inter alia docet tantam se à Pontifice potestatem habere, vt etiamsi quis Virginem matrem vitiasset & grauidam fecisset, ipse tamen pecunia liberaliter interueniente crimen condonare posset.

b *Matth. Paris. in Henr. 3.*
c *Hospin. lib. 4. ca. 11 ex Petro de Alsiaco.*
d *Sleidan. Comment. lib. 13.*

30 Quæ verò hunc in modum impiè deblaterarunt, ea visionibus, & reuelationibus, & somniis, & miraculis, & omne genus fabulis & figmentis suffarcinata proposuerunt, nihil sibi expeditius esse sentientes ad populi simplicitatem illudendam, quàm si animos eorum commentis istis & fabulis occupatos & admirabundos tenerent. Quare hoc assiduè operam dederunt, vt mira quædam procuderent quibus aures eorum implerent, & more veterum hæreticorum (nam hæreticos fuisse confir-

ma

Hieronymus, quos [f] alii tamen tanquam orthodoxos temerè laudarunt) [g] *quasi longa inedia furtiuis noctium cibis protracta* verbosè commemorant, & [h] dæmonum *contra se & suos pugnantium aliorúmque certaminum portenta confingunt, vt apud imperitos & vulgi homines miraculum sui faciant, & exinde lucra sectentur*; & certè eò impudentiæ peruenerunt, vt nihil tam ineptum esset, tam improbabile, tam incredibile, quod non Ecclesiæ sub illis hominibus obtrudere auderent. Quæ tamen omnia pro sacris habebantur, legebantur in Ecclesiis, de suggesto non sine magno clamore sonabant, & hæreticum esse oportebat qui stercoribus istis nares non libenter admoueret, non horribiles istos fœtores placidè perferret. Quis tum rerum status, cùm pro cœlesti pabulo venena ista dabantur, & sitientes animę obthuratis fontibus salutis de stagnis istis Sodomiticis & cœnosis lacubus bibere cogebantur? Neque verò credibile esset homines ad fraudes & mendacia tam profligatos, ad impudentiam tam proiectos vnquam esse potuisse, nisi publicè rerum istarum monumenta prostarent, & chartæ ipsæ consignatæ de tanta perfidiæ improbitate fidem facerent.

e *Hieron. ad Ctesiphont.*
f *Vit. patrũ & Soz. om. lib. 6. cap. 28. &c.*
g *Hieron. ad Eustoch. de cust. Virginit.*
h *Hieron. ad Rustic. de viuendi forma.*

31 Interim illi populum superstitioso metu suspensum tenebant, qui quia siliquis tantùm & bulbis Ægyptiis assueti, pretiosiores epulas ignorarunt, non audebant ista præiudicio damnare. Superstitionem verò auxit Satan quoad posset, non conuenire ratus, vt, cùm tam operosos haberet regni sui procuratores, ipse

ſibi deeſſet,& lucro ſuo manum apponere ſi perſederet. Quare plena tum erant omnia ſpe-ctris & ſpiritibus, & mortuorum apparitionibus, & mille dæmonum præſtigiis, quæ omnes eò tendebant, vt miſſarum, & indulgentiarum, & Pontificiarum nundinatiónum opinionem augerent, Itaque *animarum voces frequenter auditæ, grauiſſimè querulantium quòd in purgatorio torquerentur, & ſubſidia ſibi precum & miſſarum facienda obnixè rogantium. Alter à dæmone correptus, neſcio quæ mira & monſtra narrat † de purgatorio ſibi viſo, & horrendis ibi animarum pœnis, quas ſubire oportet eos, qui nondum expiati de vita decedunt. Alter per eandem ecſtaſin intelligi hanc aut illam animam, interceſſione ſancti alicuius aut eccleſiaſtici officii perfunctione, è purgatorio eſſe dimiſſam, & in cœlum ſuſceptam. Quin & callidus dæmon interdum Chriſti, interdum beatæ Mariæ, interdum Angeli, interdum ſancti alicuius ſpeciem & nomen aſſumit, & ſtertenti alicui Monacho inferorum myſteria ediſſerit, & vias exponit quibus animas cateruatim in gehennam propellere valerent. Nullus porrò locus erat nocturnis terroribus immunis, & ad teſtandam Eccleſiæ deſolationem vſuuenit quod Eſaias olim de Babylone collapſa vaticinatus eſt: [e] *Accubabunt ibi Tſiim, & domus eorum erunt plenæ Ohim; & habitabunt ibi ſtruthiones, & Satyri ſaltabunt ibi.* Sed hic tamen perterrefactum ſe Satan videri voluit, & recedere coactum, ſigno crucis, & exorciſmis, & aqua benedicta, & aliis eiuſmodi ſuis impoſturis; peſſima

fraude

*Sleidan Comment. lib. 9

† *Mat. Pariſ. in Stephano & Ioanne.*

e *Eſa. 13. 21.*

ude, vt dum se crederent homines vitreis i-
parietibus probè munitos, ipse interim in
mas eorum vera fide destitutas ferocius in-
tret. Infinita erant huiusmodi dæmonum
bria saltitantium vbique, & de animarum
amitate & perditione generis humani, quam
opere semper exoptant, sibi ludos facien-
m.

32 Cæterùm istis freti monachi supersti-
onum suarum adiumentis, strenuè rem suam
gunt, & nihil non audent, dum terrorem ho-
inibus & metum iniiciunt, quò eos sibi ha-
eant propensiùs obsequentes. Itaque sub no-
ine mendicantium huc illúc erronum more
gantur, in omnium domos irrepunt, in mu-
rcularum familiaritates semet insinuant,
stamentis omnium insidiantur, neque vllas
on arripiunt ansas & opportunitates commo-
rum suarum. Quos optimè Polydorus Ver-
lius describit, ne mihi multa dicere necesse
: f *Viget*, inquit, *hodie omnis generis fraudulen-
rum hominum secta, qui simul industriæ, simul
boris fugientes, quò plus sanctitatis præ se fe-
nt, hoc intrinsecus dissolutiores, ipsos Deæ Sy-
æ Sacerdotes gnauitèr æmulantur, quippe qui per
sidiosam pietatem tanquam diuorum omnium
inistratores dolis apprimè instructi, hic pro tem-
i ædificatione, alter pro vestimentis coëmendis,
alius pro alendis pauperibus, alius pro redemptio-
e captiuorum nonnulli pro educandis expositítiis
rcumeuntes castella, pagos, villas ab hoc credulo
stico blandulè poscunt & cupidissimè accipiunt
um, lanam, agnum, hædum; ab illo gallinam &*

f Polyd. Virgil. de inuent. rerum. lib. 7. cap. 7.

oua, ab alio porcellum vel pernas; ab alio cas-
linum, ab alio superstitiosè attonito tritici se-
rium, aut cadum vini vel olei lecythum. Al-
aut sanctorum reliquias, vel apostolicas tab-
seu quorundam antistitum chirographia ve-
te assiduoq; vsu passim obliterata è pyxide de-
munt, illaque magna cum veneratione offe-
bus osculanda porrigunt, promittentes pro
munusculis vitam cunctis cœlestem. Sic eius-
rusticanis donis onusti prædam vendunt,
genti laminam conflant, atque mox dom-
deunt gaudentes quòd simplicia rusticæ plebi-
da, ac pias mulierculacularum mentes illuserint,
ficarint, fefellerint gnauitèr, &c. Nempe hoc
g *Rom.16.18.* lis opus, hæc opera [g] *seruire ventri suo, non D-*
mino Iesu Christo, cui vt gratificentur, *per bla-*
sermones & assentationes seducunt corda sim-
h *Matt.23.14.* *cium, &* [h] *prætextu longarum orationum d-*
viduarum exedunt, & [i] *totas domos subuert-*
i *Tit.1.11.* *docendo quæ non oportet turpis lucri gratia.*
nus hominum iners, otiosum, indoctum, g-
deditum, insidiatores fæminarum, pudici-
expugnatores, voto sæculum abdicantes,
plùs immersi seculo quàm homines secula-
Postquam ergo ad istos rerum summa del-
est, nihil mirum si desolata iacuerit Eccesia,
quæ mala priùs erant, iam pessimo statu esse-
k *Hospin. de orig. Monach. lib.6.cap.8.* perint. Et certè [k] per illos profligata est erudi-
omnis; linguarum & artium liberalium stu-
è monasteriis prorsus eiecta, ita vt multi fu-
rint, qui in lupanaribus illis planè consen-
rint, & tamen Latina lingua vix legere potu-
rint, ita vt ab illorum inscitia & cæcitate pr-
uerbiu-

bium de illiteratis & ſtupidis natum ſit, *nacho indoctior.* [l] Ioannes quidam Tyſſyng-
us Anglus aduersùs Wiclefi confeſſionem | [l] *Balæus, ſcrip. Britan. Cent. 4.*
bens, etſi erat ipſe ex Armento Franciſca-
um, ingenuè tamen agnouit maiorem inter
eologos cæcitatem extitiſſe citra fratrum
ndicantium originem, quàm priùs erat;
od etſi non diſſimulauit vltione diuina con-
iſſe, tamen dum veram cauſam non atten-
non deſtitit veram Euangelii doctrinam to-
viribus oppugnare. Neque verò poſſum o-
ione vlla ſatis explicare in quantam barba-
m, ſqualorem, fœditatem orbis ab illis ad-
ctus eſt, vt non immeritò videantur à Ioan-
[m] *locuſtarum* nomine præſignati, quia vt lo- | m *Apoc. 9. 3*
ſtæ olim in Ægypto vniuerſam terræ ſuper-
em operientes [n] *deuorarunt herbam terræ,* | n *Exod. 10. 15.*
quicquid pomorum in arboribus fuit, quæ
ndo dimiſerat, ita vt nihil omninò virens reli-
m eſſet in lignis & in herbis terræ in cuncta Æ-
pto: Ita per locuſtas iſtas in hac Ægypto ſpi-
uali vaſtata ſunt omnia, & conſumptum eſt
ntummodo ſaluo [o] *Iſraele Dei)* quicquid vi- | o *Gal. 6. 16.*
de ſuperiorum plagarum grandine & an-
cedentibus Eccleſiæ populationibus & rui-
relictum eſt. Quare non abs re fuiſſe vide-
, quòd in exortu ſectarum mendicantium,
ibus iſta mala maximè imputata ſunt, [p] tanta | p *Hoſpin. de orig. Monach. lib. 6. cap. 15.*
odigia & calamitates inſolitæ contigerint,
is & lunæ formidabiles eclypſes, tonitrua,
mpeſtates, terræmotus, ignes, inundationes,
alia eiuſmodi oſtenta, quæ mundo omino-
m aliquod & fatale protēdere videri poſſent.

33 Porrò

33 Porrò corrupta in hunc modum fide disciplina quoque Ecclesiæ collapsa est. Postquam enim Pontifex Romanus perpetuam reip. Christianæ dictaturam inuaserat, & Consistorium suum in eminentissimam rerum omnium potestatem per summam tyrannidem euexerat; nulla ferè iuris aut legum ratio est habita, sed omnia ad meram illius libidinem tractari cœperunt. Neque enim leges vllæ pro tuendo Ecclesiæ statu, & corrigendis excessibus decretæ sunt, in quibus exceptio non valuit, quam Tridentini patres vel Parasiti potius canonibus suis adiungunt: [q] *salua semper & in omnibus authoritate sedis Apostolicæ.* Itaque dispensandi potestate Pontifex omnia subuertit: nihil ita ratum est quod clausula *Non obstante*, [r] *inuisa*, vt ille ait, *adiectio Papalibus literis frequentèr inserta*, non rescindat. Atque hac ratione illicitis omnibus indulgentia & venia concessa est; legitima facta sunt quæ sunt legibus interdicta; iura omnia venalia esse cœperunt, neque quicquam erat quod nummis redimi non posset. Pontifex enim insatiabili pecuniæ cupiditate sine fine laborans, nihil integrum esse patitur quod in rem esse possit: simonia, vsura, periurium, sacrilegium, homicidium, quodcunque demùm sit, nihil offendit quod loculis eius quæstum ferat. Peccata omnia [s] certo pretio taxantur: qui soluendo est, nihil metuat, non est qui ei dicam impingat. [t] *Manifestè compertum est*, ait *Matth. Parisiensis Ecclesiam Romanam Dei indignationem incurrisse. Ipsius enim magistratus & rectores non populi deuotione*

q *Concil. Trid. sess. 7 & 25.*

r *Matth. Paris. in Henr. 3.*

s *Volfang. Muscul. loc com.*

t *Mat. Paris. in Hen. 3.*

tionem, *sed marsupia plena quærunt denario-*
m; non animas Deo lucrifacere sed reditus cape-
, & pecunias congregare, religiosos opprimere,
a vsura, simonia, & aliis diuersis argumentis
i aliena vsurpare. Non curatur de iustitia &
nestate, de simplicium informatione, immò cum
cunque modo quis beneficio Ecclesiastico inue-
tur, de summa pecuniæ quam inde sortiri pos-
t sciscitantur, &c. Hinc imprecatio in populo
scitatur, & diatim ira Dei meritò prouocatur. Et
ssim ille intolerabilem Pontificis & Ecclesiæ
omanæ auaritiam vellicat, omnia in occasio-
em quæstus & lucri conuertentis. [u] *Sedes Ro-* u *In Hen. 1.*
ana clementissima quæ nulli deesse consueuit,
dè albi aliquid aut rubei intercedit: [x] *Papa ad* x *In Ioanne.*
nia scelera pro præmiis datis vel promissis ce-
s & procliuis. [y] *Adeò inualuit Romanæ Eccle-* y *In Hen. 3.*
insatiabilis cupiditas confundens fasq; nefasq;,
od deposito rubore velut meretrix vulgaris &
ens, omnibus venalis & exposita vsuram pro
uo, simoniam pro nullo inconuenienti reputa-
t, ita ut alias prouincias sua contagione macu-
it Papa, qui forma & exemplum totius tenere-
resse religionis, vsurarius est manifestus, fomes
oniæ, pecuniæ sititor & raptor, ipsiúsque curia
rum institorum, immò potiùs meretricale pro-
bulum: fœtor curiæ Papalis vsque ad nubes fu-
m teterrimum exhalabat. Neque verò solus
e fuit qui summam hanc curiæ Romanæ ini-
itatem & impudentiam perstrinxit: nemo
è erat qui illam non abhorruit, ita vt etiam
Cardinalis Columna Romæ agens, legato z *Idem ibid.*
ntificio in Anglia degenti per literas gra-
tularetur,

tularetur, quòd tam longè abesset nec vide-
ret mala gentis suæ, hoc est, curiæ Roma-
næ. Et variè multi versibus & rhythmis Roma-
nis istas nundinationes & quæstuum artes ex-
agitarunt.[a] *Roma fundata à prædonibus adhuc*
primordiis retinet, dicta Roma, quasi rodens ma-
nus, vnde versus:

Roma manus rodit; quos rodere non valet,
odit.
[*]Dantes exaudit, non dantibus ostia claudit,
Curia curarum genitrix, nutrixq; malorum,
Ignotos notis, inhonestos æquat honestis.

Inter varias picturas in veteri quodam libello
descriptas, habebatur imago Pontificis in thro-
no maiestatis suæ sedentis, & petentibus va-
rias, vt loquuntur, gratias concedentis, ad quam
versus adscripti sunt isti:

[b] *Curia vult marcas, bursas exhaurit & arcas,*
Si bursæ parcas, fuge Papas & Patriarchas.
Si dederis marcas, & eis impleueris arcas,
Culpa soluêris, quacunq; ligatus haberis.
Intus quis? tu quis? ego sum. quid quæris? vt in-
trem.
Fers aliquid? non. esto foris, fero, quid? satis
intra.

Iisdem omnino coloribus Ecclesiam & Cu-
riam Romanam depinxit Bernardus Abbas
Cluniacensis:

[c] *Roma dat omnibus omnia dantibus omnia,*
Romæ:
Cum precio quia iuris ibi via, ius perit omne.
Roma nocens nocet, atq; viã docet ipsa nocendi,
Iura relinquere, lucra requirere, pallia vendi.

Si tu

a *Sext. de elect. & electi potest, ca. fundamenta in glossa.*
* *Catal. test. Verit. pag. 399.*
b *Catal. test. Verit. ibid.*
c *Ibid. pag. 397.*

Si tua nuncia praeuenit vncia, surge sequaris.
Expete limina, nulla grauamina tunc verearis.
Quam sapientia non valet, vncia dat tibi pacē:
Vncia fœderat, vncia temperat ore minacem.
Aurea lamina dat tibi lumina caeca Quiritum
Ostia peruia verbaq́ Tullia cor stabilitum.
Si datur vncia, stat tibi gratia Pontificalis:
Sin procul haec valet, haec tibi lex manet & schola talis.
Scylla vorax, rapis & cupis, & capis, & trahis ad te,
Roma ruens, rota fœda satis nota cauteriat te.
Gurget es altior, arca voracior, alta lacuna,
Insociabilis, insatiabilis, omnibus vna.
Quò bibis ampliùs, hoc inhiantiùs, Huc date, clamas.
Dic rogo, Sufficit: at mihi Deficit, ipsa reclamas.
Si tibi det sua, non repleat tua guttura Crœsus,
Marca vel aureus amodò, non Deus est tibi Iesus.

Alter quidem ita cecinit:

[d] *Roma capit singulos & res singulorum;* d *Baleus Cent. 3 in append. ca. 61.*
Romanorum curia non est nisi forum:
Ibi sunt venalia iura Senatorum,
Et soluit contraria copia nummorum.
In hoc consistorio si quis causam regat
Suam vel alterius, hic inprimis legat,
Nisi det pecuniam Roma totum negat;
Qui plus dat pecuniae, melius allegat.
Romani capitulum habent in decretis,
Ut petentes audiant manibus repletis.
Dabis aut non dabitur, petunt quando petis.
Qua mensura seminas, eadem tu metis.

Cum

Cum ad Papam veneris habe pro constanti,
Non est bonus pauperi, soli fauet danti:
Et si munus præstitum non est aliquanti,
Respondet hic tibi sic, Non est mihi tanti.

Deniq; [e] *pecunia nihil non parare Romæ est;* vnde *Mant.*

e *Onuphr. in Hadrian 6.*

——— f Venalia nobis
Templa, sacerdotes, altaria, sacra, coronæ,
Ignes, thura preces, cœlum est venale Deus[q];

f *Mantuan. calamit. lib. 3.*

34 Iam verò vbi vnius arbitrio cedunt omnia, qui non æquitate sed pretio omnia transigit, quid sanctum, quid integrum esse potest, quid non peruersum & confusum, & cum summo Ecclesiæ malo & calamitate coniunctum? Quid ibi nisi Babylonem illam suspicemur, quæ rerum omnium perturbationem & ruinam introductura esset? Qua de re lusit amarissimo sarcasmo Ludouicus Viues; [g] *Petrus Romam Babylonem appellat, &c. Nunc verò nomen tam odiosum exuit? Nam nihil est in ea confusum & promiscuum, discretis adeò & redactis omnibus in certas leges, vt cùm omnia propè illic vendantur & emantur, nihil tamen agas sine lege ac formula, at que etiam sanctissimi iuris.* Quibus verbis Ecclesiam Romanam ita valdè pupugisse visus est, vt ea [h] Belgici Censores, quò Pontifici gratificarentur, ex annotationibus illius expungenda designarint. At exuere deberent vitia sua, non expungere ea quibus corrigenda vitia iustissimè taxantur, nisi quòd certum est illis aspidem imitari, quæ aduersus incantatorem aures occludit, & nullo modo fateri quicquam apud se nisi sanum & salubre repertum esse.

g *Lud. Viues in August. de ciuit. Dei. li. 18. c. 22.*

h *Index Expurg. in castigat. oper. August.*

35 Atq

35 Atqui verò in aëre tam prauo, tam putrido quæ sanitas esse potuit? in tanta tamq; communi pestilentia & lue quid esse potuit non inquinatum & infectum? Itaque cùm neque doctrina pietatis imbuerentur homines, vt fierent boni, neque vinculis vllis continerentur quominus essent mali; mores fuisse corruptissimos necesse est, & ab Euangelii sanctissima præscriptione longissimè differentes. Et fuisse quidem apparet ex Bernardo, ita vt apertè in hæc verba loquatur tanquam ipsi Christo: [i]*Coniurasse contra te videtur vniuersitas Christiani populi à minimo vsq; ad maximum: à planta pedis vsque ad verticem capitis non est sanitas vlla.* Neque verò nihil est quod de moribus sui seculi refert Matthæus Parisiensis: [k]*qui his temporibus malus non est, optimus reputatur*; eò scilicet improbitate perducta, vt crimini non daretur non esse bonum, satis esset non apertè malum esse; & prodesse videretur qui non noceret, & virtutibus florere qui vitiis & sceleribus non esset infamis, quia plerunque omnes pessimi erant. Ac de iisdem ferè temporibus Abbas Vrspergensis: [l]*Tunc*, inquit, *cœperunt multiplicari mala in terris. Ortæ siquidem sunt in hominibus simultates, doli, perfidiæ, traditiones, vt se inuicem tradant in mortem & interitum. Rapinæ, deprædationes, depopulationes, terrarum vastationes, incendia, seditiones, & bella, & rapinæ siue in stratis siue in latrociniis iustificatæ sunt, & omnis homo iam sit periurus, & prædictis facinoribus implicatus, vt vix excusari posset quin sit nobis sicut populus sic & sacerdos. Tribulatio*

i *Bernard. in conuers. Pauli ser. 3.*

k *Mat. Paris. in Hen. 3.*

l *Abb. Vrsperg in Chronico.*

T *magna*

magna prohibuit & hoc, vt nec quis de villa su-
posset procedere securè, saltem in proximam vil-
lam. Claustrales & vitas quascunque religiosas a-
gere se fictè demonstrantes, alienati sunt à vulua
sanctæ matris Ecclesiæ: errauerunt ab vtero qu-
monitis salubribus calefieri debuerunt & nutriri.
Vix remansit aliquis episcopatus siue dignitas Ec-
clesiastica, vel etiam parochialis Ecclesia, qu-
non fieret litigiosa & Romam deduceretur ips-
causa sed nō manu vacua. Deinde Romam com-
pellat peccata ista orbis terræ comedentem, &
de regnante passim iniquitate lucrum sibi fa-
ciẽtem. *Gaude mater nostra Roma quoniam ap-*
riuntur cataractæ thesaurorum in terra, vt ad
confluant riui & aggeres nummorum in magna
copia. Lætare super iniquitate filiorum hominum
quoniam in recompensationem tantorum malo-
rum datur tibi pretium. Iocundare super adiutri-
ce tua discordia, quia erupit de puteo infernalis
abyssi, vt accumulentur tibi multa pecuniarum
præmia. Habes quòd semper sitisti: decanta can-
ticum, quia per malitiam hominum, non per tuam
religionem orbem vicisti. Ad te trahit hominum
ipsorum deuotio aut pura conscientia, sed scelerum
multiplicium perpetratio & litium decisio pre-
comparata. Et certè Romana ipsa Ecclesia pessi-
mè omnium audiuit, & quasi [m] *fons sulphure-*
vt eam appellat Matth. Parisiensis, teterrim-
fumos emisit, quibus probitatis & virtutis l-
omnis suffocata & extincta est. [n] *Nusquam m-*
nus vel pietatis vel religionis est, ait Machiau-
lus, *quam in iis hominibus qui viciniores R-*
habitant: apud quos tam longè à Christianism-

m *Matth. Paris. in Hen 3.*

n *Nich. Machiau. disp. de rep. lib.1.ca.12.*

discessum est, vt nomen ipsum[o] Christiani in probrum conuersum sit, quod illis iam ex vsu *stupidum & fatuum* sonat. A quibus prodiisse opinor quod apud nos prouerbio iactatum est, *abesse longissimè à Deo qui proximè absunt ab Ecclesia.* Et tales quidem illos Bernardus describit.[p] *Ante omnia*, inquit, *sapientes sunt vt faciant mala: bonum autem facere nesciunt. Hi inuisi terra & cœlo vtrique iniecere manus, impii in Deum, temerarii in sancta, seditiosi in inuicem, æmuli in vicinos, inhumani in extraneos, quos neminem amantes amat nemo, & cùm timeri affectant ab omnibus, omnes timeant necesse est. Hi sunt qui subesse non sustinent, præesse non norunt, superioribus infideles, inferioribus importabiles: inuerecundi ad petendum, ad negandum frontosi: importuni vt accipiant, inquieti donec accipiant, ingrati vbi acceperint. Docuerunt linguam suam loqui grandia, cum operentur exigua: largissimi promissores & parcissimi exhibitores: blandissimi adulatores & mordacissimi detractores.* Enimuerò manifesta impietas Ecclesiæ Romanæ, quando arcem se haberi voluit Christianæ pietatis, Christianismum infidelibus exosum reddidit, & procliues alioqui ad suscipiendam fidem prorsus auertit. Atque hoc argumento Sultani Ægyptii primates aliquandiu vsi sunt vt eum à baptismo percipiendo dissuaderent:[q] *Quomodo*, inquiunt, *ex vno fonte aqua dulcis & salsa poterit emanare? vbi Christiani fontem iustitiæ haurire tenentur, inueniunt laticem toxicatum.*

36 Obiectant quidem nobis aduersarii ne-

o *Hospinian de orig. Monach. lib. 6. cap. 66.*

p *Bernard. de consid. ad Eugen. lib. 4.*

q *Mat. Paris. in Hen. 2.*

que vsquam non inculcant, fidem quam prędicamus esse bonis moribus aduersam, & maximam petere vitæ licentiam & corruptelam, idque vsuuenisse persuadet declamator [r] Osorius, postquam Euangelium nostrum publicari cœptum est. Sed non aliter nobiscum agunt quàm olim Pelagiani cum patribus antiquis, ac proinde responsum illis Augustini reponimus, [s] *Vos estis ruina morum, qui ipsius fidei supra quam mores ædificandi sunt, molimini fundamenta subuertere.* Neque enim absq; recta fide boni mores constare possunt, & cum excidio veræ pietatis corruptela vitæ semper coniuncta est. Nos verò quibus illuxit, miserante Deo, vera fidei doctrina, longè quidem abest vt eo quo par esset gratitudinis officio bonitatem illam compensemus, sed tamen haud veremur dicere ferè iusta esse tempora in quibus agimus, si cum seculis anterioribus sub illa Papali tyrannide comparentur. Neque enim ita cæci sumus, vt in historiis non videamus quæ conditio fuerit temporum superiorum, quanta grauissimorum scelerum licentia, quæ turpitudo vitæ non perpetrata tatummodo, sed lege quoque & authoritate munita. Et illam certè aluit religio illorum & fides, cuius vis omnis in expiationibus peccatorum & indulgentiis explicata est. Quarum opinione cùm iam orbis quasi fascino quodam excæcatus occupari cœpisset, crescere statim comperta est improbitas omnis & vitæ dissolutio, quia in promptu putabantur esse remedia quibus contracta quæque noxa posset elui, & ignis purgatorius, qui solus

tunc

[r] *Osor. cont. Haddonum.*

[s] *August. cont. Iulia. Pegla. lib. 5 cap. 4.*

[t]unc formidabilis erat, posset extingui. Quòd si quid omninò residuum erat pietatis & conscientiæ, mansit illud ferè apud simplicem plebeculam, quam iniecto per fraudem metu, vt supra dictum est, aliquantulum continuerunt, alligantes illis onera grauia & importabilia, quæ ipsi ne vno quidem digito mouere volebant. Sin Pontificem attendamus & Cardinales, si clericorum & monachorum mores examinemus, nihil illis nequius Sol vnquam vidit, nihil vnquam habuit orbis ad omnem scelerum immanitatem efferatius. [t]Ioannes Petrus Carapha Cardinalis Theatinus ad Paulum tertium de emendanda Ecclesia libellum edidit, quo illam confirmauit collapsam apud se esse, vt iam non Christi sed diaboli Ecclesia sit. Papas dicit ad sua desideria coaceruare sibi magistros auribus prurientes; per Cardinales & Episcopos Christi nomen inter gentes blasphemari; clauium potestate emungi pecunias, improbos ordinari, Simoniacas nundinationes exerceri, ambitione & auaritia æstuare prælatos; in monasteriis horrida fieri flagitia; Romam impudicissimis scortis repleri, & alia multa apud illos flagitiosa committi. Cæterùm de Pontificibus sequitur postea dicendum; de Cardinalibus & reliquo clero Pontifex ipse sententiam dicet. [u]Benedictus duodecimus è Clericis & religiosis *paucos vel nullos bonos credebat*, & *omnes à via mandatorum domini declinasse dicebat*: qui rogatus aliquando ut plures Cardinales crearet, respondet *libentèr se id facturum*, *si modò nouum mundum creare posset*;

t *Baleus de actis Rom. Pontif. ad finem.*

u *Catalog. test. verit. pag. 447.*

nam hunc qui iam existat vix præsentibus Cardinalibus sufficere, insatiabilem eorum auaritiam & infinitam rapacitatem ingeniosè perstringens. Pontifici Benedicto consentit Hugo Cardinalis, qui alicui scribit in glossa [x] *diabolum olim habuisse duas filias, Auaritiam & Luxuriam: Auaritiam elocasse Iudæis, Luxuriam Ethnicis; cæterùm iam clericos vtrisque illorum suas sponsas eripuisse, solosq; velle sibi proprias vtramque habere, & Auaritiam & Luxuriam.* Istis Platinam adiungimus, qui in historia Pontificum deplorat interdum mores seculi sui, & summam clericorum improbitatem & vitæ licentiam insectatur. [y] *Quid futurum*, inquit, *nostra ætate arbitramur, qua vitia nostra eò creuere, vt vix apud Deum misericordiæ locum nobis reliquerint? Quanta sit auaritia sacerdotum & eorum maximè qui rerum potiuntur, quanta libido vndique conquisita, quanta ambitio & pompa, quanta superbia & desidia, quanta ignoratio tum suiipsius tum doctrinæ Christianæ, quàm parua religio & simulata potiùs quàm vera, quàm corrupti mores vel in profanis etiam hominibus, quos seculares vocant, detestandi, non attinet dicere, cùm ipsi ita apertè & palam peccent, acsi inde laudem quærerent.* Et alibi, [z] *Nunc adeò refrixit pietas & religio, non dico nudis pedibus, sed caligati & cothurnati vix supplicare dignantur. Non flent inter eundum vel dum sacrificatur, sed rident & quidem impudentèr; de his etiam loquor quos purpura insigniores facit. Non hymnos canunt, id enim seruile videtur, sed iocos & fabulas ad risum cõcitandum inter se narrant. Quid plura? quã quid dica-*

x *Ibid. pag. 403.*

y *Platina de vitis Pontif. in Marcellino.*

z *Idem in Stephano. 3*

audacior est & petulantior, eò maiorẽ in tam corruptis moribus laudem meretur. Seueros & graues viros reformidat hic noster clerus, quia in tanta licentia malunt viuere, quàm benè monenti aut corrigenti obtemperare, & ob eam rem Christiana religio quotidiè in peius labitur. Et alibi facta mentione legum Ludouici imperatoris; [a] Vtinam inquit, nostris temporibus Ludouice viueres: indiget nunc Ecclesia tuis sanctissimis institutis, tua censura, adeò in omnem luxum & libidinem se effundit Ecclesiasticus ordo. Coccinatos & trabeatos nunc inspiceres, non homines, quod fortasse leue videretur, sed equos & iumenta, precedente quidem incedunt magno adolescentum, & altero presbyterorum agmine subsequente, non in asinis sed in equis præferocibus & phaleratis, acsi ex hoste deuicto triumphum ducerent. De argenteis vasis & egregia eorum supellectile, deque cibariis nihil attinet dicere, cum & Siculæ dapes & Attalica ornamenta & vasa Corinthia, si hæc inspicias, nullius pretii dici possint. Quid verò ex hac intemperantia nascatur, prætermittam, ne os, vt ipsi aiunt, in cœlum ponam. Ita namque scelerata superbia ad omnem improbitatem obduruerant, vt reprehensionem non ferrent, & os in cœlum ponere dicerent eum, qui de aperto scelere admoneret. Deniq; [b] verte te ad Clerum, ait alter quidam, & videbis in eis bestiæ tentorium. Dei seruitium negligunt, terrenis lucris inseruiunt, sacerdotium per immunditiam polluunt, populum per simulationem seducunt, deum per mala opera abnegant, omnes scripturas ad salutẽ pertinentes abdicant, omnib. modis laqueos ad rui-

a In Gregorio 4.

b Honorius episc. Augustodunens. Catal. test. Verit. pag. 395.

nam populo substernunt, quem cæcum ipsi cæci ad interitum præeunt. At clericis fortasse solutiora erant omnia; maior in monasteriis religio & pietas. Immo ibi quoque *videbis*, inquit, *bestiæ tabernacula. Per fictam professionem Deum irrident, normam regularem moribus & vita calcant, per habitum seculum fallunt, plerique gulæ & illecebris dediti sunt, quidam in immunditiæ sorde computrescunt.* Quorum singularis improbitas materiam dedit dicteriis illis, rhythmis, querelis quæ apud grauissimos authores passim occurrunt de illorum temporum & hominum otio, vanitate, luxuria, vtpote nihil ferè sequentium nisi quod nomen eorum ad terrorem, abdomen ad gulam, inguen ad stuprum & infandas libidines turpissimè foueret. De quorum nequitiis [c] *Lachryma Ecclesiæ* duobus libris ab Hermanno quodam è superiori Germania ante trecentos propè annos conscripta est: quos in publicis prælectionibus & concionibus olim insectatus est vehementer [d] Philippus Noris Oxoniensis, *Antichristi* appellans, *lupos, latrones, fures, traditores, porcos voraces, hæreticos, Mahometi discipulos, pessimos nebulones, & diabolo ipso peiores. Potiùs essent,* inquit, *à fidelium cœtibus profligandi, quàm vel Ariani vel Pelagiani, vel hæreticorum quiuis alii.* [e] Nicolaus Gallicus Carmelitarum septimus magister generalis, ordinis sui summam improbitatem & mores sceleratissimos expertus, & locum suum iam pertæsus, edidit in illos scriptum aculeatum titulo *Ignea sagitta*, quo illos describit *reprobos, cauteriatos, errones, fabulatores,*

c Baleus script. Britan. Cent. 4. in sertor. Gualensi.

d Ibid. in Phil. Noris.

e Baleus de act. Rom. Pontif. in appendice.

latores, garrulos, inutiles consiliarios, malignos discursores, Sodomæ ciues, optimi testamenti contemptores, præsentium & futurorum seductores, draconis caudam tertiam stellarum partem de cœlo trahentem, & in terram mittentem, pædagogum habentes illum qui rugiendo circuit, quærens quem deuoret: apud quos cùm post quinque annos nihil se proficere videret, magistratu se abdicans in eremum secessit. [f] *Tanta erat morum corruptio & peccandi licentia,* ait Wiclefus, *vt monachi præter violatas virorum coniuges & moniales, virgines quasdam occiderēt concubitum eis denegantes. Fœminis persuadebant eorum plures, multò leuius peccatum esse cum illis coire, quàm cum laicis. Præter eorum sodomiam quæ omnem mensuram excessit, interim sese iactitantes eas absoluere posse, & pro peccatis earum responsuros esse semper, in maximis sceleribus eas nutriebant. Mulierum complexiones & secreta disquirebant ex libris, docentes cum illis concumbere in absentiis maritorum maximè esse contra varias ægritudines salubre, &c.* Deniq; versiculi in illos vulgò iactati sunt:

f Hospinian. de orig. Monach. lib. 6. cap. 17. ex VViclefi libro de hypocrisi.

[g] *Puto verò quòd prodesset*
Si in mundo nullus esset
Monachus vel monialis,
Siue secta Beghinalis.

g Hospin. ibid. cap. 3.

Et rursum:

[h] *O Monachi, vestri stomachi sunt amphora Bacchi:*
Vos estis, Deus est testis, turpissima pestis.

h Car. prouer.

Et in Augustinenses habetur distichon illud:

[i] *Mendici fratris induti vestibus atris*

i Hospin. lib. 6. cap. 2.

Augustinus ego nomen habere nego.

Et in Franciscanos illud:

k Ibid. cap. 12. [k]*Cordula nodosa, pes nudus, capa dolosa,*
Hæ tria nudipedes ducunt ad Tartara fratres.

Laurentius Agricola paucis omnia complexus est:

l Ibid, cap. 17. [l]*Qui velit immundum in mundo cognoscere mundum,*
Exploret rasos, vestales atq; cucullos.

Longum esset narrare omnia quæ Bernardi sermonibus, quæ opere Tripartito, quæ Durandi libro de modo celebrandi concilii generalis, quæ libro Clemangis de corrupto Ecclesiæ statu, quæ concilio delectorum Cardinalium, quæ Hildegardis & Brigittæ reuelationibus, quæ Budei libro de *Asse*, quæ centum grauaminibus Germaniæ, & aliis eiusmodi scriptis infinitis de horrendis illorum temporum abusibus, de subuersa propemodum Ecclesia, de omnium ordinum corruptela, de pietate proscripta & profligata explicata sunt. Ex quibus intelligimus impudentissimos esse, qui mores nostros cum monstris illis comparant, & nostra primùm doctrina orbem ad scelerum licentiam & vitæ dissolutionem adductum esse quiritantur.

37 Iam verò qui quæ hactenus de statu Ecclesiæ dicta sunt diligentèr & attentè perpenderit, facilè opinor animaduerterit talem Ecclesiam præterquam sub Antichristo nunquam esse potuisse: facilè perspexerit Ecclesiæ faciem, corrupto natiuo colore, sic esse mu-

mutatam, vt dubitari non poſſit quin peſſimè ab illis mulctata ſit quibus alenda & excolenda commiſſa eſt. Ecquis eſt enim tam improbus, tam perfrictæ frontis, qui monſtra illa quæ narrauimus, Chriſti propaginem eſſe perſuadeat? aut ab Apoſtolis progeneratos eſſe ſpurios illos & prodigioſos partus, quos nunquam informem vrſorum prolem Pontifex Romanus in ſpeciem ſuam lambendo perduxit? Qui nihil videt niſi confuſum, nitenebroſum & horridum, an ille rempublicam Chriſtianam eandem eſſe ſenſerit quæ ab Apoſtolis conſtituta eſt? Et qui interim Romanam Eccleſiam illam eſſe aiunt [m] *ſine macula & ruga*, quaſi [n] *maculam non habeat criminis*, vt exponit Auguſtinus, *Neque rugam falſitatis*; qui [o] *gentem illam ſanctam* eſſe dicunt, *populum electum, &c.* annon ipſi ſe eſſe produnt hypocritas & impoſtores, & linguas ſuas pretio & lucro exponere venales? Quare cùm habitus Antichriſti Romanum Pontificem ita deſcribat, vt internoſci alter ab altero nullo modo poſſit, haud veremur iterum defigere quod propoſuimus, prophetiam illam totam in Eccleſia Romana eſſe completam, & Romanum Pontificem ipſiſſimum eſſe illum quem inquirimus Antichriſtum.

m *Deſt. 21. ca. Quamuis Renat. Laurent. annot. ad lib. Tertull. de ieiunio.*

n *Auguſt. cont. Iulian. Pelag. lib. 4. cap. 3.*

o *Sext. de elect. & electi poteſt. ca. fundamenta.*

CAP.

CAP. XI.

De vita & actis Antichristi. Refutantur Bel-larmini nugæ de charactere, cap. 11. de mi-raculis cap. 15. de regno & præliis Anti-christi. cap. 16.

ANTICHRISTVM proximo loco vi ratio, & res ab illo gerendæ describu Neque verò dubitari potest, quin hîc quoq proprium aliquid habeat ex quo illum qu agnoscat, quem præiudicatus error transue sum non rapit. Nam vt est eximius Christi ho stis, ita illum oportet singulari quodam ma tiæ furore atq; impetu cum Christo pugnare, vt Satanam quamproximè referat quo plen est, &, quo inspirante atque instigante, totum hoc cum Christo bellum exercet. Itaque v colligamus quæ sparsim hac de re sacris scri-pturis tradita sunt, & simul ostendamus quam dextrè omnia Romano Pontifici conueniant, inde ordiamur vnde reliqua omnia tanquam à fonte quodam suo proficiscuntur & proma-nant. Antichristus quippe ab Apostolo dicitu [a] *homo peccati*, seu potiùs *homo ille peccati*, ὁ ἄν-θρωπος τῆς ἁμαρτίας. Vbi vim articuli expendi-mus, quia perinde valet acsi illum dicat, egre-giè & præ aliis insignitèr peccatorem. Quare Lyranus, [b] *totalitèr peccato deditum* exponit. Theophylactus *hominem peccati* dictum ait, [c] *quòd futurus sit scelerum omnium patrator, & alios quoque ad peccandum seducturus sit.* Atqui miror si alibi vsquam aut vnquam plùs pecca repertum sit, quàm passim & vbique apud Ro-

mano

a 2. *Thess.* 2 3.

b *Lyra. in* 2. *Thess. ca.* 2.

c *Theoph. ibid.*

anos Pontifices videre eſt. Infandum genus ominum, quibus in rerum natura nihil vnuam ſpurcius, nihil tetrius aut immanius auitum eſt. Perquiramus hiſtorias, conſulamus æteritorum temporum memorias: ne viuam in vllo hominum decurſu aut ordine tot onſtra reperiamus; homines omni ſcelerum rpitudine planè ad horrorem vſque prodiioſiſſimos. Paucula delibemus, & hincinde rpentes videamus, quos floſculos nobis Roanorum Pontificum hiſtoriæ ſuppeditent.

1 Ac primò quantum ſcelus mutuis oppreſonibus, & cædibus, & veneficiis ad Pontificam aſcendiſſe? Atqui hoc ſacrum illis, ne iſquam plus æquo grauetur annis, neue ſicca orte de Pontificatu decedat. Legitur poſt Ionem octauum Papam fœminam, [d] Benedius tertius vnius tantùm anni & ſex menſium ntifex. Tribus interpoſitus ſuccedunt Marus ſecundus, Agapetus, & Adrianus, quon nemo illud ſpatium aſſecutus eſt. Deinde ſt Stephanum & Formoſum habentur intra s minus quinquennium octo Pontifices. Ex s, vt cæteros taceam, Leonem Chriſtopho deponit, poſtea Chriſtophorum Sergius, & incula coniectum arctiſſimè cuſtodit. Poſt gii annos ſeptem ſequitur Anaſtaſius ſedus, anno ſecundo mortuus, & Laudus primenſe ſeptimo, & Ioannes vndecimus non annos quidem tredecim, ſed ceruicali in iecto ſuffocatus. Deinde Leo ſextus menptimo, & Stephanus ſeptimus menſe ſupra annos primo veneno ſublati. Sed longum eſſet

d Vide Platin. de Vitis Pontif.

esset catalogum istum pertexere: sit instar o-
mnium [e] Hildebrandus, qui Brazuti ope homi-
nis sceleratissimi, sex ordine Pontifices venen
sustulit vt viam sibi ad Pontificatum munire
Quare haud miremur, quòd non ita dudu
post Gregorium decimum tertium, perexigu
temporis spatio tot nobis Pontifices renuncia
ti sint, quorum vt fungorum, repêtinus ortus &
facilis occasus suspicionem factitiæ mortis vali-
dissimam præbet.

e Catal. test. verit. ex epist. Bennonis.

3 Porrò vt se Simoni Mago cognatos o-
stendant, [f] *largitionibus Pontificium munu am-*
biunt; qua via Formosus, Martinus secundus
Syluester tertius, Benedictus nonus, Gregori
sextus, Benedictus decimus, & alii quamplur
mi ad Pontificale fastigium ascenderunt. [g] *E*
Pontificatus deuenerat, ait Platina, *vt qui pl*
largitione & ambitione, non dico sanctitate & do-
ctrina, is tantummodò dignitatis gradum, bon
oppressis, & reiectis, obtineret. Quem morem vti-
nam, inquit, *non aliquando retinuissent nostr*
tempora: sed hoc parum est, peiora, ni Deus cau
visuri aliquando sumus. Et tamen pessima ia
antè visa sunt. Visus est Sabinianus *homo mal-*
uolus, qui in Gregorium Magnum prædecesso-
rem suum [h] *adeò ira & inuidia exarsit, vt pa-*
lulum abesset quin libri eius comburerentur. Vi-
sus est Stephanus tanta rabie desæuiens in Fo-
mosum Pontificem non ita pridem mortuu
[i] vt *habito concilio corpus Formosi è tumulo tr-*
ctum, Pontificali habitu spoliatum & indut
seculari, laicorum sepulturæ mandauerit, abs-
sis dextræ duobus digitis, illis potissimum qui-

f Platin. de vitis Pontif. in Steph. 6. & Serg. 3

g Platin. in Syluest. 3.

h Ibid. in Sabiniano.

i Idem in Steph. 6.

in consecratione sacerdotes vtuntur. Secuti Romanus primus, Theodorus secundus, & quidam alii, qui Stephani omnia rescindunt, Formosi restituunt. At [k] Sergius tertius iterum a[cta] Farmosi omnia ita improbat, vt ordines ab [e]o collatos irritos esse decernat; nec eo con[t]entus cadauer eius è sepulchro tractum capi[t]ali supplicio acsi viueret afficiat, corpusque [i]psum, præsectis aliis tribus digitis, in Tiberim [p]roiiciat, quasi quod communi sepulturæ ho[n]ore minùs dignum iudicaret. [l] *Peperit nobis li[c]entia peccandi hæc portenta*, ait Platina, *à qui[bus] ambitione & largitione Petri sedes occupata [f]it potiùs quàm possessa.* Ait Deum illos [m] *tan[q]uam monstra quædam breui è medio sustulisse.* [E]t iterum, [n] *hi*, inquit, *largitione & ambitione Pontificatum quærentes & adepti, posthabito di[u]ino cultu, inimicitias non secus ac sæuissimi qui[d]am tyranni inter se exercebant, suas voluptates [p]ostea se curiùs expleturi, cum nullibi extarent qui [eo]rum vitia coërcerent.* En portenta, monstra, [o] *monstra teterrima*, sæuissimos tyrannos: penes [t]e esto utrum Christi vicarios arbitreris, an po[t]iùs Antichristos.

4 Atqui sequuntur adhuc peiora. Ioannes [de]cimustertius, [p] *homo ab adolescentia, probris [om]nibus & turpitudine contaminatus; venatio[ni]bus magis siquid temporis à libidinibus supere[ra]t, quàm orationi deditus; vir omnium qui vn[qu]am ante se in Pontificatu fuere perniciosissimus [&] sceleratißimus*, in Synodo Romana sub Otho[ne] primo publicè conuictus habetur, quòd [q] *or[di]nationes Episcoporum pretio fecerit, & decē annorum*

k Idem in Serg. 3.

l Idem in Benedicto quarto.

m In Christoph. 1.

n In Sergio 3.

o In Gregor. 6.

p Idem in Ioan. 13.

q Synod. Romana apud Luithprand. lib. 6. cap. 6.

norum Episcopum ordinarit: quòd homicidii periurii, sacrilegii & incesti reus esset, quòd *Ioannem Cardinalem subdiaconum, virilibus amputatis, occidisset, quòd diaboli in amorem vinum bibisset, quòd in ludo aleæ Iouis, veneris cæterorumq; dæmonum auxilium poposcisset. Sunt*, inquit Platina, *qui scribunt hunc hominem sceleratissimum, vel hoc monstrum potiùs, in adulterio deprehensum & confossum interiisse.* De Bonifacio septimo [r] *malis artibus Pontificatum adepto* Synodo Remensi: [s] *succedit Romæ in Pontificatu horrendum monstum Malefacius, cunctos mortales nequitia superans, etiam prioris Pontificis sanguine cruentus, qui in Synodo damnatur & relinquere vrbem coactus, pretiosissima quæq; è basilica Petri subtrahens, Constantinopolim confugit, &c.* Ioannes decimussextus ab ipsis clericis odio habitus, quòd [t] *diuina humanaq; omnia cognatis & affinibus suis elargiebatur, post habito Dei honore & Romanæ sedis dignitate, quem certè*, inquit, *errorem ita posteris tradidit, vt ad nostram quoque ætatem peruenerit. Fame tunc & peste laboratum est, eaq; mala ob superbiam & rapacitatem Pontificis, contemptumq; Dei & hominum accidisse putatum est.* Syluester secundus, [u] *totum se diabolo tradiderat, & Pontificatum adiuuante diabolo consecutus est, hac lege vt post mortem totus illius esset.* Æneum caput domi clàm habuit, per quod diabolus de rebus futuris ab ipso rogatus responsa dabat. *Cui sciscitanti diabolum quamdiu in Pontificatu victurus esset, responsum est ambiguè, si non attigeris Hierusalem, diu viues.* Post annum verò quartum Pontificatus sui missam facien-

r Platin. in Bonifac. 7.

s Synod. Remens. cont. Arnulph. 2. cap. 28.

t Platin. in Ioan. 16.

u Platin. in Syluest. 2. Balæus de act. Rom. Pontif. lib. 5.

faciens in *basilica sanctæ crucis quæ Hierusalem* dicta est, breui se moriturum statim cognouit. Benedictus nonus ad Pontificiam dignitatem [x] *arte Magica*, qua insignis habebatur, euectus est; mulieres quascunque appetebat incantationibus suis in turpes amplexus trahere perdoctus: familiari dæmonum colloquio vti consuetus, & ab vno illorum tandem in sylua suffocatus est. Eius [y] simulachrum admodum monstrosum post mortem apparuisse dicitur, & interrogatum quid horrida illa imago præ se ferret cùm antea Pontifex fuisset, respondisse, *se in vita sine lege & ratione vixisse. sedem Petri omnibus probris fœdasse; propterea simulachrum magis feritatis quàm humanitatis in se habere.* Innocentius tertius, [z] *super omnes mortales ambitiosus & superbus fuisse* dicitur, *pecuniæque sititor insatiabilis & ad omnia scelera pro præmiis datis vel promissis cereus & proclinis.* Bonifacius octauus vt viam sibi faceret ad Pontificatum, subornat quendam qui per canalem multis noctibus Cælestinum Pontificem tanquam cælitùs admoneret, vt Pontificatum dimitteret, [a] *si saluus fieri vellet. Cælestine,* inquit, *negotium supra vires est: si Cælestinus vult fieri saluus, Pontificium munus omninò deponat.* Quo per metum cedente, ipse Pontifex factus est; de quo assertum est in Parliamento Parisiensi sub Philippo rege, quòd diceret [b] animam non esse immortalem; fornicationem haud magis peccatum esse quàm manuum confricationem; quòd dæmonem familiarem haberet, quòd homicidio, simonia, adulterio, incesto, & infanda Sodomiæ

x *Catalog. test. verit. ex epist. Bennonis.*

y *Platin. in Benedicto. 9.*

z *Matth. Paris. in Ioanne.*

a *Paraleipom. Abb. Vrspergens. & Platin. in Bonifac. 8.*

b *Foxi Martyrolog.*

turpitudine reus esset, qui deniq; ita se gessit, vt de eo dici solitum fuerit, [c] *Intrauit vt vulpes, regnauit vt leo, mortuus est vt canis*: quod quidam versu minùs poëtico expressit:

[c] Matth. VVestnomaster. lib. 2.

[d] *Vulpes intrauit, tanquam Leo Pontificauit,*
Exiit vtq; canis, de diuite factus inanis.

[d] Ibid.

Alexander sextus [e] *nihil quàm mortalium imposturam egit, nihil quàm ad omnem malitiam & fraudem, quò hominum genus falleret, mentem suam exercuit: in asseuerando qui magis fuerit efficax, aut qui speciosius iurauit iuramentum, vicissimque qui minùs præstiterit nemo vnquam fuit.* [f] *Homo ad Italiæ exitium natus, perfidia plusquam Punica, sæuitia immani, auaritia immensa ac rapacitate, inexhausta parandi filio imperii per fas & nefas libidine*: qui dum opulentis quibusdam senatoribus ad cœnam inuitatis medicato vino struit insidias, ipse pocillatoris errore venenum ebibit, & suo laqueo iustissimè suffocatus est. Ioannes vicesimus tertius homo [g] *damnabili vita, nefandis moribus, criminibus hæresis, schismatis, simoniæ mala administratione, & notoria dilapidatione bonorum & iurium Romanæ Ecclesiæ & aliarum Ecclesiarum, & aliis criminibus grauibus nedum infamatus, sed illis notoriè in scandalum vniuersalis Ecclesiæ irretitus, & suis actibus & operibus, vita ac moribus notoriè Ecclesiam Dei scandalizantibus incorrigibilis, vas omnium peccatorum, infamiæ speculum, malitiarum omnium profundus adinuentor, vulgariter dictus* ob summam nequitiam, *diabolus incarnatus*. Clemens septimus, siue idē octauus sit, *Leonis decimi*, siue nothus siue nepos, **veneficus homi-*

[e] Nich. Michiauel. princeps cap. 18.

[f] Onuphr. in Alexan. sexto.

[g] Concil. Constantiens. sess. 7. & 10. & 11.

* Balaus de act. Rom. Pontif. lib. 7. in Clement. 8.

micida, leno, simoniacus, sodomita, periurus stu-pratur, raptor, geomanticus, sacrilegus , & o-mnium scelerum artifex fuisse memoratur. Vi-de porrò sanctissimis istis patribus quæ con-scientia rerum sacrarum, quanta pietatis ob-seruatio esse soleat. Ioannes decimus tertius [h] diaconum in stabulo creat sacros ordines summis venales prostituit, & similis [i] filiis Eli feminas Apostolorũ limina orãdi gratia visen-tes, coniugatas, virgines, viduas per vim oppri-mens, fecit vt præ metu ab illo qualicunq; de-uotionis officio abstinerent. Bonifacius octa-uus, cùm [k] Prochetus Archiepiscopus Genuen-sis ad pedes eius die Cinerum prodiret, solen-nem diei ceremoniam cineribus in caput acce-ptis præstiturus, cineres non in caput sed in o-culos eius coniiciens, pro eo quod à sacerdote dici solebat, *Memento homo quia cinis es, & in ci-nerem reuertêris*, mutatis verbis ait , *Memento homo quia Gibellinus es, & cum Gibellinis in cine-rem reuertêris*. Hildebrandus, qui & Gregorius sept. intelligens [l] Henric. quartum imperatorẽ frequentèr ire orandi gratia ad Ecclesiam S. Ma-riæ in monte Auentino, promissa pecunia quẽ-dam induxit, vt supra trabes Ecclesię occultè la-pides magnos collocaret, & ita aptaret , vt de-inde super orantis Imperatoris caput demitte-ret, & ipsum contereret. Quod cùm tentaret, lapis magnus quem in eum finem aptauerat pondere suo illum traxit, & cadentem in paui-mentum iusto Dei iudicio oppressit atque contriuit. Idem Hildebrandus [m] sacramentum corporis Domini , quòd sibi oracula contra

h *Catalog. test. Verit. ex Luithprando.*
i *1. Sam. 2. 22.*
k *Platin. in Bonif. 8.*
l *Abbas Vrsperg. in in Chron. ex epist. Bennonis.*
m *Ibid.*

imperatorem requirenti nihil respondisset, in ignem iniecit, contradicentibus Cardinalibus qui assistebant; cuius rei testis affertur Ioannes Portuensis Episcopus, qui eidem Hildebrando à secretis fuisse memoratur. Cælestinus tertius [n] Constantiam regis Rogerii filiam occultè è monasterio eduxit, eamq; , licèt Deo dicatam virginem, Henrico sexto, vt regno Siciliæ sibi recuperando seruiret, dispensatione sua in matrimonium collocauit: nec ita multò pòst Gregorius nonus [o] *donis & promissis impreciabilibus* adductus est, vt Alienoræ sorori regis Henrici Angli, virgini consecratæ matrimonium contra canones permitteret: *sed aliquid fortè subtilius*, ait Matthæus, *quàm nobis datum sit intelligi, Romana curia speculabatur*. Iulius secundus quem sui quidam agnoscunt *Marti quam Christo deditiorem fuisse*, proficiscens in bellum contra Gallos, Petri claues in Tyberim proiecit, & districto gladio minabundus, [p] *Quando*, inquit, *Petri claues nos contra hostes non iuuant experiamur an Pauli gladio quicquam proficere possimus*. Ioannes vicesimustertius [q] *si aliquoties celebrauit, hoc fuit currentèr & more venatorum & armigerorum, & plus, ne culparetur totaliter de hæresi, & expelleretur de papatu, quàm deuotionis & charitatis causa*. Atat quantus hìc fœtor quanta teterrimi halitus offensio, dum camerinam istam Acheronticam moueo? An est vllum genus hominum magis profanum, impium, sacrilegũ? Ecquis qui magis dicendus sit *homo illo peccati* quàm Pontifex Romanus? Innumera verò sunt quæ cogor breuitatis causa prætermittere.

n *Platin. in Cælestin. tertio.*

o *Mat. Parisiens. in Henr. 3.*

p *Balæus de act. Pontif. in Iulio. 2. lib. 7.*

q *Constantiens. concil. sess. 11.*

...re, quibus historiæ passim denigratæ sunt, ...um Pontificum vitas & acta describunt.

5 Quanquam non eò tantùm Antichristus *...o peccati est*, quia ipse peccat, sed etiam quia ...enorum peccatorum procurator & patro...us est. Tantundem Rom. Pontifex. Neque e...nim sceleratorum hominum parens vnquam ...ecundior inuentus est, qui partim legibus ...is malos esse compellit, partim suopte inge...io malitiosos potestate sua tuetur & iuuat vt ...npunè mali sint. Nã legibus suis fœdifragos in Deum facit, apostatas, idololatras, sacrilegos, ...perstitiosos, dum peregrinos & prophanos ...ultus in Ecclesiam introducit. Potestatis fal...so prætextu adulteros facit & incestos, vbi pro...hibitis & illicitis nuptiis, & repudiis iniustis li...centiam concedit: periuros & proditores, vbi ...iusiurandum interpretatur excommunicato ...non esse seruandum, & subditos à iuramento ...fidelitatis absoluit, & in principes suos arma ...erre non permittit solùm, sed mandat & iu...bet: simoniacos, vbi Ecclesias precio & num...mis venales offert, & sibi tamen negat, quod a...git, esse simoniam. Et quid nisi omnem o...mnium peccatorum audaciam parit, qui num...mis apud se esse suadet remissionem peccato...rum? Et hic erat indulgentiarum Papalium ...fructus vnicus, non animarum salus, non affli...ctarum conscientiarum refocillatio, sed im...pœnitentium obduratio potiùs, & in omnem ...scelerum licentiam & libidinem præcipita...tio, vt meritò Marsilius Patauinus Pontificiam *...veniæ promissionem perniciosam & insanam* 1 Marsil. Pataui. defens. pacis. par. 2. cap. 26.

doctrinam, & seductionem animarum esse dixerit, *à Christianis omnibus contemnendam & cauendam:* qua *s* *profligatam apud se Christi pietatem, & extinctam* Germani conquesti sunt: *quando quilibet pro modo precii quod in merces illas in*dulgentiarum *expenderat, peccandi impunitatem sibi pollicebatur. Hinc stupra,* inquiunt, *incestus, adulteria, periuria, homicidia, furta, rapinæ, fœnora, ac tota malorum lerna semel originem traxerunt. Quod enim malorum amplius iam horrebunt mortales, quando sibi peccandi licentiam ac impunitatem, nedum in vita, sed & post obitum ære licèt immodico comparari posse persuasum habent?* Quò altera quoq; accessit peccandi haud minor illecebra, quando in monasteriis & religiosis, vt ferebantur, ædibus construendis & dotandis grande meritum & certissimam peccatorum remissionem esse persuasit. Postquam enim in chartulas donationum sacrarum clausulæ illæ irrepserant, *pro salute animæ meæ, pro redemptione, pro remissione peccatorum meorum*; incredibile est inde quoque quanta prauitas & flagitiorum omnium immanis & scelerata præsumptio consecuta est: nihil non audentibus illis quibus sat rei erat vt pigris ventribus bolum opimum in os ingererent, & mercenarias illorum intercessiones obtinerent. *t* *Pellem pro pelle, & cuncta quæ habet homo, dabit pro anima sua:* *u* *primogenitum suum pro scelere suo; fructum ventris sui pro peccato animæ suæ.* Quare nō pepererūt hęredibus suis, & charissimos filios patrimonio & re mulctare non dubitarunt, qui conscientia scelerum obstricti, hanc

s Centum grauam. German. art. 3.

t Iob, 2.4.

u Mich. 6.7

hanc sibi viam expiandi animi suas, & peccata sua redimendi tam facilem & expositam esse senserunt. Atque iniquitatem ignorantia cumulauit, quæ indolētiam peperit, & cōscientiæ scrupulum omnem exemit, vt cæco impetu & sine metu inflammata libido iret in præceps, & nescia periculi sui nulla se turpitudine non contaminaret. Enimuerò qui tenebras induxit, qui fieri potest vt simul non inducat *opera tenebrarum*? [x] *Hinc innumera mala nascuntur*, ait Chrysostomus, *quod Scripturæ ignorantur*; *hinc hæresis*; *hinc vita dissoluta*; *hinc inutiles labores*. Quando ergo Pontifex Romanus ventos cohibuit, ne placido & salutari spiramine cœlum perflarent; quando Scripturas exulare fecit ex Ecclesia, & crassissimis ignorantiæ tenebris omnia inuoluit, supererat vt fractus pietatis humor vitalis in putredinem elanguesceret, & orbis totus horrendo vitiorum diluuio inundaret. Denique haud obscurum est quantam peccandi licentiam inuexerit Pontifex Romanus exemptione clericorum à iugo potestatis secularis, qui sublato metu gladii temporalis, omnia fere pro suo arbitrio ausi sunt, parum illos metuentes quos habebant plerumque scelerum suorum participes, quos semper, in honorem scilicet ordinis sui, benignè secum acturos sperabant. Et apud illos quanta cautio, nequid in agniculos suos duriùs statuerent, cum de horrendis sceleribus, quorum ne in morte quidem ipsa satis digna expiatio esse posset, ridiculas pœnarum vmbras decernerent, & eas quoque

x *Chrysost. proœm. in epist. ad Rom.*

nonnisi in speciem, cùm tot seculis in tanta scelerum importunitate paucissimi reperti sint qui animaduersiones illas quascunque non subterfugerint, & impunitate deteriores facti sint. y *Tanta est omißio in prælatis circa correctiones*, ait ille quisquis author est opusculi Tripartiti, *quòd rarò sit aliquis qui corrigat etiam de illis qui boni esse reputantur: ex quo mala proueniunt innumerabilia, &c.* Quod planiùs & pleniùs à Germanis expressum est, z *Quicunque Ecclesiasticos recipit ordines maiores seu minores, per hos ominum pœnarum magistratuum secularium, vtcunque magna perpetret maleficia, immunis esse contendit: & ita ordinati ab Ecclesiasticis summæ conditionis statibus in hac peccandi licentia manutenentur. Pudicitiam matronarum & virginum attentant, & noctu interdiúque solicitant. Vxores ac filias maritis patribusque detinent & remorantur, minantes interim gladio, aqua, igniue vlturos repetitas vxores. Mirum quid latrociniis, homicidiis, innocentum delatione, igni, rapina, furto, falsa cudendo numismata, ac mille scelerum formis interim contra diuina humanáque iura omnia, non sine magno etiam aliorum offendiculo, liberrimè ac impunè quotidie committant. Et vt in peccatis maleficiisque perpetrandis magis adhuc foueantur, præter omnem æquitatem, aliquatenus interdictum est Archiepiscopis & Episcopis, ne malefactores hos publicè criminali iudicio reos agere possint, nisi priùs degradatos: idquod tantis sumptibus, tantáque pompa celebrari oportet, vt propterea perquam rarissimè vncti illi malefactores merita plectantur pœna.*

y *Catal. test. Verit. ex op. Tripartito.*

z *Centum grauam. German. art. 31.*

Quòd siquis paulò austerior erat, & seuerio- disciplina suos compescere laboraret, in promptu ratio erat expediendi rem omnem, & conatus eius eludendi, appellatione ad Ponti-ficem & curiam Romanam, vbi redemptio fa-cilis & gratia certissima, si quis causam suam ar-genteo sale conditam afferret. Cuius rei abu-sus intolerabilis quantùm vexarit Ecclesiam, quanto murmure compleuerit, quantum sce-leratissimis quibúsque hominibus perfugium & patrocinium præbuerit, testis est Bernardus, qui appellationum *confusionem & abusionem* ad Eugenium Pontificem exponens; [a] *Præter ius & fas*, inquit, *præter modum & ordinem fiunt. Non locus, non modus, non tempus, non causa dis-cernitur aut persona. Præsumuntur leuiter pas-sim plerumque & nequitèr. Appellant quò inte-rim liceat quod nunquam licet. Nonnullis etiam dum vixerūt licuisse appellationis suffragio nefa-ria scimus, verbi gratia, incestum, adulterium. Volentes malignari nonnè his potissimum terreri debebant? Nunc terrori ipsi ex his magis fiunt, at-que in bonis. Appellantur boni à malis, vt non fa-ciant bona; & supersedent, à voce tonitrui tui for-midantes. Appellantur Episcopi ne illicita audeant matrimonia soluere vel prohibere. Appellantur ne rapinas, ne furta, ne sacrilegia, & q̄ eiusmodi sunt punire vllatenus vel cohibere p̄sumant. Appellātur ne indignas & infames personas à sacris officiis be-neficiisue repellere seu amouere queant.* Qua in re memorabile est exemplum [b] Roberti Grosthed Licolniensis Episcopi, qui cùm suo-rum insolentias & irregularitates reprimere

a Bernard. de consid. lib. 3.

b Mat. Paris. in Hen. 3.

tentaret, appellatus ab illis & Romam ire co-
ctus est, vbi à Pontifice castigatus verbis & m
lè mulctatus, domũ rediit fatigatus, & grauiss
mo dolore penè confectus. Itaq; Pontifice a
thore atq; adiutore nihil ferè videre erat ap
Clerũ præter effrenem audaciam & improb
peccandi libidinẽ, cuius exemplo perniciosiss
mo propagata est ad plebem iniquitas, & faci
totius Ecclesiæ fœdissimè sordidata. Quare cu
Romano Pontifice nemo esse sceleratior, n
mo sceleratos & peccatores, vel generare fœ
cundiùs, vt fauere libentiùs, vel fortiùs prop
gnare possit; sequitur Romanum Pontificẽ e
hominem illum peccati quẽ describit Apostolu
& eodem elogio esse cognoscimus Antichrist

6 Sed de Antichristi peccato adhuc aliqu
c Dan.7.25. scriptura distinctiùs notat. [c] *Verba loquetur*, i
quit Daniel, *contra excelsum*: & postea, [d] *Mir*
d Cap.11.5.36. *bilia loquetur contra Deum deorum*. Quæ qua
quam ad Antiochum propriè spectant, vt & a
lia plura quæ sequuntur; quia tamen haud fr
stra in illo antiqui typum Antichristi præm
nuisse iudicarunt, eadem in Antichristo requ
rimus, & quia in Romanum Pontificem c
dunt omnia, idcircò incunctantèr illum Ant
christum esse concludimus. Verba enim ill
loquitur, & mirabilia quidem contra excelsum
quia verbis Dei superbè obloquitur, & illu
blasphemiis suis ore sacrilego lacessit & pr
uocat. Dei veritatem, spectante sole, traduci
insimulat falsi, quam Deus religionem, ille h
resin appellitat; quod Deo sacrum est, ille pr
phanum esse decernit; illicitum facit quod p

Deu

Deum licet; & licitum quod vult Deus non li-
ere,neq; quicquam est in verbis Dei tam san-
tum,quod illius audacia non impugnat, quod
ó cassum & irritum esse iubet, si cum decretis
uis & voluntate pugnare videatur. Quarum
rum exempla passim occurrunt in sequenti-
s, quia communia hæc sunt & in alias quoq;
ntichisti circumstantias incidunt: sed est ali-
uid huic loco peculiare, quo illum constat fu-
osius adhuc cum Deo bellum gessisse, & Cel-
rum more cælum lapidibus tentasse, & hor-
endis blasphemiis Atheismum & impium
uminis despectum apertè prodidisse. Iulius
ertius quodam die carnes porcinas, quarum
at appetentissimus, in mensa requirens, cum
sponsum esset de medici consilio retentas
se, quòd de podagra laboranti essent infestæ,
At affer, inquit, *mihi porcinam meam etiam de-* [e] *Baleus de actis Rom. Pontif. in Iulio 3. lib. 7.*
spectu Dei. Idem cùm de pauone subrepto,
uem sibi ad cœnam reseruari mandauerat,
ehementer excandesceret, & eum è Cardina-
ibus quidam rogaret, ne tam parua causa tan-
m commotus esset; *Quin*, inquit, [f] *si vnius* [f] *Ibid.*
esu Deus tantopere offensus est, vt propterea
mos parentes nostros è Paradiso eiecerit, annon
bi vicario Dei subrepti pauonis iniuria meri-
displicebit, cùm inter pomum & pauonem tan-
intersit? Clemens septimus moriturus
etur se per totam vitam dubitasse de tribus,
quibus illum mors certiorem faceret: *An*
Deus; an anima sit immortalis, an sit vita
tera post hanc vitam. Ante illum verò Ioan- [g] *Concil. Constantiense sess. 11.*
s vicesimustertius [g] *sæpè & sæpius coram*
diuer-

diuersis prælatis & aliis honestis & probis viris pertinacitèr dixit, asseruit, dogmatizauit & astruxit, vitam æternam non esse, neque aliam post hanc, & animam hominis cum corpore humano mori & extingui ad instar animalium brutorum, & semel mortuum minimè esse in die nouissimo resurrecturum. Leo decimus Cardinali Bembo, quem habebat ab epistolis, familiariùs mentem suam aperiens, [h] *Quantum*, inquit, *lucri apportauit nobis & curiæ nostræ fabula ista de Iesu Christo?* & cum illum iam moribundus audiret de Christo verba facientem, *Apage*, inquit, *istas nugas de Christo.* En quos nobis Christi vicarios narrent, Satana plenos, & nihil aliud quàm infernum spirantes. Nam ex istis intelligi potest quid reliqui quoque loquantur in cordibus, & in angulis suis demurmurent, cùm manifestum sit omnes ex eodem semine procreatos, ex eadem Luciferi aluo profectos esse.

h *Baleus in Leone. de act. Rom. Pontif. lib. 7.*

7 Porrò [i] *confidet Antichristus mutare se posse tempora & leges.* Et se Pontifex: nam de mutatione temporum aperta res est, cùm eum videamus pro libito suo de inferiis festa, & de communibus diebus sacros & solennes instituere. Qua mutatione tantum diebus illis accedere putatur, vt eos Bellarminus [k] *aliis sanctiores & sacratiores, & partem quantam diuini cultus* esse pronunciet. Ita quod nemo vnquam assumpsit, penes se habere vt diebus & temporibus sanctitatem conferre possit, id Pontifex per superbiam ausus est, & festorum multiplicatione Christianam Ecclesiam ad seruitutem dierum plusquam Iudaicam obstrinxit. Quorum

i *Dan. 7. 25.*

k *Bellarm. de Eccles. triumpha. lib. 3. cap. 10.*

rum multitudo ita homines in cultum sancto-
rum abduxit, [l] *vt dei eiusque cultus obliuisceren-*
tur: agricolis ita tempus intercepit, [m] vt *vix*
suppeteret quo fructus terræ non rarò periclitantes
in horrea conferre possent: operariis in grauamen
cessit, nihil habentibus vnde se & suos susten-
tarent nisi de labore suo: denique occasionem
præbuit otii atque desidiæ, atque inde multo-
rum scelerum ac peccatorum, quæ [n] *plura fie-*
bant innumerabilitèr in festis quàm in aliis die-
bus, ita vt meretrices & scorta iactarent *se plus*
lucrari consueuisse in vno festo de peccato suo,
quàm per totam septimanam vel quindenam fe-
rialem. Atque hac in re non eò solùm peccauit
quod festiuitates mortuis sanctis dedicauerit,
quæ diuinis tantùm honoribus seruire debuis-
sent; verùm etiam quia falsa quædam & fabu-
losa festorum honore consecrarit. Festum e-
nim Conceptionis beatæ virginis, quo illam
absque peccato conceptam insinuant, qua de
re inter Franciscanos & Dominicanos tanta o-
lim contentio & rixa suborta est, quiddam ha-
bet, vt [o] Bernardus firmissimis argumentis o-
stendit, à scripturæ fide prorsus alienum. Fe-
stum quoque Assumptionis Mariæ singula-
rem illorum hominum impudentiam coar-
guit. Nam cùm in Missæ lectione per ipsos con-
stet, de assumptione ista [p] *nihil in Ecclesia cer-*
tum haberi, & nonnisi Apocryphum & suspectæ
fidei esse scriptum illud, quod corpus virginis
post mortem assumptum narratur, quod & ser-
mo [q] *Fulberti* apud Augustinum abundè con-
firmat; impudentissimos esse necesse est, qui
festi

l *Nic. Clemang. de nouis festis.*
m *Centum grauam. German. art. 37.*
n *Opus Tripart. par. 3. cap. 1.*
o *Bernard. epist. 174.*
p *Lect. in festo Assumptionis*
q *Fulbert. apud August. de sanctis ser. 35.*

festi diei celebritate fabulam illam tanqua indubitatum fidei articulum credendam ob trudunt. Verùm inistis vt & in cæteris potesta tem suam Romanus Pontifex agnosci vult, q

r Decretal. Greg. de translat. episc. cap. Quantò in glossa. eum sui dicunt [r] *posse rerum naturam immu re, substantialia vnius rei applicando alteri, & nullo aliquid facere posse*, ac proinde ne Antichri stum esse dubites, de silice aquam, & de mona chorum somniis dierum sanctitatem pos producere.

s ibid. t Platin. in Paulo 2. 8 Eandem Pontifici circa leges potestatem attribuunt, quem aiunt [s] *posse de iniustitia face iustitiam corrigendo iura & mutando*; qui [t] se *iura omnia conclusa habere in scrinio pectoris su* qui per tyrannidem iura omnia, quatenus vi sum est, & leges omnes oppressit, vt solis legi bus suis authoritatem vindicaret. De Antichri

u Lactant. institut li. 7. cap. 16. sto Lactantius: [u] *Hic insustentabili dominatio vexabit orbem: diuina & humana miscebit; in fanda dictu & execrabilia molietur: noua consili in pectore suo volutabit, vt proprium sibi consti tuat imperium, leges commutabit; suas sancie contaminabit, diripiet, spoliabit, occidet.* Et de Ro mano Pontifice, vt alterum in altero agnosca

x Auentin. annal. li. 7. synodus olim Reginoburgensis: [x] *Insustenta li dominatione populum Christi sanctosque D vexat, diuina humana miscet: infanda, execra lia molitur: confunditur ius omne, & leges perem noua consilia sub pectore volutat, vt proprium s bi constituat imperium; leges commutat; suas sa cit, contaminat, diripit, spoliat, fraudat, occid perditus homo ille quem Antichristum vocare so lent, in cuius fronte contumeliæ nomen scriptu*

est

Deus sum, errare non possum. Quas ille turbas principibus dedit, quantis tumultibus omnia compleuit, vt omnia sibi raperet, neq; legibus illis contra illius decretales & decreta locus esset. Pro conseruanda principum in causis ciuilibus authoritate, cautum est æquissima lege, vt *forum rei sequatur.* [y] *At in plerisq; partibus* *ex consuetudine habetur*, ait Alexander tertius.[z] *Talis cõsuetudo*, ait glossa, *contra omnia prædicta est: sed introducta est propter negligentiam laicorum in exhibenda clericis iustitia: Papa siue sint negligentes siue non, quotidie cõcedit literas clericis contra laicos super quacunq; quæstione, & ita assumit sibi iurisdictionem aliorum.* Nempe mera tyrannide causas omnes & controuersias ad leges suas & subsellia pertraxit, nec aliud erant leges principum quàm telę aranearũ, quarum sententiam non curaret qui ad pontificiarum legum præsidia conuolaret. Imò ne suis aut suorum legibus pepercit, sed ex arbitrio & pro re nata omnia peruulsit. [a] *Post Formosum*, ait Platina, *ferè semper hæc consuetudo seruata est, vt acta priorum Pontificum sequentes aut infringerent aut omninò tollerent.* Quin & se posse defendit Innocentius quartus, quia paris se potestate esse sentit ad abrogandum, qua prædecessores eius erant ad constituendum, & ab eo quem nonnisi parem habeat, quia [c] *par in parem non habet imperium*, ligari nõ putat. Ita Paulus secundus: [d] *Pontifex sum, ingenui, mihique licet pro arbitrio animi aliorum acta vel rescindere vel approbare.* Et hoc illis subsidium facere consuetum est per clausulam, *Non obstante*

y *Decretal. de foro cõpetenti ca. si clericus.*
z *Ibid. in glossa.*
a *Platin. in Steph. 6.*
b *Mat. Parisiens. in Henr. 3.*
c *Decretal. Gregor. proœm. in glossa. sext. de consuetudine cap. 1. in glossa.*
d *Platin. in Paulo. 2.*

obstante, quo tanquam ariete muros legum o-
mnium, & propugnacula subuertunt, vt per li-
bidinem Pontificis nihil in rebus humanis cer-
tum, nihil ratum esse possit. Quod tam
haud mirum est in legibus humanis ausum e
se, qui Christi quoque mandatum, *Bibite ex h*
omnes, sacrilego stylo rescindit, & [e] *hoc non o*
stante decernit populum dominici calicis
sacramento participem non fore. Quod ipsu
audet & agit, qui penes se esse ait dispensare,
postea videbimus, non modò de omnibus E
clesiæ præceptis, parum est; sed contra ius na
ræ, contra Apostolum, contra canones Apost
lorum, contra vetus testamentum: quod q
assumit, alter ille certè ab Antichristo esse n
potest.

e *Concil. Constantiens. sess. 13.*

9 *Pro [f] voluntate sua faciet* Antichristu
Et facit Pontifex. Nam [g] *in his quæ vult ei est p*
ratione voluntas. Non est qui ei dicat, Cur ita f
cis? Satyricum illud inculcat, Sic [h] volo sic iub
sit pro ratione voluntas. Qui absolutissima pot
state tantum præpollet omnibus, vt [i] *licet s*
& fraternæ salutis negligens innumerabiles
cum populos cateruatim ducat cum primo geh
næ mancipio in æternum vapulaturos, illius ta
culpas isthic redarguere præsumat mortalium n
lus, quòd cunctos ipse iudicaturus à nemine sit
dicandus. Cui eousque licet quodlibet, vt [k] *s*
crilegium sit de facto Papæ disputare: qui vtcu
que sit nequissimus, *semper præsumitur esse*
nus: cuius facta vtcunque sint pessima, & diab
licam contineant impietatem, tamen *excus*
tur vt homicida Samsonis, & furta Hebr
rum, C

f *Dan. 11. 36.*
g *Decretal. Greg. de translat. episc. cap. Quantò in glossa.*
h *Catal. test. Verit. ex Gerocho pag. 205.*
i *Dist. 40. si Papa.*
k *Dist. 40. Non nos in glossa.*

am, &c. cui Episcopi omnes iuramento sic ob-
ricti sunt, vt [l] *contra illum, etiamsi vera dicat E-*
piscopus quispiam, faciat nihilominus contra iu-
ramentum suum. Ecquid mentis aut conscien-
tiæ sycophantis istis relictum fuisse putemus,
quos non puduit de homine scelerato talia
proferre? Sed tamen ita decuit, vt hinc consta-
ret in Antichristi descriptione nihil esse quod
non in Romano Pontifice manifestè comper-
tum sit. [m] *Persuaserunt Papæ,* ait Franciscus Za-
barella, *quòd omnia posset, quòd liceret ei quicquid*
liberet; etiam illicita alioqui: sicq; eum supra Deum
extulerunt. Quòd autem excipiunt quidam il-
lorum, non se probare quæcunque à Canoni-
stis & glossatoribus illis scripta sunt, parum illos
iuuat, quia hoc ipso aisse debent, non se proba-
re quæ à pontificibus hac in parte dicta & facta
sunt. Nam meminisse debent Canonistas non
ex otiosa scholarum contemplatione, sed ex v-
su rerum & fori Pontificii consuetudine omnia
locutos esse, ac proinde non qualis Pontifex per
scholam esse debuerit, sed qualis fuerit, quid e-
gerit, quantum sibi arripuerit, quod fuit illis fa-
miliare & in quo Antichristi causa maxime
consistit, commodissimè omnium exposuisse.
Qui quod Pontificem agere viderunt, illum iu-
re posse agere senserunt, quia ipse de se credi
præceperat quòd errare non posset.

10 *In* [n] *concupiscentiis fœminarum* siue *erit*
Antichristus siue *non erit.* Verba enim Hiero-
nymo ambiguè posita videntur. & [o] *intelligitur,*
inquit, *habere eum concupiscentiam fœminarum,*
& *non habere.* Habebit reipsa, sed tamen non

l Catal. test. Verit. ex epist. Æn. Sylvii. ad capit. Moguntin.

m Catal. test. Verit. ex fran. Zabarella de schis. & concilio.

n Dan. 11. 37.

o Hieron. in Dan. 11.

habere præſſe feret, quia *ſimulabit Antichriſtus* *caſtitatem, vt plurimos decipiat.* Atque hoc ali-quam fortaſſe cauſam præbuit, cur Antichri-ſtus vocabulo [p] *meretricis* inſigniatur; quippe quæ, vt habetur apud Solomonem, [q] *comedit & tergens os ſuum dicit, Non ſum operata malum.* Hoc verò Pontificem & Clerum Romanum i-ta deſcribit vt nihil magis; qui vſque adeo ſe per hypocriſin ſanctos eſſe volunt, vt nihil illis cum coniugio rei ſit, ne quod ex carne contagium adhæreſcat: quia [r] *qui in carne ſunt*, vt Siricio vi-ſum eſt de nuptiis ore blaſphemo pronúciare, *Deo placere non poſſunt.* [ſ] *ſi enim in veteri lege carnis immunditia pollutis non licebat vel ede-re panes propoſitionis, vel manibus contrectare sacras, vel templum ipſum intrare; multò minus* inquit Coſterus Ieſuita, *conuenit his ſacrorum noſtrorum adminiſtratio, qui vxoribus ſuis libe-riſq; procreandis vacant.* Itaque ſolenni voto cœlibatum & continentiam promittunt, ſed i-ta ſcililet, [t] *quantum infirmitas humana permit-tit.* Iam verò tanta eſt apud illos infirmitas hu-mana, vt continentiæ loco paſſim libido domi-netur, & ſtupris atque adulteriis plena ſint o-mnia, canibusq; ac porcis inquinatiores ſint qui cœlibatu angelicam puritatem pro ex-quendo ſcilicet miſſæ ſacrificio ſe referre præ-tendunt. Atque ipſos præ cæteris Pontifices nobiles adulteros & ſcortatores agnoſca. Sergius tertius [u] Maroziam Guidonis cu-iuſdam primarii viri coniugem familiarem habet, & in æternam rei memoriam proge-gnit ex illa Ioannem poſtea Pontificem, no-

mini

p *Apoc 17. 1.*

q *Prou. 30. 20.*

r *Siric. epiſt. 1. cap. 7. tom. 1. Concilior.*

ſ *Coſter. Enchirid. cap. de cælibat. ſacerdotum.*

t *Hoſpinian. de orig. Monachat. lib. 6. cap. 73.*

u *Balæus in Serg. 3. ex Luithpran.*

minis sui duodecimum. Ioannes vndecimus parem habet gratiã cum [y] Theodora meretrice, & per illam ad Pontificatum euehitur. Ioannes decimustertius [z] Raineram & Annam, Hildebrandus [a] Machtyldem comitissam, Alexander sextus [b] *mulieribus maximè addictus, Vannotiam colit*, & [c] Iuliam Farnesiã, cuius gratiâ Paulum tertium fratrem eius in Cardinaliũ numerum allegit, quòd minaretur se alioqui copiam sui non ampliùs illi facturam. Immò neq; ab incesto temperarunt. Ioannes decimustertius [d] Stephanam concubinam patris sui, & duas sorores vitiauit. Bonifacius octauus [e] duas neptes suas constuprauit, & ab vtrisq; prolem fœcundus pater suscepit. Alexãder sextus filiam suam [f] Lucretiam pro scorto habuit: vnde epitaphium de illa conscriptum est:

[g] Hoc iacet in tumulo Lucretia nomine sed re
Thais, Alexandri filia sponsa, nurus.

Eadem cosuetudine Paulus tertius cum [h] Laura Farnesia nepte sua, & Iulia sorore, & Constantia filia vsus est. Sed quid singulos narro, cum constet Cathedram Pontificalem à Ioanne octauo papa fœmina nobili scorto sic infectam esse, vt vniuersos morbus ista peruaserit, & sine dubio plerunq; meretricem oleat, quicunq; sedem illam pestilentiæ conscendit.

11 Ac de hac turpitudine totus clerus Romanus infamis esse consueuit. De coniugiis presbyterorum quanta cautio? quanta inquirendi diligentia? quanta puniendi seueritas? at scorta publicè habentur: de concubinis ex professo dispensatur, vt meretricem alere

y *Balaus in Ioan. 11. de act. Rom. Pont. lib. 4.*
z *Synod. Romana apud Luithprand. lib. 6.*
a *Balaus in Gregor. 7.*
b *Onuphr. in Alex. 6.*
c *Sleidan. Comment. lib. 21.*
d *Synod. Rom. apud Luithprand. lib. 6. cap. 6.*
e *Naucler. generat. 44.*
f *Balaus in Alexand. 6. de act. Rom. Pont. lib. 6.*
g *Chemnic. in exam. concil. Trident. de cœlib. sacerd.*
h *Sleidan. Comment. lib. 21.*

liceat ei cui vxorem non licet: Qua de re mul-
cta quoque indicta est, quam qui appenderet
Episcopo, extra discrimen se futurum confide-
ret. Quin & de more temporum illorum lepi-
dè quidam narrat [i] collectam hoc nomine ab
Episcopo in totum clerum impositam; fiscalem
ei percipiendæ deputatum in quendam inci-
disse *pluralem in beneficiis*, & ab illo censum i-
stum postulasse. *Da*, inquit, *Episcopo collectam*.
Sacerdos verò, *Quare?* inquit. Fiscalis, *propter
concubinam*. Iterum sacerdos, *Nullam habeo ne-
que vnquam habui.* Tum fiscalis, *Si non habes,
dispone tibi vnam, quoniam Episcopus vult habere
pecuniam, & ego partem meam, cum tot habeas
beneficia, posses vel nobilem educare.* Quod ab illo
confictum non est, quia erat hæc vna ex [k] enor-
mitatibus illis quibus se Germania grauatam
querebatur, & fatetur Campegius Cardinalis
[l] *scire se hunc esse morem Episcoporum Germaniæ,
vt accepta pecunia scortationem suis permittant.*
Quid ipsos fecisse credibile est, qui penes se es-
se putarunt suis scortandi licentiam dare? Et hi
sunt tamen Ecclesiæ lumina, patres & senato-
tores orbis terræ, tantæ sanctitatis, vt eorum
impertita [m] benedictio remissionem scilicet
peccatorum elargiatur. Ecce verò quàm sancti
[n] Ioannes Cremensis Cardinalis Pontificis in
Angliam legatus sub Henrico primo, conuoca-
ta Londini synodo, in sacerdotum vxores &
concubinas vehementèr inuehitur, & sum-
mum scelus esse denunciat, *de latere surgere me-
retricis ad corpus Christi conficiendum.* Mox ve-
rò ipse, cùm eodem die consecrasset, cum me-
retrice

i *Epist. obscur. viro. append. de fide concubinar.*

k *Centum graua. German. art. 91.*

l *Sleidan. Comment. lib. 4.*

m *Sext. prooem. in glossa.*

n *Mat. Paris. in Hen. 1.*

etrice interceptus est. *Res notissima*, ait Mat-
thæus, *negari non potuit*. In concilio Tridentino
schola videlicet *optima*, ferunt [p] episcopos ali- o Campian. rat. 4.
quot in adulterio deprehensos, occisos, & de
fenestris suspensos, meritissimas sanctitatis suæ
poenas dedisse; vtique ostendentes quales iam p Laurent. Humphre. ad Camp. rat. 4.
ante apud suos esse consueuerant. Sed quid eo
longiùs? ipsum Pontificis comitatum attende-
re placeat. Postquam Lugduni Pontifex ali-
quandiu mansisset circiter annum domini
1250. abiturus tandem *Hugoni* cuidam Cardi-
nali demandat, vt ciuibus ipsius nomine cum
gratiis valedicat. Ille verò post multa: [q] *Amici* q Matth. Paris. in Henr. 3.
inquit, *magnam fecimus postquam in hanc vr-
bem venimus vtilitatem & eleemosynam. Quan-
do enim primò huc venimus, tria vel quatuor pro-
stibula inuenimus, sed nunc recedentes vnum so-
lum relinquimus: verùm ipsum durat continua-
tum ab orientali porta ciuitatis vsque ad portam
occidentalem*. Hæc est scilicet pietas, hæc sancti-
tas Romanæ curiæ; vt nihil mirum sit Romæ
in ipsis oculis Pontificis lupanaribus & prosti-
bulis, [r] *necessario malo*, vt visum est Hardingo r Harding. confut. Apolog. eccl. Ang.
nostro, licentiam dari, & * statum inde vectigal
excipi: quæ tamen Anastasius imperator lau- * Baleus de actu Rom. Pontif in Paulo 3.
datissimo exemplo sustulit olim, & [f] *tributum
id impium & sceleratum, Deo inuisum, & ne
quidem barbaris nedum Christianissimo Ro-
manorum imperio* (multo minus Pontifice) *di-
gnum prorsus aboleuit, & schedas omnes quæ ra-
tionem exactionum complectebantur*, igni cre- f Euagr. hist. lib. 3. cap. 39.
mandas adiudicauit. Sed illa Pontifex ferenda
iudicat, minimè ille solicitus rei suæ de pec-

cato alieno, sed honesta ratione ne matrona-
rum, si diis placet, pudicitia tentetur, parùm at-
tendens quòd [t] *quæstus inde perceptus, non aliter*
atque lex quædam, eos qui tam turpis flagitii cu-
piditate flagrant veluti voce emissa ad idem im-
pellat, ac proinde plures ipse perdat animas lu-
panaria permittendo, quam periclitentur ma-
tronæ lupanaria prohibendo.

t Euag. Ibid.

12 Neque tamen mirum videri debet ali-
lupanaria esse permissa, quando ipsæ quoque
ædes sacræ pro lupanaribus habebantur, quan-
do claustra *virginum* [u] *viscaria & aucupia sa-*
næ facta sunt; *non sanctuaria Dei*, [x] *sed Veneris*
[y] *mulierum dæmonialium execranda prostibula*
lasciviorum & impudicorum iuuenum ad expl-
das libidines receptacula, ita vt *idem esset* apud il-
los *puellam velare, quod & publicè ad scortan-*
dum exponere. Neq; certè vsquam aut vnquam
audita est turpitudo maior quàm inter votarios
illos; quod probè viderunt qui in monaste-
rium erectione [z] *quotidianam scortationem*
sanctum statum canonizatam fuisse tradiderunt.
Quod apud nos in monasteriorum euersione
probè compertum est, quando ex visitatione
Henrici octaui libidinum in illis tam prodigio-
sa fœditas detecta est, vt planè agnoscamus,
refractarii esse velimus, iustissimo Dei iudicio
expuisse ędes illas habitatores suos, & meritò
extremam ruinam & vastitatem esse perducta.
Neque verò sine causa cecinit ille quicunque
fuit:

u Catal. test. veri ex Ecbert. pa. 393.
x Clemang. de corrupt. eccl. statu.
y Centur. Magdeburg 11. ca. 6. ex Iuone.
z Hospinian. de orig. Monachat. lib. 26

*[*] *Non malè sunt monachis grata indita no-*
na patrum,

* Ibid. lib. 6 cap. 3.

Cum numerent natos hîc & vbiq; suos.

Gregorius quidam monachus è monasterio quodam Sueuico de suis refert,* si pauperculus aliquis eò veniret, iussum frusto dato mox discedere: sin meretrix, per triduum saltem à monachis familiaritèr exceptam esse: tanta illis curæ ne discederet priusquam liberalem ab illis eleemosynam accepisset. Quem animum reliquis eundem fuisse declarant abhominandæ luxuriæ & scortationes, quas apud * Minoritas regnasse testatur suo tempore Cornelius Agrippa; quas apud omnes ordines inualuisset scriptores illorum temporum passim ostendunt. Incredibile porrò est illorum exemplo quàm latè turpitudo ista propagata sit, vt pariter atque apud gentes scortatio vix in crimen sit habita, nec quenquam puduerit de hac labe, dum * *vitiosus conscientias vitiosorum non refugit, & qui omnes sordent, vnius fœtor minimè sentitur.* Sub illis temporibus Deus, vt Massingis medicus obseruat, luem illam teterrimam *morbum Gallicum* siue Neapolitanum immisit, quo se inuicem vir & mulier ista peste contaminant, de quo priora secula nihil vnquam audierant, vt nouo & formidabili iudicio palam ostendere diluuium illud fœdissimarum libidinum quàm sibi maximè displiceret. Atque vtinam in vsu fœminarum abstitissent, & concubitus tantummodo naturales, quanquam illicitos, tentassent: illi verò postquam licitam coniugii sanctitatem & castas nuptias per hypocrisin repudiassent, præcipites, vrgente Satana, in infandas libi-

*Ibid. lib. 5. cap. 25.

*Ibid. lib. 6 cap. 14. ex Corneli. Agrippa.

* Bernard. de Considerat. lib. 1.

dines & masculas veneres fœdissimè prolap-
sunt, & de se verum esse comprobarunt, quod
de prophanis olim gentibus denunciat Apo-
stolus Paulus; [a] *Quia Deum cognoscentes, non si-
cut Deum glorificauerunt, propterea tradidit il-
los Deus fœdis affectibus, vt fœdarent corpora sua
inter se. Masculi quippe, relicto naturali vsu fœ-
minæ exarserunt libidine sua alius in alium, ma-
sculi in masculos turpitudinem operantes, & mer-
cedem quam oportuit erroris sui in semetipsis reci-
pientes.* Nempe dum cutem vnicè curant, & re-
giis epulis assiduè ventrem inferciunt, vsuue-
re oportuit quod in illos à magnatibus quibus-
dam nostris in parliamento quodam West-
moniasteriensi animadversum est olim; [b] *deli-
cata cibaria virorum Ecclesiasticorum quæ
naturalem purgationem vel peiorem.* Neque ve-
rò inferiorem tantummodo [c] clerum, teste
Bernardo, Sodomitica illa turpitudo comma-
culauit, sed ad celsiores quoque gradus ascen-
dit, & summos ipsos Pontifices inquinauit. Ni-
colaus quidam de Bibrach Erphordiensis, non
obscurè innuit [d] se à Martino secundo velut
Ganymedem, quo verbo facile est diuina-
quid velit, ad turpiora quædam expetitum. Iu-
lius secundus [e] diabolico libidinis æstu & furo-
re percitus, nobilem quendam adolescentu-
lum è Germania in Italiam doctrinæ cau-
profectum, per vim compressit, vnde disti-
chon:

Venit in Italiam spectabilis indole rara
Germanus: rediit de puero mulier.

Eadem portentosæ luxuriæ infamia detesta-
bi-

a Rom. 1. 21. 24. &c.

b Chemnic. in exam. concil Tridentini de cælib. sacerd. ex Baleo.

c Bernard. de Conuer. ad cleric. cap. 29.

d Catalog. test Verit. pag. 503.

e Baleus in Iulio 2. de actis Rom. Pontif. lib. 7.

biles erant Bonifacius octauus, Sixtus quartus, qui Romæ pro templo * lupanar extruxit, & vtrique Veneri sanctissimus pater assignauit, Clemens octauus, Paulus tertius, & alii ex illis quamplurimi; vt [f] Iulium tertium non omittam qui habita prius cum Innocentio quodam stupri consuetudine, eundem Pontifex factus honoraria mercede Cardinalem creauit, & denuò ad se recepit, vnde Romæ fama erat, & libellis quoque perscriptum fuit, *à Ioue Ganymedem foueri, licet deformem*; nec ipse rem dissimulauit, commemorans aliquando per iocum quàm fuisset Innocentius ille lasciuus & importunus adolescens, & vt ostenderet quantum faueret peccato suo, Ioannem Casam prouexit ad archiepiscopatū Beneuentanum, & legatum fecit à latere, & decanum cubiculi sui; sceleratissimum hominem & suprà quàm dici potest impudentissimum, qui [g] Sodomiticam impuritatem rhythmo Italico laudare non erubuit, & apertè fateri non alium sibi concubitum in vsu extitisse. Nempe verissimum est quod Vulteius de Roma scripsit:

* *Henr. Agrippa. in declamat. ad Louanienses.*
f *Balæus in Iulio 3. de act. Rom. Pontif. lib. 7.*
g *Ibid.*

Roma quid est? quod te docuit præposterus ordo.
Quid docuit? Iungas versa elementa, scies.
Roma amor est. Amor est? qualis? præposterus. vnde hoc?
Roma mares. Noli dicere plura; scio.

En tibi quæso in hoc speculo Pontificię continentiæ sanctitatem. En verò potiùs Antichristum, qui concupiscentiam fœminarum vbi maximè habet, habere dissimulat, & virentibus

foliis promissi cœlibatus mortiferos libidi
& luxuriæ fructus tegit.
3 *Extollet*[h] *se Antichristus supra id omne q*
dicitur Deus, aut quod colitur. Et pontifex se. A
primum quidem Imperatores & Reges *dicu*
tur dij[i] *Ego dixi,* inquit, *dii estis,* quia vt olim E
leutherio visum est, [k] *Vicarii Dei sunt in reg*
suis, & immediatè locum eius obeunt in terr
Quare de Imperatore vetus Ecclesia: [l] *Colim*
Imperatorem vt hominem à Deo secundum, s
lo Deo minorem. Atqui Pontifex [m] *superi*
tatem ad imperium sibi vendicat, & imperato
se maiorem facit. Quid dico maiorem? Au
di illum literis ad Constantinum imperatore
Constantinopolitanum magnitudinem sua
mathematicè definientem: [n] *Ad firmame*
tum cœli, hoc est, vniuersalis Ecclesiæ, fecit D
duo magna luminaria, id est, duas instituit dig
tates, quæ sunt Pontificalis authoritas, & Reg
potestas. Sed illa quæ præest diebus, id est, spiritu
libus, maior est; quæ verò carnalibus, minor
quanta est inter solem & lunam, tanta inter P
tifices & Reges differentia cognoscatur. Diff
rẽtiam illam glossa quanquam parum Geome
tricè subducit: [o] *Igitur cùm terra sit septies ma*
luna, sol autem octies maior terra, restat ergo
Pontificalis dignitas quadragesies septies sit ma
regali dignitate. Parum est pontifex: Impera
tore quadragesies septies maior est. De cæte
ris ergò nihil mirum: Imperatorem Ponti
ficis equum manu ducere, strepam illi tenere
pedibus osculum figere, aquam loturien
profundere, ferculum primum apponere,

siqu

h 2. Thess. 2. 4.
i Psal 81. 6
k Eleuther. epist. ad Lucium regem Britan.
l Tertul. ad Scapulam.
m Clemēt. de appellat. cap. Pastoralis.
n Decret. Greg. de maior. & obedient. cap. Solitæ.
o Ibid in glossa.

siquid aliud sit quo se sedis Apostolicæ mancipium ostendat. Quæ quidem officia tanta religione sibi deberi sentit, vt [p] Frederico Imperatori vehementèr succenseat Adrianus, quòd sinistram ei strepam teneat cùm debeat dextram, ac proinde difficilè admodum consecrationem illi Cæsaream & benedictionem impertiatur. Denique [q] *aurum*, inquit, *non tam pretiosius est plumbo, quàm regia potestate altior est ordo sacerdotum:* [r] *quos nemo dubitat regum & principum patres & magistros censeri; ac miserabilis insaniæ esse si filius patrem, discipulus magistrum sibi conetur subiugare.* Quare [s] *generali decreto constituimus*, inquit, *vt execrandum anathema sit, & velut præuaricator fidei Catholicæ semper apud Deum reus existat, quicunque regum seu Episcoporum, seu potentum deinceps Romanorum Pontificum decretorum censuram in quoquam crediderit, vel permiserit violandam.* Ecce verò quàm grandi cothurno prodeat tragicus declamator *Pius* quintus, Elizabetham nostram serenissimam principem, sententia sua declaratoria de regno deiecturus. [t] *Regnans in excelsis cui data est omnis potestas in cœlo & in terra, vnam sanctam Catholicam & Apostolicam Ecclesiam, extra quam nulla est salus, vni soli in terris, videlicet Apostolorum principi Petro Petrique successori Romano Pontifici, tradidit gubernandam. Hunc vnum super omnes gentes & omnia regna principem constituit qui euellat, destruat, dissipet, disperdat, ædificet, plantet, &c.* Nẽpe suũ esse ait dare regna & auferre, sublimare reges & dejicere. Cuius rei indicium [u] Cęlestinus esse voluit,

p *Centur. Magdeb. 12. ex Helmoldo cap. 81. Balaus de act. Rom. Pontif. in Adria. 4.*

q *Dist. 95. Duo sunt.*

r *Ibid. cap. Quis dubitet.*

s *25. q. 1. Generali.*

t *Bulla Pii 5. cont. regin. Angl.*

u *Foxi martyrol par. 4.*

voluit, vbi coronam Imperatori pede suo, superbus furcifer, & imposuit & excussit. Ita Childericum apud Francos regno priuauit, & Ioannem apud Anglos, & Henricum quartum imperio exuit; quin & imperium se transtulisse ait à Græcis ad Francos, à Francis ad Alemanos, & posse se iterum ad Græcos denuntiat. Scilicet [x] *Imperator*, inquit, *quod habet, totum habet à nobis. Ecce in potestate nostra est vt demus imperium cui volumus. Propterea constituti sumus super gentes & regna, vt destruamus, & euellamus, & ædificemus, & plantemus &c.* Vbique agnoscimus vocem draconis qui de regnis mundi & gloria eorum impudentissimè gloriatur, [y] *Hæc omnia mihi tradita sunt, & cui volo, do illa; & illi dabo qui procidens adorauerit me.*

x Adrian. 4. apud Auentin. annal lib. 6.

y Matt. 4. 9 Luc. 4. 6.

14 *Magnificabitur* [z] Antichristus *aduersus omnem Deum*, & [a] *extollet se super id omne quod colitur*, hoc ipso scilicet quòd [b] *cunctam religionem*, ait Hieronymus, *suæ subiiciet potestati*; quòd [c] *extollet se*, ait Origenes, *super omne verbum quod est extra se, quod annunciatur esse verbum Dei.* Nam qui posthabita numinis authoritate, cultum omnem religionis arbitrio suo componit; qui Dei verba ludibrio habet, & verbis suis authoritatem omnem superbè vendicat, neque quicquam sanctum esse patitur, vtcunque diuinitùs institutum, nisi quod rationibus suis consentaneum esse viderit; quid ille aliud quàm in Deū ipsum potestatem vsurpat, & illo se maiorem facit? Audiatur Alphonsus ille de Castro. * *Qui Ecclesia*, inquit, *contempta, aut sacris*

z Dan. 11. 36.

a 1. Thess. 2. 4.

b Hieron. in Dan. cap. 7

c Orig. in Mat. tract. 29.

* Alphons. de Castro cont. hæres. lib. 1. cap. 1.

cris literis poſthabitis, ſoli ſuæ prudentiæ inniti-
ur, adeò arrogans eſt, vt huic verè tribui poſſit
od dicit Paulus, Qui extollitur ſupra omne quod
citur Deus. Atqui hoc ipſum Pontifex agit,
ui totam pietatis inſtitutionem ab ore ſuo
endere vult, & in religionis officio formando
hil ratum eſſe ſinit quod ab edicto ſuo au-
toritatem non habet. Itaque illum videmus
uina omnia peruertiſſe, veterem Chriſtiani-
i ritum abrogaſſe, nouas de cerebro ſuo
ligionum formulas excudiſſe; denique verba
i omnia, præcepta omnia interpretationi
e, hoc eſt, voluntati ſubieciſſe: vt dum ver-
rum Dei ſententiam reddit, Dei verbis ne-
itèr illudat, Deum ipſum in ordinem cogat,
quod Deus expreſsè dicit, hoc à mente Dei
eniſſimum eſſe perſuadeat; quo exploſa Dei
ente, mentis ſuæ placita faciat tanquam ora-
la diuina cuſtodiri. Quid multis opus eſt? Qui
ntra Apoſtolum diſpenſat [c] *in quo loquitur* c 2. Cor. 13.
riſtus, contra Chriſtũ diſpenſat, & eo ſe Chri- 3.
potiorem facit. Qui contra vetus Teſta-
ntum diſpenſat, cuius [d] *ſcriptura omnia diui-* d 2. Tim. 3.
us inſpirata eſt, contra Deum diſpenſat, & eo 16.
tollit ſupra Deum. Deus edicit ne quis [e] fra- e Leuit. 18.
m aut neptem vxorem accipiat: Pontifex 16.
es ſe eſſe ait vt liceat, ac proinde cum Hen-
o octauo Anglo, & Hiſpano Philippo diſ-
ſat, vt alter fratris vxorem, alter neptim
m in matrimonium aſſumat. Deo pro lege
ne [f] periuris & perfidis eſſe liceat, vt Domi- f Leuit. 19.
iuramenta ſanctè cuſtodiantur, adeoq; et- 12.
[g] Ethnicis & infidelibus inuiolata ſeruen- Matt. 5. 33.
tur: g Eze. 17. 18. 19.

tur: Pontifex à iuramento fidelitatis absoluere se posse dicit; & fœdera iuramento sancita se iubente violari oportere denunciat, & impie cum suis dogmatizat fidem hæreticis non esse seruandam; [h] *non esse seruandam fidem vbi religio periclitatur*. Diuina lege [i] *qui resistit potestati, resistit ordinationi Dei, & sibi iudicium acquirit:* at lege Pontificia iudicium & ira denunciatur subditis qui se iussu illius principibus suis non opponunt; non illos armis inuadunt, & quantum in ipsis est, de regno deturbant. Diuina lege parentibus honor deferendus est, & [k] *maledictus* pronunciatur *qui vilipendit patrem suum aut matrem suam*: at per Pontificem licuit [l] Henrico quinto contra patrem suum Henricum quartum insurgere, & inaudita crudelitate non solùm imperio spoliare, sed re & ope omni destitutum relinquere misserrima morte periturum. Christi voce [m] *Quod Deus coniunxit, homo ne separet*: at qui diuinis auspiciis contra leges Pontificias coniunguntur, separantur ab illo, & rescinditur quod à Deo sanctnm & ratum esse iubetur. Dirimendum esse matrimonium definit contra veteris Eccesiæ sententiam, quod post votum sacri ordinis contractum fuerit. Quare glossa: [n] *Admiranda res videtur esse ista. Cum enim sacramentum matrimonii à Deo ipso fuerit institutum in statu innocentiæ ante peccatum, sed pòst in subsidium fragilitatis humanæ; quomodo voti solennitas ex sola constitutione Ecclesiæ inducta potest Sacramentum à Deo institutum tollere, vel aliquatenus impedire non video*

h *Mat. Parisiens. in Henr. 2.*
i *Rom. 13. 2.*
k *Deut. 27 16.*
l *Catalog. test. Verit. ex Helmoldo. pag. 236. &c.*
m *Matt. 19 6.*
n *Extrau. Ioan. 22. ca. Antiqua in glossa.*

&

& quod Dominus prohibet, dicens, Quos Deus iunxit, homo ne separet, omninò fieri non licet. ed qui tamen hoc fiat ostendit. *Ad hoc breui- r dici potest, quòd istud fit per constitutionem Ecclesia conditam per vicarium Christi, & sic n per purum hominem. ex potestate clauium, ex ibus magna est ei attributa potestas circa sacra- nta.* Hic est scilicet qui [o] *praceptum Dei facit ritum traditione sua*; qui dum interpretatio- em fidei omnem & [p] *declarationem ad se solùm spectare* contendit, quodcunque sibi visum fue- declarando in fidem infarcit; qui dispensa- one sua quasi machæra sacrarum scriptura- m neruos omnes & brachia præcidit. Hæc rò cum sint aperta & luce meridiana clariùs eant, quanta est impudentia Bellarmini, i negat [q] *quenquam vnquam Catholicum di- se, posse Pontificem in diuinis praceptis vllo do dispensare, aut Pontificem hoc vnquam ver- el facto dixisse?* Annon tibi, Bellarmine, ecepta diuina videntur quæ diximus? num sitiuas leges esse putas, ac non potiùs per- uas & eodem per omnia iustitiæ tenore cur- tes? in quibus tamen dispensare subinde tificem & verba Dei cassare negari non est? Qui vero negas ab vllo vnquam Ca- lico dictum, Pontificem id posse, recogno- Catholicorum tuorum voces, & consule posterum sapientiùs fidei tuæ. Ac primò tificis ipsius vox est de se: [r] *secundùm ple- dinem potestatis de iure possumus supra ius nsare:* quod exponitur in glossa: [s] *Papa con- Apostolum dispensat, & cōtra canones Apostoli,*

& con-

o Matt. 15. 6.

p Extrau. Ioan. 22. Quia quorundam. in glossa.

q Cap. 14.

r Decretal. de concess. prebenda ca. Proposuit.

s Ibid. in glossa.

& contra vetus Testamentum. Idem alibi habe-
t Dist.34. Lector. in glossa. tur: [t] *Papa dispensat contra Apostolum:* & iterum,
u 25.q.1. sunt quidã in glossa. [u] *Satis potest sustineri quòd Papa contra Apo-*
stolum dispensat: & iterum, [x] *Contra ius natu*
potest dispensare & contra Apostolum. & iterum,
x 15.q.6. Auctoritatem in glossa. [y] *Paschalis dedit priuilegium monachis contra*
praeceptum diuinae legis. Paulò liberaliùs alte
y 16.q.1.ca. Quicunque in glossa. quidam: [z] *Papa potest dispensare de omnibus pre-*
ceptis veteris & noui Testamenti. An tibi in Ca-
nonistarum hortulis inambulanti non con
z Summa Angelica. in dict. Papa. git vnquam flores istos tam amœnos tam ac
tis naribus haurire? Quin vidisse te ista non du-
bitamus & multò plura, sed tamen praeteri
tanquam inuisa voluisse, quia vidisti per ista no
bis de Antichristo constare, & Pontifice
tuum Romanum ab huius ignominiae macu
defendi non posse.

a 2.Thess.2.4. 15 *Sedebit* [a] *Antichristus in templo Dei ta*
quam Deus; ostentans se quòd sit Deus. Et sede
Pontificem in templo Dei, hoc est, in Eccle
b Cap.13. nemo dubitat. Atqui Bellarminus [b] *sedet,* in-
quit, *vt episcopus non vt Deus.* At quorsum e
ceptio illa, si sub episcopi nomine diuinos
honores, diuinam potestatem assumat, & p
rem sibi obedientiam ac Deo ipsi praestand
requirat? Id illum agere testantur annos sep
gentos episcopi quidam Belgici apud Auen
c Auentin. annal. lib. 7. num: [c] *Tu Pontificis personam prae te fers, &*
pum agitas: titulus parentem mentitur: tu te
Iouem ostentas: quicquid tibi libet, licet. Et a
annos ferè quadringentos synodus Re
d Idem annal. lib. 7. burgensis: [d] *Ingentia loquitur, quasi verò*
esset: homo ille perditus quem Antichristum

cant, in cuius fronte contumeliæ nomen scriptum est, Deus sum, errare non possum. Qui se ait errare non posse, per sacrilegium sibi tribuit quod Deo proprium & peculiare est. Et quid agit minus qui superiorem se angelis facit, & summis illis naturis imperandi potestatem sibi vendicat? Id ausus est inter cæteros Clemens sextus, qui Romam proficiscentibus anno Iubileo, & in itinere morientibus, absolutionem concedens ab omnibus peccatis suis addit; [e]*Prorsus mandamus Angelis Paradisi quatenus animam à purgatorio penitus absolutam, in Paradisi gloriam introducant*. Si hoc argumento constet apud Apostolum [f]Christum esse Deum, quia Angelis omnibus supereminet; certè Pontifex qui sibi supra angelos gradum attribuit, se esse Deum ostentat, & immunis ab Antichristi superbia videri non potest. Quanquam quid vtimur circuitione, quando ipse se Deum palam & apertè profiteri non dubitat? Gloriatur enim, falsò quidem, sed tamen gloriatur se [g]*à pio principe Constantino Deum vocatum*, & eo argumento se defendit mortalium iudiciis non subiacere, *quia Deus à nemine iudicatur*. Quare illum sui supra hominem attollunt: [h]*Non est homo*, inquiunt, *sed vicarius Dei. Nec Deus es, nec homo, quasi neuter es inter vtrunque*. [k]*Papa, id est, admirabilis; & dicitur à pape, quod est interiectio admirantis, quòd vices Dei gerit in terris*. Nec tamen eo contenti, cum Deo ipso coniungunt, quasi cum Petro [l]*in consortium indiuiduæ vnitatis assumptum*. Vbi enim Augustinus inducitur apud Gratianum dicens,

e *Balam in Clemente. 6.*
f *Heb. 1. 4. 5*
g *Dist. 96. satis euidenter.*
h *Sext. de elect. & electi potest. ca. fundamenta. in glossa.*
i *Clement. proœm. in glossa.*
k *ibid*
l *Sext. de elect. & electi potest. cap. fundamenta.*

dicens,[m] *Quis audeat dicere Deo, &c.* adſcribitur in gloſſa, *Deo* vel *Papæ*, Imò abſq; vlla tergiuerſatione legimus alibi,[n] *Credere Dominum Deum noſtrum Papam ſic non potuiſſe ſtatuere prout ſtatuit, hæreticum cenſeretur.* Quare aſcribunt ei quæ planè diuina ſunt. [o] *Papæ non eſt qui dicere audeat, Domine cur ita facis?* [p] *Papa naturam rei poteſt immutare in aliam, & fingere eſſe quod alias verè non eſt, & habet authoritatem ſummam & excellentem & poteſtatem in omnibus & per omnia, & præ omnibus:* [q] *omnem ſcilicet poteſtatem in cœlo & terra*; immò ſi Patracenſi Grathoni credimus, [r] *ſupra omnes poteſtates tam cœli quàm terræ.* Audiat iſta Bellarminus, & seriò nobis edicat, an alius quam Antichriſtus eſſe poſſit, qui vt [ſ] Herodes ille ſuperbus & impius æquo animo iſta ſibi dici patitur, & pro reddenda Deo gloria ſacrilega præſumptione de attributa ſibi diuinitate gratulatur.

16 *Antichriſti* [t] *aduentus erit ſecundùm operationem ſatanæ in omnipotentia & ſignis & prodigiis mendacibus.* Et idem eſt Pontificis: Neque enim Papatus ad imbuendos ſuperſtitione animos & errores ſuos ſiue fulciendos ſiue propagandos quicquam fortius habuit, quàm miraculorum impoſturam. Nullam ab illis dogma confictum eſt, quod non eſſet miraculis approbatum. Veneratio imaginum & reliquiarum, ſanctorum inuocatio, tranſubſtantiatio, miſſæ ſacrificium, purgatorium, indulgentiæ Papales, oratio pro defunctis, fidem ex miraculis obtinuerunt, quam ex Scripturis habent nullam. Nemo apud illos magnus, nemo ſan-

ctus

m *De pœnit. diſt. 3. cap. Quantus.*
n *Extrau. Ioan. 22. Cum inter. in gloſſa.*
o *Ibid. ad Apoſtolatus noſtri. in gloſſa.*
p *Ibid. cap. Execrabilis in gloſſa.*
q *Ceremon. Eccleſ. Romanæ lib. 1. cap 8.*
r *Concil. lateran. ſub. Leone 10. ſeſſ. 10.*
ſ *Act. 12. 22.*
t *2. Theſſ. 2. 9.*

ctus quem non aiunt miraculis inclaruiſſe. Et hæc illi vehementèr inculcant tanquam certiſſima veræ religionis argumenta cùm hoc ipſo multò magis ſuſpecti eſſe mereantur. Quod vt intelligamus, ſciendum eſt miracula [u] rudibus adhuc animabus & Chriſti nomine non inſcriptis eſſe propriè deſtinata. Quibus enim Chriſti nomen & fides peregrinum aliquid ſonat & ab humano ſenſu alienum, ii non tam verbis monentur quàm ſtupẽdis operibus, quæ dum humanas vires excedunt, diuinæ virtutis opinionem obtrudunt, & facile perſuadent à Deo eſſe ſermones illos quos teſtimonio & argumento tam illuſtri Deus obſignat. Itaque Chriſtus vbi primùm diſcipulos emiſit qui gentibus prædicarent, miraculis illos inſtructos emiſit, vt iacentes animas & ſuperſtitionum tenebris oppreſſas, ad diuinæ virtutis agnitionem, & diligentem atque attentam doctrinæ cœleſtis animaduerſionem excitaret. Poſtquam verò mundus miraculis ad fidem nominis Chriſti olim perductus eſt, & Euangelii doctrina iam emineret tanquam in ſublimi conſtituta, eam ſic obſignatam voluit Deus in ſcriptis obuiam omnibus extare, vt inde vera fides deinceps in perpetuum petenda eſſet, nec à miraculis iam, ſed à Scripturæ teſtimonio religionis dijudicatio omnis in Eccleſia ſumeretur. Quare etſi ab illo tempore poſſent interdum fieri miracula in gratiam eorum, qui Chriſti nomen nondum acceperant, nec adhuc cum Eccleſia coaluerant; ſiqua tamẽ apud Chriſtianos cõtrouerſia de fide naſceretur,

u 1. Cor. 14. 22.

retur, Euangelio tantummodo stari debuit, neque quicquam erat nisi interposita Scripturarum authoritate de religione definiendum. Atque vt id intelligi posset, miracula quæ primò veræ Ecclesiæ propria fuerunt, pòst ab hæreticis, sinente Deo, vsurpari cœperunt, qui sibi iuuante Satana signis & prodigiis mendacia sua & falsas doctrinas asserendas iudicarunt. Itaque vt suos Christus aduersùs mirabiliarios & impostores illos cautos faceret, præmonuit [x] *Exsurrecturos qui facerent signa & prodigia magna, ita vt in errorem inducerentur, si fieri posset, etiam electi.* [y] *Temerariam signorum & virtutum fidem ostendit*, ait Tertullianus, *vt etiam apud Pseudochristos facillimarum.* Quare Satanæ fraudem illam subodoratus Augustinus atque etiam expertus in causa Donatistarum, disceptationem omnem religionis arbitratus est à miraculorum prætextu ad Scripturæ normam esse reuocandam. Sententiam illius, etsi paulò longiorem, placet integram adscribere, quia totam hanc causam de miraculorum fide plurimùm illustrat. [z] *Non dicat*, inquit, *Ideo verùm est, quia illa & illa mirabilia fecit Donatus & Pontius vel quilibet alius, aut quia homines ad memorias mortuorum nostrorum orant & exaudiuntur, aut quia illa & illa ibi contingunt, aut quia ille frater noster aut illa soror nostra tale visum vigilans vidit, vel tale visum dormiens somniauit. Remoueantur ista vel figmenta mendacium hominum, vel portenta fallacium spirituum: aut enim non sunt vera quæ dicuntur, aut si hæreticorum aliqua mira facta sunt magis cauere debemus*

x Matt. 24. 24.

y Tertull. cont. Marcion. lib. 3.

z August. de Vnit. Eccles. cap. 16.

bemus, &c. Porrò si aliquis in memoriis hæreticorum orans exauditur, non pro merito loci, sed pro merito desiderii sui recipit, siue malum siue bonum, &c. Nonnè legimus ab ipso Domino Deo nonnullos exauditos in excelsis montium Iudææ, quæ tamen excelsa ita displicebant Deo, vt reges qui ea non euerterent culparentur, & qui euerterent laudarentur? De visis autem fallacibus legant quæ scripta sunt, & quia ipse Satanas transfigurat se in Angelum lucis, & quia multos seduxerunt somnia sua: audiant etiam quæ narrent Pagani de templis vel diis suis mirabilitèr vel facta vel visa, & tamen dii gentium dæmonia: Dominus autem cœlos fecit. Exaudiuntur ergò multi & multis modis non solùm Christiani Catholici, sed & Pagani & Iudæi, & hæretici variis erroribus & superstitionibus dediti. Exaudiuntur autem vel ab spiritibus seductoribus, qui tamen nihil faciunt nisi permittantur, Deo sublimiter atque ineffabiliter iudicante quid cuiq; tribuendum sit; vel ab ipso Deo, vel ad pœnam malitiæ, vel ad solatium miseriæ, vel admonitionem quærendæ salutis æternæ. Vbi clarissimè ostendit quantuli nunc ad fidem miracula momenti sint, quorum Paganis, Iudæis, hæreticis communis prætextus est quæ iusto Dei iudicio fiunt nonnunquam ad pœnam impiorum, vt indurentur magis in malitia sua, & obstinatiores fiant ad perditionem suam. Quod sub Antichristo maximè futurum testatur Apostolus, ad puniendam orbis ingratitudinem & perfidiam, qua [a] *non crediderunt veritati sed acquieuerunt in iniustitia.* Atque huc res in Papatu deuenerat, vt à

a 2. Thess. 2. 10.

miraculis omnia penderent, & sepultis Scripturis fides omnis somniis & visionibus & huiusmodi Satanæ præstigiis incerta niteretur. Et hoc argumento etiamnum à se Ecclesiam esse persuadent, quia miracula ab illis sunt, à nobis autem nulla fiunt.

17 Vbi sciscitari obiter liceat, vbi tandem miracula illa sint de quibus tantopere gloriantur? Num antiqua nobis narrant? At si fuit apud illos miraculorum potestas, quò tandem euanuit? cur ab illis miracula edi desierunt? Circumcelliones eorum & Iesuitæ terras nostras & maria obeuntes vt faciant Proselytos, cur miraculis rem non agunt? Num abbreuiata est apud illos manus Domini, aut Christus Ecclesiæ suæ idem esse desiit qui dudum fuit? Atqui ex hoc patet fabulas fuisse, aut, siqua erant, dæmonum ludibria fuisse miracula illa, quibus illi tanquam stellis insigniunt & ornant Ecclesiam suam: quæ veniente luce disparuerunt, cadente iam [b] Dagone coram Arca Domini, & causantibus illis Caluinum & Lutherum, vt Ethnici olim [c] Babylam martyrem, quòd dæmonem sibi minimè amplius tam familiarem habeant. Erubescant amplius dicere de miraculis, quibus erant olim miracula tam crebra, tam crassa, nunc autem miraculi nihil est reliquum, nisi miraculi loco esse debeat, quòd detectam miraculorum suorum vanitatem non vident. Quanquam vt causæ desperatæ miserrimam opem ferant, miracula sua narrant apud Indos, & insulas Iapanicas, & Americæ populos, & nescio quas

b 1. Sam. 5. 3

c Ruffin. hist. lib. 1. cap. 35.

quas remotissimas gentes, de quibus se tutò mentiri posse præsumunt. Sed quid esset opus tam peregrè proficisci, si vera illi de miraculis suis narrarent tam vbique olim obuiis, tam in promptu sanitatem promittentibus? Cur non passim ad tumulos & reliquias sanctorum, vt olim, illuminantur cæci, sanantur læsi, surdis aures aperiuntur, claudis pedes restituuntur, & siqua sunt alia quæ illi de sanctorum suorum mirabili virtute fabulantur? Nempe vt olim [d] Apollo Pythius veniente Christo obmutuit, & magnus ille [e] Pan mortuus auditus est: ita illucescente Christi Euangelio mendacia ista profligata sunt, & cedere dæmones coacti locis suis, fraudem populo facere desierunt.

d *Niceph. hist. lib. 1. cap. 17.*

e *Plutarch. de defect. oracul. Euseb. de præpar. Euang. lib. 5 cap. 9.*

18 Cæterùm illa miraculorum crebritas qua se tam superbè iactitant, & sanctorum suorum vitas & mortes exornant, luculentissimum regni Antichristi argumentum præbet. Neque enim vera Ecclesia post Apostolos tam fertilis vnquam miraculorum fuit, quàm illi suam fuisse narrant, & insolens illa atque ambitiosa signorum & prodigiorum in media Ecclesia iactatio, quia finem verorum miraculorum habere non potest, suspicionem mouet subesse aliquid fraudis, quo subrepere Satan in animos hominum, & laqueis errorum innectere conetur. Qui cùm vsu intelligeret nihil tam populare esse ad fucum multitudini faciendum, quàm miraculorum ostentationem, hanc sibi viam sensit ad regnum Antichristi promouēdum expeditissimā fore, ac proin-

de hùc neruos omnes applicuit, vt obſcurata luce, quæ impoſturas eius detegeret, per miracula qualiacunque ſiue à ſe facta ſiue à ſuis facta, dæmoniorum doctrinis exiſtimationem & fidem procuraret. Neque verò dubitandum eſt, quin ille pro ea qua eſt maxima & incredibili potentia, mira quædam efficere poſſit in rerum natura, quæque communem naturæ rationem & modum longè ſuperent. Neque enim nihil erant illa omnia quæ apud Ethnicos tam prodigioſa legimus, è quibus quia à diis facta putabantur, magna in illorum animis rituum ſuorum & religionum opinio inſedit. Atque haud ſcio an minora ſint quæ illi narrant feciſſe Ioues ſuos, & Appollines, & Æſculapios, & Cybelas, & reliquos nomine deos, reipſa dæmones & malignos ſpiritus ſiue oraculis enunciandis, ſiue morbis ſanandis, ſiue conferendis beneficiis, ſiue malis auertendis, quàm quæ Papiſtæ à ſanctulis ſuis & diuis factitata eſſe declamitant. Qui verò tantā apud illos habuit poteſtatem, parem proculdubio aut certè maiorem ſub Antichriſto habiturus erat, qua Chriſti miracula æmularetur, vt eò fortiùs perficeret *efficaciam illuſionis* ad ſeductionem reproborum, & incredulorum damnationem, prout antè dictum eſt. Quare non dubitamus pariter apud Ethnicos & Papiſtas plurima fuiſſe, quæ verè miracula dici poſſent, ſiquidem vim communis naturæ ſpectemus, quæ tamen nonniſi diabolus ad fallendos homines & perdendos exercuit. Et Chryſoſtomus quidem confirmat [f] *plenorum ſignorum faciendorum*

f *Chryſoſt. op. imperfe. hom. 49.*

rum potestatem dandam fuisse Antichri- ... Nam in tempore, inquit, *Apostolorum & post- ...dum ministri quidem Christi vtilia & plena si- ...faciebant ex parte dextra, qualia sunt cœcos ...minare, & alia huiusmodi facere; ministri au- ...m diaboli inutilia faciebant & vna ex parte ...istra, quæ admirationem quidem videntibus ...citarent, ad vtilitatem autem nullius profi- ...rent. Et erat inter ministros Christi & mini- ...s diaboli ex hoc iudicare, qui inutilia, & ...utilia facerent signa. In fine autem temporis ...ncedenda est diabolo potestas vt faciat signa v- ...lia & ex ea parte qua prius facere consueuerant ...cti, vt iam ministros Christi non per hoc agno- ...amus quia vtilia faciunt signa, sed quia omninò ...n hæc faciunt signa. Donec enim fuit vocatio ad ...dem ex infidelitate, fecerunt signa & serui Chri- ..., quia signa vocationis diuinæ testimonia sunt, ...prædicationis veritas miraculis commendetur: ...ssante autem vocatione, incipiet seductio reuo- ...ns homines à fide ad infidelitatem. Incipiente ...go seductione, tradenda sunt seductionis adiuto- ...diabolo, id est, potestas faciendorum signorum, ...signis & prodigiis mendacia sua pro veritate ...mendet.* Vbi diligentèr animaduertendum ...t miraculorum operationem ita fore con- ...nctam cum regno Antichristi, vt fide iam per ...bem propagata, deinceps in vera Christi Ec- ...esia non reperiatur, nec illum tantummodo ...lsa & ficta, sed vera facturum quæ meritò ad- ...rationem & stuporem afferre queant. Qua- ...fruantur Pontificii miraculis suis, nec inui- ...emus quòd nobis tam fœlicibus esse non licet:

tantùm illud ſciant, nihil ſe in miraculis hab
quæ tanta contentione deprædicant, quod
Antichriſti deſcriptione diuiſum ſit.

19 Nam quæ Bellarminus de qualitate m
raculorum Antichriſti commeminit, rectè q
dem ab illo dicuntur ferè omnia, ſed eiusm
di ſunt quæ in caput Pontificis optimè ret
queantur, & Eccleſiæ Romanæ mendacia pr
digia ſcitè depingant.[g] *Signa*, inquit, *Antich
ſti mendacia erunt ratione omnium cauſaru
Finalis, Efficientis, Materiæ, & Formæ.* R
tione finis, quia ad mendacium inducent, n
vt credatur Antichriſtum eſſe Meſſiam, (ſtu
hoc confictum eſſe poſtea docebimus) ſed
idololatriis & ſuperſtitionibus authoritate
addant, & ad falſas doctrinas illiciant, quib
fides aliter, quia de ſcripturis non probant
haberi non poſſit. Atque huc miracula q
in Papatu erant omnia tendebant, vt tra
tionibus hominum & doctrinis non ſc
ptis exiſtimatio & fides adiungeretur. Q
cunque illi mendacia in hypocriſi locuti ſu
ea, quia diuino teſtimonio non poterant, d
monum ope comprobanda cenſuerunt. Atq
hac quoque ratione miracula eorum men
cia rectè dicuntur, quia à patre mendacior
profecta ſunt, accommodante ſe ad homin
vanitatem, qui diuinis oraculis non acquieſ
tes, alia fidei ſuæ fundamenta & firmamēta
ſiderarunt. Neq; verò hoc obſcurū eſſe pote
ſi in memoriam reuocemus, cùm ex ipſis Po
ficibus multos fuiſſe Necromantas & Mag
tum malas iſtas Artes per illa tempora vbi

g *Cap. 15. de miraculis Antichriſti.*

increbuisse, vt vix eruditus haberetur quisquam, qui hanc cum dæmonibus familiaritatem ignoraret. Ex hoc fonte curiosarum artium multa miracula prodierunt, Quemadmodum enim [h] Marcus hæreticus apud Irenæum incantationibus fecisse legitur, vt in sacro calice sanguis appareret: Ita quoque Papistæ, vt transsubstantiationis figmentum assererent, artes Magica præstiterunt, vt in Eucharistia sæpè carnis & sanguinis species aliqua cerneretur. Et certè ab Alexandro Halensi confessum est [i] *operatione diabolica* factum, vt *caro interdum in sacramentò appareret*. Quanquam ex istis multa fuerunt illusiones & præstigiæ, nec tam enim aliquid diabolus quàm agere visus est, & ementita specie sensus fefellit. Atque huc accessit fraus Monachorum & Sacerdotum, qui subornatis sæpe personis simplicitate hominum abusi sunt, & in rem suam multa finxerũt. Qua de re Lyranus: [k] *Aliquando fit in Ecclesia maxima deceptio populi in miraculis fictis à Sacerdotibus & eorum adhærentibus propter lucrum temporale.* Huiusmodi illa erant quæ narrarunt de imaginibus suis sudantibus, loquentibus, loco mouentibus, annuentibus, quæ arte præstita, & ex Ethnicorũ sacerdotum imposturis à nebulonibus illis hausta & accepta sunt. Nam illis solenne erat [l] fleuisse per quatriduum statuam Apollinis, & [m] effigies deorum penatũ quos de Troia Æneas aduexit de loco in locum migrasse, & [n] simulachrum Iunonis de Roma petenda interrogatum annuisse, & velle se respondisse; & apud Romanos ostento belli ciuilis,

[o] Indi-

h *Iren. lib. 1. cap. 9.*

i *Alex. Halens. Par. 4. quæst. 53. memb. 4. art 3. fol. 2.*

k *Lyra. in Dan. cap. 14.*

l *August. de ciuit. Dei. lib 3. cap. 11*

m *Ibid. lib. 10. cap 16.*

n *Valer. Maxim. lib. 1. cap. vlt.*

o Lucan in prodig. bell. ciuil.

*Indigetes fleuisse deos, vrbisq; laborem
Testatos sudore lares.*

Quare ne deos suos, deos montium, ab diis vallium superari paterentur, paria cura ab idolis suis fieri, vt illis tantò maiorem ob uantiam & religionem conciliarent. Dun de presbyterorum coniugio sententiam ganti, p ab imagine crucifixi responsum *Non benè sentiunt qui bresbyteris fauent.* eandem supplicans Thomas Aquinas, vocem accipit, q *Benè de me scripsisti*, Th Eadem militi cuidam oranti & genua flecte vt adoraret, r *caput & collum satis humili clinauit.* Piscatores quidam repertum inte scandũ Formosi corpus ad Basilicam Petri lerunt, dum funus celebratur, s *sanctorum dam imagines sese inclinantes hunc in loculo tum venerabilèr salutant.* Eiusdem farinæ multæ eorum curationes. Subornati sunt uenæ qui se à natiuitate cæcos vel alia ratio morbidos fingerent, & ad imaginem pro tos lumen oculis & sanitatem accepisse; modi apud nos miracula deprehenderunt ter cæteros Humpredus dux Glocestrensis Thomas Cromwellus, & ea causa clero rum temporum inuisissimi habebantur. certè quæ passim in eorum libris sancto miracula leguntur, pleraque per otium ab ertissimis ventribus conficta sunt, & sunt modi sæpe, vt mirum videri possit tam pa salis & cerebri hominibus esse potuisse, vt pigeret, non puderet tam putida, tam absu & ridicula in commentarios referre, & in

p Polyd. Virg. hist. Ang. lib. 6.

q Breuiar. Rom. in festo S. Thomæ Aquin.

r Matth. Paris. in Henr. 3.

s Abb. Vrsperg. in Chron. & Platin. de vit. Pont. in Serg. 3.

se i

biicere, quòd nullo iudicio præditi pro ve-
historiis illas plusquam infantiles nugas, &
lia deliramenta posterorum memoriæ con-
arent.[t] Tonsor beati Edmundi comperiens
piritu quòd illum Deus sanctorum suorum
umeraret collegio, pilos barbæ illius quam
ere solebat reseruauerat, sperans eos in fu-
o ægris profuturos. Quod cum Episcopo
nelmensi ægroto, & penè iam mortuo si-
ficatum est, ille hos sibi dari iubet in aqua
edicta ad bibendum; quam cum exhause-
vomitu sedatus omnis tumor & omnis do-
penitus mitigatus est, & sic in breui resti-
tus est sanitati. [u] Pauperculæ fœminæ trans-
ntis operarii quidam oua frangunt; cuius da-
um suspirans Swithunus motus clementia
num crucis super oua confracta faciens, o-
ium fracturam cōsolidauit ouorum. [x] Leo-
Pontifici adhuc adolescentulo, de lasciuia
nitenti, dum oraret ante altare beatæ Vir-
is apparuit eadem dicens: *Leo, corrige exces-*
tuos, & te prouehem ad summum gradum.
st igitur, vacante sede Apostolica, sublima-
est in eadem, & cum primò celebraret solē-
tèr, manum eius mulier quædam ad quam a-
uando accessum habuerat comprimit inter
lebrandum, & comprimendo deosculans
entiuum libidinis in papa excitauit. Ille post
ssam seipsum redarguens, in conclaui sedens
num subitò amputauit. Cum sæpe pòst ad-
nisterium vocaretur, & tandem non daren-
amplius induciæ à fratribus nescientibus
m mancum, diuertit se in locum secretio-
rem

t *Mat. Parisiens. in Henr. 3.*

u *Matth. VVestmonast. lib. 1. in anno 862.*

x *Idem in anno 293.*

rem & se prosternens in oratione deuot
altare beatæ Virginis, dixit, O clementiss
virgo, prmouisti hactenus & sublimasti me
spice nunc in me miserum, qui cepi vltion
de transgressu meo ne confundar, &c. Be
igitur mater misericordiæ manum trunc
brachio nouam restituit. Papa igitur quia
manum priorem quam absciderat resem
rat, fratribus conuocatis seriatim quæ acci
rant explicauit, ne laus beatæ Virginis occ
retur, & ostendit illis manum quam prius ab
derat, & in huius miraculi memoriam se
uatur adhuc manus abscissa in thesauro L
teranensi, quam Dominus incorruptam cu
dit ad laudem matris suæ. Quid comme
rem Dunstanum diaboli nares forcipe ten
tem & Francisci frænum equo detractum,
fœminæ suppositum de puerperio grauiss
periclitanti, tanquam succurrente Iuno
Lucina, partum explicans: & dæmonem à D
minico coactum lucernam illi præferre q
usque digitos arderet, & myriades menda
rum & nugarum, quibus insulsi Monachi
gendas suas & libros implerunt? Melchio
Canum puduit istarum fabularum, & suo
ille hac in parte mentiendi licentiam & li
dinem taxauit, illos aiens y *Ecclesiæ Chris*
hementèr incommodasse, quòd res diuorum
clarè gestas fictis & reuelationibus & mira
adornarint. Qua in re, inquit, *nec sanctæ vir*
nec Christo Domino hominum impudentia p
cit, quin quod in aliis diuis factitauit, idem
que in Christi & matris historia scribenda f

y *Melch. Can. loc. Commun. lib. 11. cap. 6.*

& pro humani ingenii leuitate, multa vana &
ridicula comminisceretur. Qua de re accusat autorem *speculi exemplorum & Legenda aurea.*
In illo, inquit, *miraculorum monstra sæpiùs quàm miracula legas: hanc homo scripsit ferrei oris & plumbei cordis, animi certè parum seueri & prudentis.* Hanc leuitatem Gregorio quoque & Bedæ quantum audet impingit, *quòd pro historiis scripserint quæcunque vulgò iactata & credita sunt*, sed tamen *modestè* scilicet *& circumspectè de tantis viris pronunciandum sentiens.* Antoninum & Vincentium liberiùs, & merito quidem incurrit, quòd ad historiam *examinandam & momento suo ponderandam non modò non aurificum statera, sed ne populari quidem trutina vsi sunt.* Quorum historias qui animaduerterit, haud dubium quin dixerit à Satana illos dementatos fuisse, vt tam insulsas nugas & somnia sibi ad ludibrium Ecclesiæ conscribenda iudicarent. Itaque falsa quoque sunt miracula illorum ratione materiæ, & quæ tantopere venditarunt, vel erant oculis solùm apparentia, vel ab otiosis ingeniis impudentissimè mentita. Quæ verò reipsa facta sunt, cuiusmodi aliqua fuisse non negamus, tamen iisdem parentibus orta, à Satana quoque fuisse cognoscimus, nec totius naturæ facultatem superasse, ac proinde vera miraculorum forma, qua naturæ vim omnem excedunt, pro certo caruisse. Subtilius tamen hoc est, quàm vt à nobis in hac causa animaduerti debeat. Neq; enim ea sunt acie oculi nostri, vt in formales miraculorum omniũ
causas

causas intueri possimus, aut internoscere
immediatè à Deo, quæ verò à Satana per
cultos naturæ meatus proficiscantur. Pr
miracula non semper actibus ipsis, sed
ctis potiùs & finibus diiudicanda sunt;
quantumuis naturæ vim transcendere vid
tur, sciamus tamen pro certo mendacia
à Satana conficta, nisi cum Christi doct
quæ principio miraculis firmata est, con
reperiantur. Suscitatio mortuorum non
mnipotentiæ opus est, & solus vitam red
potest qui solus dat. Atqui ecstases qu
sunt, & eæ quidem sæpe accersitæ & vol
tariæ, vt [a] Restituti apud Augustinum, & [b] He
motini cuiusdam Clazomenii apud Plini
sæpe à Satana inductæ, quæ mortem ipsam
referunt, vt nihil distare videantur; in qui
Satan nonnisi stuporem soluens mortuos
resuscitatos fingit, & hac ratione mendaci
rum suorum administris fidem procurat. C
corum illuminatio, & morborum repent
curatio ne cætera commemorem, quidd
habere videntur sæpenumerò quod diuin
virtutem præ se ferat, neque quicquam no
in rebus ipsis apparet, cur aliter existime
cùm tamen nonnisi Satanam authorem h
beant arcano quodam motu causas malor
amouentem. Et sæpe ipse vexationum & i
becillitatum causa est, & se immiscens in co
pora, facit vt grauissimo æstu torquean
Quod vbi fit, curatio patientis retrocessio
Satanæ, non operatio, & magnum videtur
raculum restitutæ sanitatis, vbi aliud nihil

qu

a August. de ciuit. Dei. lib 14. cap. 24.
b Plin. hist. nat. lib 7. cap. 52.

quàm cessatio cruciantis. *Dæmones, inquit, Tertullianus, postquam desinunt lædere, & curasse creduntur. Cuius rei quia certa diiudicatio esse non potest, idcircò ex rebus ipsis nulla regula præscribi potest, qua miracula vera à falsis discernere queamus. Proinde miracula nobis promiscuè dicuntur quorum potestas & ratio captum humanum excedit, etsi intra naturæ fines habeant fortasse aliquid ex quo naturalium causarum concursu & coniunctione produci possint. Neque enim Scripturæ sacræ morem refugimus, quæ miracula dicere solet etiam quæ à Satana & ministris Satanæ facta sunt, & quia distinctio miraculorum nobis aperta non est, ideo de mirabiliariis suspiciosos nos esse iubet, & circumspectè prouidere ne fides dum miracula curiosè sectatur, in perfidiam incurrat, & Satanæ mendaciis plùs credat quàm Euangelio Iesu Christi. Qua de re breuissimè pariter & saluberrimè monet Origenes, miracula quoque apud Ethnicos agnoscens: [c] Non sunt probanda miracula priusquam discernantur à quo rectè patrentur aut secus. Quare, Bellarmine, cùm nihil tibi suppetat argumenti, ex quo exploratum efficias miracula quæ in Papismo facta sunt de Christi spiritu fuisse, nihil habes ex altera parte quod excipias, quominus esse possint Antichristi. Nos verò qui vos in multis deprehendimus sine controuersia fuisse mendaces, & ipsas Antichristi technas & fraudes ad viuum expressisse, non dubitamus in reliquis pariter improbos extitisse, & manifestum esse decernimus Pontificem Romanum hujus imposturæ

*Tertull. in Apologet. cap. 22. Vide ibid. Annot.

c Origen. cont. Cels. Lib. 2.

posturæ archimystam & antistitem, ipsissimum esse Antichristum.

20 Tu tamen ne sit Pontifex Antichristus, miracula quædam narras ab Antichristo facienda, quæ à Pontifice facta non esse defendis. *Exempla*, inquis, *miraculorum Antichristi tria ponuntur, Apocal. 13. Vnum, quod ignem de cœlo descendere faciet: alterum, quod faciet vt imago bestiæ loquatur: tertium, quod se finget mori & resurgere.* Vbi animaduertendum erat quod habet Hieronymus* *Apocalypsin tot habere sacramenta quot verba, &* [d] *totum esse spiritualiter intelligendum*, ita vt qui in cortice hæret, mysteriorum illorum medullam & quasi animam verborum assequi non possit. Tu verò Papiæ inscitiam imitatus, quæ mysticè & figuratè dicta sunt ad literam interpretaris, & sanctissimam Prophetiam peregrinis sensibus vehementèr expugnas, Atqui eodem modo asserere potueris non pluiturum tempore Antichristi, quia Enoch & Elias, vt tu vis, [e] *claudent cœlum ne pluat in diebus Prophetiæ ipsorum*: & Enochum atque Eliam esse negaueris vbi venerint, quia [f] ignes de ore non expuunt, nec aquas in sanguinem conuertunt, quia illos hæc facturos scriptum est. Quæ si sunt absurda, vt sunt, disce spirituale aliquid esse *ignem illum* Antichristi, & Pontificum excommunicationis [g] *fulmen* pulchrè describere, quo ille summos orbis monarchas tanquam cœlo tactos deturbat de thronis, & facit ad pedes suos prostratos & supplices iacere. Satis notum est in Scripturis *igne* iram Dei & execrationem

* *Hieron. epist. ad Paulin.*
d *Idem epist. de 5. quæst. Marcell.*
e *Apoc. 11. 6.*
f *Vers. 5.*
g *Relat. cōpendiosa. turb. Iesuitic. pag. 42. Tractat. Listeri Iesuita adu. fact. in Ecclesia. par. 5.*

acer-

acerbam designari. Eam Pontifex anathemate suo videri vult tanquam fulmen de cœlo decere, quo conflagrent animæ eorum qui dicto illi audientes esse recusant. Itaque bullis suis & decretalibus tanquam Deorum caduceator Mercurius illam proclamat & denunciat. [h] *Nulli omnino hominum liceat hanc paginam nostrorum statuti, ordinationis, & decreti infringere, vel ei ausu temerario contraire. Si quis autem hoc attẽtare præsumpserit, indignationem omnipotentis Dei, & beatorum Petri & Pauli Apostolorum se nouerit incursurum.* Quod tamen non aliud est quàm fulmen Salmoneum, & brutis ignibus terrorem magis quàm torturam infligit, ac proinde [i] *in conspectu hominum* esse dicitur, quia, vt ex Aretha Bellarminus exponit, *deludit conspectum hominum*, [k] *fascinatis*, vt ille ait, *intuentium oculis quorum sensus terrenus est.* Nempe ostentat, vt vidimus, Petrum & Paulum & Ecclesiam, & claues regni cœlorum, & clamoribus istis populum attonitum reddit, vt actum de se in æternum putent, si numinis huius maledictionem incurrant. Quare vt sententiam illius adimpleant, rebelles & periuri fiunt, & principibus suis vim inferunt, atque ita reipsa sibi gehennam accersunt, qui inanem eius vmbram & terriculamentum à Põtifice formidant. Interim ille falsarius & impostor est, & sub iræ diuinæ prætextu, furores suos & insanam vindictæ libidinem exequitur. Quare Deus vtcunque Antichristum oportuit suo tempore dominari, quibusdam tamẽ indiciis subindicasse visus est,

h *Extrau. de officio delegati c. sedes Apostolica. & passim.*

i *Apo. 13. 13.*

k *Areth. in Apoc. c. 13.*

non cælitùs ignes illos, sed ab inferno fuisse succensos. Hildebrandi sella Pontificalis de nouis lignis paulò antè affabrè constructa dum Henricum imperatorem execratur, [l] *subitò Dei nutu terribilitèr scissa est in plures partes*: Rudolphus autem quem ipse Imperatorem substituerat, intra annum in quo Henricum moriturum prædixerat simul cum regno vitam amisit; qui dextram suam paulò ante præcisam intuitus fertur ad Episcopos præsentes dixisse: [m] *Hæc est manus qua domino meo Henrico fidem Sacramento firmaui: ecce ego iam eius regnum & vitam derelinquo præsentem: videte qui me solium eius conscendere fecistis, vt rectâ via vos monita vestra sequentem duxeritis.* Cùm Hadrianus Papa Fredericum Imperatorem excommunicasset, vt [n] *constaret non ex Deo, sed ex diabolo processisse* sententiam illam, & *adimpleretur Propheticum illud, Qui insurgunt in me confundantur, factum est vt prodiret refrigerandi gratia cum suis, & ad fontem quendam veniens, hauriret de potu illius, & continuò musca os eius intraret & gutturi adhæreret, nulloq; artificio auelli posset, quoadusque spiritum exhalaret.* Ita igne quem accenderat ipse consumptus est, & malo suo didicit quid sit sanctissimo Dei nomine ad scelus & perfidiam impudentèr abuti. Cæterùm quàm sint reipsa inualidæ & inanes Pontificiæ illæ debacchationes, illustre nobis exemplum est in Elizabetha nostra non ita pridem principe serenissima, quę quadraginta quatuor annis petita Pontificum iaculis ignitis, iuuante Deo, & nos in tam longum beante, fœlicissimè regnauit.

l *Benno in epist. de vita & gest. Hildebrãdi.*

m *Abb. Vrsperg. in Chron.*

n *Ibid.*

regnauit, non exiguo interim numero Balaamorum illorum mutua cæde pereuntium ad inferos abiecto.

21 Secundum miraculum à Bellarmino commemoratur, quòd [o] *faciet vt imago bestiæ loquatur.* Quod ille de statua siue simulachro aliquo intelligit, cui vim loquendi Antichristus daturus est: oblitus imperaturum Antichristum vt *adorent homines imaginem hanc*, cum ipse defendat Antichristum idolorum adorationem omnem prohibiturum, nec passurum vt vlli siue simulachro siue numini cultus religionis deferatur preterquam sibiipsi. Quod tamen ait, ad Pontificis institutum quàm proximè accedit. Neque enim nouum est Pontificiis dare spiritum imaginibus suis & facere vt loquantur, quemadmodum iam antè dictum est. Veruntamen aliud quiddam est quod hîc intenditur à Ioanne, quod Bellarminus ignorare non potest. Nam qui agnoscit in Bestia Romanum imperium intelligi, non ignorat *imaginem bestiæ* quiddam imperio Romano simile denotare. Quapropter imaginem bestiæ suprà docuimus ad Pontificem & Romanam Ecclesiam pertinere. Postquam enim imperium Romanum collabi cœpisset, effecit Pontifex vt Ecclesiæ Romanæ par esset maiestas, & idem ei, qui priùs imperatori, honor & obsequium deferretur, ita vt ibi imperium spirituale pro temporali illo constitutum dicatur. Quando verò tyrannide ista perfecit, vt in ferendis legibus Ecclesiæ potestas eadem esset quæ erat prius imperii, & orbis terrarum decretalibus

o Apoc. 13. 15.

suis non minùs staret, quam stetit olim edictis imperatorum, *dedisse* dicitur *spiritum imagini bestiæ, & fecisse vt imago bestiæ loqueretur.* Nam statuum & imperiorum loquela lex est, nec aliam quàm publicati iuris vocem habent. Quando ergo leges iubere cœpit Ecclesia Romana, loqui cœpit, stante orbe tanquam arrectis auribus, & quid ab illa præciperetur auscultante. Hunc illi spiritum quis inflauit nisi Pontifex? præter illum quis potestatem hanc Ecclesiæ Romanæ vendicauit, & lege perfecit vt occideretur quicunque illam cultu omni & veneratione nō prosequeretur? Itaq; hoc quoque miraculum si rectè accipiatur, à Pontifice completum est, & maximè illum confirmat esse Antichristum.

22 Tertium miraculum figmentum est Bellarmini, non Ioannis vaticinium. Legimus
p *Apoc.13.3* vnum de capitibus bestiæ p *quasi occisum in mortem, & plagam mortis eius curatam esse:* de Antichristo fingente se mortuum & resurgentem nihil omninò. Est enim animaduertendum in hac visione, sub nomine duarum bestiarum duo tantùm capita totius bestiæ designari, è quibus posterior, quæ sine dubio Antichristum notat, *potestatem omnem bestiæ prioris* exercuisse dicitur, & imaginem illius fecisse, ac proinde eadem cum priori bestia esse non potest. Quare priorem illam sextum caput bestiæ esse oportet, quod imperatorum successione continetur: posterior de septimo capite accipienda est, quod est Antichristus. Ergo de Imperatorio statu locus intelligendus

est

eſt, qui quidem in Conſtantinopolitanis illis penè iam ceciderat: à Pontifice autem collata, ſatis pro imperio, imperii dignitate in Carolo magno reſuſcitatus eſt. Neque impedit quòd quæ mox ibi ſequuntur, Carolo & ſucceſſoribus eius videntur aptari non poſſe, quia per anticipationem vulneratio capitis narratur quæ longè pòſt futura eſſet, qua poſita regreditur hiſtoria ad notandam beſtiæ illius rationem & modum, qualis ab initio futura eſſet. Huc ergò pertinent quæ ſequuntur, *Et admirata eſt vniuerſa terra poſt beſtiam, &c.* Quare ineptè Antichriſto attribuitur plaga illa lethalis quæ priori beſtiæ inflicta curanda eſſet ab Antichriſto, & beſtia aliquousq; temporis vitæ ſuæ reſtituenda. Hoc verò miraculum vtinam à Bellarmino paulò explicatiùs traditum fuiſſet. Nam illud ſcire peruelim, Quando, aut quo tempore mors iſta & reſurrectio ab Antichriſto fingenda ſtatuatur. Nam *propter hoc miraculum præcipuè totum ferè mundum* ait *illum admiraturum.* Cùm verò Antichriſto nonniſi tres annos & dimidium aſſignet, feſtinato opus eſt, ne non ſit miraculum hoc in totius ferè mundi notitiam peruenturum. Porro illud quoque dicendum eſſet, A quo, aut cuius gladio plagam illam mortiferam accepturus ſit: neque enim videbitur ſua ſponte moriturus, aut ſua manu plagam ſibi mortis inditurus eſt. Quis autem in regem potentiſſimum, Satanæ præſidiis omnibus tam munitum, tantum præualiturus eſt, vt plagam ei tantam infligat? Vtrum aperto bello, an proditione futurum

turum est? à suis, an ab alienis? Quæso te, Bellarmine, vt ista nobis ænigmata soluas, aut si tibi per Cardinalium virtutum opera non licet, de tuis aliquem instrue, qui de scrinio pectoris Pontificii, sanctissimi patris, mysteria ista tam recondita nobis explanet. Atqui tu sceleratus impostor es, & fabulas nobis atque [q] *Hiberas*, vt ille loquitur, *nænias*, narras, quarum nulla tibi ratio cōstat, nullum è sacris scripturis firmamentum est.

q *Hieron. præfat. in pētateuch. Mos.*

23 Vides iam, opinor, quæ verè dicis Antichristi esse miracula, Romani Pontificis esse propria, & illum Antichristum demonstrare. Sed ista tamen quæ tu dicis non sunt omnia, quia Antichristus, vt est Christi æmulus, spuria imitatione Christi miracula coæquare tentabit, & alia quoque mendacia prodigia sine fine cumulabit. Quare rectè Madeburgenses in antichristi miraculis enumerant [r] *apparitiones animarum fabulantium de Purgatorio, & petentium Missas pro se celebrari, & sanitates morborum quæ acciderunt colentibus statuas & inuentibus sanctis.* Hîc verò Bellarminus, *Non sunt ista miracula quæ Antichristum facturum scribit Ioannes.* Et quid tum Bellarmine? Num tu illum putas non alia facturum miracula quàm quorum Ioannes mentionem facit? Quod si putas, ineptior es aliquantulum, quàm putaram, & aliud te Chrysostomus informat, qui illum ait, vt ante vidimus, non prodigiosa solùm, qualia tu vis, sed vtilia quoque facturum, ita vt siquidem extrà tantùm aspicias, à veris Christi miraculis internosci non possint.

r *Magdeburg. Centur. 1. lib. 2. cap 4.*

Iterum

terum tamen ais, *illa miraculorum genera quæ Magdeburgenses nominant, in Ecclesia vsitata fuisse ante id tempus quo nos Antichristum apparuisse dicimus.* At hoc quoque quid ad rem? Nam ab Apostolorum vsque tempore *mysterium iniquitatis operatur*, neque ignoramus Satanam per aliquot secula ligna & lapides præparasse, quæ turri Babel ædificandæ seruirent. Quare Donatistis in ore erat. *Hoc verum est, quia hæc & illa mirabilia fecit Donatus vel Pontius, &c.* vt antè ex Augustino ostensum est. Huius farinæ sunt illa omnia quæ apud Gregorium habentur fabulatorem egregium, quem quidam non primum illum sed secundum putant, cuius vanitatem & stolida miracula vellicauit quoad ausus est Melchior Canus, vt antè diximus, & fidem eius suspectam & dubiam fecit. Quare quæ ille refert, vt tu dicis, de Paschasii anima, & pluribus aliis apparentibus, & à purgatorii tormentis liberationem petentibus stupidum illum fabularum artificem ostēdunt, Romanum Pontificem ab Antichristi nota non vindicant.

24 At inquis, *de miraculis sanitatum propter imaginum venerationem extat exemplum apud Eusebium, vbi refert ab ea muliere quam curauit à sanguinis fluxu statuam æream saluatori erectam, herbam antē quandam sub ipsa statua nasci consueuisse, quæ vbi creuisset vsque ad fimbrias imaginis, eamque attigisset, omnia malorum genera curabat. Quo miraculo*, inquis, *euidens est Deum approbare voluisse sacrarum imaginum cultum.* Atqui potiùs euidens est te esse menda-

çem & perfidum, qui tam impudentèr fing[...] quod non legis. Nam de veneratione imag[...] nihil habetur apud Eusebium, neque tu[...] quicquam ex illa historia refers quod illam [...]sinuet. [f] Statua erecta est tanquam historicum Christi monumentum: accreuit herba quæ vb[...] fimbriam statuæ attingeret, morbos curabat. At quenquam statuam illam adorasse, vel propter venerationem statuæ percepisse sanitatem, non habet Eusebius, sed id totum ex tuo cerebro profectum est. Cùm verò illam statuarum erectionem addit *ex gentili consuetudine susceptam esse*, imaginibus tuis vulnus infligit, & planè ostendit vestram statuarum atque imaginum venerationem Ethnicam idololatriam esse, & de Christi schola minimè prodiisse. Quod ex Theodoreto affers, plane superstitiosum est, & nonnisi spuma veteris Ecclesiæ, qua Venerem illam tuam meretricem Babylonicam nasci oportuit, quæ erat in omnem fornicationum leuitatem & libidinem exarsura. Ille [t] martyres orari vult, martyribus sanitates & beneficia referri, martyribus gratias agi. Atqui peccat hac in re non alitèr, quàm qui [u] *honorificentiam regis vendicat comiti*, imò tantò magis quantò martyribus Deus, diuina omnia humanis anteponenda sunt. Multò saniùs Augustinus Deum hæc omnia facere, sed [x] *nescire se an per seipsum faciat, an per angelos, an per martyres*, quod tamen à Pontificiis petulantissimè definitum est; & vt dicantur fieri per martyres, [y] *Nos tamen*, inquit, *martyribus nostris non templa sicut diis, sed memorias*

sicut

[f] *Euseb. hist. lib. 7. cap. 14.*

[t] *Theodoret de curand. Græc. affect. lib. 8*

[u] *Ambros. in epist. ad Rom. cap. 1.*

[x] *August. de ciuit. dei. lib. 22. cap. 9.*

[y] *Ibid. cap. 10.*

sicut hominibus mortuis, quorum apud Deum viuunt spiritus. fabricamus, &c. qui ad sacrificium suo loco & ordine nominantur, nõ tamẽ à sacerdote qui sacrificat inuocantur. Quod nesciuit Augustinus quî tandem intellexit Theodoretus, aut huic quî potuit nisi per errorem videri pium, martyres inuocare, martyribus per gratitudinem templa construere, quod vidit ille tam esse alienum ab Ecclesiæ pietate? Quin si solus deus inuocandus sit, si illi beneficia sint omnia accepta referenda, certè qui martyribus officia illa persoluunt, qui preces illis & vota concipiunt sacrilegi in Deum sunt, nec aliud quàm Antichristi negotium agunt.

25 *Antichristus* [a] *faciet omnes, pusillos & magnos, diuites & pauperes, & liberos & seruos, habere characterem in dextera manu sua, aut in fronte sua, & nequis possit emere aut vendere, nisi qui habet characterem aut nomen bestiæ aut numerum nominis eius.* Idipsum Pontifex fecit. Hic verò characterem Antichristi duplicem videmus: alterum communem omnium, alterum proprium eorum qui emunt & vendunt. Vbi literizat [b] Bellarminus, & suorum more characterem intelligit visibilem aliquam notam, in dextra siue in fronte imprimendam. Quia enim videt mystico sensu hæc omnia Pontifici conuenire, idcircò hæret in litera, & Pontificem suadere conatur Antichristum esse non posse, quia nihil tale ad literam à Pontifice præceptum est. Sed æquior est hac in causa Bellarmino Lyranus, qui [c] *characterem determinatum viuendi modum* exponit qui *in dextera*

a *Apoc. 13. 16.*

b *Cap. 11. de charactere Antichristi.*

c *Lyra. in Apoc. ca. 13*

tera

tera manu ſuſcipi dicitur *quantum ad operatio-nem : in fronte verò per apertam confeſſionem.* Qui ne ſit ſolus, adiŭctum ſibi habeat Thomam Aquinatem: [d] *Charactere*, inquit, *diſtinguitur a-liquis ab alio per comparationem ad aliquem finem in quem ordinatur qui characterem accipit, &c. Character fidelium eſt, quo diſtinguuntur fideles Chriſti à ſeruis diaboli, vel in ordine ad vitam æ-ternam, vel in ordine ad cultum præſentis Eccle-ſiæ. Quorum primum fit per charitatem & gra-tiam, ſecundum autem per characterem ſacra-mentalem. Vnde & character beſtiæ intelligi poteſt per oppoſitum, vel obſtinata malitia qua aliqui deputantur ad pœnam, vel profeſſio illiciti cultus.* Ac rectè quidem ab illis ratio characteris huius explicata eſt. Quemadmodŭ enim Deus ſacra-menta & ceremonias inſtituit, quarum ſacro cultu & caſta coniunctæ religionis obſeruatio-ne ſuos ab infidelium & improborum turba diſtingui vult: ita ſuos quoque ritus Antichri-ſtus habiturus præmonſtratur, quorum vi-publico ſibi omnes cogat obſeruantiam pro-fiteri. Huiuſmodi characterem ſuſcepit à Ro-mano Pontifice orbis Chriſtianus, & ſe ritibus illius atque illicitis cultibus, diris eius atque a-nathemate perculſus, obligauit. Quando enim vera pietas exul iam ab Eccleſia eſſe cœpiſſet, & ſpinæ ac Zizania traditionum humanarum ſe-mentem Apoſtolicæ doctrinæ propè ſuffocaſ-ſent; Pontifex Romanus vniuerſam fere cor-ruptelam quæ diuturnitate temporis & con-ſuetudine iam inſederat, vno amplexu arri-piens, lege illam & authoritate firmauit, nec

d *Thom. Aquin. ſum. p. 3. q. 63. art. 3. ad. 3.*

tan-

antùm, ſed auxit quoque mirum in modum, & [c] *Deum Maozim ſuper baſi ſua*, furfuraceum Chriſtum in altari conſtituit, nouaſq; ſubinde ſuperſtitiones addidit, quarum characterem qui per obedientiam non admitteret, cœlo & ſacris omnibus interdicendus haberetur. [f] *Vniuerſos*, inquit, *qui de ſacramento corporis & ſanguinis Chriſti, vel de baptiſmate, ſeu peccatorum confeſſione, matrimonio, vel reliquis eccleſiaſticis ſacramentis aliter ſentire aut docere non metuunt quàm ſacroſancta Romana Eccleſia prædicat & obſeruat, vinculo perpetui anathematis innodamus.* [g] *Conſtituimus vt execrandum anathema ſit, quicunque regum ſeu epiſcoporum, vel potentum deinceps Romanorum Pontificum decretorum cenſuram in quoquam crediderit vel permiſerit violandam.* [h] *Nulli fas ſit, ſine ſtatus ſui periculo, apoſtolicæ ſedis decreta temerare.* [i] *Pronunciamus de neceſſitate ſalutis eſſe, omni humanæ creaturæ ſubeſſe Romano Pontifici.* Atque vt efficeret, quas ille turbas, quos tumultus, quæ bella ſuſcitauit, interdictione, proſcriptione, proditione, gladio, incendio, & omni tyrannidis importunitate ſibi vindicans obſequium, vt nemo imperato illius obſiſtere vel obſtrepere auderet? Hoc ipſum eſt quod Ioannes de Antichriſto vaticanatur, *Faciet omnes, pusillos & magnos, habere characterem in dextera manu ſua, vel in fronte ſua*, vt & fronte præ ſe ferant, & opere præſtent quicquid ille ſacrum haberi vult.

[c] Dan. 11. 38. Ar. Montan. Verſ. interlin.

[f] Decretal. de hæret. cap. ad abolendam.

[g] 25. q. 1. Generali.

[h] Ibid. Nulli fas.

[i] Extrauag. de maior. & obedientia. cap. Vnam ſanctam.

16 Atque ad communem quidem illum characterem pertinent, vt diximus, quæ in communem

muni omnium Christianorum vsu esse mandauit, cuiusmodi sunt, Ieiuniorum & festorum ab illo institutorum obseruatio, Missa numinis adoratio, osculatio pacis, auricularis confessio, pœnitentialium rituum perfunctio & cætera illa ab ipso, non à Deo præcepta, in quibus tamen per illum Christiani hominis vita tota consistit. De ementibus verò & vendentibus peculiaritèr adiungit, *Et nequis emat aut vendat, nisi qui habet characterem aut nomen bestiæ, siue numerum nominis eius.* Vbi emptionem & venditionem non de ciuilibus commerciis, sed de spirituali negotiatione interpretandam sentio, qua Babylon [k] *magistra præstigiarum*, vt olim de Niniue dictum est, *vendens gentes in fornicationibus suis, & familias in maleficiis suis* de [l] *animabus hominum* mercaturam instituit, de qua Petrus Apostolus, [m] *Et per auaritiam fictis sermonibus negotiabuntur de vobis.* Significat enim futuros, qui quæstus sui causa plebem Christianam Satanæ prostituturi & vendituri sint, & Christi fidem in fabulas conuersuri, quæ ipsis vtilitati & emolumento sint. Huiusmodi emptores & venditores intelligimus Episcopos, sacerdotes, & monachos, quos habet Romanus Episcopus siue institores suos qui merces exponant missarum, indulgentiarum, absolutionum, dispensationum, &c. siue quæstores & publicanos, qui reditus & vectigalia, & mercium illarum pretia percipiant, qui quidem omnes [n] *prædicant pacem* eamque largiri promittunt *vbi habent quod mordeant dentibus suis: at siquis non dederit*

k Nah. 3. 4.

l Apoc. 18. 13.

m 2. Pet. 2. 3.

n Mich. 3. 5.

ore ipsorum quippiam, sanctificant super eum prælium. Qui canum instar studio ventris pror-simmersi, nihil curæ habent quid de homi-ibus fiat, quibus superstitionum veneficiis entem illis & sensum eripiant, & in infer-um immittant, modò ipsi habeant quo cuti-lam curent, [o] *pro pugillis hordei & frustulis pa-morte afficientes animas eorum qui non more-ntur, & victuras prædicantes animas quæ non t victuræ mentientes apud populum qui auscul-t mendacio.* Atque istis omnibus character us est iuramentum, quo se Romano Ponti-i speciali vinculo ligatos & illi subiectos obsequentes fore promittunt, & pro eius testimonio certis quibusdam ritibus & re-ionibus ab illo præscriptis, votis, vnctioni-s, rasuris, indumentis, à reliqua Ecclesia se-ati & diuisi sunt, ita vt emptoribus & ven-oribus in istis nundinis esse non liceat præ-quam illis, qui insignia ista Romana & Pon-cios characteres conspicuos gerunt. Porrò em quoque omnes characterem nominis, numeri nominis eius accipiunt, vt quem-modũ ille *Latinus* dictus est, ita hi quoq; La-sint, h.e. Latinè docti sint, vtpote, qui alio-mercaturæ isti parum idonei sint, quia mis-decantare non possunt, non indulgentias licare, non absolutiones pronunciare, iura Pontificia callere, non curiæ Ro-æ commodè seruire, quia illis omnia, vt diximus, Latina sunt. Et quidem linguam nam pro charactere cleri Pontificii esse ha-m ipsi ostenderunt, quãdo suis in maximis

o Ezech. 13. 19.

scele-

sceleribus, ne vltimo supplicio afficeren-
consultum cupientes, hoc illos indicio co-
sci voluerunt, si Latina lingua legere posse-
Nihil est ergò in Antichristi charactere qu-
non percommodè de Romano Pontifice e-
poni possit. Neque enim sequitur, quod ite-
rum excipit Bellarminus, illa quæ diximus in v-
su Ecclesiæ fuisse ante tempus illud quo-
Antichristum venisse defendimus, proinde i-
illis Antichristi characterem constitui no-
posse, quandoquidem ab aduentu Antichri-
vt sæpe diximus, non origo & initium apo-
siæ, cuius ratione olim ab ipso Apostolorum s-
p 1.Ioan.4.3. culo dicitur [p] *in mundo extitisse*, sed authorita-
& incrementum, & consummatio esse debu-
Nam si noua ille omnia simul & semel appo-
tasset, haud facilem in Ecclesiam introitum h-
biturus fuisset. Sed in veterem Ecclesiæ co-
suetudinem & corruptelam se induens, &
traditionibus longo iam vsu receptis chara-
rem sibi fabricans, propensiorem sibi orbe-
q *Cap.16. de regno & præliis Antichristi.* inuenit, & speciosiori prætextu ad reliqu-
scorpionis caudam insinuandam vsus est.

27 Iam quæ de regno & præliis Antich-
r *Marsil. Patau. defens. pacis. par.2.ca 26* sti disseruntur à Bellarmino, quandoqui-
falsa & impossibilia esse suprà docuimus, lo-
responsione refellere non erit opus. [q] Pr-
s *Æn.sylu. epist.301.* *Antichristum* dicit *ex humillimo loco prod-*
tem, per fraudes & dolos regnum Iudæorum
t *Sext.de elect. & electi potest.c. fundamenta.* *pturum.* Vbi tolle (*Iudæorum*) & Roma-
Pontificem clarissimè designat, qui [r] *sup-*
imperatorum deuotione per fraudem abus-
[s] *paruo respectu* ad [t] *Sacerdotii principat-*

vtriusque potestatis monarchiam emicuit, qui [u] pusillitatem couertit in [x] maiestatem; qui [y] obsequium in [z] superioritatem ad imperium commutauit: qui pro veterum Episcoporum carcere & squalore, coronam & quidem triplicatam obtinuit, & sibi reges habet [a] ligios & vasallos, ipsosq; imperatores sibi ad mensam & strepam seruire compellit. Quod autem Bellarminus ex Augustino affert, [b] viguisse semper in Ecclesia Romana Cathedræ Apostolicæ principatum, præeminentiam tribuit honoris, non sceptrum potestatis, & prioritatem ordinis notat, non regni maiestatem. Nam si Romani Pontificis in cæteras Ecclesias authoritatem approbasset Augustinus, certè [c] appellationes transmarinas ad Romanum Pontificem in concilio Carthaginensi cum cæteris ibi patribus non vetuisset, neque tam sedulò egisset, vt illum Niceni Concilii Canones adulterantem falsi reum deprehenderet. Quæ porrò ex Prospero & Leone afferuntur, antiquum fidei splendorem ostendunt, non illam, qua nunc superbit Ecclesia Romana iurisdictionis amplitudinem. Nam [d] Sacerdotii principatus apud Prosperum non aliter intelligendus est, quàm vt locum relinquat canoni Carthaginensis Concilii, quo statutum est, vt [e] primæ sedis Episcopus non appelletur princeps sacerdotum, aut summus sacerdos, aut aliquid huiusmodi, sed tantùm primæ sedis Episcopus; quo principatus ille sacerdotii quem nunc Pontifex Romanus sibi vendicat, prorsus exclusus est. Cæterùm Antichristum illum Bellarmini Iudaicum suprà valere iussimus; locus

u *Synod. 6. Constant. act. 4. epist. Agathonis.*
x *Bernard. de Consid. lib. 4.*
y *Synod. 6. vt supra.*
z *Clement. de appellat. ca. Pastoralis.*
a *Ibid.*
b *August. epist. 162.*
c *Concil. Carthag. 7 cap. 92.*
d *Prosp. de vocat. gent. cap. 6. l. 2.*
e *Concil. Carth. septimum. cap. 6.*

autem Danielis non de Antichristo sed de Antiocho intelligendus est, nisi id fortasse velimus tanquem in typo significatum, eadem fraude Antichristum ad regnum suum peruenire debuisse, qua Antiochus ad suum.

28 Pergit Bellarminus, & *secundò* Antichristum ait *pugnaturum cum tribus regibus, nimirum Ægypti, Libyæ atque Æthiopiæ, & eorum regna illis deuictis occupaturum, & tertiò subacturum sibi alios septem reges, & eo modo monarcham totius orbis euasurum.* Atque hic Hieronymi locum adducit: f *Dicamus quod omnes scriptores Ecclesiastici tradiderunt in consummatione mundi quando regnum destruendum est Romanorum, decem futuros reges, qui orbem Romanum inter se diuidant, & vndecimum surrecturum esse regem paruulum (Antichristum) qui tres reges de decem regibus superaturus sit, id est, Ægyptiorum, & Africæ, & Æthiopiæ, quibus interfectis, etiam alii septem reges victori colla submittent.* Vbi amplectimur quod Hieronymus de Imperii Romani sortitione pronunciat, & scriptores omnes Ecclesiasticos tradidisse confirmat. Agnoscimus enim Imperium Romanum in decem regna fuisse diuidendum, & diuisum experti sumus. Vbi de numero præcisè denario non admodum laboramus, quando intelligamus Scripturæ morem esse numeros certos pro incertis nonnunquam adhibere, quod de numero denario g Bellarminus ipse sponte concedit. Dicamus ergò quod verissimum est, iam olim imperium Romanum in plura regna diuisum esse. Anglia, Gallia, Germania,

f Hieron. in Dan. cap. 7.

g Cap. 8.

mania, Hispania, & reliquæ Imperii prouinciæ
otidem iam per multa sæcula principatus &
egna facta sunt. [h]Cornu verò illud paruulum h Dan. 7. 8.
uod simul cum regibus illis surrecturum es-
et, quis tandem vel fingi potest alius quàm E-
iscopus Romanus; qui ex illa qua erat olim
aruitate in tantam magnitudinem excreuit, vt
eliquis decē regibus potentior euaserit, ita vt
facie illius tria de primis cornib. euulsa sint, hoc
t, de pluribus illis regibus nonnulli per illum
onfracti & contriti sint. Nam ab illo deposi-
os refert Bellarminus non solùm Leonem
Græcum, & Childericum Francum, sed etiam
Henricum quartum, & Othonem quartum,
Fredericum secundum. Quanquam Ponti-
x non reges solùm deposuit, sed & regna
uædam ex decem illis occupauit, rege Roma-
orum, vt antè diximus, profligato, Siculo-
m & Longobardorum regnis in Petri patri-
onium commutatis: vt rectè à facie illius tria
e primis cornibus euulsa esse dicantur. Il-
orum verò quos diximus regum & imperato-
um exemplis perterrefacti cæteri reges, iugo
omano ceruices suas subdiderunt, & Pontifi-
s tyrannides & vsurpationes stolidissima pa-
entia pertulerunt.

19 Exceptiones Bellarmini frigidissimæ
nt & vanissimæ. Primò, Daniel, inquit, *loqui-
r non de regno Galliæ vel Germaniæ, sed de re-
o Ægypti, Libyæ & Æthiopiæ.* Loquitur qui-
m Daniel de regnis istis, sed [k]altero in loco, k Dan. 11.
in Antiochi negotio, non Antichristi. Ine- 43.
è tu verò ad Antichristum transponis, quæ

Antiochi expeditionem in regna illa quę commemoras, & reditum in Iudæam ad historiæ veritatem tam graphicè depingunt. Neque verò desunt qui alteram illam prophetiam, grauissimis rationibus adducti, de Antiocho exponunt; ego verò ad Antichristum accommodare non dubito, quia coniunctissima esse videtur cum Apocalyptica prophetia de decem regibus & bestia cui se illi subdituri sunt, quam certum est apud omnes de Antichristi tempore intelligendam esse. Atque in hoc quidem veteres illi non malè: illud imprudentèr & temerè, quod Danielis illa omnia quorum in Antiochi historia vestigia luculentèr expressa sunt, ad Antichristum tamen sine discrimine detorquent, quia parum diligentèr in historiam intuentes cum Antiochi rebus non quadrare rati sunt. Cæterùm qui ante multa secula factum videmus, quod illi de Imperii Romani ruina & dissipatione denuntiarunt, falsum iam intelligimus quod illi per errorem addiderunt de regibus Ægypti, Libyæ & Æthiopiæ à paruulo illo cornu humiliandis; quod si verum fuisset mox ab illa Imperii dissolutione compleri oportuisset, & nihil tamen eiusmodi factum est. Ac Bellarminus quidem illorum errorem secutus attendere debuisset quod apud Danielem
l Dan. 11. 41 immediatè præcedit, [l] *Hæ solæ saluabuntur è manu eius, Edom, & Moab, & principes filiorum Ammon*, quarum gentium ne nomina quidem iam vsquam in orbe relicta sunt, quod de Antiocho certissimam habet expositionem, de Bellarmini Antichristo ne probabilem quidem.

30 *Deinde*, inquit Bellarm. *Papa nullum eorum regum occîdit, Antichristus autem tres illos reges interficiet, vt Hieronymus dicit.* Atqui apud Danielem habetur tantummodò *humiliabit*, *interficiet* non habetur: siquid ampliùs Hieronymus, sine authore loquitur, ac proinde penes ipsum fides esto. Tertiò, inquit, *Antichristus sibi regna illa vendicabit, at Pontifex aliis reddidit.* At Pontifex quoq; principatus quosdam & regna sibi rapuit, Siciliæ, Apuliæ, Ravennæ, &c. vt neque hîc ab Antichristo quicquam differat. Cæterùm quod ait Antichristum sibi regna vendicaturum eorum quos sibi subiget, si intelligi velit, ita sibi capturum vt reges eorum omninò sublaturus sit, plane falsum est, & à Ioanne refutatur, quia illos testatur [m] simul cum Antichristo regnaturos, nec amissuros potestatem suam, sed *potestatem suam & regnum bestiæ subdituros*, vt illius nutu & imperio aduersus agnum depugnent, & Christi ecclesiam crudeli furore persequantur. Et ita quidem Pontifex Romanus decem illos reges sibi subiecit, vt singuli regnis seorsim potiti sint, ipse vnus omnes sibi habuerit obtemperantes. Atque ita monarchiam orbis obtinuit, vt illum sui totius per vniuersum orbem Ecclesiæ [n] monarcham vnicum, & [o] *omnium hominum ordinarium iudicem* esse defendunt, & ipse se, vt antè dictum est, *super gentes omnes & regna constitutum* esse gloriatur. Atque eo nomine tributarium habuit orbem, & à gentibus omnibus vectigal accepit, & dum pallia Episcopis vendit, dum annatas & decimas, & Petri de-

m *Apoc. 17. 12.13.14.*

n *Bell. de Rom. Pont. lib. 2. ca. 12.*

o *Decret. de Appellat. cap. Vt debitus. in glossa.*

narios, & procurationes, & nescio quas pensio-
nes & charitatiua subsidia requirit, factum e
quod ait Blondus: p *Maiora, vel saltem pa*
priscorum temporum vectigalibus Europa p
omnis tributa Romam mittit, dum singula ci
tates à Romano Pontifice beneficia sacerdotalia a
cipiunt. Quare in illo completum est, Bell
mine, quod ex Lactantio affers, decem reg
Antichristo subiiciendos esse, & illum om
principem futurum, & quod Hieronymus
de Antichristi regno per totum orbem Ro
num propagando, factum in illo est quod
Chrysostomo commemoras, Antichristu
monarcham futurum, & successurum Ro
nis in Monarchia sicut Romani successer
Græcis, Græci Persis, Persæ Assyriis, & ex C
rillo, adepturum monarchiam quæ antea f
rat Romanorum. Nam ille Romanis in m
narchia succedit, si sic intelligas vt con
quod verissimè ait Ambrosius: q *Antichri*
Romanis libertatem reddet, sub suo tamen n
mine. Romani quippe veterem libertatem
imperii gloriam qua gentes sibi subiectas
nuerunt prorsus amiserant: Pōtifices verò i
iterum fecit *rerum dominos* & in orbis i
rium denuò perduxit, quod tamen non a
suis & iure politico, sed nomine Pontifici
præsidio legum illius vsurparunt. Quare i
ptè concludis Bellarmine, hæc *nullo modo*
uenire Romano Pontifici, quia nunquam P
fex rex fuit totius orbis terrarum. Nam qui
lum negas regem totius orbis extitisse, q
in toto orbe regnasse non negas? quem

p *Blond. de instaurata Roma. lib. 3.*

q *Ambros. in 2. Thess. cap. 2.*

mant populares tui, [r] te quoque ipso non repugnante, [s] *totius orbis principatum tenere?* Sed tibi rem integram putas, quia seculari ditione regem inficiaris. Atqui verò cum certum sit decem illos reges seculari dominio & iure regna sua tenere debuisse, quippe quibus alioqui [t] *regum* appellatio conuenire non posset, manifestum est alio prætextu fieri oportuisse vt Antichristus in illos omnes sibi regnum vendicaret. Quod Pontifex fecit nomine vniuersalis Episcopatus, & titulo Ecclesiasticæ potestatis, quam sibi in omnes à Christo datam esse mentitur. Deniq; quale sibi regnum Antichristus proponeret. Chrysostomus ostendit: [u] *Vacantem Imperii Romani principatum inuadens, Dei simul atq; hominum Imperium sibi rapere tentabit*, Tale sibi Pontifex regnum molitus est, qui se idem esse dicit quod erat Petrus, & [x] *Petro Dominum terreni simul & cœlestis Imperii iura commisisse*, ac proinde ad se quoq; terreni simul & cœlestis Imperii iura spectare. Quæ de Gog & Magog vltimo loco afferuntur à Bellarmino, antè ostendimus ad Turcicos in Ecclesiam impetus & furores pertinere, vt ampliùs hic morari non opus sit.

31 Qui verò quæ hactenus de Antichristo & Pontifice Romano dicta sunt, diligentèr attenderit, nihil mirum existimabit quòd Antichristum Apostolus & consequentèr Pontificem Romanum [y] *filium perditionis* nominarit. Nam vt Iudæ exemplum imitatur, & vt auaritiæ suæ seruiat osculo Christum prodit, ita cōmune cum [z] illo nomen sortiatur necesse est. Et

r *De Rom. Pont. lib. 5. cap. 6.*
s *Sext. de statu regular. ca. Periculoso. in glossa.*
t *Apoc. 17. 12.*
u *Chrysost. in 2. Thess. hom. 4.*
x *Dist. 22. c. omnes.*
y *2. Thess. 2. 3.*
z *Ioan. 17. 12.*

Et quidem Iudæ nomen illud* horribilis exitu[illegible] obsignauit: nec minus de Romanis Pontifici- bus credi potest, è quibus tot sunt horrende mortis exempla, vt dubitari non possit qui[n] in illis Deus maledictionis & iræ suæ tremen- dum spectaculum extare voluerit. [a]Ioannes o- ctauus Papofœmina dum in Plateis, spectant[e] orbe, puerperam agit, expirat. Vrbanus terti[us] dictus Turbanus, dum turbare omnia intend[it] [b]*nutu Dei percussus interiit*. Adriano qua[m] post excommunicatum imperatorem Frede- ricum, [c]musca diuinæ vltionis ministra in o[s] inuolauit, quæ illum, quia nulla medicorũ a[rte] aut opera eximi poterat, spiritu præcluso occi- dit. [d]Innocentio quarto, quo tempore ob[iit] Licolniensis episcopus Rob. Grosthed ab ill[o] tam indignè habitus, vox audita est clamans i[n] curia, *Veni miser in iudicium Dei*, & idem [se-] quente die repertus est in lecto exanimis, ac li- uida in eo plaga acsi fuste percussus fuisset. [e]Io- annes vicesimus secundus vitam sibi longam [ex] stellis præsagiens & promittens, dum hanc stul- titiam prædicat omnibus, vt loquitur Platin[a] corruente subitò camæra noua quam in pala[tio] Viterbiensi extruxerat, opprimitur, & inter li- gna & lapides solus inuentus post septem die[s] miserè defunctus est. [f]Nicolaus tertius apo- plexia correptus morte sine loquela expira[uit]. [g]Clemens sextus eodem modo apostemate t[a-] ctus repentè corruit, & spiritum exhala[uit]. [h]Syluester secundus, accepto à diabolo respo[n-] so se non moriturum priusquam missam ce[le-] braret in Hierusalem, ambiguo oraculo de[ce-]

pt[us]

* *Mat.27.5. Act.1.18.*
a *Platin de vitis Pontif.*
b *Chrõ. Ab. Vrspergensis.*
c *Ibid.*
d *Balaus de act Rom. Ponti. Vide Matth. Paris. in Henr.3.*
e *Plat. de vitis Pontif.*
f *Balaus in Nicol.3.*
g *Idem in Clem.6.*
h *Epist. Bēnon. Catalog. test veritatis Balaus in Syluest.2.*

ctus,dum in Basilica S. Crucis quæ Hierusalem dicta est missam peregit, subita febre correptus,audito circa se dæmonum strepitu, finem suum instare sensit,& miserabili atque horrida morte præuentus, dignum suis meritis exitum inuenit. [i]Benedictus sextus in carcerem coniectus à Cynthio Romano ciue, laqueo miserabilitèr strangulatur,siue vt alii volunt, fame necatur,præmium à Cynthio consecutus, vt Platina se vereri ait, secundum merita ipsius. [k]Christophorus quoque à Sergio tertio, & Alexander secundus ab Hildebrando, & Cælestinus quintus à Bonifacio octauo arctissimo carcere detenti,in magna omnes miseria vitam clauserunt. [l]Benedictus nonus necromanta insignis,in syluis à dæmone quodam,quem familiarem habuit,suffocatur. [m]Ioannes vndecimus ceruicali super os eius iniecto &compresso miserrimè occiditur.Ioannes decimustertius in adulterio deprehensus,& à marito adulteræ pugione confossus, post octiduum de vulnere vitam amittit,Ioannes decimusquintus à Bonifacio septimo mulctatus oculis & in vincula coniectus, fame consumptus est, & moxidem Bonifacius septimus apoplexia corruptus subitò periit,& cadauer eius fune ad pedes alligato per plateas tractum,ac lanceis & contis opprobriosè confossum, tandem à clericis populari sepulturæ demandatũ est. Ioannes decimus,octauus effossis oculis, Pontificatu simul & vita priuatur.Bonifacius octauus à Negaretio Gallo equite comprehensus & cõtumeliosè habitus, quippe in equum effrænem & forocem versa

i *Platin. in Benedicto. 6.*

k *Baleus.*

l *Benno in epist.*

m *Baleus in Ioanne 11. & seq.*

ad caudam facie impositus & discurren
ctus, fameque insuper vexatus, mox intra p
cos dies præ dolore in rabiem conuersus
iam desperabundus, infœlicem animam e
sit; vnde illum tanquam canem mortuum v
gò prædicant. Victor tertius iniecto à sub
cono suo in sacrum calicem veneno extinct
est. Alexander sextus sciscitatus à diabolo, c
se solenni iuramento deuouerat, quot a
nos in Pontificatu victurus esset, respon
ab illo acceperat, Vndecim & octo victu
Tandem post vndecim annos, hausta per p
cillatoris errorem venenata potione q
conuiuis quibusdam instruendam curauer
& factus iam sui dubius, è famulis suis Mo
nam quendam misit in Musæum, qui librum
quendam necromanticum apportaret. I
verò aperto ostio conspicatus ibi Satanam
habitu Papæ sedentem, tremebundus re
titur & Papæ rem visam narrat. Qui bono
lum animo esse iubens, iterum mittit v
brum afferat. Diabolus illum secundò veni
tem interrogat; quid ibi haberet rei? Ille v
se missum respondet vt Domino Papæ libr
adducat. Cui diabolus, emisso terribili cla
re, Ego, inquit, ipse sum Papa; & paulò po
ponit Alexandro, vndecim & octo non sig
ficare nouendecim annos, quod ille sper
rat, sed vndecim annos & octo dies, & mox c
fœtore discedens, Pontificem relinquit e
mox ex pacto ad inferna secuturum. Parie
re [n] Sixtus quintus non ita pridem cùm se
bolo deuouisset, stipulatione accepta quòd

Baleus in Alexandro 6. Gallicè.

n *Confess. Gallor. quorund. conuers. à papismo.*

annos in Pontificatu sederet, vno anno
mandatus & à diabolo præreptus est, quòd ado-
lescentulo, quem ille capite damnari voluit, &
tamen vno anno minor quàm vt illum le-
ges capite puniendum permitterent, vnum ex
annis suis annumerari iussisset. De quo mortuo
Bellarminus interrogatus quid sentiret, re-
spondit, [o] *Qui sine pœnitentia viuit, & sine pœni-*
tentia moritur proculdubio descendit in infer-
num; & iterùm aliàs: *Quantum capio, quantum*
scio, quantum intelligo, descendit in infernum.
Hic verò quàm longum catalogum ad fasti-
dium vsq; pertexerem, si numerare vellem o-
mnes qui de veneno perierunt? Sed nolo esse
in hac re longior; lectorem potiùs ad historias
Pontificum remitto, ex quibus hac in parte Ro-
manum morem pleniùs intelligat. Quòd si e-
xempla ista non satis confirment Pontificatum
Romanum proprium esse locum *filii perditio-*
nis, ex Pontifice ipso constare faciemus, qui sen-
tentiam perditionis in se dicit, etsi fortasse vt o-
lim [p] Caiphas, prophetans & nesciēs quid loqua-
tur. Adriani quarti vox erat: [q] *Romano Pontifice*
nemo est miserabilior, conditione eius nulla mise-
rior. Cuius verba recordatꝰ aliquādo inter prā-
dendū Marcellus secundus, manu mensam per-
cutiens, vt seriò se loqui ostenderet, dixit, [r] *Non*
video quomodo qui locū hunc altissimū tenent, sal-
uari possint. Euge verò Pōtifex, fruere altissimo
loco tuo qui te à salute præcludit. Neque enim
par est Antichristi Cathedram alteri quàm fi-
lio perditionis esse destinatam. Iam verò
cùm rerum ab Antichristo gerendarum tota
descri-

o *VVatson. Quodlibet.*

p *Ioan. 11. 51.*

q *Onuph. in Marcello 2.*

r *Ibid.*

descriptio in Romanum Pontificem cadat, h
quoque conclusio nostra manifesta est, An
christum alterum quàm Romanum Ponti
cem expectari non posse.

CAP. XII.

*Describitur Antichristi apostasia & in Ec-
clesia Romana consummata esse probatur
contra* Bellarm. *cap. 14. de doctrina Anti-
christi.*

DE doctrina dijudicatio est Antichristi m
xima & certissima. Inde Antichristus d
ctus, non qui Christi vocabulum (neque en
Antichristus Nero aut Mahometes) sed qui
dem destruit. Ita illos legimus initio An
christos, quibus nomen Christi sacrum, & b
ptismus, fides exosa. [a] *Sunt enim Antichristi h
resiarchæ omnes qui sub nomine Christi docent
quæ sunt contraria Christo.* Et illi quidem co
muni ratione Antichristi, quia Christo cont
rii, etsi singuli nonnisi singula ferè contra Chr
stum docentes: hic κατ' ἐξοχὴν Antichristus, qu
Christum, qua Christus est, totum oppugnat,
vniuersum redemptionis nostræ mysterium i
ritum facit. Huc referenda est [b] *Apostasia* Eccl
siæ quam Apostolus sub Antichristo futur
prædixit, qua relapsus in perfidiam orbis Chr
stianus, & sanam doctrinam non ferens, præt
cæteram corruptelam nouos sibi Christos, no
uos salutis & gratiæ aduocatos & intercesso
adoptaret. Quam *apostasiam*, ne alium requir
mus interpretem, ipsemet Apostolus expon

a Hieron. in Matth. 24.

b 2. Thess. 2. 3.

...i ad Timotheum scribit: [c] *spiritus manifestè* c 1. Tim. 4.
...*cit, quia in nouissimis tẽporibus* ἀποστήσονται *di-* 1.
...*dent quidam à fide, attendentes spiritibus erro-*
...*& doctrinis dæmoniorum.* Est ergò *apostasia*
...hil aliud quàm discessio à fide, non quæcun-
...ue, sed magna quædam & singularis, qua
...hristianæ pietatis neruus inciditur, & Eccle-
...interclusis Euangelii vitalibus auris & fumo
...uæ doctrinæ spiritu prærepto suffocatur.
...m verò vbi apostasia ista reperitur, ibi Anti-
...ristum esse dubitari non debet. Apostasia Ec-
...siæ Romanæ est: itaque in Ecclesia Romana
...tichristus. Pontifex Romanus apostasiæ dux
...idem est ergo Antichistus.

2 Sed tamen Bellarminus, [d] *Si daremus*, in- d Cap. 8.
...it, *generalem apostasiam à fide & multis iam*
...*nis durantem esse regnum Antichristi, non con-*
...*uò sequeretur Papam esse Antichristum: nam*
...*hunc quæstio tractanda esset, quinam defecerint*
...*fide & religione Christi, Catholici an Luthera-*
...*nam etsi dicunt ipsi nos esse qui defecimus à fide,*
...*men nondum probarunt, nec ab vllo communi*
...*dice id declaratum est.* Atqui non diximus so-
...m, sed & probauimus discessisse vos à fide, idq;
...stimonio & voce communis iudicis Iesu
...hristi, [e] *quem constituit Deus iudicem viuorum* e Act. 10.
...*mortuorum* cuius verba [f] *iudicia* sunt, quia 42.
...r illa iudicat, & pro informando iudicio no- f Psa. 119. 7.
...o de fide ac religione certò pronunciat. Ne-
...e hîc opponant quod solent vocem iudicis
...scuram esse: de verbis constare, de verbo-
...m sententia controuerti, vt hîc alio quodam
...dice opus esse persuadeant: nam etsi multa
sunt

g Chrysost. in 2. Thess. hom.3. sunt in scripturis obscura, [g] *quæcunque* ta[...] *necessaria sunt, manifesta sunt*: & [h] *in iis qua*[...] *pertè posita sunt in scripturis inueniuntur il*[...] *mnia quæ pertinent ad fidem moresq; viuendi*, [...] [i] *Scripturæ disciplinam ita modificatam esse c*[...] *stat, vt nemo inde haurire non possit quod sibi sa*[...] *est, si modò ad hauriendum deuotè ac piè, vt ve*[...] *religio poscit, accedat*. Vos verò, Bellarmine, q[...] de sententia quæstionem agitis vbi verbis ip[...] apertissima sententia explicatur, nihil aliud [...] gitis quàm vt scripturas per vim in sententi[...] vestram torqueatis, & quanquam scriptu[...] expresè contraria doceatis, ita tamen inte[...] pretemini, vt nihil dogmata vestra scriptu[...] aduersum continere videantur. Neque v[...] rò quisquam vos tam insanos putat aut [...] vestræ tam negligentes, vt vbi penes vos e[...] creditur scripturarum sententiam exponen[...] ita quicquam exponatis vt contra vos sone[...] vtcunque blasphema sint & falsa quæ asseri[...] Quare non miramur tantoperè vos elabora[...] vt credatur [k] *eum qui habet interpretationem E*[...] *clesiæ Romanæ de loco aliquo scripturæ, etiams*[...] *sciat nec intelligat an & quomodo cum scrip*[...] *ræ verbis conueniat, tamen habere ipsissim*[...] *verbum Dei*. Ita cum truncis & bestiis rem[...] putatis, quasi nihil nobis animi sit quo sen[...] mus nonnisi fraudulentèr & sceleratè com[...] ratas esse interpretationes illas, quæ cum sc[...] pturæ verbis consentientes intelligi non p[...] sunt. Cæterùm quod dixit olim Augusti[...] in causa Donatistarum, [l] *Afferte aliquid q*[...] *interprete non egeat*, hoc ipsi agimus, & à vo[...]

h August. de doct. Christ. lib. 2. cap. 9.

i Idem de Vtilit. credendi. ca. 6.

k Hosius de expresso Dei Verbo.

l August. de Vnit. Eccles. cap. 16.

postulamus, & controuersias nostras non-
certis clarisque scripturarum documentis
ceptemus, ne dum citra scripturas expo-
ndo laboramus, sensus fabricemus qui in
bis solummodo nostris appareant, de ipsis
em scripturę verbis erui non possunt. Quod
quamnr, citò disceptatio finietur, & apertè
ex communis declarabit vos esse qui à Chri-
na fide discessistis, & veterem Ecclesiæ do-
nam multorum dogmatum & rituum no-
te violastis.

; Sed tamen instas & ais, *faciliùs te probare*
enos esse qui defecimus ab Eccesia, quàm nos
bare possumus Catholicos defecisse. Quid ita?
ia constat scilicet *nos aliquando Romano Pon-*
i paruisse. Atqui paruerunt aliquando Ba-
oni, qui voci tamen obtemperant diuinæ,
xite ex illa populus meus & ne perticipes e- m *Apoc.18.*
delictorum eius, &c. Num tu illos quia Ba- *4.*
oni aliquando paruerunt, & ex illa tan-
n, monente Deo, exierunt, ideo defectores
postatas esse pronuncias? Fueramus qui-
cum Romana Ecclesia coniuncti aliquan-
donec, illuminante Deo oculos nostros,
lleximus quanto periculo cum illa con-
cti fueramus. Postquam didicimus illam
uangelio Christi discessisse, & nouam sibi
m, religionem nouam, & patribus igno-
, de suo cerebro fabricasse, & pro Christo
ichristum suscepisse; non erat commit-
dum, ingratitudine scelerata, vt oculos no-
vltrò euelleremus, neque meretricis am-
ibus insidendum ampliùs, sed fuga potiùs
saluti

saluti nostræ consulendum. Neque verò p
iudicium nobis afferre debebant exem
prædecessorum & maiorum nostrorum, à qu
rum nos ais Ecclesia & religione, hoc est, ab
clesia & religione Romana, defecisse: quin p
tiùs agnoscendus erat error eorum, & præsta
n *Ier.16.19.* da Deo gloria dicendo; [n] *Verè mendacium p*
sederunt patres nostri, & vanitatem quæ non p
fuit.

4 At inquis, *nos ab aliqua Ecclesia defe*
nec hactenus demonstrarunt nec demonstrar
quam poterunt, sed semper in iisdem instit
perseuerare. Demonsttratum est, Bellarm
millies & ampliùs, Ecclesiam Romanam
uam hanc ab illa veteri longissimè mutatam
se, nec magis alteri cum altera quàm teneb
cum luce conuenire. Fidem veteris Eccle
o *Theodoret. præfat. in epist. Pauli.* Romanæ, & [o] *omnimoda dogmata* Apost
scripta ad Romanos epistola complexus est.
illam fidei regulam perpende illam quæ n
est Romanam Ecclesiam, quàm nihil habe
mile? quanta ibi simplicitas? quàm illibata
tas cum veteri prophetia optimè consentie
hîc quantum fermentum superstitiosæ no
tis? Quid ibi de primatu Papæ, de indulge
de sanctorum inuocatione, de adoratione
ginum, de reliquiarum virtute, de Mon
smi sanctitate, de purgatorio, de transubsta
tione, de Missæ sacrificio, de confessionum
murmuratione, de huiusmodi mille somni
quibus nunc religio apud vos vniuersa cō
pta est? Attende verò, Bellarmine, & remi
seriò apud animum tuum cogita: an tibi

...uidetur, Apoſtolum, doctrinam & fidem Ec-
...cleſiæ Romanæ deſcribentem, ne meminiſſe
...quidem ea quæ proram & puppim fidei veſtræ
...conficiunt? an credibile eſt, cùm pro nobis o-
...mnia loquatur, omnia contra vos, nos tamen a-
...poſtatas eſſe, vos ab illa quæ erat olim Eccleſia
...minimè degeneraſſe? Scilicet prudentèr &
...ritè Anglothemenſes lectorem ſuum admo-
...nuerũt, [q] *ſiquid in Paulinis epiſtolis illi contra do-
...ctrinam Catholicæ*, hoc eſt, ſecundùm illos, Ro-
...manæ *Eccleſiæ ſonare videatur, perſuaſum habe-
...re debere ſe à recto verborum ſenſu aberrare.* At
...quantus hîc amentiæ furor? quanta peruerſi-
...tas? Itane Apoſtolum putamus aliud videri, a-
...liud velle? aliud ore dictare, aliud mente ſape-
...re, & quæ verbis apertè profatur, ſenſu verbo-
...rum omninò damnare? Vbi *iuſtitiam Dei* de-
...pendit [r] *ex fide in fidem*, & illam [ſ] *abſque operibus*
...perfectam aſſerit, quaſi à fide iuſtificatio inci-
...piat & in fidem deſinat, & in ſola fide acquie-
...ſcere debeat, itane ſe intellectum voluit, vt fi-
...des nonniſi aditus ſit ad opera in quibus iuſti-
...tiæ vis omnis & poteſtas conſiſtat, ſitq́; vna iu-
...ſtificatio quæ fide, altera quæ operibus perfi-
...cienda ſit? Vbi [t] *inuocantibus nomen Domini*
...ſalutem adpromittit, an ita ſenſit, inuocantes
...nomen Domini, niſi ipſum quoque mor-
...tuos inuocent cum cæteris diuis, pro hæ-
...reticis habendos eſſe, & ſaluos eſſe non poſſe?
...Vbi ait [u] *gratiam Dei eſſe vitam æternam*, & [x] *non
...eſſe condignas paſſiones huius temporis ad futu-
...ram gloriam quæ reuelabitur in nobis*, an hoc in-
...telligi voluit, paſſiones & opera ſanctorum

q Anglo-
them. in ar-
gumento e-
piſt. in gen.

r Rom. 1. 17.
ſ Cap. 4. v.
6.

t Rom. 10.
13.

u Cap. 6. v.
23.
x Cap. 8. v.
18.

cum futura gloria iustissima meriti proportio-
ne conferri, nec illos cœlum precariò accipe-
re, y *sicut pauper eleemosynam, sed quod multò*
gloriosius est, vt palmam laboribus suis & sudori-
bus debitam. intelligant ista qui possunt, nobis
certè tam intelligentibus esse non licet. Neque
verò quisquam credere potest sanus & sobrius
verba sacræ scripturæ tam luculenter à nobis
esse posse, & sententiam tamen à vobis, quo-
rum dogmata eiusmodi sunt, vt ipsis scriptu-
verbis ex diametro repugnent. Quare mani-
festum, Bellarmine, quod tua quoque tibi con-
scientia confirmat, synagogā vestram de ve-
ris Ecclesiæ spatiis exiisse, & meram esse apo-
siam quam vos Apostolicam doctrinam esse
ctatis.

y Ruard. Tapper. tom. 2. art. 9. Explic. artic. theol. Louan.

4 Quod si tibi ex Apostoli Scriptura non-
dum liquet, de Romanorum Episcopo-
monumentis agnosce. Nam si cum veteri-
illis noui non consentiant, certum est defe-
se nouos à veteribus, & Romanam Eccle-
non semper in iisdem institutis perseuera-
Vide verò paucis exemplis quàm bellè c-
sentiant. Eleutherius Episcopus Roma-
consultus olim à Lucio rege Britanno ad fi-
Christi couerso, quibus legibus Ecclesiam
administraret; respondit, z *illum habentem*
gno suo vtramq; paginam, ex illis per con-
regni sui legem sumere debuisse, quippe esse
vicarium Dei in regno suo: at Pontifex
solus nunc haberi vult a *vicarius Dei in te-*
negat b *ad seculi potestates ea quæ Ecclesiæ*
nenda sunt pertinere, & principem leg-
relig-

z Eleuthe. epist. ad Luc. reg. Brit.

a Sext. proœm. in glossa.

b Dist. 96. si Imperator.

religione ferentem *vendicare sibi ius alienum, & ministerium quod alteri deputatum est*; quippe Deum *non legibus publicis, non à seculi potestatibus, sed à Pontificibus & sacerdotibus opus Christianæ religionis ordinari voluisse.* Anacleti decretum est, & post illum Calixti,[c] *peracta consecratione communicare oportere omnes qui noluerint Ecclesiasticis carere liminibus; sic enim etiam Apostolos statuisse, & sanctam Ecclesiam Romanam tenuisse.* At quæ nunc est Ecclesia Romana, licitum esse decreuit, [d] *vt solus sacerdos sacramentaliter communicet*, populo interim spectante tantummodo, non communicante, quasi satis prosit illis quod à Sacerdote fit. Iulius Episcopus Romanus [e] *intinctam Eucharistiam* improbauit, *quòd prolatum huius rei testimonium ex Euangelio non esset, vbi seorsum panis & seorsum calicis commendatio memoratur*, at nunc ex præscripto Ecclesiæ Romanæ [f] *sacerdos tertiam partem hostiæ consecratæ deponit in sacramentum sanguinis, & commixtionem hanc*, Euangelio prorsus aduersam, *sibi ac sumentibus omnibus salutarem fieri precatur ad vitam æternam.* Gelasii Episcopi Romani sententia fuit, (ad quam [g] obstupuit in colloquio Ratisponensi Contarenus Cardinalis) quòd [h] *imago & similitudo corporis & sanguinis Christi in actione mysteriorum celebretur, nec desinat ibi esse substantia vel natura panis & vini*: at Romano Pontifici nunc hæretici sunt & anathemate damnantur, qui panis & vini substantiam superesse in Eucharistia, & illa non agnoscunt in verum & reale Christi corpus & sanguinem esse cõ-

c *Dist. 1. Episcopus & 2. Peracta.*

d *Concil. Trid. sess. 6. can. 8.*

e *De consec. dist. 2. cum omne.*

f *Breuiar. in can. missa.*

g *Chemnic. in exam. cõcil. Trid. de Transub.*

h *Gelas. cont. Eutych. & Nest.*

uersa, vt Eucharistia non imago & similitudo corporis & sanguinis, sed corpus ipsum & sanguis esse credatur. Pelagius primus Episcopus Romanus [i] coniugatum quendam Syracusanæ vrbis Episcopum ordinauit, cautione tantum interposita, ne bona Ecclesiæ ad vxorem & liberos transferret, cuius rei periculum *causam fuisse* significat *constitutionis illius quæ prohibet vxorem & liberos habentem ad Episcopatus ordinem promoueri*; *aliàs non repellitur quis*, ait ibi glossa, *propter vxorem vel filios quia hoc promittit Apostolus*: at nunc Ecclesia Romana coniugatos Episcopos nullo modo ferendos arbitratur, non quod caveat ne bona Ecclesiæ dilapidentur, hoc enim Pontificibus ipsis tritum est liberis suis, spuriis, nepotibus, cognatis omnia diuina & humana prostituere, sed quod nuptiis [k] *impuritatem & pollutionem* ascribat, quæ cum sanctitate ordinis sacerdotalis conuenire non possit. Iterum Gelasius, cùm intelligeret [l] *quosdam sumpta tantummodò corporis sacri portione à calice sacrati cruoris abstinuisse*, *superstitionem* illam vetuit, & *aut integra sacramenta percipere iussit, aut ab integris arceri, quòd diuisio*, inquit, *vnius eiusdemq; mysterii sine grandi sacrilegio prouenire non potest*: nunc autem Ecclesia Romana ita longè abest, vt agnoscat sacrilegium esse diuisionẽ huius mysterii, vt se potius [m] *iustis causis & rationibus adductam* prætendat, *vt laicos atque etiam clericos non conficientes sub panis tantummodo specie communicet*, & qui in hoc illam errare dicunt, anathemate denunciet. Leo Romanus Episc. de Martyr. qu-

i *Dist. 28. de Syracusanæ.*

k *Bellar. de Clericis. li. 1. cap. 19.*

l *De consec. dist. 2. Comperimus.*

m *Concil. Trid. sess. 5. can. 2.*

quens, [n] *accepisse illos* ait, *non dedisse coronas, & de fortitudine fidelium exempla esse nata patientiæ, non dona iustitiæ: singulares quippe in singulis mortes fuisse, nec alterius quenquam debitum suo fine soluisse, cùm inter filios hominum vnus solus Dominus noster Iesus Christus extiterit, in quo omnes crucifixi, omnes mortui, omnes sepulti, omnes sunt denique suscitati*: atqui longè aliter nunc docet Ecclesia Romana, [o] *superfluentes sanctorum passiones & satisfactiones* supplere aliorum necessitates & indigentiam, & illis debiti relaxationem & remissionem impetrare. Item ipse Leo professus est se [p] *statutis imperatoris paruisse*, & post illum Agatho se Constantino Imperatori [q] *obedientiam debuisse, & quod iussit obsequentèr impleuisse*: at sibi nunc Pontifex ab imperatore deberi obedientiam prædicat, & illum [r] *Papæ hominem* foribus suis inscribit, & [s] iurari sibi ab illo fidelitatem requirit. Gregorius Romanus Episcopus [t] *omne virtutis nostræ meritum vitium & iniustitiam conuinci* docuit, *si districtè iudicetur: prece ergo*, inquit, *post iustitiam indiget, vt quæ succumbere discussa poterat, sola iudicis pietate conualescat*: nunc verò Romanenses meritis hominum tantam iustitiæ perfectionem attribuunt, vt ad amussim diuinæ [u] legis respondeant, & illis regnum cœlorum non promissione tantùm aut pacto, sed [x] stipendiario iure & ex condigno debeatur. Idem Gregorius *propter hoc* [y] *Missam* dictam perhibet, *quoniam mittendi sunt foras per diaconum qui non participant sacrificio vel communione sancta: igitur nisi ad vocem diaconi,*

n *Leo. epist. 81.*
o *Bellar. de Indulgent. lib. 1. cap. 2.*
p *Leo epist. 16.*
q *Constantinop. Synod. 6. act. 4. in Epist. Agath.*
r *Catal. test. verit. pag 248. ex Radeuico.*
s *Dist. 63. Tibi domino.*
t *Greg. Mag. Moral. lib. 9. c. 1. & 14.*
u *Trid. concil. sess. 6. cap. 16.*
x *Anglorhem. in 2. Tim. 4. 8.*
y *Georg. Cassan. in Liturg. ca. 26. ex Gregor. in exposit. ord. Rom.*

more maiorum, non communicantes exire pr[illegible]piantur, officium quod vsitato nomine Missa [illegible]tur, ritè non perfici: at nunc Missa Roman[illegible] perfici putatur, vt tamen præter sacerdo[illegible] nemo communicet, nec exire omninò iube[illegible]tur non communicantes. Idem quoque Gr[illegible]gorius [z] *Antichristi præcursorem* asserui[illegible] *quisquis se vniuersalem Sacerdotem vocar[illegible] vocari desideraret*, & [a] *ad imitandum prop[illegible] illum qui despectis Angelorum legionibus [illegible]cialiter constitutis ad culmen conatus est sing[illegible]ritatis erumpere, vt & nulli subesse & solus [illegible]bus praeesse videretur: nouum nomen* appella[illegible] *men erroris, vocabulum stultum, superbum p[illegible]uersum, temerarium, scelestum, prophanum, [illegible] nullus*, inquit, *prædecessorum meorum vti con[illegible]sit; quo vocari nullus præsumpsit qui vera[illegible] sanctus fuit:* at nunc Romanus Episcopus, [illegible] quidem ferè à tempore Gregorii nomen ill[illegible] inuisum occupat, & vniuersalem Episcop[illegible] sibi vendicat, & eò superbiæ processit, vt sol[illegible] omnibus præesse velit, & [b] *subesse Romano P[illegible]tifici, omni animæ de necessitate salutis est p[illegible]nunciet.* Quid ergò Bellarmine? vbi tam a[illegible] pugna est tu concordiam fingis & vnit[illegible] & vestram Ecclesiam à veteri illa Ro[illegible] tam dissentientem ais in iisdem instituti[illegible] initio perseuerasse? Immo vides, neque d[illegible]to quin videas non esse Romanam hanc qu[illegible] tu tantopere deprædicas antiquam illa[illegible] Apostolicam, nisi fortè vt [c] Mariana que[illegible] dicta est olim non eadem ipsa quam co[illegible] Marius, sed altera in vicino posita: ita A[illegible]stol[illegible]

z Greg. epist. lib. 6. epist. 30.
a Lib 4. epist. 32. 36. 38.
b Extrau. de maior. & obed. cap. Vnam sanctam.
c Cic. de legib. lib. 1.

...licam Ecclesiam dicamus non eam quæ ab Apostolis constituta est, sed alteram in propin... sitam, quæ nomen illius antiquæ mentia... propter loci vicinitatem, de fide autem & ...rtute nihil habeat.

6 Atque hic reliquorum patrum testimo...io haud prorsus supersedendum puto, quo...m confessionem & fidem Ecclesia Romana ...quam aduersis cornibus oppugnat, contra...tione categorica, aperta, expressa, vt appa... fronte illos esse plusquam ferrea, qui illam ...ntà nulla Ecclesia defecisse. Qui traditio...ibus & dogmatibus non scriptis onerarunt Ecclesiam, & parem illis atq; scripturis fidem ha...ri postulant, an ab illa Ecclesia non defece...unt cuius vocem Augustinus expressit; [d] *siquis ...ue de Christo siue de eius Ecclesia, siue de qua...que re alia quæ pertinet ad fidem vitamque ...stram, non dicam, si nos, sed si angelus de cœlo ...quam anunciauerit, præterquam quod scri...uris legalibus & Euangelicis accepistis, ana...ma sit?* Qui libris Apocryphis canonicam ...uthoritatem addiderunt & ex illis dictata sua ...m reliquis scripturis pugnantia confirmant, ...cum illa Ecclesia consentiunt, *quæ* [e] *legit il...quidem*, ait Hieronymus, *sed inter Canonicas ...cripturas non recipit, & legit ad ædificationem ...lebis, non ad authoritatem Ecclesiasticorum do...matum confirmandam?* Qui pro inuestiganda Ecclesia nescio quem Labyrinthum conte...unt, & notis ignotis illam diiudicandá propo...unt, an cum Chrys. conueniunt, qui ait & ite...um atq; iterũ ingeminat, [f] *nullo modo cognosci posse*

d *August. cont. lite. Petil lib. 3. cap. 6.*

e *Hieron. præfat. in libros Solomon.*

f *Chrysost. op. imperf. hom. 49.*

posse quæ sit vera Ecclesia Christi, nisi tantummodo per scripturas? Vbi de Purgatorio fabulantur, an illis idem placet quod Augustino visum est [g] *Non est vllus vlli medius locus vt possit esse nisi cum diabolo, qui non est cum Christo.* [h] *Qui mortuus est, aut in sinu Abrahæ gaudet, aut in igne æterno aquæ modicum desiderat:* [i] *tertium locum penitus ignoramus: immo nec esse in scripturis inuenimus?* [k] *Anathematizantur à veteri Ecclesia Dei qui templa angelis excellentissimis aut cuicunque creaturæ faciunt; quoniam creaturæ eam exhibent seruitutem quæ vni tantum debetur Deo:* num illi Rom. nunc fauet, quæ hanc seruitutem diuis suis passim exhibet, & pro monumento idololatriæ vetus illud Ethnicorum [l] *Pantheon* matri deorum & diis omnibus sacrum, *in honorem beatæ Virginis & omnium martyrum consecrauit?* De veteris Ecclesiæ sententia, [m] *seruitutem quæ latria dicitur debent omnes soli Domino deo suo quæ non sit filio exhibenda, si de patre dictum est, illi soli seruies; neque patri si de filio dictum est, illi soli seruies:* an Romana patrocinatur, quæ quod de Domino deo nostro dictum est, *illi soli seruies*, imaginibus suis attribuit, & se non inficiatur [n] *crucis effigiem latriæ cultu venerari?* Veteris Ecclesiæ mentem secutus Epiphanius, [o] vbi ingressus in Ecclesiam orandi gratiâ velum ibi videret in quo depictum esset imago quasi Christi vel sancti cuiusdam, scidit illud, & consuluit custodibus loci vt pauperem mortuum eo obuoluerent & efferrent, *quòd contra authoritatem scripturarum, contra religionem nostram esset in Ecclesia Christi ho-*

g *August. de peccat. mer. & remiss. lib. 1. cap. 26.*
h *Idem in 1. epist. Ioannis. tract. 10.*
i *Hypognost. lib. 5.*
k *August. cont. Maximin. Arian. lib. 1. art. 11.*
l *Platin. de Vit. Pontif. in Bonif. 4.*
m *August. cont. serm. Arian. ca. 29.*
n *Andrad. orthod. explic. lib. 9.*
o *Epiphan. epist. ad Ioan. Hierosol.*

pendere imaginem, scrupulositatem hanc sine *superstitionem tollendam* significans, *tanquam* *dignam Ecclesia Christi:* an easdem scripturas *eandem* religionem sapit nunc Ecclesia Romana, quæ statuas & picturas ornamenta esse pulchra Ecclesiæ Christi, easque sanctè veneratur, *&* religionem plurimùm conferre decernit? *V*eteris Ecclesiæ sententia est quam Bernardus *pro*ponit; [p] *Non talia sunt hominum merita, vt propter ea vita æterna debeatur ex iure, aut deus iniuriam aliquam faceret nisi eam donaret;* [q] *via regni sunt quæ dicimus merita nostra, si propriè appellantur, non causa regnandi:* annon ab illa Ecclesia discesserunt, qui docent [r] *bona opera non minùs esse causam salutis, quàm mala opera damnationis,* & [s] *vsq; adeò esse meritoria, vt iniustus sit Deus nisi pro illis cœlum reddat?* Veteris Ecclesiæ mens erat, [t] *in vasis sanctificatis non verum Christi corpus, sed mysterium corporis eius contineri,* quippe [u] *corpus Christi in aliquo esse cæli loco propter veri corporis modum,* & [x] *quia in cœlo est,* & [y] nonnisi *vno loco esse potest, non esse* *itaq;* [z] *hic in terra:* an illam probat Ecclesia Romana, quæ transubstantiationis nouo dogmate credi vult in vasis sanctificatis verum Christi corpus realitèr, vt loquuntur adesse, & tametsi tam *verum corporis modum* amiserit, simul in cælis & terris esse? De veteris Ecclesiæ sententia dixit Augustinus: [a] *si Ioannes ita diceret, hoc scripsi vobis vt non peccetis, & si quis peccauerit, mediatorem me habetis apud patrem & ego exoro pro peccatis vestris, quis eum sicut Apostolum Christi, & non sicut Antichristum intueretur?*

p *Bernard. in Annuncia. Ser.1.*
q *Idem de grat. & lib. arbit. in fine.*
r *Anglorhem. Annot. in 2. Cor.5.10.*
s *Idem in Heb.6.10.*
t *Chrysost. op. imperf. hom.11.*
u *August. epist.57.*
x *Vigil. cont. Eutyc. lib.4.*
y *August. in Ioan. tr. 30.*
z *ibid. tra. 50.*
a *August. cont. epist. Parmen. li.2. cap.8.*

Paulus Apostolus quanquam sub capite pre-
puum membrum, tamen quia membrum est cor-
poris Christi, non se mediatorem facit inter po-
lum & Deum: nam si esset mediator Paulus, ess-
vtiq; & cæteri coapostoli eius, ac sic multi media-
res essent, nec ipsi Paulo constaret ratio qua di-
rat, Vnus enim Deus, vnus mediator Dei & ho-
num homo Iesus Christus, &c. an illam Rom-
nunc sequitur, quæ mediatorum turbam in-
nitam inuexit exorantium pro peccatis nost-
& Christi proprium honorem sanctis ad vnu-
omnibus impertita est? Liberum hominis ar-
bitrium, & facultatem implendæ legis ad iu-
tiam coram Deo, improbauit vetus Ecclesia
explosit, & pro Ecclesia causam illam agu-
contra Pelagianos Hieronymus, Augustinus,
Prosper, Orosius, Fulgentius, perinde ac no-
biscum confœderati sint, & iisdem ferè ver-
b August. cont. 2. epist. Pelag. lib. 3. cap 8. *liberum arbitrium* agnoscunt nullum *nisi di-*
nitus liberatum; [c] *nihil nos habere de nostro*
c Idem in Ioan. tra. 5. *mendacium & peccatum*, & ita liberari vt tam
[d] *vitium* insit *ex quo non iustificabitur in consp-*
d Idem. epist. 29. *ctu Dei omnis viuens*, & propterea [e] *Aposto-*
psis dicendum, Dimitte nobis debita nostra, &
e Idem in Psal. 142. *interrogati fuerint Quare hoc dicitis, quæ sint de-*
bita vestra? respondendum esse, quia non iustifica-
bitur in conspectu Dei omnis viuens: ab illa
f Gregor. Nyssen. epist. de iis qui adeunt Hierosol. discesserunt, qui propriam & insitam arbit-
libertatem profitentur, & legi nos in hac
ad perfectam iustitiam satisfacere posse def-
dunt? Quid commemorem [f] Nysseni & Hie-
g Hieron. epist. ad Paulinum. ronymi epistolas de peregrinationum in-
tate? [g] quid Marci Heremitæ libellum *aduers-*

qui se putant operibus iustificari? Quid *Caroli Mag.* librum *contra synodum de imaginibus*, alterum Bertrami presbyteri *de corpore & sanguine Domini* contra Transubstantiationem, omnes longè aliud agentes quàm nunc Ecclesia Romana pium & orthodoxum haberi vult? Longum enim esset omnia persequi, quæ Romanam Ecclesiam recentiorem à vetere illa discriminant, ex quibus constet impudentèr ab his affirmari solere Romanam Ecclesiam eadem semper instituta retinuisse, nec ab illa fide quàm primùm accepit vel latum vnguem discessisse.

7 Neque verò negare possunt religionem nostram & fidem in veterum scriptis, vtcunque illi praua quædam admiscent, luculentissimè contineri, & habere passim antiquitatis tam impressa vestigia, vt non dubitemus illos, vbi apostasiam nobis imputant, conscientiæ suæ testimonio repugnare. Index enim Expurgatorius tantundem nobis aperit, vbi ratio redditur cur Bertrami librum expurgandum tantùm, non penitus explodendum censeant: *Cùm*, inquit, *in Catholicis veteribus aliis plurimos feramus errores, & extenuemus, excusemus, excogitato commento persæpè negemus, & commodum iis sensum affingamus, dum opponuntur in disputationibus aut in conflictionibus cum aduersariis.* Agnoscunt habere patres quæ nos docemus: sed in illis errasse aiunt, & vera nos testimonia patrum afferre, sed à se excusari, extenuari, & commentitiis atque excogitatis responsis deludi, vbi in aduersum afferuntur. h *Index Expurgat. in castig Bertrami.*

Hoc

Hoc ipso verò testantur apostasiam à fide, siqui-
dem fides è Patrum scriptis petenda sit, ab ipsis
esse, non à nobis, qui fidem non à scriptur[is]
modò, sed patribus quoque testatam illibat[am]
tenemus. Quòd nisi à patrum Ecclesia discesse-
runt, ostendãt nobis à quibus tandem patrib[us]
illas dogmatum insolentias hauserunt, quib[us]
chartas passim suas tam fœdè conspurca[nt].
Quo tandem authore didicerunt [k] *Ecclesiam ma-
iorem esse authoritatem quàm sacræ scripturæ,*
*illam esse quæ sacris scripturis canonicam autho-
ritatem impertiatur?* Recognoscant de Romano
Pontifice problemata sua quæ ante narraui-
mus; *Papa non est homo sed vicarius Dei: Ponti-
ficalis dignitas quadragesies septies maior est re-
gia dignitate: Dominus Deus noster Papa: non est q[ui]
ei dicat, Cur ita facis? Papa solus est authoritat[e]
homo ille spiritualis qui iudicat omnia, & ipse à n[e]-
mine iudicatur: Papæ potestas est in omnibus, &
per omnia, & super omnia &c.* an à Patribus vn-
quam ista aut similia de Romano Pontifice di-
cta sunt? Sacram scripturam quam *Deus* [l] *co-
lumnam & fundamentum fidei nostræ*, quam [l] *fir-
mamentum contra insidiosos errores &* [m] *super o-
mnia humana corda constituit,* quis illos doc[uit]
esse [n] *veluti nasum cereum, regulam Lesbiam,*
mortuum atramentum, mutum iudicem, & [o] *sub-
esse illam debere fidei nostræ, non præesse;* quin
Pauli epistolas, quod præfectus quidam Lugdu-
nensis euomuit * *nisi Ecclesiæ doctores eam illi au-
thoritatem tribuerent, haud pluris esse facien[das]*
quàm Æsopi fabulas? Quis ambulatoriam e[sse]
indicauit vnquam scripturarum sententiam, [&]
illa

i Pigh. hierar. eccles. lib. 1. cap. 2. Cusan. epist. 2. ad Bohemos.
k Iren. lib. 3 cap. 1.
l August. in epist. Ioan. tract. 2.
m Idem ad Oros. contra Priscill. & Orig. cap. 11.
n Pigh. Hierarch. eccles. lib 3 cap. 3. Censura Colon. dial. 4. Illyric. in norma cõcil. ex concil. Tridẽt. Sleidan. Commen. lib. 25. ex orat. Pictauii.
o Pigh. Hierar. eccles. li. 1. c. 2
* Sleidan. Comment. lib. 25.

illas arbitremur [p] *esse ad tempus adaptatas, & variè intellectas, ita vt vno tempore secundùm currentem vniuersalem ritum exponantur; mutato ritu, iterum sententia mutetur: intellectum quippe currere cum praxi: & praxin Ecclesiæ vno tempore interpretari scripturam vno modo, & alio tempore alio modo?* Cui vnquam Patri aut Ecclesiæ in animum venit quod illi defendunt, [q] passiones Martyrum & Sanctorum non ipsis solùm, sed et aliis ad remissionem peccatorum valere? Quis ex illorum meritis & passionibus [r] *thesaurum* in Ecclesia constitutum somniauit, ex quo Pontifex Romanus indulgentias & absolutiones certo pretio concedat, quæ tantum valeant, si Tecelio credamus, *vt [s] siquis Virginem Matrem vitiasset, & gravidam fecisset, crimen illis interuentu pecuniæ condonari posset.* Indulgentias certorum annorum incredibili Ecclesiæ ludibrio certa lege promittunt, quæ vt peregrinos Romam inuitent, singulis templis tam numerosæ concessæ sunt, vt qui stationes omnes Ecclesiarum Romanæ vrbis obierit, quo de Purgatorio securus sit quod simul cum seculo finietur, indulgentias [t] vltra decies centena millia annorum habiturus sit. Quid? Et habentne hac in re antiquitatis exemplum aliquod quod sequantur? An est vnquam creditum in Ecclesia primitiua, penes Rom. Pontificem esse diplomate suo animas è purgatorio liberare? An vlla vnquam Ecclesia de Martyre aliquo cecinit, quod illi de Th. Becketo homine perduelle cecinerunt;

[p] *Cusan. epist. 2. ad Bohemos.*

[q] *Bellarm. de indulgent. passim. Anglerhem. annot. in Col. 1 24.*

[r] *Bellarm. de Indulg. lib. 1. cap. 2. & 3. &c.*

[s] *Sleidan. Comment. lib. 13.*

[t] *Chemnit. in exam. concil. Trident. de indulgentiis.*

u *Tu*

u In translat. S. Thomæ Cantuar.

u *Tu per Thomæ sanguinē, quem pro te impē[...]*
Fac nos Christe scandere, quò Thomas ascen[...]
Jesu Christe per Thomæ vulnera, quæ nos lig[...]
relaxa scelera:
Ne captivos ferant ad infera, hostis, mun[...]
vel carnis opera.

Aut de re aliqua, quod illi de *Agno cereo:*

-----x *Omne malignum*
Peccatum frangit vt Christi sanguis & ang[...]

x Cerem. eccl. Rom. lib.1. sect.7. de consecr. agn. dei.

y Sext. proœm. in glossa Anglorhem. annot. in Mat. 10.12.

z Sleidan. Comment. lib.23. Andrad. orth. explicat. lib.3.

a Fecnam. in conuentu quodam Londin.

b Cusan. epist.2. ad Bohemos. & excitat. li.2. & 6.

Ecquis ex antiquis episcopis cogitavit vnqu[...] se y benedictione sua peccatorum remissio[...] elargiri? Franciscanus quidam contra Luth[...] rum asserere ausus est, quod Andradius quoq[...] ex arcanis concilij Tridentini superciliosè p[...] losophatur, z *eos qui Christi cognitionem nu[...] habuissent, & alioqui vitam egissent honestè sa[...] tem esse consecutos:* an ista Christi annihilatio [...] teris Ecclesiæ suffragiū & consensum vnqu[...] obtinuit? Quid? illud Fecnami nostri, a *ignora[...] tiam esse matrem deuotionis,* & illa Cusani myst[...] ria; b *Nemo decipi potest etiam per malum pr[...] dentem: si dixeris, Domine, obedivi tibi in prep[...] to, hoc tibi sufficiet ad salutem: Tu enim per [...] entiam quam facis præposito quem Ecclesia [...] rat, decipi nequis, etiamsi præceperit iniusta: Q[...] re sententia pastoris ligat te pro tua salute pro[...] bonum obedientiæ, etiamsi iniusta fuerit: na[...] te nō attinet cognoscere quòd sententia sit in[...] nec cōceditur tibi vt non obedias, si tibi iniust[...] deatur: obedientia irrationalis est consummata [...] edientia & perfectissima, scilicet quando ob[...] tur sine inquisitione rationis, sicut iumentum [...] dit Domino suo:* cuius farinæ quoque est il[...]

olcoti: [c] *laici fidem adorantis hostiam non con-*
cratam sufficere illi ad saluationem, etsi erro-
am; & hominem posse mereri per fidem erro-
um, etsi contingat vt adoret diabolum; an ista
oque de veteris Ecclesiæ institutione ac di-
iplina percepta sunt? Ecquis olim tam im-
us in Christum fuit qui assereret, quod suprà
dimus, [d] *ingressum religionis monasticæ & in-*
tionem cucullæ parem cum baptismo vim &
atiam habere? siue vt Thomas habet, * *ean-*
n gratiam descendere super eum qui habitum
igionis assumit, & super eum qui baptiza-
? De Eucharistiæ sacramento quæ monstra
bulantur? [e] *Etiamsi mus vel canis hostiam*
secratam manducet, substantia corporis Chri-
non desinit esse sub speciebus quamdiu species il-
manent, hoc est quamdiu substantia panis ma-
t: sibi esset; sicut etiam si proiiceretur in
m. Quidam dixerunt quòd statim cùm sa-
ntum tangitur à mure vel cane, desinit ibi
corpus Christi; quod derogat veritati sacra-
ti. Similia sunt Antonini dictata: [f] *sangui-*
Christi veneno infectum esse posse, quod vbi
ngit, in vase apto diligentèr poni & pro re-
is seruari debere: quod in calice est si stillet
terram, lambi debere: corpus Christi in se-
n emitti, vbi, vt in fluxu fit, species integræ
ntur. Glossa dicit, inquit, *quòd vbi species*
ritur dentibus, Christus ad cœlum rapitur;
d dicere est hæreticum. Nam corpus Christi &
uis tamdiu manet in ventre & stomacho,
diu species manet sicut substantia cōuersa mā-
, & si species incorruptæ euomūtur vel egrediū-
tur

c Citatur à Laurent. Humpred. de Vita & obitu. Iuel. pag. 120.

d Hospin. de orig. Monachat. lib. 6. cap. 18.

* Tho. Aq. in 4. sent. dist. 4.

e Thom. Aquin sum. pag. 3. q. 80. art. 3.

f Anton. sum. par. 3. tit. 13. c. 6. art. 3. de defect. miss.

tur, eſt ibi verè corpus Chriſti. Si mus ſpecies ſac
menti comederit, debet capi & comburi, & c
iuxta altare reponi. Sed Petrus de palude d
quòd mus exenterari debet & cinis in piſcin
proiici; pars autem hoſtiæ ſi horret homo ſu
mere, debet in tabernaculo reuerentèr poni,
tamdiu ibi dimitti quouſque naturalitèr con
metur, & quantumcunque modica particula
ueniatur, debet cum rererentia reponi, quia
totus eſt Chriſtus. Et ſiquidem homo eſſet tam
uoris, quòd huiuſmodi non horreret, ſed ſum
commendandus eſſet, ſi tamen eſſet ieiunus. ſic b
tus Hugo Cluniacenſis commendauit Godefr
quendam ſumendo portiunculas hoſtiæ quas le
ſus cum viliſſimo ſputo euomuerat, dicens, crat
lam Laurentii fuiſſe tolerabiliorem. Iſtam ve
tam abſtruſam Theologiam ecquis antiq
rum patrum intellexit aut prodidit? an illis
nimus fuit placentula Chriſtum tanquam
gaſtulo quodam captiuum includere, vt v
mium, & canum, & porcorum morſibus, &
gionum ictibus, & quibuſcunque ſordibus
iniuriis ſit expoſitus, manens interim inuiſi
lis, perinde quaſi phantaſmate Marcionis
Manichæi Eccleſiæ ſuæ ludificari voluiſſ
Campegii Cardinalis pronunciatum illud
quod idem ferè eſt Albetti Pighii, à quo p
acceptum eſt, [g] *Quòd ſacerdotes mariti fiant m*
tò eſſe grauius peccatum quàm ſi plurimas d
meretrices alant? Lupanaria tanquam [h] *neceſ*
rium malum permittenda, & [i] *magiſtratum*
non peccare, ſi permittat, num antiquæ vſque
Eccleſiæ viſum eſt? [k] Penes Romanum Pon

g *Sleidan. Comment. lib. 4. Pigh. contra de calib. ſacerd.*
h *Harding. Conf. apol. eccel. Angli.*
i *Bellar. de amiſſ. grat. & ſtatu peccati. li. 2 cap. 18.*
k *Sext. de ſent. & re iudicata ea. Ad Apoſtolica.*

tem esse vt reges & principes deponat, & regna transferat, quæ olim Ecclesia, quis vnquam Christianus vel per somnum cogitauit? Vbi Constantios, & Iulianos, & Valentes Ecclesia olim ferre coacta est, statuítne in illos manifestè hæreticos & apostatas, quod iampridem in sanctissimam principem Elizabetham beatissimæ memoriæ falso hæreseos prætextu constitutum est, [l] *pium & meritorium opus* facturum qui illam occideret? Euoluant libros suos, patrum omnium monumenta perquirant, vt vel vnum adducant, cui quacunque occasione, siue somnianti siue vigilanti exciderit, [m] Romanum Pontificem constitutum esse super gentes & regna, vt principes, fac, schismaticos, hæreticos, idololatras, de maiestate sua proturbet & deiiciat, & regna illorum aliis pro libito suo disponat. Quod Gregorius tertius sanciuit, [n] *Vbi mulier infirmitate correpta debitum viro reddere non valuerit, ille si continere non poterit nubat alteri*, num Ecclesiæ primitiuæ licere visum est? Martinus Lutherus in sermone quodam de Matrimonio iustam diuortii rationem esse statuens, vbi vxor contumax & peruersa debitum viro præstare recusat, illam docet priùs castigãdam verbis, & adiunctis minis admonendam, *si nolit, altera volet; si nolet vxor, veniet ancilla*, non vagas libidines inducens, sed vxore altera repudiata, alteram matrimonio suscipiendam intelligent. Id arripuit Edmundus Campianus, & per calumniam auctum Ecclesiis nostris obiecit: [o] *si nolit vxor aut non possit, veniat ancilla*: peruertens malitiosè quod dixit Lutherus, &

l *Cardi. Comens. lit. ad Pareum*

m *Extrau. de maior. & obed. ca. Vnam sanctam.*

n *Gregor. 3. epist ad Bonif. tom. 3. concil.*

o *Campiã. Rat. 8.*

impudentèr addens, *si non possit vxor*, quod Lu-
therus non dixit. Atqui quod Lutherus non di-
xit, recognoscant apud Pontificem suum & i-
bi capiant: *si non possit vxor, infirmitate corr-
pta, nubat alteri, & siquidem volet, ancilla.* Ec
verò, quos Centauros Ixiones isti, quæ mon
dogmatum pepererunt? An nos tam insa
esse volunt, vt illos credamus in iisdem sem
institutis perseuerasse, nec à fide veteris Ecc
siæ in re aliqua discessisse, cùm videamus
los tam inaudita proponere, & sancta dic
quæ veteri Ecclesiæ scelerata & sacrilega
bebantur? Conticescant de veteri Eccl
ne illam nobis opponant, ne dicant suam n
portentosæ propaginis huius parentem
tiantur,

8 Cæterùm vt pleniùs intelligamus acc
tionem hanc Apostasiæ in Ecclesiam Ro
nam propriè conuenire, diligentèr aduer
dum est, quibus illa fidei capitibus in Scrip
explicetur. Etsi enim in multis fidei pu
erat ab Antichristo violanda, quædam ta
Spiritus Sanctus præ cæteris expressit,
certissimam Antichristianæ perfidiæ dem
strationem continerent. Ac Paulus q
apostasiam à fide futuram prædicens,
hypocritica ciborum & nuptiarum pr
p 1.Tim.4. 1. tione luculentèr exponit. p *Spiritus ma
loquitur futurum, vt nouissimis temporibu
dam discedant à fide, attendentes spiritibu
ris & doctrinis dæmoniorum, in hypocrisi lo
tium mendacia, cauteriatam habentium
scientiam suam, prohibentium nubere, &*

[...]ientium abstinere à cibis quos creauit Deus percipiendos cum gratiarum actione. Hanc verò apostasiæ notam tam expressam, tam insignem, [...]bi quæso certiùs quàm in Ecclesia Romana deprehendere possimus? quæ lege vetuit illam, [...]am Deus lege sanciuit, liberam vniuersis ciborum omnium & coniugii potestatem? Sed [...]men Apostoli sententiam amoliuntur illi à [...] quantum possunt, & illis obtrudunt qui crea[...]as tanquam immundas abhominantur, & [...] nomine temperandum illis affirmant. *[...]mnat Apostolus hæreticos omnes*, ait de cibis [Be]llarminus, *qui cibos vt per se immundos prohi[...], ac præsertim Marcionistas, Encratitas & Ma[ni]chæos:* nempe secutos Montanistas hæreticos, [...]orum agens causam Tertullianus, eodem o[m]ninò modo obiectam illis Apostoli sen[te]ntiam elusit. [r] *Reprobat illos*, inquit, *qui iu[be]nt cibis abstinere, sed de prouidentia Spiritus [Sa]ncti, prædamnās iam hæreticos perpetuā abs[ti]nentiam precepturos ad destruenda & despiciē[da o]pera creatoris, quales inueniam apud Mar[cio]nem, apud Tatianum, apud Iouem hodiernum [P]ythagora hæreticum, non apud Paracletum.* [Qu]id ergo, Bellarmine? an Montanum quoque [...] perstringit Apostolus, non perstringit Eu[sta]thium, qui etsi nihil per se immundum sen[tir]es, pro hæreticis tamen ab Ecclesia sunt [dam]nati, quòd contra doctrinam Apostoli iube[ren]t certis legibus abstinere à cibis quos crea[uit] Deus? &c. Quid tergiversaris? edic nobis [sim]plicitèr & apertè, rectenè sensisse an secus [...] videtur Ecclesia Catholica, quæ Montani

b *Bellarm. de bonis oper. in part. lib. 2. cap. 8.*

r *Tertul. de ieiun.*

hæresin & Eustathij statuit hoc Apostoli testi-
monio iugulari? Obmutuit, non habet quod
pro se respondeat: videt vtrinque sibi laqueum
parari; se vtrinq; suffocari. Quid taces? respon-
de verò an Montanum condemnat Apostolus?
Maximè, inquis: neq; enim aliter audes, ne pe
lam desertor Ecclesiæ fias. At inquam, si illu
feriat Apostoli prophetia, te quoque perfodi
necesse est, qui communem cum illo senten-
tiam defendis. Minimè, inquis: nam loquitur A-
postolus de ijs qui cibos prohibent per se im-
mundos, ac proinde perpetuam ab illis absti-
nentiam indicunt. Ita relabitur, & circulos
ducit, quia se videt retibus istis extricare nō pos-
se. At inquam, quid tum ad Montanum lo
Apostoli, qui nihil immundum arbitratur,
mnia bona à bono Deo condita profitetur,
proinde ciborum vsum haud prorsus tollit,
temporalis abstinentiæ palæstram instituit
tum silentium. Atque id vbique animadv
vbi ad locum hunc Apostoli respondent, de
turnino tantùm, & Marcione, & Manichæ
sponderi, de Montano taceri, quia videt
dente Montano, hæresin suam consistere
posse. Vbi verò taceri non potest, mirum
quàm se torqueat Bellarminus, vt defensio
suam à Montani causa seiungat.

Saxum sudans intendo, neq; proficit hil

9 Quòd planè constabit, si attendamus
nomine Monianus ab Ecclesia Catholica i
causa reprehensus sit. De illo inprimis
bius, *Montanus ieiuniorum leges perscrips*
bera enim erant Ecclesiæ ieiunia, & nulli

Euseb. hist. li. 5. cap. 16.

...us astricta; non statis vicibus & certo dierum & temporum recursu & numero repetita, sed indifferentèr ex arbitrio, & pro occasione suscepta, nec ciborum genere, sed simplici abstinentia circumscripta, nulla interposita cautione quominus ieiuniorum diebus expleto abstinentiæ tempore, re quauis sine discrimine vesci liceret. Et quanquam Christi mortui tanquam [t] *ablati sponsi* memoriam quotannis tantùm ieiunio recolebant, cuius loco quadragesima Papisticæ superstitio inoleuit, tamen illius quadragesimæ certa præscriptio non erat, sed penes quemque erat id agere quod animus ferret, quodq; sibi maximè expedire iudicaret. Cuius rei testis locupletissimus est Socrates: [u] *Ieiuniorum rationem quæ ante Pascha fiunt aliter ab aliis obseruatam esse, facile est reperire. Nam qui sunt Romæ tres septimanas ante Pascha sabbato & dominico exceptis, simul ieiunant: qui autem in Illyria & tota Græcia, quiq; Alexandria habitant, ante sex septimanas ieiunia quæ ante Pascha fiunt ordiuntur, illudq; tempus Quadragesimam nuncupant. Alii præter horum consuetudinem septem septimanas ante illud festum initium ieiunandi facientes, quamuis quindecim dies tantùm interuallis interpositis ieiunent, nihilominus tempus illud quadragesimam vocant. Quinetiam non de numero dierum solùm discrepant, verùm etiam de abstinentia à cibis variam sequuntur rationem. Nam alii omninò ab omni animantium genere abstinent: alii inter animantia Pisces solos comedunt; alii cum piscibus volucres etiam manducant; alii à fructibus duris integumentis*

t *Mar. 2.20.*

u Socrat. *hist.li.6.ca. 21.*

innolutis & ab ouis temperant; alii arido pane
lo vescuntur; alii ne illo quidem. Sunt qui cùm ad
horam nonam ieiunauerint, variis ciborum ge-
neribus vtuntur; alia ratione apud alias gentes ie-
iunatur. Ac quoniam nemo ea de re praeceptum li-
terarum monumentis proditum potest ostende-
perspicuum est Apostolos liberam potestatem in ea-
dem cuiusque menti & arbitrio permisisse, vt quis-
que nec metu nec necessitate inductus quod bonum
sit ageret. Atque hoc confirmat quoque Augu-
stinus, qui de ieiunio & abstinentia non aliud
x August. con. Faust. Manich. li. 30. cap. 5. præceptum agnoscit, nisi [x] *quanto magis quisque*
vel minus seu voluerit seu potuerit, & secun-
dum quidem se ex Scripturis didicisse profite-
y Idem epist. 86. tur, [y] *sed quibus diebus ieiunare oporteat, quibus*
non oporteat, nullo Domini vel Apostolorum præ-
cepto inuenire definitum. Quò illa pertinet a-
z Theodor. hist. sanct. patrum. cap. 3. pud Theodoretum historia [z] Marciani, qui
cùm malè haberet quòd Auitus ieiunio pri-
to addictior vnà secum vesci renueret, & Aui-
tus non ferens offensam illius, malle se diceret
vesci carnibus quàm ab illo audire quæ dixe-
rat (quod tamen non fecisset si per conscien-
tiam non licuisset) confirmauit animum illius
sanctissimo responso: *scimus charitatem esse ie-*
iunio præstantiorem: charitatis enim opus lege di-
uina præcipitur: ieiunium autem est potestatis no-
stræ & arbitrii: oportet autem existimare diuinas
leges esse nostris longè præstantiores. Ita ieiunii ra-
tionem manifestè distinguit à lege diuina, &
illam nostri arbitrii & potestatis esse designat.
Quibus omnibus consentanea sunt quæ com-
memorat Tertullianus contra Montani hæ-

re-

sin obiecta, quæ antiquioris Ecclesiæ doctri-
nam de ieiunio plurimùm dilucidant. a *Indiffe-
renter ieiunandum aiunt ex arbitrio, non ex im-
perio* nouæ disciplinæ, *pro temporibus & causis
uniuscuiusq; sic & Apostolos obseruasse, nullũ aliud
imponentes iugum certorum & in commune o-
mnibus obeundorum ieiuniorum: Zerophagiis*
(quibus obseruatum est à Montanistis vt non-
nisi aridorum esculenta perciperent) *Ethnicam
esse superstitionem, quales castimoniæ Apim, Isi-
dem, & magnam matrem certorum eduliorum
exceptione purificant, cum fides libera in Christo
ne Iudaicæ quidem legi abstinentiam quorundam
ciborũ debeat, semel in totum macellũ ab Apostolo
admissa, detestatore eorum qui sicut nubere prohi-
beant, ita iubeant cibis abstinere à Deo condi-
tis, & ideo nos esse iam tunc prænotatos in nouissi-
mis temporibus abscedentes à fide, intendentes spi-
ritibus, mundi seductoribus doctrinis mendacilo-
quorum, inustam habentes conscientiam. Sic &
Galatis nos quoq; percuti aiunt obseruatores
dierum & mensium & annorum. Iaculantur
interea & Esaiam pronunciasse, Non tale ieiu-
nium Dominus elegit, id est, non abstinentiam ci-
bi, sed opera iustitiæ quæ subtexit, & ipsum Domi-
num in Euangelio ad omnem circa victum scru-
pulositatem compendio respondisse, non his coin-
quinari hominem quæ in os inferantur sed quæ ex
ore proferantur, cùm & ipse manducaret & bibe-
ret vsq; in notationem: sic & Apostolum docere,
quòd esca nos Deo non commendet, neq; abundan-
tes si edamus, neq; deficientes si nõ edamus: opus esse
ex totis præcordiis credam, & diligã Deũ & proxi-*

a *Tertul. de ieiunio.*

mum tanquam me: in his enim duobus praecep... totam legem pendere & Prophetas, non in pal... num & intestinorum meorum inanitate. Haec ... Ecclesia disputata sunt contra Montanum ... Montani dicipulum Tertullianum, quae ... sine singulari Dei beneficio pro testimonio ve... ritatis ab hoste veritatis expressa, & inter tan... circa ieiunia superstitiones, quae mox inge... maxima fascinarunt, conseruata sunt.

b De bonis ope. in part. lib. 2. cap. 9.

10 Ex quibus intelligi potest, si ad vlu... resecentur, quàm manifesto mendacio Bell... minus affirmet[b] non leges ieiuniorum, non de... lectum ciborum, non opinionem meriti & sa... tisfactionis ab Ecclesia in Montano esse damna... ta, sed tantummodò quòd Ecclesiam ad su... quasdam leges obligare voluerit. Nam eò o... mnia directè proferuntur & pertinent, vt leg... ieiuniorum, delectum ciborum, opinione... meriti & satisfactionis à lege diuina & recta fi... de dissentanea esse confirment. Ille verò circu... lator egregius videns sibi Montani labem el... non posse, quiddam astutè confingit quo di... pungit haeresin illius, nihilque ab illo factu... prętendit, quod non probaret Ecclesia, sed ta... tummodò improbatum quòd alios ieiuni... rum dies, & eos longiori ac duriori abstinen... celebraret: qui tamen videt oppositiones ill... Ecclesiae quas commemorat Tertullianus, ... istas quas confingit praesumptiones accommo... dari non posse. Quae verò ab Ecclesia cont... Montani haeresin denunciata sunt, ea Tertul... lianus iam Ecclesia profugus acriter impugn... neque vllum non mouet lapidem, quo haere...

manif...

nifestam & ab Ecclesia damnatam specie ltem probabilitatis honestet. Omnia verò m Papismo consentiunt, neque quisquam quam Pontificiam causam de ieiuniis diser- s egit aut fortiùs. Iesuitam aliquem putaue- s contra Caluinum & Ecclesias nostras super- tiosè, non sine grauissima calumnia, disputan- em. Quid non simile? Ieiunatur apud Pontifi- os imperio, & perpetuò currente lege, quem- dmodum apud Montanum. Cibis immundi- a non attribuitur apud pontificios: [c] *nec apud Paracletum*, qui docet *non ex institutione sed ex uotione, non ex fastidio, sed ex officio abstinere.* [d] *Nullos cibos Ecclesia Romana prohibet, sed ali- orum esum ad tempus tantùm suspendit* : & Montanus *retardatum, dilatum, remoratum,* dtummodo cibum prædicat: *abstinemus*, in- uit *ab eis quæ non reiicimus sed differimus.* Ec- clesia Romana propter [e] cultum Deo præstan- um ieiunia & ciborum delectum præscribit: antundem Montanus: *Deo currunt*, inquit, *ie- unia nostra: Dei nostri officia indicit Paracletus, c alii offerenda quàm de nostro.* Pontificii ieiu- ia valere aiunt [f] ad placandum Deum, & satis- ciendum pro peccatis: ad impetrandum au- ilium, & cæleste præmium promerendum: & Montano *multum valet apud Deum inanitas entris; ratio est promerendi Deum & expiandi delictum: Deo satisfacit; iratum homini reconci- liat, salutem redaccendit sicut extinxerat sagina: Deum præstat homini contubernalem.* Ita vtrin- que iustissimè consentiunt & apertũ est ieiunia Papistarum certis formata regulis temporum

c *Vide Tertull. de ieiunio.*

d *Coster. Enchirid. cap.10.*

e *Bellar. de bon. oper. in part lib. 2. cap 8.*

f *Ibid. ca.11*

& ciborum, nonnisi de Montani fæce prodiis- & iam olim ab Ecclesia Cath. reprehensa & da- mnata esse.

11 Quanquam deteriores sunt hac in c- Papistæ Montanistis, & quantumlibet Mani- chæorum hæresin alioqui detestentur, ad illa- tamen hac in parte quamproximè accedu- Montanus enim etsi leges de ieiuniis publ- cauit, violatores tamen legum illarum, & ca- nibus aut interdictis cibis ieiuniorum di- bus vescentes, tantummodò minùs sanctos p- tauit; psychicos & animales dixit, apostata- fide aut hæreticos non dixit: apud Pontifici- immundus & hæreticus, & Iudæo quouis de- terior habetur, qui carnes in prosabbato - quadragesima tetigerit, & illi haud minor- quàm olim Manichæi conscientiæ labem - scribunt. Et Montanus quidem ieiuniorum - tionem omnem ad castigationem corpo- referebat, quò veterum quoque ieiunia spe- ctabant, nonnisi [g] *edomandi corporis causa* susce- pta. *Propter animam ab irrationalibus motib- amplius humiliandam.* Quare non à carnib- solùm, sed & à vinis, & fructibus, & piscib- multis, adeoq; à deliciis omnibus abstinuer- neque quicquam gustarunt quod corpori pla- cidum & suaue videri posset: Papistarum verò ieiunia permittunt alioqui delicias omnes te- ra marique conquisitas, solas carnes, tanqu- cœlo tactas aut immundo spiritu plenas, ex- crantur & abhorrent. At inquit Bellarmin- *Ecclesiæ doctrina non immunditiam cibor- sed immunditiam concupiscentiæ respicit.* A-

g *August. cont. Faust. Manic. lib. 30. cap. 5.*

q-

i Bellarmine, concupiscentiæ immunditia
itandem maior est ex carnibus, quàm ex a-
rum epularum deliciis infinitis? An vino
lum est libidinis & luxuriæ fortius flabel-
m? An ignoras ex radicibus & fructibus
antæ corporum titillationes nascantur,
anta lubricitas efficiatur? Porrò piscium
d minores, imò maiores delicias esse quàm
rnium ita notum est, vt [b] *beluones & obsoni-* h Plutarch. sympos. li. 4 quæst. 4.
ros antiquitùs dictos testetur Plutarch. *non*
bubulis carnibus aut ficubus delectarentur,
d qui subindè in foro piscatorio versarentur, &
tinnabulum celeritèr exaudirent. Quid
ndem est cur istis edendis concupiscentia
ihil peccet; de carnibus inusta animæ ma-
a exosum Deo & Ecclesiæ reddat; nisi car-
s vtcunque per se mundas, edentibus ta-
en immundas esse fatearis? Quanta verò
c peruersitas? quàm manifesta superstitio-
is amentia? Ecce vbi ieiunant sancti isti
tes vina meracissima & exquisitissima: en
licatissima peregrinarum frugum condi-
enta: en carycas & piper & nuces: en si-
lha & placentulas & pistacia & pastinacia:
molestias decoctionum & confectionum:
n sorbitiunculas delicatas; en omnes pi-
cium raritates & difficultates: & vno ver-
citra carnes vniuersam gulæ occasionem
illecebram, vt haud immeritò quidam
epidè dixerit, malle se ieiuniis illorum quàm
liorum instructissimis conuiuiis interesse: &
amen sanctè ieiunium seruari putatur: ni-
hil hîc nisi Catholicum, nihil à reprehensione
non

non alienissimum. Quod siquis ruri reuers[us] ab opere fessus & famelicus, duratum fum[o] lardum & siccatas carnes commederit, h[aud] amplius sumens quàm fami comprimendæ [&] valetudini corporis tuendæ sufficiat; hæret[i]cum inclamant, apagete hæreticum, & infern[is] ignibus deuouendum. Neque tamen scand[a]lum hîc aut contemptum Ecclesiæ suæ tantum[m]modo incusant, sed ipsum Dei cultum viola[]tum, & pietatem nefariè læsam vociferant[ur]. Atqui num Deo curæ est quid in intestino co[]quatur? An pisculento colitur conuiuio, carni[]bus moderatè cum gratiarum actione perce[]ptis blasphematur? An vos illa *Bellarmine* no[n] feriunt; [i] *Regnum Dei non est esca & potus, sed iu[]stitia & pax & gaudium in spiritu sancto:* [k] *Es[ca]* (positiuè an priuatiuè nihil interest) *non com[]mendat nos Deo.* [l] *Corporalis exercitatio modi[]cum prodest, pietas autem ad omnia vtilis est.* [m] *Non quod intrat in os coinquinat hominem, &c.* Annon in illam reprehensionem incurrit[is] qua olim Manichæos Augustinus perstrinxit: [n] *Quid est ista prauitate peruersius? Quid magis delirum? Quid insanius dici aut cogitari po[]test hominem boletos, orizam, tubera, placenta, carænum, piper, laser distento ventre cum gratu[]latione ructantem, & quotidiè talia requirente[m] non inveniri à regula sanctitatis excidisse; aliu[m] verò fruges vilissimas fumoso lardi obsonio co[n]dientem, tantumque hinc assumentem quantu[m] refectioni corporis sufficit, certo supplicio prep[a]rari?* Verùm inquis, Manichæi non sumu[s] quia cibos natura immundos non asserimu[s]

i Rom 14. 17.
k 1. Cor. 8. 8.
l 1. Tim. 4. 8.
m Matt. 15. 11.
n August. de mor. Manich. li. 2. cap. 13.

At[]

...t inquam, proximi estis Manichæis qui cibos quos natura mundos agnoscitis, edentibus tamen immundos esse iubetis: saltem ij e...is quos Apostolus præmonuit per *hypocrisin*, hoc est, cum prætextu sanctitatis & diuini cultus ciborum esum interdicturos.

12 Quod à Chemnicio animaduersum, mirum est quo acumine Bellarminus à se depellat. o Bellarm. vt supra. cap. 8. *Callidè*, inquit, *Chemnicius confundit hypocrisin & prætextum sanctitatis, & cultus cum ipsa vera sanctitate & cultu. Fatemur enim damnari ab Apostolo omnes hypocritas qui prætextu sanctitatis & cultus à cibis abstinendum esse docent, cum ipsi reuera neque sanctitatem neque cultum Dei propositum habeant: at Ecclesia Catholica non ex hypocrisi, neque prætextu sanctitatem, sed propter veram sanctitatem & cultum Deo præstandum, ieiunia & ciborum delectum aliquando præscribit.* Quod perinde est acsi adulter pro se dicat damnari ab Apostolo adulterium vbi quis prætextu amoris, non vbi vero amore vxoris alienæ pudicitiam expugnat. Adulterium toto genere peccatum est, nec excusat adulterum illicitus amor, sed vrget in pœnam. Pari ratione Apostolo simpliciter doctrina dæmoniorum est, vbi de fide agitur prohibitio ciborum. Eam verò alii tradunt per contumeliam numinis & manifestam blasphemiam: quales Marcion & Manichæus, qui manifesto conuicio creatorem infamant, & creaturam immundam, cibos ipsos per se immundos esse denunciant. Quare illi non in abstinendo sanctioris alicuius propositi rationem constituunt, sed planè immundos

dos se futuros, ni abstineant. Illorum hæresis absurditate sua seipsam explosit, nec vnquam ita latè propagata est, vt illa putemus apostasiam quæ Ecclesiam & orbem peruadere debuit fuisse consummatam. Alii per hypocrisin, vt habet Apostolus, cibos prohibent, quia cum prætextu & opinione sanctitatis, non quòd in illo ciborum discrimine vera sit aliqua & probata sanctitas, quam quidem per hypocrisin ementiantur, sed quòd mera hypocrisis sit, & nonnisi mentita sanctitas illa omnis quæ in ciborum delectu collocatur. Nam si prohibitio ciborum sit veræ sanctitatis institutio, doctrina dæmoniorum ab Apostolo propter quorundam hypocrisin dici non debet. Neque enim quia quidam per hypocrisin orant aut eleemosynam faciunt, ideò doctrina dæmoniorum est quæ orare præcipit & eleemosynam impertiri, quia boni naturam & conditionem non amittit quod bonum est, vtcunque boni speciem interdum per fraudem assumunt mali. Est autem doctrina dæmoniorum ipsa per se prohibitio ciborum. Itaque vera sanctitas ciborum prohibitione non continetur, etsi qui apostasiam à fide promouebunt, eam per hypocrisin propagabunt, titulo videlicet sanctitatis & speciosa perfectioris vitæ commendatione, siue vt habet Origenes * *acrioris obseruantiæ ostentatione* palliatam. Hanc hypocrisin primus omnium Montanus meditatus est, qui grande meritum & culmen ipsum sanctitatis esse putauit, austera vitæ ratione rebus alioqui iudicio suo mundis & licitis, præscri-

* *Origen. de princip. lib. 2. ca. 7.*

pta lege ac disciplina temperare. Montano successit Eustathius, qui [p] *prætextu exercitationis, propter exercitationem secundum Deum* cibis quibusdam docuit abstinendum. Qui quanta specie sanctitatis hæresin suam occultarit ex eo colligi potest, quòd ex antiquis nonnulli constantèr affirmarint illius fuisse [q] *Ascetica* illa quæ Basilii nomine in hunc vsque diem circumferuntur, in quibus parum esse videtur quod in reprehensionem cadere possit. Vtrisq; Papistæ sucedũt, & eodem hæreseos luto sordidātur. Eustathianis Carthusiani præ cæteris respondent, qui se voto solenni maioris meriti causa ad perpetuam carnium abstinentiam obstringũt. Reliqui verò, partim dũ interdicto esu carnium cætero deliciarum apparatu ventrem infarciunt Manichæorum *Electos* quamproximè referunt; partim cum Montano conspirant, & victu arido & aspero conciliari deum, & viam sibi ad cœlum præparandam arbitrantur.

13 Porrò in nuptiarum quoque prohibitione cum Montani, seu potiùs Eustathii, perfidia communicant. Neque enim contenti cum Montano secundas nuptias damnare, à primis nuptiis coacto perpetui cœlibatus voto sanctulos suos excludunt. Qua in re impudentiùs agunt, & apostasiæ perfidiam apertiùs produnt. Sanctissimam esse matrimonii coniunctionem, neque quicquam habere quod pietatem offendat, Scripturæ omnes & sanctissimorum patriarcharum & prophetarum exempla testantur. Abraham [r] amicus Dei, in quo tanquam [s] *patre fidelium* rectæ pieta-

tis &

[p] *Concil. Gangren. can. 18. & 21. Sozomen. hist. lib. 3. cap. 13*
[q] *Sozom. ibid.*
[r] *Esa. 41. 8.*
[s] *Rom. 4. 11*

tis & fidei norma prælucet, matrimonio con-
iunctus liberis inuenitur operam dedisse, ne-
minus propterea sanctus est habitus. Moses,
t Num. 12. 7. *quo nemo* [t] *fidelior in domo Dei*, nuptiæ non im-
pedierunt quominùs familiari cum Deo col-
u Esa. 8. 3. loquio frueretur: non [u] Esaiam miraculum pro-
phetarum, quominus Dominum exercituum
videret, & cœlesti lumine collustratus in to-
tum Euangelii mysterium, & opiparas gratiæ
x Ezech. 24 16. 18. Christi delicias intueretur: non [x] Ezechielem
quominus cœlestes quadrigas & admirabiles
arcanæ prouidentiæ per omnia meatus & spe-
ciosissimam Ecclesiæ structuram peruideret:
non Pontificem Iudæorum, quo nihil orbis
terrarum sanctius aut sacratius habere debuit,
y Exod. 29. 38. & 30. 7. 8. quominus Christi typo [y] quotidie ad tempora
vsque Solomonis Deo se sisteret, & [z] *Vrim &*
z Cap. 28. v. 30. *Thummim* in pectore gestaret, & in fronte scri-
ptum perferret, [a] *Sanctum Domino*: non Naza-
a Vers. 36. reos siue natos siue votarios, quominus [b] exqui-
b Num. 6. 2. &c. sitissimam sanctimoniæ disciplinam exerce-
rent: non Zachariam & Elizabet quominus
c Luc. 1. 6. [c] *ambo iusti essent coram Domino incedentes in o-*
mnibus mandatis & iustificationibus Domini sine
querela. Porrò matrimonium in nouo Testa-
d Heb. 13. 4 mento [d] *in quibusuis honorabile* nuncupatur, &
thorus immaculatus. Quare vetus Ecclesia, sug-
e Socrat. hist. li. 1. c. 8 Dist. 31. Nicena synodus. gerente Paphnutio, consensit [e] *castitatem esse*
sacerdotis cum propria vxore concubitum, & ana-
themate percussit eum [f] *qui discerneret presby-*
f Concil. Gangren. can. 4. *terum coniugatum tanquam occasione nuptia-*
rum quòd offerre non debeat: quippe matri-
monium tam honorabile siue pretiosum esse

&vt cum eo possit quispiam ad sanctum Episcopatus solium subuehi: ita vt coniugatos haberet Ecclesia multos [h] *& clericos & monachos*; & [i] *non pauci dum episcopatum gererent liberos de vxoribus legitimis procrearent.* Iam ergò an apostatæ non sunt qui presbyterorum coniugia [k] *canonibus Apostolicis & sacrorum virorum constitutionibus* comprobata interdicunt & damnant tanquam hæretica? qui *thoro immaculato* maculam imputare non dubitant, & castum cum propria vxore commercium [l] *immunditiam* & [m] *sacrilegium* & [n] *infandum concubitum* esse denunciant? Eò illa torquent, *Qui in carne sunt, Deo placere non possunt:* & *Mundi estote qui portatis vasa Domini*, quasi in carne fuerint & immundè vixerint, nec Deo placuerint patriarchæ, prophetæ, sacerdotes, Episcopi, fideles omnes ab orbe condito quotquot se in vincula nuptiarum induerunt. Atque hoc Bellarminus confirmat, [o] *in munere suo sacrificandi summam quandam puritatem & sanctitatem requirendam* asserens, atque eo prætextu sacerdotum coniugium explodens, *quia in actu coniugii admixta est impuritas quadam & pollutio*, & *Sanctorum quoque matrimonium non sine pollutione & turpitudine exercetur.* Ita sceleratus fraterculus quem spiritus sanctus *thorum*, vt diximus, *immaculatum* appellat, canino latratu impurum & pollutum esse reclamat, & sibi competere ostendit quod Ignatius olim dixit: [p] *Siquis vnum Deum dicit & confitetur Iesum Christum, corruptionem autem & coinquinationem vocat legitimam commixtionem & filiorum procreationem,*

g *Chysost. in epist. ad Tit. hom. 2.*
h *August. de hæres. ad Quodvultd. hæres. 40. Apostolic.*
i *Socrat. hist. lib. 5. cap. 21.*
k *Sext. Synod. in Trullo. can. 13.*
l *Decretal. Greg. de Clericis coniug. cap. Quod à te*
m *Bellarm. de memb. Eccle. lib. 1. qui est de Cleric. cap. 19.*
n *Campiā. Rat. 4.*
o *Bellarm. de memb. Eccle. vt supra.*
p *Ignat. epist. ad Philadelph.*

aut aliquam escam execrabilem putat, huiusmodi habet cohabitatorem draconem apostatam. Attende verò Bellarmine in hac causa quàm improbè agatis. Tridentinum concilium de sacrificio Missæ verba faciens, [q] *mundam oblationem esse* dicit, *quæ nulla indignitate aut malitia offerentium inquinari potest.* Quare receptum est apud vos sceleratissimos sacerdotum mores non impedire quominus sacrificandi munus exequantur. Sint adulteri, scortatores, incesti, sacrilegi, periuri, sint omni flagitiorum turpitudine infames, nil obstat quin officio suo liberè fungantur; sacrificium ab illis inquinamentum non capit: nec vnquam è Romana tripode vox audita est quæ Missis eorum interesse prohiberet. Quid? & solum matrimonium à Deo institutum sanctitatem illam euertit, qua sacerdos muneri suo obeundo idonei habeantur? [r] *Duri ceruice & incircumcisi cordibus & auribus, vos semper Spiritui sancto restitistis.* Quanta quæso hic erroris insania? Dæmonum opera sacerdotalem puritatem non inficiunt; ordinatio diuina commaculat. Ob fornicationem communiter dicunt quòd clericus deponi non debet, [s] *quia pauci sine illo vitio inueniuntur*: ob coniugium piè & sanctè contractum ignibus adiudicatur. [t] *Quid agis stulta persuasio? quia peccata interdixit Deus, non matrimonia*, ait Saluianus. Vos autem ii estis quos Apostolus prænotauit apostatas futuros specie sanctitatis per hypocrisin nubere prohibentes, & coacto cœlibatu insanas libidinum furias, & Sodomiticarum turpitudinum

q Concil. Trident. sess. 6. cap. 1.

r Act. 7. 51.

s Dist. 81. ca. Maximianus in glossa.

t Saluian. de prouident. Dei, lib. 5.

num abhominationes in Ecclesiam inferentes.

14 Quod futurum prospiciens Satanas spiritus immundus, eò instantiùs egit vt per vim & nefas iugum impuri cœlibatus obtruderet, & ab Ecclesiæ ministerio arceret tanquam extra sanctitatis aream collocatos, quoscunque coniugii vincula ligatos tenerent. Eò impulerat olim Siricium Romanum Episcopum [u] *qui primus sacerdotibus & diaconis coniugio interdixit*, & in [x] Hispanos Episcopos coniugatos & coniugia sua de veteris sacerdotii exemplo defendentes insulsus nugator stulta loquacitate declamitat, & scripturas ad patrocinium tyrannidis suæ pessimè detorquet. Postea Pelagius secundus insuper addidit, vt [y] *sub diaconi vxores suas exemplo post homines natos importunissimo ablegarent.* Secutus illum Gregorius aliquantò mitiùs egit, & nihil in illos decernens qui coniugati priùs fuerant, sanxit ne quis deinceps Subdiaconus fieret [z] *nisi qui continentèr se victurum promitteret*, à gradu minori exorsus, vt à cæteris matrimonii potestatem omninò præcluderet. Qui tamen postea intelligens quos fructus extortus ille cœlibatus proferret, monstratis è piscina infantilium capitum senis millibus quæ ex clanculariis recens de stupro natorum cædibus eò coniecta fuissent, [a] *intima mox pœnitentia ingemuit, & factum à se continentiæ decretum tantæ cædis causam confessus, condigno illud pœnitentiæ fructu purgauit suoq; decreto damnato Apostolicum illud laudauit consilium, Melius est nubere quàm*

u Polydor. Virgil. de inuent. rerum. lib. 5. cap 4.
x Siric. epist. 1. ca. 7.
y Polyd. Verg. vt supra.
z Ibid.
a Paraleipom. Abb. Vrsperg. in epist. Hulder. ad Nichol. Pontif.

vri, addens ex sua parte, Melius est nubere quàm mortis occasionem præbere. Qua de re grauissimè [b]Nicholaum primum in iisdem vestigiis incedentem admonuit Huldericus Episcopus Augustanus, & violentiam illam coacti cœlibatus & continentiæ, cõtrariam Scripturis sacris, & cum summo animarum periculo coniunctam esse docuit, vt illum si posset ab incepto tam inhumano, tam impio reuocaret. Ea res vltrò citroque iactata magnas Ecclesiæ turbas dedit, & per hominum superstitionem coniugatis subinde deterior euasit. Quanquam enim sanatum esset vulnus quod Marcion & Manichæus Ecclesiæ inflixerant; mansit tamen cicatrix & malignus dæmon, etsi non est ausus nuptias ex professo damnare, tamen in illa communi vita vilius quiddam & abiectius in cœlibatu aliquid secundùm Deum excelsius esse persuasit. Quæ opinio postquam inualuisset, & matrimonii status iam despectior & Ecclesiæ sanctitati parùm conueniens haberi cœpisset, exturbati sunt ex ædibus religiosis clerici coniugati, & pro illis Monachi substituti, voto omnes, reipsa paucissimi continentes. Hoc apud nos ab Edgaro rege factum testantur historiæ, & ex archiuis Ecclesiæ *VVigorniensis* constare adhuc memini narrasse mihi quondam Edouardum Archpolum, virum egregiæ probitatis & fidei, in illius Ecclesiæ causis plurimùm occupatum. Tandem Hildebrandus ex abysso inferni egressus, pestis Ecclesiæ, incẽdium reip. Christianæ, odium Dei & hominum, sibi Concilii Gangrensis anathema accersens, [c] *vxoratus sacerdotes*

b *Ibid.*

m *Matth. Paris. in VVilliel. conq.*

sacerdotes à diuino remouit officio, & laicis missas eorum audire interdixit, nouo exemplo, & (vt multis visum est) inconsiderato iudicio. [d] *Grauissimatum seditio,* ait Auentinus, *gregem Christi perculit, nec vnquam talis lues populum Christi afflixit. Mystæ aduersus Pontifices, populus aduersus sacerdotes, prophani aduersus initiatos sæuire, omnia diuina humana permiscere cœperunt. Viri, mulierculæ, vt quisque maximè auarus, ambitiosus aut inuidus erat, bella, lites, & odia amabat, leui admodum suspiciuncula excitatus, sacerdoti suo resistendi, bona templi diripiendi ansam præripiebat; populares sacerdotulos qui vxores habebant flocci faciebant, religionem polluebant, sacra temerabant, lustrica aqua passim exsibabant, decimas igne concremabant, sacrosanctam hostiam (horresco referens) à mystis, qui coniuges habebant, consecratam in lutum abiiciebant, pedibusq́; conculcabant: tales enim non esse sacerdotes, neque sacrificare Hildebrandus docebat.* Successores eius, vt omnes de eodem genere catulos intelligas, iisdem vestigiis institerunt, & ob tyrannidem hanc ad illa vsque secula inauditam rhythmis notati sunt de more temporum illorum, quemadmodum de Calixto legimus:

d *Auentin. annal. li.5.*

[e] *O bone Calixte, totus mundus perodit te:*
Quondam presbyteri poterant vxoribus vti;
Hoc destruxisti tu postquam Papa fuisti.

e *Catal. test. Verit. pag.243.*

Et de Innocentio:

Prisciani regula penitus cassatur:
Sacerdos per hic & hæc *olim declinatur:*
Sed per hic *solummodo nunc articulatur,*

Cum per nostrum præsulem hæc *amoueatur.*
Ita quidam presbyter cœpit allegare,
Peccat criminaliter qui vult separare
Quod Deus coniunxerat, fœminam amare:
Tales dignum duximus fures appellare, &c.
Non est Innocentius, immò nocens verè,
Qui quod facto docuit, verbo vult delere,
Et quod olim iuuenis voluit habere,
Modò vetus Pontifex studet prohibere, &c.

15 Ex quo tempore dictu horrendum est, quanta stuprorum licentia, quæ confusio libidinum, quæ venerum monstra Ecclesiam fœdarint, & illam odiosissimo fœtore compleuint. f *Illud dixerim*, inquit Polydorus Virgilius, *tantùm abfuisse vt ista coacta castitas illam coniugalem vicerit, vt etiam nullius delicti crimen ma... ordini dedecus, plus mali religioni, plus doloris o...mnibus bonis impresserit, inusserit, attulerit, qu... sacerdotum libidinis labes.* Quod qui perpenderit, facilè opinor assentietur legem cælibat... doctrinam esse dæmoniorum, & cauteria... cõscientias habuisse, qui tanto malorum experimento permoueri non poterant ad coniug... libertatẽ, ex instituto diuino & pristino Eccle...siæ more, permittendam. Sed in illis comple... oportuit quod apud Ioãnem habetur: g *Qui n...cet, noceat adhuc, & qui sordidus est, sordescat a...huc.* Qui verò hîc non videt quo Romanam Ec...clesiam ex Apostoli testimonio apostatam ag...scat, cur illam tanquam matrem abhominati...num istarum & fornicationum non detest... & abhorreat; planè ille cæcus est & insensat... & ab omni conscientia pietatis & fidei long...mè remotus.

f Polyd. Virg. de inuent. rerum lib. 5. cap. 4.

g Apoc. 22. 11.

16

16 Hic verò præterire non debeo, Epiphanium aduersus Collyridianos hæreticos ex illo Apostoli loco disudantem, quiddam amplius interponere, quam nunc in nostris codicibus vsitatum est. Ita namque legit: [h] *Deficient quidam à sana doctrina attendentes fabulis & doctrinis dæmoniorum: erunt enim mortuis cultum diuinum præstantes, quemadmodum etiam in Israel coluerunt.* Quod quam fidem habere mereatur, iudicium penes lectorem esto: illud certum est si non ex Apostoli contextu, saltem ex iudicio antiquitatis de mortuorum cultu alteram apostasiæ notam sumi posse, quæ non mediocre momentum afferat ad demonstrationem regni Antichristi. Enimuerò ad apostaticum illum mortuorum cultum, Mariæ virginis adorationem annumerat, quàm [i] *nefarium & blasphemum negotium, diabolicum opus & spiritus immundi doctrinam* appellat; in qua compleri ait quod tanquam ex Apostolo sumptum posuimus, & portò grauissimis argumentis ostendit illam Scripturis aduersam esse, & cum sacrosancto Dei cultu conuenire non posse. [k] *Reuera sanctum erat Mariæ corpus, non tamen Deus. Reuera virgo erat ipsa virgo & honorata, sed non ad adorationem nobis data, sed ipsa adorans eum qui ex ipsa carne genitus est de cœlis verò ex finibus paternis accessit. Et propterea Euangelium munit nos dicens quòd ipse Dominus dixerit: Quid mihi & tibi cura est mulier? nondum venit hora mea. Quò non putarent aliqui magis eximiam esse sanctam virginē, mulierē eam appellauit, velut prophetans quæ futura essent*

h *Epiphan hær. 78. Antidicomar.*

i *Ibid.*

k *Hæres. 79 Collyridian.*

in terra sectarum ac hæreseôn gratia, vt ne aliqui nimium admirati sanctam, in hanc hæresin, eiusq, deliramenta dilabantur. Est enim ludibrium tota res, & anicularum fabula, vt ita dicam, tota hæsis tractatio. Quæ verò Scriptura de hoc narrauit? Quis prophetarum præcepit hominem adorari, nedum mulierē? Nō dominabitur nobis antiquus error vt relinquamus viuentem & adoremus quæ ab ipso facta sunt. Coluerunt enim & adorarunt creaturam præter creatorem, & stulti facti sunt. Si enim Angelos adorari non vult, quantò magis eam quæ genita est ab Anna? & iterum: *Carnem induit Deus ex sancta virgine, non tamen vt adoretur virgo, neque vt Deum hanc efficeret, neque vt in nomen eius offeramus.* Et postea: *Sit in honore Maria: Pater, & Filius, & Spiritus Sanctus adoretur. Mariam nemo adoret; non dico mulierem immò neque virum. Deo debetur hoc mysterium. Neque Angeli capiunt talem glorificationem. Deleantur quæ malè scripta sunt in corde deceptorum. Ne comedat quis de errore qui est propter sanctam Mariam. Nam etsi pulchrum est lignum, sed tamen non ad cibum. Etsi pulcherrima est Maria & sancta & honorata, at non ad adorationem. Compescantur à Ieremia tales mulieres* (Mariam adorantes) *& ne turbent orbem terrarum, ne dicant, honoramus reginam cœli.* Quæ ab Epiphanio sanissimè & sanctissimè disputata Romanam Ecclesiam grauissimè perstringunt, & illam perfidiæ cauterio & stigmate inurunt, quippe quæ Mariam virginem non collyride tantùm offerenda, quod Epiphanius tam vehementèr insectatur, sed omni cultu religionis & pie-

etatis officio supra omnes Angelos sublimem tollunt, & planè deificatam tanquam *cœli re-gi*nam in eodem cum Christo throno maiesta- & gloriæ costituunt. Nec tamen ibi sistunt, in reliquorum quoque sanctorum cultu ortuis diuinos honores impertiuntur, & in ndem apostasiæ reprehensionem incurrunt.

17 Quam tamen amouere se putant friuola tinctione religiosi cultus in *latriam*, *dou-m, & hyperdouliam*, quarum prima Deo sit opria, postrema virgini Mariæ, media com-unis omnibus diuis. Ita religiones suas par-ntur in scholis, apud quos promiscuè o-nia fiunt in templis & Deo ac diuis, vt antè ctum est, idem omninò cultus & cæremonia dicatur, Neque vero alitèr agunt quàm apud hnicos olim Philosophi & Sacerdotes ido-latræ, qui de theoriis suis crassissimas vulgi perstitiones & idololatrias ab ipsis informa-s occultare & excusare studuerunt. Quan-am si distinctionem illam ad malleum & in-dem afferamus, planè vitream inuenie-us, & in colorem tantummodò excogitatam, ia in δυλεία & ὑπερδυλεία sanctis attribuunt ndem ipsam religionis obseruantiam, quam tum est *latriæ* vocabulo contineri. Certè *la-ia* est Augustino[i] *cultus religionis, & creaturæ,* quit, *cultum religionis exhiberi vetat Aposto-lus*, neque verò[k] *potest creaturæ vlli sine diuini-tatis iniuria concedi. Latria est qua*[l] *sacra faci-mus & sacrificamus, vel aliqua nostra seu nosipsos religionis ritibus, consecramus.* Quæ verò sacra ontificii diuis suis non factitant? quem illis

i *Aug. con. Faust. Man. lib. 15 cap. 11.*

k *Origen. cont. Celsum lib. 1.*

l *August. de ciuit. dei. li. 10. cap. 1.*

cultum religionis non impendunt? quos titu-
mittunt quibus Ethnici diuinitatem idolis
asserere solebant? Supplicant illis & sacri-
cant, & statuas erigunt, quas in illorum gra-
adorent; votis & peregrinationibus, & die-
festis honorant; [m] *propter eorum veneration-*
& reuerentiam, & deuotionem, ieiunia indic-
accedunt illis lumina; pretiosa vestimenta
cundant, simulachra cum pompa circum-
stant, neque vlla omninò solennitate non c-
celebrant. *Ad latriam*, si Augustino credim-
pertinent [n] *templa, altaria, sacerdotes sacra*
crificia, ceremoniæ, dies festi, quæ omnia nonnisi
ni magno debentur Deo. Quare idem alibi A-
gustinus; [o] *Nos*, inquit, *matyribus templa &*
crificia & altaria non constituimus. Nam
[p] *templum ædificamus*, inquit, *quis dubitat*
latria seruire? & pro numine aliquem hab-
[q] *ara testatur.* Atqui sanctis ista se concedere
stantur ipsi, vbi ita precantur [r] *sancti Dei in*
rum honore & commemoratione hæc sancta d-
cata est Ecclesia & hæc altaria consecrata,
Latriæ cultus est inuocatio, & Deo soli debe-
Inde iterum Augustinus: [s] *Ad sacrificium E-*
charistiæ martyres suo loco & ordine nomina-
non tamen à sacerdote qui sacrificat inuoca-
Immò longè abfuisse vt martyres inuocare-
& pro illis potiùs orari solitum testatur E-
phanius: [t] *pro iustis & Patribus & Patriar-*
& Prophetis Apostolis, Euangelistis, Marty-
ac Confessoribus, Episcopisq; & Anachoretis &
niuerso ordine, vt dominum Iesum Christum,
quit, *ab hominum ordine separemus per hon-*

m *Decretal. Greg. de obseruat. ieiu. cap.* [illegible] *& de purificat. in glossa.*
n *August. de ciu. dei lib 7. cap. 32. & in Psal. 94.*
o *August. de ciu. dei. lib. 8. cap 27. & lib. 22. cap. 10.*
p *Idem ser. cõt. Arian. cap. 29.*
q *Idem de verb. dom. sec. Matth. ser. 6.*
r *Hora Virg. Mariæ secund. vsum Sarum.*
s *August. de ciu. dei. lib 22 cap. 10.*
t *Epiphan. hær. 75. Aërii.*

in quem ipsi exhibemus, & vt adorationem ipsi praestemus: nempe illum vnum adorandum & inuocandum esse significans, reliquos homines honoris huius participes esse non posse. At in Ecclesia Romana martyres & diui omnes certatim inuocantur, & assiduo mugitu & strepitu sine fine pulsantur, vt nihil mirum sit fatigatos tandē obsurduisse, & se minùs nūc quàm olim faciles & benignos cultoribus suis exhibere. Latriæ cultus est quo in Deum credimus, proprius quoque diuinitati. Quare *de Apostolis dicere possumus*, ait Augustinus, [u] *credimus Paulo sed non credimus in Paulum: credimus Petro sed non credimus in Petrum.* [x] *Nos enim qui sumus vocamurq; Christiani, non in Petrum credimus, sed in quem credidit Petrus.* [y] *Vbi namq; non de diuinitate*, ait Ruffinus, *sed de creaturis ac mysteriis sermo est, In praepositio non additur. Hac enim praepositionis syllaba creator à creaturis secernitur, & diuina separantur ab humanis.* Atqui Romanenses se profitentur in sanctos credere & in illis spem suam & fiduciam habere repositam. Recognoscant illa sua de Psalterio Mariæ: [z] *Domina in te speraui de inimicis meis libera animā meā.* [a] *Confitebor tibi Domina in toto corde meo, & narrabo populis laudem & gloriam tuam.* [b] *In Domina cōfido propter dulcedinē misericordiæ nominis sui.* [c] *Cœli enarrāt gloriā tuam virgo Maria.* [d] *Domina mea clamaui ad te per diē & noctem, & fecisti cum seruo tuo misericordiam tuā.* Quia *ego speraui in gratia tua, sempiternum à me opprobrium abstulisti.* [e] *Domina refugium nostrum tu es in omni necessitate nostra.* [f] *Domina in no-*

u *Aug. in Ioan. tract. 29.*
x *Idem de ciuit. dei. lib. 18. cap. 54.*
y *Ruffin. in exp. Symb. apud Cyprian.*
z *Psalter. Maria Psa. 7.*
a *Psal. 9.*
b *Psal 10.*
c *Psal. 18.*
d *Psal. 21.*
e *Psal. 45.*
f *Psal 53.*

g *Psal. 102.* *in nomine tuo saluum me fac.* [g] *Benedic anima mea matri Iesu Christi, & omnia præcordia mea glorificate nomen eius.* [h] *Beati omnes qui timent te Domina nostra, & beati omnes qui sciunt facere beneplacitum tuum.* Sed quorsum exaceruo manipulum? liber ipse consulatur, qui totus de blasphemia conflatus ad Virginem accommodat quæ Dauid nonnisi per latriam de Deo ipso meditatus est. Similia vbique apud illos habentur: [i] *Ad te hodie, ô vnica spes miserorum, confugio, & plena fiducia tibi meipsum in omnibus necessitatibus deuotè commendo. Te hodie & semper in matrem & patronam præ cunctis eligo & præopto.* [k] *O regina mundi, scala cæli, thronus Dei, ianua paradisi, audi preces pauperum, dele peccata; relaxa facinora: erige lapsos, solue compeditos: per te succidantur vepres & germina vitiorum: præbeantur flores & ornamenta virtutum.* [l] *Hæc est fenestra cæli, aurora solis æterni, vera arca propitiatorii, Domina regum, lux sæculorum, consolatio miserorum, refugium peccatorum, omnium reparatio credenium. Quicquid boni habet mundus ab illa habet, ex qua salutis nostræ initium manat.* [m] *O beata Maria, quis tibi dignè valeat iura gratiarum & laudum præconia impendere quæ singulari tuo assensu mundo succuristi perdito. Quas tibi laudes fragilitas humani generis persoluat quæ tuo solo commercio recuperandi vitam aditum inuenit? Accipe itaque quascunq; exiles, & meritis tuis impares gratiarum actiones, &c.* Eodem modo Etheldredam & quamcunque virginem non martyrem compellant: [n] *Ad tui portum præsidii confugimus virgo*

h *Psal. 127.*

i *Ex compassionibus Mariæ.*

k *Seruit. beatæ Mar. legend 2.*

l *Leg. 4.*

m *Leg 3.*

n *In commemorat. S. Etheldreda.*

rgo piissima, vt tuae circa nos pietatis sentiamus scera. Respice pia mater & Domina pio intuitu exiguum, sed deuotum nostri famulatus obse-ium, & quos premit humanae fragilitatis immē-as, tuae virginitatis releuet veneranda sublimi-. Tibi famulantes tales effice, vt tuae integritati ri valeant deseruire. Gregi tuo tuae solicitudinis que protectionis semper adsit custodia. Protege ater filios, Domina seruos, vt qui se tuae memoriae venerationi profitentur obnoxios, tuae largitatis pietatis beneficia se gratulentur adeptos. Ita oque Nicholaum suum alloquuntur: [o] *Cre-pie sancte Nicolae tuis me precibus esse saluan-m; ideo ad te clamo, &c. salua me supplicem fa-lum tuum, amice Dei Nicolae, de praesentibus gustiis, & tribulationibus meis, quia in te con-t anima mea, vt per te me saluet qui te sibi ele-.* Omitto reliqua, quia infinita sunt: lecto-m potiùs remittendum existimans ad lectio-s & sequentia, & hymnos, & antiphona, quae tiforiis eorum & Missalibus sparsim occur-t. Iam verò postquam sanctos hac ratione nprecantur & salutant; postquam illis fi-m, & spem, & timorem, & famulatum, & titudinem, & reliqua omnia quae hactenus imus religionis officia profitentur & defe-t; quid tandem est quod latriae nomine Deo Iesu Christo relictum intelligunt? Nos pro qua sumus exigua iudicandi facultate, latria id sibi velit omninò non assequimur, siqui-n ista quae diximus in latriae rationem nō ca-t: nisi fortè respondeant se ista quidem san-praestare, sed non latriae nomine, quia non tan-

o Chemnic. exam. concil. Triden. in exem. inuocat. sanct.

tanquam diis, quomodo Ethnici quidem dæ-
mones coluerunt, non quòd Deos sed quòd a-
p *Augu. de ciuit. dei li. 8. cap. 18.* pud Deum internuncios putarunt, [p] *hinc pe-*
ta qui allegent, inde concessa qui apportent. Q
perinde agunt acsi adultera pro se respondea
subiicere ipsam se quidem alii viro, sed tame
non peccare, quòd non tanquam marito
subiiciat. Vnum est tantùm quòd excipiunt
q *Concil. Trident. sess. 6. cap. 3* in Missæ sacrificio non dicere, [q] *Offero tibi sacri-*
ficium Petre vel Paule. Sed quorsum excep
quæ gentibus patrocinetur, vt Ioui ritum a
quem conseruent, de cætero Dęmones & ido
sua diuinis honoribus promiscuè colant? Et ta-
men *votiuas* quas appellant Missas super altar
r *Missa pro febrib.* sanctorum [r] *in nomine & [s] pro festiuitate sancto-*
s *Missa de quocunq; confessore.* *rum,* [t] *in honorem & memoriam illorum,* & p
intercessione illorum, apud Deum obtinenda
crificant. Atque ita quem sibi Christus hono-
t *Concil. Trident. sess 6. cap. 3 ibid. can. 5.* rem præstari voluit, [u] *hoc,* inquit, *facite in*
commemorationem, eum illi sanctorum memo-
riis sacrum fecerunt, & proinde hìc quoque
latria sanctis exhibenda excusari non poss
u *Luc. 22. 19.* Quare cùm mortuos colat Ecclesia Rom
& diuinis honoribus afficiat, magnæ illius
postasiæ ream esse sequitur, cuius consum
tionem futuram prædixit Apostolus sub reg
Antichristi.

18 Alter locus Antichristi Apostasiam
x *1. Ioan. 4. 3.* lucidans apud Ioannem habetur: [x] *Omnis Spi-*
tus qui non confitetur Iesum Christum in ca
venisse, ex Deo non est; & hic est Spiritus An
christi, de quo audistis quòd venturus esset, &
iam nunc in mundo est. Hic verò Ecclesia Ro

rem sibi integram esse pręsumit, quia confi-
ri se ait & credere Iesum Christum in carne
nisse. Et pariter Augustinus de omnibus hæ-
ticis:[y] *Quære ab Arianis: cõfitentur Iesum Chri* y *August. in epist. Ioan. tract. 6.*
m in carne venisse. Quære ab Eunomianis, à Ma
donianis, interroga Cataphrygas, interroga No
tianos, confitentur omnes Iesum Christum in
rne venisse. Quid ergò? vbi tandem reperie-
us qui non confiteantur Iesum Christum in
ne venisse? *Quæramus*, inquit, *quare vene-*
in carne Christus, & inuenimus qui eum ne-
t in carne venisse. Nam si linguas attendas.
ultas hæreses auditurus es confitentes Christum
carne venisse: sed conuincit illos veritas quare
it Christus in carne. Atque ad hanc explo-
ndorum Spirituum regulam pertinent illa
æ apud Augustinum alibi sparsim habentur.
Si diligentèr quæ ad Christum pertinent cogi- z *August. Enchirid. cap 5.*
tur, nominetenus inuenitur Christus apud quos-
t hæreticos qui se Christianos vocari volunt, re
ipsa non est apud eos. Et de Donatistis,[a] *Quid* a *In Ioan. tract 53.*
sunt syllabæ nominis Christi & sacramenta
isti, vbi resistitur fide Christi? Et de Pelagianis:
b nomine Christi à gratia Christi penitùs alie- b *Epist 92.*
t. Et de Ario: [c] *Prædicat Christum qualem si-* c *In Ioan. tract. 45.*
ngit, nõ qualẽ veritas dicit. Nomen habes, rẽ nõ
es: alicuius rei nomen est Christus: tene rẽ si vis
desse tibi nomẽ. Et illud quoq; Ambrosii:[d] *Et-* d *Ambros. in Luc. lib. 6. cap. 8.*
hæretici habere sibi Christum videntur: nemo
m Christi nomen negat sed Christũ negat qui nõ
nia quæ Christi sunt confitetur. Quæ omnia o-
dunt in syllabis nos acquiescere tutò nõ pos-
ed sensa spectare debere, quia sunt qui verba
sonant

ſonant rebus inania, & Chriſti nomine abutuntur, vt mendaciis ſuis fidem addant contra Chriſti veritatem. Et eò nos ſacra Scriptura tanquam manu ducit, vbi de quibuſdam ait, [e] *profitentur ſe noſſe Deum factis autem negant*: & alibi: [f] *Speciem pietatis habentes, virtutem eius abnegantes.* Quales illi quoque fuerunt quos Iudas in Epiſtola commemorat *conuertentes gratiam Dei in laſciuiam, & abnegantes*, inquit, *ſolum verum Deum & Dominum noſtrum Ieſum Chriſtum.* Vbi rectè Thomas Aquinas obſeruat negari Chriſtum non ab illis tantummodo qui illum nuntiant non veniſſe, ſed ab illis quoque [h] *qui errores interſerunt, Chriſtum non qualem veritas oſtendit, ſed qualem ipſi ſibi fingunt prædicantes.* Denique conſtat formam & eſſentiam cuiuſque rei cum fine eſſe coniunctam, quia res quæque quicquid eſt, propter finem eſt; quo ſublato, res ipſa, quia fruſtra eſſet, omninò non eſt, quia fruſtra eſſe non poteſt. Qui ergò ſubmouerit à Chriſto id propter quod Ieſus & Chriſtus eſt, reipſa negat Ieſum Chriſtum. Qui alibi conſtituerit quod Chriſtus vt procuraret & perficeret, carnem noſtram ſuſcepit, reipſa non confitetur Ieſum Chriſtum in carne veniſſe. Et iſtas quidem illationes Apoſtolus exemplis illuſtrat: [i] *ſi iuſtitia ex lege, Chriſtus fruſtra mortuus eſt*, ſiue non eſt omnino mortuus quia fruſtrà mori non poſſet. Et alibi, [k] *ſi mortui non reſurgunt, neque Chriſtus reſurrexit.* Quia enim Chriſtus eò mortuus eſt & reſurrexit, vt per mortem eius remiſſio peccatorum & iuſtitia nobis conſtaret apud Deum

e Tit. 1. 16.
f 2. Tim. 3. 5.
g Epiſt. Iud. Verſ. 4.
h Tho. Aq. in epiſt. Iudæ.
i Gal. 2. 21.
k 1. Cor. 15. 16.

&per resurrectionem eius reditus nobis esset à morte ad vitam; certè qui iustitiam aliunde quàm à Christo petendam docet, Christi mortem subuertit: qui resurrectionem negat corporum nostrorum, etsi verbis profiteatur, reipsa negat Christũ à mortuis resurrexisse. Eodẽ modo Tertullianus: [l] *Securæ estote caro & sanguis: vsurpastis & cælum & Dei regnum in Christo; aut si negent vos in Christo, negent & in cælo Christum qui vobis cælum negauerunt.* Quare cùm abundè constet confessionem Christi non sono verborum & specie, sed rebus ipsis & virtute cõstare, & nomẽ Christi nonnisi fraudi esse vbi vis & ratio nominis ab rogatur; certè Romanam Ecclesiam verborum vmbra non iuuat quominus Iesu Christi aduentum in carne explodere dicatur, nisi confessionis huius vim & sententiam integram seruet. At illam nemo vnquam hæreticus immanius afflixit: nemo vnquam sub Christi nomine virtutem nominis & vniuersam Christi gratiam cassauit magis, & tanquam incisa vena fidei Christianæ simul cum sanguine vim illius omnem & vitam exhausit. Scripturas sacras adeamus, & perquiramus ibi quid Iesu Christi nomine contineatur, quorsum in carne venerit & planè videbimus nonnisi syllabicam & verbalem Christi confessionem in Ecclesia Romana reperiri, & de religione Pontificia rectè dici posse quod olim Hilarius de Constantino dixit, * *Christum confitetur vt neget: tecta Ecclesiæ struit vt fidem destruat.*

l Tertull. de resurrect. carnis.

19 Id erit manifestum, si, prout officii no-

* Hil. cont. Constantium.

men est *Iesus Christus*, non naturæ, in omnes huius muneris & officii partes intueamur. Ac *Iesum* illum dictum Angelus interpretatur [m] *quòd seruaturus esset populum suum à peccatis ipsorum*: & ita quidem hunc illi honorem competere docemur *vt* [n] *non sit in alio salus, nec aliud nomẽ datum sit sub cœlo in quo oporteat nos saluos fieri.* Cæterùm quod nomine Iesu indefinitè significatur, illum esse seruatorem, Christi nomen distinctiùs elucidat, & simul docet qua ratione suos ille ad salutem perducat. [o] *Christus* enim *ab vnctione dictus, vel Pontificale vel Regium nomen est.* Addamus quoque *Propheticum*, nequid desit quod huic causæ lucem præbeat. Nam & Prophetis vnctionem attribui, cùm ex Psalmo colligimus, [p] *Nolite tangere vnctos meos, & Prophetas meos ne afficiatote malo*, tum in [q] Elizei exemplo, quem Elias Prophetam suo loco futurum inunxit, manifestum est. Christus ergò noster vnctione spirituali Pontifex, Propheta, Rex Ecclesiæ constitutus est. Pontificatus opus propitiatio peccatorum est. Ea sacrificio constat ad promerendum Deum & prece ad obtinendum. Sacrificio corporis sui vnico semel oblato, minimè vnquam aut vllo modo repetendo, Christus æternam redemptionem acquisiuit. Aliud sacrificium esse nullum potest; idem sæpiùs offerri non est opus, quia [r] *vna oblatione consummauit in perpetuum sanctificatos*, & [s] *vbi remissio peccatorum est*, (est autem in cruce Christi) *non est ampliùs oblatio pro peccato.* Eo quo verò redemptor noster est Christus, eo quo-

m Matth. 1. 21.
n Act. 4. 12.
o Ruffin. in expos. Sym.
p Psal. 105. 15.
q 1. Reg. 19. 16.
r Heb. 10. 14
s Vers. 18.

eo quoque mediator est intercessionis, & [t] *apparet vultui Dei pro nobis.* Nam ista necessariò coniuncta sunt, nec diuelli vllo modo possunt, quia nisi sacrificii merito & virtute subnixus, potestatem exorandi Deum habere non posset. Quare ex eo quòd vnus ille dedit *semetipsum pretium redemptionis pro omnibus*, deducit Apostolus definitionem illam & axioma fidei Christianæ, [u] *Vnus est Mediator Dei & hominum, homo Iesus Christus.* Prophetico munere Christi paternæ voluntatis plenissimus interpres prophetiam omnem absoluit, & viam nobis vniuersam exponit pietatis & fidei, qua ad vitam æternam peruenienđum est. Et Messiam quidem talem expectatum à Samaritide admonemur, *qui* [x] *cum veniret, omnia doceret.* Quod ipse quoque confirmat, vbi se [y] *vnum doctorem* nominat, præter cuius vocem haud altera in Ecclesia audienda sit, denunciante patre cœlesti oraculo, [z] *Hic est filius meus dilectus in quo acquiesco: ipsum audite.* Neque enim vnus ille doctor audiendus esset, si præter illius doctrinam quicquam ab alio quoquam doctore discendum superesset. Atqui vt illi [a] *patrem omnia demonstrasse* non dubitamus, ita illum intelligimus [b] *verba quæcunque tradidit ei pater tradidisse suis*, quibus Ecclesiam reliquit, suggerente Spiritu Sancto quæ edocti fuerant, deducendam in omnem veritatem. Quare Tertulliani regula tenenda est: [c] *Nobis non est opus curiositate post Christum, nec inquisitione post Euangeliũ. Cũ hoc credimus, nihil desideramus vltra credere: hoc enim prius*

t Heb. 9. 24.
u 1. Tim. 2. 6.
x Ioan. 4. 25.
y Mat. 23. 8.
z Matt. 17. 5.
a Ioan. 5. 20.
b Ioan. 17. 8.
c Tertull. de præscrip. adhæret.

credimus non esse quod vltra credere debemus. Et illa Cypriani: [d] *Si solus Christus audiendus est non est attendendum quid aliquis ante nos faciendum putauerit, sed quid qui ante omnes est Christus prior fecerit Non enim hominum consuetudinem sequi oportet, sed Dei veritatem.* Porrò de regis officio pertinent ad Christum iubendi potestas & cura prouidendi. Vtrinq; vnus ille [e] est *caput Ecclesiæ ex quo totum corpus per commissuras & compages suppeditatum & constructum augescit augmento Dei.* De potestate regia vim legis habet vniuersa Christi doctrina, cui non parêre peccatum sit; cui addere, superbum: cui demere, sacrilegium. Quare vt *vnum doctorem* ita [f] *vnum* quoq; *legislatorem* Scriptura commemorat, qui solus interiorem hominem sibi vendicet, solus in conscientia dominetur. Exteriorem hominem leges hominum ligant, & Deo placet obsequium: de rebus ipsis quæ sub lege cadunt conscientia non laborat: posse & non posse tantundem est. Hic vnius Christi honor est proprius in interiori foro sedere; conscientiæ leges sancire; fidei & iustitiæ secundum Deum opera dictare. Prouidentia Christi communicatione bonorũ & malorum aduersione definitur. Ille corpori suo suppeditat quæcunque vsui sint ad salutem; non ad Ecclesiæ tantummodò externum opus præstandum, sed multò magis ad animam interiùs excolendam; quam dotatã meritis suis, & [g] vellere ac [h] pallio iustitiæ suæ pulcherrimè vestitam sibi sponsam facit, & in domum patris filiam iam adoptatam introducit. Interim huius Ecclesiæ causa sic

omnia

d Cyprian lib. 2. epist. 3.

e Col. 2. 19.

f Iac. 4. 12.

g Ambros. de Abrah. lib. 2. c. 8.

h Bernard. in Cant. ser. 61.

omnia moderatur & regit, vt nihil noceat, nihil interitum afferat; nihil ipse amittat; nihil nos à dilectione Dei separet, quin potiùs [i] omnia cooperentur in bonum iis qui diligunt Deum. Quare in eo acquiescimus quòd [k] *siue viuimus, Domino viuimus: siue morimur, Domino morimur & siue viuimus siue morimur, Domini sumus: scientes quòd Christus in hoc mortuus est & resurrexit & reuixit, vt viuentibus & mortuis dominetur.*

i Rom. 8. 28.

k Rom. 14. 8

20 Habemus iam quid triplici officio Christi contineatur, quod vt impleret, in carne illum venire oportuit, & eo venisse fide Christiana profitemur. Hoc verò vbi aliò transcribimus, & alibi requirimus quod per illius aduentum impleri debuisse docemur; frustramur aduentum eius in carne, & proinde illum haud serio confitemur. Id fecisse Romanam Ecclesiam quis non videt? Vbi namque illum de nomine *seruatorem* esse docemur præter quem non sit alius, num huic seruatori honorem quem debent illibatum conseruant, qui præter hunc tot habent nomina, tot adminicula promerendi salutem? Quinimo repetant ad nauseam vsque sanctissimum nomen; dicant se de nomine Iesu Iesuitas; festum nominis Iesu deuotissimè concelebrent; reuoluant Psalterium Iesu, & stultè sibi placeant ethnico battalogismo quòd in eo nomen Iesu ad [l] quadringentas vsque & quinquaginta vices iteretur; nonnisi ludos faciunt de nomine Iesu, nonnisi proditores in illum sunt, Iuda ipso ferè deteriores, qui gloriam salutis nostræ nulli alteri nomini

l *Psal. Iesu. Ang. in Præfat.*

communicandam ab illo eripiunt, & sibiipsis & sanctis, & stultissimis deuotionum suarum figmentis impertiuntur. Id in singulis officii Christi partibus planè videbimus. Nam quod ab vno Christi Pontificatu & sacerdotio expectare iubemur, pro eo illi alterum sacerdotium & altare diuisum à cruce Christi commenti sunt, quo se fingunt Christum quotidiè hîc & illic & vbique in sacrificium offerre ad propitiationem viuis & mortuis impetrandam. Ibi pro Christo vnico sacerdote nebulonē quemq; de triuio sacerdotem substituunt, quasi misellus quisque furcifer satis dignus sit qui coram Deo compareat ad propitiationem & gratiam pro se & aliis obtinendam. Pro sanctissimo Christi corpore frustulum offerunt, quod tamē curauit Satanas vt corpus Christi stultè crederetur, vt hoc pacto idololatriam inueheret, & pro Christo ipso placentulam colendam & diuinis honoribus afficiendam exhiberet. Nec eo contenti, sanctos & Martyres [m] secundarios redemptores esse defendunt, & illorum passionibus à [n] supereffluentibus, vt loquūtur, satisfactiones nostras & peccatorum expiationes cōtineri. Quinetiam vnumquemq; sibi sacerdotem faciunt, qui quibusdam pœnitentiæ confictis operibus [o] veram satisfactionem Deo pro se litet, & propitium sibi futurum promereatur. Etiam [p] benedictio prælati, & aqua benedicta, & tunsio pectoris, & Agnus Dei peccatorum vincula resoluunt, & quid non, cui libet illis expiandi virtutem accommodare? Atque vt redemptores, ita intercessores illis & aduo-

m Anglorhem. annot. in Col. 3.14.
n Bellar de Indulgent. lib. 1 cap. 2.
o Ibid lib. 2 cap. 7
p Sext. proœm. in glossa.

cati sunt quotquot Pontifici tanquam Deo Pythio visum est in albo sanctorum inscribere, & cœlestes diuos indigetare. Et quasi Christus nō sufficiat, immò quasi nihil pro nobis perfecisse videatur, illorum auxiliis parari sibi misericordiam & gratiam precantur, & vitam ipsam æternam concedi. [q] *Precibus & meritis beatæ Mariæ semper Virginis & omnium sanctorum perducat nos Dominus ad regnum cœlorum.* [r] *Per intercessionem & merita Petri & Pauli, & aliorum Apostolorū, miserere nostri. Per merita & intercessionem sanctorum Martyrum: per virtutes & merita sanctorum Patrum & Confessorum, miserere nostri, &c.* Deinde propheticam Christi dignitatem imminuunt, & illam religioni constituēdæ imparem faciunt, nisi assumentis illorum & additamentis compleatur. Deus bone, quot illi dogmatum nouitates, quas deuotionum præsumptiones excogitarunt de quibus Christi prophetia nihil habet, quibus vt ante vidimus, in prisca Ecclesiæ fide nihil simile reperitur? Nam cùm tota fidei ratio sacris Scripturis plenissimè comprehensa sit, neque quicquam amplius opus sit quo [s] *perfectus fiat homo Dei & ad omne opus bonum instructissimus*; Ecclesia Romana molestè ferens scripturarum cancellis & finibus includi, potestatem sibi fecit addendi, detrahendi, pemutandi, & deniq; omnia ad libidinem suam interpretandi, vt quicquid quouismodo ad Christi probrum & iniuriam defendat, nihil tamen se scripturis aduersùm agere respondeat, dū penes ipsam esse vult scripturas expositionum suarum violentiis & inquina-

q *Breuiar. Rom. in paruo offic. beat. Mariæ.*

r *Aurea Litania. Angl.*

s *2. Tim. 3. 17.*

mentis ita tractare, vt nihil cōtra placita ipsius, vtcunque impia, affirmare videantur. Itaque de religione monstrum fecerunt, & fides illorum si ad diuinæ traditionis caput & originem comparetur, tota est altera, nec limpide decurrit & impermixta, sed luculenta & turbida, & stercorum atque cadauerum iniectis sordibus infecta & inquinata; partim ex Iudæorum antiquatis ritibus, partim ex superstitionibus Ethnicorum partim ex Hæreticorum damnatis erroribus, partim ex Pontificum & Monachorum insomniis, scholasticarum distinctionum filamentis fibulis consarcinata. Postremò regias quoq; Christi partes inuadunt; quippe qui Romanum Pontificem caput Ecclesiæ Christi loco supposuerunt, nouo stylo & apud antiquos Patres nunquam audito. Quo nomine illum in omnē Christi prærogatiuam induerunt, & præter ipsam internam Ecclesiæ vegetationem, vim omnem capitis in illo conclusam, & officio Christum ipsum esse mentiuntur. Quare etiam *sponsum Ecclesiæ*, qui solius Christi honor esse debuit, dementissima insania dicere ausi sunt, monstrum facientes illam, quia bicipitem, & adulteram, quia bigamam. Dum verò hoc prætextu infinitam ei atque incircumscriptam potestatem attribuunt, faciunt eum in cōscientia Christi loco sedere, vt leges pro suo arbitrio superbè iubeat, quibus haud minùs Ecclesiæ teneatur quam Euangelicis præceptis, nec minùs ignis æterni periculo Decretales eius contemnens subiaceat, quàm si ipsissimam Christi vocem aspernetur. Quin vbi Christi leges infringit

fringit & abrogat, & *non obstante* Euangelica institutione quicquã decernit; haud alitèr quàm Christi authoritate facere omnia putandus est, nec in hoc minùs illi parendũ quàm ipsi Christo, quippe cùm errare non possit, nec sanctissimus pater esse desinat, vtcunq; Pilatos omnes, & Iudas, & Iulianos, perfidia & iniquitate superare videatur. Interim ille blanditiis istis parasitorum & assentatorum inductus tyrannum agit in Ecclesia, & legibus assiduè condendis illegitimis, absurdis, impiis, miserabiles animorum carnificinas parat, & laqueis suffocandas conscientias innectit, & in æternam perditionem præcipites mittit. Porrò ne nihil sponsæ suæ Rex munificus conferre videatur, nescio quas opes & vniones excacauit quibus illam locupletet & ornatam efficiat; monachismos, indulgentias, Iubilæos, reliquias, Christos pictos & fictos, dispensationes & gratias, festiuitates, Chrismata, & alia huiusmodi quæ religiosè suscepta & vsurpata remissionem peccatorum & iustitiæ munera continere credenda sunt. Immo Monachos tam opulentos facit meritorum thesauris, & sapientibus illis virginibus tantò instructiores, vt oleum non sibi tantum habeant, sed & aliis pretio diuendant, eosq; faciant [t] *Participes missarum, orationum, ieiuniorum, vigiliarum, prædicationum, abstinentiarum, indulgentiarum, laborum & bonorum operum suorum*, qui Carmelitarum hìc in Anglia stylus indulgentiarum fuisse reperitur. Quomodo Cistercienses quoque Abbates apud Matthæum Parisiensem leguntur regi Franco-

t *Ex Vet. exemp. indulg. Carmelit.*

rum, Papam cõtra imperatorem adiuturo [n] *speciale suorum bonorum operum participium concessisse.* Atque hîc iterum sanctos cum Christo coniungunt, & sibi peculiares & [x] *tutelares diuos ascribunt quibus se causasq; suas & itinera commendent.* à quibus dependeant, a quibus expectent bona, & per quos à malis immunes fiant. Quare Sanctum [y] Erasmum ita precantur: *Tibi commendo omne consilium meum, & omnes actus meos, & omnia quæ mihi subiecta sunt, in tuam sanctam fidẽ, vt eruas me ab omnibus aduersitatibus & ab omnib. inimicis meis corporalibus & spiritualibus propter repromissum tibi à Deo specialitèr concessum.* Sancto Bernardo dicunt: [z] *O alme pater Bernarde, qui es spes & solatium omniũ ad te clamantium, corde toto tuæ sanctæ protectioni me commendo, propter excellentiam meritorum tuorum, vt ab omnibus quæ contraria sunt animæ meæ tueri me digneris.* Quinetiam quod irrisit olim Augustinus in Ethnicis, deos illorum [a] *partitis inter se operibus distributos, tanquam minutularios vectigalium conductores, vel tanquam opifices in vico argentario vbi vnum vasculum vt perfectum exeat per multos artifices trãsit,* hoc illi commiserunt in sanctis suis, quorum singulorum ferè singulas pręfecturas excogitarunt, & distinxerunt illis certa munera, vt sciat quisque quibus in causis cui Sancto supplicare debeat. Nam vt Ethnici Iunonem Lucinam puerperiis, Martem rebus bellicis, Neptunum maritimis, Æsculapium medicis, Mineruam ingenuis artibus, Cererem frugibus, & cuique ferè rei ac genti suum numen assignarunt, ita Papistæ,

[n] *Mat. Paris. in Hen. 3.*

[x] *Camp. epist. ad Gener. societ. Iesu.*

[y] *Chemnic. in exam. concil. Trident. in exemplis inuocat. sanct.*

[z] *Ibid.*

[a] *August. de ciu. dei. lib. 7. ca. 4.*

istæ, nequid illis superstitione cedere viderentur, sanctis gentes, & morbos, & artes, & pecudes, & omnia distribuerunt. [b] Germanis Martinum, Anglis Georgium, Romanis Petrum & Paulum, Hispanis Iacobum præfecerunt. A nautis inuocantur Nicholaus & Christophorus; à studiosis Gregorius & Catharina: Lucas à pictoribus: à medicis Cosmas & Damianus; à fabris Eulogius: à sutoribus Crispinus: à Sartoribus Gutmannus: à figulis Goarus: à venatoribus Eustathius: à meretricibus Afra & Magdalena. Ad auertendam grandinem & tempestates à segetibus, Ioannem & Paulum implorant: contra incendia ignis Agatham & Floreanum: pro vitibus Vrbanum: pro auseribus Gallum: pro ouibus Wendelinum: pro equis Eulogium: pro bobus Pelagium: pro porcis Antonium: contra pestem Sebastianum & Rochum: contra febrem Petronellam & Sigismundum: contra dentium dolores Apolloniam, &c. Cuius superstitionis insania à [c] Stationariis quæstoribus aucta est, qui rura & oppidula peragrantes sui quisque diui virtutem & sanctimoniam prædicarunt, & simplicibus persuaserunt se illos inscribere sub huius aut illius sancti numen & tutelam, promittentes hoc aut illo morbo vacaturos, si eis annuum censum dependere vellent. Itaque eò tandem ventum est, vt vix morbus nunc aliquis supersit cui illi peculiarem sanctum non proposuerint. Authoritatem addidit publica Ecclesiæ liturgia, qua ita precantur: [d] *O quàm magnificum*

est

b *Vide Chemnic. in exam. concil. Trident. de inuocat. san.*

c *Centum grauam. German. art. 7.*

d *Breuiar. secun. vsum Sarum in Missa de S. Rocho.*

est nomen tuum, beate Roche, qui tuis intercessionibus multitudinem languentium nosti sanare, nomen tuum gloriosum commemorantibus omnibus te propitium exhibere! veni & salua nos morbo Epidimiæ, & aëris temperiem nobis concede. [e] *Offerimus tibi Domine munera sancta in nomine electi tui Sigismundi Regis & martyris tui, vt à præsenti ægroto febrium ardores repelli iubeas &c.* Atque vt gentilium [f] *Iterducas & Domiducas Abeonas & Adeonas* æmulentur, pro Iunone *Iterduca* tres Reges quos vocant Colonienses supposuerunt: [g] *Concede propitius, vt per horum trium Magorum pias intercessiones & merita nobis tribuas vt itinere quo ituri sumus celeritate, lætitia, gratia & pace, negotioq; benè peracto te ipso sole vero, ad loca destinata cum omni prosperitate ad ipsorum cœlestiumq; ciuium consortia redire valeamus:* & pro Ioue Hospitali Gerthrudem sufficiunt: [h] *Deus qui beatam Gerthrudem speciali hospitalitatis gratia sublimasti, tribue quæsumus, vt eius precibus & meritis tam præsens quàm futurum hospitium nostræ infirmitati congruum, & tuæ maiestati acceptum inuenire possimus.* Ita selectos habent diuos, & suas cuique partes assignant, ne confusio discordiam pariat, aut illorum quenquam otiosum & inutilem esse patiantur. Neq; hîc tamen quiescunt, sed quod est adhuc indignius, imaginibus quoque sanctorum procumbunt, & lapides ac ligna comprecantur, & sculptili dicunt, Tu adiutor meus es; in te confido, libera quæso animam meam. Etiam reliquias eorum osculantur & colunt, votisq; & donariis honorant,

&c lo-

e *Ibid. Miss. pro febribus.*

f *August. de ciu. dei. lib. 7. cap. 3*

g *Chemnic. in exam concil. Trident in exemplis inuocat. sanct.*

h *Ibid.*

longissimis itineribus, insanissimo errore, ia Christum sibi præsentem non sentiunt, ortuorum crania & cineres inuisunt, & ab i- sanitatem & salutem sibi conferri precan- t. Atque hîc quanta impostura vt faciant ho- ines in mendacio confidere? Nam craticulas entant, & carbones, & indusia, & asinorum gulas, & calceos, & præsepia, & succinctoria, nescio quæ miseræ plebeculæ ludibria, de ibus nihil antiquitas vnquam audiuit, & illi men sanctorum exuuias esse mentiuntur, & s infando scelere populum venerari com- llunt, & ex illis malorum & morborum leua- en promittunt. Quin & salem, & panem, & uam exorcizant, [i] *vt sint in salutem creden- m & fiant illis sanitas animæ & corporis, & tra omnes morbos & vniuersas inimicorum dias tutamen*; vt nihil illius metuendum esse deatur quibus tot vndiq; præsidia salutis con- isita sunt.

21 Ita Christum ex omni parte confodiunt, crucem eius euacuant, & aduentum in carne rogant, & perinde omnia in sanctis & cære- oniis suis constituunt, acsi nihil Christus præ nere humano & Ecclesia sua præstitisset. In- im tamen vt olim [k] Israelitæ sacrum Ieho- nomen idolis suis apponentes, & illis hoc ætextu sacra facientes, crassissimo errore, ni- l se in religionem peccasse statuerunt: ita ontificii dum animarum subinde falsa reme- de cerebro suo infinita fornicandi libidine nfingunt, & quicquid prophanus quisque bula delirat ad remissionem peccatorum sa- lutare

i *Breuiar. in exorcismo aqua, panis, salis.*

k *Iud. 17. 3. 1. Reg. 12. 28*

lutare esse mentiuntur; factam Christo iniur
& blasphemiam omnem qua illum impiè pr
scindunt, probè transactam putant, quòd
Christum hęc omnia valere, & ab illo virtu
nescio quo influxu haurire prætendunt. Q
verò quidlibet illis in religionem importare
ceat hoc prætextu, quòd per Christum vim h
beat ad salutem. Quin ergò asciscant ritus & s
perstitiones Turcarum & Paganorum, & re
cent explosas Iudæorum cæremonias, & eade
ratione defendant nihil se iniuriæ in Christu
designare, quòd hęc nõ nisi ab illo vim omne
mutuari decernant. Neq; enim quicquam
siue tam impium & sacrilegum, siue tam in
ptum & ridiculum, quod non Christi nomi
peræquè fulciant & defendant, atque inep
suas & sacrilegia, quibus virtutem redempti
nis de Christi potestate nefariè communica
Et illi certè nihil habent quod dicant, nisi
[l] Christo illã vim & efficaciam habere, & Chr
sti nobis redemptionem & virtutem applica
Atqui quid ita tandem nihil Apostoli de app
cationibus istis præceperunt? cur illas vetus
clesia nesciuit, quæ tamen Christum appl
sibi debuisse non nesciuit? Sacrificium vol
quo Christi sacrificium applicetur; & infini
redemtiones excogitant pro vna illa Christi
demptione applicanda. Quin ergo alterũ q
que Christum requirant, qui huic Christo
stro applicando deseruiat; & illi denuò m
riendum affirment, vt secunda mors prior
in effectum perducat. Atqui verò si medi
na sit in eo quod applicat, quorsum medic

l *Bellar. de Indulgent. lib. 1. cap. 4. & 7. & passim.*

uæ applicatur? si vera sit de sanctis nobisq; ipsis tisfactio & expiatio peccatorum, Christi satisfactio quid facit? quorsum opus est? Applicatur, quis, altera per alteram. At altera quorsum plicatur, si Deo de altera satisfiat? Nempe ortua est Christi vis, & ad operandum ineffi-x, nisi applicatoriis istis malorum dæmonum diumentis excitetur. Cùm verò fide Christum ostrum fieri ad iustitiam Scripturæ omnes a-undè testentur, & [m] *ei testimonium perbibeant* m Act.10.34.
mnes Prophetæ, quòd per nomen eius quicunque eum credunt habituri sint remissionem peccatorum; cur in fide non acquiescunt quàm à Deo ocentur? cur Apostolo non assentiuntur;
Credenti in eum qui iustificat impium fidem eius n Rom.4.5.
mputari ad iustitiam; & [o] *iustificari nos gratis ex* o Cap 3.4.24.
de per redemptionem quæ est in Christo Iesu; quem roposuit Deus propitiationem per fidem in sanuine ipsius? Quid ita multis crucibus opus est,
ùm ab eodem Apostolo audiamus, [p] *Absit mi-* p Gal.6.14.
i gloriari nisi in cruce Domini nostri Iesu Christi? qui illum legunt expostulantem apud Corin-
hios, [q] *Num Paulus crucifixus est pro vobis*, q 1.Cor.1.13
uid crucifixos pro nobis narrant Petros & aulos, & redemptores infinitos? Cur illorum ietati non satisfacit illud Apostoli Ioannis;
Siquis peccauerit, aduocatum habemus apud Pa- r 1.Ioan.2.2
rem Iesum Christum iustum, & ipse est propitiatio pro peccatis nostris? Quorsum enim reliqua, i sit *ipse propitiatio pro peccatis nostris?* Sed nimirum ex Antichristi spiritu se esse confirmant er quem agit impostor Satanas vt homines auersis à Christo ipso oculis falso Christi

nomine

nomine seducti in Scyllas & Syrtes incurrant, & animas suas ad scopulos & saxa collidant, & dum se Christum sectari putant, Christum pellant, & æternum sibi iudicium imprudenter accersant.

22 Hactenus Antichristi Apostasiam expo-suimus, & Ecclesiam Romanam eiusdem A-postasiæ ream egimus. Bellarminus verò qui labem hanc ab Ecclesia sua depellat, noua quædam de Antichristi doctrina confingit, quam existimari vult cum aperta & expressa nomi- Christi negatione, & vniuersa religionis abdi-catione fore coniunctam. [l] *Primùm negabit, in-quit, Iesum esse Christum, & proinde oppugna- omnia saluatoris nostri instituta, vt Baptism- Confirmationem, &c. & docebit nondum cess- circumcisionem, sabbathum & alias veteris leg- ceremonias.* Id verò qui constat? *Quia,* inquit, *Antichristus natione & religione Iudæus erit, & à Iudæis pro Messia recipietur: ideò non prædi-bit nostrum Christum, &c.* At fallit opus tuum Bellarmine, debile fundamentum: nam quòd Antichristus Iudæus futurus sit, falsum esse su-prà docuimus, neque certè probabilitatem ha-bet vllam. At *probatur,* inquis, *secundò ex illo Ioan, 2. Quis est mendax nisi qui negat quòd Iesus est Christus? & hic est Antichristus.* Immo ve- nos hoc argumento Pontificem Romanum Antichristum esse contendimus, qui Christi nomen agnoscit, vim omninò sustulit, & pro-inde Iesum esse Christum verbo concedit, re i-psa negat. Tu verò Antichristum ais palàm & ex professo Christum negaturum. Quo videtur

[l] *Cap. 14. de Antichristo*

tam

tacitè fateri Pontificem tuum ex consequenti Christum negare; tantummodo non esse Antichristum, quia palam & ex professo non negat. Sed falsum est quod ais, Antichristum palam & ex professo Christum negaturum; quia illum se ac suos Ecclesiæ nomine ostentaturum Augustinus, vt suprà vidimus, de veterum quorundam sententia confirmat. Neque enim Christũ palam negabit, qui sibi ac suis Ecclesiæ Christi titulum arripiet. Quin potiùs vt olim apud Augustinum *aduersarius* ille *legis & prophetarum, ad Antichristum* vt ille ait, *pertinens*, ita quoque ipsemet Antichristus; [t] *sed nomine Christi, hoc est, Christianum se videri volens, superextollitur contra Christum*. Porrò Ioannes in Apocalypsi narrat illum [u] *habiturum cornua agni*. Agnus verò Christus est. Proinde Christi virtute se armatum iactitabit. Et [x] *cornua* ista *duo esse testamenta Scripturarum diuinarum* ex Primasio & Lyrano antè ostendimus: quod & confirmat Origenes, qui [y] *locum sanctum in quo stabit abhominatio desolationis*, hoc est, Antichristus, *Scripturas omnes* interpretatur *tam veteris quàm noui testamenti*, quibus abutetur nequissimus impostor, vt mendaciorum suorum verba propugnet. Qui verò duo testamenta profitetur, certè Christum ex professo negare non potest. Atque illud quoque addendum est, quod glossa communis obseruat, simulaturos Antichristi asseclas [z] *habere se miracula quæ Christus habuit & suis dedit*. Ex quo manifestum est Christi nomen in miraculis suis & mendacibus prodigiis adhibituros.

t August. cont. adver. leg. & proph. lib. 2. cap. 12.

u Apoc. 13. 11.

x Primas. & Lyra. in Apoc. 13.

y Orig. in Matt. tra. 29.

z Glossa. ordin. in Apoc. 13.

23 At, inquis, *hæretici omnes dicuntur Anti-christi, qui aliquo modo negant Iesum esse Christum. Ergò ipse verus Antichristus simpliciter & omnibus modis negabit Iesum esse Christum.* Ita tu fateris ab hæreticis negari Iesum esse Christum, qui tamen illud simplicitèr & expresse non negant. Ex quo confirmas sententiam nostram, Romanum Pontificē Antichristum esse posse qui Iesum ex consequenti negat esse Christum. Veruntamen quia reliqui Antichristi modo aliquo negant Iesum esse Christum, idcircò magnum illum Antichristum simplicitèr & modis omnibus negaturum contendis. Atqui argumentum tuum non valet. Manifestè namque Ioannes ostendit eundem esse oporte Antichristi Spiritum, qui fuit hæreticorum il-

*1. Ioan. 4. 3. lorum quos suo tempore fuisse designat. *H *est*, inquit, *Spiritus Antichristi de quo audi quòd venturus esset, & qui iam in mundo e*. Quòd si ex eodem Spiritu loquatur, eode modo Christum negabit, vt non Christi nomen ipsum oppugnet, sed fidem extermine. Neque verò *iam tum in mundo fuisse* diceretu nisi iisdem omninò viis & modis ad subuertendam Christi fidem operaturus esset. Sed item tamen vrges: *Per hæreticos diabolus dicitur o rari mysterium iniquitatis, quia occultè illi Christum negant: at Antichristi aduentus dicitur reuelatio, quia ille palam Christum negabit.* tuo ipso laqueo suffocaris. Nam ad mysteri iniquitatis occultam Christi negationem p-

*2. Thess. 2. 7. tinere fateris. Atqui *mysterium iniquitati ipsam Antichristi designat; quod cœperat olim

bu

bolus per hæreticos & pseudoapostolos operari, sed postea sub Antichristo complere debuit. Hoc est enim quod Apostolus intendit vbi ait, *Mysterium iniquitatis*, quod nempe sub Antichristo maximè vigebit, *iam nunc operatur*, vt nimirum clanculum & per cuniculos in Ecclesiam irrepat. Quare Rupertus disertè Antichristum interpretatur [a] *operari mysterium iniquitatis*. Atque vt constet mysterium hoc iniquitatis Antichristi esse proprium, legimus in fronte meretricis, hoc est, Antichristi, scriptum esse, [b] *Mysterium: Babylon magna; mater abominationum & fornicationum terræ*. Ex quo efficitur fraude mystica & palliata illum agere oportere, vt abhominationes suas & fornicationes in Ecclesia constituat, ac proinde Christi nomen adhibiturum vt illum homines admittant; non propalam & apertè negaturum, ne aduersentur & abhorreant. Iam verò Antichristi reuelatio non ad doctrinæ modum refertur, sed ad apertam regni possessionem. Impedimentum Antichristi reuelandi, de quo loquitur Paulus, patres imperium Romanum fuisse dixerunt, vbi nihil de Christo siue occultè siue palam negando, sed imperii magnitudinem obstitisse quominus in lucem prodiret, & locum ac principatum sibi destinatum inuadere auderet. Reuelabitur ergò secundùm Apostolum Antichristus regnum palam & apertè occupando, non Christum palam & apertè negando, quia regnum apud Christianos obtinere non posset, qui Christi nomen palam

a Rupert. in Apoc. lib. 6. cap. 11.

b Apoc. 17. 5.

Ff 2 & ex

& ex professo deleret. De patribus quos affers mox videbimus. Quod de Christianæ religionis publica cessatione sub Antichristo commemoras, suprà docuimus per tyrannidem Romani Pontificis, si rectè accipiatur, esse completum, & illum hoc argumento Antichristum comprobari.

24 Alterum tibi doctrinæ Antichristi caput est, *quo se Christum asseret in lege & prophetis promissum*; & vt mentem tuam planiùs exponas, *Antichristus*, inquis, *palam se & nominatim Christum esse dicet, non eius ministrum aut vicarium*. At in hoc errare te constat ex iis quæ modo dicta sunt, quibus ostendimus Antichristum, ad fraudes suas occultandas, Christi nomen agniturum. Id verò [c] suprà contendis ex Matthæi vicesimo quarto, vbi *Antichristus*, inquis, *dicitur affirmaturus se ipsum esse Christum*. Nempe Christus; *Multi*, inquit, *venient in nomine meo dicentes, Ego sum Christus*. Quem locum antè diximus ad notandos Iudæorum Pseudochristos propriè pertinere, quibus authoribus insana plebecula seditionibus incitata horribilem sibi subinde calamitatem accersiit, sed illam tamen non dubitamus κατ' ἀναλογίαν ad Ecclesiæ quoque seductores esse referendum, quia quod illi verbo ipso dixerunt ad Iudæos decipiendos, hoc ipsa potestate dicunt ad fucum Christiano populo faciendum. Neque enim Christus nudo vocabulo, vt abunde ostensum est, sed adiuncta virtute definitur, vt qui virtutem nominis Christi sibi rapit, perinde agere censeatur acsi ore dicat.

c Cap.1. de Antichristo.

eat, *Ego sum Christus*. Quare cùm vnus Christus Ecclesiæ doctor & Propheta constitutus sit, ab cuius ore pendere omnes, cuius doctrinæ acquiescere oporteat, certè qui se nouum Ecclesiæ doctorem obtrudit, nouamq́; fidei rationem excogitat, meritò ille subornatus quidam Christus intelligendus est. Christus veritas est: qui figmentis suis veritatem attribuit, dicit, *Ego sum Christus*. Christus *verbum* est; qui pro Christo verba sua verba prædicat, dicit, *Ego sum Christus*. Proinde [d] Origenes, & post illum [e] Hieronymus, hanc Christi Prophetiam in illis impletam interpretantur de quibus apud Ioannem legimus, [f] *Etiam nunc Antichristi multi sunt*, quorum tamen nemo fuit, qui sibi Christi nomen ipsum vsurpare tentaret. Quin & illam Hieronymus ad omnes refert [g] *hæresiarchas qui sub nomine Christi docent ea quæ sunt contraria Christo*. Neq; verò, Satan ignorauit imposturas suas hac maximè ratione potuisse succedere. Ex quo enim Christi nomen toto orbe celebratum est, satis intellexit haud facilè repertum iri qui assentiatur simpliciter dicenti, *Ego sum Christus*, ac proinde aliam sibi viam sensit ad efficaciam illusionis: [h] *Sciens diabolus tempore Apostolorum quia adhuc nouus erat Christus in mundo, quia veritas Euangelii eius adhuc erat ignota, quia Apostoli eius multis incerti, multos introducebat Christos in mundum, vt homines volentes venire ad Christum, per similitudinem nominis eius errantes transeant ad diabolum: & volentes ab eo exire impingant in eum. Quemadmodum si Rex in bello victus & fugatus ab alio rege,*

d *Origen. in Matt. tra. 27.*
e *Hieron. in Mat. 24.*
f *1. Ioan. 2. 18.*
g *Hieron. ibid.*
h *Chrysost. op. imperf. hom. 48.*

indueret indumentum regis illius victoris, & in parte sua simile signum erigat signo regis illius, vt ille populus schema victoris sui regis aspiciens & signum partis ipsius, *dum putat se ad propriũ currere regẽ, incurrat in manus aduersarii sui: sic & diabolus subornat ministros suos sub nomine Christi, vt volentes homines ire ad Christum, similitudine nominis tenebricati ad diabolum vadant. Postquã verò notitia Christi in toto orbe praeualuit, & veritas Euangelii eius facta est manifesta, Christos eodẽ modo submittere nõ poterat; neq; aliquid agit etiamsi submittat. quoniã omnibus manifestus est Christus & Euangelium eius & Apostoli eius: sed alio modo submittit Christos, vt verba diuersorum haereticorum introducta dicant vnumquodq; eorum quia ego sum Christus vnigenitum verbum dei.* Huc quoq; spectat Origenes: [i] *Omnis sermo*, inquit, *qui profitetur expositionem scripturarum & fidem earum, nõ autem habet veritatem recte Antichristus esse intelligendus est veniens in nomine Christi, & dicens quòd ego sum Christus.* Nõ vult verba Christi simpliciter intelligi; quippe haud multos fuisse siue tempore Apostolorum, siue post, qui eo modo se Christo asseruerunt; ac proinde referri huc, *omne verbum quod est à veritate extraneum, & se asserit verbum esse.* Ex quibus intelligimus nihil nunc facturum qui se palam & nominatim Christum affirmarit. Tectiùs, agere Satanam, quàm vt submittat quem prima facie mundus impostorem agnoscat, atq; vt sententia illa Christi in Antichristo comprobetur, sufficere vt ille se Christum ostentet, non personam Christi mentiendo, sed potestatem occupando

[i] Origen. in Mat. tract. 37.

pando

pando; nō nomen ſumendo, ſed nouam fidem imperando. Quod vt faciliùs conſequatur apud Chriſtianos, etſi cum Chriſto bellum gerat, operam tamen Chriſto vicariam promittet, & ad Pyxides ſuas *Chriſti pharmaca* deſcribet, quibus Chriſtianarum animarum venena commẽdat. Ita nihil adhuc affers quo cauſam euincas, Antichriſtum ſe Chriſtum ipſum affirmaturũ eſſe.

25 Atqui patet, inquis, *ex illis verbis Domini: Ioan. 5. ſi alius venerit in nomine ſuo, hunc accipietis. Vbi Dominus,* inquis, *videtur de induſtria addidiſſe, In nomine ſuo, quaſi prævidens dicturos Lutheranos & Caluiniſtas Antichriſtum non venturũ in nomine ſuo, ſed in nomine noſtri Chriſti quaſi eius vicarium.* Nempe ſimiles habent labra lactucas, & cauſæ perditæ nonniſi vmbræ pro argumentis eſſe poſſunt. Primò, locus ille planè nihil ad Antichriſtum, vt antè dictum eſt. Secundò, ſi caput elleboro purgaſſes, minimè fugiſſet tuam abs te ſententiam euerti qui de Antichriſto illud exponis quod diximus: *Multi venient in nomine meo, dicentes, Ego ſum Chriſtus*, vbi clariſſimè deſignatur Antichriſtum in nomine Chriſti noſtri venturum eſſe. Poſtremò, qui hîc quoque defendis Antichriſtum celato nomine ſuo Chriſti nomen aſſumpturum, & Chriſtum ſe nominatim dicturum, an tu ſomnias, qui illum eodem halitu affirmas non Chriſti nomine ſed ſuo eſſe venturum? Nos alteram huius loci ſententiam oſtendimus ſuprà, quam tu quoq; ſequaris neceſſe eſt, quia tua iſta, teipſo teſte, conſtare non poteſt. Cæterùm agnoſcimus Antichriſtum

se Christi loco suppositurum; se aliquo modo etiam Christum esse dicturum; sibi reuerentiam & honorem qui Christo debetur, Christi nomine postulaturum. Neque verò quicquam ampliùs ex scripturis euinci potest, vt vidimus, & quicquid ampliùs patres dixerunt, coniectura illi tantùm, non argumento & ratione dixerunt. Hoc verò totum in Romanum Pontificem ita competit, vt Antichristo nihil omninò propinquius, nihil similius cogitari possit. Nam ille se proprio Christi nomine [d] *caput Ecclesiæ* profitetur, nec id modò, sed vnum & idem cum Christo caput esse denunciat, [e] *Ecclesiæ*, inquit, *vnius & vnicæ vnum corpus, vnum caput: non duo capita, quasi monstrum, Christus videlicet & Christi vicarius Petrus, Petriq; successor.* Quæ assumit ipse sibi quæ per sacras Scripturas non nisi Christi esse possunt. Nam ad potestatem Romani Pontificis accommodantur illa, [f] *Data est mihi omnis potestas in cœlo & terra*; & *Dominabitur à mari vsque ad mare, à flumine vsque ad terminos terræ*: & illud apud Solomonem, [g] *per me Reges regnant*, vnde ad Papam imperii Romani moderationem pertinere concludunt: & illud quoque quod de Christo solo legitur apud Ioannem: [h] *De plenitudine eius omnes accipiunt.* [i] Gregorius septimus aptauit sibi quæ de Christo psalmo secundo scripta sunt, *Quare fremuerunt Gentes &c.* Alexander quintus iam moriturus, Christi valedictionem impudenter vsurpat. [k] *Pacem meam do vobis; pacem meam relinquo vobis.* Innocentius quartus reprehensus à Roberto Grosthed Episcopo Lincolinensi

d *Sext. de elect. & electi potest. c. fundamenta.*
e *Extrau. de maior. & obed. §. nam sanctam.*
f *Ceremon. eccl. Rom. lib. 1. cap. 8.*
g *Ibid. ca. 2.*
h *Durand. lib. 2. de minist. & ordi.*
i *Balæus de act. Rom. Pont lib. 5. in Greg. 7.*
k *Platin. in Alexan. 5.*

olniensi, quòd dispensationem Præmonstratensibus & aliis concesserat, qua censura omni castigatione immunes essent, tanquam Christi priuilegio se defendit, [l] *Quid ad te de gratia mea? fecimus eis gratiam. An oculus tuus nequam est quia ego bonus sum?* Et tu Bellarmine, quid aliud Pontificem quàm Christum esse dicis, qui rectè [m] *sponsum Ecclesiæ* dici defendis, sed tamen, si diis placet Romanis *minus principalem*; pulchrè Romanas coniuges instituens, vt si qua seruulum depereat & ei se prostituat, factum excuset, quòd ei pareat quidem tanquam marito, sed tamen minùs principali. Sic enim tibi visum est illudere sententiæ Bernardi [n] admonentis Eugenium ne se sponsum Ecclesiæ putaret, sed amicum sponsi, & Ecclesiam *non suam* sed *Domini suam sponsam* esse cogitaret. Porrò tua quoque illa sunt: [o] *Papa Christum nobis repræsentat qualis erat dum hîc inter homines viueret: Papa habet illud officium quod habuit Christus cùm in terris inter homines humano more viueret.* Tu ergò Pontificem, etsi non simplicitèr, tamen quodam modo; etsi non persona, loco tamen & officio, Christum esse dicis. Quod quia nouitatem habet apertam & manifestam, nec vllam habet vel leuissimam vmbram antiquæ traditionis (quis enim vnquam de Romano Pontifice ita locutus est?) planè conuincit illum esse quem Scriptura testatur Christi nomen sibi sumpturum, & hoc elogio se commendaturum, *Ego sum Christus.* Et quidem huic toti prophetiæ satisfactum patres in Romano Pontifice non dubitassent, si illum

l *Mat. Paris. in Hen. 3.*

m *De Rom. Pontif. lib. 2. cap 31.*

n *Bernard. epist. 237.*

o *De Rom. Pontif. lib. 5. cap. 4.*

vnquam intellexiſſent in hanc elationis inſolentiam fuiſſe venturum.

26 Tertiò, inquis, *affirmabit ſe Deum eſſe, & pro Deo coli volet, non ſolùm vſurpando aliquam Dei authoritatem, ſed ipſum nomen Dei.* Ita probè conſcius quàm hæc omnia Romanum Pontificem attingant, exceptiones interponis frigidiſſimas quidem, & quæ nihil obſtant quominus ille Antichriſtus haberi debeat. Nam qui illam ſibi authoritatem vſurpat vt dictatis ſuis tanquam diuinis legibus obtemperari iubeat, & ita ſe *ſupremum in terris numen* oſtentat, vt cœli ſimul & inferni poteſtatem ſibi vendicet; nihil illi deeſt vt Apoſtoli prophetiam adimpleat, & ſe pro Deo venditare rectè dicatur. Quòd ſi illud non ſufficiat, ſcimus illum ſe Deum apertè proclamare, vt antè vidimus, & ita ſe geſſiſſe in Eccleſia, vt illum ſui Deum appellare non dubitarint, & ille hunc honorem ſibi habitum non repudiarit.

27 *Poſtremò*, inquis, *ſe ſolum Deum eſſe dicet, & oppugnabit omnes alios Deos, id eſt tam Deum verum quàm etiam falſos Deos & idola.* Sed hoc citata à te teſtimonia non probant.

p 2. Theſſ. 2. 4. Quod enim attinet ad illud Apoſtoli, p *Extollet ſe ſupra omne quod dicitur Deus, aut quod colitur*, nihil impedit quominùs de illo dicatur qui ſibi plùs obſequii quàm Deo vindicat, etſi Deum ore profiteatur, quod Romanum Pontificem feciſſe luculentèr oſtenſum eſt. Certè Hieronymus *abhominationem deſolationis* ad *Antichriſti aduentum* referens & *hæreticum ſermonem in Eccleſia ſtantem* interpretans, ita ſubiungit:

iungit: [q] *De hac abhominatione hæretica peruersa doctrina dicebat Apostolus, quòd homo iniquitatis & aduersarius eleuet se contra id omne quod dicitur Deus & religio, ita vt audeat stare in templo Dei, & ostendere se tanquam ipse sit Deus.* Extollet se ergò Antichristus, authore Hieronymo, contra id omne quod dicitur Deus, non omnem omninò deitatis opinionem exterminando, sed hæreticas doctrinas contra vnicam Dei veritatem asserendo, non religionem prorsus abolendo, sed religionem arbitrio suo tanquam ipse sit Deus, cuius vnius præscripto religio consistit, superbè imperando. Alterum locum affers ex Daniele: * *Deum patrum suorum non reputabit, nec quenquam deorum curabit.* Verùm ibi describitur Antichristus qualis priuata conscientia & domesticis moribus, non qualis publico instituto futurus est. Nam publicè religionem aliquam colere videri volunt, qui tamen nullo tenentur metu numinis, quominus in omnem impietatem & scelus erumpant. Non curauit quenquam deorum rex Assyrius, [r] viribus suis & consiliis omnia attribuens, qui tamen [s] Nisrocho deo suo ceremoniam quandam implere consueuerat; nec Antiochus, etiam ad insaniam vsque impius, qui tamen [t] Græcorum deos se colere simulauit: qualem principem Machiauellus instituit, qui [u] *nihil magis præ se ferat quàm religionem*, quem tamẽ vbi res postulat, de religione minimè solicitum esse vult. Hęc verò Antichristi nota Romanos Pontifices ita depingit, vt nulli hominum generi aut ordini meliùs vnquã accõmodari

q *Hieron. ad Algas. quæst. 4.*

* *Dan. 11. 37.*

r *Esa. 10. 13.*

s *2. Reg. 19. 37.*

t *Hieron. in Dan. cap. 11.*

u *Machiauel. Princeps. cap. 18*

dari

dari potuerit, quibus dum se vices Dei gerere profitentur, de verbis Dei nihil est curæ, nihil conscientiæ, quorum alii se diabolo totos tradiderunt; alii contemptu Dei & atheismo notantur; alii sine lege & ratione vixisse memorantur; multi pro monstris & portentis sunt habiti: quibus nihil sacrum est, nihil sanctum, quod cum illorũ instituto & peruersa libidine non consentiat. Sed nolo lacunam hanc denuò mouere: nam totus hic locus suprà in actis Antichristi copiosè explicatus est. Cæterùm quod ais, Antichristum *non passurum ullum Deum, nec verum, nec falsum, nec vlla idola*, vt illum nomen Dei in vniuersum aboliturum intelligamus, falsissimum esse tuipse testis es, qui illum ais affirmaturum [x] *se Christum esse in lege & Prophetis promissum, & ceremonias legis & Sabbata reuocaturum*: & ex Ambrosio affers, [y] *disputaturum illum ex Scripturis se esse Christum*. Neque enim omnem Deum explodet qui Scripturas asseret, qui Legem & Prophetas admittet, qui ceremonias legis & sabbata procurabit, quiq; vt habet Hieronymus, [z] *simulabit se ducem fœderis & testamenti Dei*. Denique qui ex Scripturis disputabit se esse Christum, necesse est, velis nolis, agnoscat Deum illum à quo Christum Scripturæ omnes mittendum esse conclamant. Porrò quod de idolis affers verum esse poterit, si idola eadem intelligas quæ à patribus intellecta sunt. Neque enim idola illi alia quàm Ethnicorum numina cogitarunt, quæ quidem ab Antichristo illo Romano non negamus esse reiecta; sed minimè occurrerat illis neque di-

x *Cap. 14.*

y *Ambros. in Luc. cap. 21.*

z *Hieron in Dan. ca. 11.*

minare poterant de suis & reliquorum sanctorũ nominibus nouos deos, noua idolorum numina fuisse fabricanda. Certè pro Ethnicorum idolis alia quædam fuisse ab Antichristo substituenda, & in Ecclesiam inuehenda, manifesta est Prophetia apud Ioannem, cui præterquam in regno Pontificio nihil in euentu rerum respondet, vel respondere fingi potest: [a] *Et non resipuerunt reliqui homines ab operibus manuum suarum, vt ne adorarent dæmonia, & simulachra aurea, & argentea, & ærea, & lignea, & lapidea, quæ neque videre possunt, neque audire, neq; ambulare.* Sententiã verò tuam locus ille Danielis maximè refellit, qui nouũ Deũ ab Antichristo introducendum affirmat: & maximo cæremoniarũ splendore colendum. [b] *Et Deum*, inquit, *Maozim in loco suo venerabitur, & Deum quem ignorauerunt patres eius colet auro & argento, & lapide pretioso rebusq; pretiosis.* Quo perappositè describit Missæ sacrificium, & panaceum illud numen Pontificium, quo fortitudo illorum omnis & potentia continetur. In quo tantum habent fiduciæ, vt, prout quidam eorum in Imperii conuentibus sæpiùs contestati sunt, [c] *quiduis potiùs pati possint, quàm Missæ sacrificium sibi eripi.* In quo præsidium sibi omne esse putant ad implorandum in conciliis numen, ad exercitus in acie præmuniendos, ad sanctos sibi promerẽdos, ad animas ab infestatione dæmonũ custodiẽdas, ad morbos & pestilentias amouendas, ad porcorum & pecudum sanitatem procurandam, ad fruges à noxiis flatibus conseruandas, ad omnem omninò gratiam

a *Apo. 9. 20.*

b *Dan. 11. 38.*

c *Chemnic. in exam. concil. Trident. de Missa.*

tiam viuis & mortuis impetrandam. Quod tanti esse putant, vt quemadmodum olim [d] Israelitæ inaures suas aureas vitulo aureo fabricando consecrare non detrectarunt, ita illi aurum & argentum suum, & pretiosissima quæq; Missæ deuoueant, & altaria, scyphos, pyxides, vestimenta, omnia splendidissima conquirant, nec vllis sumptibus parcant, aut quicquam nimis charum habeant, quod huic furfuraceo deiculo excolendo deseruiat. Dedicarunt illi palatia, possessiones, patrimonia, hæreditates, neque quicquam tanti erat vt Missis redimendis non exponeretur, maximum se putantes animarum propugnaculum nactos, si sat illis Missarum impenderetur. Hunc deum, patribus ignotum & inauditum, Pontifex in loco suo constituit, & cùm reliquum omnem veri numinis contemptum & exerceat ipse, & aliis impunè esse patiatur huic numini qui vel leuissimum puluerem contumeliæ aspergit; qui frustulum hoc consecratum vultu aut verbo lædit, ignibus illum & immanitate omni persequitur, & diris suis ad infernum vsque deturbat.

d *Exod.* 32. 3.

28 Periclitatur iam Missa tua, Bellarmine, ni subuenias, neq; quicquam obstabit quominus pro Antichristi numine habeatur. Quid tu ergò tandem vt hoc periculum auertas? Certè quæ affers falsa sunt, stulta, inepta, neq; vllo modo cum verbis Danielis conciliari possunt. *Primo*, inquis, *per Deum Maozim potest intelligi ipse Antichristus.* Hîc verò quia vides responsionem istam cum vulgata versione conuenire non posse, repudias illam, & in con-

cilii

cilii Tridentini anathema incurris. Ibi namque legitur: *Deum autem Maozim in loco suo venerabitur*. Atqui verò seipsum Antichristus venerari dici non posset. Sed te non patimur ita diffugere. Versio quæ ex concilii decreto tibi *authentica* esse debet, [e] *quam nullo prætextu reiicere præsumas*, Antichristum dicit *veneraturũ* Deum Maozim. Seipsum autem nemo veneratur. Deus ergò Maozim Antichristus ipse dici non potest. Vt tamen habeas quod velis, quid lucraris? Legendum vis, *Glorificabit Deũ Maozim*; & *glorificabit*, inquis, *seipsum cùm se ab omnibus adorari faciet*. Atqui adhuc nõ assequeris quod contendis: nam proximis verbis additur, *& Deum quem non cognouerunt patres eius glorificabit*. Num tu enim ita insanis, vt *Deum quem non nouerunt patres eius* ipsum intelligas; quasi propheta dicere voluerit ipsum patribus suis ignoratum fuisse? Quin potiùs Mosen attende, qui vbi Israelitarum idola circumscribit, *Deos* appellat [f] *quos non coluerunt patres eorum*, & inde Antichristi Deum idolum intellige. Et certè luce clarius est designari fictitium numen ab Antichristo excogitatum, & in scenã productum, vt illi omnes tanquam idolo Babylonico honorem deferant. Atq; hîc quoq; pro *glorificabit*, legit versio tua vulgata, *Colet Deum quem ignorauerunt patres eius auro & argento*. Atqui tu non negaueris absurdum esse, vt dicatur Antichristus seipsum colere auro & argento, &c. Postremò sequitur paulò pòst, hęc illum facturum in munitionibus Maozim *cum Deo alieno quẽ agnoscet*, quemadmodũ Hebraicè habetur.

e Concil. Trident. sess. 4. cap. 2

f Deut. 32. 17.

betur. Vbi extra omnem controuersiam vide-
mus futurum, vt Antichristus Deum alienu
agnoscat, id est, idolo alicui palàm reueren-
tiam & religionem exhibeat, quia Deos ali-
nos Scriptura nonnisi idola nominat, & fi-
sa numina quæ ipsa sibi superstitio confecit-
uit.

29 Perbellè verò sentiens responsionem i-
stam tuam inualidam & ineptam esse, alter
cudis nihilo meliorem, & Deum Moazim dia-
bolum interpretaris. *Mihi magis placet,* in-
quis *Antichristum magnum futurum, & mor-
aliorum magorum occultè diabolum ipsum, cu-
ope mirabilia faciet, adoraturum.* Et tibi nihil
non placet, vtcunque absurdum & improbabi-
le, modò ad subterfugium vsui esse poss.
Sed dicere te oportuit quî tandem diabo-
lo aptari posset elogium illud, *Deus quem i-
gnorauerunt patres eius*; quo constat nouum a-
liquod idolum, non antiquum dæmonem de-
signari. Deinde, qui quæso diabolum colit au-
ro & argento? Ecquis alicubi diabolum ipsum
auro & argento coluisse reperitur? Non pr-
cipit ille aurum & argentum, sed stipulatur
soluit, semper cum suis paciscens. g *Hæc omni-
g Mat. 4. 9. *tibi dabo, si procidens adoraueris me.* Cæterum
tu, Bellarmine, infelicissimam habes causam,
vbi nihil ferè dicas quod non tibiipsi plagam
infligat. Nam quod ais Antichristum magum
futurum, in Romanos Pontifices optimè qua-
drat, è quibus ita multos constat magicis arti-
bus, & familiari cum dæmonibus conuersatio-
ne, infames fuisse. Quod verò addis existimans

elimus, ex sola scriptura scripturæ interpretationem petere.

Octauò, in postrema parte, super imperiorum onfusione, quæ summum penè magnitudinis suæ gradum ascenderunt, duo habemus obseruanda.

Vnum, DEVM impios, quamuis secundo cursu euectos ferat, in hoc primùm, deinde in futuro seculo tandem consequi: in hoc quidem liberandæ; in illo, æternùm glorificandæ Ecclesiæ suæ. Alterum, post eorum, qui animosè perstant, ingētem persecutionem venturum diem iudicii. ta enim 11. huius ipsius capitis versiculus explicat. Quàm propè verò à nobis dies ille absit, nouit solus DEVS. hoc solùm nobis constat, in vltimo illo statu, sine generali vlla mutatione, Mundum vsque ad consummationem permansurum.

Vt iam cum exhortatione concludamus: ex omnium nostrûm, qui hanc Insulam colimus, officio est, duo præstare. Primùm, conditionem nostram, statumque considerare: deinde, actiones omnes nostras, ad eum tanquam ad normam dirigere.

Conditio nostra hæc est: Tribus modis obsidemur, spiritualiter primùm, per Antichristi hæreses; deinde corporaliter & generaliter, tanquā Ecclesiæ illius membra, quam illi omninò vbiq; persequuntur; tum corporaliter & specialiter ingenti illa Hispanica classe.

Actiones verò, accommodatæ conditioni nostræ, erunt hæ: Primum, manum Dei inuocare ad auxilium nostrum; tum, de ea certos esse, cùm autorem habeamus idoneum, constantes pro-

missiones, verbo Dei ipsius expressas; tertiò (cum in tentoriis sanctorum, & ciuitate dilecta constituti, saluâ conscientiâ defensioni nostræ incumbere possimus) adhortari alii alios, ad iustè & legitimè resistendum, & vno animo, tanquam eorundem castrorum milites, ciuitatis eiusdē ciues ad iustam causam, quâ nos Deus muniuit & circumdedit, tuendam; libertatem, patriam, vitam ipsam protegendam, concurrere. Cum enim victoriam nobis in illos Deus, non in futuro tantù sed in præsenti etiam seculo promiserit, fidamus audacter promittenti Deo nostro, & dubitationē omnem rescindamus, nobisque ab incredulitate sedulò caueamus; duplici aliàs pœna digni sumus. Quantò autem magis & vires eorum crescunt, & ad magnitudinis suæ periodum ascendunt; tantò etiam magis ipsorum exitium, & liberationis nostræ dies in propinquo est. Ille enim, quem autorem promissionum habemus, gratiâ plenus est & amore, verax & constans, sedulus & vigilans, potens & vltor. Cui in æternum honor & gloria, Amen.

ELENCHUS CAPITUM IN DEMONSTRATIONE ANTICHRISTI ROBERTI ABBATTIS.

FINIS.